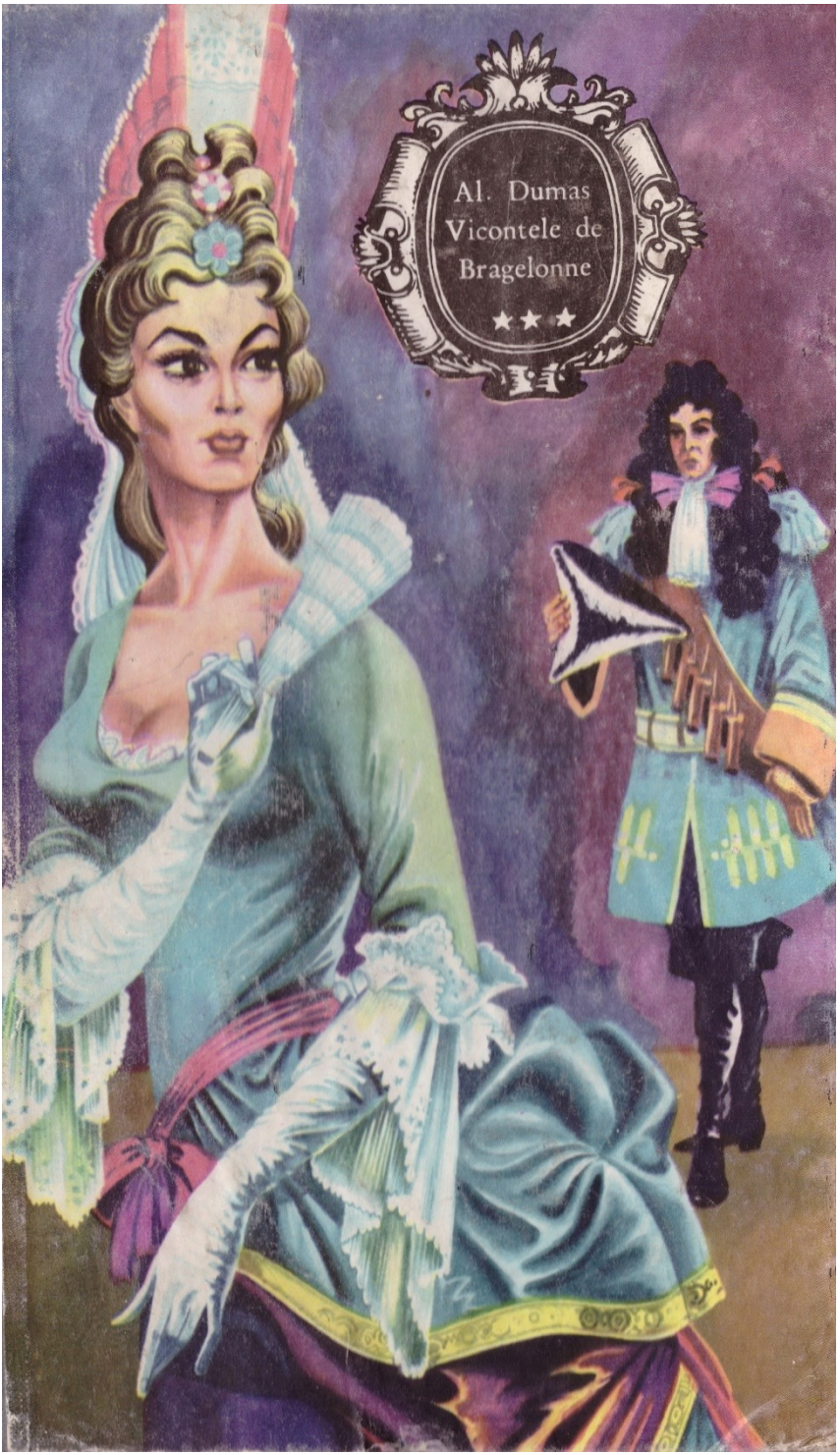
Al. Dumas
Vicontele de
Bragelonne
★★★

Alexandre Dumas

Vicontele de Bragelonne

sau

Zece ani mai târziu

Volumul 3

Cuprins

Capitolul I 2
Capitolul II 11
Capitolul III 19
Capitolul IV 30
Capitolul V 37
Capitolul VI 49
Capitolul VII 58
Capitolul VIII 64
Capitolul IX 72
Capitolul X 85
Capitolul XI 89
Capitolul XII 106
Capitolul XIII 113
Capitolul XIV 118
Capitolul XV 124
Capitolul XVI 128
Capitolul XVII 132
Capitolul XVIII 139
Capitolul XIX 146
Capitolul XX 155
Capitolul XXI 165
Capitolul XXII 175
Capitolul XXIII 180
Capitolul XXIV 185
Capitolul XXV 191
Capitolul XXVI 196
Capitolul XXVII 201
Capitolul XXVIII 206
Capitolul XXIX 217
Capitolul XXX 222
Capitolul XXXI 229
Capitolul XXXII 234

Capitolul XXXIII.....243
Capitolul XXXIV.....248
Capitolul XXXV.....254
Capitolul XXXVI.....259
Capitolul XXXVII.....266
Capitolul XXXVIII.....275
Capitolul XXXIX.....281
Capitolul XL.....286
Capitolul XLI.....293
Capitolul XLII.....301
Capitolul XLIII.....310
Capitolul XLIV.....318
Capitolul XLV.....324
Capitolul XLVI.....337
Capitolul XLVII.....347
Capitolul XLVIII.....352
Capitolul XLIX.....366
Capitolul L.....376
Capitolul LI.....383
Capitolul LII.....392
Capitolul LIII.....399
Capitolul LIV.....404
Capitolul LV.....411
Capitolul LVI.....415
Capitolul LVII.....423
Capitolul LVIII.....433
Capitolul LIX.....438
Capitolul LX.....444
Capitolul LXI.....449
Capitolul LXII.....455
Capitolul LXIII.....463
Capitolul LXIV.....475
Capitolul LXV.....480
Capitolul LXVI.....488
Capitolul LXVII.....495
Capitolul LXVIII.....501
Capitolul LXIX.....505
Capitolul LXX.....510
Capitolul LXXI.....515
Capitolul LXXII.....521

Capitolul I

Psihologie regală

Regele intră în apartamentele sale cu un pas grăbit. Se prea poate că Ludovic al XIV-lea mergea atât de repede ca să nu se clatine. Ai fi zis că lăsa în urma lui vălul unui doliu misterios. Voioşia aceea pe care toată lumea o observase în mişcările lui la venirea sa în salonul *Doamnei* şi de care toţi se bucuraseră, nimeni n-o adâncise poate în adevăratul ei sens; dar acum, această plecare atât de furtunoasă, acest chip atât de răvăşit, fiecare le înţelese, sau cel puţin crezu că le înţelege fără mare greutate. Cutezanţele *Doamnei*, glumele ei puţin cam aspre pentru o fire uşor de întărâtat şi mai ales pentru o fire de rege, asemuirea, prea directă, fără îndoială, a acestui rege cu un om de rând — iată motivele pe care adunarea le dădea plecării atât de pripite şi atât de neaşteptate a lui Ludovic al XIV-lea.

Doamna, mai pătrunzătoare ca alţii, nu văzu nici ea totuşi altceva în purtarea monarhului. Şi se simţea mulţumită că lovise întrucâtva în amorul propriu al aceluia care, uitând atât de repede înţelegerea încheiată, părea că luase hotărârea să dispreţuiască, fără a se sinchisi de nimic, cele mai nobile şi mai ilustre cuceriri. Nu era tocmai lipsit de însemnătate pentru *Doamna*, în situaţia în care se găseau lucrurile, de a-l face pe rege să priceapă că era totuşi o deosebire între a iubi pe plan înalt şi a umbla după un amor oarecare, ca un cadet de provincie. Prin iubirile acestea mari, care-şi făceau simţite regalitatea şi atotputernicia, păstrându-şi într-o anumită măsură eticheta şi mândria, un rege nu numai că nu se cobora cu nimic, dar îşi câştiga chiar liniştea, apărarea, misterul şi respectul tuturor. Amorurile vulgare, dimpotrivă, îi aduceau, chiar şi din partea celor mai umili supuşi, clevetiri şi zâmbete de sarcasm; pierdea atunci din măreţia lui, socotită ca neputând da greş şi neputând fi ştirbită. Coborât în sfera măruntelor mizerii omeneşti, el se lovea acolo de biete furtuni lipsite de glorie. Într-un cuvânt, a face din regele-zeu un simplu muritor, atingându-l în inimă, sau chiar numai în obraz, ca pe cel din urmă dintre supuşii lui, însemna să aduci o lovitură îngrozitoare orgoliului ce stăpânea acest sânge clocotitor: Ludovic putea fi captivat mai degrabă prin amor propriu, decât prin iubire. *Doamna* îşi ticluise bine răzbunarea; şi, după cum am văzut, se şi răz-bunase.

Să nu se creadă totuşi că *Doamna* era pradă pasiunilor oarbe ale eroinelor din evul mediu şi că privea lucrurile sub

aspectul lor sumbru; *Doamna*, dimpotrivă, tânără, graţioasă, spirituală, cochetă, îndrăgostită mai mult din fantezie, din imaginaţie sau ambiţie, decât dintr-o pornire a inimii, *Doamna*, dimpotrivă, inaugura acea epocă de plăceri uşoare şi trecătoare ce se întinde pe parcursul celor o sută douăzeci de ani câţi se numără între jumătatea veacului al XVII-lea şi cele trei pătrimi ale veacului al XVIII-lea.

Doamna vedea, prin urmare, sau, mai bine zis, credea că vede lucrurile sub adevărata lor înfăţişare; ea ştia că regele, augustul ei cumnat, fusese cel dintâi care râsese de sărmana La Vallière şi că, după obiceiul lui, nu era de presupus că s-ar putea îndrăgosti vreodată de persoana de care avusese prilejul să râdă, fie chiar şi numai o singură clipă. Şi apoi nu era aici şi amorul propriu, acest demon şoptitor care joacă un rol atât de mare în comedia dramatică ce se numeşte viaţa unei femei? Amorul propriu care-i striga cu glas tare, în şoaptă, cu jumătate de voce, pe toate tonurile posibile, că nu se putea în nici un chip ca ea, prinţesă, tânără, frumoasă, bogată, să fie pusă alături de biata La Vallière, tot atât de tânără ca şi dânsa, e adevărat, dar nu atât de frumoasă şi, pe deasupra, cu desăvârşire săracă. Iar această părere a *Doamnei* nu trebuie să mire pe nimeni: se ştie doar că firile cele mai puternice sunt acelea care se măgulesc cel mai mult în comparaţiile pe care le fac între ele şi alţii, între alţii şi ele.

Vom fi poate întrebaţi ce urmărea *Doamna* prin acest atac atât de savant întocmit? Pentru ce atâtea forţe risipite, dacă nu era serios vorba să-l smulgă pe rege de lângă o inimă nouă în care el voia să se instaleze? Avea oare nevoie *Doamna* să-i dea o asemenea importanţă domnişoarei de La Vallière, câtă vreme nu se temea de ea? Nu, *Doamna* nu se temea de La Vallière, în lumina vederilor unui istoric care cunoaşte faptele şi ştie cum se înlănţuiesc ele în viitor sau cum s-au înlăn-ţuit în trecut; *Doamna* nu era nici proroc, nici sibilă; ea nu putea să citească mai mult decât oricare altul în această teribilă şi fatală carte a viitorului, care închide în paginile ei cele mai tainice evenimentele cele mai serioase. Nu, *Doamna* voia pur şi simplu să-l pedepsească pe rege pentru că-i ascunsese înclinarea lui către o altă femeie; voia să-i dovedească în chip limpede că, dacă el folosea acest soi de arme ofensive, atunci ea, femeie de spirit şi de viţă, găsea fără doar şi poate în arsenalul imaginaţiei sale armele defensive în stare să ţină piept chiar

atacurilor unui rege. Şi, pe urmă, mai voia să-i arate că, în acest gen de războaie, regii nu mai sunt regi sau, în tot cazul, că regii, luptând pentru propria lor piele, ca nişte oameni de rând, pot să-şi vadă coroanele căzând la cea dintâi lovitură primită; că, în sfârşit, dacă la început, bizuindu-se pe frumuseţea lui, sperase să fie adorat de toate femeile de la curtea sa, asta era o pretenţie pur omenească, îndrăzneaţă, jignitoare pentru unele femei situate mai sus decât altele şi că lecţia, dată la timp acestui cap regal prea înalt şi prea mândru, nu va fi decât folositoare.

Iată, desigur, care erau gândurile *Doamnei* cu privire la rege. Ceea ce se întâmplase mai înainte rămânea în afara lor.

Aşadar, am văzut că ea acţionase asupra spiritului domnişoarelor sale de onoare şi pregătise în toate amănuntele comedia care tocmai se jucase.

Regele fu de-a dreptul uluit. De când scăpase de sub tutela domnului de Mazarin, era pentru întâia oară când se vedea iarăşi tratat ca un simplu om. O astfel de severitate, din partea supuşilor săi, i-ar fi dat prilejul să se împotrivească. În luptă, puterile cresc. Dar să se ia la harţă cu nişte femei, să fie încolţit de nişte biete provinciale venite de la Blois anume pentru asta, era culmea dezonoarei pentru un rege tânăr, plin de vanitatea pe care i-o stârneau deopotrivă şi însuşirile sale personale şi puterea regală.

Nu era nici o măsură de luat, nici mustrări, nici surghiun, nici a o face pe supăratul. A face pe supăratul ar fi însemnat să mărturisească singur că a fost atins, ca Hamlet, de o spadă cu vârful fără apărătoare — arma ridicolului. Să te prefaci supărat pe femei, ce umilire! Mai ales când aceste femei au la-ndemână râsul pentru a se răzbuna! O, dacă, în loc să lase totul pe seama femeilor, un curtean oarecare s-ar fi amestecat în această intrigă, cu câtă plăcere s-ar fi slujit Ludovic al XIV-lea de prilej pentru a-l arunca în Bastilia!

Dar şi aici mânia regelui se oprea în loc, învinsă de puterea judecăţii. Să ai o armată, închisoare, o putere aproape divină şi să pui această atotputernicie în slujba unei mărunte dorinţe de răzbunare, iată ceva nedemn nu numai de un rege, dar chiar de un om. Trebuia deci să-şi mistuie în tăcere, pur şi simplu, ocara şi să-şi pună pe faţă masca blândeţii şi a bunăvoinţei. Trebuia să o trateze pe *Doamna* ca pe o prietenă. Ca pe o prietenă!... Şi de ce nu? Căci *Doamna* sau pusese la cale cele ce s-au

întâmplat, sau întâmplările îi dăduseră apă la moară. Dacă ea era aceea care pusese la cale totul, o făcuse cu multă îndrăzneală, dar, la urma urmei, oare nu ăsta era rolul ei firesc? Cine se dusese s-o caute, în cele mai dulci momente al lunii sale de miere, pentru a-i şopti la ureche cuvinte de dragoste? Cine cutezase să înfrunte riscurile adulterului, mai mult chiar, ale incestului? Cine, retras în dosul omnipotenţei sale regale, îi spusese acestei tinere femei: "Nu te teme de nimic, iubeşte-l pe regele Franţei, el e mai presus de toţi şi un gest al braţului său înarmat cu sceptru te va apăra împotriva tuturor, chiar împotriva remuşcărilor tale"? Deci tânăra Prinţesă se supusese acestui cuvânt regesc, cedase la acest glas ispititor, iar acum, după ce făcuse sacrificiul moral al onoarei sale, se vedea plătită pentru acest sacrificiu printr-o necredinţă cu atât mai umilitoare, cu cât avea drept pricină o femeie cu mult mai prejos decât aceea care la început se crezuse a fi iubită. Aşa încât, dacă *Doamna* ar fi fost instigatoarea acestei răzbunări, *Doamna* ar fi avut dreptate. Dacă, dimpotrivă, ea n-avea nici un amestec în această întâmplare, ce motiv avea regele să se supere pe ea? Trebuia oare, sau, mai degrabă, putea ea să stăvilească limbuţia câtorva guri provinciale? Trebuia oare, printr-un exces de zel rău înţeles, să înăbuşe, cu riscul de a o învenina, obrăznicia celor trei fetişcane?

Toate aceste gânduri erau tot atâtea înţepături în însuşi orgoliul regelui; dar, după ce-şi reaminti cu de-amănuntul cele petrecute, Ludovic se miră, stând şi chibzuind, adică după ce-şi legase rănile, că simte alte dureri surde, necunoscute şi de nesuportat. Şi, ceea ce nu îndrăznea să-şi mărturisească nici lui însuşi, era că aceste mâhniri apăsătoare porneau chiar din inima sa.

Şi, într-adevăr, se cuvine ca povestitorul s-o mărturisească în faţa cititorului, aşa cum regele şi-o mărturisea lui însuşi: îşi lăsase inima să-i fie ademenită de acea declaraţie copilărească a domnişoarei de La Vallière; crezuse într-o dragoste curată, într-o dragoste adresată bărbatului din el, într-o dragoste străină de orice interes; şi sufletul său, mai tânăr şi mai naiv decât ar fi crezut, sărise în întâmpinarea celuilalt suflet ce se îndrepta spre el cu toate năzuinţele sale.

Lucrul cel mai puţin obişnuit în istoria atât de complexă a dragostei este dubla tresărire a iubirii în două inimi dintr-o dată: nici simultaneitate, nici egalitate; unul din îndrăgostiţi

începe să iubească aproape întotdeauna înaintea celuilalt, după cum unul sfârşeşte să iubească, aproape întotdeauna, mai târziu decât celălalt. Astfel încât curentul electric se stabileşte în funcţie de intensitatea primei pasiuni care se aprinde. Cu cât domnişoara de La Vallière se arătase mai îndrăgostită, cu atât regele se simţea mai atras spre ea. Şi tocmai asta era ceea ce îl uimea pe rege. Căci era limpede pentru el că nici un curent de simpatie nu putuse să-i străbată inima, deoarece mărturisirea aceea a fetei nu era dragoste, deoarece mărturisirea aceea a ei nu era decât o insultă adusă bărbatului şi regelui, deoarece, în sfârşit şi asta mai ales îl ardea ca un fier roşu, deoarece, în sfârşit, vorbele acelea nu erau decât o prefăcătorie.

Aşadar, această copilă, căreia, la o privire mai atentă, i se putea tăgădui totul, frumuseţe, blazon, spirit, aşadar, această copilă, aleasă de *Doamna* însăşi tocmai pentru starea ei umilă, nu numai că îl provocase pe rege, dar îl dispreţuise pe rege, adică pe un bărbat care, asemeni unui sultan din Asia, n-avea decât să-şi arunce ochii, să întindă mâna, să lase să-i cadă batista.

Şi totuşi, din ajun, el era preocupat de această copilă în aşa măsură, că nu se mai gândea decât la ea, n-o mai visa decât pe ea; din ajun, imaginaţia lui se complăcea în a-i împodobi imaginea cu toate vrăjile pe care ea nu le avea; din ajun, în sfârşit, el, pe care-l chemau atâtea treburi, pe care-l chemau atâtea femei, îşi consacrase toate minutele vieţii sale, toate bătăile inimii sale acestei singure reverii. Într-adevăr, era prea mult, sau era prea puţin.

Indignarea îl făcea pe rege să uite de orice, chiar de faptul că de Saint-Aignan era alături de el; iar această indignare se manifesta prin cele mai necruţătoare mustrări la adresa altora.

E adevărat că de Saint-Aignan se ghemuise într-un colţ şi privea din acel colţ cum se înteţeşte furtuna. Dezamăgirea lui i se părea probabil un lucru de nimic în comparaţie cu mânia regală. Asemuia micul său amor propriu cu nemărginitul orgoliu al acestui rege jignit şi, cunoscând inima regilor în general şi pe a celor puternici în particular, se întreba dacă această greutate a furiei, suspendată până acum în gol, nu va sfârşi în curând prin a cădea asupra lui, tocmai pentru faptul că era cu totul nevinovat şi că alţii erau de vină.

Într-adevăr, regele se opri dintr-o dată din mersul sau nestăpânit şi, aruncând asupra lui de Saint-Aignan o privire încruntată, strigă:

— Şi tu, de Saint-Aignan?

De Saint-Aignan făcu o mişcare ce voia să spună: "Ei bine, sire?"

— Da, ai fost la fel de neghiob ca şi mine, nu-i aşa?

— Sire — bâigui de Saint-Aignan.

— Te-ai lăsat prins de această glumă de prost gust.

— Sire — zise de Saint-Aignan cuprins de un fel de tremur — maiestatea voastră să nu se mânie: femeile, o ştiţi prea bine, sunt nişte făpturi nedesăvârşite, create pentru rău; deci a aştepta de la ele binele este a le cere imposibilul.

Regele, care avea un respect adânc faţă de sine şi care începea să-şi stăpânească pasiunile cu acea putere pe care avea să şi-o păstreze toată viaţa, regele simţi că se cobora pe sine arătând un atât de mare interes pentru un subiect atât de neînsemnat.

— Nu — răspunse el cu însufleţire — nu, te înşeli, Saint-Aignan, nu mă mânii deloc; mă mir numai că ne-am lăsat jucaţi cu atâta dibăcie şi atâta îndrăzneală de aceste două fetişcane. Mă mir mai ales că, în loc să ne dăm seama de ce se întâmplă, am făcut nebunia de a ne lăsa conduşi de propria noastră inimă.

— Oh, inima, sire, inima e un organ care trebuie redus la simplele lui funcţiuni fizice şi căruia trebuie să i se interzică toate funcţiunile morale. Mărturisesc, în ce mă priveşte, că atunci când am văzut inima maiestăţii voastre preocupată atât de mult de această mică...

— Preocupat, eu? Inima mea preocupată? Spiritul meu poate; cât despre inimă... ea era...

Ludovic îşi dădu seama şi de astă dată, că, pentru a umple un gol, se pomenea în faţa unui alt gol.

— De fapt — adăugă el — n-am nimic să-i reproşez acestei copile. Ştiam foarte bine că iubeşte pe altul.

— Pe vicontele de Bragelonne, da. Prevenisem despre asta pe maiestatea voastră.

— Fără îndoială. Dar nu erai primul. Contele de La Fère îmi ceruse mâna domnişoarei de La Vallière pentru fiul său. Ei bine, la întoarcerea acestuia din Anglia, îi voi căsători, căci se iubesc.

— În adevăr, recunosc în asta întreaga mărinimie a regelui.

— Haide, Saint-Aignan, ascultă-mă, să nu mai vorbim despre astfel de lucruri — zise Ludovic.

— Da, să căutăm a uita afrontul, sire — încuviinţă curteanul, resemnat.

— De altfel, va fi foarte uşor — vorbi regele, modulând un suspin.

— Şi, pentru început, eu… — rosti Saint-Aignan.

— Ei bine?

— Ei bine, am să fac o epigramă pe seama acestui trio. O voi intitula: *Naiadă şi Driadă* şi cred că are să-i facă plăcere *Doamnei*.

— Fă, Saint-Aignan, fă — murmură regele. Îmi vei citi apoi versurile, asta mă va distra. Ah, dar n-are a face, n-are a face, Saint-Aignan — adăugă regele ca un om ce răsuflă cu greutate — lovitura cere o tărie supraomenească pentru a fi îndurată cu demnitate.

În timp ce regele încheia astfel, luând aerul celei mai îngereşti răbdări, unul dintre valeţii de serviciu începu să ciocăne timid în uşa de la cameră. Saint-Aignan se retrase la o parte, din respect.

— Intră — zise regele.

Valetul întredeschise uşa.

— Ce doreşti? îl întrebă Ludovic.

Valetul arătă o scrisoare îndoită în formă de triunghi.

— Pentru maiestatea sa — răspunse el.

— Din partea cui?

— Nu ştiu; a fost adusă de unul dintre ofiţerii de serviciu.

Regele făcu un semn; valetul îi înmână biletul. Cu el în mână, regele se apropie de o lumânare, desfăcu hârtia, citi semnătura şi lăsă să-i scape un strigăt.

De Saint-Aignan era destul de politicos pentru a nu privi direct; dar, fără să privească, vedea şi auzea totul. Alergă lângă monarh. Regele, cu un gest, îi făcu semn valetului să iasă.

— Oh, Dumnezeule! murmură regele citind.

— Maiestatea voastră se simte rău? întrebă de Saint-Aignan cu braţele întinse.

— Nu, nu, Saint-Aignan; citeşte!

Şi-i dădu biletul. Ochii lui Saint-Aignan se opriră asupra semnăturii.

— La Vallière! exclamă el. Oh, sire!

— Citeşte! Citeşte!

Şi Saint-Aignan citi:

"Sire, iertaţi-mi cutezanţa, iertaţi-mi mai ales lipsa de formalitate care însoţeşte această hârtie; un bilet mi se pare mai grabnic şi mai stăruitor decât o scrisoare; îmi îngădui deci să adresez un bilet maiestăţii voastre.

M-am întors în camera mea zdrobită de durere şi de oboseală, sire şi implor din partea maiestăţii voastre favoarea unei audienţe în care voi putea spune întregul adevăr regelui meu.

Semnat: LOUISE DE LA VALLIÈRE"

— Ei bine? întrebă regele, reluând hârtia din mâinile lui Saint-Aignan, uimit şi el de cele ce citise.

— Ei bine? repetă Saint-Aignan.

— Ce zici de asta?

— Nu ştiu ce să cred.

— Totuşi spune ceva!

— Sire, micuţa va fi auzit bubuind trăsnetul şi se va fi speriat.

— Să se sperie, de ce? întrebă Ludovic cu mărinimie.

— Doamne, ce vreţi, sire! Maiestatea voastră are atâtea motive să se supere pe autorul, sau pe autorii unei glume atât de răutăcioase şi memoria maiestăţii voastre, îndreptată spre vinovat, va fi o veşnică ameninţare pentru imprudentă.

— Saint-Aignan, eu nu gândesc ca tine.

— Regele trebuie să gândească mai bine decât mine.

— Ei bine, eu văd în aceste rânduri durere, apăsare şi acum, îndeosebi, când îmi amintesc unele amănunte din scena care s-a petrecut la *Doamna*... În fine...

Regele se opri cu aceste cuvinte pe buze.

— În fine — reluă Saint-Aignan — maiestatea voastră va îngădui audienţa, iată ceea ce e mai limpede ca orice.

— Voi face mai mult, Saint-Aignan.

— Ce veţi face, sire?

— Ia-ţi mantia.

— Dar, sire...

— Ştii unde este camera domnişoarelor de onoare ale *Doamnei*?

— Bineînţeles.

— Cunoşti vreun mijloc de a pătrunde înăuntru?

— Oh, aşa ceva nu.

— Dar, în sfârşit, trebuie să cunoşti pe cineva de pe-acolo!

— În adevăr, maiestatea voastră e un izvor de idei înţelepte.

— Cunoşti pe cineva?

— Da.

— Pe cine cunoşti? Spune!

— Cunosc pe un anumit tânăr care se are bine cu o anumită domnişoară.

— De onoare?

— Da, de onoare, sire.

— Cu domnişoara de Tonnay-Charente? întrebă Ludovic râzând.

— Nu, din păcate; cu Montalais.

— Cum se numeşte tânărul?

— Malicorne.

— Bun. Te poţi bizui pe el?

— Aşa cred, sire. El trebuie să aibă o cheie... Şi dacă are, întrucât şi eu i-am făcut lui un serviciu... mi-o va împrumuta.

— E foarte bine! Să mergem.

— Sunt la ordinele maiestăţii voastre.

Regele îşi aruncă mantia sa pe umerii lui Saint-Aignan, iar el o luă pe a acestuia. Apoi ieşiră amândoi în vestibul.

Capitolul II

Ceea ce nu prevăzuse nici naiada, nici driada

De Saint-Aignan se opri la capătul scării ce ducea spre domnişoarele de onoare, la mezanin şi la *Doamna*, deasupra. De acolo, printr-un valet pe care-l întâlni în drum, îi dădu de veste lui Malicorne, care se afla încă la *Domnul*. Nu trecură nici zece minute şi Malicorne se ivi, cu nasul în vânt, adulmecând prin umbră.

Regele se retrase mai în urmă, ascunzându-se în partea cea mai întunecoasă a vestibulului. De Saint-Aignan,

dimpotrivă, făcu un pas înainte. Dar la primele cuvinte prin care acesta îşi formulă dorinţa, Malicorne bătu în retragere.

— Oh, oh — zise el — dumneavoastră cereţi să fiţi introdus în camerele domnişoarelor de onoare?

— Da.

— Dar înţelegeţi că nu pot face un asemenea lucru fără să ştiu ce scop urmăriţi prin asta.

— Din nenorocire, scumpe domnule Malicorne, îmi este cu neputinţă să-ţi dau vreo explicaţie; trebuie deci să te încrezi în mine ca într-un prieten care te-a scos din încurcătură ieri şi te roagă să-l scoţi dumneata pe el astăzi.

— Eu însă, domnule, v-am spus ce voiam: voiam să nu dorm sub cerul liber şi orice om cinstit poate mărturisi o asemenea dorinţă; pe când dumneavoastră, dumneavoastră nu mărturisiţi nimic.

— Crede-mă, scumpe domnule Malicorne — stărui de Saint-Aignan — că, dacă mi-ar fi îngăduit să mă explic, m-aş explica.

— Atunci, dragă domnule, cu neputinţă să vă dau voie să intraţi la domnişoara de Montalais.

— De ce?

— Dumneavoastră ştiţi mai bine ca oricine, fiindcă m-aţi surprins pe un zid făcându-i curte domnişoarei de Montalais; şi, ar fi frumos din partea mea, spuneţi şi dumneavoastră, ca tocmai eu, care-i fac curte, să vă deschid uşa de la camera ei?

— Eh, dar cine-ţi spune că pentru ea îţi cer cheia?

— Atunci pentru cine?

— Ea nu locuieşte singură, nu-i aşa?

— Nu, fără îndoială.

— Stă cu domnişoara de La Vallière?

— Da. Însă dumneavoastră n-aveţi cu domnişoara de La Vallière mai multe legături decât aveţi cu domnişoara de Montalais şi nu sunt decât doi oameni cărora le-aş da această cheie: unul este domnul de Bragelonne, dacă m-ar ruga să i-o dau; celălalt e regele, dacă mi-ar ordona-o.

— Ei bine, dă-mi cheia, domnule, îţi ordon! rosti regele ieşind din întuneric şi desfăcându-şi mantia. Domnişoara de Montalais va coborî lângă dumneata, în timp ce noi vom urca la domnişoara de La Vallière; căci numai cu ea singură avem treabă.

— Regele! exclamă Malicorne, plecându-şi fruntea până la genunchii regelui.

— Da, regele — zise Ludovic surâzând — regele, care îţi preţuieşte atât împotrivirea, cât şi capitularea. Ridică-te, domnule şi fă-ne serviciul pe care ţi-l cerem.

— Sire, la ordinele voastre — răspunse Malicorne, luând-o pe scară în sus.

Malicorne se pleca mereu în semn de supunere, în timp ce continua să urce. Dar regele, cu o vie hotărâre, îl urma aşa de repede, că, deşi Malicorne se afla cu mai multe trepte înaintea lui, ajunseră amândoi deodată în faţa camerei fetelor. Zări atunci, prin uşa rămasă întredeschisă în urma lui Malicorne, pe La Vallière, aşezată într-un fotoliu, iar în celălalt colţ pe Montalais, care îşi pieptăna părul, în rochie de casă, în picioare în faţa unei oglinzi mari, parlamentând cu Malicorne.

Regele deschise uşa brusc şi intră. Montalais scoase un ţipăt la zgomotul pe care-l făcu uşa, apoi, recunoscându-l pe rege, fugi şi se ascunse. Văzându-l pe rege, La Vallière se ridică, la rândul ei, pentru o clipă, ca o moartă reînsufleţită, pe urmă căzu din nou în fotoliul ei. Regele înaintă încet spre ea.

— Mi-ai cerut o audienţă, domnişoară — îi spuse el cu o anumită răceală. Sunt gata să te ascult, vorbeşte.

De Saint-Aignan, credincios rolului său de surd, de orb şi de mut, se aşezase, într-un ungher de după uşă, pe un scăunel fără spetează pe care întâmplarea i-l scosese parcă la comandă în cale. Adăpostit după tapiseria ce servea de draperie la uşă, cu spatele rezemat de perete, asculta astfel fără să fie văzut, rezumându-se la rolul câinelui de pază care aşteaptă şi veghează fără să-şi stânjenească întru nimic stăpânul.

La Vallière, cuprinsă de spaimă văzându-l pe rege atât de iritat, se ridică pentru a doua oară şi, rămânând într-o atitudine de umilinţă, bâigui, rugătoare:

— Sire, iertaţi-mă.

— Dar, domnişoară, ce vrei să-ţi iert? întrebă Ludovic al XIV-lea.

— Sire, am săvârşit o mare greşeală; mai mult decât o mare greşeală, o mare crimă.

— Dumneata?

— Sire, am adus o ofensă maiestăţii voastre.

— Pentru nimic în lume — răspunse Ludovic al XIV-lea.

— Sire, vă rog, nu păstraţi faţă de mine această cumplită asprime care arată mânia îndreptăţită a regelui. Ştiu că v-am adus o ofensă, sire; dar simt nevoia să vă explic cum v-am jignit fără să fi voit acest lucru, sire.

— Mai întâi, domnişoară — zise regele — în ce fel crezi că m-ai ofensat? Eu nu văd cum. Să fie oare printr-o glumă de tânără fată, glumă foarte nevinovată, de altfel? Ai făcut haz pe seama unui tânăr prea încrezut în sine: nimic mai firesc; orice altă femeie, în locul dumitale, ar fi făcut acelaşi lucru.

— Oh, maiestatea voastră mă striveşte cu astfel de cuvinte!

— Şi pentru ce, oare?

— Fiindcă dacă gluma ar fi pornit de la mine, ea n-ar mai fi fost cu totul nevinovată.

— În sfârşit, domnişoară — reluă regele — asta e tot ce voiai să-mi spui cerându-mi o audienţă?

Şi regele dădu să facă un pas înapoi. Atunci La Vallière, cu glasul scurt şi întretăiat, cu ochii secaţi de văpaia lacrimilor, făcu la rândul ei un pas spre rege.

— Maiestatea voastră a auzit totul? întrebă ea.

— Tot ce?

— Tot ce-am spus eu sub stejarul regal?

— Nu mi-a scăpat un singur cuvânt, domnişoară.

— Şi maiestatea voastră, atunci când m-a auzit, a putut avea convingerea că am abuzat de credulitatea sa?

— Da, credulitate, foarte bine, acesta e cuvântul.

— Şi maiestatea voastră n-a bănuit că o biată fată ca mine poate fi constrânsă uneori să asculte de voinţa altcuiva?

— Iartă-mă, dar n-aş crede niciodată că aceea a cărei voinţă părea să se exprime cu atâta libertate sub stejarul regal s-ar putea lăsa influenţată până într-atât de voinţa altcuiva.

— Oh, dar ameninţarea, sire?

— Ameninţarea!... Cine te ameninţa? Cine îndrăznea să te ameninţe?

— Cei care au dreptul să o facă, sire.

— Eu nu recunosc nimănui dreptul să ameninţe în regatul meu.

— Iertaţi-mă, sire, se află chiar în preajma maiestăţii voastre persoane destul de suspuse pentru a avea, sau pentru a crede că au dreptul de a pierde pe o fată fără viitor, fără avere şi mângâindu-se numai cu bunul ei renume.

— Dar cum să o piardă?

— Făcând-o să-şi piardă acest bun renume printr-o ruşinoasă izgonire.

— Oh, domnişoară — zise regele cu un aer de adâncă nemulţumire — îmi plac mult oamenii care se dezvinovăţesc fără să învinovăţească pe alţii.

— Sire!

— Da şi îmi vine greu, mărturisesc, să văd că o justificare uşoară, cum ar putea să fie a dumitale, se complică în faţa mea printr-o ţesătură de mustrări şi învinuiri.

— Cărora nu le daţi crezare, da? strigă La Vallière.

Regele rămase tăcut.

— Oh, spuneţi-mi-o-n faţă! repetă La Vallière cu un accent apăsat.

— Îmi pare rău că trebuie să ţi-o mărturisesc — rosti regele înclinându-se cu răceală.

Tânăra fată scoase o exclamaţie de îndurerare şi zise, lovindu-şi mâinile una de alta:

— Aşadar, nu mă credeţi?

Regele nu răspunse nimic. Trăsăturile domnişoarei de La Vallière se înăspriră deodată în faţa acestei tăceri.

— Aşadar, presupuneţi că eu, eu — întări ea — am urzit acest ridicol, acest mârşav complot de a glumi într-un chip atât de neruşinat pe seama maiestăţii voastre?

— Ei, Doamne, nu e nici ridicol, nici mârşav — zise regele — nu e nici măcar un complot: e o zeflemea mai mult sau mai puţin plăcută, asta-i totul.

— Oh — murmură tânăra fată deznădăjduită — regele nu mă crede, regele nu vrea să mă creadă.

— Prea bine, nu vreau să te cred!

— Dumnezeule! Dumnezeule!

— Ascultă: ce poate fi mai firesc, la urma urmei? Regele mă urmăreşte, mă ascultă, mă pândeşte; regele vrea poate să se amuze pe socoteala mea; ei bine, să ne amuzăm şi noi pe socoteala lui şi cum regele e un om de inimă, să ne legăm de inima lui.

La Vallière îşi ascunse faţa în palme, înăbuşindu-şi un suspin. Regele însă continuă să vorbească: se răzbuna fără milă pe biata victimă pentru tot ceea ce suferise el însuşi.

— Să începem deci cu această poveste, că-l iubesc şi îl socot mai presus de toţi ceilalţi. Regele e atât de naiv şi atât de

vanitos totodată, încât mă va crede şi atunci vom trâmbiţa această naivitate a regelui şi vom putea râde din plin.

— Oh — strigă La Vallière — a gândi aşa ceva, a gândi aşa ceva e groaznic!

— Dar — spuse mai departe regele — asta nu e totul: dacă acest prinţ plin de vanitate va lua joaca noastră în serios, dacă va face imprudenţa să arate în faţa lumii ceva ce-ar părea a fi o bucurie, ei bine, în faţa întregii curţi, regele va fi umilit; şi, într-o zi, îi voi putea spune o poveste nostimă iubitului meu, îi voi putea aduce o parte de zestre soţului, prin această aventură a unui rege păcălit de o tânără fată răutăcioasă.

— Sire! strigă La Vallière zguduită, înnebunită. Nici un cuvânt mai mult, vă implor! Nu vedeţi oare că mă ucideţi?

— O, glume! murmură regele, care începea totuşi să se înduioşeze.

La Vallière căzu în genunchi, dar atât de tare, încât genunchii îi pocniră de parchet. Apoi zise, împreunându-şi mâinile:

— Sire, prefer să îndur ruşinea, nu însă să ajung la trădare.

— Ce faci? i se adresă regele, fără să dea totuşi vreun semn că ar avea de gând s-o ridice.

— Sire, când vă voi fi jertfit cinstea şi judecata mea, atunci veţi crede poate în loialitatea mea. Povestea care vi s-a spus la *Doamna*, de către *Doamna*, e un neadevăr; ceea ce-am spus eu sub stejarul cel mare...

— Ei bine?

— Numai acela e adevărul.

— Domnişoară! strigă regele.

— Sire — continuă La Vallière pradă viitorii senzaţiilor ei — sire, de-ar trebui să mor de ruşine chiar în acest loc unde îmi sunt înfipţi genunchii, vă voi repeta până îmi va pieri glasul: am spus că vă iubeam... ei bine, vă iubesc!

— Dumneata?

— Vă iubesc, sire, din ziua în care v-am văzut întâia oară, din ziua când, la Blois, unde tânjeam, privirea voastră regală a căzut asupra mea, luminoasă şi întăritoare; vă iubesc, sire! E o crimă de lezmajestate, ştiu, ca o biată fată ca mine să se îndrăgostească de regele ei şi să i-o spună. Pedepsiţi-mă pentru această îndrăzneală, dispreţuiţi-mă pentru această nesocotinţă, dar nu spuneţi niciodată, nu credeţi nici o clipă că v-am putut ofensa, că v-am putut trăda. Mă cobor dintr-un sânge credincios

regalităţii, sire; şi îmi iubesc... Îmi iubesc regele!... Oh, simt că mor!

Şi deodată, sleită de puteri, fără glas, cu răsuflarea stinsă, căzu frântă în două, asemeni acelei flori de care vorbeşte Virgiliu şi pe care a atins-o coasa secerătorului.

Regele, la aceste cuvinte, la această strigătoare declaraţie, nu mai simţi nici ură, nici îndoială; inima lui întreagă se deschise la flacăra vie a acestei iubiri care vorbea într-un grai atât de nobil şi atât de curajos. De aceea, când auzi mărturia pătimaşă a acestei iubiri, se topi deodată şi-şi acoperi faţa cu palmele. Dar când La Vallière îi apucă mâinile, când fierbintea strângere a tinerei fete îndrăgostite îi năpădi în artere, se înfierbântă la rândul lui şi, apucând-o pe La Vallière de mijloc, o ridică şi o lipi de pieptul său. Ea însă, istovită, lăsându-şi capul să-i atârne pe umăr, părea că nu mai trăieşte. Atunci regele, îngrozit, îl strigă pe de Saint-Aignan.

De Saint-Aignan, care dusese discreţia până la a sta neclintit în locul lui, prefăcându-se că-şi şterge o lacrimă, alergă numaidecât la chemarea regelui. Îl ajută pe Ludovic s-o aşeze pe fată într-un fotoliu, îi frecă mâinile, o stropi cu esenţă de flori, strigându-i:

— Domnişoară, haide, domnişoară, s-a sfârşit, regele vă crede, regele vă iartă. Ei, na, na! Luaţi seama, l-aţi tulburat prea tare pe rege, domnişoară; maiestatea sa e simţitor, maiestatea sa are o inimă. Ah, la naiba, domnişoară, treziţi-vă, regele e foarte palid!

Într-adevăr, regele pălise mult. Cât despre La Vallière însă, ea nici nu se mişca.

— Domnişoară, domnişoară — reluă de Saint-Aignan — zău aşa, veniţi-vă în fire, vă rog, vă implor, e timpul! Gândiţi-vă la un lucru: dacă regele se va simţi rău, voi fi silit să chem medicul. Ah, ce întâmplare, Dumnezeule! Domnişoară, scumpă domnişoară, treziţi-vă, faceţi un efort, repede, repede!

Era cu neputinţă de a desfăşura mai multă elocvenţă decât făcea de Saint-Aignan; dar altceva mai puternic şi mai vibrant decât această elocvenţă o trezi pe La Vallière. Regele îngenunchease lângă ea şi îşi depunea în palma fetei acele sărutări fierbinţi care sunt pentru mână ceea ce sărutarea buzelor este pentru chip. Ea îşi reveni în cele din urmă în fire, îşi deschise încet ochii obosiţi şi, cu o privire stinsă, murmură uşor:

— Oh, sire, maiestatea voastră m-a iertat, aşadar?

Regele nu răspunse... era încă prea emoţionat. De Saint-Aignan crezu de cuviinţă să se îndepărteze din nou.... Înţelesese flacăra ce ţâşnea din ochii maiestăţii sale.

La Vallière se ridică.

— Şi acum, sire — spuse ea cu mult curaj — acum când m-am dezvinovăţit, aşa sper cel puţin, în faţa maiestăţii voastre, îngăduiţi-mi să mă retrag într-o mănăstire. Acolo îl voi binecuvânta pe regele meu toată viaţa, acolo voi muri iubindu-l pe Dumnezeu, care mi-a dat pe lumea asta o zi de fericire.

— Nu, nu — răspunse regele — nu, dimpotrivă, vei sta şi vei trăi aici, binecuvântându-l pe Dumnezeu şi iubindu-l pe Ludovic, care îţi va da o viaţă de fericire, pe Ludovic care te iubeşte, pe Ludovic care ţi-o jură!

— Oh, sire! Sire!...

Şi cum La Vallière se îndoia încă, sărutările regelui deveniră atât de aprinse, că de Saint-Aignan crezu de datoria lui să treacă de partea cealaltă a tapiseriei. Dar aceste sărutări, pe care ea nu avu puterea să le respingă de la început, prinseră s-o ardă pe tânăra fată.

— Oh, sire — strigă ea atunci — nu mă faceţi să mă căiesc de a fi fost atât de loială, căci ar însemna să înţeleg că maiestatea voastră mă dispreţuieşte încă.

— Domnişoară — spuse deodată regele, retrăgându-se plin de respect — nu iubesc şi nu onorez pe nimeni pe lume mai mult ca pe dumneata şi nimeni de aici încolo nu va avea în inima mea mai multă preţuire decât dumneata, o jur în faţa lui Dumnezeu; de aceea, îţi cer iertare pentru pornirea mea nestăvilită, domnişoară, ea venea dintr-o iubire prea mare: dar pot să-ţi dovedesc că te voi iubi şi mai mult, respectându-te atât cât vei voi şi vei dori. Apoi, înclinându-se în faţa ei şi luându-i mâna, rosti: Domnişoară, vrei să-mi faci cinstea de a primi sărutarea pe care o depun acum pe mâna dumitale?

Şi buzele regelui atinseră uşor, cu foarte mult respect, mâna tremurătoare a tinerei fete.

— De azi încolo — adăugă Ludovic ridicându-se şi învăluind-o pe La Vallière cu privirea — de azi încolo eşti sub oblăduirea mea. Nu vorbi nimănui de răul pe care ţi l-am făcut, iartă-le altora răul pe care ţi l-au putut face. Pe viitor, vei fi atât de mult deasupra celorlalţi, încât, departe de a-ţi mai inspira teamă, ei nu-ţi vor mai stârni decât milă.

Şi salută cu religiozitate, ca la ieşirea dintr-un templu. Pe urmă îl chemă pe de Saint-Aignan, care se apropie umil.

— Conte — spuse el — sper că domnişoara va binevoi să-ţi acorde puţină prietenie, în schimbul aceleia pe care eu i-o voi păstra întotdeauna.

De Saint-Aignan îşi îndoi genunchiul în faţa domnişoarei de La Vallière.

— Câtă bucurie pentru mine — murmură el — dacă domnişoara îmi va face o asemenea onoare!

— Mă duc să-ţi trimit înapoi prietena — zise regele. Adio, domnişoară, sau, mai degrabă, la revedere! Fii bună şi nu mă uita în rugăciunile dumitale.

— Oh, sire — răspunse La Vallière — fiţi liniştit: sălăşluiţi în inima mea împreună cu Dumnezeu însuşi.

Acest ultim răspuns îl îmbătă cu totul pe rege, care, foarte fericit, îl trase pe de Saint-Aignan pe scară în jos.

Doamna nu prevăzuse un asemenea deznodământ: nici naiada, nici driada nu-i vorbiseră nimic în această privinţă.

Capitolul III

Noul general al iezuiţilor

În timp ce La Vallière şi regele amestecau în prima lor mărturisire toate necazurile trecutului, toată fericirea prezentului, toate speranţele viitorului, Fouquet, reîntors la el, adică în apartamentul ce-i fusese rezervat la castel, se întreţinu cu Aramis exact despre ceea ce regele dăduse uitării în acel moment.

— Acum spune-mi, domnule d'Herblay — începu Fouquet după ce-şi instală oaspele într-un fotoliu şi luă şi el loc alături — acum spune-mi unde ne aflăm cu afacerea Belle-Isle şi dacă ai mai primit veşti noi în legătură cu ea.

— Domnule intendent superior — răspunse Aramis — totul se desfăşoară după cum dorim noi: cheltuielile au fost acoperite, nimeni n-a aflat despre planurile noastre.

— Dar garnizoana pe care regele voia să o trimită acolo?

— Am primit azi-dimineaţă ştirea că a sosit în insulă de cincisprezece zile.

— Şi cum a fost primită?

— Foarte bine.

— Iar vechea garnizoană, ce s-a întâmplat cu ea?

— A fost readusă pe continent la Sarzeau şi a fost numaidecât îndreptată spre Quimper.

— Şi noii soldaţi?

— Sunt de partea noastră în ceasul de faţă.

— Eşti sigur de ceea ce-mi spui, scumpe domnule de Vannes?

— Sigur şi vei vedea singur, de altfel, cum s-au petrecut lucrurile.

— Numai că, dintre toate garnizoanele, ştii asta, Belle-Isle este cea mai oropsită.

— Ştiu asta şi am procedat în consecinţă; fără libertate de a se mişca, fără legături cu restul lumii, fără femei, fără jocuri; astfel încât — adăugă Aramis cu unul din acele surâsuri pe care numai el le avea — astăzi ţi-e mai mare mila să-i vezi pe bieţii băieţi cu câtă nerăbdare caută să se distreze şi cât de gata sunt să asculte de cel care le plăteşte micile lor petreceri.

— Dar dacă ar petrece bine la Belle-Isle?

— Dacă ar petrece pe cheltuiala regelui, l-ar iubi pe rege; dar dacă se plictisesc din ordinul regelui şi petrec în numele domnului Fouquet, îl vor iubi pe domnul Fouquet.

— Şi l-ai prevenit pe administratorul meu astfel ca, îndată după sosirea lor...

— Nu; au fost lăsaţi opt zile să se plictisească în toată puterea cuvântului; după opt zile însă au început să se plângă, spunând că cei dinaintea lor o duceau mai bine decât ei. Li s-a răspuns atunci că vechii ofiţeri au ştiut să-şi facă un prieten din domnul Fouquet şi că domnul Fouquet, cunoscându-i ca prieteni, s-a arătat darnic cu ei, în aşa fel încât nici unul să nu se plictisească pe pământurile sale. Ei au stat să chibzuiască. Dar numaidecât administratorul a adăugat că, fără să primească ordinele domnului Fouquet, el îl cunoştea destul de bine pe stăpânul său pentru a şti că orice gentilom în serviciul regelui îl interesa pe domnul Fouquet şi că, deşi nu-i văzuse încă pe noii veniţi, va face pentru ei tot atât cât făcuse şi pentru ceilalţi.

— Minunat! Şi, în această privinţă, rezultatele au fost pe măsura făgăduielilor, sper! Doresc, dumneata ştii asta, să nu se făgăduiască în numele meu nimic ce nu s-ar putea îndeplini.

— Cât despre asta, li s-au pus la dispoziţie ofiţerilor noştri două fregate şi caii dumitale; li s-au dat cheile de la casa principală; astfel că acum fac partide de vânătoare şi de plimbări cu doamnele care se găsesc la Belle-Isle şi cu acelea pe care le-au putut aduce de prin împrejurimi şi care nu se tem de răul de mare.

— Şi sunt destule din acestea la Sarzeau şi la Vannes, nu-i aşa, sfinţia ta?

— Oh, pe toată coasta! răspunse netulburat Aramis.

— Dar în ce-i priveşte pe soldaţi?

— N-au fost nici ei daţi uitării, firește; soldaţii se mulţumesc cu vin, cu hrană din belşug şi cu o soldă cât mai mare.

— Foarte bine; astfel că...?

— Astfel că ne putem bizui pe această garnizoană, care se arată a fi mai credincioasă decât cealaltă.

— Bine.

— De aici rezultă că, dacă Dumnezeu ne va ajuta să se schimbe garnizoana la fiecare două luni numai, în decurs de trei ani toată armata Franţei va fi trecut pe acolo şi în loc să avem un singur regiment de partea noastră, vom avea cincizeci de mii de oameni.

— Da, îmi dau seama, domnule d'Herblay — zise Fouquet — că dumneata eşti un prieten preţios, neprecupeţit; dar, în toate acestea — adăugă el râzând — l-am uitat pe amicul nostru du Vallon: ce face el? Mărturisesc că, în răstimpul celor trei zile cât am stat la Saint-Mandé, nu m-am gândit la dânsul.

— Oh, eu, în schimb, nu l-am dat de loc uitării — spuse Aramis. Porthos se află încă la Saint-Mandé, uns la toate încheieturile, răsfăţat cu de-ale mâncării, nelipsit de vinuri alese; l-am lăsat să se plimbe prin parcul cel mic, prin care numai dumneata singur te plimbi când eşti acolo; şi se plimbă toată ziua. A reînceput să umble într-adevăr; îşi încearcă puterile frângând trunchiurile ulmilor tineri sau făcând să trosnească stejarii bătrâni, aşa cum se distra cândva Milon din Crotona şi întrucât în parc nu se găsesc lei, nu mă îndoiesc că-l vom regăsi întreg şi teafăr. E un om straşnic acest Porthos al nostru!

— Da; numai că, aşteptând, are să se plictisească.

— A, niciodată!

— O să înceapă să pună întrebări.

— Nu vede pe nimeni.

— Dar, în sfârşit, aşteaptă sau speră ceva?

— L-am lăsat să creadă într-o speranţă pe care i-o vom îndeplini într-o bună zi şi trăieşte cu această speranţă.

— Care anume?

— Aceea de a fi prezentat regelui.

— Oh, oh, în ce calitate?

— Ca inginer la Belle-Isle.

— Ar fi cu putinţă?

— De ce nu.

— Ai dreptate. Dar acum n-ar fi mai bine să se reîntoarcă la Belle-Isle?

— E chiar nevoie de el acolo; m-am şi gândit să-l trimit cât mai repede în insulă. Porthos are multă prestanţă; e un om ale cărui părţi slabe le cunoaştem numai noi — eu, d'Artagnan şi Athos. Nu se dă niciodată bătut şi e plin de demnitate; în faţa ofiţerilor, va face impresia unui paladin de pe vremea cruciadelor. Va îmbăta tot statul-major, fără ca el să se ameţească şi va fi pentru toată lumea un obiect de admiraţie şi de simpatie; şi apoi, dacă s-ar întâmpla să avem nevoie ca un ordin de-al nostru să fie îndeplinit de cineva, Porthos e un consemn viu, astfel încât oricine va trebui să treacă pe acolo pe unde va hotărî el.

— Atunci, trimite-l înapoi.

— Acesta este şi planul meu, dar abia peste câteva zile, căci trebuie să-ţi spun un lucru.

— Ce anume?

— Mă tem de d'Artagnan. El nu e la Fontainebleau, după cum ai putut să bagi de seamă şi d'Artagnan nu lipseşte degeaba, el nu stă niciodată degeaba. De aceea, acum, că treburile mele sunt încheiate, voi încerca să aflu care sunt treburile lui d'Artagnan.

— Treburile dumitale sunt încheiate, zici?

— Da.

— În acest caz, eşti un om fericit şi aş vrea să pot spune acelaşi lucru şi despre mine.

— Sper că nu ai de ce să fii neliniştit, totuşi!

— Eh!

— Regele te primeşte foarte binevoitor.

— E adevărat.

— Şi Colbert te lasă în pace?

— Aproape.

— Dacă-i aşa — zise Aramis cu acea înlănţuire de idei în care consta tăria lui — dacă-i aşa, atunci putem să ne gândim la ceea ce-ţi spuneam ieri cu privire la mititică.

— Care mititică?

— Ai şi uitat?

— Da.

— Cu privire la domnişoara de La Vallière.

— Ah, aşa e.

— Nu te trage inima s-o cucereşti pe această fată?

— Dintr-un singur punct de vedere nu.

— Care?

— Că inima mea e dăruită alteia şi apoi nu simt absolut nimic pentru această copilă.

— Oh, oh! făcu Aramis. Inima ţi-e dăruită, ai spus?

— Da.

— Ei, drace! Trebuie să iei seama la asta.

— Pentru ce?

— Pentru că ar fi groaznic să nu fii stăpân pe inimă, atunci când, ca în cazul dumitale, ai atâta nevoie de cap.

— Ai dreptate. De aceea, precum vezi, la cea dintâi chemare a dumitale, am şi părăsit totul. Dar să ne întoarcem la mititică. La ce crezi oare c-ar folosi să mă ocup de ea?

— Iată: regele, se spune, are un capriciu pentru această fată; aşa se crede, cel puţin.

— Şi dumneata, care le ştii pe toate, mai ştii şi altceva?

— Ştiu că regele s-a schimbat repede; alaltăieri era nebun după *Doamna*; acum câteva zile, *Domnul* se plânsese reginei-mame împotriva regelui; au fost certuri conjugale, mustrări materne.

— De unde ştii toate astea?

— În sfârşit, le ştiu.

— Şi?

— În urma acestor certuri şi mustrări, regele nu i-a mai adresat nici un cuvânt şi nu i-a mai dat nici o atenţie alteţei sale regale.

— După care?

— După care şi-a îndreptat ochii spre domnişoara de La Vallière. La Vallière e domnişoară de onoare a *Doamnei*. Ştii ce se numeşte în dragoste un paravan?

— Fără îndoială.

— Ei bine, domnişoara de La Vallière e paravanul *Doamnei*. Foloseşte-te de această situaţie. N-ai nevoie de aşa ceva, dar, în sfârşit, amorul propriu rănit va face cucerirea mai uşoară: mititica va cunoaşte taina regelui şi a *Doamnei*. Iar dumneata ştii ce poate face un om inteligent cu o asemenea taină.

— Dar cum să ajung la ea?

— Dumneata mă întrebi asta? se miră Aramis.

— De bună seamă, n-o să am timp să mă ocup de ei.

— E o fată săracă, umilă, îi vei crea o situaţie: şi fie că îl subjugă pe rege ca amantă, fie că nu se apropie de el decât ca o confidentă, vei avea în ea o nouă adeptă.

— Nu e rău — zise Fouquet. Dar ce-am putea face cu privire la această fată?

— Atunci când ai dorit o femeie, ce-ai făcut, domnule ministru?

— I-am scris. I-am făcut declaraţii de dragoste. Am adăugat că sunt la dispoziţia ei şi am semnat Fouquet.

— Şi a rezistat vreuna?

— Una singură — răspunse Fouquet. Dar acum patru zile a cedat şi ea, ca toate celelalte.

— Vrei să-ţi dai osteneala de a-i scrie? spuse Aramis, întinzându-i o pană lui Fouquet.

Fouquet o luă.

— Dictează — zise el. Mi-e capul plin de atâtea alte griji, că n-aş fi în stare să însăilez nici două rânduri.

— Fie — spuse Aramis. Scrie.

Şi îi dictă:

"Domnişoară, v-am văzut şi n-o să vă miraţi deloc spunându-vă că v-am găsit frumoasă. Dar, din lipsă de o poziţie demnă, de dumneavoastră, n-o să puteţi face altceva decât să lânceziţi la curte. Dragostea unui bărbat cinstit, în cazul că aveţi o ambiţie, ar putea fi o completare a spiri-tului şi farmecului dumneavoastră.

Îmi aştern dragostea la picioarele dumneavoastră; dar, întrucât o dragoste, fie ea oricât de umilă şi discretă, poate să întineze obiectul cultului ei, nu se cade ca o persoană cu

meritele dumneavoastră să rişte a fi compromisă fără un rezultat în ce priveşte viitorul ei. Dacă veţi binevoi să răspundeţi la iubirea mea, iubirea mea vă va dovedi recunoştinţa sa, ajutându-vă să deveniţi pentru totdeauna liberă şi independentă."

După ce scrise acestea, Fouquet îşi întoarse ochii către Aramis.

— Semnează — îi spuse episcopul.

— E neapărată nevoie?

— Semnătura dumitale sub aceste rânduri face un milion; uiţi asta, scumpul meu ministru?

Fouquet semnă.

— Acum, prin cine vei trimite scrisoarea? întreba Aramis.

— Printr-un valet de încredere.

— Pe care te poţi bizui?

— E omul meu de taină.

— Foarte bine.

— De altminteri, jucăm, în toată povestea asta, un joc care nu e deloc greu.

— Cum asta?

— Dacă ceea ce spui despre legăturile acestei fete cu regele şi cu *Doamna* e adevărat, regele îi va da tot bănetul pe care ea îl va dori.

— Dar regele mai are bani de aruncat? întrebă Aramis.

— Doamne, aşa se pare, căci nu mai cere.

— Oh, are să ceară din nou, fii liniştit.

— Ceva mai mult chiar, mă aşteptam să-mi vorbească despre serbarea mea de la Vaux.

— Ei bine?

— Nu mi-a spus nimic.

— Are să-ţi spună.

— Oh, îl crezi pe rege prea crud, dragul meu d'Herblay!

— Nu pe el, în persoană.

— Regele e tânăr, deci e bun.

— E tânăr, deci e slab sau supus pasiunilor; iar domnul Colbert ţine în mâinile lui necioplite slăbiciunea şi pasiunile sale.

— Vezi bine, dar, că te temi de el.

— Nu tăgăduiesc asta.

— Atunci sunt pierdut.

— Cum adică?
— Nu eram tare în preajma regelui decât prin bani.
— Da, şi?
— Acum sunt ruinat.
— Nu eşti ruinat.
— Cum nu? Îmi cunoşti dumneata afacerile mai bine decât mine?
— Poate că da.
— Şi dacă totuşi îmi va cere serbarea aceea?
— O vei da.
— Dar cu ce bani?
— Ţi-au lipsit vreodată?
— Oh, dacă ai şti cu ce preţ mi i-am procurat pe cei din urmă!
— Cei pe care îi vei avea nu te vor costa nimic.
— Dar cine mi-i va da?
— Eu.
— Îmi vei da dumneata şase milioane?
— Da.
— Dumneata, şase milioane?
— Zece, dacă va fi nevoie.
— Într-adevăr, scumpul meu d'Herblay — exclamă Fouquet — încrederea dumitale mă îngrozeşte mai mult decât însăşi mânia regelui.
— Ei, lasă!
— Dar cine eşti dumneata?
— Mă cunoşti, mi se pare.
— Să zicem că mă înşel; spune-mi, atunci, ce gânduri ai?
— Vreau pe tronul Franţei un rege care să-i fie devotat domnului Fouquet şi vreau ca domnul Fouquet să-mi fie devotat mie.
— Oh — strigă Fouquet strângându-i mâna — dacă e vorba să fiu al dumitale, află că sunt întru totul; dar, cre-de-mă, dragul meu d'Herblay, îţi faci iluzii!
— În ce privinţă?
— Niciodată regele nu-mi va fi devotat mie.
— Nu ţi-am spus că regele îţi va fi devotat, aşa mi se pare.
— Ba da, dimpotrivă, aşa ai spus.
— Nu ţi-am spus regele. Am spus un rege.
— Nu e acelaşi lucru?
— Din contră, e cu totul altceva.

— Nu mai înţeleg nimic.

— Ai să înţelegi. Presupune că acest rege va fi altcineva decât Ludovic al XIV-lea.

— Altcineva?

— Da, care va primi totul de la dumneata.

— Cu neputinţă.

— Chiar şi tronul său.

— Oh, eşti nebun! Nu există alt om în afară de regele Ludovic al XIV-lea care ar putea sta pe tronul Franţei, nu văd pe altcineva pentru asta, pe nimeni altul.

— Eu, unul, văd totuşi pe cineva.

— Doar dacă nu cumva e vorba de *Domnul* — zise Fouquet privindu-l cu nelinişte pe Aramis... Însă *Domnul*...

— Nu e vorba de *Domnul*.

— Dar cum crezi că un prinţ care nu e de sânge, cum vrei ca un prinţ fără nici un drept...

— Regele meu, sau, mai degrabă, regele dumitale, va fi tot ce trebuie să fie, n-avea nici o grijă.

— Ia seama, ia seama, domnule d'Herblay, mă faci să mă cutremur, mă faci să-mi vie ameţeala.

Aramis zâmbi.

— O ameţeală şi un cutremur care te costă prea puţin — răspunse el.

— Oh, încă o dată, mă înspăimânţi.

Aramis zâmbi din nou.

— Râzi? întrebă Fouquet.

— În ziua hărăzită, vei râde şi dumneata ca mine; acum însă, trebuie să fiu singurul care râde.

— Oh, explică-te!

— În ziua hărăzită, am să mă explic, nu te îngriji de asta. Nici dumneata nu eşti sfântul Petru, după cum nici eu nu sunt Christos, totuşi îţi voi spune: "Om cu atât de puţină credinţă, de ce te îndoieşti?"

— Ei, Doamne, mă îndoiesc... mă îndoiesc fiindcă nu văd.

— Atunci înseamnă că eşti orb şi nu te voi mai privi ca pe sfântul Petru, ci ca pe sfântul Pavel şi îţi voi spune: "Va veni o zi când ochii ţi se vor deschide".

— Oh — făcu Fouquet — cât aş vrea să cred!

— Păcat însă că nu crezi! Dumneata, pe care te-am ajutat de zece ori să treci prăpastia în care singur căzuseşi, nu crezi, dumneata care de la procuror general te-ai înălţat la rangul de

intendent al statului, de la rangul de intendent la rangul de cel dintâi ministru şi care de la rangul de cel dintâi ministru vei trece la acela de conducător al palatului... Dar nu — rosti el cu veşnicul lui surâs. Nu, nu, dumneata nu poţi să vezi şi, ca atare, nu poţi să crezi aşa ceva.

Şi Aramis se ridică pentru a se retrage.

— Un ultim cuvânt — zise Fouquet. Niciodată nu mi-ai vorbit astfel, niciodată nu te-ai arătat atât de încrezător, sau, mai bine zis, atât de îndrăzneţ.

— Pentru că, spre a vorbi cu glas tare, trebuie să fii stăpân pe ceea ce spui.

— Şi dumneata eşti?

— Fireşte.

— De când asta?

— De ieri.

— Oh, domnule d'Herblay, ia seama, împingi siguranţa până la cutezanţă!

— Fiindcă atunci când eşti puternic, poţi fi cutezător.

— Dumneata eşti puternic?

— Ţi-am oferit zece milioane, ţi le ofer încă.

Fouquet se ridică, foarte tulburat la rândul lui.

— Ia să vedem — zise el — ia să vedem: ai vorbit de răsturnarea regilor, de înlocuirea lor cu alţi regi. Să mă ierte Dumnezeu, dar, dacă nu sunt nebun, asta ai spus adineauri.

— Nu eşti câtuşi de puţin nebun, iar eu, într-adevăr, asta am spus adineauri.

— Şi pentru ce-ai spus-o oare?

— Pentru că poţi vorbi astfel despre tronuri răsturnate şi despre regi înălţaţi, când te simţi mai presus de regii şi de tronurile... de pe lumea asta.

— Atunci eşti atotputernic? strigă Fouquet.

— Ţi-am spus-o şi ţi-o repet — răspunse Aramis cu ochiul scăpărător şi cu buza tremurândă.

Fouquet se prăbuşi într-un fotoliu şi îşi lăsă capul să-i cadă în palme. Aramis îl privi o clipă, aşa cum ar fi făcut arhanghelul destinelor omeneşti în faţa unui simplu muritor.

— Cu bine — îi spuse el — culcă-te liniştit şi trimite scrisoarea făcută pentru La Vallière. Mâine ne vom vedea din nou, nu-i aşa?

— Da, mâine — murmură Fouquet clătinând din cap ca un om care îşi revine în fine — dar unde ne vom revedea?

— La plimbarea regelui, dacă vrei.
— Foarte bine.
Şi se despărţiră.

Capitolul IV

Furtuna

A doua zi, vremea se arătă mohorâtă şi ceţoasă şi cum toată lumea ştia că era fixată o plimbare în programul regal, fiecare, când se sculă, îşi aruncă mai întâi ochii spre cer.

Pe vârfurile arborilor plutea o negură deasă şi fierbinte, ce abia avusese puterea să se ridice la treizeci de picioare deasupra pământului sub razele unui soare ce nu se zărea decât prin vălul greu şi întunecat al unui nor.

În dimineaţa aceea nu căzuse rouă. Iarba era uscată, florile erau ofilite. Păsările cântau cu mai puţină voioşie ca de obicei în frunzişul nemişcat, ce părea amorţit. Murmurul ciudat, nedesluşit, plin de viaţă, ce părea că se naşte şi trăieşte prin soare, acea răsuflare a naturii care vorbeşte necontenit în mijlocul tuturor celorlalte freamăte nu se simţea nicăieri, liniştea nu fusese niciodată atât de mare.

Această tristeţe a cerului lovi ochii regelui în clipa când se sculă şi se duse la fereastră. Dar cum toate ordinele pentru plimbare fuseseră date, cum toate pregătirile fuseseră făcute, cum, amănunt şi mai hotărâtor, Ludovic îşi legase de această plimbare toate făgăduielile luate faţă de imaginaţia lui, şi, putem chiar spune, faţă de imboldurile inimii lui, regele decise, fără să stea în cumpănă, că starea timpului nu putea sa înrâurească plimbarea plănuită şi că, oricum ar fi vremea, plimbarea trebuia să aibă loc.

De altfel, sunt în anumite domnii pământeşti, favorizate de cer, ceasuri când s-ar crede că voinţa unui rege de pe pământ poate să abată din drum voinţa divină. Augustus îl avea pe Virgiliu care să-i spună: *Nocte placet tota redeunt spectacula mane*. ("Noaptea hotărăşte ca jocurile publice să se reia în întregime dimineaţa") Ludovic al XIV-lea îl avea pe Boileau,

care trebuia să-i spună cu totul altceva şi pe Dumnezeu, care trebuia să se arate aproape tot atât de binevoitor pentru el, aşa cum Iupiter fusese pentru Augustus.

Ludovic ascultă liturghia de dimineaţă ca de obicei, însă, trebuie să o mărturisim, cu gândurile puţin întoarse de la Creator, fiindcă în mintea lui stăruia amintirea creaturii. În timpul slujbei, el se îndeletnici să numere şi asta nu numai o dată, minutele, apoi secundele ce-l despărţeau de fericitul moment când va începe plimbarea, adică de momentul când *Doamna* va porni la drum împreună cu domnişoarele sale de onoare.

Altminteri, e de la sine înţeles că nimeni la castel nu aflase de întrevederea ce avusese loc în ajun între La Vallière şi rege. Poate că Montalais, cu flecăreala ei cunoscută, ar fi putut să dezvăluie ceva; dar Montalais, în această împrejurare, era ţinută în frâu de Malicorne, care-i ferecase gura cu lacătul interesului comun. Cât despre Ludovic al XIV-lea, el era atât de fericit, încât îi iertase, sau aproape îi iertase *Doamnei* mica ei răutate din ajun. Într-adevăr, acum putea mai curând să se laude, decât să se plângă de aceasta. Fără gluma răutăcioasă a *Doamnei*, el n-ar fi primit scrisoarea trimisă de La Vallière; fără această scrisoare, n-ar fi avut loc întrevederea şi fără această întrevedere, ar fi rămas pradă nehotărârii. Stăruia deci prea multă fericire în inima lui pentru ca să mai încapă acolo vreo pizmă împotriva cuiva, cel puţin în acel moment. Ca atare, în loc să-şi încrunte sprânceana zărind-o pe cumnata lui, Ludovic îşi făgădui să-i arate şi mai mult prietenie şi să-i facă o primire mai graţioasă ca de obicei. Dar asta numai cu o condiţie şi condiţia era ca dânsa să apară cât mai devreme.

Iată lucrurile la care se gândea Ludovic în timpul liturghiei şi care, trebuie să o spunem, îl făceau să uite, în decursul serviciului divin, pe acela de care ar fi trebuit să ţină mai ales seamă în calitatea lui de rege preacreştin şi de fiu mai mare al Bisericii. Noroc că Dumnezeu e îngăduitor cu rătăcirile tinereşti; tot ce e dragoste, chiar dragoste vinovată, găseşte atât de uşor iertare în părintească lui înţelegere, încât, ieşind de la slujbă, Ludovic, ridicându-şi ochii spre cer, putu să vadă, printre spărturile unui nor, un colţ al covorului de azur pe care calcă picioarele atotstă-pânitorului.

Se întoarse la castel şi cum plimbarea fusese hotărâtă abia pe la amiază, iar acum nu erau decât ceasurile zece, se apucă

să lucreze cu râvnă, împreună cu Colbert şi Lyonne. Dar cum, în timp ce lucra, Ludovic trecea mereu de la masă la fereastră, iar această fereastră se afla în partea dinspre pavilionul *Doamnei*, el putu să-l vadă în curte pe domnul Fouquet, căruia curtenii, în virtutea favoarei de care se bucurase în ajun, îi arătau mai multă atenţie ca oricând; Fouquet venea, cu un aer cât se poate de bine dispus şi fericit, să-i facă, la rândul lui, curte regelui.

Instinctiv, zărindu-l pe Fouquet, regele se întoarse către Colbert. Colbert era numai surâs şi părea el însuşi plin de mulţumire şi de voioşie. Fericirea aceasta îl stăpânea din clipa când unul din secretarii lui intrase şi-i adusese un portofel pe care, fără să-l deschidă, vistiernicul îl vârâse în ma-rele buzunar al pantalonilor săi. Dar, cum în bucuria lui Colbert era totdeauna ceva necurat, Ludovic preferă, între cele două surâsuri, pe acela al lui Fouquet. Îi făcu semn intendentului superior să urce, apoi, întorcându-se către Lyonne şi Colbert, le spuse:

— Încheiaţi acest lucru şi lăsaţi-l pe biroul meu; îl voi cerceta când voi fi cu mintea mai limpede.

Şi ieşi.

La semnul regelui, Fouquet se grăbi să urce. Cât despre Aramis, care-l însoţea pe intendentul superior, aceste se amestecă în grupul curtenilor de rând şi se pierdu în mijlocul lor, fără ca regele să-l fi observat măcar.

Regele şi Fouquet se întâlniră la capătul scării.

— Sire — zise Fouquet văzând binevoitoarea primire pe care i-o pregătea Ludovic — sire, de câteva zile, maiestatea voastră mă umple de bucurie. Nu mai e un rege tânăr, ci un zeu tânăr cel care domneşte în Franţa, zeul plăcerii, al fericirii şi al dragostei.

Regele roşi. Oricât de măgulitor, complimentul era puţin cam direct.

Ludovic îl conduse pe Fouquet într-un mic salon ce despărţea cabinetul lui de lucru de camera de dormit.

— Ştii pentru ce te-am chemat? spuse regele aşezându-se pe marginea ferestrei, în aşa fel ca să nu piardă nimic din ceea ce s-ar fi petrecut pe terasa unde dădea cea de a doua intrare a pavilionului *Doamnei*.

— Nu, sire... dar, după zâmbetul graţios al maiestăţii voastre, pentru ceva plăcut, sunt încredinţat de asta.

— Ah, presupui?

— Nu, sire, privesc şi înţeleg.

— Atunci, te înşeli.

— Eu, sire?

— Căci te-am chemat, dimpotrivă, ca să-ţi fac o mustrare.

— Mie, sire?

— Da şi dintre cele mai serioase.

— Într-adevăr, maiestatea voastră mă înspăimântă... şi cu toate astea aştept, plin de încredere, judecata şi bunătatea voastră.

— Ce-am auzit, domnule Fouquet, că pregăteşti o mare serbare la Vaux?

Fouquet zâmbi cum face bolnavul la primul fior al unei boli uitate, dar care revine.

— Şi pe mine nu vrei să mă inviţi? continuă regele.

— Sire — răspunse Fouquet — nu mă gândeam la această serbare şi abia ieri seară unul din *prietenii mei* (Fouquet apăsă pe acest cuvânt) a binevoit să-mi dea ideea.

— Dar ieri seară ne-am văzut şi nu mi-ai spus nimic despre asta, domnule Fouquet.

— Sire, cum puteam să sper că maiestatea voastră va coborî în asemenea măsură din înaltele sfere în care trăieşte, încât să-mi cinstească locuinţa cu prezenţa sa regală?

— Iartă-mă, domnule Fouquet, dar nu-mi vorbiseşi nimic despre serbarea dumitale.

— Nu i-am vorbit regelui despre această serbare, repet, fiindcă, mai întâi, nimic nu fusese încă hotărât în legătură cu ea, şi, în al doilea rând, fiindcă mă temeam de un refuz.

— Dar ce te făcea să-ţi fie teamă de un refuz, domnule Fouquet? Bagă de seamă, vreau să merg cu dumneata până la capăt.

— Sire, marea dorinţă pe care o aveam de a şti că regele va primi invitaţia mea.

— Ei bine, domnule Fouquet, nimic mai uşor, pe cât văd, decât să ne înţelegem. Dumneata doreşti să mă inviţi la serbare, eu doresc să vin; invită-mă şi voi veni.

— Cum! Maiestatea voastră va binevoi să primească? murmură intendentul superior.

— Într-adevăr, domnule — zise regele râzând — cred că am să fac mai mult decât să primesc: cred că am să mă invit singur.

— Maiestatea voastră mă copleşeşte cu atâta cinste şi cu atâta bucurie! strigă Fouquet. Mă văd silit să repet ceea ce domnul de La Vieuville îi spunea bunicului vostru Henric al IV-lea: *Domine, non sum dignus*. ("Stăpâne, nu sunt vrednic")

— Răspunsul meu la aceasta, domnule Fouquet, e că, dacă vei da o serbare, invitat sau nu, voi veni la serbarea dumitale.

— Oh, mulţumesc, mulţumesc, regele meu! rosti Fouquet înălţând capul sub această favoare, care, în gândul lui, însemna ruina sa. Dar cum a fost prevenită maiestatea voastră?

— Prin zvon public, domnule Fouquet, care spune cele mai bune lucruri despre dumneata şi adevărate minuni despre casa domniei tale. Nu vei fi mândru, domnule Fouquet, că regele va fi gelos pe dumneata?

— Asta mă va face cel mai fericit om de pe pământ, sire, deoarece în ziua când regele va fi gelos pe reşedinţa mea de la Vaux, înseamnă că voi avea ceva demn de a-i oferi regelui meu.

— Ei bine, domnule Fouquet, pregăteşte-ţi serbarea şi deschide larg uşile casei domniei tale.

— Iar maiestatea voastră, sire, hotărâţi ziua.

— De astăzi într-o lună.

— Sire, maiestatea voastră nu mai doreşte nimic altceva?

— Nimic, domnule intendent superior, decât ca, de aici încolo, să te am lângă mine cât mai des cu putinţă.

— Sire, am cinstea de a mă număra printre cei care vor însoţi pe maiestatea voastră la plimbare.

— Foarte bine; tocmai ies, într-adevăr, domnule Fouquet, căci iată doamnele care vin la întâlnire.

Şi, rostind aceste cuvinte, regele se retrase de la fereastră nu numai cu nerăbdarea unui tânăr, ci cu a unui tânăr îndrăgostit, pentru a lua mănuşile şi bastonul pe care i le întindea valetul său de cameră.

Afară se auzeau tropotele cailor şi uruitul roţilor prin nisipul din curte. Regele coborî scările. În clipa când apăru pe peron, fiecare se opri în loc. Regele păşi drept către regina cea tânără. Cât despre regina-mamă, din ce în ce mai suferindă din pricina bolii ce-o atinsese, ea nu mai voise să iasă. Maria-Tereza se urcă în trăsură împreună cu *Doamna* şi-l întrebă pe rege în ce parte doreşte să fie făcută plimbarea. Regele, care o zări în clipa aceea pe La Vallière, palidă încă în urma celor petrecute în ajun, urcându-se într-o caleaşcă împreună cu trei dintre prietenele ei, îi răspunse reginei că n-avea nici un fel de

preferinţă şi că se va simţi bine oriunde se va afla dânsa. Regina porunci atunci să li se spună călăreţilor să se îndrepte spre Apremont. Călăreţii porniră înainte.

Regele se urcă în şa. Câteva minute, el urmă trăsura reginei şi a *Doamnei*, călărind pe lângă portieră.

Timpul se mai limpezise puţin; totuşi, un fel de văl de pulbere, asemenea unei pânze murdare, se întindea pe toată suprafaţa cerului; soarele făcea să strălucească în bătaia razelor sale pulberea argintie ce plutea în văzduhul îmbâcsit. Căldura devenise înăbuşitoare. Dar cum regele nu părea să ia în seamă starea cerului, nimeni nu se mai nelinişti de asta şi plimbarea, conform ordinului pe care-l dăduse regina, se îndreptă spre Apremont.

Convoiul curtenilor era zgomotos şi vesel: se vedea că fiecare căuta să uite şi să-i facă şi pe ceilalţi să uite convorbirile înveninate din ajun. *Doamna*, mai ales, era încântătoare.

Într-adevăr, *Doamna*, văzându-l pe rege lângă portiera trăsurii şi cum nu presupunea că el putea să fie acolo pentru regină, era însufleţită de speranţa că monarhul se întorsese la dânsa. Dar, după aproape un sfert de leghe de drum, regele, adresându-le un surâs graţios, le salută şi îşi struni calul, lăsând să treacă prin faţa lui trăsura reginei, apoi aceea a primelor doamne de onoare, apoi pe toate celelalte la rând, care, văzându-l că se opreşte, voiră să se oprească şi ele. Însă regele le făcu semn cu mâna să-şi urmeze calea mai departe. Când trecu trăsura în care se afla La Vallière, regele se apropie de ea. Le salută pe cele dinăuntru şi tocmai se pregătea să pornească pe lângă trăsura domnişoarelor de onoare, aşa cum mersese pe lângă aceea a *Doamnei*, când, deodată, şirul trăsurilor se opri în drum.

Fără îndoială, regina, neliniştită că regele rămăsese în urmă, dăduse ordin să se întrerupă mersul. Ne amintim că ei i se lăsase libertatea de a conduce plimbarea. Regele o întrebă care îi era dorinţa pentru care oprise brusc trăsurile.

— Vreau să mergem pe jos — răspunse regina.

De bună seamă, ca spera că regele, care urma călare trăsura domnişoarelor de onoare, nu va îndrăzni să le urmeze pe acestea pe jos.

Ajunseseră în mijlocul pădurii. Plimbarea, într-adevăr, se anunţa frumoasă, frumoasă mai ales pentru visători şi pentru îndrăgostiţi. Trei minunate alei lungi, umbrite şi neumblate,

porneau din mica răspântie unde făcuseră popas. Alei îmbrăcate în verdeaţă, dantelate de frunzişuri, sfârşindu-se fiecare prin câte o palmă de cer ce se întrezărea pe sub bolţile de crengi — iată cum arăta locul.

La capătul acestor alei treceau într-o parte şi în alta, dând semne vădite de îngrijorare, căprioarele speriate, care, după ce se opreau o clipă în mijlocul cărării şi ridicau capul în sus, o zbugheau ca nişte săgeţi, afundându-se, dintr-o săritură, în ascunzişul pădurii, unde se făceau nevăzute, în timp ce, din când în când, câte un iepure filozof, aşezându-se pe coadă, îşi scărpina botul cu labele dinainte şi adulmeca aerul pentru a-şi da seama dacă toţi aceşti oameni care se apropiau şi care veneau să-i tulbure astfel meditaţiile, ospeţele şi iubirile nu erau urmaţi de vreun câine cu labele strâmbe sau nu aveau vreo puşcă ascunsă la subsuoară.

Întreaga societate, de altminteri, coborâse din trăsură, de îndată ce o văzuse pe regină coborând. Maria-Tereza apucă braţul uneia dintre doamnele ei de onoare şi, după ce aruncă o privire piezişă regelui, care nu părea să bage câtusi de puţin de seamă că era ţinta atenţiei reginei, se adânci în pădure pe cea dintâi cărare ce-i ieşi înainte.

Doi însoţitori mergeau înaintea regelui, curăţând cu bastoanele cărarea de crengi uscate şi înlăturind mărăcinii ce puteau să încurce drumul.

Coborând din trăsură, *Doamna* se pomeni lângă ea cu domnul de Guiche, care se înclină în faţa ei, gata să-i stea la dispoziţie.

Domnul, încântat de baia făcută cu două zile în urmă, declarase că optează pentru râu şi, îngăduindu-i lui de Guiche să plece, rămăsese la castel împreună cu Manicamp şi cavalerul de Lorraine. Nu mai simţea nici urmă de gelozie. În zadar fu deci căutat printre cei din cortegiu; dar, cum *Domnul* era un prinţ cu apucături ciudate, care de obicei nu prea ţinea seama de plăcerea generală, lipsa lui fu mai curând un prilej de mulţumire, decât de regret.

Fiecare urmă exemplul dat de regină şi de *Doamna*, pornind încotro îi era pe plac, la întâmplare şi la noroc.

Regele, am spus, rămăsese lângă La Vallière şi, descălecând chiar în clipa când se deschidea uşa de la trăsură, îi oferi braţul. Nuniaidecât, Montalais şi Tonnay-Charente se îndepărtară, prima din calcul, a doua din discreţie. Atât doar ca

între ele exista această deosebire: pe când una se îndepărta din dorinţa de a-i fi pe plac regelui, cealaltă o făcea spre a-i displace.

În timpul ultimei jumătăţi de ceas, vremea însăşi se zbârlise: vălul acela de ceaţă, ca împins de un vânt cald, se retrăsese spre apus; apoi, îmbrâncit de un curent potrivnic, rătăcea greoi, domol, prin văzduh. Se simţea că se apropie furtuna; dar cum regele nu o vedea, nimeni nu se credea îndreptăţit s-o vadă.

Plimbarea fu, deci, continuată; câteva spirite neliniştite îşi ridicau din când în când ochii spre cer. Altele, mai fricoase, se plimbau fără să se depărteze de trăsuri, unde se gândeau să găsească un adăpost în caz de ploaie. Dar cea mai mare parte a cortegiului, văzându-l pe rege intrând fără teamă în pădure cu La Vallière, cea mai mare parte a cortegiului, spunem, îl urmă pe rege. Ceea ce regele văzând, o luă de mână pe La Vallière şi se furişă cu ea pe o cărare lăturalnică, unde, de astă dată, nimeni nu îndrăzni să-l mai urmeze.

Capitolul V

Ploaia

În acest timp, chiar în partea spre care se îndreptaseră, singuri, regele şi La Vallière, doi bărbaţi înaintau în sus, mergând pe sub copaci, în loc să ţină mijlocul cărării, fiind foarte îngrijoraţi de felul cum arăta cerul. Aveau capetele plecate, ca nişte oameni ce se gândesc la probleme mari. Nu-i văzuseră nici pe de Guiche, nici pe *Doamna*, nici pe rege, nici pe La Vallière. Deodată, ceva spintecă văzduhul, ca o ţâşnire de foc, urmată de un bubuit surd şi îndepărtat.

— Ah — zise unul dintre cei doi bărbaţi ridicând capul — vine furtuna. Ne întoarcem la trăsuri, scumpul meu d'Herblay?

Aramis se uită în sus, cercetând atmosfera.

— O — făcu el — nu e cazul să ne grăbim! Apoi reluă convorbirea pe care, fără îndoială, o întrerupsese: Spuneai,

deci, că scrisoarea pe care am întocmit-o aseară trebuie să fi ajuns până în ceasul de faţă la destinaţie.

— Sunt mai mult ca sigur că da.

— Prin cine ai trimis-o?

— Prin omul meu de taină, aşa cum am avut onoarea să-ţi spun.

— Ţi-a adus răspunsul?

— Nu l-am mai văzut; pesemne că fata se afla în apartamentul *Doamnei*, sau poate se îmbrăca în camera ei şi va fi spus să aştepte. A venit apoi ora plecării şi am pornit încoace. Aşa că nu ştiu ce s-a petrecut acolo.

— L-ai văzut pe rege înainte de plecare?

— Da.

— Cum l-ai găsit?

— Foarte cumsecade sau ticălos, după cum va fi fost sincer sau ascuns.

— Şi serbarea?

— Va avea loc peste o lună.

— S-a invitat singur?

— Cu o stăruinţă în care am recunoscut amestecul lui Colbert.

— Foarte bine.

— Noaptea nu ţi-a spulberat iluziile?

— Ce iluzii?

— În legătură cu sprijinul pe care poţi să mi-l dai în această împrejurare.

— Nu, am stat şi am scris toată noaptea, astfel încât toate ordinele au fost date.

— Serbarea va costa câteva milioane, să nu te amăgeşti cu gândul.

— Eu îţi voi da şase... Pregăteşte şi dumneata încă două sau trei, ca să fie.

— Eşti un om miraculos, dragul meu d'Herblay!

Aramis surâse.

— Dar — întrebă Fouquet cu un rest de îngrijorare — de vreme ce vânturi astfel milioanele, de ce, acum câteva zile, nu i-ai dat din buzunarul dumitale cele cincizeci de mii de livre lui Baisemeaux?

— Pentru că, acum câteva zile, eram la fel de sărac ca Iov.

— Şi astăzi?

— Astăzi sunt mai bogat decât regele.

— Prea bine — zise Fouquet — mă pricep la oameni. Ştiu că n-ai fi în stare să-ţi calci cuvântul; şi nu vreau să-ţi pătrund taina: aşa că, să nu mai vorbim despre asta.

În acel moment se auzi un bubuit înfundat, care izbucni deodată într-un tunet ce cutremură văzduhul.

— Oh, oh — făcu Fouquet — ţi-am spus eu!

— Haide — zise Aramis — repede la trăsuri.

— Nu vom mai avea timp — răspunse Fouquet — iată ploaia.

Într-adevăr, ca şi cum cerul s-ar fi deschis, o răpăială cu picuri mari începu să răsune numaidecât pe bolta de frunziş a pădurii.

— Oh — zise Aramis — mai avem încă timp să ajungem, la trăsuri înainte ca apa să pătrundă prin frunziş.

— Ar fi poate mai bine — zise Fouquet — să ne adăpostim în vreo grotă.

— Da, însă unde să găsim grota? întrebă Aramis.

— Ştiu eu una, la zece paşi de aici — răspunse Fouquet cu un zâmbet. Apoi, după ce privi în jur, adăugă: Da, e acolo.

— Ce fericit eşti că ai o memorie aşa de bună! zise Aramis, zâmbind la rândul lui. Dar nu ţi-e teamă că, văzând că nu ne mai întoarcem, vizitiul dumitale are să-şi închipuie că am apucat alt drum şi are să plece o dată cu celelalte trăsuri ale curţii?

— Oh — răspunse Fouquet — nu e nici o primejdie: când îmi las vizitiul şi trăsura undeva, numai un ordin precis al regelui ar putea să-i urnească din loc şi poate nici atunci. De altminteri, mi se pare că nu suntem singurii care am ajuns atât de departe: aud paşi şi un murmur de glasuri.

Şi, spunând acestea, Fouquet se întoarse, desfăcând cu bastonul un pâlc de ramuri ce-i închideau calea. Privirea lui Aramis pătrunse o dată cu a lui prin deschizătură.

— O femeie! exclamă Aramis.

— Un bărbat! rosti Fouquet.

— La Vallière!

— Regele!

— Oh, oh — făcu Aramis — nu cumva regele cunoaşte şi el peştera dumitale? Nu m-aş mira câtuşi de puţin; mi se pare că e în strânse legături cu nimfele de la Fontainebleau.

— Nu-i nimic — zise Fouquet — să mergem totuşi acolo. Dacă n-o cunoaşte, vom vedea ce are să facă; dacă o cunoaşte,

cum ea are două guri, în timp ce el va intra pe una, noi vom ieşi pe cealaltă.

— E departe? întrebă Aramis. Iată că a început să ne ude ploaia.

— Am şi ajuns.

Fouquet dădu la o parte câteva ramuri şi în faţa lor apăru o scobitură în stâncă, acoperită în întregime de curpeni, de bălării şi de un strat gros de muşchi. Fouquet arătă calea. Aramis îl urmă.

În clipa când să intre în grotă, Aramis întoarse capul.

— Oh, oh — zise el — iată-i că pătrund în pădure, iată-i că vin încoace.

— Ei bine, să le cedam locul — rosti Fouquet zâmbind şi trăgându-l pe Aramis de poala mantiei. Nu cred, totuşi, ca regele să cunoască peştera mea.

— Într-adevăr — răspunse Aramis — caută un adăpost, însă un copac cu frunzişul mai des, asta-i tot.

Aramis nu se înşela: ragele privea în sus, nu în jurul lui. O ţinea pe La Vallière de braţ, cu mâna lui pe mâna ei.

La Vallière începea să alunece prin iarba udă. Ludovic privi cu mai multă atenţie de jur împrejur şi, zărind un stejar uriaş, cu ramuri stufoase, o trase pe La Vallière sub coroana lui. Biata fată privea cu nelinişte în jurul ei; părea că se teme şi totodată că doreşte să fie urmărită de cineva.

Regele o lipi cu spatele de trunchiul copacului, a cărui largă circumferinţă, apărată de desimea frunzişului, era încă uscată, ca şi cum în acel moment ploaia n-ar fi căzut în şuvoaie. El stătea în faţa ei, cu capul gol. După o clipă însă, câteva picături pătrunseră prin rămurişul copacului şi căzură pe fruntea regelui, care nu le luă în seamă.

— Oh, sire! murmură La Vallière, vrând să-l apere cu propria lui pălărie.

Dar regele se înclină şi refuză cu îndărătnicie să-şi acopere capul.

— Acum avem prilejul să le oferim locul nostru — şopti Fouquet la urechea lui Aramis.

— Acum avem prilejul să ascultăm şi să nu scăpăm o vorbă din ceea ce-şi vor spune — răspunse Aramis la urechea lui Fouquet.

Într-adevăr, amândoi tăcură chitic şi glasul regelui putu să ajungă până la ei.

— Oh, Doamne sfinte, domnişoară — zise regele — văd, sau mai degrabă îţi ghicesc neliniştea; crede-mă că-mi pare foarte rău de a te fi îndepărtat de restul grupului şi de a te fi adus într-un loc unde ai să suferi din pricina ploii. Te-a şi udat, ba poate ţi-e şi frig?

— Nu, sire.

— Tremuri totuşi.

— Sire, mă tem să nu se interpreteze în rău lipsa mea într-un moment când, fără îndoială, toată lumea s-a strâns la un loc.

— Ţi-aş propune să ne întoarcem la trăsuri, domnişoară; dar, iată, priveşte, ascultă şi spune-mi dacă e cu putinţă să ne mişcăm de aici în clipa de faţă.

Într-adevăr, cerul răsuna de trăsnete şi ploaia cădea în şiroaie.

— De altminteri — continuă Ludovic — nu se poate face nici o interpretare în defavoarea dumitale. Nu eşti oare însoţită de regele Franţei, adică de primul gentilom al regatului?

— De bună seamă, sire — răspunse La Vallière — şi asta e o mare cinste pentru mine; însă nu pentru mine mă tem de cele ce s-ar putea spune.

— Pentru cine, atunci?

— Pentru voi, sire.

— Pentru mine, domnişoară? spuse regele, surâzând. Nu înţeleg ce vrei să spui.

— Maiestatea voastră a uitat oare cele ce s-a întâmplat aseară la alteţa sa regală?

— Oh, să uităm asta, te rog, sau, mai degrabă, îngăduie-mi să-mi reamintesc totul, spre a-ţi mulţumi încă o dată pentru scrisoarea dumitale şi…

— Sire — îl întrerupse La Vallière — începe să curgă apa şi maiestatea voastră stă cu capul descoperit.

— Te rog, să nu ne îngrijim decât de dumneata, domnişoară.

— Oh, eu — răspunse La Vallière cu un surâs — eu sunt o ţărancă obişnuită să colind câmpiile Loarei şi parcul de la Blois, pe orice vreme. Iar cât despre îmbrăcămintea mea — adăugă ea privindu-şi rochia simplă, de muselină — maiestatea voastră vede prea bine că n-am mare lucru de pierdut.

— E adevărat, domnişoară, am observat nu numai o dată că datorezi totul aproape numai dumitale însăţi şi nimic

îmbrăcăminţii. Nu eşti deloc cochetă şi asta, după mine, e o mare însuşire.

— Sire, nu mă faceţi mai perfectă decât sunt şi spuneţi mai degrabă: nu eşti în stare să fii cochetă.

— Pentru ce asta?

— Pentru că — răspunse La Vallière zâmbind — pentru că nu sunt bogată.

— Atunci mărturiseşte că-ţi plac lucrurile frumoase! rosti cu însufleţire regele.

— Sire, nu socotesc frumoase decât lucrurile la care pot să ajung. Tot ceea ce e prea sus pentru mine...

— Te lasă nepăsătoare?

— Îmi e străin, ca fiindu-mi neîngăduit.

— Iar eu, domnişoară — răspunse regele — socotesc că nu eşti la curtea mea pe treapta pe care ai merita să fii. Nu mi s-a vorbit îndeajuns, de bună seamă, despre serviciile familiei dumitale. Înzestrarea casei dumitale a fost în chip crud nesocotită de către unchiul meu.

— Oh, nu, sire. Alteţa sa regală monseniorul duce de Orléans a fost totdeauna cât se poate de bun cu domnul de Saint-Remy, tatăl meu vitreg. Serviciile au fost neînsemnate şi se poate spune că am fost răsplătiţi după faptele noastre. Nu toată lumea are norocul să găsească prilejuri de a-şi sluji regele cu strălucire. Fireşte, nu mă îndoiesc că, dacă prilejul s-ar fi ivit, familia mea ar fi dat dovadă de o inimă tot atât de mare pe cât îi era dorinţa, dar noi n-am avut această fericire.

— Ei bine, domnişoară, e datoria regilor să îndrepte greşelile hazardului şi îmi iau bucuros sarcina de a repara, cât mai repede, în ceea ce te priveşte, vitregia soartei.

— Nu, sire — strigă La Vallière cu aprindere — vă rog să lăsaţi lucrurile în starea în care sunt.

— Cum, domnişoară, refuzi ceea ce trebuie, ceea ce vreau să fac pentru dumneata?

— S-a făcut tot ceea ce doream, sire, atunci când mi s-a acordat cinstea de a fi numită în casa *Doamnei*.

— Dar dacă refuzi pentru dumneata, primeşte cel puţin pentru ai dumitale.

— Sire, intenţia voastră atât de mărinimoasă mă tulbură şi mă sperie, căci, făcând pentru familia mea ceea ce bunătatea voastră vă îndeamnă să faceţi, maiestatea voastră ne va crea nouă pizmuitori, iar sieşi duşmani. Lăsaţi-mă, sire, în situaţia

modestă în care mă aflu, lăsaţi simţămintelor pe care le pot încerca gingaşa bucurie a dezinteresării.

— Oh, iată un limbaj cu adevărat minunat — zise regele.

— Aşa e — murmură Aramis la urechea lui Fouquet — şi regele nu trebuie să fie obişnuit cu aşa ceva.

— Dar dacă ea va răspunde tot aşa şi la scrisoarea mea? întrebă Fouquet.

— Lasă — răspunse Aramis — să nu ne grăbim şi să aşteptăm sfârşitul.

— Şi apoi, scumpe domnule d'Herblay — adăugă intendentul superior, neputând să creadă în toate vorbele pe care le spusese La Vallière — e adesea un calcul dibaci în a căuta să pari dezinteresat cu regii.

— Este tocmai ceea ce gândeam şi eu acum — răspunse Aramis. Dar să ascultăm.

Regele se apropie de La Vallière şi, cum ploaia pătrundea tot mai mult prin frunzişul stejarului, îşi ţinu pălăria deasupra capului tinerei fete. Ea îşi ridică frumoşii săi ochi albaştri spre această pălărie regală care o apăra de ploaie şi dădu din cap, lăsând să-i scape un suspin.

— Oh, Doamne — murmură regele — ce gând trist poate să mai ajungă până la inima dumitale, când eu o ocrotesc cu a mea?

— Sire, am sa vă spun. Am mai încercat să ating această chestiune, atât de greu de ridicat pentru o fată de vârsta mea, dar maiestatea voastră mi-a impus tăcerea. Sire, maiestatea voastră nu-şi mai aparţine; sire, maiestatea voastră e însurat; orice sentiment ce-ar îndepărta pe maiestatea voastră de regină, împingând pe maiestatea voastră să se ocupe de mine, ar fi pentru regină izvorul unei adânci tristeţi.

Regele încercă s-o întrerupă, dar ea continuă cu un gest rugător:

— Regina iubeşte pe maiestatea voastră cu o dragoste lesne de înţeles; regina urmăreşte din ochi pe maiestatea voastră la fiecare pas care o depărtează de dânsa. Având fericirea de a fi întâlnit un asemenea soţ, că se roagă cerului cu lacrimi în ochi să-i păstreze acest dar şi e geloasă de cea mai neînsemnată mişcare a inimii voastre.

Regele voi iarăşi să spună ceva, dar şi de astă dată La Vallière îndrăzni să-l oprească.

— N-ar fi oare o faptă vinovată — îi spuse ea — dacă, văzând o dragoste atât de vie şi atât de nobilă, maiestatea voastră i-ar da reginei un prilej de gelozie? Oh, iertaţi-mi acest cuvânt, sire! Oh, Doamne, e cu neputinţă, ştiu, sau mai degrabă ar trebui să fie cu neputinţă ca regina cea mai măreaţă din lume să fie geloasă pe o biată fată ca mine! Dar e femeie, această regină şi inima sa, ca a oricărei simple femei, se poate înclina către bănuielile pe care oamenii răi i le-ar stârni. În numele cerului, sire, nu vă ocupaţi de mine, nu sunt vrednică de atâta cinste!

— Oh, domnişoară — rosti atunci regele — dar nu te gândeşti că, vorbindu-mi astfel, nu faci decât să-mi schimbi stima în admiraţie?

— Sire, luaţi cuvintele mele drept ceea ce nu vor să fie; mă vedeţi mai bună decât sunt; mă socotiţi mai vrednică decât m-a creat Dumnezeu. Fiţi îndurător, sire, căci, dacă nu l-aş şti pe rege cel mai generos om din regatul său, aş crede că regele vrea să-şi bată joc de mine.

— Oh, fireşte, nici vorbă nu poate fi ca dumneata să crezi una ca asta! strigă Ludovic.

— Sire, voi fi silită să o cred, dacă regele continuă să-mi vorbească în felul acesta.

— Sunt, aşadar, un Prinţ tare nefericit — zise regele cu o tristeţe care nu avea nimic prefăcut — cel mai nefericit Prinţ al creştinătăţii, deoarece n-am puterea de a o face să creadă în cuvintele mele pe aceea pe care o iubesc cel mai mult pe lume şi care îmi zdrobeşte inima refuzând să creadă în iu-birea mea.

— Oh, sire — rosti La Vallière îndepărtându-se încet de rege, care se apropiase din ce în ce mai mult de ea — iată, mi se pare că furtuna se potoleşte şi ploaia încetează.

Dar, chiar în clipa când biata copilă rostea aceste cuvinte, pentru a-şi înfrâna inima, care, fără îndoială, bătea în acelaşi tact cu a regelui, furtuna se hotărî să o dezmintă: un fulger albăstrui învălui pădurea într-o lumină fantastică şi un tunet asemănător cu o salvă de artilerie bubui deasupra capetelor celor doi tineri, ca şi cum creasta stejarului sub care se adăposteau ar fi slobozit ea însăşi această descărcare. Fata nu-şi putu stăpâni un ţipăt de groază. Regele, cu un braţ, o apropie de pieptul său, iar pe celălalt şi-l ridică deasupra capului ei, ca pentru a o apăra de trăsnet. Urmă o clipă de tăcere în care acest grup, plin de farmec, ca tot ce este tânăr şi plăcut,

rămase nemişcat, în timp ce Fouquet şi Aramis îi priveau cu admiraţie, nu mai puţin neclintiţi la locurile lor decât erau regele şi La Vallière.

— Oh, sire, sire — murmură La Vallière — auziţi?

Şi îşi lăsă capul să-i cadă pe umărul lui.

— Da — răspunse regele — vezi că furtuna nu s-a potolit?

— Sire, e o prevestire.

Regele zâmbi.

— Sire, e glasul lui Dumnezeu care ameninţă.

— Ei bine — zise regele — am să consider acest fulger o prevestire şi chiar o ameninţare, dacă în răstimp de cinci minute se va repeta cu aceeaşi putere fi cu aceeaşi dârzenie; dar dacă nu, dă-mi voie să cred că furtuna e furtună şi nimic altceva.

În aceeaşi clipă, regele ridică faţa ca pentru a întreba cerul. Dar, ca şi cum cerul ar fi fost complicele lui Ludovic, în răstimpul celor cinci minute de tăcere care urmară după trăsnetul ce-i speriase pe cei doi îndrăgostiţi nu se mai auzi nici o bubuitură nouă, iar când un tunet răsună iarăşi, ce se rostogolea în depărtare, încât ai fi zis că în decurs de cinci minute furtuna, pusă pe goana, ar fi străbătut zeci de leghe, biciuită de aripa vântului.

— Ei bine, Louise — spuse regele în şoaptă — acum mă mai ameninţi oare cu mânia cerului? Şi, fiindcă ai vrut să faci din trăsnet o prevestire, te mai îndoieşti oare că nu poate fi vorba, în nici un caz, de o prevestire rea?

Tânăra fată ridică încet capul. Între timp, apa străbătuse bolta frunzişului şi acum cădea în picuri mari pe chipul regelui.

— Oh, sire, sire! şopti ea cu un accent trădând atâta îngrijorare, încât îl tulbură până şi pe rege în cel mai înalt grad. Oare pentru mine stă regele cu capul descoperit în ploaie? murmură ea. Dar cine sunt eu?

— Eşti, vezi bine — răspunse regele — divinitatea care goneşte furtuna, zeiţa care readuce timpul frumos!

Într-adevăr, o rază de soare, strecurându-se prin desişul pădurii, făcea să strălucească, asemeni unor diamante, picăturile de apă ce se prelingeau pe marginea frunzelor sau se desprindeau şi picurau în jos printre crengile copacului.

— Sire — zise La Vallière aproape învinsă, dar făcând o sforţare supremă — sire, pentru cea din urmă oară, gândiţi-vă la durerile pe care maiestatea voastră va avea să le îndure din

pricina mea. În această clipă, Dumnezeule!, sunteţi căutat, sunteţi chemat. Regina trebuie să fie neliniştită, iar *Doamna*, oh, *Doamna*!... strigă tânăra fată cu o pornire ce semăna a groază.

Acest nume avu un anume efect asupra regelui: el tresări şi o lăsă pe La Vallière, pe care o ţinuse până atunci în braţele sale. Apoi se duse la marginea cărării, pentru a se uita de-a lungul ei, după care se reîntoarse cu un aer îngrijorat lângă La Vailière.

— *Doamna* ai spus? întrebă el.

— Da, *Doamna*; *Doamna*, care e de asemeni geloasă — răspunse La Vallière cu o voce gravă.

Şi ochii ei, atât de sfioşi, cu o căutătură atât de nevinovată, îndrăzniră să se oprească o clipă în ochii regelui.

— Dar — rosti Ludovic străduindu-se să-şi ascundă o tresărire — *Doamna* nu are, mi se pare, nici un motiv să fie geloasă pe mine, *Doamna* nu are nici un drept...

— Vai! murmură La Vallière.

— Oh, domnişoară — zise regele aproape cu o notă de mustrare în glas — oare şi dumneata te numeri printre aceia care cred că sora are dreptul să fie geloasă pe frate?

— Sire, nu stă în căderea mea să pătrund tainele maiestăţii voastre.

— Oh, crezi asta, întocmai ca şi ceilalţi — zise regele.

— Cred că *Doamna* e geloasă, da, sire — răspunse fără şovăială La Vallière.

— O, Doamne! exclamă regele cu nelinişte. Ai observat asta din felul ei de a se purta faţă de dumneata? *Doamna* ţi-a dat vreo dovadă de rea-credinţă pe care ai putea-o pune pe seama geloziei?

— Niciodată, sire; eu însemn atât de puţin!

— Oh, dacă ar fi aşa... — rosti Ludovic cu o tărie neobişnuită.

— Sire — îl întrerupse tânăra fată — nu mai plouă; şi mi se pare că vine cineva; da, vine cineva.

Şi uitând de orice etichetă, apucă braţul regelui.

— Ei bine, domnişoară — răspunse regele — lasă să vină. Cine va îndrăzni să găsească ceva rău în faptul că i-am ţinut tovărăşie domnişoarei de La Vallière?

— Îndurare, sire! Oh, are să li se pară ciudat că sunteţi atât de ud, că v-aţi sacrificat pentru mine.

— Nu mi-am făcut decât datoria de gentilom — zise Ludovic — şi vai de acela care nu şi-o va face pe a lui, criticând purtările regelui său!

Într-adevăr, în acel moment se văzură apărând pe alee câteva chipuri grăbite şi curioase, care păreau să caute ceva şi care, zărindu-l pe rege şi pe La Vallière, lăsară a se înţelege că găsiseră ceea ce căutau. Erau trimişii reginei şi ai *Doamnei*, care îşi scoaseră pălăriile de pe cap, în semn că-l văzuseră pe maiestatea sa. Totuşi, Ludovic nu-şi părăsi deloc, oricât de stingherită se simţea La Vallière, atitudinea lui plină de respect şi duioşie drăgăstoasă. Apoi, când toţi curtenii se strânseră în alee, după ce toată lumea putu să vadă măsura în care el îşi manifesta atenţia faţă de tânăra fată, rămânând în picioare şi cu capul gol înaintea ei în timpul furtunii, regele îi oferi braţul, o conduse spre grupul care aştepta, răspunse din cap la salutul pe care i-l făcea fiecare şi, cu pălăria în mână, o însoţi până la trăsura ei. Şi cum ploaia continua încă să cadă, ca un ultim salut al furtunii ce se îndepărta, celelalte doamne, pe care respectul le împiedicase de a se urca în trăsuri înaintea regelui, primeau fără glugi şi fără pelerine şfichiuirea acestei ploi de care regele, cu pălăria lui, o apăra, atât cât îi stătea în putinţă, pe cea mai umilă dintre ele.

Regina şi *Doamna* fură nevoite, ca şi celelalte, să vadă această curtenie exagerată a regelui; *Doamna* îşi pierdu chiar într-atât stăpânirea, încât îi făcu an semn reginei, cu cotul, spunându-i:

— Priveşte! Priveşte, te rog!

Regina închise ochii, ca şi cum ar fi simţit că o apucă ameţeala. Îşi acoperi faţa cu palma şi se urcă repede în trăsură. *Doamna* se urcă după dânsa. Regele încălecă pe cal şi, fără să arate vreo preferiuţă vreuneia dintre portiere, se reîntoarse la Fontainebleau cu frâul pe coama calului, visător şi adâncit în gânduri.

După ce mulţimea se depărtă, după ce auziră ultimele tropote ale cailor şi trăsurilor stingându-se încet, după ce se încredinţară că nimeni nu-i mai putea vedea, Aramis şi Fouquet ieşiră din grota lor. Apoi porniră amândoi, tăcuţi, pe alee. Aramis îşi arunca privirea nu numai înaintea şi înapoia lui, dar şi într-o parte şi în alta, în desişul pădurii.

— Domnule Fouquet — zise el după ce se asigură că nimeni nu mai era prin împrejurimi — trebuie să capeţi înapoi, cu orice preţ, scrisoarea trimisă fetei.

— Asta va fi uşor — răspunse Fouquet — dacă omul meu nu i-o va fi dat-o încă.

— Oricum, trebuie să fie cu putinţă, înţelegi?

— Da, regele o iubeşte pe fată, asta vrei să spui, nu?

— O iubeşte mult şi ceea ce-i mai rău este că, la rândul ei şi fata îl iubeşte cu patimă.

— Ceea ce înseamnă că trebuie să schimbăm tactica, nu-i aşa?

— Fără nici o îndoială; şi nu ai timp de pierdut. Trebuie s-o vezi pe La Vallière şi fără a te mai gândi să devii amantul ei, ceea ce e cu neputinţă, te vei declara cel mai credincios şi cel mai umil slujitor al ei.

— Aşa voi face — răspunse Fouquet — şi nu voi avea nici un fel de părere de rău; fata asta mi se pare plină de inimă.

— Sau de iscusinţă — adăugă Aramis — dar tocmai de aceea trebuie să faci ceea ce ţi-am spus. Apoi, după o clipă de tăcere, încheie: Sau eu mă înşel, sau această fată va fi marea pasiune a regelui. Să ne urcăm în trăsură şi să pornim în goana cailor spre castel.

Capitolul VI

Tobie

La două ceasuri după ce trăsura intendentului superior pornise, ducându-i, din ordinul lui Aramis, pe amândoi la Fontainebleau cu iuţeala norilor ce alergau pe cer împinşi de ultima suflare a furtunii, La Vallière se afla în camera ei, îmbrăcată într-o rochie simplă de muselină şi îşi termina gustarea, aşezată la o măsuţă de marmură lucioasă. Deodată, uşa se deschise şi un valet o anunţă că domnul Fouquet îi cerea îngăduinţa să-i prezinte omagiile sale. Fata îl făcu să repete această veste; biata copilă nu-l cunoştea pe domnul Fouquet decât după nume şi nu bănuia ce putea să aibă ea comun cu un

intendent superior al finanţelor. Totuşi, întrucât se putea ca el să vină din partea regelui şi cum, după convorbirea pe care noi am relatat-o, acest lucru era foarte posibil, ca se privi repede în oglindă, îşi potrivi în grabă buclele lungi ale părului, apoi spuse ca vizitatorul să fie introdus.

La Vallière nu-şi putea ascunde însă o anumită tulburare. Vizita intendentului superior nu era un eveniment obişnuit în viaţa unei femei de la curte. Fouquet, atât de cunoscut prin generozitatea, galanteria şi bunăvoinţa lui faţă de femei, primise mai multe invitaţii decât ceruse el să fie primit. În multe case, prezenţa ministrului însemna avere. În nenumărate inimi, ea însemna dragoste.

Fouquet intră cât se poate de respectuos la domnişoara de La Vallière, prezentându-se cu acea graţie care era semnul distinctiv al oamenilor de seamă din acel veac şi care astăzi nu mai poate fi înţeleasă, nici măcar în portretele epocii, unde pictorii au încercat să-i facă să trăiască. La Vallière răspunse la salutul ceremonios al lui Fouquet printr-o reverenţă de fată de pension şi-i arătă un scaun. Dar Fouquet spuse, înclinându-se:

— Nu mă voi aşeza, domnişoară, înainte de a mă fi iertat.

— Eu? întrebă La Vallière.

— Da, dumneavoastră.

— Şi pentru ce să vă iert, Doamne?

Fouquet îşi aţinti privirea pătrunzătoare asupra tinerei fete şi crezu a nu vedea pe chipul ei decât cea mai nevinovată surprindere.

— Observ, domnişoară — zise el — că sunteţi tot atât de mărinimoasă pe cât de înţeleaptă şi citesc în ochii dumneavoastră iertarea pe care o cer. Dar nu-mi este de ajuns numai o iertare rostită cu buzele, vă rog să mă credeţi, vreau o iertare pornită din inimă şi din gând.

— Pe cuvântul meu, domnule — spuse La Vallière — vă jur că nu vă înţeleg deloc.

— Iată încă o dovadă de gingăşie care mă farmecă — răspunse Fouquet — şi înţeleg că nu vreţi să mă vedeţi roşind în faţa dumneavoastră.

— Roşind? Roşind în faţa mea? Dar, spuneţi, pentru ce să roşiţi?

— Să mă înşel oare — zise Fouquet — sau trebuie să mă bucur că purtarea mea faţă de dumneavoastră nu v-a supărat cu nimic?

La Vallière ridică din umeri.

— Hotărât, domnule — răspunse ea — vorbiţi în enigme, iar eu sunt prea nepricepută, pe cât se pare, ca să vă înţeleg.

— Fie — rosti Fouquet — nu voi mai stărui. Spuneţi-mi însă numai un lucru, vă rog: că pot să mă bizui pe iertarea dumneavoastră sinceră şi întreagă.

— Domnule — zise La Vallière cu un fel de nerăbdare — nu pot să vă dau decât un răspuns şi sper că el vă va mulţumi. Dacă aş şti cu ce-aţi greşit faţă de mine, fireşte că v-aş ierta. Cu atât mai mult, deci, vă rog să mă credeţi, necunoscând această greşeală...

Fouquet îşi muşcă buzele, aşa cum ar fi făcut Aramis.

— Atunci — murmură el — pot spera că, în ciuda celor întâmplate, vom rămâne în bună înţelegere şi că veţi binevoi să-mi faceţi plăcerea de a crede în prietenia mea cea mai respectuoasă.

La Vallière crezu că era pe cale să înţeleagă. "Ah — îşi spuse în sinea ei — nu l-aş fi crezut pe domnul Fouquet aşa de dornic de a căuta firele unei protecţii atât de noi." Apoi zise cu glas tare:

— Prietenia dumneavoastră, domnule? Îmi oferiţi prietenia dumneavoastră? Dar, într-adevăr, asta e pentru mine o mare cinste şi dumneavoastră mă copleşiţi.

— Ştiu, domnişoară — răspunse Fouquet — că prietenia stăpânului poate să pară mai strălucitoare şi mai demnă de a fi râvnită decât a slujitorului; dar vă încredinţez că aceasta din urmă va fi tot atât de devotată, tot atât de sinceră şi cu desăvârşire dezinteresată.

La Vallière se înclină; în glasul intendentului superior era, într-adevăr, multă convingere şi un real devotament. De aceea îi întinse mâna.

— Vă cred — spuse ea.

Fouquet luă cu însufleţire mâna pe care i-o întindea fata.

— Atunci — adăugă el — nu vedeţi nici o greutate, nu-i aşa, în a-mi da înapoi acea nenorocită scrisoare?

— Ce scrisoare? se miră La Vallière.

Fouquet o mai întrebă o dată, dar acum cu toată puterea stăruitoare a privirii lui. Aceeaşi nevinovăţie a fizionomiei, aceeaşi candoare a chipului.

— Bine, domnişoară — zise el după această tăgăduire — mă văd silit să mărturisesc că sistemul dumneavoastră este cel

mai delicat din lume şi n-aş mai fi eu însumi un bărbat cinstit dacă m-aş mai teme de ceva în faţa unei femei atât de mărinimoase ca dumneavoastră.

— Credeţi-mă, domnule Fouquet — răspunse La Vallière — cu mare părere de rău mă văd nevoită să vă repet că nu înţeleg absolut nimic din cuvintele dumneavoastră.

— Aşadar, pe cuvânt de onoare, n-aţi primit nici o scrisoare din partea mea, domnişoară?

— Pe cuvânt de onoare, nici una — răspunse cu hotărâre La Vallière.

— Prea bine, asta îmi e de ajuns, domnişoară şi îngăduiţi-mi să reînnoiesc asigurarea deplinei mele stime şi a întregului meu respect.

Apoi, făcând o plecăciune, ieşi pentru a se duce să-l întâlnească pe Aramis, care-l aştepta la el, lăsând-o pe La Vallière să se întrebe dacă nu cumva intendentul superior se scrântise la cap.

— Ei bine — întrebă Aramis care-l aştepta cu nerăbdare pe Fouquet — eşti mulţumit de favorită?

— Încântat — răspunse Fouquet — e o femeie plină de inimă şi înţelepciune.

— Nu s-a supărat de loc?

— Departe de aşa ceva; ba chiar mi-a făcut impresia că nici n-a înţeles.

— N-a înţeles ce?

— Că i-aş fi trimis o scrisoare.

— Totuşi trebuie că te-a înţeles, de vreme ce ţi-a dat scrisoarea, întrucât presupun că ţi-a înapoiat-o.

— Nici poveste de aşa ceva.

— Dar măcar te-ai încredinţat că ar fi ars-o?

— Dragă domnule d'Herblay, a trecut un ceas de când mă tot joc de-a vorbele fără şir şi acest joc, oricât ar fi de plăcut, începe să mă plictisească. Află deci că mititica s-a prefăcut că nu înţelege nimic din ceea ce-i spuneam eu: a tăgăduit c-ar fi primit vreo scrisoare; aşa că, tăgăduind primirea, n-a putut nici să mi-o dea înapoi, nici să o ardă.

— Oh, oh — făcu Aramis cu nelinişte — ce-mi tot spui dumneata?

— Îţi spun că mi-a jurat pe toţi zeii că n-a primit nici o scrisoare de la mine.

— Oh, asta e prea de tot! Şi n-ai stăruit?

— Am stăruit, dimpotrivă, până la a întrece măsura.

— Şi a tăgăduit mereu?

— Mereu.

— Nu s-a dezminţit nici o clipă?

— Nici o clipă.

— Atunci, dragul meu, ai lăsat scrisoarea noastră în mâinile ei?

— N-am avut încotro, la naiba!

— Oh, ce mare greşeală!

— Dar ce dracu ai fi făcut dumneata în locul meu?

— De bună seamă nu putea fi silită, dar asta mă pune pe gânduri; o asemenea scrisoare nu trebuie să ne stea împotrivă.

— Oh, această fată e mărinimoasă.

— Dacă ar fi cu adevărat, ţi-ar fi înapoiat scrisoarea.

— Îţi spun că e mărinimoasă; m-am uitat în ochii ei şi mă pricep să citesc în ochii altora.

— Prin urmare, o socoţi de bună credinţă?

— O, sunt convins de asta!

— Ei bine, eu cred că ne înşelăm.

— Cum adică?

— Eu cred că, într-adevăr, aşa după cum ţi-a spus, nici n-a primit scrisoarea.

— Cum, să nu fi primit scrisoarea?

— Nu.

— Şi ce presupui?

— Presupun că, dintr-un motiv pe care nu-l cunoaştem, omul dumitale nu i-a dus scrisoarea.

Fouquet bătu într-o tipsie. Apăru un valet.

— Cheamă-l pe Tobie — îi spuse ministrul.

După o clipă se ivi un om cu privirea neliniştită, cu gura fină, cu braţele scurte, cu spatele încovoiat. Aramis îşi îndreptă asupra lui ochiul său pătrunzător.

— Îmi dai voie să-l întreb eu? zise el.

— Fă cum vrei — răspunse Fouquet.

Aramis făcu o mişcare, gata să-i adreseze cuvântul lacheului, dar se opri deodată.

— Nu — spuse el — ar vedea că dăm prea multă importanţă răspunsului său; întreabă-l dumneata; eu mă voi preface că scriu.

Aramis se aşeză, într-adevăr, la o masă, cu spatele către lacheu, dar urmărindu-i fiecare gest şi fiecare privire într-o oglindă din faţă.

— Apropie-te, Tobie — zise Fouquet.

Lacheul se apropie cu un pas destul de sigur.

— Cum ai îndeplinit însărcinarea pe care ţi-am dat-o? îl întrebă Fouquet.

— Am îndeplinit-o ca de obicei, monseniore — răspunse omul.

— Bine, vorbeşte.

— Am intrat la domnişoara de La Vallière, care se afla la liturghie şi i-am lăsat biletul pe masa de toaletă. Nu mi-aţi spus aşa?

— Ba da; asta e tot?

— Absolut tot, monseniore.

— Nu era nimeni acolo?

— Nimeni.

— Te-ai ascuns, aşa cum ţi-am spus eu?

— Da.

— Şi ea s-a întors?

— După zece minute.

— Şi nimeni n-a putut să ia scrisoarea?

— Nimeni, căci n-a intrat nimeni.

— De afară; dar dinăuntru?

— Din locul unde eram ascuns, puteam să văd până în fundul odăii.

— Ascultă — zise Fouquet privindu-l ţintă pe lacheu — dacă acea scrisoare a căzut în mâini străine, spune-mi-o din capul locului, căci, dacă s-a făcut cumva vreo greşeală, o vei plăti cu capul.

Tobie tresări, dar se stăpâni repede.

— Monseniore — zise el — am lăsat scrisoarea în locul unde v-am spus şi nu cer decât o jumătate de ceas pentru a vă dovedi că scrisoarea se află în mâinile domnişoarei de La Vallière, sau pentru a v-o aduce înapoi.

Aramis îl cerceta într-ascuns pe lacheu. Fouquet îl privea cu toată încrederea; omul acesta îl servise cu vrednicie timp de douăzeci de ani.

— Bine, dute — zise el — dar să-mi aduci dovada de care vorbeai.

Lacheul ieşi.

— Ei bine, ce crezi din toate astea? îl întrebă Fouquet pe Aramis.

— Cred că trebuie, printr-un mijloc oarecare, să te convingi de adevăr. Mă gândesc că scrisoarea ori a ajuns, ori n-a ajuns în mâinile domnişoarei de La Vallière; în primul caz, trebuie ca La Vallière să ţi-o trimită înapoi, sau să-ţi dea satisfacţia de a o arde în faţa dumitale; în al doilea caz, trebuie să căpătăm scrisoarea, chiar de-ar fi ca să ne coste un milion. Nu eşti de aceeaşi părere?

— Da; numai că, dragul meu episcop, mi se pare că dumneata exagerezi lucrurile.

— Orb, orb ce eşti! murmură Aramis.

— La Vallière, pe care noi o socotim de o dibăcie fără pereche, nu-i decât o cochetă care speră că-i voi face curte, deoarece i-am şi făcut puţină, iar acum, după ce s-a încredinţat că regele e îndrăgostit de ea, speră să mă ţină în şah cu această scrisoare. E foarte firesc.

Aramis clătină din cap.

— Dumneata nu crezi la fel? întrebă Fouquet.

— Ea nu e cochetă — răspunse Aramis.

— Dă-mi voie să-ţi spun că...

— Oh, mă pricep când e vorba de femei cochete — rosti Aramis.

— Prietene! Prietene!

— A trecut mult de când mi-am făcut studiile, asta vrei să spui. Oh, femeile nu se schimbă niciodată!

— Da, însă bărbaţii se schimbă şi dumneata eşti astăzi mai bănuitor ca altă dată. Apoi, începând să râdă, zise: Spune, dacă La Vallière ar vrea să mă iubească în proporţie de o treime, iar pe rege de două treimi, găseşti că această situaţie ar fi acceptabilă?

Aramis se ridică, neliniştit.

— La Vallière — zise el — n-a iubit niciodată pe cineva şi nu-l va iubi decât pe rege.

— Dar, mă rog, ce-ai face dumneata?

— Întreabă-mă mai bine ce-aş fi făcut.

— Ei bine, ce-ai fi făcut?

— Mai întâi, nu l-aş fi lăsat pe acest om să plece.

— Tobie?

— Da, Tobie; e un trădător!

— Oh!

— Sunt sigur. Nu l-aş fi lăsat să iasă până nu mi-ar fi mărturisit adevărul.

— Dar mai e încă vreme.

— În ce sens?

— Să-l chemăm înapoi şi întreabă-l dumneata însuţi.

— Fie!

— Te încredinţez însă că e de prisos. Îl am de douăzeci de ani şi nu mi-a făcut niciodată nici cea mai mică încurcătură, cu toate că — adaugă Fouquet râzând — nu i-ar fi fost greu de loc.

— Totuşi cheamă-l. Azi-dimineaţă mi s-a părut ca l-am văzut stând de vorbă cu unul dintre oamenii domnului Colbert.

— Unde asta?

— În faţa grajdurilor.

— Nici pomeneală! Toţi oamenii mei sunt la cuţite cu slugile acestui ticălos.

— L-am văzut, îţi spun! Şi chipul lui, care trebuia să-mi fie necunoscut când a intrat adineauri aici, m-a izbit într-un fel neplăcut.

— De ce n-ai spus nimic atunci când era aici?

— Fiindcă de-abia acum văd limpede în amintirile mele!

— Oh, oh, dumneata mă sperii, zău aşa! spuse Fouquet. Şi lovi încă o dată în tipsie.

— Numai să nu fie prea târziu — zise Aramis.

Fouquet lovi a doua oară. Valetul de camera apăru în uşă.

— Tobie! îi spuse Fouquet. Cheamă-l pe Tobie.

Valetul de cameră se retrase, închizând uşa.

— Mă laşi pe mine, nu-i aşa?

— Întru totul.

— Pot folosi orice mijloc ca să aflu adevărul?

— Orice.

— Chiar şi intimidarea?

— Te fac procuror general în locul meu.

Aşteptară zece minute, dar în zadar. Fouquet, nerăbdător, bătu din nou în tipsie.

— Tobie! striga el.

— Dar, monseniore — zise valetul — s-a dus să-l caute.

— Nu poate să fie departe, nu l-am trimis nicăieri.

— Mă duc să văd, monseniore.

Şi valetul de cameră închise iarăşi uşa după el.

Aramis, în acest timp, se plimba, neliniştit, însă fără să scoată o vorbă, prin cabinet.

Mai aşteptară încă zece minute. Apoi Fouquet sună în aşa fel, încât ar fi putut să trezească un cimitir întreg. Valetul de cameră se întoarse oarecum tremurând, ceea ce lăsa să se creadă că nu aducea o veste bună.

— Monseniorul se înşală — zise el mai înainte ca Fouquet să-i pună vreo întrebare — monseniorul trebuie să-i fi dat vreo însărcinare lui Tobie, căci s-a dus la grajduri, a luat cel mai bun cal şi a pus şaua pe el.

— Ei bine?

— A plecat.

— A plecat? zbieră Fouquet. După el, să fie adus înapoi!

— Ei, ei — făcu Aramis, apucându-l de braţ — să ne potolim; răul e săvârşit.

— Răul e săvârşit?

— Fără îndoială, eram sigur de asta. Acum, să nu facem zarvă; să cântărim lovitura şi să ne apărăm, dacă mai putem.

— La urma urmei — zise Fouquet — nenorocirea nu e prea mare.

— Crezi asta? întrebă Aramis.

— Fireşte. Îi e îngăduit oricărui bărbat să-i scrie un bilet de dragoste unei femei.

— Unui bărbat, da; unui supus, nu; mai ales când de această femeie e îndrăgostit regele.

— Eh, prietene dragă, regele n-o iubea pe La Vallière acum opt zile; n-o iubea nici chiar ieri şi scrisoarea e de ieri; nu puteam bănui dragostea regelui, atunci când ea nici nu exista.

— Fie — replică Aramis. Din nenorocire însă, scrisoarea nu avea dată. Iată ceea ce mă frământă mai mult. Ah, dacă ar fi avut măcar data de ieri, nu m-aş mai nelinişti pentru dumneata.

Fouquet ridică din umeri.

— Am intrat, aşadar, la stăpân — zise el — şi regele să fie oare rege asupra gândurilor şi simţurilor mele?

— Ai dreptate — răspunse Aramis — să nu dăm lucrurilor mai multă însemnătate decât se cuvine. Şi apoi... ei bine, dacă vom fi ameninţaţi, vom găsi noi mijloacele să ne apărăm.

— Oh, ameninţaţi! rosti Fouquet. Sper că nu vei pune această pişcătură de furnică în rândul ameninţărilor ce mi-ar putea compromite averea şi viaţa, nu-i aşa?

— Eh, gândeşte-te bine, domnule Fouquet, o pişcătură de furnică poate ucide un uriaş, dacă furnica e veninoasă.

— Dar acea atotputernicie a dumitale, de care-mi vorbeai mai înainte, spune, s-a sleit oare cu totul?

— Sunt atotputernic, da; însă nu sunt nemuritor.

— Deocamdată, să-l regăsim pe Tobie, ăsta mi se pare a fi lucrul cel mai grabnic. Nu eşti de aceeaşi părere?

— Oh, cât despre asta, nu vei mai da ochii cu el — zise Aramis — iar dacă îţi era de folos, lasă-te păgubaş.

— Oricum, trebuie să fie el pe undeva — zise Fouquet.

— Ai dreptate — zise Aramis — de asta mă voi îngriji eu.

Capitolul VII

Cei patru sorţi de câştig ai *Doamnei*

Regina Ana o rugase pe regina cea tânără să vină să-i facă o vizită. De câtăva vreme, suferindă şi coborând de pe soclul frumuseţii sale, de pe soclul tinereţii ei cu acea iuţeală a declinului ce vesteşte decăderea femeilor care au luptat prea mult, Ana de Austria vedea că la metehnele trupeşti se adăuga durerea de a nu mai fi socotită decât ca o amintire firavă în mijlocul noilor frumuseţi, al spiritelor tinere şi al puterilor proaspete de la curte. Sfaturile doctorului, ca şi acelea ale oglinzii, o mâhneau mai puţin decât aceste necruţătoare avertismente ale societăţii curtenilor, care, asemenea şoarecilor de pe o corabie, părăseau cala unde apa e pe cale să pătrundă din pricina putre-zirii bârnelor.

Ana de Austria nu era de loc mulţumită de puţinele ceasuri pe care i le acorda fiul ei mai mare. Regele, fiu îndatoritor, venea la început să petreacă alături de mama lui un ceas dimineaţa şi un ceas seara, însă şi asta mai mult din bunăvoinţă decât din dragoste; apoi, de când îşi luase asupră-şi cârma treburilor statului, vizitele de dimineaţă şi de seara se reduseseră la o jumătate de ceas, pentru ca, încetul cu încetul, vizita de dimineaţă să fie până la urmă suprimată. Nu se mai vedeau decât la liturghie; însăşi vizita de seara fusese înlocuită printr-o simplă întrevedere, fie la rege, în adunare, fie la *Doamna*, unde regina venea destul de voioasă, din dorinţa de a-i

vedea pe cei doi fii ai ei. De aici rezultă înrâurirea crescândă pe care *Doamna* o cucerise asupra curţii şi care făcea din casa ei locul adevăratelor reuniuni regale.

Ana de Austria simţea asta. Văzându-se suferindă şi osândită de suferinţă la retrageri din ce în ce mai dese, ea era deznădăjduită să prevadă că cele mai multe din zilele şi serile sale se vor scurge de acum încolo în singurătate, restrişte şi amărăciune. Îşi amintea cu groază izolarea în care o lăsa pe vremuri cardinalul Richelieu, crude şi chinuitoare seri, în cursul cărora se mângâia totuşi cu tinereţea şi frumuseţea sa, ce sunt totdeauna însoţite de adierile speranţei. Îşi făuri planul de a muta curtea în casa ei şi de a o atrage acolo şi pe *Doamna*, cu strălucita ei suită, în reşedinţa posomorâtă şi plină de tristeţe unde văduva unui rege al Franţei şi mama unui rege al Franţei nu putea face altceva decât să consoleze cu văduvia ei timpurie soţia veşnic înlăcrimată a unui rege al Franţei.

Ana stătea şi chibzuia. Se slujise mult de intrigă în viaţa ei. În vremurile bune, atunci când în mintea sa tânără încolţeau planuri totdeauna frumoase, avea în preajma ei, pentru a-i răscoli ambiţia şi dragostea, o prietenă mai zvăpăiată şi mai ambiţioasă ca dânsa, o prietenă pe care o iubise, lucru rar la curte, dar pe care consideraţiuni josnice o îndepărtaseră apoi de ea. Dar, de atâţia ani, în afară de doamna de Motteville, în afară de Molena, această doică spaniolă, confidentă în calitatea ei de compatriotă şi de femeie, cine altcineva se putea mândri de a-i fi dat vreun sfat folositor reginei? Cine, pe urmă, dintre toate aceste înfăţişări tinere, îi putea aminti trecutul ei, singurul prin care mai trăia încă? Ana de Austria îşi aminti de doamna de Chevreuse, la început surghiunită mai mult din propria ei voinţă decât din aceea a regelui, apoi moartă în exil ca soţie a unui gentilom obscur. Se întreba ce i-ar fi spus altădată doamna de Chevreuse în împrejurări ca acelea de acum, în împletirea lor de intrigi comune, şi, după o adâncă meditaţie, i se părea că această femeie şireată, cu o agerime şi cu o experienţă bogată, îi răspundea cu glasul ei ironic: "Toţi aceşti tineri de azi sunt săraci şi lacomi de bogăţie. Ei au nevoie de aur şi de venituri spre a-şi îndeplini dorinţele lor; ia-i dar aşa cum sunt şi foloseşte-te de ei".

Ana de Austria îşi însuşi acest sfat. Punga ei era plină; dispunea de o însemnată sumă de bani, strânsă de Mazarin pentru dânsa şi pusă la loc sigur. Avea apoi cele mai frumoase

pietre preţioase din Franţa şi îndeosebi perle de o asemenea mărime, încât îl făceau pe rege să ofteze ori de câte ori le vedea, deoarece perlele coroanei sale nu erau, pe lângă acestea, decât nişte mărunte boabe de mei.

Ana de Austria nu se mai bucura nici de frumuseţe, nici de farmec. Era în schimb bogată şi-i momea pe cei care veneau la dânsa fie lăsându-i să câştige la joc, fie prin daruri făcute cu dibăcie în zilele de bună dispoziţie, fie prin miluiri de rente smulse din avutul regelui, la cerere, lucru pe care se hotărâsc să-l practice numai pentru a-şi păstra trecerea. Şi se folosi de aceste mijloace mai întâi pe lângă *Doamna*, a cărei apropiere îi era mai necesară decât toate celelalte.

Doamna, cu toată încrederea pe care o avea în spiritul şi în tinereţea ei, căzu în capcana ce i se întinsese. Îmbogăţită rând pe rând cu daruri, cu înzestrări, ea prinse gustul acestor moşteniri pretimpurii.

Ana de Austria se folosi de aceleaşi mijloace şi faţă de *Domnul* şi chiar faţă de regele însuşi. Organiză loterii în casa ei.

În ziua în care am ajuns cu povestirea noastră, era vorba de o astfel de încercare a norocului la regina-mamă şi bătrâna prinţesă pusese la loterie două brăţări foarte bogate în briliante şi de o lucrătură extrem de fină. Medalioanele erau camee antice de o mare valoare; ca preţ, diamantele nu reprezentau o sumă prea considerabilă, însă originalitatea, raritatea lucrăturii ieşeau din comun, încât lumea de la curte dorea nu numai să le aibă, dar măcar să vadă aceste nestemate pe braţul reginei şi în zilele când ea le purta era o adevărată favoare să ţi se îngăduie să le admiri, sărutându-i mâinile.

Curtenii adoptaseră în această privinţă anumite forme de galanterie, instaurând aforismul că brăţările ar fi nepreţuite, dacă n-ar avea nenorocul să fie prinse pe nişte braţe ca acelea ale reginei. Acest compliment avusese cinstea să fie tradus în toate limbile Europei şi peste o mie de distihuri latineşti şi franţuzeşti circulau pe această temă.

Ziua în care Ana de Austria se hotărî pentru loterie era un moment decisiv: regele nu mai dăduse de două zile pe la mama lui, iar *Doamna* făcea pe supărata după întâmplarca cu driadele şi naiadele. Regelui îi trecuse supărarea, dar un alean mai puternic decât orice îl făcea să rămână deasupra furtunilor şi a plăcerilor de la curte.

Ana de Austria îşi alese bine momentul, dând de veste că a doua zi, seara, va avea loc la ea faimoasa loterie. În acest scop, ea se văzu cu regina cea tânără, pe care, după cum am arătat, o chemase să-i facă o vizită în cursul dimineţii.

— Copila mea — îi spuse ea — am să-ţi dau o veste bună. Regele mi-a vorbit despre dumneata lucrurile cele mai drăgălaşe. Regele e tânăr şi poate fi uşor prins în mreje; dar, atâta timp cât vei sta lângă mine, el nu va îndrăzni să se îndepărteze de dumneata, pentru care simte, de altfel, o dragoste puternică. Astă-seară va fi loterie la mine; vii şi dumneata?

— Mi s-a spus — rosti tânăra regină cu un fel de sfioasă dojană — că maiestatea voastră pune la loterie frumoasele sale brăţări, care sunt de o asemenea raritate, încât n-ar trebui să lăsăm să fie scoase din scrinul coroanei, fie şi numai pentru că sunt ale maiestăţii voastre.

— Copila mea — spuse atunci Ana de Austria, care înţelese gândurile tinerei regine şi voia să o mângâie pentru că nu-i făcuse ei acest dar — trebuie s-o atrag cu orice chip la mine pe *Doamna*.

— Pe *Doamna*? murmură înroşindu-se tânăra regină.

— Fireşte; nu crezi că e mai bine să ai alături o rivală, pentru a o supraveghea şi stăpâni, decât să-l ştii pe rege la ea, mereu dispus să-i facă curte, ca de obicei? Această loterie e prilejul de care mă folosesc în acest scop: mă condamni oare?

— Oh, nu! făcu Maria-Tereza, bătând din palme cu acea copilărească bucurie spaniolă.

— Şi nu-ţi mai pare rău, draga mea, că nu ţi-am dăruit aceste brăţări, aşa cum aveam de gând la început?

— Oh, nu! Oh, nu, preabună mamă!

— Ei bine, scumpa mea fiică, atunci să te faci cât mai frumoasă, pentru ca seara noastră să fie cu adevărat strălucită: cu cât vei fi mai veselă, cu atât vei fi mai fermecătoare şi le vei umbri pe toate celelalte femei prin graţie, ca şi prin rangul dumitale.

Maria-Tereza plecă însufleţită de fericire.

După un ceas, Ana de Austria o primea pe *Doamna*, copleşind-o cu mângâieri:

— Veste bună — zise ea — regele e încântat de loteria mea.

— Eu — răspunse *Doamna* — nu sunt tot atât de încântată; să vad nişte brăţări atât de frumoase la mâiniie altei femei

decât ale voastre, regina mea, sau ale mele, iată ceva cu care nu mă pot împăca.

— Ei, ei — făcu Ana de Austria, ascunzând sub un zâmbet o durere crâncenă ce-o încerca atunci — nu te revolta, fetiţo... Şi nu te grăbi să iei lucrurile în rău.

— Ah, doamnă, norocul e orb... şi aveţi, mi s-a spus, două sute de bilete.

— Cam atâtea. Dar nu uita că numai unul e câştigător.

— Ştiu. Şi cui îi va cădea? Puteţi să-mi spuneţi? zise *Doamna* cu deznădejde.

— Mă faci să-mi aduc aminte că am avut un vis azi-noapte... Ah, visurile nu mă înşală şi sunt rare... dorm atât de puţin.

— Ce-aţi visat?... Vă doare ceva?

— Nu — răspunse regina înăbuşindu-şi, cu o admirabilă stăpânire, chinul unei noi înţepături la sân. Am visat că regele câştigase brăţările.

— Regele?

— Şi ai să mă întrebi ce-o să facă regele cu brăţările, nu-i aşa?

— Într-adevăr.

— Apoi ai să adaugi că ar fi foarte bine să câştige regele, deoarece, având aceste brăţări, va trebui să le dea cuiva.

— Să vi le înapoieze, de pildă.

— În cazul acesta, eu le-aş dărui imediat; căci nu-ţi închipui, cred — spuse regina zâmbind — că am pus aceste brăţări ia loterie fiindcă sunt strâmtorată. Le-am pus pentru a le dărui, fără să stârnesc zâzanii; dar dacă hazardul n-o să vrea să mă scoată din încurcătură, ei bine, voi corija hazardul... şi ştiu eu cui să-i ofer brăţările.

Aceste cuvinte fură însoţite de un zâmbet atât de grăitor, încât *Doamna* se simţi datoare să-l răsplătească printr-un sărut de mulţumire.

— Dar — adăugă Ana de Austria — ştii tot aşa de bine ca şi mine că regele nu-mi va înapoia brăţările, dacă le va câştiga.

— Atunci i le va dărui reginei.

— Nu; din acelaşi motiv pentru care nu mi le va mai da înapoi; şi pe urmă, dacă eu aş fi vrut să i le ofer reginei, n-aş fi avut nevoie de el pentru asta.

Doamna aruncă o privire către brăţări, care, în caseta lor, scânteiau pe o consolă din apropiere.

— Cât sunt de frumoase! exclamă ea suspinând. Ah — adăugă *Doamna* — dar, iată, am uitat că visul maiestăţii voastre nu e decât un vis.

— M-ar mira foarte mult — reluă Ana de Austria — ca visul meu să mă înşele; rareori mi se întâmplă asta.

— Atunci aţi putea fi o profetă.

— Ţi-am spus, copila mea, că eu nu visez aproape niciodată; dar e o legătură atât de ciudată între visul acesta şi gândurile mele! Se potriveşte atât de bine cu planurile mele!

— Ce planuri?

— Acela, bunăoară, ca dumneata să câştigi brăţările.

— Prin urmare, nu le va câştiga regele?

— Ah — continuă Ana de Austria — nu e mult de la inima maiestăţii sale la inima dumitale... a dumitale care eşti sora lui dragă... Nu e mult, zic, astfel încât să se poată spune că visul e înşelător. Toţi sorţii sunt de partea dumitale; ia stai şi-i socoate.

— Îi socot.

— Mai întâi, aceia din vis. Daca regele câştigă, nu e îndoială că el îţi va dărui brăţările.

— Asta o dată.

— Dacă ai să câştigi dumneata, le vei avea oricum.

— Se înţelege; e şi asta cu putinţă.

— În sfârşit, dacă le câştigă *Domnul*!

— Oh — făcu *Doamna* râzând cu hohote — el le va dărui cavalerului de Lorraine.

Ana de Austria începu să râdă ca şi nora ei, adică cu atâta poftă încât durerea o cuprinse din nou şi se îngălbeni deodată la faţă, în mijlocul acestei veselii.

— Ce aveţi? întrebă *Doamna* înspăimântată.

— Nimic, nimic, o împunsătură aici... Am râs prea mult... Eram, deci, la al patrulea sorţ de câştig.

— Oh, pe acesta nu-l văd de loc.

— Iartă-mă, dar mai sunt şi eu la rând şi dacă am să câştig eu, te poţi bizui pe mine.

— Mulţumesc! Mulţumesc! strigă *Doamna*.

— Sper că eşti favorizată şi că visul începe să capete de-acum contururile depline ale realităţii.

— Într-adevăr, mă faceţi să sper şi să am încredere — zise *Doamna* — şi brăţările câştigate în felul acesta îmi vor fi de o sută de ori mai preţioase.

— Pe diseară, deci!

— Pe diseară.

Şi prinţesele se despărţiră.

Ana de Austria, după ce îşi părăsi nora, îşi spuse, cercetând brăţările:

— Sunt preţioase, într-adevăr, deoarece, datorită lor, astă-seară îmi voi fi apropiat o inimă şi voi fi descoperit totodată o taină. Apoi, întorcându-se spre alcovul pustiu, ea rosti în gol: Tot aşa ai fi împletit şi tu lucrurile, biata mea Chevreuse?... Spune, n-am dreptate?

Şi, ca o mireasmă din alte vremuri, toată tinereţea ei, toate iluziile închipuirii sale, toată fericirea o înfăşurară blând, o dată cu ecoul acestei invocări.

Capitolul VIII

Loteria

Seara, la ceasurile opt, toată lumea era adunată la regina-mamă.

Ana de Austria, în mare ţinută de ceremonie, frumoasă prin rămăşiţele de frumuseţe şi prin toate mijloacele pe care cochetăria le poate pune în nişte mâini pricepute, îşi ascundea, sau mai degrabă căuta să-şi ascundă, în faţa mulţimii de tineri curteni ce-o înconjurau şi o admirau încă, datorită intereselor despre care am vorbit în capitolul precedent, urmele tot mai vizibile ale suferinţei ce avea să o răpună câţiva ani mai târziu.

Doamna, aproape tot atât de cochetă ca şi Ana de Austria, iar regina, ca totdeauna, simplă şi firească, erau aşezate alături şi îşi disputau bunele ei graţii.

Doamnele de onoare, reunite *in corpore* ca să poată rezista cu mai multă tărie şi, prin urmare, cu mai mult succes vorbelor răutăcioase pe care tinerii le aruncau asupra lor, se încurajau reciproc, ca un batalion în linie de luptă, pentru a se apăra cât mai bine şi a da ripostele cuvenite.

Montalais, neîntrecută în acest război de trăgători, ocrotea întregul front prin focul neîntrerupt pe care-l îndrepta asupra inamicului.

De Saint-Aignan, deznădăjduit de severitatea îndărătnică a domnişoarei de Tonnay-Charente, încerca să-i întoarcă spatele; dar, învins de strălucirea cuceritoare a celor doi mari ochi ai frumoasei, nu făcea decât să-şi declare în fiecare clipă înfrângerea prin noi semne de supunere, cărora domni-şoara de Tonnay-Charente le răspundea printr-o şi mai mare aroganţă. De Saint-Aignan nici nu mai ştia cărui sfânt să i se închine.

La Vallière avea în jurul ei nu o curte, ci un început de curte.

De Saint-Aignan, sperând că în felul acesta va atrage asupra lui privirile tinerei Athénaïs, venise să o salute pe fată cu un respect care, pentru anumite spirite mai puţin informate, lăsa să creadă că ar sta în cumpănă între Athénaïs şi Louise. Dar martorii erau tocmai aceia care nici nu văzuseră, nici nu auziseră nimic despre scena din timpul ploii. Totuşi, cum cei mai mulţi ştiau câte ceva şi ştiau chiar bine, dragostea lui mărturisită stârni atenţia atât a celor mai isteţi, cât şi a celor mai proşti de la curte. A celor dintâi, pentru că-şi spuneau, unii, ca Montaigne: "Ce ştiu eu?" A celorlalţi, pentru că spuneau ca Rabelais: "Tot ce se poate". Numărul cel mai mare era de partea acestora din urmă, aşa cum la vânătoare cinci sau şase copoi dibaci se iau după mirosul vânatului, în timp ce tot restul haitei se ţine după mirosul copoilor.

Prinţesele şi regina cercetau toaletele doamnelor şi domnişoarelor de onoare, ca şi pe ale celorlalte doamne; şi astfel uitau pentru o clipă că sunt regine, pentru a-şi aduce aminte că erau femei. Adică sfâşiau din priviri, fără milă, toate fustele, aşa cum ar fi spus Molière.

Ochii celor două prinţese căzuseră în acelaşi timp asupra domnişoarei de La Vallière, care, după cum am amintit, era foarte anturată în clipa aceea. *Doamna* fu necruţătoare:

— Într-adevăr — spuse ea aplecându-se către regina-mamă — dacă soarta ar fi dreaptă, ar favoriza-o pe această biată La Vallière.

— Asta nu e cu putinţă — răspunse regina-mamă, zâmbind.

— De ce?

— Pentru că nu sunt decât două sute de bilete şi nu toată lumea a putut fi trecută pe listă.

— Aşadar, ea nu are bilet?

— Nu.

— Ce păcat! Ar fi putut să câştige brăţările şi să le vândă.

— Să le vândă? se miră regina-mamă.

— Da, asta ar ajuta-o să-şi facă o zestre şi n-ar fi sortită să se mărite fără trusou, cum probabil că se va întâmpla.

— Ce spui! Adevărat? zise regina-mamă. Biata copilă nu are îmbrăcăminte?

Şi rosti aceste cuvinte ca o femeie care n-a ştiut niciodată ce este aceea sărăcia.

— Doamne, dar priviţi: cred, Dumnezeu să mă ierte, că are aceeaşi rochie, acum, seara, pe care a purtat-o şi azi-dimineaţă la plimbare şi pe care şi-a putut-o păstra curată datorită grijii regelui de a o apăra de ploaie.

Chiar în clipa când *Doamna* spunea aceste cuvinte, intră regele. Cele două prinţese poate că n-ar fi observat sosirea lui, într-atât erau de preocupate să le judece pe celelalte. Însă *Doamna* o văzu deodată pe La Vallière, care stătea în picioare în faţa galeriei, tulburându-se şi şoptindu-le ceva curtenilor care o înconjurau: aceştia se îndepărtară numaidecât. Mişcarea aceasta o făcu pe *Doamna* să-şi întoarcă ochii spre uşă. În aceeaşi clipă, căpitanul gărzii îl anunţă pe rege. La anunţarea regelui, La Vallière, care până atunci îşi avea privirea aţintită asupra galeriei, îşi lăsă repede ochii în jos.

Regele intră. Era îmbrăcat cu o măreţie plină de gust şi vorbea cu *Domnul* şi cu ducele de Roquelaure, care-l însoţeau — *Domnul*, la dreapta, ducele de Roquelaure, la stânga.

Regele se îndreptă mai întâi spre regine, pe care le salută cu un respect graţios. Luă mâna mamei sale şi o sărută, îi adresă câteva complimente *Doamnei* în legătură cu eleganţa toaletei sale, apoi începu să păşească prin faţa adunării. La Vallière fu salutată ca toate celelalte, nici mai mult, nici mai puţin decât celelalte. După aceea, maiestatea sa reveni lângă mama şi soţia lui.

Curtenii, văzând că regele nu-i adresează decât o frază banală tinerei fete atât de căutată în cursul dimineţii, se grăbiră să tragă o concluzie din această răceală. Concluzia era că regele avusese un capriciu, dar că acest capriciu îi trecuse acum. Totuşi, ei ar fi trebuit să observe un lucru, anume că, lângă La Vallière, printre curteni, se afla domnul Fouquet, a cărui respectuoasă politeţe îi slujea de adăpost fetei, în mijlocul feluritelor tulburări ce-o frământau în chip vădit. Domnul Fouquet se pregătea, de altfel, să vorbească mai îndeaproape cu domnişoara de La Vallière, când domnul Colbert se apropie

şi, după ce făcu o plecăciune în faţa lui Fouquet, după toate regulile celei mai respectuoase politeţi, păru hotărât să rămână lângă La Vallière pentru a sta de vorbă cu ea. Fouquet se retrase mofluz.

Toată această scenă era urmărită cu ochi mari de Montalais şi Malicorne, care-şi împărtăşeau unul altuia observaţiile proprii.

De Guiche, aşezat în dreptul unei ferestre, n-o vedea decât pe *Doamna*. Dar, cum *Doamna*, la rândul ei, îşi îndrepta mereu privirea către La Vallière, ochii lui de Guiche, conduşi de aceia ai *Doamnei*, se întorceau din când în când şi asupra fetei. La Vallière simţi instinctiv oprindu-se asupra ei toată greutatea acestor priviri, pline, unele de interes, altele de invidie. Dar ea nu primea, ca să-şi uşureze această povară, nici un cuvânt de îmbărbătare din partea prietenelor sale, nici o privire de dragoste din partea regelui. Astfel că nimeni n-ar fi putut să spună cât de mult suferea biata copilă.

Regina-mamă ceru să se aducă măsuţa pe care se aflau biletele de loterie, în număr de două sute şi o rugă pe doamna de Motteville să citească lista jucătorilor. E de la sine înţeles că această listă era întocmită după toate legile etichetei: regele se afla în frunte, apoi venea regina-mamă, pe urmă regina, pe urmă *Domnul*, după el *Doamna* şi aşa mai departe.

Inimile băteau cu putere în timp ce se citea lista. La regină se aflau nu mai puţin de trei sute de invitaţi. Fiecare se întreba dacă numele său va străluci printre ale celorlalţi privilegiaţi.

Regele asculta cu aceeaşi atenţie ca şi ceilalţi. După ce fu strigat ultimul nume, el văzu că La Vallière nu fusese trecută pe listă. Toţi, de altfel, băgară de seamă această omisiune. Regele se înroşi, ca sub şfichiuirea unei aţâţări.

La Vallière, bundă şi resemnată, nu dădu nici un semn de nemulţumire.

În tot timpul cât se citise lista, regele n-o slăbise din ochi: tânăra fată se topea sub această fericită învăluire pe care o simţea strălucind în jurul ei, prea bucuroasă şi prea curată la suflet cum era, pentru ca alt gând, în afară de acela al iubirii, să-i fi stăpânit spiritul sau inima. Răsplătind prin necurmata lui atenţie această înduioşătoare abnegaţie, regele îi arătă iubitei lui că înţelegea tăria şi gingăşia simţămintelor ei.

După citirea listei, toate feţele femeilor omise sau uitate fură brăzdate de umbra mâhnirii. Malicorne fusese şi el uitat,

printre bărbaţi şi strâmbătura lui îi spunea limpede lui Montalais, omisă de asemenea de pe listă: "Lasă, o să ne făurim noi singuri norocul, astfel ca să nu ne mai ocolească altădată". "Oh, aşa-i" — răspunse zâmbetul înţelegător al domnişoarei Aure.

Biletele fură împărţite fiecăruia după numărul pe care-l avea. Mai întâi, regele şi-l primi pe al său, apoi regina-mamă, pe urmă *Domnul*, regina, *Doamna* şi aşa mai departe. După aceea, Ana de Austria deschise un săculeţ din piele de Spania, în care se aflau două sute de numere gravate pe plăcuţe de sidef şi întinse săculeţul deschis celei mai tinere dintre doamnele de onoare, pentru a trage dinăuntru o plăcuţă. Aşteptarea de-a lungul acestor pregătiri foarte domoale era mai curând încordată de lăcomie, decât de curiozitate.

De Saint-Aignan se apleca la urechea domnişoarei de Tonnay-Charente şi-i şopti:

— Întrucât avem fiecare câte un număr, domnişoară, să ne unim şansele. Dumitale brăţara, dacă voi câştiga eu; mie, daca vei câştiga dumneata, o singură privire a ochilor dumitale frumoşi.

— Nu — răspunse Athénaïs — păstrează brăţara, dacă o vei câştiga. Fiecare cu norocul lui.

— Eşti nemiloasă — zise de Saint-Aignan — şi am să te pedepsesc cu un catren:

Frumoasa Iris, eşti prea crudă
Cu dragostea ce eu ţi-o port...

— Tăcere! îl întrerupse Athénaïs. Mă împiedici să aud numărul câştigător.

— Numărul 1! strigă tânăra fată care scosese o plăcuţă de sidef din săculeţul de piele de Spania.

— Regele! exclamă regina-mamă.

— Regele a câştigat! repetă regina, veselă.

— Ah, regele! Visul vostru! şopti voioasă *Doamna* la urechea Anei de Austria.

Singur regele nu manifestă nici un fel de încântare. Mulţumi totuşi norocului care-l favoriza, adresând un mic salut domnişoarei ce fusese aleasă ca vestitoare a zeiţei protectoare. Apoi, primind din mâinile Anei de Austria caseta în care se aflau

brăţările, spuse, în mijlocul murmurelor nesă-ţioase ale adunării:

— Sunt, cu adevărat, atât de frumoase aceste brăţări?

— Priveşte-le — răspunse Ana de Austria — şi judecă singur.

Regele se uită la ele.

— Da — zise el — şi iată, într-adevăr, un minunat medalion. Ce lucrătură!

— Ce lucrătură! repetă *Doamna*.

Regina Maria-Tereza văzu cu uşurinţă, de la prima aruncătură de ochi, că regele nu-i va dărui ei brăţările; dar, cum se părea că nu avea de gând să i le ofere nici *Doamnei*, se declară mulţumită, sau aproape mulţumită.

Regele se aşează. Cei mai intimi dintre curteni veniră, rând pe rând, să admire îndeaproape această minune, care, numaidecât, trecu din mână în mână, cu îngăduinţa regelui. Apoi toţi, cunoscători sau nu, se întrecură în laude, copleşindu-l pe rege cu felicitările lor.

Toată lumea avea, într-adevăr, ce să admire: unii briliantele, alţii felul cum erau lucrate. Doamnele mai ales se dovediră nerăbdătoare să vadă o asemenea comoară ce nu mai putea fi smulsă din mâinile cavalerilor.

— Domnilor, domnilor — zise regele, căruia nu-i scăpa nimic — s-ar spune, într-adevăr, că purtaţi brăţări ca sabinii: lăsaţi-le puţin şi doamnelor, care mi se pare a avea pe drept cuvânt pretenţia de a se pricepe mai bine ca dumneavoastră la astfel de lucruri.

Această frază i se păru *Doamnei* începutul unei hotărâri pe care tocmai o aştepta. Citea, de altfel, aceeaşi fericită speranţă în ochii reginei-mame.

Curteanul care le ţinea în mână în clipa când regele făcu această observaţie în mijlocul forfotei generale se grăbi să depună brăţările în mâinile reginei Maria-Tereza, care, ştiind bine, sărmana femeie, că nu-i erau destinate ei, le privi în treacăt şi i le dădu repede *Doamnei*. Aceasta şi, mai mult decât ea, *Domnul* îşi aruncară asupra brăţărilor o privire lungă şi râvnitoare. Apoi *Doamna* trecu bijuteriile în mâinile doamnelor din preajma ei, rostind un singur cuvânt, însă cu un accent care făcea cât o frază întreagă:

— Minunate!

Doamnele, care primiseră brăţările din mâinile Prinţesei, le cercetară îndelung, atât cât le fu în putinţă, apoi le lăsară să circule din mână în mână, spre dreapta.

În acest timp, regele se întreţinu în linişte cu de Guiche şi cu Fouquet. Ei vorbeau mai mult decât îi asculta el. Obişnuit să prindă din zbor frânturi de fraze, urechea lui, ca şi a tuturor oamenilor care se bucură de o superioritate nedezminţită asupra celorlalţi, nu reţinea din vorbele aruncate în dreapta şi în stânga decât pe acelea demne de a fi auzite şi care meritau un răspuns. Cât despre atenţia lui, ea era îndreptată în altă parte. Şi rătăcea prin salon, laolaltă cu privirile.

Domnişoara de Tonnay-Charente era ultima dintre doamnele înscrise pentru bilete, şi, ca şi cum şi-ar fi păstrat locul pe care-l avea pe listă, după ea nu mai urmau decât Montalais şi La Vallière. Când brăţările ajunseră la acestea două de la capătul rândului, se părea că nimeni nu le mai dădea atenţie. Neînsemnătatea mâinilor care mângâiau în acel moment podoabele făcea parcă să scadă valoarea giuvaerurilor. Ceea ce n-o împiedica pe Montalais să tresară de plăcere, de invidie şi de poftă, văzând pietrele de o rară frumuseţe, încântată de ele mai mult decât de felul cum erau lucrate. Nu putea fi îndoială că, pusă să aleagă între preţuirea lor în bani şi frumuseţea lor artistică, Montalais n-ar fi şovăit să prefere diamantele, cameelor. De aceea, îi venea greu să se despartă de ele şi să i le treacă prietenei sale La Vallière. Aceasta se uită la nestemate cu o privire aproape nepăsătoare.

— Ah, cât de bogate sunt aceste brăţări! Şi ce minunate sunt! exclamă Montalais. Iar tu nu te extaziezi în faţa lor, Louise! Zău, parcă nici n-ai fi femeie !

— Ba da — răspunse tânăra fată cu un accent de adorabilă melancolie. Dar la ce bun să râvneşti ceva care nu se poate să ne aparţină?

Regele, cu capul aplecat înainte, asculta ceea ce spunea tânăra fată. Abia îi atinse urechea murmurul glasului ei, că se ridică plin de strălucire, străbătu tot cercul, pentru a ajunge de la locul său la locul unde se afla La Vallière, şi-i spuse:

— Domnişoară, te înşeli! Eşti femeie şi orice femeie are dreptul să râvnească asemenea bijuterii.

— Oh, sire! zise La Vallière. Maiestatea voastră nu crede oare deloc în modestia mea?

— Cred că eşti înzestrată cu toate virtuţile, domnişoară, cu sinceritate, ca şi cu celelalte; te rog deci să-mi spui, cu sinceritate, ce părere ai despre aceste brăţări?

— Că sunt frumoase, sire şi că nu pot fi oferite decât unei regine.

— Mă bucur că ai o asemenea părere, domnişoară; brăţările sunt ale dumitale şi regele te roagă să le primeşti.

Şi cum, printr-o mişcare ce semăna mai mult a groază, La Vallière îi întindea regelui caseta, regele îndepărtă cu blândeţe mâna tremurătoare a domnişoarei de La Vallière. O tăcere de uimire, mai funebră decât tăcerea din preajma unui mort, cuprinse adunarea. Totuşi, în partea unde se aflau reginele nu se auzise ceea ce spusese el, nu se înţelesese ceea ce făcuse regele. O prietenă binevoitoare îşi luă sarcina să răspândească vestea. Aceasta fu Tonnay-Charente, căreia *Doamna* îi făcu semn să se apropie.

— Ah, Doamne! exclamă de Tonnay-Charente. Ce fericire pe La Vallière! Regele i-a dăruit brăţările!

Doamna îşi muşcă buzele cu atâta putere, încât sângele îi ţâşni la suprafaţa pielii. Regina cea tânără privi rând pe rând, când spre La Vallière, când spre *Doamna* şi începu să râdă. Ana de Austria îşi sprijini bărbia în pumnul ei alb şi rămase un răstimp adâncită în mrejele unei bănuieli ce-i zdrobea spiritul şi ale unei dureri cumplite, ce-i sfâşia inima. De Guiche, văzând-o pe *Doamna* că păleşte şi înţelegând pricina ce-o făcea să pălească, părăsi repede adunarea şi dispăru. Malicorne putu atunci să se strecoare lângă Montalais şi, la adăpostul zarvei convorbirilor ce se stârniră, îi spuse:

— Aure, ai alături de tine norocul şi viitorul nostru.

— Da — răspunse Montalais.

Şi o îmbrăţişa cu dragoste pe La Vallière, deşi în sinea ei ar fi fost în stare s-o sugrume.

Capitolul IX

Malaga

În tot timpul acestei lungi şi îndârjite ciocniri între ambiţiile de la curte şi pornirile inimilor, unul dintre personajele noastre, poate cel mai puţin demn de a fi neglijat, era totuşi foarte neglijat, foarte uitat şi foarte nenorocit.

Într-adevăr, d'Artagnan, d'Artagnan, căci se cuvine să-i spunem pe nume pentru a ne aduce aminte că mai exista şi el, d'Artagnan nu avea absolut nimic comun cu această lume uşuratică şi plină de strălucire. După ce-l urmase pe rege timp de două zile la Fontainebleau şi după ce privise toate aventurile ciobăneşti şi toate travestirile eroi-comice ale suveranului său, muşchetarul simţise că toate acestea nu aveau nici o legătură cu rosturile vieţii lui. Oprit la fiece pas de oameni care-l întrebau:

— Cum găseşti că-mi vine acest costum, domnule d'Artagnan?

El răspundea cu glasul său potolit, dar batjocoritor:

— Găsesc că eşti la fel de bine îmbrăcat ca şi cea mai frumoasă maimuţă din bâlciul de la Saint-Laurent.

Era unul din complimentele pe care le făcea d'Artagnan atunci când nu voia să facă altul; vrând-nevrând, omul trebuia să se mulţumească şi cu atât. Iar când era întrebat:

— Domnule d'Artagnan, cum ai să te îmbraci astă-seară?

El răspundea:

— Diseară am să mă dezbrac.

Ceea ce le făcea să râdă chiar şi pe doamne.

Dar, după două zile petrecute astfel, muşchetarul, văzând că nimic serios nu se întâmplă în jurul său şi că regele uitase cu totul, sau cel puţin părea că uitase cu desăvârşire de Paris, de Saint-Mandé şi de Belle-Isle, că domnul Colbert nu se gândea decât la lampioane şi la focuri de artificii, că doamnele aveau pentru ce să-şi facă ocheade sau să primească ocheade o lună de zile de aici încolo, d'Artagnan îi ceru regelui un concediu pentru treburi de familie.

În seara când d'Artagnan îi cerea acest lucru, regele se pregătea de culcare, istovit de atâtea jocuri şi dansuri.

— Vrei sa mă părăseşti, domnule d'Artagnan? îl întrebă el cu un aer mirat.

Ludovic al XIV-lea nu putea înţelege că cineva dorea să se despartă de el când avea marea cinste să se afle în preajma sa.

— Sire — zise d'Artagnan — vă părăsesc întrucât nu vă mai pot fi de nici un folos. Ah, dacă aş putea să vă fiu sprijin în timp ce dansaţi, atunci ar fi cu totul altceva!

— Dar, dragă domnule d'Artagnan — răspunse regele cu gravitate — în dansurile noastre n-avem nevoie de sprijin.

— Ah — făcu muşchetarul cu ironia lui fină — iată, nu ştiam asta!

— Dar nu m-ai văzut oare dansând? întrebă regele.

— Ba da; însă eu credeam că jocul se încinge pe măsură ce se desfăşoară. M-am înşelat: un motiv în plus ca să mă retrag. Sire, o repet, nu aveţi nevoie de mine; de altminteri, dacă maiestatea voastră va avea nevoie, va şti unde să mă găsească.

— Bine — zise regele.

Şi-i încuviinţă concediul.

Aşadar, nu-l vom mai căuta pe d'Artagnan la Fontainebleau, ar fi de prisos; dar, cu îngăduinţa cititorilor, îl vom regăsi în strada Lombarzilor, la "Drugul de Aur", la venerabilul nostru prieten Planchet.

Sunt ceasurile opt seara, e cald, o singură fereastră a rămas deschisă, aceea a unei odăi de la primul cat. Un miros de băcănie, amestecat cu mirosul mai puţin exotic, dar mai pătrunzător, al gunoaielor de pe stradă, urcă spre nările muşchetarului. D'Artagnan, trântit într-un jilţ înalt, cu spătarul drept, cu picioarele nu întinse, ci rezemate de un scăunel, formează unghiul cel mai obtuz din câte se pot închipui. Ochiul său, atât de ager şi atât de iscoditor de obicei, e acum fix, aproape închis şi a luat drept ţintă neschimbătoare micul colţ de cer albastru ce se zăreşte dincolo de ascuţişul coşurilor; pata aceasta albastră nu e mai mare decât ar trebui ca să fie cârpit cu ea unul din sacii cu linte sau cu fasole ce constituie principala mobilă din prăvălia de la parter.

Întins astfel, cufundat astfel în contemplarea transfenestrală, d'Artagnan nu mai e un războinic, nu mai e un ofiţer al palatului, ci un burghez dormitând între masa de prânz şi cină, între cină şi culcare; unul din acele respectabile creiere scorojite în care nu se mai găseşte loc pentru nici o idee, într-atât materia stă de strajă la porţile înţelepciunii şi are grijă să împiedice cu îndărătnicie contrabanda ce s-ar putea face prin introducerea vreunui simptom de gândire în cutia craniană.

Am spus că se înnoptase; în dughene se aprindeau lămpile, în timp ce ferestrele de la apartamentele de sus se închideau; o

patrulă de soldaţi de pază făcea să se audă pe stradă tropotul neregulat al paşilor. D'Artagnan continua să nu audă nimic şi să nu vadă decât colţişorul lui de cer albastru. La doi paşi de el, în întuneric, culcat pe un sac de porumb, Planchet, întins pe burtă deasupra sacului, cu mâinile împreunate sub bărbie, îl privea pe d'Artagnan cum se gândeşte, visează sau poate doarme cu ochii deschişi. Observarea aceasta dăinuia de câtăva vreme. În cele din urmă, Planchet începu să mormăie:

— Hm! Hm!

D'Artagnan însă nu făcu nici o mişcare. Planchet îşi spuse atunci că va trebui să recurgă la un mijloc mai de ispravă; după ce cumpăni îndelung, ceea ce i se păru lui mai potrivit în împrejurările de faţă fu să se prăvale de pe sacul său pe duşumea, boscorodindu-se pe el însuşi:

— Nătărăule!

Dar, oricât de mare ar fi fost tărăboiul făcut de Planchet în căderea sa, d'Artagnan, care în cursul vieţii lui auzise destule zgomote şi mai mari, păru să nu dea nici cea mai mică atenţie celui de acum. Nu-i vorbă, tocmai atunci o căruţă uriaşă, încărcată cu pietre, coborând de pe strada Saint-Médéric, înăbuşi cu uruitul roţilor sale bufnitura căderii lui Planchet. Totuşi, Planchet crezu că-l vede zâmbind uşor, în semn de mută încuviinţare, la cuvântul nătărău. Ceea ce, prinzând curaj, îl făcu să întrebe:

— Dormiţi cumva, domnule d'Artagnan?

— Nu, Planchet, nici *măcar* nu dorm — răspunse muşchetarul.

— Mă doare inima — rosti Planchet — auzindu-vă vorbind aşa: nici *măcar*.

— Dar de ce, dragă Planchet? Oare acest cuvânt nu e şi el din limba noastră?

— Ba da, domnule d'Artagnan.

— Atunci?

— Ei bine, acest cuvânt mă întristează adânc.

— Explică-mi şi mie tristeţea ta, Planchet — zise d'Artagnan.

— Când spuneţi că nici nu dormiţi măcar, e ca şi cum aţi spune că nu aveţi nici măcar mângâierea de a dormi. Sau, cu alte cuvinte, e ca şi cum aţi spune: Planchet, mă plictisesc de moarte.

— Planchet, tu ştii însă că eu nu mă plictisesc niciodată.

— În afară de astăzi şi de alaltăieri.

— Hm!

— Domnule d'Artagnan, iată opt zile de când v-aţi întors de la Fontainebleau; iată opt zile de când nu mai aveţi nici ordine de dat, nici companie de comandat. Vă lipseşte bubuitul muschetelor, al tobelor şi al regalităţii; la drept vorbind, eu, care am ţintit în mână o muschetă, înţeleg asta.

— Planchet — răspunse d'Artagnan — te încredinţez că nu mă plictisesc câtuşi de puţin aici.

— Atunci, ce faceţi acolo, întins ca un mort?

— Prietene Planchet, era în timpul asediului din La Rochelle, când mă aflam acolo, când te aflai şi tu, când ne aflam cu toţii laolaltă, era în timpul asediului din La Rochelle un arab vestit pentru priceperea lui de a trage cu tunul. Era un băiat deştept, cu toate că avea o culoare ciudată, culoarea măslinelor tale. Ei bine, acest arab, după ce mânca sau după ce-şi termina treaba, se culca şi stătea nemişcat, aşa cum stau eu acum şi fuma nu ştiu ce buruiană de leac, trăgând fumul printr-o ţeavă lungă, cu vârful de chihlimbar; iar dacă vreun comandant, trecând pe acolo, îl muştruluia că-l vede mereu dormind, el răspundea netulburat: "Mai bine să stai jos decât în picioare, mai bine să dormi decât să şezi, mai bine mort decât culcat".

— Era un arab întunecat şi prin culoarea şi prin cugetările lui — zise Planchet. Mi-l amintesc prea bine. Reteza capetele protestanţilor cu o deosebită plăcere.

— Întocmai şi le îmbălsăma atunci când credea el că merită osteneala.

— Da, iar când se apuca să îmbălsămeze cu ierburile şi buruienile lui vrăjite, semăna cu unul care împleteşte coşuri.

— Da, Planchet, acela e, ai dreptate.

— Oh, am şi eu oleacă de memorie!

— Nu mă îndoiesc; dar ce zici de felul cum gândea el?

— Domnule, îl găsesc desăvârşit într-o privinţă şi neghiob în alta.

— Limpede, Planchet, limpede!

— Ei bine, domnule, într-adevăr, mai bine să stai jos decât în picioare, mai ales atunci când eşti obosit, în anumite împrejurări... (Şi Planchet zâmbi cu un aer ştrengăresc.) Mai bine să dormi decât să şezi; dar cât despre ultima cugetare: mai bine mort decât culcat, spun deschis că pe asta o socot fără noimă. Preferinţa mea de netăgăduit este pentru pat şi dacă

dumneavoastră nu sunteţi de aceeaşi părere, este numai din pricină că, după cum am mai avut cinstea de a o spune, vă plictisiţi de moarte.

— Planchet, tu îl cunoşti pe domnul La Fontaine?

— Spiţerul din colţul străzii Saint-Médéric?

— Nu, fabulistul.

— A, jupânul corb...?

— Exact. Ei bine, eu sunt ca iepurele lui.

— Are, deci şi un iepure?

— Are tot soiul de dobitoace.

— Ei bine şi ce face, mă rog, acest iepure?

— Se gândeşte.

— O, o!

— Planchet, eu sunt ca iepurele domnului La Fontaine: mă gândesc.

— Vă gândiţi? spuse Planchet cu îngrijorare.

— Da: locuinţa ta, Planchet, e destul de tristă ca să te îmbie la cugetări; eşti de acord, sper.

— Totuşi, domnule, aveţi vederea la stradă.

— La naiba şi asta ţi se pare odihnitor, nu-i aşa?

— Nu e mai puţin adevărat, domnule, că dacă aţi locui în partea din dos, v-aţi plictisi şi mai rău... Nu, vreau să spun că v-aţi gândi şi mai mult.

— Pe cinstea mea, nu ştiu, Planchet.

— Chipurile — zise băcanul — dacă gândurile dumneavoastră ar fi ca acelea care v-au îndrumat spre restaurarea recelui Carol al II-lea...

Şi Planchet lasă să se audă un mic râs ce nu era lipsit de o anumită semnificaţie.

— Ah, Planchet, prietene — zise d'Artagnan — ai început să fii ambiţios.

— Oare nu s-o mai fi găsind vreun rege de restaurat, domnule d'Artagnan, sau vreun Monck de închis în ladă?

— Nu, dragul meu Planchet, toţi regii sunt aşezaţi pe tronurile lor... poate mai puţin bine decât stau eu pe scaunul acesta, dar, în sfârşit, îşi are fiecare tronul lui.

Şi d'Artagnan scoase un oftat.

— Domnule d'Artagnan — zise Planchet — dumneavoastră mă faceţi să sufăr.

— Eşti prea bun, Planchet.

— Am o bănuială, Dumnezeu să mă ierte.

— Ce bănuială?

— Domnule d'Artagnan, văd că slăbiţi...

— Oh — făcu d'Artagnan, lovindu-se în pieptul care răsună ca o platoşă goală — e cu neputinţă, Planchet!

— Ah, vedeţi — zise Planchet cu însufleţire — dacă e să slăbiţi în casa mea...

— Ei bine?

— Ei bine, sunt gata sa fac o nelegiuire.

— Nu mai spune!

— Da.

— Şi ce-ai face? Ia să vedem.

— L-aş căuta pe cel care vă pricinuieşte necazurile.

— Iată că acum am un necaz.

— Da, chiar aveţi unul.

— Nu, Planchet, nu.

— Dar eu vă spun că da, aveţi un necaz, care vă face să slăbiţi.

— Slăbesc? Eşti sigur?

— Văzând cu ochii... Malaga! Dacă veţi slăbi şi mai mult, pun mâna pe spadă şi mă duc drept la domnul d'Herblay, să-i tai beregata.

— Hei! făcu d'Artagnan săltându-se în jilţul său. Ce tot spui acolo, Planchet? Ce amestec are numele domnului d'Herblay în băcănia ta?

— Bine, bine, supăraţi-vă dacă vreţi, înjuraţi-mă dacă vă place, dar, la dracu, ştiu eu ce ştiu!

După aceste din urmă cuvinte ale lui Planchet, d'Artagnan se aşează în jilţ în aşa fel încât să nu-i scape nimic din ochi, adică rămase cu cele două mâini sprijinite pe genunchi şi cu gâtul întins spre cumsecadele băcan.

— Haide, explică-te — zise el — şi spune-mi cum de-ai putut să rosteşti un asemenea blestem? Domnul d'Herblay, fostul tău şef, prietenul meu, om al bisericii, un muşchetar care a ajuns episcop şi vrei să ridici spada împotriva lui, Planchet?

— Aş ridica spada şi împotriva tatălui meu, când vă văd în halul ăsta.

— Domnul d'Herblay, un gentilom!

— Puţin îmi pasă mie dacă e sau nu gentilom. Va face să aveţi gânduri negre, iată tot ce ştiu. Şi gândurile negre vă slăbesc. Malaga! Nu vreau ca domnul d'Artagnan să plece de la mine mai slab decât când a venit.

— Cum mă face să am gânduri negre? Hai, lămureşte-mă, lămureşte-mă!

— Iată trei nopţi de când visaţi urât.

— Eu?

— Da, dumneavoastră şi în aceste visuri strigaţi mereu: "Aramis! Prefăcutul de Aramis!"

— Ah, am spus eu asta? zise d'Artagnan neliniştit.

— Aţi spus-o, pe cinstea lui Planchet.

— Ei şi mai departe? Ştii zicătoarea, prietene: "Visul te minte".

— Nu; căci, de trei zile, de câte ori aţi ieşit din casă, nu uitaţi să mă întrebaţi la întoarcere: "L-ai văzut pe domnul d'Herblay?" Sau: "Ai primit vreo scrisoare pentru mine din partea domnului d'Herblay?"

— Dar nu se pare că e firesc să mă interesez de acest bun prieten, nu-i aşa? zise d'Artagnan.

— Nimic de zis, dar nu până într-atât ca să slăbiţi.

— Planchet, am să mă îngraş, îţi dau cuvântul meu de onoare!

— Bine, domnule, primesc; fiindcă ştiu că atunci când vă daţi cuvântul de onoare, el e sfânt.

— Si nu-l voi mai visa pe Aramis.

— Foarte bine.

— Nu te voi mai întreba dacă au sosit scrisori de la domnul d'Herblay.

— Minunat!

— Dar să-mi explici un lucru.

— Spuneţi, domnule.

— Mie nu-mi scapă nimic...

— Ştiu asta.

— Şi adineauri ai rostit o ocară neobişnuită...

— Da.

— Pe care n-o rosteşti oricând.

— Malaga! Asta vreţi să spuneţi?

— Întocmai.

— E înjurătura mea preferată de când sunt băcan.

— Ai dreptate, e un nume de stafidă.

— E înjurătura mea de mânie! O dată ce-am zis Malaga, nu mai sunt om.

— Dar nu-ţi cunoşteam această înjurătură.

— Aşa e, domnule, am împrumutat-o şi eu de la alţii.

Şi Planchet, rostind aceste cuvinte, clipi din ochi cu un aer şiret, lucru ce-i atrase atenţia lui d'Artagnan.

— He! He! făcu el.

Planchet repetă:

— He! He!

— Haide, haide, domnule Planchet!

— Doamne sfinte, domnule — zise Planchet — eu nu sunt ca dumneata, eu nu-mi petrec viaţa gândind.

— Foarte rău.

— Vreau să spun plictisindu-mă; viaţa noastră e scurtă, domnule, de ce să nu ne bucurăm de ea?

— Eşti un filozof epicurean, după cât se pare, Planchet.

— Şi de ce nu? Mâna e zdravănă, scrie şi cântăreşte zahărul sau mirodeniile; piciorul e sănătos, dansează sau te duce la plimbare; stomacul are dinţi buni, rupe şi mistuie; inima nu e prea învârtoşată; ei bine, domnule...

— Ei bine, ce, Planchet?

— Ah, iată!... zise Planchet frecându-şi mâinile.

D'Artagnan îşi puse picior peste picior.

— Plancher, prietene — zise el — mă sperii şi mă uimeşti.

— Pentru ce, domnule?

— Fiindcă îmi apari sub o lumină cu totul nouă.

Planchet, măgulit peste măsură, continuă să-şi frece mâinile de-ai fi zis că vrea să le jupoaie.

— Ah, ah — murmură el — fiindcă nu sunt decât un animal de povară, dumneavoastră mă socotiţi un prostănac?

— Bine, Planchet şi asta e o judecată în felul ei.

— Urmăriţi-mi firul gândurilor, domnule — adăugă Planchst. Mi-am spus: fără plăcere nu există fericire pe pământ.

— Oh, e foarte adevărat ce-ai spus, Planchet! îl întrerupse d'Artagnan.

— Dar, mergând mai departe, dacă nu e plăcere, care nu se întâlneşte pe toate cărările, să avem măcar unele mângâieri...

— Şi tu le ai?

— De bună seamă.

— Explică-mi şi mie cum se întâmplă asta!

— Mă înarmez cu un scut, ca să mă apăr de urât. Îmi orânduiesc timpul cât pot s-o duc fără grijă şi în ziua când simt că începe să-mi fie urât, mă pun pe petreceri.

— Şi treaba asta nu e grea?

— Câtuşi de puţin.
— Iar toate astea le-ai descoperit tu singur?
— Eu singur.
— E o adevărată minune!
— Ce-aţi zis?
— Am zis că filozofia ta n-are pereche pe lume.
— Ei bine, atunci urmaţi pilda mea.
— Mă ispiteşte s-o fac.
— Trăiţi ca mine.
— Nici n-aş dori altceva mai bun; numai că nu toate sufletele sunt plămădite din acelaşi aluat şi s-ar putea ca, vrând să petrec ca tine, să mă plictisesc şi mai rău...
— Eh, încercaţi mai întâi.
— Cum faci tu? Să vedem.
— Aţi băgat de seamă că dispar din când în când?
— Da.
— Într-un anumit fel?
— La intervale regulate.
— Pe legea mea, aşa e! Prin urmare, aţi băgat de seamă?
— Dragul meu Planchet, tu înţelegi că atunci când te vezi cu cineva aproape în fiecare zi, dacă unul dispare, celălalt îi simte lipsa. Oare tu nu-mi simţi lipsa, când eu sunt în campanie?
— Foarte mult. E ca şi cum aş fi un trup fără suflet.
— Acestea fiind zise, să mergem mai departe.
— Cam la ce dată am obiceiul să dispar?
— La 15 şi la 30 ale fiecărei luni.
— Şi stau plecat?
— Una ori două, uneori trei, uneori patru zile.
— Ce credeţi că făceam eu în acest timp?
— Încasări.
— Iar la întoarcere cum mă găseaţi la înfăţişare?
— Foarte mulţumit.
— Vedeţi, dumneavoastră înşivă o spuneţi, totdeauna mulţumit. Şi de unde venea această mulţumire?
— De acolo că negoţul îţi merge bine; că toate cumpărăturile de orez, de prune, de zahăr rafinat, de pere uscate, de siropuri îţi ieşeau la socoteală. Tu ai avut mereu o fire deosebită, Planchet; de aceea n-am fost câtuşi de puţin mirat văzându-te că te faci băcan, care este unul din negoţurile cele mai variate şi mai plăcute, întrucât umbli aproape numai

cu mărfuri culese din sânul naturii, totdeauna gustoase şi înmiresmate.

— E bine spus, domnule; dar cât de mult greşiţi!

— Cum, greşesc?

— Când spuneţi că mă duc la fiecare cincisprezece zile după încasări sau cumpărături. Oh, oh, domnule, cum naiba aţi putut să credeţi una ca sta? Oh, oh, oh!

Şi Planchet începu să râdă cu atâta poftă, încât îl făcea pe d'Artagnan să se îndoiască adânc de propria lui înţelepciune.

— Mărturisesc — zise muşchetarul — că nu sunt la înălţimea ta.

— Domnule, aşa e!

— Cum aşa e?

— Trebuie să fie aşa, de vreme ce o spuneţi dumneavoastră; dar ţineţi seama că asta nu vă face să decădeţi cu nimic în faţa mea.

— Ah, ce fericire!

— Nu, dumneavoastră sunteţi un om de geniu, zău! Când e vorba de război, de surprinderi, de tactică şi de încercuiri neaşteptate, Doamne, regii par nişte nimicuri pe lângă dumneavoastră. Dar în privinţa odihnei sufleteşti, a îngrijirii trupeşti, a dulceţii vieţii, dacă se poate spune aşa, ei bine, domnule, să nu-mi pomeniţi de oamenii de geniu, fiindcă ei sunt propriii lor călăi.

— Bine, Planchet — zise d'Artagnan fremătând de curiozitate — iată că te ascult cu cel mai mare interes.

— Acum vă plictisiţi mai puţin decât adineauri, nu-i aşa?

— Nu mă plictisesc deloc; dimpotrivă, de când ai început să-mi vorbeşti, petrec de minune.

— Atunci, să-i dam înainte. Am sa vă vindec eu, lăsaţi pe mine!

— Nici nu doresc altceva.

— Vreţi să încerc?

— Chiar acum.

— Fie. Aveţi niscaiva cai aici?

— Da: zece, douăzeci, treizeci.

— Nu e nevoie de atâţia; doi sunt de ajuns.

— Îţi stau la dispoziţie, Planchet.

— Bun. Vă iau cu mine.

— Când?

— Mâine.

— Unde?

— Ah, prea întrebaţi multe.

— Oricum, trebuie să recunoşti că mă interesează să ştiu unde mă duc.

— Vă place viaţa la ţară?

— Prea puţin, Planchet.

— Atunci vă place la oraş?

— Depinde.

— Ei bine, am să vă duc într-un loc jumătate oraş, jumătate sat.

— S-a făcut.

— Într-un loc unde o să vă simţiţi bine, sunt sigur.

— Minunat!

— Şi, ciudăţenie, într-un loc de unde aţi fugit fiindcă vi se ura.

— Mie?

— De moarte!

— La Fontainebleau vrei să zici?

— La Fontainebleau, da.

— Te duci la Fontainebleau, aşa dar?

— Acolo mă duc.

— Şi ce-ai să faci tu la Fontainebleau, Doamne sfinte?

Planchet îi răspunse lui d'Artagnan printr-o clipire din ochi plină de şiretenie.

— Ai vreun petic de pământ pe acolo, nelegiuitule?

— Oh, o sărăcie, o cocioabă.

— Te-am prins.

— Dar e frumuşică, pe cuvântul meu de onoare!

— Voi merge la moşia lui Planchet! exclamă d'Artagnan.

— Oricând veţi voi.

— Dar parcă spuneai că mâine!

— Mâine, dacă vreţi; şi aşa mâine suntem în 14, adică în ajunul zilei când încep să mă tem de plictiseală. Prin urmare, ne-am înţeles.

— Ne-am înţeles.

— Îmi veţi împrumuta un cal de-al dumneavoastră?

— Pe cel mai bun.

— Nu, îl prefer pe cel mai blând; n-am fost niciodată un călăreţ straşnic, dumneavoastră ştiţi, iar în băcănie mi s-au ruginit mădularele şi mai mult; şi apoi...

— Şi apoi?

— Şi apoi — adăugă Planchet cu o altă clipire din ochi — nu vreau să mă obosesc.

— De ce? se încumetă să întrebe d'Artagnan.

— Fiindcă nu m-aş mai putea distra — răspunse Planchet şi cu aceasta se ridică de pe sacul său de porumb, întinzându-se şi pocnindu-şi toate oasele, unul după altul, într-un fel de armonie prelungă.

— Planchet! Planchet! strigă d'Artagnan. Declar că nu se găseşte pe pământ un sybarit care să se poată asemui cu tine. Ah, Planchet, se vede cât de colo că n-am mâncat împreună, unul lângă altul, un butoi de sare!

— Şi pentru ce asta, domnule?

— Pentru că nu te cunosc încă îndeajuns — răspunse d'Artagnan — hotărât lucru, abia acum încep să cred ceea ce gândisem la Boulogne, în ziua când l-ai sugrumat, sau era s-o faci, pe Lubin, valetul domnului de Wardes şi anume, Planchet, că tu eşti un om tare de ispravă.

Planchet se porni să râdă cu un râs plin de înfumurare, îi spuse bună seara muşchetarului şi coborî în odaia din spatele prăvăliei, care-i slujea drept cameră de culcare. D'Artagnan îşi reluă poziţia de la început, în jilţ şi fruntea lui, descreţită o clipă, deveni mai îngândurată ca oricând. Aproape că şi uitase năzbâtiile şi visurile lui Planchet. "Da — îşi spuse el, reluând firul gândurilor întrerupt de hazlia convorbire pe care am redat-o mai sus — da, aici e totul:

1. Să aflu ce voia Baisemeaux de la Aramis;
2. Să aflu pentru ce Aramis se fereşte de mine;
3. Să aflu unde e Porthos.

Asupra acestor trei puncte pluteşte un mister. Dar — continuă d'Artagnan — întrucât prietenii noştri nu vor să mărturisească nimic, să ne bizuim pe biata noastră deşteptăciune. Vom face ce-om putea, la dracu! Sau, Malaga! cum spune Planchet."

Capitolul X

Scrisoarea domnului Baisemeaux

Credincios planului său, a doua zi dimineaţa d'Artagnan se duse să-i facă o vizită domnului Baisemeaux.

La Bastilia era zi de curăţenie: tunurile erau frecate, lustruite, scările spălate; temnicerii căutau parcă să-şi lustruiască până şi cheile. Cât despre soldaţii din garnizoană, ei se plimbau prin curţile interioare, sub pretext că erau destul de curaţi.

Comandantul Baisemeaux îl primi pe d'Artagnan într-un chip mai mult decât amabil; dar fu cu el de o rezervă atât de mare, încât d'Artagnan, cu toată dibăcia lui, nu putu să-i smulgă din gură o singură silabă. Cu cât se ferea mai mult, cu atât neîncrederea lui d'Artagnan sporea. Acesta din urmă sfârşi chiar prin a-şi spune că purtarea comandantului se datora vreunei dispoziţii proaspete, primite anume. Căci Baisemeaux nu i se păruse lui d'Artagnan, la Palatul Regal, omul rece şi de nepătruns pe care-l găsea acum la Bastilia. Când d'Artagnan încercă să-l facă să vorbească despre afacerile băneşti atât de grabnice care-l mânaseră atunci în căutarea lui Aramis şi care-i stârniseră atâta chef de vorbă în seara aceea, Baisemeaux spuse că are de dat nişte ordine în închisoare şi-l lăsă pe d'Artagnan să se frământe atât de îndelung în aşteptare, încât muşchetarul nostru, încredinţat că nu va scoate nici o vorbă de la el, părăsi Bastilia înainte ca Baisemeaux să se fi întors din inspecţia lui. Dar în minte îi încolţise o bănuială şi odată bănuiala ivită, spiritul lui d'Artagnan nu mai avea astâmpăr. El era, printre oameni, ceea ce pisica e printre patrupede — întruparea neliniştii şi în acelaşi timp a nerăbdării. O pisică aţâţată nu mai stă locului, asemenea unui ghemotoc de mătase pe care vântul îl poartă în toate părţile. O pisică la pândă e ca şi moartă la postul ei de observaţie şi nici foamea, nici setea n-o pot clătina din nemişcarea sa.

D'Artagnan, care ardea de nerăbdare, îşi scutură deodată acest simţământ, ca pe o mantie prea grea. Îşi spunea că lucrul ce i se ascundea era tocmai acela pe care ar trebui să-l ştie cu tot dinadinsul. În consecinţă, el se gândi că Baisemeaux se va grăbi să-i dea de veste lui Aramis, dacă Aramis îi va fi spus să facă aceasta. Ceea ce se şi întâmplă.

Baisemeaux abia avu timp să se întoarcă din turn, că d'Artagnan se şi puse la pândă într-un colţ de lângă strada Petit-Muse, în aşa fel că vedea de acolo pe toţi cei care ieşeau

pe poarta Bastiliei. După vreun ceas de pândă, lângă "Grapa de Aur", de sub un zăplaz unde găsise un petic de umbră, d'Artagnan văzu ieşind un soldat din gardă. Asta era cea mai bună dovadă pe care ar fi dorit-o. Orice paznic sau temnicer îşi avea zilele şi chiar orele de ieşire din Bastilia, deoarece toţi erau constrânşi să nu aibă nici neveste, nici locuinţă în castel şi, prin urmare, puteau ieşi oricând, fără să trezească curiozitatea cuiva. Numai că un soldat încazarmat trebuia să stea înăuntru o zi şi o noapte, atunci când era de gardă, asta o ştia toată lumea şi d'Artagnan o ştia mai bine ca oricine. Un astfel de soldat nu putea să iasă în ţinută de serviciu decât dacă avea de îndeplinit un ordin grabnic şi însemnat.

Soldatul, spuneam, ieşi din Bastilia şi, încet-încet, ca un fericit muritor căruia în loc să stea încremenit în faţa unui pârlit de corp de gardă sau într-un bastion nu mai puţin plictisitor, i se oferă prilejul de a gusta libertatea unită cu o plimbare, aceste două plăceri făcând parte din serviciul pe care-l avea de îndeplinit, se îndreptă spre mahalaua Saint-Antoine, adulmecând aerul, soarele şi întorcându-şi mereu ochii după femei.

D'Artagnan îl urmări de la distanţă. Nu-şi făcuse nici o idee asupra rostului şi misiunii lui. "Mai întâi — îşi spuse el — trebuie să-l văd la faţă pe caraghiosul ăsta. Un om văzut de aproape e un om cântărit." Astfel că d'Artagnan iuţi pasul şi, ceea ce nu era greu, trecu înaintea soldatului. Nu numai că-i zări faţa, care părea destul de isteaţă şi hotărâtă, dar îi văzu şi nasul, care era puţin cam roşu. "Amicului îi place să bea" — îşi spuse el. În clipa când îi văzu nasul, mai zări la centura soldatului o bucată de hârtie albă. "Bun, are o scrisoare — adăugă în sinea lui d'Artagnan. Însă un sol-dat se consideră prea fericit că e ales de domnul Baisemeaux să ducă un ordin şi el nu pierde pentru nimic în lume mesajul."

În timp ce d'Artagnan îşi frământa pumnii, soldatul înainta fără grijă spre mahalaua Saint-Antoine. "Se duce, de bună seamă, la Saint-Mandé — îşi spuse muşchetarul — şi eu n-o să aflu ce cuprinde scrisoarea..." Să-i vie rău, nu altceva. "Dacă aş fi în uniformă — gândea d'Artagnan — l-aş înhăţa pe răcan dimpreună cu scrisoarea lui. Primul corp de gardă mi-ar veni în ajutor. Şi să fiu al naibii dacă mi-aş spune numele într-o afacere ca asta! Să-l trag la băutură, ar intra la bănuială şi mă va îmbăta el pe mine... Drace, nu ştiu ce să fac, nu mă mai ajută

mintea! Să-l atac pe acest nenorocit, să-l provoc la luptă, să-l ucid pentru o scrisoare! Ar mai merge, dacă ar fi vorba de scrisoarea unei regine către un lord, sau a unui cardinal către o regină. Dar, Doamne, pentru nişte intrigi păcătoase ale domnilor Aramis şi Fouquet la adresa domnului Colbert! Viaţa unui om pentru atâta lucru! Nu, ele nu merită nici măcar zece scuzi!"

În timp ce filozofa astfel, muşcându-şi unghiile şi mustaţa, zări un mic grup de arcaşi şi un comisar. Aceşti oameni târau un bărbat chipeş, care se zbătea în mâinile lor. Arcaşii îi sfâşiaseră îmbrăcămintea şi-l trăgeau după ei. El spunea să se poarte mai frumos cu dânsul, fiind gentilom şi soldat. Când arestatul îl zări pe soldat, strigă:

— Hei, soldat, vino-ncoa'!

Soldatul porni cu acelaşi pas spre cel care-l chema, iar mulţimea se luă după el.

Atunci, lui d'Artagnan îi veni o idee. Era cea dintâi — şi vom vedea că nu era o idee rea. În vreme ce gentilomul îi povestea soldatului că fusese prins într-o casă şi luat drept hoţ, cu toate că nu era decât un amant, soldatul îl căina şi căuta să-l mângâie şi să-i dea sfaturi cu acea gravitate pe care soldatul francez o pune în slujba amorului său propriu şi a spiritului de corp. D'Artagnan se strecură la spatele soldatului împins de mulţime şi-i smulse pur şi simplu hârtia de la cingătoare. Cum, în acele clipe, gentilomul cărtănit trăgea de soldat, cum comisarul trăgea de gentilom, d'Artagnan putu să pună mâna pe hârtie fără nici un fel de greutate. Se retrase apoi la vreo zece paşi, în dosul stâlpului unei case şi citi pe adresă:

"Domnului du Vallon, la domnul Fouquet, la Saint-Mandé."

— Bun! îşi zise el.

Şi desfăcu pecetea fără să rupă plicul, apoi scoase hârtia îndoită în patru, care cuprindea numai aceste cuvinte:

"Dragă domnule du Vallon, fii bun fi transmite-i domnului d'Herblay că a venit la Bastilia şi mi-a pus câteva întrebări.

Al dumitale devotat,

DE BAISEMEAUX"

— Ei bine, am nimerit-o! exclamă d'Artagnan. Acum totul e limpede. Porthos se află acolo.

Sigur de ceea ce voia să ştie, muşchetarul gândi: "Drace! Iată un biet soldat căruia turbatul şi hoţul de Baisemeaux îi va plăti scump vicleşugul meu!... Dacă se întoarce fară scrisoare, ce-o să păţească oare? La urma urmei, nu mai am nevoie de acest bilet. După ce-ai înghiţit oul, la ce-ţi mai trebuie găoacea?"

D'Artagnan văzu că arcaşii şi comisarul îl lămuriseră pe soldat şi-l târau mai departe pe prizonierul lor. Acesta era înconjurat de mulţime şi se tânguia într-una. D'Artagnan se furişă în mijlocul gloatei şi lăsă să cadă scrisoarea pe pământ, fără ca nimeni să vadă, apoi se îndepărtă cu pas iute.

Soldatul îşi reluă drumul spre Saint-Mandé, gândindu-se mai mult la gentilomul care-i ceruse sprijinul. Deodată îşi aduse aminte de scrisoare şi, uitându-se la cingătoare, văzu că nu mai era acolo. Strigătul lui de groază îi făcu plăcere lui d'Artagnan. Bietul soldat îşi roti ochii în jurul său, în-gălbenit de spaimă, şi, în sfârşit, la vreo douăzeci de paşi în urma lui, zări binecuvântatul plic. Se repezi asupra lui, ca vulturul asupra prăzii. Plicul era puţin prăfuit, puţin mototolit, dar, oricum, scrisoarea fusese găsită. D'Artagnan observă că soldatul se uita cu multă atenţie la pecetea des-făcută; dar sfârşi prin a se linişti şi vârî din nou răvaşul la cingătoare.

— Du-te — rosti d'Artagnan — acum am destulă vreme; poţi s-o iei înainte. Se pare că Aramis nu-i la Paris, căci Baisemeaux îi scrie lui Porthos. Dragul de Porthos, ce bucurie să-l revăd... şi să stau de vorbă cu el! zise gasconul.

Şi, potrivindu-şi pasul după al soldatului, îşi făgădui să ajungă cu un sfert de ceas după el la domnul Fouquet.

Capitolul XI

Unde cititorul va vedea cu plăcere ca Porthos n-a pierdut nimic din puterea lui

D'Artagnan îşi făcuse, după obiceiul lui, socoteala că un ceas are şaizeci de minute şi un minut şaizeci de secunde. Datorită acestui calcul, absolut perfect, în minute şi secunde, el ajunse în faţa porţii intendentului superior exact în clipa când soldatul ieşea fără să mai aibă nimic la cingătoare. D'Artagnan se prezentă la intrare, unde un portar, galonat de sus până jos, întredeschise uşa la ivirea lui. Muşchetarul ar fi vrut să intre fără să-şi spună numele, dar acest lucru nu se putea. Îşi rosti deci numele. Cu toată această concesie, care ar fi putut să înlăture orice greutate, aşa cel pu-ţin credea d'Artagnan, portarul stătea încă în cumpănă; totuşi, la rostirea pentru a doua oară a titlului de căpitan în garda regelui, portarul, fără să-i lase dintr-o dată liberă trecerea, nu i-o mai închidea ca înainte. D'Artagnan înţelese că omul primise un consemn pe care nu-l putea călca. Se hotărî deci să trântească o minciună, lucru care, de altfel, nu-l costa prea mult, mai ales atunci când vedea în minciună salvarea statului, sau pur şi simplu interesul său personal. Adăugă astfel, la cele declarate mai înainte, că soldatul care adusese o scrisoare pentru domnul du Vallon nu era altul decât trimisul său şi că acea scrisoare avea drept scop să vestească sosirea lui. Cu aceasta, nimeni nu se mai putea împotrivi la intrarea lui şi d'Artagnan trecu pragul uşii. Un valet voi să-l însoţească, dar el îi spuse că era de prisos să se mai ostenească, dat fiind că ştia prea bine şi singur unde avea să-l găsească pe domnul du Vallon. Nu se mai putea răspunde nimic în faţa unui om atât de bine informat. Fu lăsat să se ducă singur.

Peroane, saloane, grădini, toate fură trecute în revistă de către muşchetar. Colindă un sfert de ceas prin această casă mai mult decât regală, în care se numărau tot atâtea minunăţii câte mobile, tot atâţia servitori câte coloane şi uşi. "Hotărât — îşi zise el — această casă nu se termină decât la marginea pământului. Nu cumva lui Porthos i se va fi năzărit să se întoarcă la Pierrefonds, fără să iasă din casa domnului Fouquet?" În sfârşit ajunse într-o aripă mai retrasă a castelului, înconjurată de un zid de piatră deasupra căruia se căţăraţi o puzderie de plante grase, încărcate de flori, mari şi pietroase ca nişte roade. Din loc în loc, pe zidul împrejmuitor, se înălţau statui cu înfăţişări sfioase sau pline de mister. Erau vestale învăluite în câte un peplum cu falduri mari, străji agere, ascunse sub voalurile lor de marmură şi înfăşurând palatul cu

privirile ior furişe. Un Hermes cu degetul la gură, o Iris cu aripile întinse, o Noapte acoperită de maci dominau parcul şi clădirile ce se retrăgeau dincolo de copaci; toate aceste statui se profilau în alb deasupra chiparoşilor înalţi, ce-şi îndreptau vârfurile negre spre albastrul cerului. În jurul chiparoşilor se încolăceau măceşi bătrâni, ce-şi atârnau de fiecare creangă inelele înflorite şi presărau peste ramurile de jos şi peste statui o ploaie de petale înmiresmate.

Aceste podoabe încântătoare i se părură muşchetarului supremul efort al spiritului omenesc. Se afla într-o dispoziţie sufletească ce-l îndemna să poetizeze. Gândul că Porthos locuia într-un asemenea Eden îl înclina să-şi facă despre Porthos o părere mai bună, într-atât e de adevărat că până şi spiritele cele mai înalte nu sunt absolvite de înrâurirea mediului înconjurător.

D'Artagnan găsi uşa pe care o căuta; la uşă, un fel de arc, pe care-l mişcă. Uşa se deschise. D'Artagnan intră, închise uşa la loc şi pătrunse într-un pavilion construit în formă de cerc, unde nu se auzeau alte zgomote decât susurul cascadelor şi cântecele păsărilor. La uşa pavilionului dădu peste un lacheu.

— Aici locuieşte domnul baron du Vallon, nu-i aşa? zise d'Artagnan fără pic de şovăire.

— Da, domnule — răspunse lacheul.

— Anunţă-l că domnul cavaler d'Artagnan, căpitan al muşchetarilor maiestăţii sale, îl aşteaptă.

D'Artagnan fu introdus într-un salon. Acolo nu aşteptă prea mult: un pas cunoscut cutremură podeaua din sala alăturată, o uşă se deschise, sau mai degrabă se dădu de perete şi Porthos veni să se arunce în braţele prietenului său cu un fel de stânjenire ce nu-i stătea de loc rău.

— Tu aici? strigă el.

— Dar tu? răspunse d'Artagnan. Ah, şiretule!

— Da — zise Porthos zâmbind cu un aer încurcat — da, mă găseşti la domnul Fouquet şi asta te miră întrucâtva, nu-i aşa?

— Câtuşi de puţin! La urma urmei, de ce n-ai fi unul din prietenii domnului Fouquet? Domnul Fouquet are mulţi prieteni, mai ales printre oamenii de spirit.

Porthos avu modestia să nu ia măgulirea ca fiind adresată lui.

— Şi apoi — adăugă el — m-ai văzut la Belle-Isle.

— Un motiv mai mult ce mă îndeamnă să cred că faci parte dintre prietenii domnului Fouquet.

— Adevărul este că îl cunosc — zise Porthos oarecum stingherit.

— Ah, prietene — zise d'Artagnan — cât eşti de vinovat faţă de mine!

— Cum asta? strigă Porthos.

— Cum? Făureşti o lucrare măreaţa ca fortificaţiile de la Belle-Isle şi mie nu-mi spui nimic!

Porthos se făcu roşu ca para.

— Ceva mai mult chiar — continuă d'Artagnan — mă vezi acolo, ştii că sunt omul regelui şi nu te gândeşti că regele, dornic să-l cunoască pe bărbatul de merit care desăvârşeşte o operă despre care i s-au spus cele mai frumoase lucruri, nu te gândeşti că regele m-a trimis acolo pentru a afla cine e acest bărbat!

— Cum, regele te-a trimis pentru a afla...?

— La dracu! Să nu mai vorbim de asta.

— Ei drăcie! strigă Porthos. Dimpotrivă, să vorbim! Aşadar, regele ştia că la Belle-Isle se fac fortificaţii?

— Hei, dar ce crezi ,că regele nu le ştie pe toate?

— Totuşi, nu ştia cine face fortificaţiile?

— Asta nu; însă, în urma celor ce i s-au spus despre lucrări, nu se îndoia că trebuie să fie un ilustru om de război.

— Drace — rosti Porthos — dacă aş fi ştiut asta!

— N-ai mai fi fugit de la Vannes, nu-i aşa?

— Nu. Ce-ai spus văzând că nu mai sunt acolo?

— Dragul meu, am stat şi m-am gândit.

— A, da, te-ai gândit... Tu ştii să şi gândeşti... Şi la ce rezultat ai ajuns, gândindu-te?

— Am ghicit întregul adevăr.

— Aha, ai ghicit?

— Da.

— Şi ce-ai ghicit? Ia să vedem — zise Porthos, aşezându-se mai bine pe un scaun şi luând înfăţişarea unui sfinx.

— Am ghicit, mai întâi, că tu construieşti fortificaţiile din Belle-Isle.

— Păi, asta nu era greu de ghicit: doar m-ai văzut lucrând acolo.

— Aşteaptă puţin, căci am mai ghicit ceva: anume că fortifici Belle-Isle din ordinul domnului Fouquet.

— Asta e adevărat.

— Dar nu e totul. Când mă pornesc să ghicesc, nu mă opresc la mijlocul drumului.

— Dragul meu d'Artagnan!

— Am ghicit că domnul Fouquet voia să păstreze taina cea mai mare în legătură cu aceste fortificaţii.

— Avea de gând, într-adevăr, după cât cred eu — zise Porthos.

— Da, însă ştii de ce ţinea atât de mult să păstreze taina?

— Doamne, ca să nu se afle! răspunse Porthos.

— În primul rând. Dar această dorinţă pornea dintr-o galanterie...

— E drept — zise Porthos — am auzit şi eu că domnul Fouquet este foarte galant.

— Dintr-o galanterie faţă de rege.

— Oh! Oh!

— Te miră asta?

— Da.

— Nu ştiai nimic?

— Nu.

— Ei bine, eu ştiu totul.

— Înseamnă că eşti un vrăjitor.

— Nici pe departe!

— Atunci cum de-ai aflat?

— Ah, uite, printr-un mijloc foarte simplu: l-am auzit pe domnul Fouquet însuşi vorbindu-i regelui despre asta.

— Spunându-i ce?

— Că a pus să se fortifice Belle-Isle pentru el şi că o să-i ofere în dar Belle-Isle.

— Ah, l-ai auzit pe domnul Fouquet spunându-i asta regelui?

— Cuvâut cu cuvânt. Ba chiar a adăugat: "Belle-Isle a fost fortificată de către un inginer care îmi e prieten, om cu multe merite, pe care voi cere îngăduinţa să-l prezint regelui". "Numele lui?" a întrebat regele. "Baronul du Vallon" — a răspuns domnul Fouquet. "Prea bine,- a încuviinţat regele — să mi-l prezinţi."

— Regele a încuviinţat, zici?

— Pe cinstea lui d'Artagnan!

— Oh, oh! făcu Porthos. Atunci, de ce nu i-am fost prezentat?

— Nu ţi s-a vorbit încă nimic despre această prezentare?

— Ba da, însă aştept mereu.

— Ai răbdare, va veni.

— Hm! Hm! mormăi Porthos.

D'Artagnan se prefăcu că nu-l aude şi, schimbând vorba, întrebă:

— Dar locuieşti într-o singurătate deplină, dragul meu prieten, nu-i aşa?

— Totdeauna mi-a plăcut singurătatea. Sunt o fire melancolică — răspunse Porthos cu un suspin.

— Uite, ciudat! zise d'Artagnan. Nu băgasem de seamă!

— Asta de când m-am consacrat studiilor — zise Porthos cu un aer preocupat.

— Sper însă că munca spiritului nu e în dauna sănătăţii trupului!

— Oh, nu, deloc!

— Puterile te ţin tot aşa?

— Mă ţin bine, prietene, mă ţin bine.

— Ce-am auzit, că în primele zile după venirea ta aici...

— Da, nu puteam să mă mai mişc, nu-i aşa?

— Cum asta — se miră d'Artagnan cu un surâs — din ce pricină nu puteai să te mai mişti?

Porthos îşi dădu seama că spusese o nerozie şi voi s-o repare.

— Da, am venit de la Belle-Isle până aici pe nişte cai proşti — zise el — şi asta mi-a frânt oasele.

— Nu mă miră, căci, venind pe urmele tale, am văzut vreo şapte sau opt cai morţi pe drum.

— Sunt greu, ce să-i faci — zise Porthos.

— În aşa fel încât te-ai obosit prea tare?

— Grăsimea s-a topit pe mine şi din pricina asta m-am îmbolnăvit.

— Ah, sărmanul Porthos!... Dar Aramis cum s-a purtat cu tine în acea vreme?

— Foarte bine... A pus să fiu îngrijit chiar de medicul domnului Fouquet. Însă închipuieşte-ţi că după opt zile nu mai puteam să răsuflu.

— Cum aşa?

— Odaia era prea mică, n-aveam destul aer pentru plămânii mei.

— Zău?

— Aşa mi s-a spus, cel puţin... Şi am fost mutat în altă încăpere.

— Unde aveai aer din belşug?

— Ceva mai mult, da, însă nu puteam să fac nici o mişcare. Doctorul spunea că n-am voie să mă mişc; eu, din contra, mă simţeam, mai în putere ca oricând. Asta a dat naştere unui grav accident.

— Ce accident?

— Închipuieşte-ţi, prietene, m-am revoltat împotriva prescripţiilor acestui dobitoc de medic şi m-am hotărât să ies din casă fie că el vrea sau nu vrea. În consecinţă, i-am poruncit valetului care mă slujea să-mi aducă veşmintele.

— Pe lângă toate celelalte, te lăsaseră gol, dragul meu Porthos?

— Nu, deloc! Aveam, dimpotrivă, o frumuseţe de halat. Lacheul s-a supus; m-am îmbrăcat cu hainele mele, care deveniseră prea lungi; dar, lucru ciudat, picioarele mi se îngroşaseră foarte mult.

— Da, înţeleg.

— Iar cizmele nu mă mai încăpeau.

— Picioarele ţi se umflaseră, pesemne.

— Asta-i, ai ghicit.

— Drace! Şi ăsta e accidentul de care voiai să-mi vorbeşti?

— Ei bine, da. Eu n-am stat să mă gândesc, ca tine. Mi-am spus: "De vreme ce picioarele mi-au intrat de zece ori în cizme, nu e nici o pricină ca ele să nu intre şi a unsprezecea oară".

— De astă dată, dragul meu Porthos, dă-mi voie să ţi-o spun, erai lipsit de logică.

— Pe scurt, m-am rezemat de un perete şi am încercat să încalţ cizma dreaptă; trăgeam cu mâinile, împingeam cu genunchiul, făcând sforţări nemaipomenite, când, deodată, rămăsei cu cele două urechi ale cizmei în mâini, iar piciorul îmi scăpă din strânsoare şi căzu ca o catapultă.

— Catapultă! Se vede că te pricepi la fortificaţii, dragă Porthos!

— Piciorul îmi căzu, deci, ca o catapultă şi se lovi de perete, care se prăbuşi. Prietene, am crezut că, asemenea lui Samson, dărâmasem templul. Să fi văzut câte tablouri, câte porţelanuri, câte vaze de flori, câte tapiserii şi vergele de draperii se prăvăliseră la pământ!

— Zău?

— Fără a mai pune la socoteală că dincolo de perete era un dulap plin cu porţelanuri.

— Pe care l-ai răsturnat?

— Pe care l-am aruncat în cealaltă parte a odăii.

Porthos începu să râdă.

— Într-adevăr, e de necrezut!

Şi d'Artagnan începu să râdă şi el, ca Porthos. Porthos începu atunci să râdă mai tare ca d'Artagnan.

— Am spart — zise Porthos cu o voce întretăiată de această veselie crescândă — porţelanuri în valoare de peste trei mii de franci. Ha! Ha! Ha!

— Bravo! făcu d'Artagnan.

— Iar oglinzi, în valoare de peste patru mii de franci, Ha! Ha! Ha!

— Minunat!

— În afară de un policandru care mi-a căzut drept în cap şi s-a zdrobit în mii de bucăţi. Ha! Ha! Ha!

— Drept în cap? zise d'Artagnan, care se ţinea cu mâna de burtă.

— În creştetul capului.

— Şi nu ţi l-a spart?

— Nu, pentru că, după cum ţi-am spus, policandrul fiind de sticlă, s-a prefăcut în cioburi.

— Ah, policandrul era de sticlă?

— De sticlă de Veneţia; o raritate, prietene, o piesă care n-avea pereche, un obiect ce cântărea două sute de livre.

— Şi care ţi-a căzut în cap?

— În cap... da! Închipuieşte-ţi un glob de cristal aurit, încrustat de jur împrejur, cu mirodenii care ardeau sus, cu ciocuri ce luminau când erau aprinse.

— Bineînţeles; dar nu erau aprinse?

— Din fericire, nu; altfel aş fi luat foc.

— Aşa că te-ai ales numai cu o turtire.

— Nu.

— Cum nu?

— Nu, policandrul mi-a căzut în cap şi se pare că noi avem acolo, în vârful capului, un os foarte tare.

— Cine ţi-a spus asta, Porthos?

— Doctorul. Un fel de boltă care ar putea susţine până şi catedrala Notre-Dame din Paris.

— Oho!

— Da, se pare că aşa e ţeasta noastră.

— Asta ţi se potriveşte ţie, dragă prietene; poate ţeasta ta să fie aşa, nu şi a celorlalţi.

— Se poate — zise Porthos cu mândrie. Fapt este că, atunci când a căzut policandrul peste această boltă pe care o avem în vârful capului, s-a stârnit un bubuit ca o descărcare de tun; cristalul s-a făcut ţăndări şi eu am căzut jos ud leoarcă.

— De sânge, dragă Porthos?

— Nu, de mirodeniile care miroseau ca alifiile; era foarte plăcut, dar miroseau prea tare şi aproape că mă ameţeau parfumurile alea. Ai simţit şi tu vreodată, nu-i aşa, d'Artagnan?

— Da, atunci când sorb mireasma de lăcrămioare. Prin urmare, dragul meu prieten, ai căzut jos din pricina loviturii şi ai ameţit din pricina mirosurilor.

— Dar ceea ce era neobişnuit şi doctorul mi-a spus, pe cuvântul lui de onoare, că n-a mai văzut niciodată aşa ceva...

— Te aleseseşi măcar cu un cucui? îl întrerupse d'Artagnan?

— Cu cinci.

— De ce cinci?

— Aşteaptă: policandrul avea în partea de jos cinci ornamente aurite, foarte ascuţite.

— Au!

— Aceste cinci ornamente mi-au pătruns prin păr, pe care-l port foarte des, precum vezi.

— Din fericire.

— Şi mi s-au înfipt în piele. Dar, să vezi ciudăţenie, aşa ceva nu mi s-a întâmplat decât mie. În loc să facă găuri, mi-au făcut cucuie. Doctorul nu mi-a putut explica asta într-un chip mulţumitor.

— Ei bine, am să ţi-o explic eu.

— Mi-ai face un mare serviciu — zise Porthos clipind din ochi, ceea ce era la el un semn că ascultă cu atenţia cea mai mare.

— De când ţi-ai pus creierul pe treabă, cu studii înalte şi calcule însemnate, capul a avut de câştigat, astfel că ai acuma un cap prea plin de învăţătură.

— Crezi?

— Sunt sigur. De aici rezultă că, în loc să lase să pătrundă ceva dinafară înăuntrul capului, cutia ta osoasă, fiind prea

plină, se foloseşte de deschizăturile ce se fac, pentru a lăsa să se reverse acest preaplin.

— Ah! făcu Porthos, căruia această explicaţie i se părea mai limpede decât aceea a doctorului.

— Cele cinci cucuie făcute de cele cinci ornamente ale policandrului erau de bună seamă grămezi de ştiinţă, împinse în afară de forţa lucrurilor.

— Într-adevăr — zise Porthos — şi dovadă e că mă durea mai mult în afară decât înăuntru. Am să-ţi mărturisesc chiar că, atunci când îmi puneam pălăria pe cap, îndesând-o cu toată acea energie plină de graţie pe care o avem noi, gentilomii de spadă, ei bine, când apăsam ceva mai tare, simţeam nişte dureri îngrozitoare.

— Porthos, te cred.

— De aceea, dragă prietene — spuse uriaşul — domnul Fouquet, văzând şubrezenia casei, s-a hotărât să-mi dea altă locuinţă. Aşa se face că am fost adus aici.

— În parcul ăsta nu intră nimeni, nu-i aşa?

— Nimeni.

— E rezervat întâlnirilor, da? E parcul despre care se vorbeşte atâta, în legătură cu petrecerile tainice ale intendentului superior?

— Nu ştiu; eu unul, n-am avut nici întâlniri, nici petreceri tainice; dar aici am libertatea să-mi încerc muşchii şi mă folosesc de această îngăduinţă smulgând arborii din rădăcini.

— Şi pentru ce faci asta?

— Ca să nu-mi înţepenească mâinile şi apoi ca să dau jos cuiburile de păsări: mi se pare mult mai uşor aşa, decât să mă urc eu în vârful copacilor.

— Eşti pastoral ca Tircis, dragul meu Porthos.

— Da, îmi plac ouăle mici; îmi plac mai mult decât cele mari. Nici nu-ţi închipui ce gustare bună e o omletă de patru sau cinci sute de ouă de scatiu, de cintezoi, de graur, mierlă şi sturz.

— Cinci sute de ouă, e cutremurător!

— Atâtea încap într-o tigaie — zise Porthos.

D'Artagnan îl admiră timp de cinci minute pe Porthos, ca şi cum l-ar fi văzut pentru întâia oară. Cât despre Porthos, el se topea de fericire sub privirea prietenului său. Rămaseră câteva clipe aşa, d'Artagnan uitându-se la el, Porthos topindu-se de fericire.

D'Artagnan căuta cu tot dinadinsul să dea o întorsătură nouă convorbirii.

— Şi-ţi petreci bine vremea aici, Porthos? întrebă el în cele din urmă, fireşte după ce găsise ceea ce căuta.

— Nu totdeauna.

— Înţeleg; dar când ţi se urăşte prea tare, atunci ce faci?

— Oh, n-o să mai stau mult aici. Aramis aşteaptă să mi se dezumfle ultimul cucui şi să mă prezinte regelui, care nu poate suferi cucuiele, după câte mi s-a spus.

— Aşadar, Aramis e la Paris?

— Nu.

— Dar unde e?

— La Fontainebleau.

— Singur?

— Cu domnul Fouquet.

— Foarte bine. Dar ştii ceva?

— Nu. Spune-mi şi-am să ştiu.

— Mi se pare că Aramis te-a dat uitării.

— Crezi?

— Acolo, ştii, se râde, se dansează, se dau serbări, vinurile domnului de Mazarin curg gârlă. În fiecare seară sunt balete.

— Drace! Drace!

— De aceea, te înştiinţez că scumpul tău Aramis te-a dat uitării.

— Da, s-ar putea întâmpla şi uneori m-am gândit şi eu la asta.

— Măcar de nu te-ar trage pe sfoară, şmecherul!

— Oh!

— Îl cunoşti, e o vulpe bătrână acest Aramis!

— Da, dar să mă tragă pe sfoară...

— Ascultă: mai întâi te-a închis aici.

— Cum m-a închis? Ce, eu sunt închis aici?

— Cam aşa ceva.

— Te poftesc să-mi demonstrezi asta.

— Nimic mai uşor. Ieşi vreodată?

— Nu.

— Ai încălecat pe vreun cal?

— Niciodată.

— Prietenii tăi au voie să vină să te vadă?

— N-a venit nici unul.

— Ei bine, amice, a nu ieşi niciodată, a nu încăleca pe cal, a nu-ţi vedea prietenii, asta se cheamă că eşti închis.

— Şi ce interes ar avea Aramis să mă ţină închis? întrebă Porthos.

— Ei lasă, Porthos, fii sincer! zise d'Artagnan.

— Sunt foarte sincer.

— Aramis a făcut planul fortificaţiilor de la Belle-Isle, nu-i aşa?

Porthos se înroşi.

— Da — rosti el — însă asta e tot ce-a făcut.

— E adevărat şi după părerea mea nu-i mare lucru.

— Şi eu cred la fel.

— Bun; îmi pare bine că ne potrivim la gânduri.

— El nici n-a călcat vreodată la Belle-Isle — zise Porthos.

— Ca să vezi!

— Eu mă duceam la Vannes, cum ai putut să constaţi.

— Zi, mai bine, după cum am constatat. Ei bine, iată cum stau lucrurile, dragul meu Porthos: Aramis, care n-a făcut decât planurile, vrea să treacă drept inginer, în timp ce pe tine, care ai înălţat zidurile piatră cu piatră, care ai construit fortăreaţa şi turnurile, vrea să te coboare la rangul de simplu constructor.

— De constructor, adică de zidar?

— De zidar, da.

— Unul care întinde mortarul cu mistria?

— Chiar aşa.

— Adică un salahor?

— Ai ghicit.

— Oh, oh, iubite Aramis, te crezi încă la douăzeci şi cinci de ani, precum s-ar spune!

— De-ar fi numai atât! Dar el te socoate pe tine de cincizeci.

— Aş vrea să-l văd la treabă.

— Da.

— Pe el care suferă de gută.

— Da.

— Şi de piatră la rinichi.

— Da.

— Căruia îi lipsesc trei dinţi.

— Ba patru.

— Pe când eu, uite!

Şi Porthos îşi desfăcu buzele groase şi-şi arătă două şiruri de dinţi doar ceva mai puţin albi ca zăpada, dar tot atât de netezi, tot atât de tari şi sănătoşi ca fildeşul.

— Nici nu-ţi închipui, Porthos, cât de mult ţine regele la dinţi — spuse d'Artagnan. Ai tăi m-au hotărât: te voi prezenta regelui.

— Tu?

— De ce nu? Crezi oare că sunt mai rău văzut la curte decât Aramis?

— Oh, nu!

— Te temi cumva că aş avea cea mai mică pretenţie asupra fortificaţiilor de la Belle-Isle?

— Oh, nici gând de aşa ceva!

— Fac totul numai pentru binele tău.

— Nu mă îndoiesc de asta.

— Ei bine, sunt prieten apropiat al regelui şi dovada e că atunci când trebuie să i se spună ceva neplăcut, eu îmi iau această sarcină.

— Dar, dragă prietene, dacă mă vei prezenta tu...

— Ei, ce-are să fie?

— O să se supere Aramis.

— Pe mine?

— Nu, pe mine.

— Moft! Că te-ar prezenta el sau că te-aş prezenta eu, de vreme ce trebuie să fii prezentat, e totuna.

— O să fie nevoie să-mi fac un costum nou.

— Ăsta pe care-l ai e foarte bun.

— Oh, cel pe care l-am comandat e şi mai frumos.

— Nu uita însă: regelui îi place simplitatea.

— Atunci voi fi cât mai simplu. Dar ce va zice domnul Fouquet când va afla că am plecat?

— Eşti oare prizonierul lui pe cuvânt de onoare?

— Nu, nici vorbă! Dar i-am făgăduit că nu voi pleca din Saint-Mandé fără să-i dau de veste.

— Aşteaptă, vom veni şi la asta. Acum ai ceva de făcut aici?

— Eu? Nimic de seamă, sau aproape nimic.

— Eşti poate mijlocitorul lui Aramis în vreo afacere încurcată?

— Pe legea mea, nu!

— Tot ce-ţi spun, îţi dai seama, e în interesul tău. Presupun, bunăoară, că ai sarcina să-i trimiţi lui Aramis anumite mesaje, anumite scrisori.

— Ah, scrisori, da. Îi trimit unele scrisori.

— Unde i le trimiţi?

— La Fontainebleau.

— Ai vreuna la tine?

— Păi...

— Lasă-mă să termin. Ai vreuna la tine?

— Tocmai am primit una mai adineauri.

— Interesantă?

— Bănuiesc.

— Nu le citeşti niciodată?

— Nu sunt curios din fire.

Şi Porthos scoase din buzunar scrisoarea adusă de soldat, pe care el n-o citise, dar pe care d'Artagnan o citise mai înainte.

— Ştii ce trebuie să faci? spuse d'Artagnan.

— La naiba, ceea ce fac totdeauna, să i-o trimit.

— Nu.

— Vrei s-o păstrez cumva?

— Nici asta. Nu ţi s-a spus că această scrisoare ar fi de mare însemnătate?

— Ba chiar de foarte mare însemnătate.

— Ei bine, trebuie s-o duci tu însuţi la Fontainebleau.

— Lui Aramis?

— Da.

— Ai dreptate.

— Şi, pentru că regele e acolo...

— Vei folosi prilejul...?

— Voi folosi prilejul ca să te prezint regelui.

— Ah, drăcia dracului! D'Artagnan, într-adevăr, numai tu eşti în stare să le rostuieşti pe toate!

— Aşadar, în loc să-i trimitem prietenului nostru mesageri mai mult sau mai puţin credincioşi, îi vom duce noi înşine scrisoarea.

— La asta nu mă gândisem şi totuşi, e foarte simplu.

— Treaba fiind grabnică, dragul meu Porthos, să plecăm numaidecât.

— Într-adevăr — zise Porthos — cu cât vom pleca mai repede, cu atât misiva lui Aramis va întârzia mai puţin.

— Porthos, judeci totdeauna cu înţelepciune şi la tine logica ţine pasul cu imaginaţia.

— Găseşti? făcu Porthos.

— E rezultatul studiilor temeinice — răspunse d'Artagnan. Haide, să mergem.

— Dar — murmură Porthos — făgăduiala mea faţă de domnul Fouquet?

— Ce făgăduiala?

— Că nu voi pleca din Saint-Mandé fără să-i dau de veste.

— Ah, dragul meu Porthos — răspunse d'Artagnan — ce copil eşti!

— Cum adică?

— Vei ajunge la Fontainebleau, nu-i aşa?

— Acolo îl vei găsi pe domnul Fouquet.

— Da.

— La rege, probabil.

— La rege — repetă Porthos plin de mândrie.

— Te vei duce la el şi-i vei spune: "Domnule Fouquet, am onoarea să vă anunţ că am plecat de la Saint-Mandé".

— Şi — adăugă Porthos cu aceeaşi mândrie — văzându-mă la Fontainebleau, în cabinetul regelui, domnul Fouquet nu va putea spune că mint.

— Dragul meu Porthos, tocmai voiam să deschid gura pentru a spune şi eu acelaşi lucru: mi-o iei totdeauna înainte. Oh, Porthos, ce bine te ţii tu! Anii n-au lăsat nici o urmă asupra ta.

— Nu prea.

— Atunci, ne-am înţeles.

— Eu cred că da.

— Nu mai ai nici un scrupul?

— Cred că nu.

— Atunci, te iau cu mine.

— Foarte bine; ma duc să spun să pună şeile pe caii mei.

— Ai cai aici?

— Am cinci.

— Pe care ai cerut să ţi-i aducă de la Pierrefonds?

— Pe care mi i-a dăruit domnul Fouquet.

— Dragul meu Porthos, n-avem nevoie de cinci cai pentru doi inşi; de altfel mai am şi eu trei la Paris, ceea ce ar face opt; ar fi prea mulţi.

— N-ar fi prea mulţi, dacă aş avea oamenii mei aici; dar, din păcate, nu-i am.

— Îţi pare rău după oamenii tăi?

— Îmi pare rău după Mousqueton, el îmi lipseşte.

— Minunată inimă! exclamă d'Artagnan. Dar, ascultă-mă, lasă-ţi caii aici, aşa cum l-ai lăsat pe Mousqueton acolo.

— De ce să-i las?

— Fiindcă, mai târziu...

— Ei bine?

— Ei bine, mai târziu s-ar putea să fie bine că domnul Fouquet să nu-ţi fi dat nimic.

— Nu înţeleg ce vrei să spui — zise Porthos.

— Nu foloseşte la nimic să înţelegi.

— Totuşi...

— Am să-ţi explic mai târziu, Porthos.

— E vorba de politică, fac prinsoare.

— Şi încă de cea mai înaltă.

Porthos îşi înclină capul în faţa cuvântului politică; apoi, după o clipă de gândire, adăugă:

— Am să-ţi mărturisesc, d'Artagnan, că eu nu mă pricep în politică.

— O ştiu, la naiba, prea bine.

— Nimeni nu ştie asta; mi-ai spus-o tu însuţi, tu, care eşti un viteaz între viteji.

— Ce ţi-am spus, Porthos?

— Că fiecare cu norocul lui. Aşa mi-ai spus tu şi am văzut că ai dreptate. Sunt zile când te simţi mai puţin fericit decât în altele când eşti împuns cu spada.

— Aşa gândesc eu.

— Şi eu gândesc tot aşa, cu toate că nu cred în loviturile ce-ar putea să ucidă.

— Drace şi totuşi le-ai făcut multora de petrecanie.

— Da, însă pe mine nu m-a răpus nimeni.

— Judecata ta e straşnică.

— Deci, nu cred să mor vreodată de tăişul unei spade, sau de glonţul vreunei puşti.

— Atunci înseamnă că nu ţi-e teamă de nimic?... Ah, de apă, poate?

— Nu, înot ca o vidră.

— Atunci, de friguri?

— Nu le-am avut niciodată şi nici nu cred să le am cândva; dar am să-ţi mărturisesc un lucru...

Şi Porthos coborî glasul.

— Ce anume? întrebă d'Artagnan, coborând vocea la acelaşi diapazon cu Porthos.

— Îţi mărturisesc — răspunse Porthos — că am o groază cumplită de politică.

— Ei, aş! exclamă d'Artagnan.

— Chiar aşa! zise Porthos cu o voce de stentor. I-am cunoscut pe eminenţa sa domnul cardinal de Richelieu şi pe eminenţa sa domnul cardinal de Mazarin; unul învârtea un fel de politică, celălalt alt fel de politică. N-am fost niciodată mai mulţumit de una decât de cealaltă; cea dintâi a făcut să li se taie capetele domnilor de Mareillac, de Thou, de Cinq-Mars, de Chalais, de Boutteville şi de Montmorency; a doua a scărmănat o mulţime de partizani ai Frondei, printre care ne numărăm şi noi, dragul meu.

— Ba printre care, dimpotrivă, nu ne numărăm — spuse d'Artagnan.

— Oh, ba da, căci dacă scoteam spada pentru cardinal, loveam pentru rege.

— Scumpul meu Porthos!

— Hai să închei. Aşadar, groaza mea de politică e aşa de mare, că, dacă şi aici e vorba de politică, atunci prefer să mă întorc la Pierrefonds.

— Ai avea dreptate, dacă ar fi aşa; dar cu mine, dragă Porthos, n-ai de ce să te temi de politică, asta e limpede. Ai lucrat la fortificaţiile de la Belle-Isle; regele a vrut să afle numele iscusitului inginer care a pus pe picioare lucrările de acolo; tu eşti sfios ca toţi oamenii de adevărată valoare. Poate că Aramis vrea să te ţină în umbră, dar eu te scot la lumină; eu arăt cine eşti, spun ce-ai făcut; regele te va răsplăti — iată toată politica mea.

— Şi a mea, pe toţi dracii! zise Porthos întinzându-i mâna lui d'Artagnan.

Dar d'Artagnan cunoştea mâna lui Porthos; el ştia că odată prinsă între cele cinci degete ale baronului, o mână oarecare nu va scăpa nescrântită. Îi întinse deci prietenului său nu mâna, ci pumnul. Porthos nu băgă de seamă nimic. După aceea, ieşiră împreună din Saint-Mandé. Paznicii şuşotiră ceva şi-şi suflară la ureche câteva cuvinte pe care d'Artagnan le auzi, dar se feri să

i le împărtăşească şi lui Porthos. "Prietenul nostru — îşi zise el — era pur şi simplu prizonierul lui Aramis. Să vedem ce va ieşi acum, din punerea în libertate a acestui conspirator."

Capitolul XII

Şoarecele şi brânza

D'Artagnan şi Porthos porniră pe jos, aşa cum făcuse d'Artagnan la venire.

Când d'Artagnan, intrând primul în prăvălie la "Drugul de Aur", îi spuse lui Planchet că domnul du Vallon va fi unul din oaspeţii privilegiaţi, când Porthos, păşind în dugheană, făcu să se clatine mărfurile atârnate deasupra uşii, atingându-le cu penele de la pălăria sa, ceva ca o presimţire dureroasă tulbură bucuria pe care Planchet şi-o făgăduise pentru a doua zi. Dar băcanul nostru avea o inimă de aur, relicvă preţioasă rămasă din alte vremuri mai bune, care sunt şi au fost totdeauna pentru bătrâni vremurile tinereţii lor, iar pentru cei tineri bătrâneţea înaintaşilor lor. Planchet, în pofida tresăririi sale lăuntrice, înăbuşită îndată ce fu simţită, îl primi deci pe Porthos cu un respect plin de o caldă cordialitate.

Porthos, puţin ţeapăn la început, din pricina distanţei sociale ce exista pe vremea aceea între un baron şi un băcan, sfârşi prin a deveni mai omenos văzând la Planchet atâta bunăvoinţă şi atâta atenţie. Fu mai ales sensibil la libertatea ce i se îngădui, sau mai degrabă i se oferi, de a-şi înfige mâinile lui mari în lăzile cu fructe uscate şi pişcoturi, în sacii cu migdale şi nuci, în sertarele încărcate cu zaharicale. De aceea, cu toate că Planchet îl poftise să urce în apartamentul de deasupra, Porthos îşi alese, pentru noaptea pe care avea s-o petreacă aici, prăvălia de jos, unde degetele lui puteau să atingă în orice clipă tot ceea ce el simţea cu nasul şi vedea cu ochii. Smochinele cărnoase de Provence, alunele din Forest, prunele de Touraine fură pentru Porthos obiectul unei delectări pe care o degustă timp de cinci ore fără întrerupere. Între dinţii lui, ca între nişte pietre de moară, se spărgeau în continuu sâmburii, ale căror

sfărâmături umpluseră duşumeaua şi trosneau sub tălpile celor ce intrau sau ieşeau; Porthos curăţa între buzele sale, dintr-o mişcare, ciorchinii mari de stafide, de o culoare ce bătea în violet, aşa încât o jumătate de livră trecea din gura lui în stomacul lui cât ai clipi din ochi.

Într-un colţ al dughenei, vânzătorii, înfricoşaţi şi pitiţi în dosul sacilor, se uitau unii la alţii fără a îndrăzni să scoată o vorbă. Nu-l cunoşteau pe Porthos şi nu-l mai văzuseră niciodată până atunci. Neamul acelor titani care purtaseră ultimele cuirase ale lui Hugo Capet, ale lui Filip-August şi Francisc I începea să dispară. Ei se întrebau deci în sinea lor dacă n-aveau de-a face cumva cu căpcăunul din poveste, ce va face să dispară în bărdăhanul lui fără fund toată prăvălia lui Planchet şi asta fără să clintească de la locul lor butoaiele şi sacii încărcaţi.

Ronţăind, mestecând, spărgând, scuipând, sugând şi înghiţind, Porthos îi spunea din când în când băcanului:

— Aveţi aici o prăvălie încărcată cu de toate, prietene Planchet.

— În curând n-o să mai rămână nimic, dacă o să mai stea mult aici — mormăi primul vânzător, căruia Planchet îi făgăduise c-o să-l facă urmaşul lui.

Şi, în deznădejdea lui, se apropie de Porthos, care ocupase toată trecerea dintre odaia din dos şi prăvălie. Credea că Porthos are să se ridice şi că această mişcare îl va face să-şi uite de preocupările lui mistuitoare.

— Ce vrei dumneata, prietene? îl întrebă Porthos cu un zâmbet binevoitor.

— Aş vrea să trec, domnule, dacă asta nu vă stânjeneşte.

— Ai toată libertatea — zise Porthos — şi nu mă stânjeneşti deloc.

Şi în aceeaşi clipă îl apucă pe băiat de brâu, îl ridică în sus şi-l depuse în partea cealaltă, făcând totul cu acelaşi zâmbet binevoitor. Băiatul, speriat, în momentul când Porthos îl lăsă jos nu se mai putu sprijini pe picioare şi căzu pe spate peste nişte plute. Totuşi, văzând aerul plin de blândeţe al uriaşului, prinse din nou curaj.

— Ah, domnule — rosti el — luaţi seama.

— La ce, prietene? întrebă Porthos.

— Are să vă ia burta foc.

— Cum asta, bunul meu prieten? se miră Porthos.

— Toate bunătăţile de aici au o mare putere de ardere, domnule.

— Care?

— Stafidele, alunele, migdalele.

— Da; însă dacă migdalele, alunele şi stafidele încălzesc...

— Asta fără doar şi poate, domnule.

— Le voi răci cu miere.

Şi, întinzând mâna spre o balercă cu miere, ce se afla alături, desfăcută, vârî înăuntru măsura de care se serveau vânzătorii şi dădu pe gât deodată mai mult de o jumătate de livră.

— Prietene — zise apoi — acum aş vrea să-mi aduci nişte apă.

— Într-o găleată, domnule? întrebă cu naivitate vânzătorul.

— Nu, într-o carafă; o carafă îmi ajunge — răspunse Porthos cu un aer glumeţ.

Şi ducând sticla la gură, ca un trâmbiţaş când vrea să sune din trâmbiţă, o goli din câteva înghiţituri.

Plancâiet tresări din toate fibrele ce corespund simţurilor de proprietate şi de amor propriu. Totuşi, gazdă ce nu dezminţea ospitalitatea antică, el se prefăcea că stă de vorbă cu d'Artagnan şi-i repeta acestuia, necontenit, cu aprindere:

— Ah, domnule, ce bucurie!... Ah, domnule, câtă cinste!

— La ce oră se mănâncă aici, Planchet? Mi-e foame — zise Porthos.

Primul vânzător îşi împreună mâinile, implorând pronia cerească. Ceilalţi doi se lăsară sub tejghea, ca Porthos să nu simtă mirosul de carne proaspătă.

— Vom lua aici numai o mică gustare — răspunse d'Artagnan — şi, după ce vom ajunge la ţară, la Planchet, vom mânca acolo mai bine.

— Ah, mergem la dumneavoastră la ţară, Planchet? zise Porthos. Cu atât mai bine atunci!

— Mă copleşiţi, domnule baron.

Domnule baron făcu o deosebită impresie asupra băieţilor de prăvălie, care vedeau un bărbat de cel mai înalt rang având o poftă de mâncare pe măsura rangului. De fapt, acest titlu îi linişti. Nu mai auziseră niciodată ca unui căpcăun să i se spună *domnule baron*.

— Voi lua câteva pişcoturi, ca să am pe drum — zise cu nepăsare Porthos.

Şi, spunând acestea, goli o cutie cu pişcoturi preparate cu anason în buzunarul larg al surtucului său.

— Prăvălia mea a scăpat! exclamă Planchet.

— Da, ca brânza, adăugă primul vânzător.

— Ce brânză?

— Brânza aceea de Olanda în care a intrat un şoarece şi din care n-am mai găsit decât coaja.

Planchet îşi roti ochii prin prăvălie şi, văzând cele ce scăpaseră neatinse de dinţii lui Porthos, socoti comparaţia băiatului cam exagerată. Acesta însă pricepu ce se petrecea în mintea stăpânului său.

— Numai de nu s-ar mai întoarce! zise el.

— N-aveţi cumva pe-aici nişte fructe? întrebă Porthos, urcând spre încăperile de sus, unde fuseseră chemaţi la gustare.

"Vai! Vai !" făcu în sinea lui băcanul, adresându-i lui d'Artagnan o privire rugătoare, pe care acesta o pricepu însă doar pe jumătate.

După gustare, porniră la drum.

Se făcuse târziu când cei trei călăreţi, plecaţi din Paris pe la ceasurile şase, păşiră pe pavajul din Fontainebleau. Drumul fusese plin de voioşie. Lui Porthos îi plăcea mult tovărăşia lui Planchet, întrucât acesta se arăta foarte respectuos faţă de el şi-i povestea cu tragere de inimă despre ogoarele, pădurile şi heleşteiele sale. Porthos avea gusturi şi mândrii de proprietar.

D'Artagnan, văzându-i pe cei doi însoţitori prinşi în vorbă, o luă pe marginea drumului şi, lăsând frâul să se legene pe coama calului, se desprinse de lumea înconjurătoare, ca şi de Porthos şi Planchet.

Luna se strecura uşor printre frunzişul albăstrui al pădurii. Miresmele câmpului se urcau, îmbietoare, spre nările cailor, care le adulmecau cu răsuflări mari de bucurie. Porthos şi Planchet începură să vorbească despre fân. Planchet îi destăinui lui Porthos că, la vârsta lui coaptă, nesocotise, într-adevăr, agricultura, pentru a se îndeletnici cu negoţul, dar că toată copilăria şi-o petrecuse în Picardia, hoinărind prin lucerna ce-i ajungea până la genunchi şi pe sub merii verzi, încărcaţi cu roade roşii; de aceea, se jurase ca, de îndată ce va face destulă avere, să se întoarcă la natură şi să-şi sfârşească zilele aşa cum şi le începuse, cât mai aproape de pământul în care se duc până la urmă toţi oamenii.

— Eh, eh! zise Porthos. Atunci, dragă domnule Planchet, înseamnă că vă apropiaţi de retragere.

— Cum adică?

— Da, mi se pare că sunteţi pe cale de a strânge o mică avere.

— Ei da — răspunse Planchet — am agonisit eu ceva.

— Cât vreţi să strângeţi şi la ce sumă socotiţi că v-aţi putea retrage?

— Domnule — zise Planchet, fără să răspundă la întrebare — oricât ar fi ea de interesantă, domnule, un singur lucru mă frământă.

— Ce lucru? întrebă Porthos întorcând ochii în urmă, ca şi cum ar fi căutat lucrul ce-l frământă pe Planchet şi de care ar fi vrut să-l scape.

— Altădată — zise băcanul — mi-aţi fi spus Planchet, pe nume şi m-aţi fi întrebat: "Cât vrei să strângi, Planchet şi la ce sumă ai de gând să te retragi?"

— Fireşte, fireşte, aşa aş fi întrebat altădată — răspunse cinstitul Porthos, simţind că e pus într-o uşoară încurcătură — numai că altădată...

— Altădată eram lacheul domnului d'Artagnan, aşa vreţi să spuneţi, nu-i aşa?

— Da.

— Ei bine, dacă astăzi nu mai sunt lacheul său, îi sunt încă un slujitor credincios; şi, mai mult chiar, încă de pe atunci...

— Ei da, Planchet?

— Încă de pe atunci am avut cinstea de a fi asociatul său.

— Oh, oh! făcu Porthos. Cum! D'Artagnan şi-a băgat banii în băcănie?

— Nu, nu — răspunse d'Artagnan, pe care aceste cuvinte îl treziră din visarea lui şi-i îndreptară atenţia către convorbirea celor doi cu iuţeala şi uşurinţa ce-i caracterizau fiecare mişcare a gândului şi trupului său. Nu d'Artagnan a intrat în negoţul de băcănie, ci Planchet a intrat în politică. Asta-i totul!

— Da — zise Planchet cu mândrie şi satisfacţie totodată — am făcut împreună o mică afacere, care mie mi-a adus o sută de mii de livre, iar domnului d'Artagnan două sute de mii.

— Oh, oh! făcu Porthos cu admiraţie.

— Astfel că, domnule baron — continuă băcanul — vă rog să-mi spuneţi din nou Planchet, ca în trecut şi să mă tutuiţi iarăşi. Nu vă puteţi închipui ce plăcere mi-ar face asta!

— O voi face, dacă aşa vrei tu, dragul meu Planchet — răspunse Porthos.

Şi întrucât se afla aproape de Planchet, ridică mâna spre a-l bate pe umăr, în semn de adâncă prietenie. Dar o mişcare providenţială a calului abătu gestul călăreţului, în aşa fel că mâna sa căzu asupra calului lui Planchet. Animalul se îndoi din şale. D'Artagnan se porni să râdă şi să gândească cu glas tare:

— Ia seama, Planchet, căci dacă Porthos începe să te iubească, o să vrea să te mângâie şi dacă te mângâie, te turteşte. Vezi tu, Porthos a rămas la fel de puternic!

— Oh — răspunse Planchet — Mousqueton n-a murit, cu toate că domnul baron îl iubeşte mult.

— De bună seamă — zise Porthos cu un oftat ce-i făcu pe cei trei cai să se sperie deodată — şi chiar azi-dimineaţă îi spuneam lui d'Artagnan cât de mult îi simt lipsa. Dar, spune-mi, Planchet...

— Mulţumesc, domnule baron, mulţumesc.

— Bine, băiatule, bine! Spune-mi, câte pogoane are parcul tău?

— Parcul?

— Da. O să vorbim despre ogoare pe urmă, iar după aceea despre pădure.

— Unde toate astea, domnule?

— La castelul tău.

— Dar, domnule baron, eu n-am nici castel, nici parc, nici ogoare, nici pădure.

— Atunci ce ai? întrebă Porthos. Şi de ce spuneai că mergem la tine la conac?

— N-am spus la conac, domnule baron — răspunse Planchet puţin umilit — ci am pomenit doar de un petic de pământ.

— Ah, ah! zise Porthos. Înţeleg, vrei să ne faci o surpriză.

— Nu, domnule baron, spun adevărul: n-am decât două cămăruţe pentru prieteni, atâta tot.

— Dacă-i aşa, unde se plimbă prietenii tăi?

— Mai întâi, prin pădurea regelui, care e foarte frumoasă.

— Adevărul e că pădurea e frumoasă — zise Porthos — aproape tot atât de frumoasă ca şi pădurea mea de la Berri.

Planchet făcu ochii mari.

— Aveţi o pădure asemenea aceleia de la Fontainebleau, domnule baron? bâigui el.

— Da, am chiar două; însă aceea de la Berri îmi place mai mult.

— De ce? întrebă cu un aer graţios Planchet.

— Mai întâi, fiindcă nu-i cunosc marginile; iar în al doilea rând, fiindcă e plină de braconieri.

— Şi pentru ce vă face această mulţime de braconieri să vă placă pădurea aceea mai mult?

— Din pricină că ei prind vânatul meu, iar eu îi vânez pe ei şi asta, pentru mine, în timp de pace, seamănă, în mic, a război.

Ajunseseră la acest punct al convorbirii, când Planchet, ridicând ochii, zări primele case din Fontainebleau, care se desenau în linii groase pe cer, în timp ce deasupra îngrămădirii înghesuite şi neregulate de ziduri se înălţau acoperişurile ţuguiate ale castelului, ale cărui olane roşii străluceau sub razele lunii ca solzii unui peşte uriaş.

— Domnilor — zise Planchet — am onoarea să vă anunţ că am ajuns la Fontainebleau.

Capitolul XIII

Conacul lui Planchet

Călăreţii ridicară capetele şi văzură că cinstitul Planchet spusese purul adevăr. Zece minute mai târziu, se aflau în strada Lyonului, dincolo de hanul "La Frumosul Păun". Un gard înalt, de soc stufos, pâlcuri de păducel şi de hamei formau o împrejmuire neagră şi de nepătruns, în dosul căreia se ridica o casă albă, cu acoperişul larg, de ţiglă. Două ferestre ale acestei case dădeau la stradă. Amândouă erau întunecate. Între ele, o uşă mică, deasupra cu o streaşină menţinută de doi stâlpi, ţinea loc de intrare. La acea uşă se ajungea păşind peste un prag înalt.

Planchet descălecă de pe cal, ca şi cum s-ar fi pregătit să bată în uşă; dar, răzgândindu-se, luă calul de frâu şi mai făcu încă vreo treizeci de paşi. Cei doi însoţitori îl urmară. Planchet ajunse în faţa unei porţi de scânduri, cu acoperiş, aflată la

treizeci de paşi mai încolo, şi, ridicând un zăvor de lemn, singura închizătoare a acestei porţi, o împinse înăuntru.

Apoi intră mai întâi el, pe urmă trase şi calul de frâu, într-o curte mică, plină de bălegar, al cărui miros puternic arăta că în apropiere se afla un grajd.

— Straşnic miros! rosti tare Porthos, descălecând la rândul său. Parc-aş fi la staulele mele de vaci de la Pierrefonds.

— Eu n-am decât o vacă — se grăbi să spună Planchet, cu modestie.

— Eu am treizeci — zise Porthos — sau, mai bine zis, nici nu le mai ştiu numărul.

Cei doi călăreţi intraţi în curte, Planchet închise din nou poarta în urma lor.

În acest timp, d'Artagnan, care sărise din şa cu sprinteneala lui obişnuită, mirosea aerul din jur şi, bucuros ca un parizian care dă de verdeaţă, smulse cu o mână un fir de caprifoi, iar cu cealaltă o floare de răsură. Porthos întinse braţul după mazărea ce atârna de-a lungul aracilor şi începu să mănânce, sau, mai degrabă, să rumege şi păstăile şi boabele.

Planchet se duse numaidecât să-l scoale pe un fel de ţăran, bătrân şi neputincios, care dormea într-un şopron, pe o grămadă de iarbă acoperită cu o zdreanţă. Ţăranul, recunoscându-l pe Planchet, îi spuse *stăpânul nostru*, spre marea încântare a băcanului.

— Du caii la iesle, moşnege şi dă-le hrană bună — zise Planchet.

— Oh, da, da, bietele dobitoace — răspunse ţăranul — oh, da, am să le hrănesc pe săturate!

— Încet, încet, moşule — zise d'Artagnan. La dracu, ce vrei să faci? Ovăz şi un braţ de paie, atâta tot!

— Şi apă rece pentru calul meu — zise Porthos — căci mi se pare că e însetat.

— Oh, n-aveţi nici o grijă, domnilor — spuse Planchet — moş Célestin e un fost jandarm din Ivry, ştie el ce trebuie să facă la grajd. Haide, poftiţi în casă!

Şi-i trase pe cei doi prieteni pe o cărăruie umbrită, ce străbătea printre nişte brazde de zarzavaturi, apoi printr-un petic de lucernă, ajungând astfel într-o grădiniţă în dosul căreia se afla casa a cărei faţadă o văzuseră mai înainte, din stradă.

Pe măsură ce se apropiau, puteau să distingă, prin două ferestre deschise în partea de jos şi care dădeau spre camera

dinăuntru, *interiorul* lui Planchet. Această cameră, luminată plăcut de o lampă aşezată pe masă, apărea în fundul grădinii ca o imagine îmbietoare a liniştii, a odihnei şi a fericirii. Pretutindeni unde cădeau, dârele de lumină ce-o porneau de la flacăra lămpii, împrăştiindu-se peste faianţa veche, peste dulapul ce strălucea de curăţenie, peste arma atârnată în mijlocul unei tapiserii, se răsfrângeau în reflexe plăcute ce parcă atârnau deasupra lucrurilor, spre încântarea ochiului.

Această lampă care lumina odaia, în timp ce frunzele de iasomie şi de curcubeţică se întindeau pe peretele dintre cele două ferestre, făcea să strălucească viu o faţă de masă dungată şi albă ca un covor de zăpadă. Două tacâmuri erau aşezate pe această faţă de masă. Un vin îngălbenit de vechime îşi juca rubinele în cleştarul cu multe feţe al sticlei cu gâtul alungit şi o oală mare de faianţă albastră, cu capac de argint, sta plină cu un cidru spumos.

Lângă masă, într-un jilţ cu spătar înalt, dormea o femeie de treizeci de ani, cu chipul înflorit de sănătate şi prospeţime. Iar pe genunchii acestei făpturi sănătoase, o pisică mare şi blândă, încolăcită peste labele strânse sub ea, cu ochii închişi, lăsa să se audă torsul acela caracteristic, ce pare să spună în limbajul felinelor: "Sunt pe deplin fericită".

Cei doi prieteni se opriră în faţa ferestrei, deopotrivă de uimiţi. Planchet, văzând surprinderea lor, fu cuprins de o dulce bucurie.

— Ah, ştrengarule — îi spuse d'Artagnan — acum înţeleg unde o ştergeai tu de la prăvălie!

— Oh, oh, iată ce rufărie albă! zise la rândul lui Porthos, cu un glas de tunet.

La zgomotul acestui glas, pisica fugi speriată, femeia se trezi tresărind şi Planchet, luând un aer ospitalier, îi pofti pe cei doi însoţitori în camera unde era aşezată masa.

— Dă-mi voie, draga mea — zise el — să-ţi prezint pe domnul cavaler d'Artagnan, ocrotitorul meu.

D'Artagnan luă mâna acestei gazde ca un om de curte şi cu aceleaşi maniere cavalereşti ca şi cum ar fi luat mâna *Doamnei*.

— Domnul baron du Vallon de Bracieux de Pierrefonds — adăugă Planchet.

Porthos făcu un salut de care Ana de Austria s-ar fi declarat foarte mulţumită, oricât ar fi fost ea de pretenţioasă.

Veni apoi şi rândul lui Planchet. Acesta o îmbrăţişă cu toată puterea pe doamna, după ce făcuse totuşi un semn către d'Artagnan şi Porthos, ca pentru a le cere îngăduinţa. Lucru ce-i fu acordat, se înţelege.

D'Artagnan îi adresă lui Planchet un compliment:

— Iată — zise el — un om care ştie să-şi orânduiască viaţa.

— Domnule — răspunse Planchet râzând — viaţa e un capital pe care omul trebuie să-l plaseze cu cea mai mare dibăcie...

— Iar tu văd că ai o dobândă straşnică — adăugă Porthos, râzând de se cutremurau ferestrele.

Planchet se întoarse către gospodina lui:

— Draga mea — zise el — îi vezi aici pe cei doi bărbaţi care mi-au îndrumat o parte din viaţă. Numele lor ţi le-am rostit adesea, vorbindu-ţi despre ei.

— Şi încă pe ale altor doi — zise femeia cu un accent flamand foarte pronunţat.

— Doamna e olandeză? întrebă d'Artagnan.

Porthos îşi răsuci mustaţa, după cum băgă de seamă d'Artagnan, căruia nu-i scăpa nimic.

— Sunt din Anvers — răspunse gazda.

— Şi se numeşte doamna Gechter — adăugă Planchet.

— Dar tu nu-i spui niciodată aşa doamnei — zise d'Artagnan.

— De ce? întrebă Planchet.

— Pentru că ar însemna s-o îmbătrâneşti de câte ori i-ai rosti numele.

— Nu, eu îi spun Trüchen.

— Fermecător nume — zise Porthos.

— Trüchen — continuă Planchet — mi-a venit din Flandra, împreună cu virtutea ei şi cu două mii de florini. A fugit de lângă un soţ urâcios, care o bătea. În calitatea mea de picard, mi-au plăcut totdeauna artesiencele. Din Artois în Flandra nu-i decât un pas. A venit să i se plângă naşului ei, înaintaşul meu din strada Lombarzilor; mi-a lăsat în seamă cele două mii de florini, pe care i-am vârât în afaceri şi care i-au adus apoi zece mii.

— Bravo, Planchet!

— E liberă, e bogată; are o vacă, le porunceşte unei slujnice şi lui moş Célestin; ea îmi ţese toate cămăşile, îmi

împleteşte toţi ciorapii de iarnă, nu mă vede decât o dată la cincisprezece zile şi binevoieşte să se simtă fericită.

— Fericită sunt cu ateverat... — zise Trüchen languroasă.

Porthos îşi răsuci şi cealaltă emisferă a mustăţii. "Drace! Drace! îşi zise d'Artagnan. Oare Porthos să aibă vreun gând?..."

Între timp, Trüchen, înţelegând despre ce era vorba, o chemă în grabă pe bucătăreasă, mai puse două tacâmuri şi încărcă masa cu cele mai alese bunătăţi, care fac dintr-o cină un ospăţ şi dintr-un ospăţ un festin. Unt proaspăt, pastramă de vacă, sardele şi ton, întreagă băcănia lui Planchet. Pui fript, legume, salată, peşte de baltă, peşte de râu, vânat de pădure, toate darurile provinciei. Pe deasupra, Planchet se întoarse din pivniţă cu zece sticle al căror înveliş se pierdea sub un strat gros de ţărână negricioasă.

Toate acestea făcură să-i tresalte inima în piept lui Porthos.

— Mi-e foame — zise el.

Şi se aşeză alături de coana Trüichen, aruncându-i priviri ucigaşe. D'Artagnan se aşeză în partea cealaltă a cucoanei. Planchet, discret şi bucuros, luă loc în faţa lor.

— Să nu vă supăraţi — zise el — dacă, în timpul mesei, Trüichen se va ridica din când în când: ea va pregăti odăile pentru dormit.

Într-adevăr, gospodina pleca deseori şi la etajul de sus se auzeau paturile scârţâind şi rotiţe zornăind pe duşumele.

În această vreme, cei trei bărbaţi mâncau şi beau vârtos, mai ales Porthos. Era o plăcere să-i vezi. Cele zece sticle rămăseseră zece cadavre când Trüichen coborî cu brânza.

D'Artagnan îşi păstrase întreaga demnitate. Porthos, dimpotrivă, îşi pierduse o parte din a sa. Cântau despre război, vorbeau în cântece. D'Artagnan fu de părere să se facă un nou drum la pivniţă şi cum Planchet nu mai putea merge cu toată siguranţa unui *destoinic spadasin*, căpitanul de muşchetari se oferi să-l însoţească. Plecară împreună, fredonând nişte cântece care i-ar fi înspăimântat până şi pe cei mai flămânzi draci.

Trüchen rămase la masă, alături de Porthos. Pe când cei doi beţivani scotoceau printre lemnele din pivniţă, se auzi acel ţocăit scurt şi sonor pe care-l fac două buze ce sug un obraz. "Porthos se va fi crezând în La Rochelle" — îşi zise d'Artagnan.

Se întoarseră sus, încărcaţi de sticle. Planchet nu mai vedea nimic, atâta chef de cântat avea. D'Artagnan, pe care

văzul nu-l înşela niciodată, observă însă că obrazul stâng al doamnei Trüchen era mai roşu decât cel din dreapta. La rândul lui, Porthos zâmbea la stânga gospodinei şi îşi răsucea cu amândouă mâinile deodată cele două fuioare ale mustăţii. Trüchen îi zâmbea şi ea uriaşului senior.

Vinul înţepător de Anjou făcu din cei trei bărbaţi trei diavoli mai întâi, trei mămăligi după aceea. D'Artagnan nu mai fu în stare decât să ia un sfeşnic şi să-i lumineze lui Planchet scara ce ducea la propria lui odaie. Planchet îl trăgea pe Porthos, pe care-l împingea şi Trüchen de la spate, plină de voioşie la rândul ei. Tot d'Artagnan fu acela care nimeri odăile şi descoperi paturile. Porthos se trânti într-al său, dezbrăcat de prietenul lui, muşchetarul. D'Artagnan să aruncă într-al său, spunând:

— La dracu! Mă jurasem să nu mai pun în gură nici un strop din acest vin gălbui, ce miroase a praf de puşcă. Tii, dacă muşchetarii şi-ar vedea căpitanul în asemenea hal! Apoi, trăgând perdelele în jurul patului, adăugă: Noroc că n-au să mă vadă.

Planchet fu cărat în braţe de Trüchen, care-l dezbrăcă, pe urmă lăsă draperiile şi închise uşile.

— E plăcut să petreci la conac — zise Porthos întinzându-şi picioarele, care-i trecură prin tăblia patului, lucru ce stârni o pocnitură şi o spărtură uriaşă, pe care însă nimeni nu le mai luă în seamă, atât de bine petrecuseră la conacul lui Planchet.

La ceasurile două după miezul nopţii, toată lumea sforăia.

Capitolul XIV

Ce se vedea din casa lui Planchet

Zorile îi găsiră pe cei trei viteji dormind cu gurile căscate.

Trüchen trăsese obloanele, ca o femeie grijulie ce nu voia ca răsăritul soarelui să le strice somnul oaspeţilor ei. Astfel, era încă întuneric sub draperiile lui Porthos şi sub baldachinul lui Planchet când d'Artagnan, trezit cel dintâi de o rază indiscretă ce se furişase pe fereastră, sări iute din pat, ca şi cum ar fi vrut

să fie în frunte la atac. Apoi luă cu asalt odaia lui Porthos, învecinată cu a sa.

Vrednicul Porthos sforăia de parcă bubuia cerul; îşi expunea cu mândrie în întuneric trupul uriaş, iar pumnul umflat îi atârna la marginea patului, pe covoraşul de jos. D'Artagnan îl trezi şi Porthos se frecă la ochi cu multă plăcere după un somn atât de adânc.

În acest timp, Planchet se îmbrăcase şi venise să-i întâmpine, la uşile lor, pe cei doi oasipeţi, buimaci încă de cheful din ajun.

Cu toate că abia se făcuse ziuă, toată casa era în picioare. Bucătăreasa măcelărea fără milă în curtea păsărilor, iar moş Célestin culegea de zor cireşe în livadă. Porthos, foarte voios, îi întinse o mână lui Planchet, iar d'Artagnan ceru îngăduinţa s-o pupe pe doamna Trüchen. Aceasta, care nu păstra niciodată pică celor învinşi, se apropie de Porthos, căruia îi fu acordată aceeaşi favoare. Porthos o pupă pe doamna Trüchen cu un oftat adânc. Atunci Planchet îi luă de mână pe cei doi prieteni:

— Vreau să vă arăt ceva — le spuse el. Aseară, am intrat aici ca într-un cuptor şi n-am putut să vedem nimic; la lumina zilei însă, toate îşi schimbă înfăţişarea şi cred că veţi fi mulţumiţi.

— Să începem cu priveliştea din jur — zise d'Artagnan. O privelişte frumoasă îmi place mai mult ca orice; eu am locuit totdeauna în case regale şi prinţii se pricep destul de bine să-şi aleagă astfel de vederi.

— Şi eu — adăugă Porthos — am ţinut totdeauna la vederile frumoase. În castelul meu de la Pierrefonds am pus să se croiască patru alei, care dau o perspectivă minunată.

— Veniţi să vedeţi şi perspectiva mea — zise Planchet.

Şi-i trase pe cei doi oaspeţi la o fereastră.

— Ah, da, asta e strada Lyonului — spuse d'Artagnan.

— Da. Am două ferestre aici, care nu au însă o vedere prea frumoasă. Se zăreşte hanul acela, mereu plin de lume şi foarte gălăgios; e o vecinătate nu tocmai plăcută. Aveam aici patru ferestre, dar n-am mai păstrat decât două.

— Să vedem mai departe — zise d'Artagnan.

Pătrunseră într-un coridor ce ducea la odăi; Planchet deschise obloanele.

— Iată, iată — se miră Porthos — dar ce se zăreşte acolo?

— Pădurea — răspunse Planchet. Ea ţine loc de orizont; o linie totdeauna groasă, care e galbenă primăvara, verde vara, roşcată toamna şi albă în timpul iernii.

— Foarte bine, însă e ca o perdea care împiedică vederea mai departe.

— Aşa e — zise Planchet — dar de aici se vede bine...

— Oh, ce câmp întins!... exclamă Porthos. Uite, ce-mi văd ochii acolo?... Cruci, pietre!

— Dar e cimitirul! strigă d'Artagnan.

— Într-adevăr, într-adevăr — întări Planchet — şi vă asigur că e ceva foarte ciudat. Nu trece zi, fără să nu fie înmormântat cineva acolo. Fontainebleau e destul de mare. Uneori, vezi fete tinere îmbrăcate în alb, conduse cu prapuri, alteori magistraţi municipali sau burghezi bogaţi, jeluiţi de cântăreţi şi de toată liota parohială, din când în când şi ofiţeri din casa regală.

— Mie nu-mi plac toate astea — zise Porthos.

— Nu e de loc vesel — adăugă d'Artagnan.

— Vă încredinţez că asta îţi aduce aminte de cele sfinte — replică Planchet.

— Ah, se prea poate!

— Da — reluă Planchet — toţi vom muri într-o zi şi e undeva un dicton pe care-l ţin bine minte, anume: "Gândul morţii e un gând care te uşurează".

— Nu zic că nu-i aşa — rosti Porthos.

— Dar — obiectă d'Artagban — tot atât de bine te uşurează şi gândul la verdeaţă, la flori, la râuri, la cerul albastru, la câmpiile fără sfârşit...

— Dacă le-aş avea, nu le-aş da cu piciorul — zise Planchet — dar cum n-am decât acest mic cimitir, înflorit, plin de iarbă şi el, unde dăinuie umbra şi liniştea, mă mulţumesc cu atât şi mă gândesc la oamenii din oraş, care îşi petrec viaţa în strada Lombarzilor, bunăoară ascultând cum huruie printre case două mii de căruţe pe zi şi privesc cum înoată prin noroaie o sută cincizeci de mii de persoane...

— Însă vii — îl întrerupse Porthos — vii, dragul meu!

— Tocmai de aceea — adăugă Planchet cu sfială — mă simt parcă mai odihnit când văd şi câţiva morţi.

— Năzdrăvanul ăsta de Planchet — zise d'Artagnan — a fost făcut să fie poet, tot aşa cum e băcan.

— Domnule — i-o întoarse Planchet — sunt şi eu unul din acele mărunte aluaturi omeneşti pe care Dumnezeu le-a

plămădit pentru a vieţui o bucată de vreme şi pentru a găsi bune toate bucuriile ce le însoţesc în trecerea lor pe pământ.

D'Artagnan se aşeză mai aproape de fereastră şi, această filozofie a lui Planchet părându-i-se plină de tâlc, începu să viseze.

— Mii de draci! strigă Porthos. Iată că a şi început comedia! Mi se pare mie sau se aude un bocet?

— E un bocet, da — zise d'Artagnan.

— Oh, e o înmormântare de săraci — zise cu dispreţ Planchet. Nu e decât preotul care prohodeşte, ţârcovnicul şi copilul care ţine isonul. Vedeţi, domnilor, răposatul sau răposata nu e de os domnesc.

— Nu, căci nimeni nu urmează convoiul.

— Ba da — zise Porthos — zăresc un bărbat.

— Da, ai dreptate, un bărbat învăluit într-o mantie — confirmă d'Artagnan.

— Ceva care nu merită osteneala să fie văzut — zise Planchet.

— Ceva care pe mine mă interesează — rosti d'Artagnan cu însufleţire, sprijinindu-se cu coatele de pervazul ferestrei.

— Iată, iată, văd că le-aţi prins gustul — spuse Planchet cu voioşie. Aşa am păţit şi eu: în primele zile mă apuca jalea făcând atâtea cruci toată ziua, iar cântările de îngropăciune îmi pătrundeau în creier ca nişte cuie; de atunci însă mă legăn cu cântările şi pot sa vă spun că n-am văzut nicăieri păsări mai frumoase ca acelea din cimitir.

— Pe mine — mormăi Porthos — nu mă amuză de loc; mai bine cobor.

Planchet făcu doar o săritură şi-i oferi lui Porthos braţul, ca să-l plimbe prin grădină.

— Hei, rămâi acolo? strigă Porthos întorcând capul spre d'Artagnan.

— Da, prietene, da; am să vă ajung din urmă.

— Eh, domnul d'Artagnan nu se înşală. A şi început înmormântarea?

— Nu încă.

— Ah, da, groparul aşteaptă să fie legate frânghiile în jurul coşciugului... Uite, intră o femeie prin poarta din dos a cimitirului.

— Da, da, dragă Planchet — zise cu neastâmpăr d'Artagnan — dar lasă-mă, lasă-mă: încep să-mi vină gândurile care uşurează, nu mă tulbura.

Planchet odată plecat, d'Artagnan urmări cu nesaţ, de după oblonul pe jumătate închis, spectacolul ce se desfăşura în faţa lui. Cei doi ciocli care duceau mortul desfăcură chingile de la năsălie şi lăsară povara lor să alunece încet în groapă. La câţiva paşi, bărbatul cu mantie, singurul spectator al acestei scene lugubre, stătea rezemat de un chiparos înalt, ascunzându-şi faţa de ochii preotului şi ai groparilor. Trupul răposatului fu îngropat în mai puţin de cinci minute.

Groapa odată astupată, preotul se pregăti să plece. Groparii îi spuseră ceva şi porniră pe urmele lui. Bărbatul în mantie îi salută când trecură prin dreptul lui şi depuse o monedă în mâna unui gropar.

— Drace, dar omul ăsta e Aramis! murmura d'Artagnan.

Aramis, într-adevăr, rămase singur, cel puţin deocamdată; căci, abia îşi întoarse capul şi pasul unei femei, însoţit de foşnetul unei rochii, se auzi pe cărare, în apropierea lui. El se întoarse numaidecât şi-şi scoase pălăria cu respectul unui adevărat curtean; apoi o conduse pe femeie sub bolta de frunziş a unor castani şi tei ce umbreau un mormânt fastuos.

— Ah, asta-i bună! îşi zise d'Artagaan. Episcopul de Vannes are o întâlnire! E acelaşi abate Aramis care le făcea curte femeilor din Moisy-le-Sec! Da — adăugă muşchetarul — numai că, într-un cimitir, e o întâlnire sfinţită.

Şi începu să râdă.

Convorbirea ţinu mai bine de o jumătate de ceas. D'Artagnan nu putea să vadă chipul femeii, căci stătea cu spatele la el. Dar vedea bine, după atitudinea ţeapănă a celor două personaje, după gesturile lor măsurate, după felul cumpănit, plin de prevedere, cu care se priveau, parcă apărându-se, parcă atacând, vedea bine că nu vorbeau ca doi îndrăgostiţi. La sfârşitul convorbirii, femeia se ridică şi ea fu aceea care se înclină adânc în faţa lui Aramis.

— Oh, oh — zise iarăşi d'Artagnan — dar asta se încheie ca o adevărată întâlnire de dragoste!... Cavalerul cade în genunchi la început; domnişoara e îmblânzită apoi şi ea este aceea care se roagă... Cine o fi această domnişoară? Aş da un vârf de unghie ca s-o văd la faţă!

Dar aşa ceva îi fu cu neputinţă. Aramis se îndepărtă cel dintâi; apoi femeia se acoperi în vălurile sale şi plecă şi ea.

D'Artagnan nu mai putea sta locului; alergă la fereastra ce dădea în strada Lyonului. Aramis tocmai intra în han. Femeia apucase în partea cealaltă. Părea că se duce spre echipajul alcătuit din doi cai şi o trăsură ce se vedea la marginea pădurii. Mergea încet, cu capul plecat, cufundată în gânduri.

— La dracu! La dracu! Trebuie s-o cunosc pe această femeie! îşi spuse încă o dată muşchetarul.

Şi fără să mai stea în cumpănă, porni pe urmele ei. Pe drum, se întreba prin ce mijloc ar putea s-o facă şi ridice vălul.

— Nu e tânără — îşi zise el. E o femeie din lumea mare. Dracul să mă ia, dar parcă aş cunoaşte acest mers!

În timp ce alerga, zornăitul pintenilor şi tropotul cizmelor lui pe pământul bătătorit al străzii stârneau un zgomot neobişnuit. Un mare noroc îi veni în ajutor, un noroc la care nici nu se aştepta. Zgomotul paşilor lui o nelinişti pe femeie; ea crezu că e urmată sau urmărită, ceea ce era adevărat şi întoarse capul. D'Artagnan sări în sus, ca şi cum o salvă de alice pentru vrăbii i-ar fi ciuruit gleznele; apoi, făcând o rotire, ca pentru a se întoarce din drum, murmură:

— Doamna de Chevreuse!

D'Artagnan nu voia să se lase până nu va afla totul. Îi spuse lui moş Célestin să se ducă să-l întrebe pe gropar cine era mortul care a fost îngropat în dimineaţa aceea.

— Un biet cerşetor franciscan — răspunse acesta — care n-avea nici măcar un câine ca să-l iubească pe această lume şi să-l urmeze pe ultimul său drum.

"Dacă ar fi aşa — gândi d'Artagnan — Aramis n-ar fi luat parte la înmormântarea lui. Domnul episcop de Vannes nu ţine loc de câine credincios; dar că are miros cât un câine, asta n-o neg!"

Capitolul XV

Cum Porthos, Truchen şi Planchet se despărţiră ca buni prieteni, datorită lui d'Artagnan

Fu un adevărat prăpăd la conacul lui Planchet. Porthos rupse o scară şi doi cireşi, răscoli tufele de zmeură, dar nu putu să culeagă nimic; din cauza centironului, spunea el. Trüchen, care începuse a se obişnui cu uriaşul, îi răspunse:

— Nu este ţentiron de vina, este burta.

Şi Porthos, plin de bucurie, o pupă pe Trüchen, care îi culese apoi zmeură din belşug, îndemnându-l s-o mănânce din palma ei. D'Artagnan, surprinzându-i asupra acestui fapt, îl certă pe Porthos pentru lenea lui şi-l plânse în sinea sa pe Planchet. Porthos se ospăta însă mai departe şi, după ce sfârşi, zise, trăgând cu ochiul spre Trüchen:

— Mi-ar plăcea să stau mai mult aici.

Trüchen zâmbi. Planchet făcea la fel, nu fără oarecare stinghereală. Atunci d'Artagnan îi spuse lui Porthos:

— Nu trebuie, prietene, ca desfătările de aici să te facă să uiţi adevăratul scop al călătoriei noastre la Fontainebleau.

— Prezentarea mea regelui?

— Exact! Mă duc să dau o raită prin oraş, ca să pregătesc lucrurile. Să nu ieşi de aici, te rog.

— Oh, nu, nu! strigă Porthos.

Planchet se uită la d'Artagnan cu o anumită teamă.

— Veţi lipsi mult? îl întrebă el.

— Nu, prietene şi chiar de astă-seară am să te scap de doi oaspeţi care îţi stau ca o povară pe cap.

— Oh, domnule d'Artagnan, cum puteţi să spuneţi aşa ceva?

— Eh, dragul meu, tu ai o inimă foarte bună, dar casa ţi-e mică. În jurul ei sunt doi stânjeni de pământ, ce-ar putea găzdui un rege şi l-ar face fericit, dar tu nu te-ai născut senior, asta e.

— Dar nici domnul Porthos nu s-a născut senior — murmură Planchet.

— El a devenit însă, dragul meu; de douăzeci de ani e suzeran pe un venit de două sute de mii de livre, iar de cincizeci de ani e stăpânul a doi pumni şi al unui grumaz ce nu şi-au găsit încă pereche în acest minunat regat al Franţei. Porthos e un foarte mare senior alături de tine, fiule, şi... Dar nu-ţi spun mai mult; te ştiu băiat inteligent.

— Ba nu, ba nu, domnule, lămuriţi-mă!

— Priveşte-ţi grădina răvăşită, cămara goală, patul stricat, pivniţa pustiită, uită-te la... doamna Trüchen...

— Ah, Doamne! zise Planchet.

— Porthos, mă înţelegi, e senior peste treizeci de sate care numără trei sute de vasale foarte zglobii, iar Porthos e un adevărat bărbat!

— Ah, Doamne! repetă Planchet.

— Doamna Trüchen e o femeie foarte cumsecade — continuă d'Artagnan — păstreaz-o pentru tine, înţelegi?

Şi-l bătu cu palma pe umăr. În clipa aceea, băcanul dădu cu ochii de Trüchen şi Porthos, retraşi sub umbra unui pom. Trüchen, cu o graţie de-a dreptul flamandă, îi punea lui Porthos cercei din cireşe la urechi, iar Porthos râdea ca un îndrăgostit, de parc-ar fi fost Samson în faţa Dalilei. Planchet îi strânse mâna lui d'Artagnan şi porni spre umbrar.

Să nu vorbim cu păcat despre Porthos, dar el nu se sinchisi... De bună seamă, nu socotea că face vreun lucru rău. Trüchen nu se sinchisi nici ea, ceea ce-l supără pe Planchet; dar băcanul avusese de-a face cu destulă lume în prăvălia lui, pentru a-şi stăpâni firea în faţa unei nemulţumiri ca atare.

Planchet îl luă de braţ pe Porthos şi-i propuse să meargă să-i arate caii. Porthos spuse că se simte obosit. Planchet îl pofti atunci pe baronul du Vallon să guste o dulceaţă pe care o făcea el însuşi şi care nu avea pereche. Baronul primi. Şi astfel, toată ziua, Planchet avu grijă să nu-l mai scape din ochi pe rivalul său. Îşi jertfi chiselele cu dulceţuri, ca să-şi păstreze onoarea de familist.

D'Artagnan se reîntoarse după două ceasuri.

— Totul s-a aranjat — zise el. Am văzut pe maiestatea sa în clipa când pleca la vânătoare: regele ne aşteaptă în astă seară.

— Regele mă aşteaptă! strigă Porthos îmbătat de fericire.

Şi, s-o mărturisim, căci inima omului e ca valul nestatornic, începând din clipa aceea Porthos nu se mai uită la doamna Trüchen cu acea căldură pătrunzătoare ce muiase inima anversezei.

Planchet căută să ţină trează această sete de mărire. El povesti, sau mai degrabă aminti toate splendorile din timpul ultimei domnii: bătăliile, asediile, serbările. Vorbi despre luxul englezilor, despre trofeele cucerite de cei trei viteji, dintre care d'Artagnan, cel mai negăbat în seamă la început, sfârşise prin a deveni şeful lor. Îl entuziasmă pe Porthos, pomenindu-i de

tinereţea lui dusă; lăudă cât putu mai mult neprihănirea acestui mare senior şi religiozitatea cu care respecta el prietenia; fu bun de gură, fu nespus de dibaci. Îl vrăji pe Porthos, o tulbură pe Trüchen, îl puse pe gânduri pe d'Artagnan.

La ceasurile şase, muşchetarul porunci să fie pregătiţi caii şi-l puse pe Porthos să se îmbrace. Îi mulţumi lui Planchet pentru buna lui găzduire şi-i strecură la ureche câteva cuvinte despre o slujbă pe care ar putea să i-o găsească la curte, ceea ce-l înălţă numaidecât pe Planchet în ochii doamnei Trüchen, în faţa cărora bietul băcan, atât de cumsecade, atât de mărinimos, atât de devotat, scăzuse mult de la ivirea şi de la asemuirea lui cu cei doi mari seniori. Căci aşa sunt făcute femeile: râvnesc la ceea ce nu au şi dispreţuiesc ceea ce au căpătat după multă râvnire.

După ce-i făcu acest bine prietenului său Planchet, d'Artagnan îi spuse încet lui Porthos:

— Prietene, ai un inel foarte frumos în deget.

— Trei sute de pistoli — răspunse Porthos.

— Doamna Trüchen ţi-ar păstra şi mai mult amintirea dacă i-ai dărui ei acest inel — zise d'Artagnan.

Porthos şovăi.

— Găseşti că nu e destul de frumos inelul? întrebă muşchetarul. Te înţeleg; un mare senior, ca tine, nu vrea să fie găzduit de o fostă slugă fără să-şi plătească din belşug găzduirea; dar, crade-mă, Planchet are o inimă atât de bună, încât nu va ţine seama că posezi un venit de o sută de mii de livre.

— Aş vrea — zise Porthos, măgulit de aceste cuvinte — să-i dau doamnei Trüichen mica mea căşărie de la Bracieux: face cât un inel frumos pe un deget... doisprezece stânjeni.

— E prea mult, dragul meu Porthos, prea mult deocamdată... Păstrează căşăria pentru mai târziu. Şi, scoţându-i diamantul din deget, se apropie de Trüchen: Doamnă — zise el — domnul baron nu ştie cum să te roage să primeşti, ca semn al prieteniei lui, acest mic inel. Domnul du Vallon este unul din oamenii cei mai generoşi şi discreţi pe care-i cunosc. Ar fi vrut să-ţi ofere o căşărie pe care o are la Bracieux, dar eu l-am sfătuit altfel.

— Oh! făcu Trüchen, sorbind din ochi diamantul.

— Domnule baron! rosti Planchet înduioşat.

— Bunul meu prieten! bâigui Porthos, încântat de-a fi fost atât de bine ajutat de către d'Artagnan.

Toate aceste exclamaţii, încrucişându-se, făcură ca ziua să se sfârşească într-un chip patetic, după ce ameninţase să aibă un deznodământ grotesc. Dar d'Artagnan era acolo şi totdeauna când muşchetarul conducea, lucrurile se terminau după gustul şi dorinţa lui.

Se pupară. Trüchen, readusă în fire de dărnicia baronului, rămase rezervată la locul ei şi nu-i oferi decât o frunte sfioasă şi împurpurată uriaşului senior faţă de care se simţise atât de familiară în ajun. Planchet însuşi fu pătruns de recunoştinţă.

Pornit pe calea dărniciei, baronul Porthos şi-ar fi golit bucuros buzunarele în mâinile bucătăresei şi ale lui Célestin. Dar d'Artagnan îl opri.

— E rândul meu — zise el.

Şi-i dădu un pistol femeii şi doi pistoli moşneagului. Fu răsplătit cu blagosloviri în stare să înmoaie până şi inima lui Harpagon şi să-l facă filantrop.

D'Artagnan îl rugă pe Planchet să-l însoţească până la castel, şi-l introduse pe Porthos în apartamentul său de căpitan, fără să fi fost zărit de nici unul dintre cei pe care nu dorea să-i întâlnească.

Capitolul XVI

Prezentarea lui Porthos

În aceeaşi seară, la ceasurile şapte, regele dădea audienţă unui ambasador al Provinciilor-Unite, în marele salon. Audienţa ţinu un sfert de ceas. După aceea primi pe noii prezentaţi şi câteva doamne, care intraseră cele dintâi.

Într-un colţ al salonului, în dosul unei coloane, Porthos şi d'Artagnan stăteau de vorbă amândoi, aşteptând să le vină rândul.

— Ai aflat vestea cea nouă? îl întrebă muşchetarul pe prietenul său.

— Nu.

— Ei bine, priveşte!

Porthos se ridică în vârful picioarelor şi-l văzu pe domnul Fouquet, în costum de ceremonie, conducându-l la rege pe Aramis.

— Aramis! exclamă Porthos.

— Prezentat regelui de către domnul Fouquet.

— Ah! făcu Porthos.

— Pentru că a fortificat Belle-Isle — continuă d'Artagrtan.

— Şi eu?

— Tu? Tu, dragă, după cum am avut cinstea de a-ţi spune, tu eşti bunul Porthos, pâinea lui Dumnezeu; pe tine te-au rugat să mai stai puţin la Saint-Mandé.

— Ah! repetă Porthos.

— Dar, din fericire, mai sunt şi eu pe-aici — spuse d'Artagnan — şi-mi va veni şi mie rândul numaidecât.

În acel moment, Fouquet se adresă regelui:

— Sire — zise el — vreau să vă cer o favoare maiestăţii voastre. Domnul d'Herblay nu e un ambiţios, dar ştie că poate să fie de ajutor. Maiestatea voastră are nevoie de un plenipotenţiar la Roma şi acesta trebuie să fie un om puternic! Am putea găsi o pălărie pentru domnul d'Herblay.

Regele făcu o mişcare.

— Eu vin rareori cu cereri la maiestatea voastră — zise Fouquet.

— E un caz — răspunse regele, care îşi traducea totdeauna prin aceste cuvinte şovăirile la care nimeni nu mai putea spune nimic. Fouquet şi Aramis se priviră unul pe altul. Regele adăugă:

— Domnul d'Herblay ar putea să ne fie de folos şi în Franţa; ca arhiepiscop, de pildă.

— Sire — obiectă Fouquet cu o graţie ce-i era recunoscută — maiestatea voastră îl copleşeşte pe domnul d'Herblay; arhiepiscopia poate să fie, în intenţiile regelui, un pas spre pălăria de cardinal; una n-o exclude pe cealaltă.

Regele îi admiră prezenţa de spirit şi zâmbi.

— Nici d'Artagnan n-ar fi răspuns mai bine — zise el.

Dar nu apucă să rostească bine acest nume, că d'Artagnan se şi ivi alături.

— Maiestatea voastră m-a chemat? întrebă el.

Aramis şi Fouquet făcură un pas, să se depărteze.

— Îngăduiţi, sire — zise repede d'Artagnan, care-l trase înainte pe Porthos — îngăduiţi să prezint maiestăţii voastre pe domnul baron du Vallon, unul dintre cei mai viteji gentilomi ai Franţei.

Aramis, când îl văzu pe Porthos, se tăcu alb ca varul; Fouquet îşi încleştă pumnii sub dantela manşetelor. D'Artagnan le zâmbi amândurora, în timp ce Porthos se înclină, vădit emoţionat, în faţa maiestăţii regale.

— Porthos aici! şopti Fouquet la urechea lui Aramis.

— Sst! E o trădare — răspunse acesta.

— Sire — continua d'Artagnan — sunt şase ani de când ar fi trebuit să-l prezint maiestăţii voastre pe domnul du Vallon; dar anumiţi oameni se aseamănă stelelor: nu ies la iveală fără cortegiul prietenilor lor. Pleiada a rămas unită, iată de ce am ales pentru prezentarea domnului du Vallon momentul când îl puteţi vedea alături de el şi pe domnul d'Herblay.

Aramis era pe cale de a-şi pierde cumpătul. Îl fulgeră pe d'Artagnan cu o privire semeaţă, ca pentru a primi sfidarea, pe care părea să i-o arunce acesta.

— Ah, aceşti domni sunt prieteni buni? întrebă regele.

— Foarte buni, sire şi unul răspunde pentru celălalt. Întrebaţi-l pe domnul de Vannes cum a fost fortificată Belle-Isle?

Fouquet se retrase cu un pas.

— Belle-Isle — răspunse Aramis cu răceala — a fost fortificată de către domnul.

Şi-l arătă pe Porthos, care salută pentru a doua oară.

Ludovic admira, dar nu ştia ce să creadă.

— Da — zise d'Artagnan. Acum întrebaţi-l pe domnul baron cine l-a ajutat în lucrările sale?

— Aramis! se grăbi să răspundă Porthos cu sinceritatea lui recunoscută.

Şi arătă către episcop.

"Ce dracu vrea să însemne toată povestea asta şi ce sfârşit va avea această comedie?" se întreba în sinea lui episcopul.

— Cum — zise regele — domnul cardinal... vreau să spun episcop... se numeşte Aramis?

— Nume de război — explică d'Artagnan.

— Nume dat între prieteni — adăugă Aramis.

— Fără modestie — interveni d'Artagnan. Sub înfăţişarea unui preot, sire, se ascunde cel mai strălucit ofiţer, cel mai viteaz gentilom, cel mai învăţat teolog al regatului vostru.

Ludovic înălţă fruntea.

— Şi un inginer! zise el admirând fizionomia cu adevărat demnă pe atunci de admirat a lui Aramis.

— Inginer când se întâmplă, sire — răspunse acesta.

— Camaradul meu, fost muşchetar, sire — adăugă d'Artagnan cu căldură — omul ale cărui sfaturi le-au fost de o sută de ori de folos miniştrilor părintelui maiestăţii voastre... Domnul d'Herblay, într-un cuvânt, care, împreună cu domnul du Vallon, cu mine şi cu contele de La Fère, cunoscut de maiestatea voastră... alcătuiau acel cadril de care s-a vorbit mult în timpul răposatului rege şi în copilăria maiestăţii voastre.

— Şi care a fortificat Belle-Isle — repetă regele cu glas adânc.

Aramis făcu un pas înainte.

— Pentru a-l sluji pe fiu — zise el — cum l-am slujit pe tată.

D'Artagnan îl privea îndeaproape pe Aramis în timp ce rostea aceste cuvinte. Descifra atâta respect adevărat, atâta călduros devotament, atâta convingere neclintită, încât el, d'Artagnan, omul care veşnic se îndoia, el, neînvinsul, se simţea de astă dată dezarmat. "Nu poate avea un asemenea accent cineva care minte" — gândi în sinea lui.

Ludovic se lăsă convins.

— În acest caz — îi spuse el lui Fouquet, care aştepta cu nelinişte rezultatul acestei înfruntări — pălăria de cardinal îi e acordată. Domnule d'Herblay, îţi dau cuvântul meu pentru prima promoţie. Mulţumeşte-i domnului Fouquet.

Aceste cuvinte fură auzite de Colbert, care îşi simţi inima sfâşiată. Ieşi cu paşi repezi din salon.

— Domnule du Vallon — zise apoi regele — exprimă-ţi şi dumneata dorinţa... Vreau ca slujitorii tatălui meu să fie răsplătiţi.

— Sire... — murmură Porthos.

Dar nu putu să spună mai mult.

— Sire — strigă d'Artagnan — acest vrednic gentilom este emoţionat de maiestatea persoanei voastre, el care a înfruntat cu bărbăţie privirea şi focul a mii de duşmani. Dar ştiu ce gândeşte şi eu, care sunt mai obişnuit acum să privesc soarele

în faţă... vă voi exprima gândurile sale: nu are nevoie de nimic, nu doreşte nimic altceva decât fericirea de a contempla pe maiestatea voastră timp de un sfert de ceas.

— Vei lua masa cu mine în seara aceasta — zise regele salutându-l pe Porthos cu un zâmbet graţios.

Porthos se împurpura de fericire şi mândrie. Regele îi făcu semn că e liber să plece şi d'Artagnan îl împinse spre ieşire, după ce-l îmbrăţişă cu căldură.

— Să stai lângă mine la masă — îi spuse Porthos la ureche.

— Da, prietene.

— Aramis e supărat pe mine, nu-i aşa?

— Aramis nu te-a iubit niciodată ca acum. Gândeşte-te că eu l-am ajutat să capete pălăria de cardinal.

— Aşa e — zise Porthos. Dar, ia spune, regelui îi place ca cineva să mănânce mult la masa lui?

— Înseamnă să-l măguleşti — răspunse d'Artagnan — căci are o poftă de mâncare cu adevărat regală.

— Asta mă bucură — zise Porthos.

Capitolul XVII

Confruntări

Aramis făcuse pe furiş un ocol pentru a se întâlni cu Porthos şi d'Artagnan. Ajunse lângă cel dintâi în dosul unei coloane şi, strângându-i mâna, îl întrebă:

— Ai fugit din închisoarea mea?

— Nu-l certa — interveni d'Artagnan. Eu i-am dat, dragă Aramis, cheia care l-a pus în libertate.

— Ah, prietene — replică Aramis, adresându-se lui Porthos — nu puteai să mai ai puţină răbdare?

D'Artagnan sări în ajutorul lui Porthos, pe care începuseră să-l treacă sudorile.

— Voi, oamenii bisericii — îi spuse el lui Aramis — sunteţi nişte mari capete politice. Noi ăştia, mânuitorii de spadă, mergem drept la ţintă. Iată faptul: mă dusesem să-i fac o vizită drăguţului de Baisemeaux...

Aramis îşi aţinti urechea.

— Iacă — zise Porthos — mi-am adus aminte că am o scrisoare de la Baisemeaux pentru tine, Aramis.

Şi Porthos îi întinse scrisoarea pe care o cunoaştem. Aramis ceru îngăduinţa să o citească şi o citi, fără ca d'Artagnan să fi părut o singură clipă stânjenit de această împrejurare, pe care o prevăzuse de altfel. Nu-i vorbă, Aramis căută să nu se trădeze prin nimic, lucru pentru care d'Artagnan îl admiră mai mult ca oricând. Scrisoarea odată citită, Aramis o vârî în buzunar cu cel mai desăvârşit calm.

— Spuneai, aşadar, scumpe căpitane? întrebă el.

— Spuneam — reluă muşchetarul — că mă dusesem să-i fac o vizită lui Baisemeaux, în interes de serviciu.

— În interes de serviciu? se miră Aramis.

— Da — răspunse d'Artagnan. Şi, fireşte, am vorbit despre tine şi despre ceilalţi prieteni ai noştri. Trebuie să spun că Baisemeaux m-a primit destul de rece. Am şi plecat repede. Dar, pe când ieşeam de la el, un soldat m-a oprit şi mi-a spus (mă recunoştea, de bună seamă, cu toate că eram în costumul de oraş): "Căpitane, vrei să-mi faci un bine şi să-mi citeşti numele scris pe plicul acesta?" Şi am citit: "Domnului du Vallon, la Saint-Mandé, la domnul Fouquet". Drace — mi-am zis — Porthos nu s-a întors, aşa precum credeam, la Pierrefonds sau la Belle-Isle, ci e la Saint-Mandé, la domnul Fouquet. Domnul Fouquet nu e însă la Saint-Mandé. Porthos e deci singur, sau cu Aramis. Hai să-l văd pe Porthos! Şi m-am dus să-l văd pe Porthos.

— Foarte bine! zise Aramis, cu un aer visător.

— Asta nu mi-ai povestit-o! rosti Porthos.

— Nici nu am avut vreme, prietene.

— Şi l-ai adus pe Porthos la Fontainebleau?

— La Planchet.

— Planchet locuieşte la Fontainebleau? întrebă Aramis.

— Da, lângă cimitir! strigă Porthos, fără să-şi dea seama ce face.

— Cum, lângă cimitir? tresări Aramis bănuitor.

"Hai, gata — îşi zise muşchetarul — să ne folosim de încurcătură, dacă e încurcătură!"

— Da, lângă cimitir — repetă Porthos. Planchet e, fără îndoială, un băiat minunat, care face nişte dulceţuri grozave,

dar ferestrele casei lui dau spre cimitir. E întristător! Aşa, bunăoară, azi-dimineaţă...

— Azi-dimineaţă?... murmură Aramis din ce în ce mai tulburat.

D'Artagnan se întoarse cu spatele şi se duse să bată toba, cu degetele, în geam.

— Azi-dimineaţă — continuă Porthos — am văzut înmormântarea unui creştin.

— Ah! Ah!

— Era ceva trist de tot! Eu, unul, n-aş putea să trăiesc într-o casă de unde vezi mereu numai morţi... Lui d'Artagnan, dimpotrivă, părea că-i place.

— Ah, a văzut şi d'Artagnan?

— N-a văzut, a sorbit din ochi toată întâmplarea.

Aramis simţi că se înăbuşă şi se întoarse să-l privească pe muşchetar; dar acesta intrase în vorbă şi discuta însufleţit cu de Saint-Aignan.

Episcopul continuă să-l mai tragă de limbă pe Porthos; apoi, după ce stoarse tot sucul din această lămâie uriaşă, aruncă la o parte coaja. Se întoarse spre prietenul său d'Artagnan şi, bătându-l pe umăr, îi zise, după ce de Saint-Aignan se depărtă, căci se anunţase masa regelui:

— Prietene!

— Prieten scump! răspunse d'Artagnan.

— Noi nu luăm masa cu regele astă-seară.

— Ba da, eu o iau.

— Poţi să stai de vorbă cu mine zece minute?

— Douăzeci. Atât îi trebuie maiestăţii sale până vine la masă.

— Unde vrei să vorbim?

— Dar şi aici, pe aceste canapele; regele a plecat, astfel că sala a rămas goală şi putem vorbi în linişte.

— Atunci să ne aşezăm.

Se aşezară. Aramis apucă o mână a lui d'Artagnan.

— Mărturiseşte, prietene — zise el — că l-ai îndemnat pe Porthos să nu mai aibă încredere în mine.

— Mărturisesc, dar nu în sensul în care înţelegi tu. L-am văzut pe Porthos plictisindu-se de moarte şi am vrut ca, prezentându-l regelui, să fac pentru el şi pentru tine ceea ce voi n-aţi putea face niciodată.

— Ce anume?

— Elogiul vostru, al amândurora.

— Ai făcut-o într-un chip nobil, mulţumesc.

— Şi ţi-am apropiat pălăria de cardinal, care era cam departe.

— Ah, recunosc! zise Aramis cu un zâmbet ciudat. Într-adevăr, eşti un bărbat nepreţuit când e vorba să vii în sprijinul prietenilor tăi.

— De fapt, n-am făcut altceva decât să-l sprijin pe Porthos.

— Oh şi eu aveam de gând să fac acelaşi lucru! Dar tu ai braţul mai lung decât noi.

Fu rândul lui d'Artagnan să zâmbească.

— Uite ce e — zise Aramis — să fim sinceri unul cu altul; mă iubeşti ca şi altădată, dragul meu d'Artagnan?

— La fel ca şi-altădată — răspunse d'Artagnan, fără să mintă prea mult dându-i acest răspuns.

— Atunci, îţi mulţumesc şi să ne spunem adevărul până la capăt — zise Aramis. Ai fost la Belle-Isie ca trimis al regelui?

— Să zicem.

— Voiai, aşadar, să ne răpeşti plăcerea de a-i oferi regelui Belle-Isle fortificată în întregime?

— Dar, prietene dragă, pentru a vă răpi o plăcere, ar fi trebuit ca mai întâi să vă cunosc intenţiile.

— Ai fost la Belle-Isle fără să ştii nimic?

— În ceea ce te priveşte, da! Cum dracu vrei să-mi fi închipuit că Aramis a devenit un inginer priceput la fortificaţii ca Polibiu sau Arhimede?

— Aşa-i. Totuşi ai bănuit că sunt amestecat în treaba de acolo?

— Ah, da!

— Şi despre Porthos la fel?

— Dragul meu, n-am avut cum să ghicesc că Aramis ar fi inginer. Şi n-aş fi putut să ghicesc că Porthos a şi devenit. Un latin a spus: "Devii orator, poet te naşti". Dar el n-a spus: "Te naşti Porthos şi devii inginer".

— Ţi-ai păstrat toată vioiciunea de spirit — zise Aramis cu răceală. Mai departe.

— Mai departe.

— După ce-ai aflat taina noastră, te-ai grăbit să i-o spui regelui?

— M-am grăbit cu atât mai mult, bunul meu prieten, cu cât am văzut că tu te grăbeai şi mai tare. Când un bărbat ce

cântăreşte două sute cincizeci şi opt de livre, ca Porthos, părăseşte postul său, când un prelat gutos (iartă-mă, tu singur mi-ai spus că suferi de gută), când un prelat bate drumurile în goană, eu trag concluzia că aceşti doi prieteni, care n-au voit să mă prevină, aveau de ascuns faţă de mine lucruri de cea mai mare însemnătate şi — pe cinstea mea! — o iau şi eu la goană... şi alerg atât de repede cât îmi îngăduie slăbiciunea mea şi faptul că nu sufăr de gută.

— Dragă prietene, dar nu te-ai gândit că ai fi putut să ne faci, mie şi lui Porthos, un prost serviciu?

— Ba m-am gândit; dar voi, Porthos şi cu tine, m-aţi făcut să joc rolul unui caraghios la Beile-Isle.

— Iartă-mă — zise Aramis.

— Nu te supăra — zise d'Artagnan.

— Prin urmare, acum ştii totul? reluă Aramis.

— Pe cinstea mea, nu.

— Ştii că a trebuit să-l previn numaidecât pe domnul Fouquet, pentru ca el să ţi-o ia înainte la rege?

— Tocmai asta nu înţeleg, de ce trebuia.

— Domnul Fouquet are duşmani, recunoşti?

— Ei, da.

— Are mai ales unul...

— Primejdios?

— De moarte! Ei bine, pentru a înfrânge influenţa acestui duşman, domnul Fouquet a trebuit să-i facă regelui dovada unui mare devotament şi a unor mari sacrificii. I-a făcut o surpriză maiestăţii sale, oferindu-i Belle-Isle. Tu, ajungând cel dintâi ia Paris, surpriza s-ar fi spulberat... Am fi avut aerul că cedăm de frică.

— Înţeleg.

— Iată tot misterul — spuse Aramis, mulţumit că-l convinsese pe muşchetar.

— Numai că — zise acesta — mai simplu ar fi fost să mă fi tras deoparte, la Belle-Isle şi să-mi fi spus: "Dragă prietene, noi fortificăm Belle-Isle-en-Mer pentru a i-o oferi regelui. Fă-ne plăcerea şi spune-ne pentru cine lucrezi. Eşti prietenul domnului Colbert sau al domnului Fouquet?" Poate că n-aş fi răspuns nimic; dar tu ai fi stăruit: "Eşti prietenul meu?" Şi eu ţi-aş fi spus: "Da".

Aramis înclină capul.

— În felul acesta — urmă d'Artagnan — m-ai fi legat de mâini şi de picioare, iar eu i-aş fi spus regelui: "Sire, domnul Fouquet fortifică Belle-Isle şi încă foarte bine; dar iată un mesaj pe care guvernatorul din Belle-Isle m-a rugat să-l prezint maiestăţii voastre". Sau mai degrabă: "Iată o vizită a domnului Fouquet, în vederea intenţiilor sale". N-aş mai fi jucat astfel rolul unui neghiob, surpriza v-ar fi izbutit din plin, iar noi nu ne-am fi uitat chiorâş unul la altul.

— Pe când aşa — replică Aramis — astăzi ai procedat ca un prieten al domnului Colbert. Eşti cumva prietenul lui?

— Păcatele mele, nu! se lepădă muşchetarul. Domnul Colbert e un ticălos şi îl urăsc aşa cum l-am urât pe Mazarin, dar fără să mă tem de el.

— Ei bine — zise Aramis — eu îl iubesc pe domnul Fouquet şi sunt al lui. Cunoşti situaţia mea... N-am avere... Domnul Fouquet mi-a dat putinţa să agonisesc câte ceva, să am o episcopie; domnul Fouquet m-a îndatorat, ca un om binevoitor, şi-mi reamintesc încă destul de lume, pentru a preţui bunele procedee. Pe scurt, domnul Fouquet mi-a cucerit inima şi m-am pus în slujba lui.

— Nimic mai bun. Ai un stăpân vrednic de încredere.

Aramis îşi muşcă buzele.

— Cel mai bun, cred, din câţi se pot întâlni.

Apoi făcu o pauză. D'Artagnan se feri să-l tulbure.

— Ştii cumva prin ce împrejurare s-a pomenit Porthos amestecat în toate astea?

— Nu — răspunse d'Artagnan. Sunt curios din fire, e adevărat, dar nu-l descos niciodată pe un prieten, dacă el vrea să-mi ascundă o taină.

— Eu am să ţi-o spun totuşi.

— Nu e nevoie, dacă mărturisirea mă obligă la ceva.

— Oh, nu te teme de nimic! Porthos e omul pe care-l iubesc cel mai mult, fiindcă e simplu şi bun; Porthos e un om drept. De când sunt episcop, caut cu precădere firile simple, care mă fac să iubesc adevărul şi să urăsc intriga.

D'Artagnan îşi mângâie mustaţa.

— L-am înţeles şi l-am căutat pe Porthos: n-avea nici o treabă, iar prezenţa lui îmi amintea de zilele mele frumoase de altădată, fără a mă gândi să fac ceva rău în prezent. L-am chemat pe Porthos la Vannes. Domnul Fouquet, care ţine la

mine, aflând că Porthos mi-e prieten, i-a făgăduit ordinul la prima promoţie; iată tot secretul.

— Nu mă voi folosi de el — zise d'Artagnan.

— O ştiu, dragă prietene; nimeni nu are mai multă onoare ca tine.

— Mă mândresc cu asta, Aramis.

— Acum... Şi prelatul îşi privi prietenul până în adâncul sufletului. Acum să vorbim despre noi, pentru noi. Vrei să devii unul din prietenii domnului Fouquet? Nu mă întrerupe înainte de a şti ce vreau să spun.

— Te ascult.

— Vrei să devii mareşal al Franţei, pair, duce şi să ai un ducat de un milion?

— Dar, prietene — întrebă d'Artagnan — ca să capăt toate astea, ce trebuie să fac?

— Să fii omul domnului Fouquet.

— Eu sunt omul regelui, prietene.

— Nu întru totul, presupun.

— Oh, d'Artagnan e dintr-o bucată!

— Ai, îmi închipui, o ambiţie pe măsura inimii mari pe care o porţi în piept.

— Da, am.

— Ei bine?

— Ei bine, doresc să fiu mareşal al Franţei; dar regele mă va face mareşal, duce, pair; regele îmi va da toate acestea.

Aramis îl sfredeli pe d'Artagnan cu o privire scurtă.

— Oare nu e regele stăpânul? întrebă d'Artagnan.

— Nimeni nu tăgăduieşte asta; dar şi Ludovic al XIII-lea era stăpân.

— Oh, prietene dragă, însă între Richelieu şi Ludovic al XIII-lea nu exista un d'Artagnan — răspunse în linişte muşchetarul.

— În jurul regelui — zise Aramis — sunt destule pietre de care te loveşti.

— Nu însă şi regele, nu-i aşa?

— De bună seamă, numai că...

— Uite ce e, Aramis, eu văd că toţi se gândesc la ei şi nici unul la acest tânăr prinţ; eu mă voi susţine, susţinându-l.

— Şi ingratitudinea?

— Numai cei slabi se tem de ea.

— Eşti atât de sigur de tine?

— Cred că da.

— Dar regele s-ar putea să nu mai aibă nevoie de tine.

— Dimpotrivă, cred că va avea mai multă nevoie ca oricând; gândeşte-te, prietene, dacă va trebui să fie arestat un nou Condé, cine-l va aresta? Numai asta... ea singură în toată Franţa.

Şi d'Artagnan bătu cu palma teaca spadei sale.

— Ai dreptate — rosti Aramis pălind.

Şi se ridică, strângându-i mâna lui d'Artagnan.

— Iată ultima chemare la masă — zise căpitanul de muşchetari. Îmi dai voie...

Aramis îşi trecu braţul pe după grumazul muşchetarului şi-i ispuse:

— Un prieten ca tine e piatra cea mai preţioasă de la coroana regală.

Apoi se despărţiră.

"Bine-am spus eu — gândi d'Artagnan — că aici se ascunde ceva."

"Să ne grăbim să dăm foc pulberii — îşi spuse Aramis — d'Artagnan ne-a arătat fitilul."

Capitolul XVIII

Prinţesa şi de Guiche

Am văzut cum plecase din sală contele de Guiche în ziua când Ludovic al XIV-lea îi oferise cu atâta galanterie domnişoarei de La Vallière minunatele brăţări câştigate la loterie. Contele se plimbă câtva timp prin jurul palatului, cu mintea şfâşiată de mii de bănuieli şi mii de nelinişti. Apoi fu văzut pândind într-un colţ al parcului, în dreptul pâlcului de carpeni, plecarea *Doamnei*.

Se scurse o bună jumătate de ceas. Singur în clipele acelea, contele nu putea spune că era străbătut de gânduri voioase. Îşi scosese carneţelul din buzunar şi se hotărî, după mii de şovăieli, să scrie aceste cuvinte:

"Doamnă, vă rog să-mi acordaţi o întrevedere de câteva clipe. Să nu vă sperie această cerere, care nu trece dincolo de profundul respect ce mă face al dumneavoastră etc., etc."

Semnă această ciudată cerere, împăturită ca un răvaş de dragoste, când văzu ieşind din castel mai multe femei, apoi câţiva bărbaţi, în sfârşit aproape tot cercul reginei. O zări pe La Vallière însăşi, pe urmă pe Montalais vorbind cu Malicorne. Îi văzu pe toţi oaspeţii, până la ultimul, care, cu puţin mai înainte, umpleau salonul reginei-mame.

Doamna nu trecuse încă; ea trebuia oricum să străbată curtea pentru a ajunge în apartamentele sale, şi, din colţul parcului, de Guiche se strecură în curte. În sfârşit, o văzu ieşind pe *Doamna*, însoţită de doi paji ce duceau făcliile aprinse. Mergea repede şi când ajunse în faţa uşii, strigă:

— Paji, să fie căutat domnul conte de Guiche. Are să-mi aducă un răspuns în legătură cu o însărcinare pe care i-am dat-o. Dacă e liber, să fie rugat să treacă pe la mine.

De Guiche rămase mut, ascuns în întuneric; dar, de îndată ce *Doamna* păşi pragul, el se repezi spre scăriţa de la intrare, luând aerul cel mai nepăsător, dar căutând să fie văzut de pajii care şi porniseră în grabă spre locuinţa lui. "Ah, *Doamna* mă caută!" îşi zise el foarte emoţionat si mototoli biletul devenit acum de prisos.

— Conte — zise unul dintre paji zărindu-l — suntem fericiţi că v-am întâlnit.

— Ce este, domnii mei?

— Un ordin de la *Doamna*.

— Un ordin de la *Doamna*? rosti de Guiche cu surprindere.

— Da, conte, alteţa sa regală vă cheamă; îi datoraţi, ne-a spus, un răspuns în legătură cu o însărcinare. Sunteţi liber?

— Sunt întru totul la ordinul alteţei sale regale.

— Atunci, binevoiţi şi veniţi cu noi.

Urcat la Prinţesă, de Guiche o găsi palidă şi tulburată. La uşă stătea Montalais, puţin neliniştită de ceea ce se petrecea în mintea stăpânei sale.

De Guiche se ivi în prag.

— Ah, dumneata eşti, domnule de Guiche! rosti Prinţesa. Intră te rog... Domnişoară de Montalais, nu mai am nevoie de dumneata.

Montalais şi mai nedumerită încă, spuse noapte bună şi ieşi. Cei doi interlocutori rămaseră singuri.

Contele se simţea stăpân pe situaţie: *Doamna* fusese aceea care îi dăduse o întâlnire. Dar cum s-ar putea folosi contele de acest avantaj? *Doamna* era o fiinţă atât de capricioasă! Alteţa sa regală avea o fire atât de schimbătoare! Ceea ce şi dovedi fără întârziere, căci deschizând vorba, ea întrebă:

— Ei bine, n-ai să-mi spui nimic?

El crezu că-i ghicise gândul; crezu, căci aşa sunt făcuţi cei ce iubesc, lesne încrezători şi orbi ca poeţii şi ca profeţii, crezu că ea îi înţelesese dorinţa ce-l frământa de a o vedea, precum şi motivul acestei dorinţe.

— Ba da, doamnă — murmură el — şi mi se pare totul foarte ciudat.

— Întâmplarea cu brăţările, nu-i aşa? zise ea cu aprindere.

— Da, doamnă.

— Îl crezi pe rege îndrăgostit? Spune!

De Guiche o privi lung; ea îşi plecă ochii sub aceste priviri care pătrundeau până în adâncul inimii.

— Cred — răspunse el — că regele s-ar putea să-şi fi pus în gând să facă în ciudă cuiva; altfel nu s-ar arăta atât de grăbit pe cât este; nu s-ar încumeta să întunece virtutea unei fete până acum mai presus de orice discuţie.

— Cum! Această neruşinată? zise pe un ton tăios Prinţesa.

— Pot încunoştinţa pe alteţa voastră regală — vorbi de Guiche cu o hotărâre plină de respect — că domnişoara de La Vallière este iubită de un om care merită toată consideraţia, întrucât e un bărbat cu însuşiri alese.

— Oh, Bragelonne poate?

— Prietenul meu. Da, doamnă.

— Ei bine, chiar dacă e prietenul dumitale, ce-i pasă regelui de asta?

— Regele ştie că Bragelonne e logodnicul domnişoarei de La Vallière; şi cum Raoul l-a slujit pe rege cu toată vrednicia, regele nu va săvârşi un rău ce nu va mai putea fi îndreptat.

Doamna începu să râdă cu hohote, ceea ce-i făcu lui de Guiche o impresie dureroasă.

— Vă repet, doamnă, că eu nu-l cred pe rege îndrăgostit de La Vallière şi dovada că nu-l cred e că tocmai voiam să vă întreb al cui amor propriu caută să-l înţepe maiestatea sa în această împrejurare? Dumneavoastră, care cunoaşteţi toată

curtea, m-aţi putea ajuta să găsim răspunsul, cu atât mai mult cu cât, aşa precum se spune pretutindeni, alteţa voastră regală e în relaţii de strânsă prietenie cu regele.

Doamna îşi muşcă buzele şi, întrucât n-avea ce să răspundă, căută să schimbe firul convorbirii.

— Dovedeşte-mi — zise ea, aţintind asupra lui una din acele priviri în care se oglindeşte parcă sufletul întreg — dovedeşte-mi că mă căutai să-mi pui întrebări, mie care te-am chemat aici.

De Guiche scoase atunci din buzunar, cu gravitate, biletul pe care-l scrisese şi i-l arătă.

— Simpatie — zise ea.

— Da — răspunse contele cu o nemărginită tandreţe — da, simpatie. Eu însă v-am explicat cum şi pentru ce vă căutam: dumneavoastră, doamnă, îmi face impresia că vă întrebaţi încă şi acum pentru ce m-aţi chemat aici.

— Ai dreptate.

Şi nu ştiu ce să mai spună.

— Aceste brăţări au să mă facă să-mi pierd capul — zise ea deodată.

— Vă aşteptaţi cumva ca regele să vi le ofere? întrebă de Guiche.

— Şi de ce nu?

— Dar, înaintea dumneavoastră, doamnă, înaintea dumneavoastră, cumnata lui, era regina, soţia regelui.

— Înainte de La Vallière — rosti Prinţesa cu înveninare — nu eram eu, nu era întreaga curte?

— Vă încredinţez, doamnă — zise cu mult respect contele — că dacă aţi fi auzită vorbind astfel, că dacă cineva v-ar vedea ochii înroşiţi şi, Dumnezeu să mă ierte, lacrima asta ce vi se iveşte între gene, oh, da, toată lumea ar spune că alteţa voastră regală e geloasă.

— Geloasă! rosti Prinţesa cu semeţie. Geloasă pe La Vallière?

Se aştepta să-l vadă pe de Guiche înclinându-se în faţa tonului ei semeţ şi a gestului ei plin de mândrie.

— Geloasă pe La Vallière, da, doamnă — repetă el neclintit.

— Mi se pare, domnule — îngăimă ea — că dumneata îţi permiţi să mă insulţi!

— Nu cred asta, doamnă — răspunse contele, puţin neliniştit, dar hotărât să ţină în frâu această mânie nestăpânită.

— Ieşi! strigă Prinţesa în culmea întărâtării, într-atât sângele rece şi respectul mut al lui de Guiche o scoseseră din sărite.

De Guiche se retrase un pas, făcu o reverenţă cu încetineală, se ridică alb ca manşetele pe care le purta şi, cu o voce uşor schimbată, zise:

— Nu merita osteneala să mă grăbesc, pentru a mă alege cu această nedreaptă dizgraţie.

Şi întoarse spatele fără grabă. Nu făcu cinci paşi, că *Doamna* se repezi ca o tigroaică după el, îl apucă de mânecă şi, întorcându-l spre dânsa, îi zise, tremurând de furie:

— Respectul dumitale prefăcut este mai jignitor ca jignirea însăşi. Mă rog, jigneşte-mă, dar cel puţin spune o vorbă!

— Iar dumneavoastră, doamnă — răspunse contele calm, trăgând spada din teacă — străpungeţi-mi inima, dar nu mă chinuiţi în felul acesta.

După privirea pe care el o aţinti asupra-i, privire încărcată de dragoste, de hotărâre, de deznădejde chiar, ea înţelese că un bărbat atât de potolit în aparenţă îşi va înfige spada în piept dacă i-ar mai spune un singur cuvânt. Îi smulse fierul din mână şi, strângându-i braţul cu o pornire ce putea să fie luată drept dragoste, îi spuse:

— Conte, cruţă-mă. Vezi bine că sufăr şi n-ai nici o milă.

Lacrimile, ultima criză a acestui acces, îi înăbuşiră glasul. De Guiche, văzând-o că plânge astfel, o luă în braţe şi o duse până la fotoliu; după o clipă, ea izbucni în hohote.

— De ce — murmură el la picioarele sale — nu-mi mărturisiţi necazurile ce vă întunecă sufletul? Iubiţi pe cineva? Spuneţi-mi. Sunt gata să mor, dar numai după ce vă voi fi uşurat, consolat, slujit chiar.

— Oh, mă iubeşti atât de mult? murmură ea învinsă.

— Atât de mult vă iubesc, da, doamnă.

Ea îi întinse amândouă mâinile.

— Iubesc pe cineva, într-adevăr — rosti ea atât de încet, încât nimeni n-ar fi putut s-o audă.

El o auzi totuşi.

— Pe rege? întrebă.

Ea dădu uşor din cap şi surâsul îi fu asemenea acelor luminări ale norilor prin care, după furtună, ai crede că vezi deschizându-se porţile paradisului.

— Dar — adăugă Prinţesa — o inimă nobilă e frământată şi de altfel de pasiuni. Iubirea e poezie; dar viaţa acestei inimi este orgoliul. Conte, m-am născut pe un tron, sunt mândră şi geloasă de rangul meu. Pentru ce regele îşi apropie ceea ce nu e vrednic de el?

— Iarăşi? vorbi de Guiche. Iată că o persecutaţi pe această biată fată, care va fi soţia prietenului meu.

— Eşti atât de naiv, ca să crezi asta?

— Dacă n-aş crede-o — răspunse el foarte palid deodată — Bragelonne ar fi prevenit chiar mâine, da, dacă aş bănui că această biată La Vallière şi-ar fi uitat jurământul pe care i l-a făcut lui Raoul. Dar nu, ar fi o crimă să trădez taina unei femei; ar fi o crimă să tulbur liniştea unui prieten.

— Dumneata socoţi — zise Prinţesa cu o sălbatică izbucnire de râs — că a nu şti ce se petrece în jurul tău înseamnă fericire?

— Aşa socot — răspunse el.

— Dovedeşte! Dovedeşte-mi-o! îl aţâţă ea.

— E foarte uşor. Doamnă, se vorbeşte la curte că regele vă iubeşte şi că-l iubiţi pe rege.

— Ei bine? zise ea răsuflând cu greu.

— Ei bine, presupuneţi că Raoul, prietenul meu, ar fi venit şi mi-ar fi spus: "Da, regele o iubeşte pe *Doamna*; da, regele a cucerit inima *Doamnei*". Cred că l-aş fi ucis pe Raoul!

— Ar fi trebuit — zise Prinţesa cu acea încăpăţânare a femeilor ce se simt de necucerit — ar fi trebuit ca domnul Bragelonne să aibă dovezi pentru a-ţi vorbi astfel.

— Fapt este — răspunse de Guiche cu un oftat — că, nefiind înştiinţat, nu m-a preocupat aceasta şi iată că neştiinţa mea mi-a salvat viaţa.

— Vei duce egoismul şi răceala dumitale până acolo — spuse *Doamna* — încât îl vei lăsa pe acest nefericit tânăr să o iubească mai departe pe La Vallière?

— Până în ziua când voi vedea că La Vallière e vinovată, da, doamnă.

— Dar brăţările?

— Ei, doamnă, întrucât dumneavoastră înşivă vă aşteptaţi să le primiţi de la rege, ce-aş mai putea spune?

Argumentul era puternic; Prinţesa fu zdrobită. Din clipa aceea nu mai avu ce să răspundă. Dar, cum era o inimă plină de nobleţe, cum spiritul ei venea totdeauna în ajutor, ea înţelese

întreaga delicateţe a lui de Guiche. Citi limpede în inima lui că-l bănuia pe rege de a o iubi pe La Vallière, dar nu voia să se folosească de această portiţă de scăpare vulgară, care constă în a prăbuşi un rival în spiritul unei femei, dându-i acesteia încredinţarea, certitudinea că acest rival face curte altei femei. Ghici că el o bănuia pe La Vallière, dar că spre a-i lăsa timp să se îndrepte, spre a nu-i da prilejul să se piardă pentru totdeauna, îşi rezerva dreptul de a interveni direct atunci când va fi cazul, sau de a o mustra la momentul potrivit. Citi, într-un cuvânt, atâta măreţie sufletească, atâta generozitate în inima iubitului ei, încât simţi că se aprinde şi a sa în apropierea unei flăcări atât de curate. De Guiche, rămânând, cu toată teama lui de a displace, un bărbat consecvent şi devotat, creştea în ochii ei până la proporţiile unui erou, coborând-o pe dânsa la starea de femeie geloasă şi mică la suflet. Îl iubi din clipa aceea cu atâta căldură, încât nu se putu împiedica de a-i da o dovadă.

— Iată atâtea vorbe de prisos — zise ea apucându-i mâna. Bănuială, nelinişte, dispreţ, durere, cred că am rostit toate aceste cuvinte pe rând.

— Din păcate, da, doamnă.

— Şterge-le din inimă-ţi, aşa cum şi eu le smulg dintr-a mea. Conte, că această La Vallière îl iubeşte pe rege sau nu-l iubeşte, că regele o iubeşte sau n-o iubeşte pe La Vallière, să facem, din clipa aceasta, o deosebire între cele două roluri ale noastre. Văd că faci ochii mari; pun rămăşag că nu mă înţelegi!

— Sunteţi atât de ageră, doamnă, încât tremur totdeauna de teamă să nu vă displac.

— Iată-l cum tremură, frumosul îngrozit! rosti ea cu o drăgălăşenie plină de farmec. Da, domnule, am două roluri de jucat. Sunt sora regelui şi cumnata soţiei lui. În această calitate, nu am oare dreptul să mă preocupe intrigile căsniciei lor? Care e părerea dumitale?

— Cât mai puţin, doamnă.

— Aşa e, dar mai e şi o chestiune de demnitate; şi, pe urmă, sunt soţia *Domnului*.

De Guiche scoase un suspin.

— Ceea ce — adăugă ea cu tandreţe — ar trebui să te facă să-mi vorbeşti totdeauna cu cel mai suveran respect.

— Oh! exclamă el căzându-i la picioare şi sărutându-i-le cu aprindere, ca pe ale unei divinităţi.

— Dar — murmură Prinţesa — cred că mai am şi un alt rol. Îl uitasem.

— Care? Care?

— Sunt femeie — răspunse ea şi mai încet încă. Iubesc.

De Guiche se ridică. Ea îi întinse braţele. Buzele li se împreunară. Un pas se auzi în dosul tapiseriei. Montalais ciocăni.

— Ce s-a întâmplat, domnişoară? întrebă *Doamna*.

— Cineva îl caută pe domnul de Guiche — răspunse Montalais, care avusese destul timp să vadă fâstâcirea actorilor acestor patru roluri, căci de Guiche şi-l jucase şi el cu eroism pe al său.

Capitolul XIX

Montalais şi Malicorne

Montalais avea dreptate. Domnul de Guiche, chemat peste tot, era foarte expus, datorită mulţimii însăşi a treburilor, să nu poată răspunde nicăieri. Aşa că şi aceasta e tăria situaţiilor slabe, *Doamna*, în pofida orgoliului ei rănit, în ciuda furiei sale lăuntrice, n-o putu dojeni cu mânie, deocamdată cel puţin, pe Montalais, care încălcase cu atâta neobrăzare consemnul aproape regal prin care fusese îndepărtată.

De Guiche, de asemenea, îşi pierdu capul, sau, mai bine să o spunem de-a dreptul, el îşi pierduse capul înainte de a se fi ivit Montalais, căci, de îndată ce auzi glasul fetei, fără să-şi mai ia rămas bun de la *Doamna*, aşa cum cea mai simplă bună-cuviinţă o cerea, chiar între egali, o zbughi pe uşă cu inima învolburată, cu mintea zăpăcită, lăsând-o pe Prinţesă cu o mână ridicată şi făcându-i un gest de despărţire. Cel mult, de Guiche putea să spună, cum avea să spună Chérubin o sută de ani mai târziu, că ducea pe buzele lui o fericire pentru o eternitate întreagă.

Montalais îi găsi deci pe cei doi îndrăgostiţi foarte încurcaţi: încurcat era cel care fugea, încurcată era şi cea care

rămânea. Drept care, tânăra fată murmură, aruncând o privire interogativă în jurul ei:

— Cred că, de data asta, ştiu atât cât poate dori să ştie cea mai curioasă femeie din lume.

Doamna se simţi aşa de stânjenită de această privire inchizitorială, încât, ca şi cum ar fi auzit vorbele murmurate de Montalais, nu-i spuse nimic domnişoarei sale de onoare şi, lăsându-şi ochii în jos, trecu în camera ei de culcare. Ceea ce văzând, Montalais trase cu urechea. Şi o auzi pe *Doamna* întorcând cheia în uşă. Din clipa aceea, ea înţelese că era liberă pentru tot restul nopţii şi, făcând în faţa uşii care abia se închisese un gest destul de nerespectuos, ce voia să spună: "Noapte bună, Prinţesă!", coborî să-l reîntâlnească pe Malicorne, foarte preocupat în momentul acela să urmărească din ochi un curier plin de praf care tocmai ieşea de la contele de Guiche.

Montalais îşi dădu numaidecât seama că Malicorne făcea un lucru de mare însemnătate; îl lăsă deci să-şi holbeze ochii, să-şi întindă gâtul şi când el reveni la poziţia sa firească, îl bătu uşurel pe umăr:

— Ei bine — întrebă fata — ce e nou?

— Domnul de Guiche e îndrăgostit de *Doamna* — răspunse Malicorne.

— Straşnică veste! Eu am aflat o noutate mai proaspătă.

— Şi ce anume ai aflat?

— Că *Doamna* e îndrăgostită de domnul de Guiche.

— Una e urmarea celeilalte.

— Nu întotdeauna, frumosul meu domn.

— Această axiomă se referă la mine?

— Persoanele prezente sunt, ca de obicei, scoase din cauză.

— Mulţumesc — spuse Malicorne. Dar de partea cealaltă? reluă el întrebările.

— Regele a venit astă-seară, după loterie, să o vadă pe domnişoara de La Vallière.

— Ei bine, a văzut-o?

— Nu.

— Şi de ce nu?

— Uşa era încuiată.

— Astfel că...?

— Astfel că regele s-a întors mofluz, ca un simplu hoţ care şi-a uitat uneltele acasă.

— Bun.

— Dar în partida a treia? întrebă Montalais.

— Curierul care a venit la domnul de Guiche a fost trimis de domnul de Bragelonne.

— Bun! rosti Montalais bătând din palme.

— Pentru ce bun?

— Fiindcă avem cu ce să ne îndeletnicim. Dacă ne-am plictisi acum, ar fi rău de noi.

— Ar trebui să ne împărţim rolurile — zise Malicorne — astfel ca să nu încurcăm lucrurile.

— Nimic mai simplu — răspunse Montalais. Trei intrigi, ţesute cu cap, duse cu îndemânare, dau, una peste alta, în cifră rotundă, trei bilete pe zi.

— Oh! strigă Malicorne ridicând din umeri. Dar nu te gândeşti, draga mea, că trei bilete într-o zi se potriveşte pentru simţămintele unor burghezi! Un muşchetar în serviciu, o fată la mănăstire, schimbându-şi biletul zilnic la înălţimea unei scări sau printr-o gaură făcută în zid... Într-un bilet e cuprinsă toată poezia acestor biete inimi. Pe când în cazul nostru... Oh, înseamnă că-l cunoşti puţin pe ibovnicul regal, draga mea!

— Bine, concluzia! zise Montalais neliniştită. S-ar putea să vină cineva.

— Concluzia? Dar abia sunt la naraţiune! Mai am încă trei puncte de adăugat.

— Zău că o să mă omoare cu flegma lui de flamand! strigă Montalais.

— Iar dumneata, dumneata ai să mă faci să-mi pierd capul cu această nerăbdare de italiancă. Ţi-am spus că îndrăgostiţii noştri îşi vor scrie volume, dar unde vrei să ajungi cu asta?

— La aceea că nici una din doamnele noastre nu poate să păstreze scrisorile pe care le va primi.

— Asta fără doar şi poate.

— Că domnul de Guiche nu va îndrăzni nici el să le păstreze pe ale sale.

— Ceea ce este cu putinţă.

— Ei bine, le voi păstra eu pe toate.

— Iată, într-adevăr, ceva imposibil — zise Malicorne.

— Şi de ce, mă rog?

— Pentru că nu eşti la dumneata acasă; pentru că stai în aceeaşi cameră cu La Vallière, pentru că în odaia unei domnişoare de onoare intră oricine, oricând vrea şi scotoceşte totul; pentru că mă tem de regină, care e geloasă ca o spaniolă, de regina-mamă, geloasă ca două spaniole, şi, în sfârşit, de *Doamna*, geloasă ca zece spaniole.

— Ai uitat pe cineva.

— Pe cine?

— Pe *Domnul*.

— Nu vorbeam decât de femei. Să numărăm deci.

— *Domnul*, nr. 1.

— Nr. 2, de Guiche.

— Nr. 3, vicontele de Bragelonne.

— Nr. 4, regele.

— Regele?

— De bună seamă, regele, care va fi nu numai cel mai gelos, dar şi cel mai puternic dintre toţi. Ah, draga mea!

— Ce vrei să spui?

— În ce viespar te-ai vârât!

— Nu încă atât de primejdios, dacă vei voi să mă urmezi.

— Fără îndoială că te voi urma. Numai că...

— Numai că...?

— Cred că ar fi mai înţelept să dăm înapoi, cât mai e încă timp.

— Eu, dimpotrivă, cred că cel mai înţelept este să ne aşezăm de la început în fruntea tuturor acestor intrigi.

— Singură nu vei face nimic.

— Cu dumneata împreună, voi conduce şi zece asemenea intrigi. Acesta este elementul meu, înţelegi? Sunt făcută să trăiesc la curte, aşa cum salamandra e făcută să trăiască în mijlocul flăcărilor.

— Comparaţia dumitale nu mă mulţumeşte câtuşi de puţin, dragă prietenă. I-am auzit spunând pe învăţaţii foarte învăţaţi, mai întâi, că nu există salamandre şi că chiar de-ar exista, ele ar fi arse şi ar ieşi fripte gata din foc.

— Învăţaţii dumitale pot să fie foarte învăţaţi în materie de salamandre. Dar savanţii dumitale n-au să-şi spuie niciodată cele ce-ţi spun eu acum: Aure de Montalais e menită să fie, până într-o lună, primul diplomat de la curtea Franţei!

— Bine, dar cu condiţia ca eu să fiu al doilea.

— S-a făcut: alianţă ofensivă şi defensivă, bineînţeles!

— Caută însă şi te fereşte de scrisori.

— Ţi le voi transmite pe măsură ce-mi vor cădea în mână.

— Ce-i vom spune regelui despre *Doamna*?

— Că *Doamna* îl iubeşte neîncetat pe rege.

— Ce-i vom spune *Doamnei* despre rege?

— Că va face greşeala cea mai mare dacă nu-l va menaja.

— Ce-i vom spune domnişoarei de La Vallière despre *Doamna*?

— Tot ce vom vrea: La Vallière e a noastră.

— A noastră?

— De două ori.

— Cum vine asta?

— Mai întâi, prin vicontele de Bragelonne.

— Lămureşte-mă.

— N-ai uitat, sper, că domnul de Bragelonne i-a trimis mai multe scrisori domnişoarei de La Vallière!

— Nu uit nimic.

— Aceste scrisori eu le-am primit, eu le-am ascuns.

— Şi, prin urmare, le mai păstrezi încă?

— Totdeauna.

— Unde? Aici?

— O, nu! Le am la Blois, în cămăruţa pe care o ştii.

— Cămăruţa mult iubită, cămăruţă a dragostei, anticameră a palatului în care te voi face să trăieşti într-o zi! Dar, iartă-mă, zici că toate aceste scrisori se află în cămăruţa aceea?

— Da.

— Şi nu le-ai pus într-un scrin?

— Fără îndoială, în acelaşi scrin unde puneam şi scrisorile pe care le primeam de la dumneata şi unde le aruncam şi pe ale mele atunci când treburile sau plăcerile te împiedicau să vii la întâlnire.

— Ah, foarte bine! zise Malicorne.

— Pentru ce această satisfacţie?

— Pentru că văd că nu mai e nevoie să alerg la Blois după scrisori. Le am aici.

— Ai adus scrinul aici?

— Îmi era drag, fiind al dumitale.

— Ia seama atunci, în scrin se găsesc scrisori originale ce vor avea un preţ mare mai târziu.

— Ştiu asta, la naiba şi iată de ce râd şi încă din toată inima.

— Acum, un ultim cuvânt.

— Pentru ce ultimul?

— Avem nevoie de ajutorul cuiva?

— Al nimănui.

— Valeţi, slujitoare?

— Răi, detestabili! Dumneata vei duce scrisorile, dumneata le vei primi. Oh, să lăsăm mândria la o parte! Altfel, dacă domnul Malicorne şi domnişoara Aure nu-şi vor face singuri afacerile, vor trebui să se resemneze a le vedea făcute de alţii.

— Ai dreptate; dar ce se petrece oare la domnul de Guiche?

— Nimic, îşi deschide fereastra.

— Să ne ascundem.

Şi fugiră amândoi; conjuraţia fusese încheiată.

Fereastra care se deschise era, într-adevăr, aceea a contelui de Guiche. Dar, aşa cum şi-ar putea închipui ignoranţii, el n-o deschisese şi nu ajunsese la fereastră numai spre a încerca să vadă umbra *Doamnei* în dosul perdelelor sale, iar preocuparea lui nu era acum aceea a unui îndrăgostit. Primise, după cum am spus, un curier; acest curier îi fusese trimis de Bragelonne. Vicontele de Bragelonne îi scrisese contelui de Guiche. Acesta din urmă citise şi recitise scrisoarea, care îi făcuse o adâncă impresie.

— Ciudat! Ciudat! murmură el. Prin ce mijloace atât de puternice îi mână soarta pe oameni spre ţintele lor?

Şi părăsi fereastra pentru a se apropia de lumină; reciti pentru a treia oară această scrisoare, ale cărei slove îi ardeau în acelaşi timp şi spiritul şi ochii.

"Calais

Dragul meu conte,

L-am găsit la Calais pe domnul de Wardes, care a fost greu rănit într-o întâlnire cu domnul de Buckingham.

E un om viteaz, după cum ştii, acest de Wardes, dar duşmănos şi plin de răutate. Mi-a vorbit mult despre tine, pentru care, spunea, are o deosebită simpatie; despre Doamna, pe care o găseşte frumoasă şi drăgălaşă. A ghicit dragostea ta pentru persoana pe care o ştii.

Mi-a vorbit, de asemenea, despre o persoana care îmi e dragă şi mi-a stârnit cel mai viu interes, deplângându-mă foarte mult, totul cu neprecizări care m-au speriat la început, dar pe care am sfârşit prin a le socoti drept rezultate ale înclinărilor lui către mister. Iată faptul:

El a primit veşti de la curte. Înţelegi că nu puteau fi decât de la domnul de Lorraine. Se zvoneşte, spun veştile lui, despre o schimbare survenită în afecţiunea regelui. Ştii la cine se referă asta. Apoi, mai spun veştile lui, se vorbeşte despre o domnişoară de onoare care ar da loc la fel de fel de clevetiri.

Aceste fraze vagi nu m-au lăsat să dorm. Stau şi mă mustru, de ieri încoace, că firea mea dreaptă şi slabă, în ciuda unei anumite dârzenii, nu m-a lăsat să dau riposta cuvenită acestor insinuări. Într-un cuvânt, domnul de Wardes pleca la Paris; n-am căutat să-i întârzii plecarea, cerându-i lămuriri; şi apoi mi se părea prea aspru, mărturisesc, să-l iau la rost pe un om ale cărui răni abia se vindecaseră. Pe scurt, a plecat spunând că va face popasuri dese şi s-a dus să ia parte, zicea el, la curiosul spectacol pe care curtea se pregăteşte să-l dea peste puţină vreme. A adăugat la aceste cuvinte anumite felicitări, pe urmă anumite condoleanţe. Nu le-am priceput nici pe unele, nici pe celelalte. Eram frământat de gândurilc mele şi de neîncrederea ce mi-o trezea acest om, neîncredere pe care, tu ştii mai bine ca oricine, n-am putut să mi-o înving niciodată.

Dar, după plecarea lui, am intrat şi mai mult la bănuieli. E cu neputinţă ca un caracter cum e acela al lui de Wardes să nu fi pus o picătură din răutatea sa în raporturile pe care le-am avut împreună. E deci cu neputinţă ca în toate acele vorbe misterioase pe care le-a spus domnul de Wardes să nu fie şi un înţeles tainic care să mă pună pe gânduri în ceea ce mă priveşte, sau cu privinţă la persoana pe care o ştii.

Silit cum eram să plec numaidecât spre a împlini însărcinarea regelui, nu mi-a dat în minte să alerg după domnul de Wardes pentru a-i cere explicaţie asupra vorbelor sale în doi peri; îţi trimit însă un curier şi această scrisoare, care îţi va arăta toate îndoielile mele. Te socot în locul meu; eu îmi frământ mintea, tu fă ceva. Domnul de Wardes va sosi acolo în curând; află ce a vrut să spună, dacă nu ştii încă nimic.

În rest, domnul de Wardes pretindea că domnul de Buckingham a părăsit Parisul copleşit de bunăvoinţa DOAMNEI; iată o chestiune care m-ar fi făcut să pun

numaidecât mâna pe spadă, dacă nu mi-aş fi gândit că mă găsesc într-o situaţie când slujirea regelui trebuie să treacă înaintea oricărei zâzanii.

Arde această scrisoare, pe care ţi-o aduce Olivain. Şi cine spune Olivain, spune încrederea însăşi.

Binevoieşte, te rog, dragul meu conte, şi-i aminteşte de mine domnişoarei de La Vallière, căreia îi sărut respectuos mâinile.

Te îmbrăţişează, al tău,
VICONTE DE BRAGELONNE.

P.S. Dacă ceva grav intervine, căci trebuie să prevedem totul, dragă prietene, trimite-mi un curier cu acest singur cuvânt: "Vino" şi voi fi la Paris după treizeci şi şase de ceasuri de la primirea scrisorii tale."

De Guiche suspină, împături scrisoarea pentru a treia oară şi, în loc s-o arunce în foc, cum îl îndemnase Raoul, o vârî în buzunar. Simţea nevoia s-o citească şi s-o recitească mereu.

— Câtă tulburare şi câtă încredere în acelaşi timp — murmură contele. Tot sufletul lui Raoul e în această scrisoare; a uitat să pomenească de contele de La Fère, dar vorbeşte despre respectul pe care i-l păstrează Louisei! Mă previne pe mine, mă roagă pentru el. Ah — continuă de Guiche cu un gest ameninţător — te amesteci în treburile mele, domnule de Wardes? Ei bine, mă voi ocupa şi eu de ale dumitale! Cât despre tine, sărmane Raoul, inima ta îmi lasă în grijă o comoară; voi veghea asupra ei, să n-ai nici o teamă!

Această făgăduială făcută, de Guiche trimise după Malicorne, rugându-l să treacă pe la dânsul fără zăbavă, dacă era cu putinţă. Malicorne răspunse chemării cu o grabă ce era primul rezultat al convorbirii lui cu Montalais.

Cu cât de Guiche, care se credea acoperit, îi punea mai multe întrebări lui Malicorne, cu atât acesta, care lucra în umbră, îi ghicea gândurile. Rezultă că, după un sfert de ceas de convorbire, în care răstimp de Guiche crezu că descoperise întregul adevăr în legătură cu La Vallière şi regele, el nu află absolut nimic în afară de ceea ce văzuse cu ochii lui, în timp ce Malicorne află sau ghici, cum vreţi, că Raoul avea bănuieli, acolo, departe şi că de Guiche îşi luase sarcina să vegheze şi să apere comoara Hesperidelor. Malicorne primi să fie balaurul.

De Guiche socoti că făcuse totul pentru prietenul său şi nu se mai ocupă decât de ale lui.

Fu anunţată pentru a doua zi seara întoarcerea lui de Wardes şi prima lui înfăţişare la rege. După aceea, convalescentul trebuia să se ducă la *Domnul*.

De Guiche se prezentă la *Domnul* înainte de ora hotărâtă.

Capitolul XX

Cum a fost primit de Wardes la Curte

Domnul îl primise pe de Wardes cu acea aleasă favoare pe care împrospătarea spiritului o impune unui caracter nestatornic atunci când se iveşte ceva nou.

De Wardes, care, într-adevăr, nu mai fusese văzut de o lună, era un fruct nou. A-l mângâia însemna mai întâi o necredinţă arătată celor vechi şi o necredinţă are totdeauna farmecul ei; însemna apoi o reparare ce i se cuvenea. *Domnul* îl tratã deci într-un chip cu totul deosebit.

Domnul cavaler de Lorraine, care se temea foarte mult de acest rival, dar care respecta această a doua natură întru totul asemănătoare cu a sa, plus curajul, domnul cavaler de Lorraine avu pentru de Wardes mângâieri şi mai dulci încă decât acelea ale *Domnului*.

De Guiche era acolo, după cum am arătat, dar sta puţin mai la o parte, aşteptând cu răbdare ca toate aceste îmbrăţişări să ia sfârşit.

De Wardes, în timp ce vorbea cu ceilalţi şi chiar cu *Domnul*, nu-l scăpa din ochi pe de Guiche; instinctul îi spunea că acesta se afla acolo numai pentru el. De aceea se îndreptă spre de Guiche de îndată ce termină cu ceilalţi. Amândoi schimbară complimentele cele mai curtenitoare; după care, de Wardes se reîntoarse la *Domnul* şi la ceilalţi gentilomi.

În mijlocul acestor felicitări de bun sosit fu anunţată *Doamna*. Prinţesa aflase despre sosirea lui de Wardes. Ea ştia totul despre duelul lui cu Buckingham. Nu se simţea totuşi stânjenită că se afla acolo la primele cuvinte pe care trebuia să

le rostească cel pe care-l ştia duşmanul ei. Ea era însoţită de câteva doamne de onoare.

De Wardes îi făcu *Doamnei* cele mai graţioase reverenţe, apoi anunţă din capul locului, pentru a deschide ostilităţile, că era gata să dea ştiri despre domnul de Buckingham şi prietenii lui. Era un răspuns direct la răceala cu care îl primise *Doamna*.

Atacul era puternic; *Doamna* simţi lovitura, fără să pară că o primise. Îşi aruncă repede ochii asupra *Domnului* şi asupra lui de Guiche. *Domnul* roşi, de Guiche păli. Numai *Doamna* nu-şi schimbă fizionomia; dar, înţelegând câte neplăceri putea să-i facă acest duşman în faţa celor două personaje care-l ascultau, se plecă zâmbitoare către călător. Acesta schimbă numaidecât vorba.

Doamna era îndrăzneaţă, imprudentă chiar; orice retragere o împingea înainte. După prima strângere de inimă, intră din nou în foc.

— Ai suferit mult din pricina rănilor, domnule de Wardes? întrebă ea. Căci am auzit că ai avut nenorocul să fii rănit.

Fu rândul lui de Wandes să tresară; el îşi muşcă buzele.

— Nu, doamnă — răspunse — aproape deloc.

— Totuşi, pe căldura asta îngrozitoare...

— Aerul mării e rece, doamnă şi apoi aveam o consolare.

— Oh, cu atât mai bine!... Care?

— Aceea de a şti că adversarul meu suferea mai mult decât mine.

— Ah, el a fost rănit mai grav decât dumneata? Nu ştiam asta — zise Prinţesa cu o desăvârşită nepăsare.

— Oh, doamnă, vă înşelaţi, sau mai degrabă lăsaţi a se crede că vă înşelaţi ascultând vorbele mele. Nu spun că ar fi suferit trupeşte mai mult decât mine, ci că inima îi era rănită.

De Guiche înţelese unde ţintea discuţia; îşi luă îndrăzneala să-i facă semn *Doamnei*; acest semn o ruga să se retragă din luptă. Dar ea, fără a-i răspunde lui de Guiche, prefăcându-se că nici nu-l ia în seamă şi mereu zâmbitoare, întrebă:

— Dar cum, domnul de Buckingham era rănit în inimă? Nu credeam, până acum, că o rană la inimă se poate vindeca.

— Vai, doamnă — răspunse cu graţiozitate de Wardes — toate femeile cred aşa ceva şi tocmai asta le face să aibă asupra noastră superioritatea încrederii.

— Draga mea, n-ai înţeles bine — zise Prinţul, pierzându-şi răbdarea. Domnul de Wardes vrea să spună că ducele de Buckingham a fost atins la inimă de altceva decât de o spadă.

— A, bine, bine! exclamă *Doamna*. Ah, e o glumă a domnului de Wardes; foarte bine. Totuşi aş vrea să ştiu, oare domnul de Buckingham ar gusta această glumă? Într-adevăr, păcat că nu se află şi el aici, domnule de Wardes!

Un fulger trecu prin ochii interlocutorului ei.

— Oh — rosti el scrâşnind din dinţi — şi eu aş vrea asta!

De Guiche nu făcu nici o mişcare. *Doamna* părea că aşteaptă să-i sară în ajutor.

Domnul şovaia. Cavalerul de Lorraine făcu un pas şi luă cuvântul.

— Doamnă — zise el — de Wardes ştie prea bine că, pentru un Buckingham, o rană la inimă nu e un lucru nou şi că tot ce-a spus el s-a mai văzut.

— În loc de un aliat, doi duşmani — murmură *Doamna* — doi duşmani uniţi între ei, înverşunaţi!

Şi schimbă firul convorbirii.

A schimba firul convorbirii este, se ştie, un drept al prinţilor, iar eticheta obligă pe ceilalţi să-l respecte. Restul întrevederii fu deci moderat: principalii actori îşi terminaseră rolurile.

Doamna se retrase devreme şi *Domnul*, care voia să-i vorbească, îi dădu braţul. Cavalerul se temea ca buna înţelegere să nu se statornicească între cei doi soţi, lăsându-i să plece liniştiţi împreună. Se îndreptă deci spre apartamentul *Domnului*, pentru a-l surprinde la întoarcere şi a distruge, cu trei vorbe, toate bunele impresii pe care *Doamna* le-ar fi putut sădi în inima lui.

De Guiche făcu un pas către de Wardes, care era înconjurat de multă lume. Îi arătă prin aceasta dorinţa de a vorbi cu el. De Wardes îi făcu semn, din ochi şi din cap, că înţelegea. Pentru străini, acest semn nu era decât o manifestare de prietenie. Atunci de Guiche se întoarse liniştit şi aşteptă.

Nu avu însă prea mult de aşteptat. De Wardes, după ce scăpă de cei din jurul lui, veni lângă de Guiche şi, după un nou salut, începură să se plimbe amândoi, unul lângă altul.

— Ai călătorit bine la întoarcere, dragul meu de Wardes? zise contele.

— Excelent, după cum vezi.

— Şi ai rămas tot vesel ca de obicei?

— Mai mult ca oricând.

— Asta e o mare fericire.

— Ce vrei, totul e bufonerie pe lumea asta, totul e grotesc în jurul nostru!

— Ai dreptate.

— Ah, eşti, aşadar, de aceeaşi părere?

— La dracu! Şi ne aduci veşti de acolo?

— Pe legea mea, nu! Vin să aflu aici veşti.

— Spune, nu te-ai întâlnit totuşi, nu de mult, la Boulogne, cu cineva, cu unul din prietenii noştri?

— Cu cineva... din prietenii noştri?...

— Ai memoria scurtă, după cum văd.

— Ah, da: Bragelonne?

— Exact.

— Care se ducea cu o misiune la regele Carol al II-lea?

— Aşa e. Ei bine, nu ţi-a spus, sau nu i-ai spus...

— Nu mai ştiu ce i-am spus, îţi mărturisesc sincer; dar ştiu ceea ce nu i-am spus.

De Wardes era şiretenia însăşi. Simţea foarte bine, după atitudinea lui de Guiche, atitudine plină de răceală, de demnitate, că întrevederea lor va lua o întorsătură neplăcută. Se hotărî deci să lase convorbirea să-şi urmeze la întâmplare firul, dar el să se ţină mereu în gardă.

— Si, dacă nu te superi, ce anume nu i-ai spus? îl întrebă de Guiche.

— Ei bine, ceea ce se vorbeşte despre La Vallière.

— La Vallière... Ce mai e şi asta? Şi ce lucrări atât de ciudate ai putut să afli dumneata acolo, pe când Bragelonne, care era aici, nu le-a aflat?

— Îmi pui această întrebare în mod cu adevărat serios?

— Cât se poate de serios!

— Cum, dumneata, om de curte, dumneata, care trăieşti în preajma *Doamnei*, dumneata, comeseanul casei, prietenul *Doamnei*, dumneata, favoritul frumoasei noastre Prinţese?

De Guiche se făcu roşu de mânie.

— De care Prinţesă vorbeşti? întrebă el.

— Dar nu cunosc decât una, dragul meu. Vorbesc de *Doamna*. Oare mai ai şi altă Prinţesă în inimă? Spune!

De Guiche era gata să izbucnească, dar observă prefăcătoria.

O ceartă era de neînlăturat între cei doi tineri. De Wardes voia însă ca cearta să se desfăşoare în numele *Doamnei*, în timp ce de Guiche n-o primea decât în numele domnişoarei de La Vallière. De aceea, începând din acea clipă, între ei se înfiripă un joc de prefăcătorii necontenite şi care aveau să dureze până când unul avea să fie atins în plin.

De Guiche îşi recăpătă deodată tot sângele rece.

— Nu e câtuşi de puţin vorba aici despre *Doamna*, dragul meu de Wardes — zise el — ci despre ceea ce spuneai dumneata însuţi adineauri.

— Şi ce spuneam eu adineauri?

— Că i-ai ascuns lui Bragelonne anumite lucruri.

— Pe care dumneata le cunoşti tot atât de bine ca şi mine — replică de Wardes.

— Nu, pe onoarea mea!

— Haidade!

— Dacă mi le spui, le voi şti; altfel nu, îţi jur!

— Cum, eu vin de departe, de la şaizeci de leghe, în timp ce dumneata nu te-ai clintit de aici, ai văzut cu ochii dumitale ceea ce zvonurile mi-au vestit mie acolo şi acum te aud spunând cu toată seriozitatea că nu ştii nimic? Oh, conte, nu eşti deloc milos cu mine!

— Crede ce vrei, de Wardes, dar, îţi repet, nu ştiu nimic.

— Faci pe discretul; e prudent din parte-ţi.

— Aşadar, nu-mi vei spune nimic, nimic, ca şi lui Bragelonne?

— Faci pe neştiutorul, dar sunt convins că *Doamna* nu va fi tot atât de stăpână pe sine ca dumneata.

"Ah, făţarnicule — gândi de Guiche — iată-te adus pe terenul tău."

— Ei bine — continuă de Wardes — dacă e atât de greu să ne înţelegem cu privire la Bragelonne şi La Vallière, atunci să vorbim despre chestiunile dumitale personale.

— Dar — răspunse de Guiche — eu nu am chestiuni personale. Presupun că nu i-ai spus nimic lui Bragelonne ce nu mi-ai putea spune acum şi mie!

— Nu. Dar, pricepi, de Guiche? Cu cât sunt mai neştiutor în privinţa unor lucruri, cu atât sunt mai stăpân pe altele. Dacă ar fi să-ţi vorbesc, de pildă, despre legăturile domnului de Buckingham la Paris, întrucât am călătorit împreună cu ducele,

aş putea să-ţi spun lucrurile cele mai interesante. Vrei să ţi le spun?

De Guiche îşi trecu mâna peste fruntea năpădită de sudoare.

— Nu — zise el — de o sută de ori nu! Nu simt nici o curiozitate pentru ceea ce nu mă priveşte personal. Domnul de Buckingham nu e pentru mine decât o simplă cunoştinţă, pe câtă vreme Raoul mi-e un prieten foarte apropiat. Deci nu mă interesează să ştiu ce i s-a întâmplat domnului de Buckingham, dar mă interesează foarte mult să aflu ce i s-a întâmplat lui Raoul.

— La Paris?

— Da, la Paris sau la Boulogne. Înţelegi, eu sunt aici; dacă se petrece ceva, eu mă găsesc aici pentru a face faţă la orice, în timp ce Raoul e absent şi nu mă are decât pe mine să-l reprezint; prin urmare, chestiunile lui Raoul înaintea alor mele.

— Dar Raoul se va întoarce.

— Da, după ce-şi va îndeplini misiunea. Până atunci, îţi dai seama, nu pot lăsa să se vorbească despre el anumite lucruri, fără ca eu să le cercetez.

— Cu atât mai mult cu cât el va rămâne oarecare timp la Londra — zise de Wardes cu un rânjet semnificativ.

— Crezi? întrebă de Guiche cu un aer naiv.

— La naiba, îţi închipui oare că a fost trimis la Londra numai ca să se ducă până acolo şi să se întoarcă? Nu, a fost trimis la Londra ca să rămână acolo.

— Ah, conte — zise de Guiche strângându-l cu putere de braţ pe de Wardes — iată o bănuială destul de neplăcută pentru Bragelonne şi care justifică pe deplin ceea ce mi-a scris el de la Boulogne.

De Wardes tăcu o clipă: dorinţa de a bârfi îl împinsese prea departe şi, din propria lui nesocotinţă, căzuse singur în capcană.

— Ei bine, să vedem ce ţi-a scris? întrebă el.

— Că ai strecurat cu perfidie câteva vorbe în doi peri cu privire la domnişoara de La Vallière şi că păreai a lua în râs marea lui încredere în această fată.

— Da, am făcut aceasta — zise de Wardes — şi mă aşteptam, făcând-o, să-l aud pe vicontele de Bragelonne spunând ceea ce un bărbat îi spune unui alt bărbat când acesta din urmă îl supără cu ceva. Astfel, de pildă, dacă eu aş căuta un

motiv de ceartă cu dumneata, ţi-aş spune ca *Doamna*, după ce-a pus ochii pe domnul de Buckingham, dovedeşte acum că nu l-a îndepărtat pe frumosul duce decât în favoarea dumitale.

— Oh, asta nu m-ar jigni pentru nimic în lume, dragul meu de Wardes! răspunse de Guiche surâzând, în ciuda fiorului ce simţea că-i străbate vinele ca o injecţie de foc. La dracu, o asemenea favoare e dulce ca mierea!

— De acord; numai că, dacă aş ţine cu orice preţ să mă cert cu dumneata, aş căuta să-ţi smulg o dezminţire şi ţi-aş vorbi de un anumit boschet unde te-ai întâlnit cu această ilustră Prinţesă, de anumite îngenuncheri, de anumite sărutări de mâini şi dumneata, care eşti un om tainic, dumneata, aprins şi întărâtat...

— Ei bine, nu, ţi-o jur — rosti de Guiche întrerupându-l cu zâmbetul pe buze, deşi simţea că moare de ciudă — nu, îţi jur că asta nu m-ar răni câtuşi de puţin şi că nu ţi-aş da nici o dezminţire. Ce vrei, scumpul meu conte, aşa sunt eu făcut! Când e vorba de lucruri cate mă privesc, rămân rece ca gheaţa. Ah, dar e cu totul altceva când e vorba de un prieten care nu se află de faţă, de un prieten care, plecând, mi-a lăsat în grijă apărarea intereselor lui. Oh, pentru acest prieten, crede-mă, de Wardes, mă aprind ca focul!

— Te înţeleg, domnule de Guiche, dar, aşa cum singur ai spus, nu poate fi vorba între noi, în clipa de faţă, nici de Bragelonne, nici de această fetişcană fără însemnătate care se numeşte La Vallière.

Tocmai atunci, câţiva tineri de la curte străbăteau salonul şi, auzind cuvintele ce fuseseră rostite, erau dispuşi să le asculte şi pe cele ce aveau să urmeze. De Wardes observă aceasta şi continuă cu glas tare:

— O, dacă La Vallière ar fi o cochetă ca *Doamna*, ale cărei nazuri, foarte nevinovate, o recunosc, l-au izgonit mai întâi pe domnul de Buckingham în Anglia şi apoi te-au trimis pe dumneata în surghiun, căci, orice s-ar zice, te-ai lăsat prins în mrejele ei, nu-i aşa, domnule?

Gentilomii se apropiară, de Saint-Aignan în frunte, Manicamp după el.

— Eh, dragul meu, ce să-i faci — zise de Guiche râzând — sunt un închipuit, toată lumea ştie asta! Am luat în serios o glumă şi m-am pomenit trimis în exil. Dar am văzut greşeala, mi-am îngenuncheat mândria la picioarele cui trebuia şi am

obţinut reîntoarcerea, dezvinovăţindu-mă în chip onorabil şi făgăduindu-mi să mă vindec de acest cusur, încât, după cum vezi, m-am şi vindecat în aşa fel că astăzi râd de ceea ce, cu patru zile în urmă, îmi sfâşia inima. Dar el, Raoul, e iubit; el nu râde de zvonurile ce-i pot tulbura fericirea, de zvonurile al căror interpret te-ai făcut dumneata, deşi ştiai, conte, ca şi mine, ca şi aceşti domni, ca toată lumea de la curte, că aceste zvonuri nu erau decât o defăimare.

— O defăimare! strigă de Wardes, furios de a se vedea prins în cursă de sângele rece al lui de Guiche.

— Ei da, o defăimare. Doamne, iată scrisoarea lui, în care îmi spune c-ai vorbit-o de rău pe domnişoara de La Vallière şi în care mă întreabă dacă tot ceea ce i-ai spus despre această fată este adevărat. Vrei să-i fac judecători pe aceşti domni, de Wardes? Şi, cu cel mai desăvârşit sânge rece, de Guiche citi cu glas tare paragraful din scrisoare referitor la de La Vallière. Şi acum — continuă de Guiche — pentru mine e limpede că ai vrut să destrami fericirea scumpului meu Bragelonne şi că vorbele dumitale porneau numai din răutate.

De Wardes se uită în jurul lui, pentru a vedea dacă va primi vreun sprijin de undeva; dar, la gândul că de Wardes o defăimase, fie direct, fie indirect, pe aceea care era idolul zilei, fiecare clătină din cap şi de Wardes nu văzu în preajma sa decât oameni gata să-l învinovăţească.

— Domnilor — zise de Guiche, ghicind din instinct sentimentele celorlalţi — discuţia mea cu domnul de Wardes se poartă asupra unui subiect atât de delicat, încât e bine ca nimeni să nu audă mai mult decât s-a auzit. De aceea, păziţi uşile, vă rog şi lăsaţi-ne să terminăm această convorbire între noi, aşa cum se cuvine între doi gentilomi dintre care unul a căutat să-i aducă o jignire celuilalt.

— Domnilor! Domnilor! strigară cei din jur.

— Găsiţi oare c-am făcut rău luând apărarea domnişoarei de La Vallière? zise de Guiche. În acest caz, mă consider vinovat şi-mi retrag cuvintele jignitoare pe care le-am putut spune împotriva domnului de Wardes.

— La dracu, nu! rosti de Saint-Aignan. Domnişoara de La Vallière e un înger.

— Virtutea, puritatea întruchipată! adăugă Manicamp.

— Vezi dar, domnule de Wardes — zise de Guiche — că nu sunt singurul care iau apărarea acestei biete copile. Domnilor,

vă rog, pentru a doua oară, să ne lăsaţi singuri. Priviţi, e cu neputinţă să fim mai calmi decât suntem.

Curtenii nici nu voiau altceva decât să se retragă; unii se îndreptară spre o uşă, ceilalţi spre cealaltă. Cei doi tineri rămaseră singuri.

— Frumos joc! zise de Wardes către conte.

— Nu-i aşa? răspunse acesta.

— Ce vrei? Eu m-am prostit în provincie, dragul meu, în timp ce dumneata, care ai căpătat atâta stăpânire asupra dumitale însuţi, mă depăşeşti, conte. Înveţi totdeauna ceva în societatea femeilor! Primeşte, deci, felicitările mele!

— Le primesc.

— Pe care i le vei reîntoarce *Doamnei*.

— O, acum, dragă domnule de Wardes, să vorbim oricât de tare vei voi.

— Nu mă provoca.

— Oh, te provoc! Eşti cunoscut ca un om rău; dacă vei face aceasta, vei trece drept un laş şi *Domnul* va pune să fii spânzurat chiar astă-seară de drugul ferestrei lui. Vorbeşte, scumpul meu de Wardes, vorbeşte!

— Sunt bătut.

— Da, însă nu atât cât ar trebui.

— Văd că nu te-ai da în lături să mă snopeşti în bătaie.

— Nu, deloc.

— Drace! Deocamdată însă, dragul meu conte, ai nimerit-o prost; după cele câte am păţit, nu mai pot face faţă unei încăierări. Am pierdut prea mult sânge la Boulogne; la cel mai mic efort, rănile mi s-ar redeschide şi, într-adevăr, ai termina repede cu mine.

— Asta aşa e — zise de Guiche — totuşi, când ai venit aici, aveai o mină bună şi-ţi arătai braţele puternice.

— Da, braţele mă ajută încă, e adevărat, însă picioarele îmi sunt slăbite şi, apoi, n-am mai mânuit spada de când cu blestematul acela de duel; în timp ce dumneata, sunt sigur, faci exerciţii în fiecare zi pentru a-ţi desăvârşi îndemânarea.

— Pe cuvânt de onoare, domnule — răspunse de Guiche — iată o jumătate de an de când n-am mai făcut exerciţii.

— Nu, degeaba, conte, oricât aş vrea, nu mă voi bate, cu dumneata cel puţin. Îl voi aştepta pe Bragelonne, deoarece îmi spui că Bragelonne e cel supărat pe mine.

— O, nu, n-ai să-l aştepţi pe Bragelonne! zbieră de Guiche scos din răbdări. Căci, singur ai spus, Bragelonne s-ar putea să se întoarcă târziu şi, până să vină el, firea dumitale păcătoasă şi-ar face de cap.

— Totuşi voi avea o scuză. Ia seama!

— Îţi dau opt zie, ca să te întremezi.

— Aşa e mai bine. În opt zile, vom vedea.

— Da, da, înţeleg: în opt zile vei putea fugi la duşman. Ei bine, nu, nu!

— Eşti nebun, domnule — zise de Wardes făcând un pas înapoi.

— Iar dumneata eşti un ticălos dacă nu vrei să te baţi de bună voie!

— Ei bine?

— Te voi pârî regelui că n-ai vrut să te baţi după ce-ai defăimat-o pe La Vallière.

— Ah — făcu de Wardes — eşti primejdios de perfid, domnule om cumsecade!

— Nimic nu poate fi mai prejos decât perfidia aceluia care face totdeauna pe cinstitul.

— Redă-mi atunci picioarele, sau lasă-ţi sânge pentru a ne potrivi puterile.

— Nu, propun altceva mai bun.

— Ce, spune!

— Vom încăleca amândoi pe cai şi vom schimba câte trei focuri de pistoale. Eşti un trăgător de prima mână. Te-am văzut doborând rândunele dintr-un glonte şi din goana calului. Nu spune nu, te-am văzut!

— Mi se pare că ai dreptate — zise de Wardes — şi, dacă-i aşa, s-ar putea să te ucid.

— Într-adevăr, mi-ai face un mare serviciu.

— Mă voi sili să-ţi îndeplinesc dorinţa.

— Ne-am înţeles?

— Dă-mi mâna.

— Iat-o... Dar cu o condiţie.

— Care?

— Jură-mi că nu-i vei spune nimic regelui şi nici nu vei pune pe altcineva să-i spună.

— Nu-i voi spune, ţi-o jur.

— Mă duc să-mi iau calul.

— Şi eu pe-al meu.

— Unde ne vom duce?
— Pe câmp; cunosc un loc cât se poate de bun.
— Mergem împreună?
— De ce nu!
Şi, îndreptându-se amândoi spre grajduri, trecură pe sub ferestrele *Doamnei*, unde se zărea o lumină slabă: o umbră creştea în dosul perdelelor de dantelă.
— Iată acolo o femeie — zise de Wardes surâzând — căreia nici prin gând nu-i trece că noi ne ducem la moarte pentru ea.

Capitolul XXI

Lupta

De Wardes îşi alese calul său, iar de Guiche pe al lui. Apoi fiecare şi-l înşeuă singur, cu câte o şa cu cobur pentru pistoale. De Wardes n-avea nici un pistol. De Guiche avea două perechi. Trimise să i le aducă de acasă, le încărcă şi-i dădu lui de Wardes să aleagă. De Wardes alese pistoalele pe care le mai folosise de douăzeci de ori, aceleaşi cu care de Guiche îl văzuse doborând rândunelele din zbor.
— N-ai să te miri — zise el — dacă-mi iau toate măsurile de precauţie. Dumneata îţi cunoşti armele. Nu fac altceva, deci, decât să-mi egalizez sorţii cu ai dumitale.
— Observaţia era de prisos — răspunse de Guiche — eşti în drepturile dumitale.
— Acum — zise de Wardes — te rog să mă ajuţi să încalec, deoarece simt încă oarecare greutate.
— Atunci, ar fi trebuit să pornim pe jos.
— Nu, odată în şa, mă simt în puteri.
— Foarte bine, să nu mai vorbim despre asta.
Şi de Guiche îl ajută să se urce pe cal.
— Dar — zise pe urmă tânărul — în graba noastră de a ne ucide unul pe altul, n-am ţinut seama de un lucru.
— De care?
— Că e noapte şi că ar trebui să ne omorâm pe dibuite.
— Nu e nimic. Rezultatul va fi acelaşi.

— Totuşi, mai e şi altceva, peste care nu putem trece, anume că oamenii cinstiţi nu se bat niciodată în duel fără martori.

— Oh — strigă de Guiche — dumneata doreşti ca şi mine ca totul să fie în orânduială!

— Da, căci n-aş vrea de loc să se spună că m-ai asasinat şi cu atât mai puţin, în cazul că te voi ucide eu, n-aş vrea să fiu învinuit de crimă.

— S-a spus aşa ceva despre duelul dumitale cu domnul de Buckingham? întrebă de Guiche. Şi el s-a desfăşurat totuşi în aceleaşi condiţiuni în care se va desfăşura şi-al nostru.

— Da, dar atunci era încă ziuă, iar noi ne aflam în apă până la coapse; afară de asta, un mare număr de spectatori erau înşiraţi pe ţărm şi ne priveau îndeaproape.

De Guiche stătu o clipă să cumpănească, dar gândul — care-i mai trecuse o dată prin minte — că de Wardes voia să aibă martori pentru a aduce iarăşi vorba despre *Doamna* şi a da astfel o întorsătură nouă întâlnirii, îi stărui şi mai tare în minte. Nu răspunse deci nimic şi când de Wardes îl întrebă pentru ultima oară cu o privire, îi răspunse printr-un semn din cap care voia să spună că e mai bine să rămână la cele ce-au hotărât.

Cei doi adversari porniră aşadar la drum şi ieşiră din castel pe poarta pe care o cunoaştem, întrucât am văzut că în apropierea ei se aflau Montalais şi Malicorne. Noaptea, ca pentru a împrăştia căldura zilei, îngrămădise toţi norii la un loc şi-i împingea în tăcere şi încet de la apus la răsărit. Această boltă, fără fulgere şi fără tunete în văzduh, apăsa cu toată greutatea deasupra pămmtului şi începea să se destrame, la suflarea vântului, ca o pânză uriaşă desprinsă de pe un perete. Picăturile de ploaie căzdeau calde şi mari pe drum, strângând praful în cocoloaşe mici şi rotunde. În acelaşi timp, mărăcinişurile, care presimţeau apropierea furtunii, florile ofilite, copacii cu frunzişul învolburat împrăştiau mii de miresme îmbătătoare, ce răscoleau în creier amintiri plăcute, gânduri de tinereţe, de viaţă lungă, de fericire şi iubire.

— Ţărâna miroase tare frumos — zise de Wardes. O cochetărie din partea ei, vrând să ne tragă spre ea.

— Ascultă — adăugă de Guiche — mi-au venit câteva idei şi vreau să ţi le împărtăşesc.

— În legătură cu?

— În legătură cu lupta noastră.

— Într-adevăr, e timpul, mi se pare, să ne pregătim.

— Va fi o luptă obişnuită, care va respecta regula?

— Să vedem care e regula dumitale!

— Vom descăleca într-o pajişte înverzită, vom lega caii de cel dintâi copac întâlnit în cale, ne vom apropia unul de altul fără arme, pe urmă ne vom îndepărta câte o sută cincizeci de paşi fiecare, pentru a ne întoarce apoi faţă în faţă.

— Bun! Aşa l-am ucis pe bietul Follivent, acum trei saptămâni, la Saint-Denis.

— Iartă-mă, ai uitat un amănunt.

— Care?

— În duelul cu Follivent, vă îndreptaţi unul către altul cu spadele între dinţi şi cu pistoalele în mână.

— E adevărat.

— Da data aceasta, dimpotrivă, fiindcă nu putem merge pe jos, aşa cum singur ai spus, vom încăleca din nou pe cai şi ne vom lua la ochi, iar cel care va apuca să tragă primul va fi în câştig.

— E mai bine aşa, fără îndoială, numai că acum e noapte; înseamnă că trebuie să tragem mai multe gloanţe, ceea ce nu s-ar întâmpla ziua.

— Fie. În cazul acesta, fiecare va trage trei focuri, două încărcate de la început, al treilea după o nouă încărcare.

— Minunat! Unde va avea loc lupta?

— Ai vreo preferinţă?

— Nu.

— Vezi păduricea aceea din faţa noastră?

— Pădurea Rochin? Foarte bine.

— O cunoşti?

— Ca-n palmă.

— Atunci ştii că are un luminiş la mijloc.

— Da.

— Să mergem la el.

— Gata!

— E un fel de teren natural închis, cu tot felul de drumeaguri, pârtii, cărărui, gropi, ocolişuri şi alei; acolo ne vom simţi foarte bine.

— Dacă dumneata vrei, n-am nimic împotrivă. Am ajuns cred.

— Da. Iată pajiştea din mijlocul pădurii. Lumina slabă ce se prefiră de la stele, cum spune Corneille, se strânge în acest loc împrejmuit de copaci ca un ţarc natural.

— Bine. Să facem cum spui.

— Atunci să fixăm condiţiile.

— Iată-le pe ale mele: dacă e ceva care nu-ţi convine, spune.

— Te ascult.

— Dacă e ucis calul, stăpânul lui e obligat să continue lupta pe picioare.

— Fără doar şi poate, deoarece n-avem cai de schimb.

— Dar asta nu-l obligă pe adversar să descalece şi el.

— Adversarul va fi liber să facă aşa cum i se va părea mai bine.

— Adversarii, după ce s-au întâlnit o dată, pot să nu se mai depărteze şi, prin urmare, să tragă unul în altul în plin.

— Admis.

— Trei focuri, nu mai multe, da?

— Sunt de ajuns cred. Iată pulbere şi cartuşe pentru pistolul dumitale. Măsoară trei încărcături, ia trei cartuşe; voi face şi eu la fel, apoi vom arunca restul de pulbere şi cartuşele de prisos.

— Şi vom jura pe Crist, nu-i aşa — adăugă de Wardes — că nici unul nu va avea la el nici pulbere, nici alte cartuşe?

— S-a făcut. Eu jur.

De Guiche întinse braţul spre cer. De Wardes îl imită.

— Şi acum, dragul meu conte — zise el — dă-mi voie să-ţi spun că nu m-am înşelat cu nimic. Eşti sau vei fi amantul *Doamnei*. Am descoperit taina şi ţi-e teamă să n-o dezvălui; vrei să mă ucizi, pentru a fi sigur că nu voi vorbi; e simplu şi în locul dumitale aş face la fel.

De Guiche lăsă capul în jos.

— Dar — continuă de Wardes triumfător — crezi că mai merită, spune, să-mi arunci în braţe aceasta tristă afacere a lui Bragelonne? Ia seama, prietene, încolţind mistreţul, îl îndârjeşti, înfuriind vulpea, o faci să devie mai feroce ca jaguarul. De aici rezultă că, silindu-mă să intru în luptă, mă voi apăra până la moarte.

— E dreptul dumitale.

— Da, însă, nu uita, voi face mult rău. Astfel, pentru început, bănuieşti, desigur, că n-am făcut prostia să-mi îngrop

taina, sau mai bine zis taina dumitale, în inimă. Există un prieten, un prieten inteligent, dumneata îl cunoşti, care ştie taina mea; aşa că, gândeşte-te bine, dacă mă ucizi, moartea mea nu va sluji la mare lucru; pe când, dimpotrivă, dacă te ucid eu — Doamne, totul e cu putinţă! — îţi dai seama ce va urma.

De Guiche se cutremură.

— Dacă te ucid eu — adăugă de Wardes — îi vei fi lăsat *Doamnei* doi duşmani care vor face tot ce le va sta în putinţă ca s-o ruineze.

— Oh, domnule — strigă de Guiche furios — nu te bizui astfel pe moartea mea; din aceşti doi duşmani, pe unul sper să-l ucid chiar astă-seară, iar pe celălalt cu primul prilej.

De Wardes nu răspunse decât printr-un hohot de râs atât de diabolic, încât un om superstiţios ar fi fost cuprins de groază. Din fericire, de Guiche nu se pierdea cu firea chiar într-atât.

— Cred — zise el — că totul e în ordine, domnule de Wardes; de aceea, ia-o înainte, te rog, afară numai dacă nu preferi s-o fac eu.

— Nu — zise de Wardes — sunt încântat să te cruţ de-o osteneală.

Şi, dând pinteni calului, străbătu în galop luminişul în toata întinderea lui şi îşi alese locul într-un punct de pe marginea pajiştei, situat în partea opusă punctului în care se oprise de Guiche. Contele rămase nemişcat.

La o distanţă de aproape o sută de paşi, cei doi adversari nu se vedeau unul pe altul, cufundaţi în bezna deasă pe care o făceau în jurul lor coroanele ulmilor şi ale castanilor. Se scurse un minut, în cea mai adâncă tăcere. După trecerea acestui minut, fiecare, în întunericul în care se afla, auzi două ţăcănituri ale cocoşului răsunând pe patul pistolului.

De Guiche, urmând tactica obişnuită, îşi porni calul la galop, încredinţat că va găsi o îndoită garanţie de siguranţă în ondularea calului şi în iuţeala calului. Alerga în linie dreaptă spre punctul unde, după părerea lui, trebuia să se afle adversarul său. Se aştepta ca, la jumătatea drumului, să-l întâlnească pe de Wardes; se înşelă însă. Îşi continuă goana, presupunând că de Wardes îl aştepta nemişcat. Dar, după ce străbătu două treimi din teren, văzu o lumină ţâşnind în faţa lui şi un glonţ îi reteză, şuierând, pana ce i se înălţa la pălărie. Aproape în acelaşi timp şi ca şi cum focul primei descărcări ar fi

fost tras numai ca s-o lumineze pe cealaltă, o a doua pocnitură răsună în noapte şi un al doilea glonte nimeri în capul calului lui de Guiche, ceva mai jos de ureche. Animalul se prăbuşi.

Aceste două gloanţe, venind dintr-o direcţie cu totul opusă aceleia în care se aştepta să-l găsească pe de Wardes, îl uimiră peste măsură pe de Guiche; dar, cum era un bărbat ce nu-şi pierdea niciodată sângele rece, îşi calculă repede căderea, totuşi nu atât de bine încât vârful cizmei să nu fie prins sub cal. Din fericire, în agonia lui, animalul se zvârcoli o dată şi de Guiche putu să-şi smulgă piciorul de sub apăsare. Se ridică în picioare, se pipăi; nu era rănit.

În clipa când îşi văzuse calul clătinându-se, îşi vârâse cele două pistoale în tocuri, de teamă ca în cădere să nu se descarce vreunul, sau amândouă deodată, ceea ce l-ar fi dezarmat fără rost. Odată în picioare, îşi scoase pistoalele din tocuri şi înaintă spre locul unde, după flacăra descărcărilor, îl văzuse apărând pe de Wardes. Încă de la prima împuşcătură, de Guiche îşi dăduse seama de manevra adversarului său, care era cum nu se poate mai simplă. În loc să se repeadă spre de Guiche sau să stea şi să-l aştepte în punctul unde se afla, de Wardes se mutase cu vreo cincisprezece paşi mai încolo, în cercul de întuneric unde nu putea fi văzut de adversarul său, şi, în momentul când acesta trecuse prin dreptul lui, ochise şi trăsese în voie, goana calului slujindu-l, în loc să-l stânjenească.

Am văzut că, în ciuda întunericului, primul glonte trecuse la o şchioapă numai de creştetul lui de Guiche. De Wardes era însă atât de sigur de lovitura sa, încât crezuse că-l vede pe de Guiche prăvălindu-se. Mare-i fu mirarea când, dimpotrivă, călăreţul rămăsese în şa. Apăsă pe cocoşul pistolului pentru a slobozi al doilea glonte, dar mişcă mâna, aşa că ucise calul. Ar fi fost un noroc pentru el dacă de Guiche ar fi rămas prins sub cal, căci înainte ca acesta să se fi ridicat, de Wardes şi-ar fi încărcat al treilea glonte şi l-ar fi avut pe de Guiche în mână. Dar, cu totul dimpotrivă, de Guiche sărise în picioare şi avea de tras trei gloanţe.

De Guiche înţelese situaţia în care se afla... Trebuia să i-o ia înainte lui de Wardes. Porni în goană, spre a-l surprinde înainte ca acesta să apuce să-şi încarce pistolul.

De Wardes îl vedea apropiindu-se ca o furtună. Plumbul era exact cât ţeava şi intra greu. O încărcătură pripită ar fi riscat să-i prăpădească ultimul foc. O încărcătură bună însemna

pierdere de vreme, sau chiar pierderea vieţii. Îşi struni calul, făcându-l să se ridice în două picioare.

De Guiche se roti la stânga şi, în momentul când calul recăzu pe picioarele dinainte, glontele porni, smulgându-i pălăria lui de Wardes. De Wardes înţelese că avea o clipă în favoarea lui — se grăbi să termine încărcarea pistolului.

De Guiche, văzând că adversarul său nu cade, aruncă primul pistol, care nu-i mai folosea la nimic şi se îndreptă spre de Wardes cu al doilea pistol ridicat. Dar la al treilea pas, de Wardes îl ochi din mers şi trase. Un răcnet de mânie fu răspunsul: braţul contelui se crispă şi se lăsă în jos. Pistolul se rostogoli alături.

De Wardes îl văzu pe conte aplecându-se, ridicând pistolul cu mâna stângă şi făcând încă un pas spre el. Clipa era hotărâtoare.

— Sunt pierdut — murmură de Wardes — nu e rănit de moarte.

Dar, în momentul când de Guiche întindea pistolul spre de Wardes, capul, umerii şi şalele contelui se frânseră dintr-o dată. El scoase un suspin dureros şi se prăbuşi la picioarele calului lui de Wardes.

— Acum e acum! murmură acesta.

Şi, trăgând de frâu, dădu pinteni. Calul sări peste trupul înţepenit şi-l duse pe de Wardes în goană la castel. Ajuns acolo, acesta stătu un sfert de ceas să cumpănească. În graba lui de a părăsi terenul de luptă, nu mai căutase să se încredinţeze dacă de Guiche murise sau nu. O dublă ipoteză frământa acum spiritul neliniştit al lui de Wardes: de Guiche era sau mort sau numai rănit. Dacă de Guiche era mort, trebuia oare să-i lase trupul astfel în gura lupilor? Ar fi fost o cruzime de prisos, căci dacă de Guiche era ucis, el nu mai putea vorbi niciodată. Iar dacă nu era ucis, la ce bun, nedându-i nici un ajutor, să se înfăţişeze ca un sălbatic lipsit de mărinimie? Se opri la această din urmă consideraţie.

Astfel că de Wardes se interesă să afle unde e Manicamp.

I se spuse că Manicamp, după ce-l căutase pe de Guiche şi nu-l găsise nicăieri, se culcase. De Wardes se duse şi-l trezi pe somnoros, povestindu-i toată întâmplarea, pe care Manicamp o ascultă fără să scoată o vorbă, dar cu o expresie de energie crescândă ce nu s-ar fi putut bănui în felul de a fi al lui

Manicamp. Abia după ce de Wardes termină de povestit, el rosti un singur cuvânt:

— Haide!

Pe drum, Manicamp îşi frământă în fel şi chip mintea şi, pe măsură ce de Wardes povestea cele petrecute, el se posomora tot mai mult la faţă.

— Prin urmare — spuse apoi, după ce de Wardes termină — crezi că e mort?

— Vai, da!

— Şi v-aţi bătut fără martori?

— Aşa a vrut el.

— Ciudat!

— Cum ciudat?

— Da, caracterul lui de Guiche nu prea lăsa să se creadă una ca asta.

— Te îndoieşti cumva de vorbele mele?

— Eh, eh!

— Te îndoieşti, da?

— Puţin... Dar mă voi îndoi şi mai mult, te previn, dacă bietul băiat e mort.

— Domnule Manicamp!

— Domnule de Wardes!

— Mi se pare că mă insulţi!

— Depinde cum o iei. Ce să fac, mie nu mi-au plăcut niciodată oamenii care vin şi-ţi spun: "L-am ucis pe domnul Cutare într-un tufiş; e o mare nenorocire, dar l-am ucis în mod cinstit". Noaptea e prea neagră pentru asemenea poveste, domnule de Wardes.

— Linişte, am ajuns.

Într-adevăr, începea să se întrezărească micul luminiş şi, în mijlocul lui, hoitul înţepenit al calului. La dreapta calului, în iarba neagră, zăcea, cu faţa la pământ, bietul conte, scăldat în propriul lui sânge. Rămăsese în acelaşi loc şi nu părea că făcuse vreo mişcare.

Manicamp se aplecă în genunchi, îl răsuci pe conte şi-l găsi rece şi mânjit de sânge. Îl lăsă din nou pe iarbă. Apoi, întinzându-se, căută prin jurul lui, până când găsi pistolul lui de Guiche.

— Nenorocire! zise el atunci, ridicându-se palid ca un spectru şi cu pistolul în mână. Nenorocire! Nu te-ai înşelat, da, e mort!

— Mort? repetă de Wardes.

— Da şi pistolul e încărcat — adăugă Manicamp cercetând cu degetul butoiaşul.

— Dar nu ţi-am spus că l-am ochit din mers şi că am tras în el în momentul când şi el mă ţintea pe mine?

— Eşti sigur că te-ai luptat cu el, domnule de Wardes? Căci, mărturisesc, mi-e teamă că dumneata l-ai asasinat. Oh, nu te supăra, dumneata ai tras trei gloanţe, iar pistolul lui e încărcat! Dumneata i-ai ucis calul, iar el, de Guiche, unul dintre cei mai buni trăgători din Franţa, nu te-a atins nici pe dumneata, nici calul dumitale! Uite ce-i, domnule de Wardes, ţi-ai făcut un mare rău că m-ai adus aici! Tot acest sânge al lui mi s-a urcat la cap. Sunt puţin beat şi cred, pe cinstea mea, întrucât prilejul mi se oferă pe loc, cred c-am să-ţi zbor creierii. Domnule de Wardes, încredinţează-ţi sufletul lui Dumnezeu!

— Domnule de Manicamp, dar nu te gândeşti ce faci?

— Ba tocmai că mă gândesc foarte bine.

— Vrei să mă asasinezi?

— Fără nici o remuşcare, deocamdată cel puţin.

— Eşti sau nu un gentilom?

— Am fost paj; deci, am făcut dovada.

— Atunci, lasă-mă să-mi apăr viaţa.

— Aha! Ca să-mi faci şi mie ceea ce i-ai făcut bietului de Guiche.

Şi Manicamp, ridicând pistolul, îl opri, cu braţul întins şi cu sprâncenele încruntate, în dreptul pieptului lui de Wardes. De Wardes nici nu încercă măcar să fugă; era împietrit.

Deodată, în această cumplită tăcere de o clipă, care lui de Wardes i se păru un veac, se auzi un suspin prelung.

— Oh — strigă de Wardes — trăieşte! Trăieşte! Ajutor, domnule de Guiche, vrea să mă asasineze!

Manicamp se trase înapoi şi, între cei doi tineri, contele încercă să se ridice cu greu, sprijinindu-se într-un braţ. Manicamp aruncă pistolul la zece paşi, apoi se repezi la prietenul său, scoţând un strigăt de bucurie. De Wardes îşi şterse fruntea năpădită de sudoare rece ca gheaţa.

— Tocmai la timp! murmură el.

— Ce ai? îl întrebă Manicamp pe de Guiche. Unde eşti rănit?

De Guiche îşi arătă braţul zdrobit şi pieptul sângerând.

— Conte — strigă de Wardes — sunt învinuit că te-am asasinat! Vorbeşte, te conjur, spune că m-am luptat în mod cinstit!

— E adevărat — zise rănitul — domnul de Wardes a luptat loial şi oricine va spune altfel îşi va face din mine un duşman.

— Ei, domnule — zise Manicamp — ajută-mă mai întâi să-l ducem de aici pe acest sărman tânăr şi apoi îţi voi da toate satisfacţiile pe care le vei cere, sau, dacă eşti cumva grăbit, să facem altceva şi mai bine: să legăm rănile contelui cu batista dumitale şi cu a mea şi, întrucât au mai rămas două focuri de tras, să le tragem.

— Mulţumesc — răspunse de Wardes. Am văzut de două ori moartea în decurs de un ceas: e prea urâtă această moarte şi prefer scuzele dumitale.

Manicamp începu să râdă şi de Guiche de asemenea, cu toate că suferea cumplit. Cei doi tineri voiră să-l ia pe braţe, dar el spuse că se simte destul de în puteri ca să meargă singur. Glonţul îi zdrobise inelarul şi degetul cel mic, apoi alunecase pe o coastă, fără să-i pătrundă în piept. Deci, mai mult durerea decât gravitatea rănii îl fulgerase pe de Guiche.

Manicamp îi trecu un braţ pe după umăr, de Wardes îi luă celălalt braţ, şi-l duseră astfel la Fontainebleau, la medicul care-l asistase în ultimele clipe ale vieţii pe franciscan, înaintaşul lui Aramis.

Capitolul XXII

Cina Regelui

Regele se aşezase, în acest timp la masă şi suita puţin numeroasă, a invitaţilor zilei luase loc de o parte şi de alta a lui, după gestul obişnuit ce le arăta că pot să stea jos.

În acea epocă, deşi eticheta nu era încă statornicită aşa cum avea să se întâmple mai târziu, curtea Franţei o rupsese în întregime cu tradiţiile de voioşie şi de sporovăială patriarhală ce se mai întâlneau încă pe vremea lui Henric al IV-lea şi pe care spiritul bănuitor al lui Ludovic al XIII-lea le înlăturase

încetul cu încetul, pentru a le înlocui cu înclinaţii fastuoase către o măreţie pe care fusese deznădăjduit că nu putuse s-o atingă.

Regele mânca aşadar la o măsuţă separată, care domina, ca biroul unui preşedinte, mesele învecinate; am spus măsuţă, dar să ne grăbim a adăuga că această măsuţă era totuşi cea mai mare de acolo. Afară de aceasta, era aceea pe care se îngrămădea un număr prodigios de bucate dintre cele mai variate: peşte, vânat, cărnuri de animale domestice, fructe, legume şi conserve.

Regele, tânăr şi viguros, mare vânător, deprins cu toate exerciţiile violente, avea, pe deasupra, acea fierbinţeală firească a sângelui, comună tuturor Burbonilor, care mistuie repede orice şi redeschide mereu pofta de mâncare. Ludovic al XIV-lea era deci un mesean de temut; îi plăcea să-şi critice bucătarii, dar când le făcea cinstea să-i laude, aceste laude erau de-a dreptul copleşitoare.

Regele începea prin a mânca mai multe supe, fie amestecate, într-un fel de ghiveci, fie pe rând; el însoţea, sau mai curând despărţea aceste supe prin câte un pahar de vin vechi. Înghiţea repede şi cu lăcomie.

Porthos, care mai întâi aşteptase, din respect, ca d'Artagnan să-i facă un semn cu cotul, văzându-l pe rege că se înfruptă astfel, se întoarse către muşchetar şi-i şopti la ureche:

— Mi se pare că putem începe: maiestatea sa ne dă pildă. Ia priveşte!

— Regele mănâncă — zise d'Artagnan — dar în acelaşi timp şi vorbeşte; fă în aşa chip ca, dacă din întâmplare îţi va adresa un cuvânt, să nu te prindă cu gura plină; ar fi neplăcut.

— Cel mai bun mijloc ar fi atunci — răspunse Porthos — să nu mă ating de nimic. Dar mi-e o foame de lup, mărturisesc şi toate bucatele astea au un miros atât de îmbietor, încât îmi aţâţă deopotrivă şi nările şi stomacul.

— Nu da a înţelege că nu vrei să mănânci — îl sfătui d'Artagnan — regele s-ar supăra. Maiestatea sa are obiceiul să spună că cel ce munceşte bine mănâncă bine şi nu vrea să vadă pe cineva făcând nazuri la masa lui.

— Atunci, cum să fac să nu fiu cu gura plină în timp ce mănânc? întrebă Porthos.

— Foarte simplu — răspunse căpitanul de muşchetari — să înghiţi repede îmbucătura în clipa când vezi că regele îţi face cinstea de a-ţi adresa cuvântul.

— Prea bine.

Şi, începând din acel moment, Porthos se porni să care la gură cu un entuziasm destul de controlat totuşi.

Regele ridica din când în când ochii asupra grupului şi, ca un bun cunoscător ce era, aprecia dispoziţiile comeseanului său.

— Domnul du Vallon! zise el.

Porthos era la o tocană de iepure şi tocmai înfuleca o halcă. Auzindu-şi numele rostit pe neaşteptate, tresări deodată şi, cu un mare efort al gâtlejului, înghiţi îmbucătura pe nemestecate.

— Sire — răspunse el cu un glas sugrumat, dar cu o pronunţare destul de limpede.

— Daţi-i domnului du Vallon această friptură de miel — zise regele. Îţi place carnea de oaie, domnule du Vallon?

— Sire, îmi place orice — răspunse Porthos.

La care d'Artagnan îi suflă:

— Tot ce-mi oferă maiestatea voastră.

Porthos repetă:

— Tot ce-mi oferă maiestatea voastră.

Regele făcu din cap un semn că e încântat.

— Mănânci bine când munceşti bine — zise monarhul, bucuros că avea drept comesean un mâncău de forţa lui Porthos.

Porthos primi tava cu friptura de miel şi-şi trase în farfurie o bună parte din ea.

— Ei bine? făcu regele.

— Minunată! răspunse Porthos calm.

— Prin părţile dumitale se găsesc oi atât de gustoase, domnule du Vallon? îl iscodi regele.

— Sire — zise Porthos — cred că şi prin părţile mele, ca peste tot, ceea ce e mai bun e în primul rând al regelui; apoi, eu nu mănânc oaia aşa cum o mănâncă maiestatea voastră.

— Auzi! Auzi! Şi cum o mănânci dumneata?

— De regulă, eu pun să mi se frigă berbecul întreg.

— Întreg?

— Da, sire!

— Şi în ce fel?

— Iată cum: bucătarul meu — năzdrăvanul e german, sire — bucătarul meu împănează berbecul cu cârnăciori, pe care-i aduce de la Strasbourg, cu şunculiţe, pe care le aduce de la Troyes, cu prepeliţe, pe care le aduce din Pithiviers, prin nu ştiu ce mijloc îi scoate apoi oasele, ca dintr-o pasăre, lăsându-i însă pielea, care se întăreşte şi se rumeneşte; şi când îl tai în felii, ca pe un cârnat gros, se scurge din el o zeamă aurie, care e plăcută la vedere şi deosebit de bună la gust.

Şi Porthos îşi plesni limba în cerul gurii. Regele făcu ochii mari de mirare şi, atacând fazanul la tavă ce-i fusese adus, zise:

— Iată, domnule du Vallon, o mâncare după care îmi lasă gura apă. Cum, berbecul întreg?

— Întreg, da, sire.

— Daţi-i acest fazan domnului du Vallon, văd că se pricepe.

Ordinul fu îndeplinit. Apoi, revenind la berbec:

— Şi nu e prea gras pregătit în felul acesta?

— Nu, sire; grăsimea se scurge o dată cu zeama şi pluteşte deasupra; atunci şeful bucătar, înainte de a o tăia în felii, dă grăsimea la o parte, cu o lingură de argint pe care am pus să o facă anume.

— Şi unde locuieşti dumneata? întrebă regele.

— La Pierrefonds, sire.

— La Pierrefonds? Unde vine asta, domnule du Vallon? Înspre Belle-Isle?

— Oh, nu, sire! Pierrefonds se află în Soissonnais.

— Eu credeam că-mi vorbeşti despre aceşti berbeci din pricina ierbii sărate din preajma mării.

— Nu, sire; am păşuni care nu sunt sărate, e drept, dar asta nu înseamnă că sunt mai puţin bune.

Regele trecu la felul următor, însă fără a-l slăbi din ochi pe Porthos, care îşi vedea de treaba lui nestânjenit.

— Ai o mare poftă de mâncare, domnule du Vallon — zise el — şi eşti un comesean care-mi placi.

— Ah, pe legea mea, sire, dacă maiestatea voastră ar veni vreodată la Pierrefonds, am împărţi împreună un berbec, căci nici cu pofta voastră de mâncare nu mi-e ruşine.

D'Artagnan îl călcă zdravăn cu piciorul pe sub masă şi Porthos se înroşi.

— La vârsta fericită a maiestăţii voastre — zise Porthos ca s-o dreagă — eram la muşchetari şi niciodată nu mă puteam sătura. Maiestatea voastră are o bună poftă de mâncare, după

cum am avut cinstea de a v-o spune, dar alege bucatele cu prea multă căutare pentru a fi numit un mare mâncăcios.

Regele păru încântat de complimentele acestui potrivnic al său.

— Încearcă şi aceste creme — îi spuse lui Porthos.

— Sire, maiestatea voastră mă cinsteşte prea mult ca să nu-i spun întregul adevăr.

— Spune, domnule du Vallon, spune!

— Ei bine, sire, în materie de dulciuri, nu-mi plac decât aluaturile, dar şi acestea trebuie să fie cât se poate de groase; toate spumele astea îmi umflă stomacul şi ocupă un loc pe care prefer să-l umplu cu altceva mai săţios.

— Ah, domnilor — zise regele arătând spre Porthos — iată un adevărat model de gastronomie. Aşa mâncau părinţii noştri, care ştiau să se hrănească — adăugă maiestatea sa — pe când noi, noi abia ciugulim.

Şi, spunând acestea, luă o farfurie de piept de pasăre asortat cu felii de şuncă. Porthos, la rândul lui, trase un castron încărcat cu potârnichi şi crastei. Paharnicul umplu cu voioşie pocalul regelui.

— Toarnă-i şi domnului du Vallon din vinul meu — zise maiestatea sa.

Aceasta era una din marile cinstiri la masa regală. D'Artagnan îi făcu semn, cu genunchiul, prietenului său.

— Dacă vei fi în stare să mănânci numai jumătate din capul de mistreţ ce se află colo — îi spuse el lui Porthos — te văd duce şi pair în mai puţin de un an.

— Numaidecât — zise Porthos cât se poate de liniştit.

Şi, într-adevăr, căpăţâna de mistreţ nu întârzie să urmeze la rând, căci regelui îi făcea plăcere să-l îmbie pe acest straşnic oaspete şi nu-i trecea o mâncare lui Porthos mai înainte de a fi gustat-o el însuşi; gustă deci şi din capul de mistreţ. Iar Porthos se dovedi un om de ispravă, căci, în loc să mănânce jumătate, aşa cum spusese d'Artagnan, dădu gata trei sferturi din căpăţână.

— E cu neputinţă — zise regele cu jumătate glas — ca un gentilom care mănâncă atât de mult în fiecare zi şi cu atâta poftă, să nu fie cel mai cinstit bărbat din regatul meu.

— Ai auzit? îi şopti d'Artagnan la ureche prietenului său.

— Da, cred că mă bucur de oarecare favoare — zise Porthos legănându-se pe scaun.

— Oh, ai vântul în pupa! Da, da, da!

Regele şi Porthos continuară să mănânce astfel, spre marea mulţumire a comesenilor, dintre care unii încercară, după pilda celor doi, să-i urmeze, însă văzându-se nevoiţi să se dea bătuţi la jumătatea drumului. Regele se aprinse la faţă şi sângele care-i împurpura obrajii arăta că era pe cale de a se declara sătul. Când ajungea aici, Ludovic al XIV-lea, în loc să dea semne de voioşie, ca toţi băutorii, se posomora şi devenea morocănos. Porthos, dimpotrivă, devenise vesel şi avea chef de vorbă. Piciorul lui d'Artagnan trebui să-i aducă nu numai o dată aminte că se cam întrecea cu gluma.

Fu adus desertul. Regele nu se mai gândea la Porthos; el întorcea mereu ochii spre uşă şi chiar fu auzit întrebând de câteva ori pentru ce întârzie de Saint-Aignan să se ivească. În sfârşit, în momentul când maiestatea sa terminase o ceaşcă de compot de prune, scoţând un oftat adânc, domnul de Saint-Aignan se arătă în pragul uşii. Privirea regelui, care îşi pierduse treptat din strălucire, se lumină deodată. Contele se îndreptă spre masa regelui şi, la apropierea lui, Ludovic al XIV-lea se ridică în picioare. Toată lumea se ridică de asemenea, chiar şi Porthos, care tocmai termina o prăjitură cu nuci în stare să încleşteze până şi fălcile unui crocodil. Cina se încheiase.

Capitolul XXIII

După cină

Regele îl luă de braţ pe Saint-Aignan şi trecu în camera alăturată.

— Ai cam întârziat, conte! vorbi regele.

— Trebuia s-aduc răspunsul, sire — zise contele.

— I-a trebuit oare atâta de mult timp ca să răspundă la cele ce i-am scris eu?

— Sire, maiestatea voastră a binevoit să-i scrie în versuri; domnişoara de La Vallière a ţinut să-i plătească regelui cu aceeaşi monedă, adică în aur.

— Versuri, de Saint-Aignan!... exclamă regele fericit. Dă-mi-le, dă-mi-le repede!

Şi Ludovic rupse plicul în care se afla o scrisorică, alcătuită, într-adevăr, din versuri pe care istoria ni le-a transmis întregi, cu toate că ele sunt mai bune ca intenţie decât ca factură. Oricum ar fi fost însă, aceste versuri îl încântară pe rege, care-şi manifestă bucuria prin efuziuni nestăpânite; dar tăcerea generală îi aduse aminte lui Ludovic, atât de atent la convenienţe, că bucuria lui ar putea să dea loc la interpretări nedorite. Se întoarse şi vârî scrisoarea în buzunar; apoi, făcând un pas ce-l apropie din nou de pragul uşii lângă care se aflau oaspeţii, zise:

— Domnule du Vallon, mi-a făcut mare plăcere să te cunosc şi-mi va fi plăcut oricând să te revăd.

Porthos se înclină aşa cum ar fi făcut colosul din Rodos şi ieşi de-a-ndăratelea.

— Domnule d'Artagnan — continuă regele — vei aştepta ordinele mele în galerie; îţi rămân îndatorat că mi l-ai prezentat pe domnul du Vallon. Domnilor, mă reîntorc mâine la Paris, pentru plecarea ambasadorilor Spaniei şi Olandei. Pe mâine deci!

Sala se goli numaidecât. Regele luă din nou braţul lui de Saint-Aignan şi-l puse să-i citească încă o dată versurile domnişoarei de La Vallière.

— Cum le găseşti? întrebă el.

— Sire... Încântătoare!

— Ele mă încântă, într-adevăr şi dacă ar fi cunoscute...

— Oh, poeţii ar fi geloşi; dar ei nu le vor cunoaşte.

— I le-ai dat pe-ale mele?

— Oh, sire, le-a sorbit din ochi.

— Mă tem că erau slabe.

— Domnişoara de La Vallière n-a spus asta despre ele.

— Crezi că le-a găsit pe gustul ei?

— Sunt sigur, sire...

— Ar trebui să-i răspund, atunci.

— Oh, sire... acum... după-masă... maiestatea voastră s-ar obosi prea mult.

— Cred că ai dreptate: studiul, după-masă, nu e indicat.

— Mai ales munca de poet; şi apoi, în clipa aceasta, se poate ca domnişoara de La Vallière să aibă alte preocupări.

— Ce preocupări?

— Ah, sire, ca toate celelalte doamne de onoare.

— Pentru ce?

— Din pricina celor întâmplate bietului de Guiche.

— Ah, Doamne, a păţit ceva de Guiche?

— Da, sire, are o mână zdrobită, pieptul găurit, e pe moarte.

— Dumnezeule! Şi cine ţi-a spus asta?

— Manicamp l-a adus adineauri la un medic din Fontainebleau şi vestea s-a răspândit peste tot.

— Adus la un medic? Sărmanul de Guiche! Dar cum de i s-a întâmplat aşa ceva?

— Ah, sire, tocmai asta e: cum de i s-a întâmplat aşa ceva?

— Îmi vorbeşti cu un aer ciudat, de Saint-Aignan. Dă-mi amănunte. Ce spune el?

— El nu spune nimic, sire, ceilalţi spun.

— Care ceilalţi?

— Cei care l-au adus, sire.

— Şi cine sunt aceştia?

— Nu ştiu, sire; dar domnul de Manicamp ştie, domnul de Manicamp este unul din prietenii săi.

— Ca toată lumea — zise regele.

— Oh, nu, sire, vă înşelaţi — reluă de Saint-Aignan — nu toată lumea e prietenă cu domnul de Guiche.

— De unde ştii asta?

— Regele vrea să mă explic?

— Fără îndoială, vreau.

— Ei bine, sire, cred că am auzit vorbindu-se despre o ceartă între doi gentilomi.

— Când?

— Chiar în astă-seară, înainte de cina maiestăţii voastre.

— Asta nu dovedeşte nimic. Am dat ordonanţe atât de aspre în privinţa duelurilor, încât nimeni, presupun, nu va îndrăzni să le calce.

— Dumnezeu mi-e martor că nu vreau să iau apărarea nimănui! exclamă de Saint-Aignan. Dar maiestatea voastră mi-a poruncit să vorbesc, deci vorbesc.

— Spune atunci cum a fost rănit contele de Guiche.

— Sire, se zice că a fost rănit de cineva care stătea la pândă la o vânătoare.

— Astă-seară?

— Astă-seară.

— Un braţ zdrobit! O gaură în piept! Şi cu cine a fost la vânătoare domnul de Guiche?

— Nu ştiu, sire... Dar domnul de Manieamp ştie, sau trebuie să ştie.

— Dumneata îmi ascunzi ceva, de Saint-Aignan.

— Nimic, sire, nimic.

— Atunci lămureşte-mi întâmplarea; s-a spart cumva ţeava vreunei muschete?

— Poate că da. Dar, gândindu-mă bine nu, sire, căci alături de de Guiche a fost găsit pistolul lui încărcat.

— Pistolul lui? Dar nimeni nu se duce la vânătoare cu pistolul, aşa mi se pare.

— Sire, se mai spune că şi calul lui de Guiche a fost ucis şi că hoitul animalului se află încă pe teren.

— Calul lui? De Guiche a stat călare la pândă, la această vânătoare? De Saint-Aignan, nu înţeleg nimic din cele ce-mi spui! Unde s-au petrecut toate acestea?

— Sire, în pădurea Rochin, în poieniţa de-acolo.

— Bine, cheamă-l pe domnul d'Artagnan.

De Saint-Aignan se supuse. Muşchetarul intră la rege.

— Domnule d'Artagnan — îi spuse suveranul — vei ieşi pe portiţa de la scara particulară.

— Da, sire.

— Vei încăleca pe cal.

— Da, sire.

— Şi te vei duce în poieniţa din pădurea Rochin. Cunoşti locul?

— Sire, m-am bătut acolo de două ori.

— Cum? strigă regele uimit de acest răspuns.

— Sire, pe timpul edictelor domnului cardinal de Richelieu — preciză d'Artagnan cu obişnuita lui nesinchisire.

— Asta-i altceva, domnule. Te vei duce acolo deci şi vei cerceta cu toată grija împrejurimile. Un om a fost rănit în acel loc şi vei găsi acolo un cal mort. Îmi vei spune ce crezi despre această întâmplare.

— Bine, sire.

— Să rămânem înţeleşi: vreau să cunosc părerea dumitale, iar nu a altcuiva.

— O veţi avea într-un ceas, sire.

— Nu ai voie să stai de vorbă cu nimeni, oricine ar fi.

— Afară de cel care îmi va da un felinar — zise d'Artagnan.

— Da, bineînţeles — zise regele, zâmbind în faţa acestei libertăţi pe care n-o îngăduia nimănui, decât căpitanului său de muşchetari.

D'Artagnan ieşi pe scara cea mică.

— Acum, să fie chemat medicul meu — adăugă Ludovic.

Zece minute mai târziu, medicul regelui apăru cu sufletul la gură.

— Domnule, te vei duce cu trăsura — îi spuse regele — împreună cu domnul de Saint-Aignan, acolo unde te va călăuzi el şi îmi vei da un rapot despre starea bolnavului pe care-l vei găsi în casa unde te rog să te duci.

Medicul se supuse fără a scoate o vorbă, aşa cum începuseră să i se supună toţi, încă de pe atunci, lui Ludovic al XIV-lea şi ieşi înaintea lui de Saint-Aignan.

— Dumneata, de Saint-Aignan, trimite-l la mine pe Manicamp, până când n-apucă medicul sa stea de vorbă cu el.

De Saint-Aignan ieşi şi el.

Capitolul XXIV

Cum îndeplini d'Artagnan misiunea pe care i-o încredinţase Regele

În vreme ce regele lua aceste ultime dispoziţii pentru a ajunge la adevăr, d'Artagnan, fără să piardă o clipă, alergă la grajd, trase din cui un felinar, îşi înşeuă singur calul şi porni spre locul ce i-l desemnase maiestatea sa.

Ţinându-şi făgăduiala făcută, nu văzu şi nu stătu de vorbă cu nimeni şi, după cum am spus, împinse conştiinciozitatea până acolo, că nu ceru ajutorul nici unui valet sau grăjdar pentru a se pregăti de plecare. D'Artagnan era unul dintre acei oameni care, în momentele grele, nu-şi precupeţesc meritele proprii când e vorba să îndeplinească o sarcină.

După cinci minute de galopare, ajunse la pădure, legă calul de primul copac întâlnit în cale şi pătrunse pe jos până la luminiş. Acolo, străbătu cu piciorul şi cu felinarul în mână toată poieniţa, pustie de la un capăt la altul, înainte, înapoi, măsură,

răscoli şi, după o jumătate de ceas de cercetări, încălecă din nou pe cal, tăcut, îngândurat, se întoarse la pas în Fontainebleau.

Ludovic aştepta în cabinetul său: era singur şi înşira pe o bucată de hârtie rânduri pe care de la prima aruncătură de ochi d'Artagnan le găsi neregulate şi cu multe ştersături. Trase concluzia că erau versuri. Regele ridică faţa şi-l zări pe muşchetar.

— Ei bine, domnule — întrebă el — îmi aduci veşti?

— Da, sire.

— Ce-ai văzut acolo?

— Iată, probabil, ce s-a petrecut, sire — răspunse d'Artagnan.

— Eu ţi-am cerut o certitudine, nu probabilităţi.

— Voi încerca să mă apropii de ea atât cât îmi va sta în putinţă; timpul era potrivit pentru cercetări de felul acelora pe care le-am făcut: a plouat astă-seară şi drumurile erau înmuiate...

— La fapt, domnule d'Artagnan.

— Sire, maiestatea voastră mi-a spus ca s-ar afla un cal mort în poieniţa din pădurea Rochin — am început deci prin a căuta pe toate cărările. Spun cărări, deoarece în poieniţă se pătrunde prin patru cărări. Aceea pe care am apucat eu era singura pe care se observau călcături proaspete. Doi cai trecuseră pe acolo, unul lângă altul: cele opt copite ale lor lăsaseră urme ce se vedeau bine în glod. Unul dintre călăreţi părea să fi fost mai grăbit decât celălalt: calul lui mergea cu o jumătate de trup înaintea celuilalt.

— Prin urmare, eşti sigur că au fost doi? întrebă regele.

— Da, sire. Erau doi cai mari, cu pas regulat, cai obişnuiţi cu astfel de drumuri, căci au trecut amândoi de-a curmezişul şanţul din jurul poieniţei.

— Mai departe, domnule.

— Apoi călăreţii s-au oprit o clipă, fără îndoială ca să fixeze condiţiile luptei; caii nu aveau astâmpăr. Unul dintre călăreţi presupun că vorbea, celălalt asculta şi se mulţumea doar să răspundă; calul său zgâria pământul cu copita, ceea ce dovedeşte că, preocupat cum era să asculte, stăpânul îi lăsase frâul liber.

— Şi a avut loc o luptă?

— Fără îndoială.

— Continuă: eşti un observator isteţ.

— Unul dintre cei doi călăreţi a rămas pe loc — acela care asculta; celălalt a străbătut poiana şi, mai întâi, a căutat să se aşeze cu faţa spre adversarul său. Atunci cel care rămăsese pe loc a dat pinteni calului şi a parcurs trei sferturi din poiană, crezând că se îndreaptă spre rival; dar acesta se mutase în alt loc, pe marginea luminişului.

— Nu cunoşti numele nici unuia, nu-i aşa?

— Nu, sire. Ştiu doar atât că acela care se afla la marginea pădurii avea un cal negru.

— De unde ştii asta?

— Câteva fire din coada calului său au rămas agăţate în mărăcinii de pe marginea poienii.

— Mai departe.

— Cât despre celălalt cal, nu mi-a fost greu să-l recunosc, întrucât a rămas mort pe terenul de luptă.

— Şi cum a murit acest cal?

— Un glonte i-a găurit ţeasta.

— Glontele era de pistol sau de flintă?

— De pistol, sire. De altfel, rana calului m-a ajutat să-mi dau seama de tactica folosită de cel care l-a ucis. S-a mişcat pe sub streaşină pădurii ca să-l aibă pe adversarul său în flanc. I-am urmărit mersul prin iarbă.

— Mersul calului cel negru?

— Da, sire.

— Continuă, domnule d'Artagnan.

— Acuma, că maiestatea voastră cunoaşte poziţia celor doi adversari, îl părăsesc pe călăreţul ce stătea pe loc, pentru a mă ţine după cel care străbătea poiana în galop.

— Prea bine.

— Calul celui care gonea a fost doborât dintr-o lovitură.

— Cum ai aflat asta?

— Călăreţul n-a mai avut timp să sară de pe cal şi a căzut sub el. Am văzut urma piciorului, pe care şi l-a tras cu mare greutate de sub trupul calului. Pintenul, prins sub greutatea animalului, a zgâriat adânc pământul.

— Bine. Şi ce-a făcut după ce s-a ridicat?

— A pornit de-a dreptul spre adversarul său.

— Care stătea sub streaşină pădurii?

— Da, sire. Apoi, ajungând la o depărtare potrivită, s-a oprit deodată, căci tălpile lui au lăsat urme pe iarbă, una lângă alta, a tras, dar nu şi-a nimerit adversarul.

— De unde ştii că nu l-a nimerit?

— Am găsit pălăria găurită de un glonte.

— Ah, o dovadă! strigă regele.

— Nu îndeajuns de grăitoare, sire — răspunse d'Artagnan cu răceală. E o pălărie fără litere, fără însemne; doar cu o pană roşie, ca la toate pălăriile; panglica însăşi n-are nimic deosebit.

— Şi omul cu pălăria găurită a tras al doilea glonte?

— Oh, sire, el trăsese cele două gloanţe ale sale.

— Cum ai constatat asta?

— Am găsit două umpluturi de câlţi pe jos.

— Şi glontele care n-a ucis calul, ce s-a întâmplat cu el?

— A retezat pana de la pălăria celui în care fusese tras, apoi un mesteacăn subţire din cealaltă parte a poienei.

— Atunci, omul cu calul negru era dezarmat, în timp ce adversarul său mai avea de tras un glonte.

— Sire, în răstimpul cât călăreţul trântit la pământ s-a ridicat, celălalt şi-a încărcat din nou arma. Însă era foarte tulburat, mâna îi tremura.

— De unde ştii?

— Jumătate din încărcătură s-a risipit pe jos, iar el a aruncat vergeaua, nemaiavând timp s-o pună la locul ei, de-a lungul ţevii.

— Domnule d'Artagnan, ceea ce-mi spui dumneata e uluitor!

— Nu este decât rezultatul cercetării, sire şi oricare altul în locul meu ar fi spus acelaşi lucru.

— Văd toată scena numai ascultându-te.

— Am reconstituit-o, într-adevăr, în mintea mea, căutând să mă apropii cât mai mult de adevăr.

— Acum să ne întoarcem la călăreţul care rămăsese pe jos. Ai spus că se îndrepta spre adversarul său, în timp ce acesta îşi reîncărca pistolul.

— Da; însă în momentul când el ochea, celălalt a tras.

— Oh! făcu regele. Şi?

— Lovitura a fost îngrozitoare, sire; călăreţul de jos a căzut cu faţa la pământ, după ce s-a împleticit trei paşi.

— Unde a fost atins?

— În două locuri: la mâna dreaptă mai întâi, apoi glontele i-a pătruns în piept.

— Dar cum poţi să deduci asta? întrebă regele cu admiraţie.

— Oh, e foarte simplu: mânerul pistolului era plin de sânge şi se vedea urma glontelui, cu frânturi dintr-un inel zdrobit. Rănitul şi-a pierdut, după toate probabilităţile, inelarul şi degetul cel mic.

— Asta în ce priveşte mâna, de acord; dar rana de la piept?

— Sire, am dat de două băltoace de sânge, la depărtare de două picioare şi jumătate una de alta. Lângă o băltoacă, iarba fusese smulsă de mâna crispată; lângă cealaltă, iarba era doar culcată, din pricina greutăţii trapului.

— Bietul de Guiche! exclamă regele.

— Ah, domnul de Guiche era? zise fără tulburare muşchetarul. Am bănuit şi eu asta, dar nu îndrăzneam s-o spun maiestăţii voastre.

— Şi ce te-a făcut să bănuieşti?

— Am recunoscut însemnele familiei Grammont încrustate pe şaua calului ucis.

— Şi crezi că a fost rănit grav?

— Foarte grav, deoarece a căzut dintr-o dată şi a rămas mult timp nemişcat. Totuşi, s-a putut ridica şi merge, ajutat de doi prieteni.

— Aşadar, l-ai văzut întorcându-se încoace?

— Nu; însă am descoperit urmele paşilor a trei oameni: cel din dreapta şi cel din stânga mergeau uşor, cu paşi teferi; cel de la mijloc, în schimb, păşea cu mare greutate. De altfel, în urma lui lăsa o dâră de sânge.

— Acum, domnule, după ce ai reconstituit atât de bine lupta, fără să-ţi scape nici un amănunt, spune-mi două cuvinte despre adversarul lui de Guiche.

— Oh, sire, nu ştiu cine este.

— Dumneata, care vezi totul atât de bine!

— Da, sire — rosti d'Artagnan — văd totul, dar nu pot spune tot ce văd şi întrucât afurisitul acela a scăpat şi a fugit, maiestatea voastră să-mi îngăduie de a spune că nu eu sunt cel care-l voi denunţa.

— Cu toate acestea, cel care se bate în duel e un vinovat, domnule.

— Nu pentru mine, sire — răspunse d'Artagnan cu sânge rece.

— Domnule — strigă regele — îţi dai seama de ceea ce spui?

— Cât se poate de bine, sire; dar, vedeţi, în ochii mei, un bărbat care se bate fără teamă e un viteaz. Iată părerea mea. Maiestatea voastră poate să aibă alta, e firesc, sunteţi stăpânul.

— Domnule d'Artagnan, am ordonat totuşi...

D'Artagnan îl întrerupse pe rege cu un gest respectuos.

— Mi-aţi ordonat, sire, să mă duc să aflu împrejurările în care s-a desfăşurat o luptă: vi le-am spus. Dacă îmi ordonaţi să-l arestez pe duşmanul domnului de Guiche, mă voi supune; dar nu-mi ordonaţi să-l denunţ, căci asta n-o voi face.

— Ei bine, arestează-l!

— Numiţi-l, sire.

Ludovic bătu din picior. Apoi, după o clipă de gândire, zise:

— Ai de zece, de douăzeci, de o sută de ori dreptate!

— Aşa cred şi eu, sire; sunt fericit că maiestatea voastră gândeşte la fel ca mine.

— Încă un cuvânt... Cine i-a dat ajutor lui de Guiche?

— Nu ştiu.

— Dar vorbeai de doi oameni... Au fost, deci şi martori?

— N-a fost nici un martor. Mai mult chiar... domnul de Guiche odată căzut, adversarul său a fugit, fără să-i dea vreun ajutor.

— Mizerabilul!

— Doamne, sire, e rezultatul ordonanţei voastre! Omul s-a bătut, a scăpat de la o moarte, vrea să scape şi de la alta. Ne amintim ce-a păţit domnul de Boutteville... La naiba!

— Dar atunci înseamnă că e un laş.

— Nu, e prevăzător.

— Prin urmare, a fugit?

— Da şi încă atât de iute cât putea să alerge calul sau.

— Încotro a apucat?

— În direcţia castelului.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă, am avut onoarea de a o spune maiestăţii voastre, doi bărbaţi au venit, pe jos şi l-au ridicat pe domnul de Guiche.

— Ce dovadă ai că aceşti doi bărbaţi au venit după sfârşitul luptei?

— Ah, o dovadă limpede de tot: în timpul luptei, ploaia contenise, terenul nu apucase să sugă toată apa căzută şi era foarte moale, încât paşii se îngropau în el; după luptă însă, atunci când domnul de Guiche stătuse leşinat, pământul se întărise şi paşii nu se mai înfundau atât de adânc în el.

Ludovic îşi lovi palmele una de alta, în semn de admiraţie.

— Domnule d'Artagnan — zise el — dumneata eşti, într-adevăr, cel mai dibaci om din regatul meu.

— E ceea ce gândea domnul de Richelieu şi ceea ce spunea domnul de Mazarin, sire.

— Acum, rămâne să vedem dacă isteţimea dumitale n-are, totuşi, vreun cusur.

— Oh, sire, omul se înşală: *Errare humanum est* — rosti filozofic muşchetarul.

— Atunci, dumneata nu faci parte din rândul oamenilor, domnule d'Artagnan, căci îmi vine a crede că dumneata nu greşeşti niciodată.

— Maiestatea voastră a spus că rămâne să vedem.

— Da.

— Cum asta, dacă mi-e îngăduit?

— Am trimis să fie chemat domnul de Manicamp şi domnul de Manicamp trebuie să sosească dintr-o clipă într-alta.

— Domnul de Manicamp cunoaşte taina?

— Domnul de Guiche n-are secrete faţă de domnul de Manicamp.

D'Artagnan dădu din cap.

— Nimeni n-a fost de faţă la luptă, o repet, şi, afară dacă domnul de Manicamp nu e unul dintre cei doi bărbaţi care l-au adus...

— Ssst! făcu regele. Iată-l că vine. Rămâi aici şi ascultă.

— Foarte bine, sire — zise muşchetarul.

În aceeaşi clipă, Manicamp şi de Saint-Aignan apărură în pragul uşii.

Capitolul XXV

Pânda

Regele îi făcu un semn muşchetarului, alt semn lui de Saint-Aignan. Semnele erau poruncitoare şi voiau să spună: "Pe viaţa voastră, nici un cuvânt!"

D'Artagnan se retrase, ca un soldat supus, într-un colţ al cabinetului. De Saint-Aignan, ca favorit, se rezemă de spătarul fotoliului regal.

Manicamp, cu piciorul drept întins înainte, cu zâmbetul pe buze, cu mâinile albe şi pline de graţie, făcu reverenţa de rigoare în faţa regelui. Ludovic îi întoarse salutul cu o uşoară înclinare a capului.

— Bună seara, domnule de Manicamp — rosti el.

— Maiestatea voastră mi-a făcut cinstea să fiu chemat aici — zise Manicamp.

— Da, pentru a afla de la dumneata toate amănuntele în legătură cu nefericitul accident ce i s-a întâmplat contelui de Guiche.

— Oh, sire, e dureros.

— Ai fost acolo?

— Nu tocmai, sire.

— Dar ai ajuns la faţa locului la câteva clipe după ce totul se săvârşise, nu-i aşa?

— Da, sire, cam după o jumătate de ceas.

— Şi unde s-a petrecut nenorocirea?

— Cred, sire, că locul se cheamă răscrucea din pădurea Rochin.

— Da, locul de întâlnire al vânătorilor.

— Acela e, sire.

— Ei bine, povesteşte-mi tot ce ştii despre această nefericită întâmplare, domnule de Manicamp. Povesteşte.

— Dar se poate ca maiestatea voastră să fie la curent cu cele întâmplate şi mă tem să n-o obosesc spunându-i lucruri deja cunoscute.

— Nu, nu-ţi fie teamă de asta.

Manicamp se uită în jurul lui; nu-l văzu decât pe d'Artagnan, sprijinit de perete, pe d'Artagnan calm, binevoitor, voios şi pe de Saint-Aignan, care-l adusese aici şi care continua să stea rezemat de fotoliul regelui, cu o înfăţişare tot atât de graţioasă. În cele din urmă, se hotărî să vorbească.

— Maiestatea voastră ştie prea bine — zise el — că accidentele sunt obişnuite la vânătoare.

— La vânătoare?

— Da, sire, vreau să spun, la pânda pentru vânarea animalelor.

— Ah, ah — făcu regele — aşadar accidentul s-a întâmplat la pândă?

— Da, sire — cuteză Manicamp — maiestatea voastră nu ştie asta?

— Aproape că nu — zise regele iute, căci lui Ludovic al XIV-lea nu-i plăcea niciodată să mintă. Prin urmare, zici că accidentul s-a întâmplat la pândă?

— Din nenorocire, da, sire.

Regele tăcu o clipă.

— La pândă pentru ce fel de jivină? întrebă apoi.

— Un mistreţ, sire.

— Ce idee la de Guiche, să se ducă aşa, de unul singur, să vâneze mistreţi! Asta e treabă de ţăran şi bună, cel mult, pentru cineva care nu are, ca mareşalul de Grammont, câini şi gonaci, ca să vâneze ca un adevărat gentilom.

Manicamp îşi îndoi umerii.

— Tinereţea e cutezătoare — zise el pe un ton sentenţios.

— În sfârşit... continuă — îl îndemnă regele.

— Aşa se face că — vorbi Manicamp, neîndrăznind să-şi dea drumul şi rostind cuvintele unul câte unul, cum îşi mişcă picioarele într-o mlaştină un om al bălţii — aşa se face, sire, că bietul de Guiche s-a dus singur la vânătoare.

— Singur, auzi! Straşnic vânător! Dar domnul de Guiche nu ştie că mistreţul se repede la om când nu a fost doborât de la primul glonte?

— Tocmai asta s-a şi întâmplat, sire.

— Prin urmare, aflase că o fiară se află prin apropiere?

— Da, sire. Nişte ţărani o văzuseră în cartofi.

— Şi ce fel de jivină era?

— Un mistreţ tânăr.

— Trebuia să mă fi prevenit, domnule, că de Guiche avea de gând să-şi pună capăt vieţii; căci l-am văzut eu însumi la vânătoare, e un ochitor foarte priceput. Când trage asupra animalului gonit, asmuţind haita, îşi ia toate măsurile de prevedere şi trage totdeauna cu carabina. De data asta, a înfruntat mistreţul doar cu nişte simple pistoale!

Manicamp tresări.

— Pistoale de lux, bune să se bată în duel cu un om, nu cu un mistreţ, ce dracu!

— Sire, sunt unele lucruri pe care nu le înţelegem niciodată bine.

— Ai dreptate şi întâmplarea ce ne preocupă e dintre acestea. Continuă.

În timpul acestei convorbiri, de Saint-Aignan, care i-ar fi făcut poate semn lui Manicamp să nu meargă prea departe, era ţintuit fără încetare de privirea îndărătnică a regelui. Îi era deci cu neputinţă să-i şoptească ceva. Cât despre d'Artagnan, statuia Tăcerii, din Atena, era mai zgomotoasă şi mai expresivă decât el. Manicamp continuă deci, pornit pe calea pe care apucase, să se înfunde tot mai mult în minciună.

— Sire — zise el — iată cum s-au petrecut probabil lucrurile. De Guiche pândea mistreţul.

— Călare sau pe jos? întrebă regele.

— Călare. A tras asupra fiarei, n-a ochit-o.

— Neîndemânaticul!

— Fiara s-a repezit asupra lui.

— Şi calul a fost ucis?

— Ah, maiestatea voastră ştie asta?

— Mi s-a spus că a fost găsit un cal mort în poiana din pădurea Rochin. Am bănuit că era calul lui de Guiche.

— Era chiar al lui, într-adevăr, sire.

— Bine, în ce priveşte calul; dar de Guiche?

— De Guiche, odată căzut de pe cal, a fost încolţit de mistreţ şi rănit la o mână şi la piept.

— Groaznică întâmplare! Dar, trebuie s-o mărturisesc, e vina lui de Guiche. Cine a mai pomenit să se ducă cineva la vânătoare de mistreţi doar cu nişte pistoale în mână! A uitat oare fabula lui Adonis?

Manicamp se scărpină la ceafă.

— E adevărat — murmură el — mare nesocotinţă.

— Cum îţi explici asta, domnule Manicamp?

— Sire, ce i-e scris omului, aceea îi e dat.

— Ah, eşti fatalist?

Manicamp se simţea din ce în ce mai strâns cu uşa.

— Asta n-am să ţi-o iert, domnule Manicamp! adăugă regele.

— Mie, sire?

— Da. Cum, eşti prietenul lui de Guiche, ştii că vrea să facă astfel de nebunii şi nu l-ai oprit?

Manicamp nu ştia ce să mai spună: tonul regelui nu era al unui om gata să creadă cele ce aude. Pe de altă parte, acest ton nu avea nici asprimea dramei, nici stăruinţa interogatoriului. Era în el mai mult zeflemea decât ameninţare.

— Şi dumneata zici — continuă regele — că acel cal mort care a fost găsit acolo era al lui de Guiche?

— Oh, Doamne, da, al lui!

— Şi asta nu te-a mirat?

— Nu, sire. La ultima vânătoare, maiestatea voastră îşi aminteşte, domnul de Saint-Maure s-a pomenit cu calul ucis sub dânsul în acelaşi chip.

— Era, însă cu pântecul sfâşiat.

— Fără îndoială, sire.

— Dacă şi calul lui de Guiche ar fi avut pântecul sfâşiat, ca al domnului de Saint-Maure, nu m-ar mai fi mirat nimic, crede-mă.

Manicamp făcu ochii mari.

— Dar ceea ce mă uimeşte — continuă regele — este că acest cal al lui de Guiche a fost găsit nu cu pântecul sfâşiat, ci cu capul sfărâmat.

Manicamp se tulbură.

— Oare mă înşel eu? reluă regele. Nu la tâmplă a fost lovit calul lui de Guiche? Recunoaşteţi, domnule de Manicamp, că acest lucru e ciudat.

— Sire, calul, ştiţi foarte bine, e un animal foarte inteligent; va fi încercat să se apere.

— Dar un cal se apără cu picioarele de dinapoi, nu cu capul.

— Atunci înseamnă că, speriat, a făcut o săritură în lături — stărui Manicamp — şi mistreţul, înţelegeţi, sire, mistreţul...

— Da, înţeleg ce-a păţit calul; dar călăreţul?

— E foarte limpede, mistreţul s-a întors de la cal la călăreţ, şi, după cum am avut cinstea de a o spune maiestăţii voastre, i-a zdrobit mâna lui de Guiche în clipa când acesta se pregătea să tragă al doilea glonte; apoi, printr-o lovitură de rât, i-a găurit pieptul cu colţii.

— Totul pare să fie cât se poate de adevărat, domnule de Manicamp; faci rău că n-ai încredere în elocinţa dumitale, deoarece ai un dar minunat de a povesti.

— Regele e prea bun — rosti Manicamp salutând cu un aer cât se poate de fâstâcit.

— Începând de astăzi însă, voi interzice gentilomilor mei să se mai ducă singuri la vânătoare. La naiba, asta ar fi tot una cu a le îngădui să se bată în duel!

Manicamp tresări şi făcu o mişcare ca pentru a sa retrage.

— Regele e mulţumit de cele ce i-am spus? întrebă, el.

— Încântat. Dar nu te retrage încă, domnule de Manicamp — zise Ludovic — mai am treabă cu dumneata.

"Aşa, aşa — gândi d'Artagnan — încă unul care nu are tăria noastră. " Şi scoase un oftat ce putea să însemne: "Oh, bărbaţii de tăria noastră, unde sunt oare azi?"

În acel moment, un uşier ridică draperia şi-l anunţă pe medicul regelui.

— Ah — exclamă Ludovic — iată-l pe domnul Valot, care l-a vizitat pe domnul de Guiche! O să căpătăm veşti noi despre rănit.

Manicamp se simţi mai încurcat ca oricând.

— În felul acesta, cel puţin — adăugă regele — vom avea conştiinţa împăcată.

Şi-i aruncă o privire lui d'Artagnan, care nici nu clipi măcar.

Capitolul XXVI

Medicul

Domnul Valot intră. Scena era aceeaşi: regele aşezat în fotoliu, de Saint-Aignan rezemat de speteaza sa, d'Artagnan lipit de perete, Manicamp în picioare ca şi mai înainte.

— Ei bine, domnule Valot — întrebă regele — ai făcut ceea ce ţi-am spus eu?

— În cea mai mare grabă, sire.

— Ai fost la confratele dumitale din Fontainebleau?

— Da, sire.

— Şi l-ai găsit acolo pe domnul de Guiche?

— L-am găsit pe domnul de Guiche.

— În ce stare? Spune sincer.
— Într-o stare jalnică, sire.
— Totuşi, mistreţul nu l-a mâncat de viu, nu-i aşa?
— Să-l mănânce, pe cine?
— Pe de Guiche.
— Ce mistreţ?
— Mistreţul care l-a rănit.
— Domnul de Guiche a fost rănit de un mistreţ?
— Aşa se spune, cel puţin.
— Vreun braconier mai degrabă...
— Cum, vreun braconier...?
— Vreun soţ gelos, vreun amant izgonit, care, ca să se răzbune, va fi tras în el.
— Dar ce spui dumneata, domnule Valot? Rănile domnului de Guiche nu sunt pricinuite de colţul unui mistreţ?
— Rănile domnului de Guiche sunt pricinuite de un glonte de pistol, care i-a zdrobit inelarul şi degetul cel mic de la mâna dreaptă, apoi s-a oprit în muşchii intercostali de la piept.
— Un glonte! Eşti sigur că domnul de Guiche a fost rănit de un glonte?... strigă regele, prefăcându-se foarte surprins.
— Vai de mine — zise Valot — atât de sigur, încât, iată, sire!
Şi-i arătă regelui un glonte pe jumătate turtit. Regele îl privi fără să-l atingă.
— Avea asta în piept, bietul băiat? întrebă el.
— Nu chiar în piept. Glontele n-a pătruns acolo, ci s-a turtit, după cum vedeţi, fie lovindu-se de tocul pistolului, fie de partea dreaptă a sternului.
— Doamne sfinte! spuse regele cu toată seriozitatea. Dar dumneata nu mi-ai pomenit nimic despre una ca asta, domnule de Manicamp!
— Sire...
— Ce înseamnă, spune, această născocire cu mistreţul, cu pânda, cu vânătoarea de noapte? Hai, vorbeşte!
— Ah, sire...
— Mi se pare că ai avut dreptate — zise regele întorcându-se către căpitanul său de muşchetari — şi că acolo a fost o luptă.
Regele avea, mai mult decât oricine, acea însuşire a celor mari de a-i înjosi şi de a-i dezbina pe cei mici. Manicamp îi aruncă lui d'Artagnan o privire necruţătoare. D'Artagnan

înţelese această privire şi nu voi să rămână sub povara acuzării. Făcu un pas înainte.

— Sire — zise el — maiestatea voastră mi-a poruncit să mă duc să cercetez poiana din pădurea Rochin şi să-i spun, pe urmă, ce s-a petrecut acolo, după umila mea părere. V-am împărtăşit constatările mele, dar n-am rostit nici un nume. Maiestatea voastră, cel dintâi, a pomenit numele domnului conte de Guiche.

— Bine, bine, domnule — zise regele tăios — dumneata ţi-ai făcut datoria şi sunt mulţumit de felul cum ţi-ai îndeplinit-o; asta trebuie să-ţi ajungă. Dumneata însă, domnule de Manicamp, nu ţi-ai făcut-o pe-a dumitale, căci m-ai minţit.

— Minţit, sire! Cuvântul e prea aspru.

— Găseşte dumneata altul.

— Sire, nu voi căuta altul. Am avut nefericirea de a displace maiestăţii voastre şi ceea ce socotesc că e mai bine este să primesc cu supunere dojenile pe care maiestatea voastră va crede de cuviinţă să mi le facă.

— Ai dreptate, domnule, îmi displace totdeauna cineva care îmi ascunde adevărul.

— Uneori, sire, nici nu-l cunoaştem.

— Încetează de a mai minţi, altfel îţi îndoiesc pedeapsa.

Manicamp se înclină, alb ca varul. D'Artagnan făcu încă un pas înainte, hotărât să intervină dacă furia crescândă a regelui ar fi întrecut anumite margini.

— Domnule — continuă regele — vezi bine că e zadarnic să mai tăgăduieşti. Domnul de Guiche s-a bătut în duel.

— Nu spun nu, sire şi maiestatea voastră ar fi dat dovadă de mărinimie dacă nu l-ar fi silit pe un gentilom să ocolească adevărul.

— Silit! Cine te-a silit?

— Sire, domnul de Guiche mi-e prieten. Maiestatea voastră a oprit duelul sub pedeapsa cu moartea. O minciună îmi salvează prietenul. Mint, deci.

"Bun! îşi spuse d'Artagnan. Iată un băiat isteţ, bravo lui!"

— Domnule — reluă regele — în loc de a minţi, ar fi trebuit să-l împiedici de a se bate în duel.

— Oh, sire, maiestatea voastră, care sunteţi gentilomul cel mai desăvârşit din Franţa, ştie foarte bine că noi, oamenii de spadă, nu l-am socotit niciodată pe domnul de Boutteville

dezonorat fiindcă a murit în Piaţa Grevei! Ceea ce dezonorează este să fugi din faţa adversarului, iar nu să înfrunţi călăul.

— Ei bine, fie — zise Ludovic al XIV-lea — vreau să-ţi găsesc un mijloc ca să îndrepţi totul.

— Dacă e dintre acelea care convin unui gentilom, mă voi folosi de el fără întârziere, sire.

— Numele adversarului domnului de Guiche?

"Oh, oh — îşi spuse d'Artagnan — o luăm iar ca pe vremea lui Ludovic al XIII-lea?..."

— Sire!... zise Manicamp pe un ton mustrător.

— Nu vrei să-l numeşti, aşa mi se pare — zise regele.

— Sire, nu-l cunosc.

"Bravo!" exclamă în sinea lui d'Artagnan.

— Domnule de Manicamp, înmânează căpitanului spada dumitale!

Manicamp se înclină cu toată graţia, îşi desprinse spada de la cingătoare, surâzând şi i-o întinse muşchetarului. Atunci, de Saint-Aignan sări repede între el şi d'Artagnan.

— Sire — zise contele — cu îngăduinţa maiestăţii voastre.

— Fă cum vrei — răspunse regele, mulţumit poate în adâncul inimii că cineva se aşeza între el şi mânia ce pusese stăpânire pe dânsul.

— Manicamp, eşti un om brav şi regele va preţui conduita dumitale; dar, vrând să-ţi aperi prietenii, se întâmplă adesea să le faci mai mult rău. Manicamp, cunoşti numele de care te întreabă maiestatea sa?

— E adevărat, îl cunosc.

— Atunci spune-l.

— Dacă ar fi trebuit să-l spun, aş fi făcut-o până acum.

— Atunci îl voi spune eu, care nu sunt, ca dumneata, amestecat în această afacere.

— Dumneata eşti liber, da; totuşi, mi se pare că...

— Oh, fără mărinimie rău înţeleasă! Nu te voi lăsa să ajungi la Bastilia pentru o treabă ca asta. Vorbeşte, sau, dacă nu, vorbesc eu!

Manicamp era un băiat deştept; el înţelese că făcuse tot ce trebuia pentru ca ceilalţi să aibă despre el o părere bună; acum nu-i mai rămânea decât să se menţină pe această poziţie, recâştigând bunele graţii ale regelui.

— Vorbeşte, domnule — îi spuse el lui de Saint-Aignan. În ce mă priveşte, am făcut tot ceea ce cugetul meu îmi îngăduia

să fac şi cugetul meu a mers poate prea departe — adăugă el întorcând ochii către rege — deoarece nu s-a supus poruncilor maiestăţii sale; dar maiestatea sa nu va uita, sper, când va afla că am vrut să apăr onoarea unei femei.

— A unei femei? întrebă regele neliniştit.

— Da, sire.

— O femeie a fost pricina acestui duel?

Manicamp înclină din cap. Regele se ridică şi se apropie de Manicamp.

— Dacă persoana e demnă de stima noastră — zise el — nu mă voi mai plânge că ai recurs la astfel de menajamente; dimpotrivă.

— Sire, tot ce ţine de casa regelui, sau de casa fratelui său, merită stimă în ochii mei.

— De casa fratelui meu? repetă Ludovic al XIV-lea cu un fel de şovăire... Pricina acestui duel este o femeie din casa fratelui meu?

— Sau a *Doamnei*.

— Ah, a *Doamnei*?

— Da, sire.

— Atunci această femeie?...

— Este una dintre domnişoarele de onoare ale casei alteţei sale regale doamna ducesă de Orléans.

— Pentru care s-a bătut domnul de Guiche, vrei să spui?

— Da şi de astă dată nu mai mint.

Ludovic făcu o mişcare plină de tulburare.

— Domnilor — zise el întorcându-se către spectatorii acestei scene — fiţi buni şi retrageţi-vă o clipă; vreau să rămân singur cu domnul de Manicamp. Ştiu că are să-mi spună lucruri de mare însemnătate pentru dezvinovăţirea sa, dar nu îndrăzneşte s-o facă de faţă cu martori... Reia-ţi spada, domnule de Manicamp.

Manicamp îşi prinse din nou spada la cingătoare.

— Hotărât, şmecherul e plin de prezenţă de spirit — murmură muşchetarul luând braţul lui de Saint-Aignan şi ieşind împreună cu el.

— O să se descurce — şopti acesta din urmă la urechea lui d'Artagnan.

— Şi încă foarte onorabil, conte.

Manicamp le aruncă lui de Saint-Aignan şi căpitanului o privire recunoscătoare, ce nu fu observată de rege.

— Eh, eh — făcu d'Artagnan în timp ce trecea pragul uşii — aveam o părere proastă despre generaţia nouă. Ei bine, mă înşelam: tinerii aceştia au cap!

Valot ieşi înaintea favoritului şi a căpitanului. Regele şi Manicamp rămaseră singuri în cabinet.

Capitolul XXVII

Unde d'Artagnan recunoaşte că s-a înşelat şi că Manicamp era cel care avea dreptate

Regele se încredinţa singur, ducându-se până la uşă, că nimeni nu asculta, apoi se întoarse şi se aşeză nerăbdător în faţa interlocutorului său.

— Aşa — zise el — acum, că suntem singuri, domnule de Manicamp, spune tot ce ai de spus.

— Cu cea mai mare sinceritate, sire — răspunse tânărul.

— Dar înainte de toate — adaugă regele — află că la nimic nu ţin mai mult decât la onoarea femeilor.

— Tocmai pentru asta vă cruţam delicateţea, sire.

— Da, acum înţeleg totul. Spui, deci, că e vorba de o domnişoară de onoare a cumnatei mele şi că persoana în chestiune, adversarul lui de Guiche, în sfârşit omul pe care nu vrei să-l numeşti...

— Dar al cărui nume vi-l va spune domnul de Saint-Aignan, sire.

— Da! Zici, prin urmare, că acest om a ofensat pe cineva din preajma *Doamnei*?

— Pe domnişoara de La Vallière, da, sire.

— Ah! făcu regele ca şi cum s-ar fi aşteptat la asta, şi, totuşi, ca şi cum această veste i-ar fi străpuns inima. Ah, domnişoara de La Vallière a fost jignită?

— Nu spun chiar că a fost jignită, sire.

— Dar, în sfârşit...

— Spun că se vorbea despre dânsa în termeni puţin măgulitori.

— În termeni puţin măgulitori, despre domnişoara de La Vallière! Şi nu vrei să-mi spui cine era neobrăzatul!...

— Sire, credeam că suntem înţeleşi şi că maiestatea voastră a renunţat să facă din mine un denunţător.

— Aşa e, ai dreptate — zise regele, domolindu-se. De altfel, voi afla cât de curând numele aceluia care va trebui să fie pedepsit!

Manicamp vedea limpede că discuţia se îndrepta spre alt făgaş. Regele, la rândul lui, simţea că se lăsase târât cam prea departe. De aceea, se grăbi să adauge:

— Şi-l voi pedepsi nu atât fiindcă e vorba de domnişoara de La Vallière, cu toate că o stimez în chip deosebit, ci fiindcă obiectul acestei gâlcevi e o femeie. Deoarece vreau să cred că la curtea mea femeile sunt respectate şi nimeni nu se ceartă din pricina lor.

Manicamp se înclină.

— Şi acum, spune, domnule de Manicamp — reluă regele — ce se vorbeşte despre domnişoara de La Vallière?

— Maiestatea voastră nu bănuieşte nimic?

— Eu?

— Maiestatea voastră ştie foarte bine ce fel de glume îşi pot îngădui oamenii tineri.

— S-a spus, fără îndoială, că iubeşte pe cineva — aruncă regele.

— Tot ce se poate.

— Dar domnişoara de La Vallière are dreptul să iubească pe cine-i place — zise regele.

— Este tocmai ceea ce susţinea de Guiche.

— Şi din pricina asta s-a bătut?

— Da, sire, numai din această pricină.

Regele roşi.

— Şi — vorbi el — mai mult nu ştii?

— Asupra cărui capitol, sire?

— Asupra capitolului foarte interesant despre care vorbeşti acum.

— Şi ce anume doreşte regele să afle?

— Ei bine, de pildă numele bărbatului pe care-l iubeşte La Vallière şi căruia adversarul lui de Guiche îi tăgăduia dreptul de a iubi.

— Sire, nu ştiu nimic, n-am auzit nimic, n-am văzut nimic; dar îl consider pe de Guiche un bărbat cu însuşiri alese şi dacă,

pentru un moment, a luat locul protectorului domnişoarei de La Vallière este fiindcă acest protector se află prea suspus pentru a o apăra el însuşi pe fată.

Aceste cuvinte erau mai mult decât străvezii, de aceea îl făcură pe rege să roşească din nou, însă de astă dată de plăcere. El îl bătu uşor pe umăr pe Manicamp.

— Bine, bine, eşti nu numai un om de spirit, domnule de Manicamp, dar şi un vrednic gentilom, şi-l găsesc pe prietenul dumitale de Guiche un paladin întru totul pe gustul meu; ai să-i spui asta, nu-i aşa?

— Aşadar, sire, maiestatea voastră mă iartă?

— Pentru toate.

— Şi sunt liber?

Regele surâse şi-i întinse mâna lui Manicamp. Manicamp apucă această mână şi o sărută.

— Şi apoi — adăugă regele — povesteşti minunat.

— Eu, sire?

— Mi-ai făcut o descriere desăvârşită a întâmplării aceleia a lui de Guiche. Vedeam mistreţul ieşind din pădure, vedeam calul prăbuşindu-se, vedeam jivina repezindu-se la călăreţ. Dumneata nu povesteşti, dumneata pictezi.

— Sire, îmi vine să cred că maiestatea voastră binevoieşte să-şi bată joc de mine — zise Manicamp.

— Dimpotrivă — răspunse Ludovic al XIV-lea cu seriozitate — râd atât de puţin, domnule de Manicamp, încât vreau să povesteşti la toată lumea această aventură.

— Aventura cu vânătoarea de mistreţi?

— Da, aşa cum mi-ai spus-o mie, fără să schimbi un singur cuvânt, înţelegi?

— Foarte bine, sire.

— O vei povesti?

— Fără să pierd nici o clipă.

— Ei bine, cheamă-l acum, dumneata însuţi, pe domnul d'Artagnan; sper că nu-ţi mai e teamă de el!

— Oh, sire, atâta vreme cât sunt încredinţat de graţiile maiestăţii voastre faţă de mine, nu mă mai tem de nimic.

— Cheamă-i atunci — zise regele.

Manicamp deschise uşa.

— Domnilor — strigă el — regele vă pofteşte.

P'Artagnan, Saint-Aignan şi Valot se reîntoarseră în cabinet.

— Domnilor — li se adresă regele — v-am chemat pentru a vă spune că explicaţia domnului de Manicamp m-a satisfăcut pe deplin.

D'Artagnan îi aruncă lui Valot, într-o parte şi lui Saint-Aignan, în cealaltă, o privire care însemna: "Ei bine, nu v-am spus eu?"

Regele îl conduse pe Manicamp până la uşă şi acolo îi spuse în şoaptă:

— Domnul de Guiche să se îngrijească şi mai ales să se vindece repede; vreau să-i mulţumesc cât mai curând, în numele tuturor femeilor, dar îndeosebi să-l sfătuiesc să nu mai facă ceea ce a făcut.

— De va trebui să moară de o sută de ori, sire, va face de o sută de ori acelaşi lucru, când e vorba de onoarea maiestăţii voastre.

Aluzia era directă. Dar, după cum am mai spus, regelui Ludovic al XIV-lea îi plăceau tămâierile şi, bucuros că le primeşte, nu era prea pretenţios în privinţa calităţii lor.

— Prea bine, prea bine — zise el lăsându-l pe Manicamp să plece — îl voi vedea eu însumi pe de Guiche şi-i voi spune să fie cuminte.

Manicamp ieşi cu spatele. Atunci regele se întoarse către ceilalţi trei spectatori ai acestei scene.

— Domnule d'Artagnan! zise el.

— Sire.

— Spune-mi, te rog, cum se face că ai putut avea privirea atât de tulbure, dumneata care de obicei te lauzi cu ochi atât de buni?

— Eu am privirea tulbure, sire?

— Fără îndoială.

— Probabil că aşa este, de vreme ce maiestatea voastră o spune. Dar în ce privinţă tulbure, dacă îmi e îngăduit să întreb?

— În legătură cu întâmplarea din pădurea Rochin.

— Ah! Ah!

— De bună seamă. Ai văzut urmele a doi cai, călcaturile a doi oameni, ai descoperit amănuntele unui duel. Ei bine, nimic din toate acestea n-a existat; nălucire curată!

— Ah! Ah! făcu încă o dată d'Artagnan.

— Ţi s-a părut că vezi urme de cal, ţi s-a părut că a fost un duel. A fost lupta lui de Guiche cu mistreţul, atâta tot. Numai că lupta a fost lungă şi încrâncenată, aşa am impresia.

— Ah! Ah! continuă d'Artagnan.

— Şi când mă gândesc că am putut crede o clipă în asemenea eroare! Dar dumneata vorbeai cu atâta siguranţă...

— Într-adevăr, sire, se vede treaba c-am avut orbul găinilor — zise d'Artagnan cu o voioşie ce-l încântă pa rege.

— Prin urmare, recunoşti?

— La naiba, sire, cum să nu recunosc?

— În aşa fel, că acum vezi lucrurile...?

— Cu totul altfel decât cum le vedeam cu o jumătate de ceas mai înainte.

— Şi atribui această deosebire de a vedea...?

— Oh, unui lucru foarte simplu, sire: acum o jumătate de ceas mă întorceam de la pădurea Rochin, unde n-am avut, ca să fac lumină în jurul meu, decât un nenorocit de felinar de la grajd...

— Pe când acum...?

— Acum am toate făcliile din cabinetul maiestăţii voastre, şi, pe deasupra, cei doi ochi ai regelui, care luminează ca doi sori.

Regele începu să râdă, iar de Saint-Aignan izbucni în hohote.

— Întocmai ca şi domnul Valot — zise d'Artagnan, luându-i regelui vorba din gură. El şi-a închipuit nu numai că domnul de Guiche ar fi fost rănit de un glonte, dar că i-a şi scos un glonte din piept.

— Vai de mine! se miră Valot. Mărturisesc că...

— Nu-i aşa că ai crezut acest lucru? îl întrebă d'Artagnan.

— Adică nu numai că am crezut — zise Valot — dar încă şi acum pot să jur că aşa e.

— Ei bine, dragă doctore, află că ai visat toate astea.

— Am visat?

— Rana domnului de Guiche, vis; glonţul, vis... De aceea, crede-mă, să nu mai vorbim despre asta.

— Bine zis — aprobă regele. Povaţa pe care ţi-o dă domnul d'Artagnan e înţeleaptă. Să nu mai vorbeşti nimănui de visurile dumitale, domnule Valot, şi, pe cinstea mea de gentilom, n-o să-ţi pară rău! Bună seara, domnilor! Oh, trist lucru e o vânătoare de mistreţi!

— Trist lucru — repetă d'Artagnan cu glas tare — o vânătoare de mistreţi!

Şi repetă aceste cuvinte prin toate odăile pe unde trecu. Apoi ieşi din castel, ducându-l cu sine pe Valot.

— Acum, că am rămas singuri — îi spuse regele lui de Saint-Aignan — cum se numeşte adversarul lui de Guiche?

De Saint-Aignan se uită în ochii regelui.

— Oh, nu şovăi — zise regele — ştii prea bine că voi fi silit să iert.

— De Wardes — rosti de Saint-Aignan.

— Bine. Dar, intrând repede în camera de culcare, Ludovic al XIV-lea zise: A ierta nu înseamnă a uita.

Capitolul XXVIII

E bine uneori să ai două coarde la arc

Manicamp ieşea de la rege, foarte fericit că se descurcase atât de bine, când, ajungând la capătul de jos al scării şi trecând prin faţa unei draperii, se simţi deodată tras de mânecă. Întoarse capul şi o recunoscu pe Montalais, care-l aştepta să treacă şi care, într-un chip misterios, cu trupul aplecat înainte, îi spuse în şoaptă:

— Domnule, vino repede, te rog.

— Unde, domnişoară? întrebă Manicamp.

— Mai întâi, un adevărat cavaler nu mi-ar fi pus această întrebare, el m-ar fi urmat fără să mai aibă nevoie de vreo explicaţie.

— Ei bine, domnişoară — zise Manicamp — sunt gata să mă comport ca un adevărat cavaler.

— Nu, e prea târziu acum, nu mai ai acelaşi merit. Vom merge la *Doamna*. Vino.

— Ah, ah! făcu Manicamp. Ne ducem la *Doamna*.

Şi o urmă pe Montalais, care alerga înaintea lui sprintenă ca o Galatee. "De astă dată — îşi spunea Manicamp ţinându-se după călăuza lui — nu cred să-mi mai meargă cu poveştile de vânătoare. Voi încerca totuşi şi, la nevoie... pe legea mea! la nevoie vom născoci altceva." Montalais gonea mereu înainte.

"Ce obositor — gândi Manicamp — să ai în acelaşi timp nevoie şi de cap şi de picioare!" În sfârşit, ajunseră.

Doamna îşi terminase toaleta de noapte: era într-un elegant halat de casă; dar se vedea limpede că îşi pusese această toaletă înainte de a fi încercat emoţiile ce-o tulburau încă. Acum aştepta cu o nerăbdare bătătoare la ochi. Astfel că Montalais şi Manicamp o găsiră în picioare, lângă uşă. La zgomotul paşilor lor, *Doamna* sărise să-i întâmpine.

— Ah — zise ea — în sfârşit!

— Iată-l pe domnul de Manicamp — răspunse Montalais.

Doamna îi făcu semn fetei să se retragă. Montalais se supuse. Prinţesa o urmări cu ochii, în tăcere, până când uşa se închise în urma ei; apoi, întorcându-se către Manicamp, întrebă:

— Ce s-a întâmplat şi ce aud, domnule de Manicamp? E cineva rănit la castel?

— Da, doamnă, din nenorocire... domnul de Guiche.

— Da, domnul de Guiche — repetă Prinţesa. Într-adevăr, am auzit vorbindu-se, dar nimeni nu mi-a confirmat. Prin urmare e adevărat, domnului de Guiche i s-a întâmplat această nenorocire?

— Chiar lui, doamnă.

— Ştii, nu-i aşa, domnule de Manicamp — zise Prinţesa cu însufleţire — că duelurile nu-i sunt pe plac regelui?

— Ştiu, doamnă; însă un duel cu o fiară sălbatică nu poate fi pedepsit de maiestatea sa.

— Oh, n-o să-mi aduci jignirea de a crede că iau în serios povestea aceea absurdă, răspândită nu ştiu cu ce scop şi pretinzând că domnul de Guiche a fost rănit de un mistreţ. Nu, nu, domnule, adevărul e cunoscut şi, în acest moment, în afară de faptul că e rănit, domnul de Guiche e ameninţat să-şi piardă şi libertatea.

— Vai, doamnă — zise Manicamp — o ştiu foarte bine, dar ce-i de făcut?

— L-ai văzut pe maiestatea sa?

— Da, doamnă.

— Şi ce i-ai spus?

— I-am povestit că domnul de Guiche s-a aşezat la pândă, că un mistreţ a ieşit din pădurea Rochin, că domnul de Guiche a tras în el, şi, în sfârşit, că fiara, furioasă, s-a năpustit asupra

trăgătorului, ucigându-i calul şi rănindu-l pe el însuşi foarte grav.

— Şi regele a crezut toate astea?

— De la un cap la altul.

— Oh, mă uimeşti, domnule de Manicamp, mă uimeşti foarte mult!

Şi *Doamna* începu să se plimbe în sus şi în jos, aruncând din când în când câte o privire interogativă spre Manicamp, care rămăsese nepăsător şi fără să se mişte din locul unde se oprise când intrase. În cele din urmă se opri şi ea.

— Cu toate acestea — zise Prinţesa — toată lumea e de acord să atribuie altă cauză acestei răni.

— Şi ce cauză, doamnă? întrebă Manicamp. Îmi e îngăduit, fără să fiu indiscret, de a adresa această întrebare alteţei voastre?

— Dumneata întrebi asta, dumneata, prietenul intim al domnului de Guiche? Dumneata, confidentul lui?

— Oh, doamnă, prieten intim, da; confident însă, nu. Domnul de Guiche e unul din acei bărbaţi care pot avea secrete, care chiar au, desigur, dar nu le spun altora. De Guiche e discret, doamnă.

— Ei bine, atunci, aceste secrete pe care domnul de Guiche le închide în inima lui, voi avea eu plăcerea să ţi le dezvălui — spuse Prinţesa cu ciudă — căci, în adevăr, regele ar putea să te întrebe a doua oară şi, dacă, în această a doua oară, ai să-i înşiri aceeaşi poveste ca prima dată, s-ar putea să nu se mai declare mulţumit.

— Dar, doamnă, cred că alteţa voastră se înşală în privinţa regelui. Maiestatea sa a fost foarte mulţumită de mine, vă jur!

— Atunci, dă-mi voie să-ţi spun, domnule de Manicamp, că asta dovedeşte un singur lucru şi anume că maiestatea sa se declară prea uşor mulţumit.

— Mă tem că alteţa voastră greşeşte oprindu-se la această părere. Maiestatea sa e cunoscut ca neacceptând decât motivele bine întemeiate.

— Şi crezi că-ţi va fi recunoscător pentru născocirea dumitale îndatoritoare, când mâine chiar va afla că domnul de Guiche a avut, din pricina domnului de Bragelonne, prietenul său, o ceartă care a degenerat în întâlnire pe teren?

— O ceartă din pricina domnului de Bragelonne? se miră Manicamp cu aerul cel mai nevinovat din lume. Ce am cinstea să aud din gura alteţei voastre?

— De ce te miră asta? Domnul de Guiche e supărăcios, mânios, se aprinde repede.

— Eu îl socot, dimpotrivă, doamnă, pe domnul de Guiche foarte potolit şi un om ce nu se supără şi nu se mâniază decât cu motive bine întemeiate.

— Prietenia nu e oare un motiv întemeiat? întrebă Prinţesa.

— O, desigur, doamnă, mai ales pentru o inimă ca a lui!

— Ei bine, domnul de Bragelonne e unul din prietenii domnului de Guiche; n-ai să tăgăduieşti acest lucru!

— Un foarte bun prieten.

— Ei bine, domnul de Guiche i-a luat apărarea domnului de Bragelonne şi cum domnul de Bragelonne era plecat şi nu putea să se bată, s-a bătut pentru dânsul.

Manicamp prinse a zâmbi şi făcu câteva mişcări din cap şi din umeri ce voiau să spună: "Doamne, dacă ţineţi cu tot dinadinsul..."

— Ei, hai — rosti nerăbdătoare Prinţesa — vorbeşte!

— Eu?

— Fireşte, e limpede că nu eşti de aceeaşi părere cu mine şi că ai ceva de spus.

— Nu am de spus, doamnă, decât un singur lucru.

— Spune-l!

— Că nu înţeleg nimic din cele ce-mi faceţi onoarea de a-mi povesti.

— Cum, nu înţelegi nimic din această ceartă a domnului de Guiche cu domnul de Wardes? strigă Prinţesa aproape mânioasă.

Manicamp tăcu.

— Ceartă — continuă ea — pornită de la un cuvânt mai mult sau mai puţin răutăcios şi mai mult sau mai puţin întemeiat, rostit pe seama virtuţii unei anumite femei?

— Ah, al unei anumite femei! Asta e altceva — zise Manicamp.

— Începi să înţelegi, nu-i aşa?

— Alteţa voastră mă va ierta, dar nu îndrăznesc...

— Nu îndrăzneşti? zise *Doamna* scoasă din fire. Ei bine, aşteaptă, atunci am să îndrăznesc eu!

— Doamnă, doamnă! strigă Manicamp, ca şi cum s-ar fi îngrozit. Luaţi seama la cele ce aveţi de gând să spuneţi!

— Ah, se pare că, dacă aş fi bărbat, te-ai bate cu mine în duel, în ciuda edictelor maiestăţii sale, aşa cum domnul de Guiche s-a bătut cu domnul de Wardes şi asta pentru virtutea domnişoarei de La Vallière.

— A domnişoarei de La Vallière! exclamă Manicamp, făcând o săritură subită, ca şi cum ar fi fost la o sută de leghe departe de a se aştepta să audă pronunţându-se acest nume.

— Oh, ce-ai păţit, domnule de Manicamp, de sări aşa? zise *Doamna* cu ironie în glas. Ai oare neobrăzarea de a te îndoi, dumneata, de această virtute?

— Dar nu e vorba pentru nimic în lume, în toate acestea, despre virtutea domnişoarei de La Vallière, doamnă !

— Cum, când doi bărbaţi îşi crapă ţestele pentru o femeie, dumneata spui că n-are nici un amestec în toate astea şi că nu e câtuşi de puţin vorba de ea? Ah, domnule de Manicamp, nu te credeam un atât de bun curtean!

— Iertare, iertare, doamnă — protestă tânărul — dar iată că ne depărtăm de subiect. Dumneavoastră îmi faceţi cinstea de a-mi vorbi o limbă, iar eu, pe cât mi se pare, vă vorbesc alta.

— Poftim?

— Iertare, am crezut a înţelege că alteţa voastră voia să-mi spună că domnii de Guiche şi de Wardes s-au bătut pentru domnişoara de La Vallière.

— Ei da!

— Pentru domnişoara de La Vallière, nu-i aşa? stărui Manicamp.

— Eh, Doamne, nu spun că domnul de Guiche se ocupă personal de domnişoara de La Vallière; se ocupă prin procură.

— Prin procură?

— Haide, haide, nu face la nesfârşit pe omul surprins. Toată lumea ştie că domnul de Bragelonne e logodnicul domnişoarei de La Vallière şi că, plecând la Londra într-o misiune pe care regele i-a încredinţat-o, el l-a însărcinat pe prietenul său, domnul de Guiche, de a veghea asupra acestei interesante persoane.

— Ah, nu mai spun nimic. Alteţa voastră este informată.

— De totul, te previn.

Manicamp începu să râdă, lucru ce-o înfurie pe Prinţesă, care, după cum se ştie, nu avea o fire prea îngăduitoare.

— Doamnă — reluă discretul Manicamp, înclinându-se în faţa Prinţesei — să înmormântăm această afacere, care nu va fi niciodată limpezită.

— Oh, în privinţa asta nu mai e nimic de făcut, întrucât totul este foarte limpede. Regele va afla că de Guiche a luat apărarea acestei micuţe aventuriere care îşi dă aere de mare doamnă; el va mai afla că domnul de Bragelonne, numindu-l ca paznic permanent al grădinii Hesperidelor pe prietenul său, domnul de Guiche, acesta i-a dat peste mână marchizului de Wardes, care voia să culeagă mărul de aur din pom. Dar nu trebuie să uiţi, domnule de Manicamp, dumneata, care le ştii pe toate, că şi regele râvneşte, la rândul lui, la această faimoasă comoară şi că s-ar putea să-i poarte pică domnului de Guiche pentru faptul de a se fi instituit apărătorul ei. Acum eşti lămurit, mai ai nevoie de vreo altă părere? Vorbeşte, întreabă.

— Nu, doamnă, nu; nu vreau să ştiu nimic mai mult decât atât.

— Află totuşi, fiindcă trebuie să ştii asta, domnule de Manicamp, află că indignarea maiestăţii sale va fi urmată de efecte cumplite. La prinţii cu o fire cum este aceea a regelui, mânia răscolită de dragoste e un adevărat uragan.

— Pe care alteţa voastră îl va potoli, doamnă.

— Eu? strigă Prinţesa cu un gest de violentă ironie. Eu? Dar în ce calitate?

— Pentru că nu vă plac nedreptăţile, doamnă.

— Şi ar fi o nedreptate, după părerea dumitale, să-l împiedic pe rege de a-şi vedea de iubirile sale?

— Veţi interveni, totuşi, în favoarea lui de Guiche.

— Ei, de astă dată eşti nebun, domnule — zise Prinţesa pe un ton plin de semeţie.

— Dimpotrivă, doamnă, sunt în cea mai perfectă stare mintală, şi, o repet, îl veţi apăra pe domnul de Guiche în faţa regelui.

— Eu?

— Da.

— Şi cum asta?

— Deoarece cauza domnului de Guiche e şi cauza alteţei voastre, doamnă — zise încet, dar cu aprindere Manicamp, ai cărui ochi prinseră a străluci.

— Ce vrei să spui?

— Spun, doamnă, că mă surprinde să văd cum alteţa voastră n-a bănuit un pretext în numele domnişoarei de La Vallière, pe care şi-a propus să-l apere domnul de Guiche, în locul domnului de Bragelonne, plecat.

— Un pretext?

— Da.

— Dar ce fel de pretext? repetă Prinţesa, bâlbâindu-se şi uitându-se ţintă în ochii lui Manicamp.

— Cred, doamnă — zise tânărul — că am vorbit destul, presupun, pentru a o îndupleca pe alteţa voastră să nu-l mai învinovăţească în faţa regelui pe acest biet de Guiche, asupra căruia s-ar putea abate toate duşmăniile pe care le urzeşte o anumită partidă, foarte deosebită de a voastră.

— Vrei să spui, dimpotrivă, mi se pare, că toţi aceia care n-o iubesc pe domnişoara de La Vallière şi poate chiar unii dintre aceia care o iubesc, se vor năpusti asupra contelui?

— Oh, doamnă, duceţi oare atât de departe îndărătnicia şi nu vreţi să vă aplecaţi deloc urechea la vorbele unui prieten devotat? Trebuie oare să-mi iau riscul de a vă displăcea, trebuie oare să numesc, fără voia mea, persoana care a fost adevărata cauză a acestui duel?

— Persoana? spuse *Doamna*, aprinzându-se la faţă.

— Trebuie oare — continuă Manicamp — să vă spun cât de supărat, de furios, de indignat este bietul de Guiche din pricina celor ce se spun despre această persoană? Trebuie oare să vă amintesc, dacă dumneavoastră nu vreţi să o recunoaşteţi şi dacă pe mine respectul mă împiedică să o numesc, trebuie oare să vă amintesc scenele pe care *Domnul* le-a avut cu milordul de Buckingham din pricina acestei persoane şi toate insinuările ce s-au făcut în legătură cu izgonirea ducelui? Trebuie oare să vă arăt grija contelui de a menaja, de a apăra, de a nu-i displăcea persoanei pentru care el trăieşte, pentru care el respiră? Ei bine, o voi face şi când vă voi reaminti toate acestea poate că veţi înţelege de ce contele, la capătul răbdării, hărţuit mai de mult de către de Wardes, la cel dintâi cuvânt necuviincios pe care acesta l-a rostit pe seama persoanei în cauză, a luat foc şi nu s-a mai gândit decât la răzbunare.

Prinţesa îşi ascunse faţa în palme.

— Domnule! Domnule! strigă ea. Îţi dai seama ce spui şi cui i te adresezi?

— Atunci, doamnă — reluă Manicamp ca şi cum nici n-ar fi auzit exclamaţiile Prinţesei — nimic nu vă va mai surprinde, nici furia contelui de a provoca acest duel, nici admirabila lui precauţie de a-l abate pe un teren unde să nu atingă cu nimic interesele alteţei voastre. În asta constă mai ales marele lui merit şi desăvârşita lui îndrăzneală; iar dacă persoana pentru care de fapt contele de Guiche s-a bătut şi şi-a vărsat sângele îi datorează vreo recunoştinţă sărmanului rănit, asta este nu pentru sângele pe care el l-a pierdut, nu pentru durerea pe care o îndură, ci pentru tot ceea ce a făcut spre a păstra neîntinată o onoare la care ţine mai mult decât la a lui însuşi.

— Oh! exclamă *Doamna*, ca şi cum ar fi fost singură în încăpere. Oh, să fi fost oare cu adevărat din cauza mea?

Manicamp răsuflă uşurat; izbândea, în sfârşit, după mare trudă; putea să răsufle în voie. *Doamna*, la rândul ei, rămase câteva clipe adâncită într-o îngândurare apăsătoare.

I se ghicea tulburarea după zvâcnetul încordat al pieptului, după înceţoşarea ochilor, după felul cum îşi apăsa neîncetat mâna pe inimă. Dar, la ea, cochetăria nu era o pasiune stearpă; era, dimpotrivă, o flacără ce-şi căuta hrana şi o găsea.

— Atunci — rosti încet — contele a îndatorat două persoane în acelaşi timp, căci domnul de Bragelonne îi datorează şi el o mare recunoştinţă domnului de Guiche, cu atât mai mare cu cât, pretutindeni şi totdeauna, domnişoara de La Vallière va trece drept persoana apărată de acest generos ocrotitor.

Manicamp înţelese că în inima Prinţesei mai rămânea încă o urmă de îndoială şi spiritul lui se îndârji în faţa acestei rezistenţe.

— Grozav serviciu, ce să spun — rosti el — i-a făcut domnişoarei de La Vallière! Grozav serviciu i-a făcut şi domnului de Bragelonne! Duelul acesta a stârnit o zarvă ce întunecă pe jumătate cinstea bietei copile, o zarvă ce-l va pune fără doar şi poate în conflict cu vicontele. Urmează de aici că focurile de pistol ale domnului de Wardes au avut trei rezultate în loc de unul: a zdrobit cinstea unei femei, fericirea unui bărbat şi totodată — cine ştie? — l-a rănit de moarte pe unul dintre cei mai vrednici gentilomi ai Franţei. Ah, doamnă, logica voastră e cât se poate de rece: ea osândeşte totdeauna, nu iartă niciodată.

Ultimele cuvinte ale lui Manicamp clătinară ultima îndoială ce mai dăinuia încă nu în inima, ci în spiritul *Doamnei*. Nu mai era o prinţesă plină de scrupule, sau o femeie frământată de bănuieli, ci o inimă care simţea răceala adâncă a unei răni.

— Rănit de moarte! murmură ea cu o voce înăbuşită. Oh, domnule de Manicamp, aşa ai spus, rănit de moarte, nu?

Manicamp nu răspunse decât printr-un suspin amarnic.

— Prin urmare, zici că bietul conte a căpătat o rană primejdioasă? stărui Prinţesa.

— Eh, doamnă, are o mână zdrobită şi un glonte în piept.

— Doamne Dumnezeule! strigă Prinţesa cuprinsă de înfiorare. Dar e groaznic, domnule de Manicamp! O mână zdrobită, spui? Un glonte în piept? Dumnezeule! Şi asta a făcut-o nemernicul acela, asasinul acela de de Wardes? Hotărât, cerul nu e drept!

Manicamp părea în prada unei mari tulburări. Într-adevăr, cheltuise multă energie în ultima parte a pledoariei lui. Cât despre *Doamna*, ea nu mai era în stare să ţină măsura; căci la ea, când vorbea pasiunea, nici mânia, nici simpatia, nimic nu-i mai putea înfrâna pornirile.

Prinţesa se apropie de Manicamp, care se lăsase să cadă într-un jilţ, ca şi cum durerea ar fi fost o scuză destul de puternică pentru a săvârşi o încălcare a legilor etichetei.

— Domnule — zise ea apucându-l de mână — spune-mi adevărul.

Manicamp ridică faţa.

— Domnul de Guiche — adăugă *Doamna* — e în primejdie de moarte?

— De două ori, doamnă — răspunse el. Mai întâi, din pricina hemoragiei ce s-a declarat în urma ruperii unei artere de la mână; pe urmă, din pricina rănii de la piept, care, aceasta cel puţin e temerea medicului, se pare că a atins un organ esenţial.

— Atunci, s-ar putea să moară?

— Să moară, da, doamnă şi fără să fi avut măcar mângâierea de a şti că alteţa voastră a luat cunoştinţă de devotamentul său.

— Îi vei vorbi dumneata despre asta.

— Eu?

— Da; nu eşti prietenul lui?

— Eu? O, nu, doamnă, eu nu-i voi spune domnului de Guiche, dacă nenorocitul va mai fi în stare să mă audă, eu nu-i voi spune decât ceea ce am văzut, adică toată cruzimea dumneavoastră faţă de el.

— Domnule, oh, nu! Nu vei săvârşi această barbarie!

— O, ba da, doamnă, îi voi spune adevărul. Căci, la urma urmei, natura e puternică la un om de vârsta lui, medicii sunt savanţi şi dacă, printr-o întâmplare, bietul conte va supravieţui rănilor sale, n-aş vrea ca el să fie expus să moară din pricina durerilor inimii, după ce va fi scăpat de acelea ale trupului.

Cu aceste cuvinte, Manicamp se ridică şi, cu un respect adânc, părea că ar cere să se retragă.

— Cel puţin, domnule — zise Prinţesa, oprindu-l cu un aer rugător — fii bun şi spune-mi în ce stare se găseşte bolnavul? Ce doctor îl îngrijeşte?

— Se simte foarte rău, doamnă — asta în ce priveşte starea lui. Cât despre medic, e îngrijit de însuşi medicul maiestăţii sale, domnul Valot. Acesta, de altfel, e asistat de un confrate al lui, la care a fost dus de la început domnul de Guiche.

— Cum, nu se află la castel? se miră *Doamna*.

— Vai, doamnă, sărmanul era într-o stare atât de gravă, încât n-a mai putut fi adus până aici.

— Dă-mi adresa, domnule — zise Prinţesa cu nerăbdare — voi trimite să mi se aducă veşti despre el.

— Strada Feurre; o casă de cărămidă, cu obloane albe. Numele medicului e înscris pe poartă.

— Dumneata te reîntorci acum lângă rănit, domnule de Manicamp?

— Da, doamnă.

— Atunci, vei avea bunăvoinţa să-mi faci un serviciu?

— Sunt la ordinele alteţei voastre.

— Fă ceea ce voiai să faci, întoarce-te lângă domnul de Guiche, îndepărtează-i pe toţi de acolo, apoi fii bun şi retrage-te şi dumneata.

— Doamnă...

— Să nu pierdem timpul cu explicaţii de prisos. Atâta îţi cer; nu vedea în asta altceva decât ceea ce este, nu cere alte lămuriri decât ceea ce-ţi cer. Voi trimite acolo pe una din femeile mele, două poate, dată fiind ora înaintată şi n-aş vrea ca ele să te vadă, sau, ca să fiu sinceră, n-aş vrea ca dumneata să

le vezi: sunt scrupule pe care trebuie să le înţelegi, mai ales dumneata, domnule de Manicamp, care pricepi totul.

— Oh, doamnă, foarte bine! Pot chiar să fac mai mult, să merg înaintea mesagerelor voastre; ăsta va fi în acelaşi timp un mijloc de a le arăta cu mai multă siguranţă calea şi de a le proteja, dacă întâmplarea ar face, contra oricărei probabilităţi, să aibă nevoie de ajutor.

— Şi apoi prin acest mijloc, îndeosebi, ele vor putea intra fără nici o greutate, nu-i aşa?

— Fără îndoială, doamnă, căci, mergând înaintea lor, voi înlătura orice greutăţi, dacă întâmplarea ar face ca ele să existe.

— Ei bine, du-te, du-te, domnule de Manicamp şi aşteaptă la capătul scării.

— Mă duc, doamnă.

— Stai puţin.

Manicamp se opri.

— Când vei auzi coborând două femei, să ieşi şi să porneşti, fără a întoarce capul, pe drumul ce duce la bietul conte.

— Dar dacă, din întâmplare, vor coborî alte persoane, iar eu mă voi înşela asupra lor?

— Vor bate uşor de trei ori din palme.

— Da, doamnă.

— Acum pleacă

Manicamp se întoarse, salută pentru ultima oară şi ieşi cu inima plină de bucurie. El ştia foarte bine că prezenţa *Doamnei* era cel mai bun balsam pentru rănile bolnavului.

Nu trecu un sfert de ceas şi scârţâitul unei uşi care se deschise şi se închise cu mare precauţie ajunse până la el. Apoi auzi paşi uşori coborând scara; apoi cele trei bătăi din palme, adică semnul convenit. Ieşi numaidecât şi, credincios cuvântului dat, se îndreptă, fără să-şi întoarcă faţa, străbătând străzile din Fontainebleau, spre locuinţa medicului.

Capitolul XXIX

Domnul Malicorne, arhivar al Regatului Franţei

Două femei, înfăşurate în mantiile lor şi cu ochii ascunşi sub măşti de catifea neagră, păşeau cu mare sfială pe urmele lui Manicamp.

La primul etaj, în dosul perdelelor de damasc roşu, licărea dulcea lumină a unei lămpi aşezate pe o măsuţă de noapte. La celălalt capăt al aceleiaşi odăi, într-un pat cu coloane răsucite, înconjurat de perdele la fel cu acelea prin care se strecura lumina lămpii, stătea întins de Guiche, cu capul sprijinit pe două perne, cu ochii învăluiţi de o ceaţă groasă; şuviţele lungi de păr, inelate şi răspândite pe pernă, acopereau în neorânduiala lor tâmplele uscate şi palide ale tânărului. Se simţea că febra era cel mai stăruitor oaspete al acestei camere.

De Guiche visa. Gândurile lui urmăreau prin întuneric unul din acele visuri ale delirului pe care Dumnezeu le trimite pe cărarea morţii înaintea celor sortiţi să cadă în universul nefiinţei. Câteva pete de sânge încă neînchegat se zăreau pe podelele odăii.

Manicamp urcă scara în mare grabă; abia când ajunse în prag se opri, împinse uşa încet, îşi vârî capul în cameră şi, văzând că totul era în linişte, se apropie în vârful picioarelor de jilţul înalt de piele, mobilă rămasă de pe vremea domniei lui Henric al IV-lea, şi, observând că îngrijitoarea bolnavului adormise, o trezi şi o rugă să treacă în odaia alăturată. Apoi, în picioare lângă pat, rămase o clipă nemişcat, întrebându-se dacă trebuia să-i trezească pe de Guiche pentru a-i împărtăşi vestea cea bună. Dar cum în dosul draperiei de la uşă începuse să se audă foşnetul mătăsos al rochiilor şi răsuflarea întretăiată a însoţitoarelor sale, văzând chiar această draperie mişcându-se a nerăbdare, se strecură de-a lungul patului şi o urmă pe îngrijitoare în odaia alăturată. Atunci, chiar în clipa când el dispărea, draperia se ridică şi cele două femei intrară în camera din care Manicamp abia ieşise. Aceea care intră prima îi făcu însoţitoarei sale un gest poruncitor care o ţintui pe un scăunel lângă uşă. Pe urmă se îndreptă cu paşi hotărâţi spre pat, trase perdelele pe vergeaua de fier şi le răsuci în sul la căpătâiul bolnavului. Ea văzu atunci chipul palid al contelui; îi văzu mâna dreaptă înfăşurată într-o pânză de-o albeaţă orbitoare, întinsă pe cuvertura cu înflorituri simple ce acoperea o parte a acestui

pat de suferinţă. Se cutremură când zări o picătură de sânge înroşind tot mai mult acea bucată de pânză.

Pieptul alb al tânărului era descoperit, ca şi cum răcoarea nopţii l-ar fi ajutat să respire astfel cu mai multă uşurinţă. O fâşie de pânză ţinea legată rana, în jurul căreia se lărgea un cerc vânăt de sânge scurs. Un suspin adânc se desprinse de pe buzele tinerei femei. Se sprijini de stâlpul patului şi privi, prin crăpăturile măştii sale, acest dureros spectacol. O răsuflare grea, stridentă, se strecura, ca un horcăit al morţii, printre dinţii încleştaţi ai contelui. Femeia mascată apucă mâna stângă a rănitului. Această mână frigea ca un cărbune aprins. Dar, în clipa când ea fu atinsă de mâna rece a femeii, înrâurirea acestei răceli fu atât de puternică, încât de Guiche deschise ochii şi încercă să revină la viaţă, însufleţindu-şi privirea. Primul lucru pe care-l zări fu năluca ce stătea rezemată de stâlpul patului său. La văzul ei, ochii i se măriră, dar fără ca spiritul să-l ajute să înţeleagă ceva. Atunci femeia făcu un semn către însoţitoarea ei, care rămăsese lângă uşă; fără îndoială, aceasta cunoştea lecţia, deoarece, cu o voce limpede şi gravă, fără pic de şovăială, rosti următoarele cuvinte:

— Domnule conte, alteţa sa regală *Doamna* vrea să ştie cum suportaţi durerile acestei răni şi vă împărtăşeşte prin gura mea regretul pe care-l încearcă ştiindu-vă suferind.

La cuvântul *Doamna*, de Guiche tresări; el nu văzuse încă persoana al cărei glas îl auzise. Îşi îndreptă deci privirea spre punctul de unde venea această voce. Dar, întrucât mâna cea rece nu-l părăsise, îşi reîntoarse ochii spre năluca nemişcată de lângă patul său.

— Dumneavoastră îmi vorbiţi, doamnă — întrebă el cu glas stins — sau împreună cu dumneavoastră mai e şi altcineva în această cameră?

— Da — răspunse fantoma cu o voce foarte înceată şi lăsându-şi capul în jos.

— Ei bine — zise rănitul cu mare greutate — mulţumesc. Spuneţi-i *Doamnei* că nu-mi pare rău că mor, dacă dânsa şi-a reamintit de mine.

La cuvintele *nu-mi pare rău că mor*, rostite de un muribund, femeia mascată nu-şi mai putu stăpâni lacrimile ce i se prelingeau pe sub mască şi-i apărură pe obraji acolo unde masca nu-i mai acoperea. De Guiche, dacă ar fi fost mai stăpân

pe simţurile lui, le-ar fi văzut rostogolindu-se ca nişte perle scânteietoare şi căzând pe patul său.

Femeia, uitând că are mască, îşi duse mâna la ochi, pentru a şi-i şterge, dar dând cu degetele de catifeaua rece şi supărătoare, smulse cu furie masca de la ochi şi o aruncă pe duşumea. La această înfăţişare neaşteptată, ce părea că se desprinde dintr-un nor, de Guiche scoase un strigăt şi întinse braţele spre ea. Dar cuvintele i se stinseră pe buze, după cum toate puterile i se sleiseră în vine. Mâna lui dreaptă, care urmase impulsul voinţei sale fără să ţină seama de tăria efortului, mâna lui dreaptă recăzu pe pat şi, numaidecât, fâşia aceea de pânză albă se înroşi de o pată şi mai mare încă. Dar în acest timp, ochii ţânărului suferind se închideau şi se deschideau mereu, ca şi cum ar fi început lupta cu îngerul neînfrânt al morţii. Apoi, după câteva mişcări neputincioase, capul îi recăzu nemişcat pe pernă. Atâta doar că, în loc de palid, acum se făcuse alb ca varul.

Femeia se sperie; dar, de data aceasta, împotriva obişnuinţei, groaza o îmbărbătă. Se aplecă deasupra tânărului, sorbind cu răsuflarea ei faţa aceasta rece şi fără nici o culoare, pe care aproape o atingea; apoi depuse o sărutare grăbită pe mâna stângă a lui de Guiche, care, zguduit ca de o descărcare electrică, se trezi pentru a doua oară, deschise ochii mari, pierduţi şi recăzu într-un leşin adânc.

— Să mergem — îi spuse ea însoţitoarei sale — să mergem, nu mai putem rămâne prea mult aici: mi-e teamă să nu fac vreo nebunie.

— Doamnă, doamnă, alteţa voastră a uitat masca — o preveni grijulie însoţitoarea.

— Ia-o dumneata — răspunse stăpâna ei, pornind în neştire pe scară.

Şi cum poarta de la stradă rămăsese întredeschisă, cele două păsări uşurele se strecurară prin această deschizătură şi, cu mersul lor iute, ajunseră repede la castel.

Una dintre cele două femei urcă până în apartamentul *Doamnei* şi dispăru acolo. Cealaltă intră în apartamentul domnişoarelor de onoare, adică la parter. Ajunsă în camera sa, aceasta din urmă se aşeză la o masă şi, fără a mai sta să răsufle, scrise în grabă următorul bileţel:

"Astă-seară DOAMNA s-a dus să-l vadă pe de Guiche. Totul merge de minune în partea mea. Vezi de a ta şi nu uita să arzi această bucată de hârtie."

Apoi îndoi scrisoarea, dându-i o formă alungită şi, ieşind din cameră, cu foarte multă precauţie, străbătu coridorul care ducea la corpul de serviciu al gentilomilor *Domnului*. Acolo se opri în faţa unei uşi, sub care, după ce bătu uşor de două ori în ea, vârî bileţelul şi fugi. Pe urmă, întorcându-se în camera ei, avu grijă să facă să dispară orice urmă ce i-ar fi putut trăda ieşirea şi scrierea acelui bileţel. În mijlocul grijii ce-o preocupa, în scopul pe care l-am arătat, ea zări pe masă masca *Doamnei*, pe care o luase cu dânsa, urmând ordinul stăpânei sale, dar uitând să i-o dea înapoi.

— Oh, oh — zise ea — să nu uit să fac mâine ceea ce am uitat să fac astăzi.

Apucă masca de capătul ei de catifea şi, simţindu-şi degetul cel mare umed, se uită la el. Era nu numai umed, dar roşu. Masca, atunci când fusese aruncată, căzuse într-una din acele pete de sânge care, am spus mai înainte, erau întinse pe podea, şi, din exteriorul negru ce venise din întâmplare în atingere cu el, sângele pătrunsese în partea dinăuntru şi înroşise căptuşeala de mătase albă.

— Oh, oh! zise Montalais, căci cititorii noştri au recunoscut-o desigur după toate mişcările pe care le-am descris. Oh, oh! Nu-i voi mai da înapoi această mască, ea a devenit nespus de preţioasă acum.

Şi, ridicându-se, alergă spre un scrin de lemn de arţar, în care îşi ţinea închise mai multe lucruri de toaletă şi de parfumerie.

— Nu, nu aici — se răzgândi ea — o asemenea pradă nu trebuie aruncată oriunde, la voia întâmplării. Apoi, după o clipă de tăcere şi cu un zâmbet ce era numai al ei, Montalais adăugă: Frumoasă mască pătată de sângele acestui viteaz cavaler, tu trebuie să stai în altă parte, alături de scrisorile domnişoarei de La Vallière, alături de scrisorile lui Raoul, alături de întreaga această colecţie amoroasă, în sfârşit, care va face într-o zi istoria Franţei şi istoria regalităţii. Vei intra în mâinile lui Malicorne — continuă nebunatica fată râzând, în timp ce începe să se dezbrace — ale acestui vrednic domn Malicorne — mai spuse ea suflând în lumânare — care crede că nu e decât

intendent al apartamentului *Domnului*, dar pe care eu îl fac arhivar şi istoriograf al casei Burbonilor şi al celor mai bune case din regat. Să se mai plângă şi acum, dacă îndrăzneşte, acest urâcios de Malicorne!

Apoi trase perdelele la pat şi adormi.

Capitolul XXX

Călătoria

A doua zi, când fusese hotărâtă plecarea, regele, la ceasurile unsprezece fix, coborî, împreună cu reginele şi cu *Doamna*, scara cea mare, pentru a lua loc în trăsura sa, la care erau înhămaţi şase cai ce băteau nerăbdători din copite.

Toată curtea aştepta în rondul din curtea castelului, în haine de călătorie: şi era un minunat spectacol această îngrămădire de cai înşăuaţi, de trăsuri gata de drum, de bărbaţi şi de femei în jurul cărora se mişcau ofiţerii, valeţii şi pajii de la palat.

Regele se urcă în trăsura sa, împreună cu cele două regine. *Doamna* făcu la fel, împreună cu *Domnul*. Domnişoarele de onoare le urmară exemplul şi luară loc, două câte două, în trăsurile ce le fuseseră destinate.

Trăsura regelui porni în frunte, după ea venea aceea a *Doamnei*, apoi urmau celelalte, după etichetă.

Vremea era călduroasă; o subţire adiere de vânt, care se crezuse în cursul dimineţii că va fi destul de puternică pentru a răcori văzduhul, fu repede înăbuşită de soarele ascuns între nori şi nu se mai simţea, în zăduful uşor ce se ridica de la pământ, decât ca o boare fierbinte ce stârnea un praf mărunt şi-i lovea în faţă pe călătorii grăbiţi să ajungă la ţintă.

Doamna fu cea dintâi care se plânse de căldură. *Domnul* îi răspunse răsturnându-se pe canapeaua trăsurii, ca un om gata să leşine şi se stropi cu ape şi parfumuri, scoţând mereu suspine şi oftaturi prelungi. Atunci *Doamna* îi spuse cu aerul ei cel mai amabil:

— Într-adevăr, domnule, credeam că vei fi atât de galant, încât, pe căldura aceasta îmi vei lăsa trăsura numai mie, iar domnia ta vei face drumul călare.

— Călare! strigă Prinţul cu un accent de groază ce lăsa să se vadă cât de departe era de a adera la acest plan ciudat. Călare! Dar nu te gândeşti, doamnă, că toată pielea mea s-ar duce bucăţică cu bucăţică, în contact cu această văpaie pârdalnică?

Doamna începu să râdă.

— Vei lua umbrela mea — zise ea.

— Dar osteneala de a o ţine? răspunse *Domnul* cu cea mai desăvârşită candoare. De altfel, nici nu am cal.

— Cum nu ai cal! replică Prinţesa, care, dacă nu putea să rămână singură, avea cel puţin satisfacţia să-şi înţepe soţul. Te înşeli, domnule, căci văd colo murgul favorit al domniei tale.

— Calul meu murg? zise Prinţul încercând să facă spre portieră o mişcare ce-i ceru atâta trudă, încât n-o îndeplini decât pe jumătate şi se grăbi să-şi reia poziţia nemişcată.

— Da — răspunse *Doamna* — calul domniei tale, pe care-l duce de frâu domnul de Malicorne.

— Bietul animal — zise Prinţul — cât trebuie să-i fie de cald!

Şi, rostind aceste cuvinte, închise ochii, asemenea unui muribund gata să-şi dea sufletul. *Doamna*, la rândul ei, se trânti moleşită în celălalt colţ al trăsurii, închizând şi ea ochii, dar nu ca să doarmă, ci pentru a-şi depăna în voie gândurile.

În acest timp, regele, aşezat în partea dinainte a trăsurii, întrucât locurile din spate le cedase celor două regine, încerca acel adânc zbucium al îndrăgostiţilor nerăbdători care, fără să-şi poată înfrâna setea lor arzătoare, doresc mereu să vadă obiectul dubit, apoi se retrag, mulţumiţi doar pe jumătate, fără să-şi dea seama că n-au făcut decât să-şi aţâţe şi mai mult necruţătoarea lor sete.

Regele, mergând în frunte, după cum am spus, nu putea, de la locul său, să vadă trăsurile doamnelor şi domnişoarelor de onoare, care veneau în urma tuturor. Trebuia, apoi, să răspundă nesfârşitelor întrebări ale reginei celei tinere, care, fericită că-l avea alături pe *scumpul ei soţ*, cum spunea fără a mai ţine seama de eticheta regală, îl învăluia cu toată dragostea sa, îl copleşea cu atenţiile sale, de teamă să nu se apropie cineva şi să i-l răpească, sau să nu-i vie lui pofta s-o părăsească.

Ana de Austria, căreia de nimic nu-i păsa în momentul acela, decât de junghiurile surde ce-o înţepau din când în când sub sân, Ana de Austria căuta să pară voioasă şi, cu toate că ghicea frământarea regelui, îi prelungea cu răutate parcă supliciul, reluând pe neaşteptate convorbirea tocmai în clipele când regele, adâncit în el însuşi, se pregătea să mângâie în gând iubirea lui tainică.

Toate acestea, atenţiile călduţe ale reginei, cicăleala Anei de Austria, sfârşiră prin a deveni de nesuportat pentru rege, care nu mai ştia cum să-şi stăpânească pasiunile inimii. Se plânse mai întâi de căldură: era o pregătire pentru alte tânguiri. O făcu însă cu destulă îndemânare pentru ca Maria-Tereza să nu bănuiască unde ţintea el. Luând deci de bune cele spuse de Ludovic, regina începu să-i facă vânt cu penele sale de struţ. Dar căldura odată alungată, regele se plânse de dureri de pântece şi de furnicări în picioare şi, cum tocmai atunci trăsura se opri pentru a schimba caii, regina întrebă:

— Vrei să coborâm puţin împreună? Şi mie mi-au amorţit picioarele. Vom face câţiva paşi pe jos, apoi, când ne vor ajunge din urmă trăsurile, ne vom urca din nou la locurile noastre.

Regele încruntă din sprâncene: la grea încercare îl supune pe cel ce-o înşală o femeie geloasă, care, deşi chinuită de gelozie, se stăpâneşte cu destulă tărie pentru a nu-i da nici un prilej să se înfurie. Oricum, regele nu putu să refuze; primi deci, coborî, dădu braţul reginei şi făcură împreună câţiva paşi, în timp ce se schimbară caii. Mergând astfel pe jos, îşi arunca privirea cu un fel de invidie către curtenii ce aveau fericirea să facă drumul călare. Regina înţelese repede că plimbarea pe jos îi plăcea tot atât de puţin regelui ca şi călătoria în trăsură. Ceru deci să-şi reia locul în cupeu. Regele o conduse până la scara trăsurii, dar el nu se urcă împreună cu dânsa. Făcu trei paşi înapoi şi căută, în şirul de caleşti, să o vadă pe aceea care-l interesa atât de mult.

La portiera celei de a şasea trăsuri se zărea chipul alb al domnişoarei de La Vallière. Cum regele, oprit în loc, se complăcea în gândurile lui fără să observe că totul era gata şi că nu-l aşteptau decât pe el, auzi deodată, la trei paşi, un glas care i se adresa cu mult respect. Era domnul de Malicorne, în costum de scutier, ţinând sub braţul stâng frâurile a doi cai.

— Maiestatea voastră doreşte un cal? întrebă el.

— Un cal? Ai adus cumva vreunul din caii mei? zise regele încercând să-l recunoască pe acest gentilom a cărui înfăţişare nu-i era încă destul de familiară.

— Sire — răspunse Malicorne — am cel puţin un cal ce poate sta la dispoziţia maiestăţii voastre.

Şi Malicorne arătă calul murg al *Domnului* pe care-l văzuse mai înainte *Doamna*. Animalul era superb şi împodobit cu cele mai frumoase valtrapuri.

— Dar acesta nu este unul din caii mei, domnule — zise regele.

— Sire, e un cal din grajdurile alteţei sale regale. Dar alteţa sa regală nu merge călare când e prea cald.

Regele nu spuse nimic, dar se apropie repede de calul ce bătea pământul cu copitele. Malicorne făcu o mişcare ca să-i ţină scara; maiestatea sa fu dintr-o săritură în şa.

Regăsindu-şi voioşia datorită acestui noroc neaşteptat, Ludovic alergă surâzând la trăsura reginelor, care-l aşteptau, şi, cu tot aerul nemulţumit al Mariei-Tereza, el zise:

— Ah, iată că am găsit acest cal şi mă folosesc de el. Mă înăbuşeam în trăsură. La revedere, doamnele mele!

Apoi, aplecându-se cu graţie pe coama rotunjită a bidiviului său, dispăru într-o secundă.

Ana de Austria scoase capul pe uşa trăsurii, pentru a-l urmări cu privirea; regele nu se depărtase prea mult, căci, ajungând în dreptul celei de a şasea trăsuri, îşi struni calul şi îşi scoase pălăria. Aici, o salută pe La Vallière, care, văzându-l, lăsă să-i scape o exclamaţie de surpriză, în timp ce se roşi toată de plăcere.

Montalais, care se afla în celălalt colţ al trăsurii, îl salută pe rege cu o plecăciune adâncă din cap. Apoi, ca femeie înţeleaptă, se prefăcu a admira peisajul şi se retrase şi mai mult în colţul ei, la stânga.

Convorbirea dintre rege şi La Vallière începu ca orice convorbire dintre îndrăgostiţi, mai întâi prin priviri grăitoare, apoi prin câteva cuvinte fără un sens deosebit. Regele îi spuse cât de cald îi fusese în trăsură şi că apariţia unui cal căzuse ca o adevărată binefacere.

— Iar binefăcătorul — adăugă el — e un om cât se poate de inteligent, căci mi-a ghicit gândurile. Acum, am o singură dorinţă, de a şti cine este gentilomul care şi-a slujit cu atâta pricepere regele, scăpându-l de cruda plictiseală în care se afla.

Montalais, în timpul acestui schimb de cuvinte, care de la început îi atrăsese atenţia, veni din nou mai în faţă şi se aşeză în aşa fel, încât să poată întâlni privirea regelui la sfârşitul frazei sale. Rezultatul fu că, regele privind şi spre ea şi spre La Vallière pe când punea întrebarea, Montalais putu să creadă că regele i se adresa ei şi, prin urmare, se simţi îndreptăţită să răspundă. Ceea ce şi făcu.

— Sire, calul pe care călăreşte maiestatea voastră e unul din caii *Domnului*, pe care-l ducea de frâu unul dintre gentilomii alteţei sale regale.

— Şi cum se numeşte acest gentilom, rogu-te, domnişoară?

— Domnul de Malicorne, sire. Numele făcu efectul obişnuit.

— Malicorne? repetă regele zâmbind.

— Da, sire — răspunse Aure. Priviţi, este călăreţul care galopează aici, la stânga mea.

Şi-l arătă, într-adevăr, pe Malicorne al nostru, care, cu un aer fericit, galopa lângă portiera din stânga, ştiind foarte bine că se vorbea despre dânsul în acel moment, dar fără să întoarcă de loc capul, ca şi cum ar fi fost surd şi mut.

— Da, acesta este — zise regele — îmi amintesc chipul lui şi-i voi ţine minte numele.

Şi regele o privi cu multă tandreţe pe La Vallière.

Aure nu mai avea altceva de făcut; aruncase în joc numele lui Malicorne; terenul pe care căzuse era bun; acum nu-i mai rămânea decât să lase numele să încolţească şi apoi evenimentele să-i aducă roadele. Drept urmare, se ghemui iarăşi în colţul ei, de unde putea să-i facă domnului de Malicorne atâtea semne îmbucurătoare câte ar fi vrut, deoarece domnul de Malicorne avusese fericirea de a fi pe placul regelui. Şi Montalais nu pierdu prilejul. Iar Malicorne, cu auzul lui fin şi cu ochiul său isteţ, prinse din zbor aceste cuvinte:

— Totul merge bine!

Cuvinte însoţite de o mimică ce părea că transmite o sărutare.

— Din păcate, domnişoară — zise în cele din urmă regele — iată că libertatea de la ţară va înceta; serviciul dumitale pe

lângă *Doamna* va fi de aici încolo mai riguros şi nu ne vom putea vedea aşa de uşor.

— Maiestatea voastră ţine prea mult la *Doamna* — răspunse Louise — pentru a nu-i face din timp în timp câte o vizită; şi când maiestatea voastră va trece prin cameră...

— Ah — rosti regele cu o voce caldă ce cobora la fiecare vorbă — a ne zări din treacăt nu înseamnă a ne vedea, deşi pentru dumneata se pare că e destul şi atât.

Louise nu răspunse nimic; un suspin îi năpădi inima, dar ea şi-l înăbuşi în piept.

— Ai o mare putere de stăpânire — zise atunci regele. La Vallière zâmbi cu tristeţe.

— Foloseşte această putere în iubire — adăugă el — şi-l voi lăuda pe Dumnezeu că te-a înzestrat cu ea.

La Vallière continuă să tacă, dar îşi ridică spre rege o privire încărcată de dragoste. În acea clipă, ca şi cum ar fi fost sfâşiat de această privire arzătoare, Ludovic îşi trecu mâna peste frunte şi, îmboldindu-şi calul cu genunchii, îl făcu să treacă vreo câţiva paşi mai înainte. Ea, lăsându-se pe spate, cu ochii pe jumătate închişi, îl învăluia cu privirea pe acest frumos cavaler, ale cărui pene de la pălărie unduiau în bătaia vântului: admira braţele lui îndoite cu graţie, piciorul subţire şi nervos strângând coapsele calului, rotunjimea tâmplelor sale acoperite de minunate bucle inelate ce se desfăceau uneori în fluturări largi, lăsând să i se vadă o ureche trandafirie şi încântătoare. În sfârşit, iubea, biata copilă şi se lăsa în vraja iubirii ei.

După câteva clipe, regele reveni lângă ea.

— Oh — zise el — nu simţi oare că tăcerea dumitale îmi străpunge inima? Oh, domnişoară, cât de nemiloasă trebuie să fii atunci când te-ai hotărât să-ţi întorci ochii de la cineva; şi apoi te văd nestatornică... Oricum, oricum, mă tem de această dragoste adâncă pe care ţi-o port.

— Oh, sire, vă înşelaţi — răspunse La Vallière. Când voi iubi pe cineva, va fi pentru toată viaţa.

— Când vei iubi! rosti regele cu un accent apăsat. Cum, nu iubeşti încă pe nimeni?

Ea îşi ascunse faţa în palme.

— Vezi, vezi că am dreptate să te învinovăţesc? zise regele. Vezi că eşti nestatornică şi capricioasă, poate chiar cochetă? Vezi? Oh, Doamne, Doamne!

— Oh, nu! făcu ea. Nu vorbiţi astfel, sire. Nu! Nu! Nu!

— Îmi făgăduieşti, atunci, că vei fi totdeauna aceeaşi pentru mine?

— Oh, totdeauna, sire!

— Că nu vei avea niciodată acele asprimi care zdrobesc inima, acele schimbări neaşteptate care m-ar ucide?

— Nu, oh, nu!

— Ei bine, iată, îmi plac făgăduielile, îmi place să pun sub semnul jurământului, adică sub ocrotirea lui Dumnezeu, tot ceea ce îmi stârneşte inima şi dragostea. Promite-mi sau, mai degrabă, jură-mi, jură-mi că, dacă în această viaţă pe care o vom începe, viaţă plină de sacrificii, de taine, de dureri, viaţă bogată în piedici şi în înţelesuri greşite, jură-mi că dacă ne vom fi înşelat, dacă nu ne vom fi înţeles pe deplin, că dacă vom fi păcătuit cu ceva unul faţă de altul — şi asta e o adevărată crimă în dragoste, Louise...

Ea tresări până în adâncul sufletului: era prima dată când îşi auzea numele rostit astfel de către regescul ei iubit. Cât despre Ludovic, el îşi scoase mănuşa şi întinse braţul pe fereastra trăsurii.

— Jură-mi — continuă regele — că, în toate neînţelegerile noastre, niciodată, oricât de departe am fi unul de altul, niciodată nu vom lăsa să treacă o noapte fără ca, în cearta noastră o vizită, sau cel puţin un mesaj din partea unuia dintre noi să nu aducă celuilalt mângâierea şi liniştea.

La Vallière apucă în mâinile ei reci mâna arzătoare a iubitului ei şi o strânse uşor, până când o mişcare a calului, speriat de roata ce se învârtea lângă picioarele lui, o smulse din această fericire. Jurase.

— Întorceţi-vă, sire — murmură ea — întorceţi-vă lângă regina. Presimt o furtună acolo, o furtună ce-mi ameninţă fericirea.

Ludovic se supuse, o salută pe domnişoara de Montalais şi porni în galop pentru a ajunge din urmă trăsura reginelor. În trecere îl zări pe *Domnul* dormind. *Doamna* nu dormea însă. Ea îi spuse regelui, din mersul trăsurii:

— Ce cal frumos, sire!... Nu cumva e calul murg al *Domnului*?

Cât despre regina cea tânără, ea nu rosti decât aceste cuvinte:

— Te simţi mai bine, scumpul meu sire?

Capitolul XXXI

Trium-Feminat

Ajuns la Paris, regele se duse la consiliu şi lucră acolo o bună parte din zi. Regina rămase la dânsa cu regina-mamă şi izbucni în lacrimi numaidecât după ce se despărţise de rege.

— Ah, mamă — zise ca — regele nu mă mai iubeşte. Ce voi deveni, Dumnezeule?

— Un soţ iubeşte totdeauna o femeie ca dumneata, draga mea — răspunse Ana de Austria.

— Dar va veni un timp, mamă, când el va iubi altă femeie în locul meu.

— Ce înţelegi prin a iubi?

— Oh, să te gândeşti totdeauna la cineva, să doreşti s-o vezi mereu pe acea persoană.

— Şi ai observat cumva — zise Ana de Austria — că regele face astfel de lucruri?

— Nu, doamnă — răspunse regina cea tânără, şovăind.

— Ei, vezi, Maria?

— Însă, mamă, recunoşti că regele mă neglijează.

— Regele, fiica mea, aparţine întregului său regat.

— Tocmai de aceea nu-mi mai aparţine mie; tocmai de aceea mă voi vedea, cum s-au văzut atâtea regine, părăsită, uitată, în timp ce dragostea, gloria şi onorurile vor fi pentru altele, oh, mamă, regele e atât de frumos! Câte femei îi vor spune că-l iubesc, câte îl vor iubi chiar!

— Rareori femeile iubesc un bărbat în persoana unui rege. Dar dacă se va întâmpla aşa ceva şi mă îndoiesc, mai bine e să doreşti, Maria, ca aceste femei să-l iubească cu adevărat pe soţul dumitale. Mai întâi, dragostea unei amante e un element de tulburare rapidă a dragostei amantului şi apoi, din pricina dragostei sale, amanta pierde orice putere de stăpânire asupra amantului, de la care nu doreşte nici măreţie, nici bogăţie, ci numai dragoste. Doreşte, dar, ca regele să nu iubească şi ca amanta lui să iubească oricât de mult.

— Oh, mamă, câtă putere îţi dă o dragoste adâncă!

— Şi mai spui că eşti părăsită.

— E adevărat, e adevărat, nu mai ştiu ce spun. E, totuşi, un mare chin, mamă, pe care nu-l voi putea înfrânge.

— Ce chin?

— Gândul că şi-ar găsi o altă iubire, că ar avea o altă căsnicie alături de a noastră; gândul că şi-ar găsi o familie lângă o altă femeie. Oh, dacă aş afla vreodată că regele are copii… aş muri!

— Maria! Maria! rosti regina-mamă cu un zâmbet, apucând mâna tinerei regine. Ţine minte vorba pe care ţi-o voi spune eu şi care să-ţi servească totdeauna ca o consolare: regele nu poate avea un Delfin fără dumneata, câtă vreme dumneata poţi avea fără el.

La aceste cuvinte, însoţite de un expresiv hohot de râs, regina-mamă îşi părăsi nora, pentru a se duce s-o întâmpine pe *Doamna*, a cărei sosire în marele cabinet îi fusese anunţată de un paj.

Doamna abia avusese răgaz să se dezbrace. Apăruse cu una din acele fizionomii răscolite, care trădează un plan a cărui îndeplinire aţâţă şi al cărui rezultat nelinişteşte.

— Veneam să întreb — zise ea — dacă maiestăţile voastre simt vreo oboseală după mica noastră călătorie.

— Nici una — răspunse regina-mamă.

— Puţin — adaugă Maria-Tereza.

— Eu, doamnele mele, am fost mai ales foarte neliniştită.

— Neliniştită, de ce? întrebă Ana de Austria.

— Din pricina oboselii ce-l va ajunge pe rege după atâta galopare pe cal.

— Ei, asta-i face bine regelui.

— Şi i-am dat chiar eu acest sfat — zise Maria-Tereza schimbându-se la faţă.

Doamna nu răspunse nimic la asta, decât că unul din acele surâsuri ce-i erau proprii numai ei îi înflori pe buze fără să treacă pe restul chipului. Apoi, schimbând numaidecât firul convorbirii:

— Am regăsit Parisul întru totul la fel ca Parisul pe care-l lăsasem: aceleaşi intrigi, aceleaşi urzeli, aceleaşi cochetării.

— Intrigi?… Ce intrigi? întrebă regina-mamă.

— Se vorbeşte mult pe seama domnului Fouquet şi a doamnei Plessis-Bellière.

— Care e a zecea mie poveste la rând — replică regina-mamă. Dar urzelile, rogu-te?

— Avem, după cât se pare, neînţelegeri cu Olanda.

— În ce privinţă?

— *Domnul* îmi vorbea despre întâmplarea aceea cu medaliile.

— Ah — interveni regina cea tânără — medaliile bătute în Olanda... pe care se vede un nor ce umbreşte soarele regelui. Greşeşti numind asta o urzeală, e o insultă.

— Ce merită dispreţul şi regele o va dispreţui — adăugă regina-mamă. Dar pomeneai şi de cochetării. Nu cumva vrei să vorbeşti de doamna de Olonne?

— Nu, nu; mă voi opri la ceva mai apropiat de noi.

— *Casa de usted* ("Casa dumneavoastră") — şopti regina-mamă, fără să-şi mişte buzele, la urechea nurorii sale.

Doamna nu auzi nimic şi continuă:

— Aţi aflat vestea cea groaznică?

— Oh, da, rănirea domnului de Guiche.

— Şi o puneţi, ca toată lumea, pe seama unei întâmplări de vânătoare?

— Ei, da — rostiră amândouă reginele, de astă dată interesate.

Doamna se apropie cu un pas.

— Un duel — zise ea încet.

— Ah! făcu încruntată Ana de Austria, în urechile căreia suna atât de urât acest cuvânt *duel*, interzis în Franţa încă de pe vremea când domnea ea.

— Un duel nenorocit, care era să-l coste pe *Domnul* doi dintre cei mai buni prieteni ai lui, iar pe rege doi buni slujitori.

— Şi din ce s-a pornit acest duel? întrebă regina cea tânără, îmboldită de un instinct tainic.

— Cochetării — răspunse triumfător *Doamna*. Aceşti domni s-au luat la harţă în legătură cu virtutea unei anumite femei: unul a găsit că Pallas nu era nimic pe lângă ea, celălalt a pretins că această femeie se comporta ca Venus ispitindu-l pe Marte, şi, credeţi-mă, aceşti domni s-au bătut ca Hector cu Ahile.

— Venus ispitindu-l pe Marte? îşi spuse încet regina cea tânără, fără a îndrăzni să aprofundeze alegoria.

— Şi cine-i această femeie? întrebă pe un ton tăios Ana de Austria. Ai spus, mi se pare, o doamna de onoare.

— Am spus eu asta? făcu *Doamna*.

— Da. Mi se pare că te-am auzit rostindu-i şi numele.

— Ştiţi oare că o femeie de soiul ăsta e o pacoste pentru o casă regală?

— Domnişoara de La Vallière! rosti regina-mamă.

— Doamne, da, mititica aceea urâtă.

— Dar o credeam logodită cu un gentilom care nu e nici domnul de Guiche, nici domnul de Wardes, presupun.

— Se poate, doamnă.

Regina cea tânără luă o tapiserie pe care începu să o desfacă, silindu-se să pară cât mai liniştită, deşi tremurul degetelor o dădea de gol.

— Şi ce spuneai de Venus şi de *Marte*? urmă regina-mamă. Există oare şi vreun Marte?

— Aşa se laudă ea.

— Se laudă ea cu asta?

— De aici s-a stârnit şi lupta celor doi.

— Domnul de Guiche a susţinut cauza lui Marte?

— Da, se înţelege, ca un bun slujitor.

— Ca un bun slujitor! strigă tânăra regină, uitând de rezerva sa şi dând drumul geloziei. Slujitorul cui?

— Marte — răspunse *Doamna* — neputând fi apărat decât în dauna acestei Venus, domnul de Guiche a susţinut desăvârşita nevinovăţie a lui Marte, afirmând fără îndoială că Venus se laudă susţinând contrariul.

— Şi domnul de Wardes — întrebă liniştită Ana de Austria — răspândea zvonul că Venus avea dreptate?

"Ah, de Wardes — gândi în sinea ei *Doamna* — vei plăti scump această rană făcută celui mai nobil dintre oameni!" Şi începu să-şi arunce asupra lui de Wardes toată înverşunarea sa, plătind astfel datoria rănitului, cât şi a ei însăşi, cu încredinţarea că va aduce în viitor ruina duşmanului ei. Spuse atât de multe, încât lui Manicamp, dacă ar fi fost de faţă, i-ar fi părut rău că-şi ajutase atât de bine prietenul, deoarece de aici nu putea urma decât ruina acestui nenorocit duşman.

— În toate astea — zise Ana de Austria — eu nu văd decât un rău, care este această La Vallière.

Regina cea tânără îşi reluă lucrul fără să dea nici un semn de tulburare. *Doamna* asculta.

— Nu eşti de aceeaşi părere? o întrebă Ana de Austria. Nu crezi că ea a fost adevărata pricină a acestei zâzanii şi a luptei?

Doamna răspunse printr-un gest care nu era nici afirmaţie, nici negaţie.

— Atunci nu mai înţeleg de loc ce voiai să-mi spui pomenind de primejdia ce rezultă din cochetărie — reluă Ana de Austria.

— E adevărat — se grăbi să explice *Doamna* — că dacă tânăra persoană n-ar fi fost cochetă, Marte n-ar fi băgat-o în seamă.

Acest cuvânt *Marte* făcu să i se roşească o clipă obrajii tinerei regine; dar ea îşi văzu mai departe de lucrul început.

— Nu vreau ca la curtea mea bărbaţii să se înarmeze astfel unii împotriva altora — zise cu oarecare trufie Ana de Austria. Aceste obiceiuri au fost poate de folos într-o vreme când nobilimea, fiind divizată, nu avea alt mijloc de apropiere decât galanteria. Atunci, femeile, domnind singure, aveau privilegiul de a menţine valoarea gentilomilor prin dese duelări. Astăzi însă, slavă Domnului, nu e decât un singur stăpân în Franţa. Acestui stăpân i se cuvin toate gândurile şi toate puterile. Nu voi îngădui ca fiului meu să i se smulgă vreunul dintre slujitorii lui. Şi se întoarse către regina cea tânără. Ce putem face cu această La Vallière? întrebă ea.

— La Vallière? zise regina, arătându-se surprinsă. Nu cunosc acest nume.

Şi răspunsul fu însoţit de unul din acele surâsuri îngheţate ce se poartă numai pe buzele regale. *Doamna* era ea însăşi o mare prinţesă, mare prin spirit, prin naştere, prin orgoliu; totuşi, greutatea acestui răspuns o zdrobi; se văzu silită să aştepte o clipă, spre a-şi reveni.

— Este una dintre domnişoarele mele de onoare — răspunse apoi cu o înclinare a capului.

— Atunci — replică Maria-Tereza pe acelaşi ton — asta te priveşte pe dumneata, soră... nu pe noi.

— Iartă-mă — reluă Ana de Austria — mă priveşte şi pe mine. Şi înţeleg foarte bine — urmă ea aruncându-i *Doamnei* o privire cu subînţeles — înţeleg pentru ce *Doamna* mi-a spus ceea ce mi-a spus.

— Tot ceea ce rosteşte gura voastră, doamnă — zise prinţesa engleză — porneşte din însuşi glasul înţelepciunii.

— Trimiţând-o pe această fată înapoi în provincia ei — zise Maria-Tereza cu blândeţe — i se va face acolo o pensie.

— Din caseta mea? strigă *Doamna* cu aprindere.

— Nu, nu, doamnă — o întrerupse Ana de Austria — fără izbucniri, dacă nu te superi. Regelui nu-i place să se vorbească rău despre femei. Toate astea, dacă nu te superi, să rămână în familie. Doamnă, fiţi bună şi chemaţi-o aici pe această fată. Dumneata, copila mea, fii bună şi te retrage câteva clipe la dumneata.

Rugăminţile bătrânei regine erau ordine. Maria-Tereza se ridică şi trecu în apartamentul ei, iar *Doamna* trimise un paj să o cheme pe La Vallière.

Capitolul XXXII

Prima ceartă

La Vallière intră la regina-mamă fără să-i treacă pentru nimic în lume prin minte că împotriva ei se pusese la cale un complot primejdios. Credea că fusese chemată în legătură cu serviciul ei şi niciodată regina-mamă nu fusese aspră cu ea în astfel de împrejurări. De altfel, neţinând direct de autoritatea Anei de Austria, nu putea să aibă cu dânsa decât legături oficiale, cărora propria ei bunăvoinţă şi rangul augustei Prinţese o îndemnau să le acorde cea mai mare grijă. Înaintă deci spre regina-mamă cu acel surâs dulce şi blând ce constituia principala trăsătură a frumuseţii sale. Dar cum nu îndrăznea să se apropie prea mult, Ana de Austria îi făcu semn să vină până la jilţul ei. În clipa aceea intră *Doamna* şi, cu un aer cât se poate de liniştit, se aşeză lângă soacra ei, reluând lucrul pe care-l întrerupsese Maria-Tereza.

La Vallière, în loc de ordinul pe care se aştepta să-l primească numaidecât, observă aceste pregătiri şi cercetă curioasă, dacă nu chiar cu nelinişte, chipurile celor două Prinţese.

Ana stătea pe gânduri. *Doamna* păstra o aparenţă de nepăsare ce-ar fi îngrijorat pe unele persoane mai slabe de înger.

— Domnişoară — rosti deodată regina-mamă, fără a se gândi să-şi îndulcească accentul spaniol, ceea ce obişnuia să

facă totdeauna, afară de momentele când era furioasă — vino să stăm puţin de vorbă despre dumneata, pentru că toată lumea vorbeşte despre dumneata.

— Despre mine? exclamă La Vallière pălind.

— Te prefaci că nu ştii, frumoaso... Ai aflat de duelul dintre domnul de Guiche şi domnul de Wardes?

— Doamne sfinte! Doamnă, zvonul acesta a ajuns ieri până la mine — răspunse La Vallière împreunându-şi mâinile.

— Şi nu-l cunoşteai mai dinainte, acest zvon?

— Pentru ce să-l fi cunoscut, doamnă?

— Pentru că doi bărbaţi nu se bat niciodată fără un motiv şi dumneata trebuie să cunoşti motivele neînţelegerii dintre cei doi adversari.

— N-am ştiut absolut nimic, doamnă.

— E un mijloc de apărare cam banal să tăgăduieşti cu încăpăţânare şi dumneata, care eşti o fată deşteaptă, domnişoară, ar trebui să te fereşti de banalităţi. Caută altceva.

— Pentru Dumnezeu, doamnă, maiestatea voastră mă îngrozeşte cu acest aer îngheţat. Să am oare nenorocul de a-mi fi atras dizgraţia voastră?

Doamna începu să râdă. La Vallière o privi cu un aer uluit. Ana reluă:

— Dizgraţia mea!... Să-ţi atragi dizgraţia mea! Dar nu-ţi dai seama, domnişoară de La Vallière? Pentru ca cineva să-şi atragă dizgraţia mea, ar trebui ca acea persoană să mă preocupe! Nu mă gândesc la dumneata decât fiindcă se vorbeşte puţin cam mult despre dumneata şi mie, personal, nu-mi place să se vorbească despre domnişoarele de onoare de la curtea mea.

— Maiestatea voastră îmi face cinstea să mi-o spună — replică La Vallière speriată — dar nu înţeleg întrucât s-ar putea vorbi despre mine.

— Ei bine, am să te lămuresc eu. Domnul de Guiche se zice că ţi-ar fi luat apărarea.

— Mie?

— Dumitale însăţi. E vorba de un cavaler şi frumoaselor aventuriere le place când cavalerii ridică lancea pentru ele. Eu urăsc terenurile de luptă şi, prin urmare, urăsc mai ales aventurile, aşa că... bagă-ţi bine în cap!

La Vallière îngenunche la picioarele reginei, care-i întoarse spatele. Întinse braţele spre *Doamna*, care-i râse în nas. Un simţământ de mândrie o făcu să se ridice.

— Doamnelor — zise ea — am întrebat ce crimă am săvârşit; maiestatea voastră trebuie să mi-o spună, dar observ că maiestatea voastră mă osândeşte înainte de a-mi fi dat putinţa să mă explic.

— Eh — strigă Ana de Austria — frumoase fraze, doamnă, frumoase simţăminte, nimic de zis! E o infantă această copilă, una din pretendentele la marele Cirus... o comoară de dragoste şi de cuvinte eroice. Se vede, frumoasa mea, că ne-am şlefuit spiritul în contactul cu capetele încoronate!

La Vallière se simţi muşcată de inimă; deveni nu numai palidă, dar albă ca un crin şi parcă toate puterile o părăsiră.

— Voiam să-ţi spun — interveni cu dispreţ regina — că, dacă vei continua să nutreşti astfel de sentimente, înseamnă să ne umileşti, pe noi, femeile, în aşa măsură, încât să ne ruşinăm de a ne mai afla în preajma dumitale. Fii modestă, domnişoară. Dar, ce-am auzit? Eşti logodită, nu-i aşa?

La Vallière îşi apăsa inima pe care o nouă lovitură i-o sfâşie şi mai tare.

— Răspunde când ţi se vorbeşte.

— Da, doamnă. Cu un gentilom.

— Care se numeşte?

— Domnul viconte de Bragelonne.

— Ştii că ăsta e un adevărat noroc pentru dumneata, domnişoară şi că, fără avere, fără poziţie... fără mari farmece personale, ar trebui să binecuvântezi cerul care ţi-a deschis un asemenea viitor?

La Vallière nu răspunse nimic.

— Unde e acum acest viconte de Bragelonne? întrebă iarăşi regina.

— În Anglia — răspunse *Doamna* — unde vestea despre succesele domnişoarei nu va întârzia să-i parvină.

— O, cerule! murmură La Vallière, deznădăjduită.

— Ei bine, domnişoară — zise Ana de Austria — vom pune să fie adus înapoi acest tânăr şi vei fi trimisă undeva împreună cu el. Dacă eşti de altă părere, căci fetele au vederi bizare, încrede-te în mine, te voi îndrepta pe calea cea bună; am făcut acest lucru pentru fete mai prejos ca dumneata.

La Vallière nu mai auzea nimic. Nemiloasa regină adăugă:

— Te voi trimite singură într-un loc unde vei putea cumpăni în linişte. Cumpănirea potoleşte clocotul sângelui; ea împrăştie toate nălucirile tinereţii. Presupun că m-ai înţeles, da?

— Doamnă! Doamnă!

— Nici un cuvânt!

— Doamnă, sunt nevinovată de tot ceea ce maiestatea voastră poate să presupună. Doamnă, priviţi-mi deznădejdea. Iubesc, respect atât de mult pe maiestatea voastră!

— Atât ar mai trebui, să nu mă respecţi — spuse regina cu o rece ironie în glas. Atât ar mai trebui, să nu fii nevinovată. Îţi închipui cumva că m-aş mulţumi să mă opresc aici, dacă ai fi săvârşit greşeala?

— Oh, doamnă, dar mă ucideţi!

— Fără scene de comedie, te rog, sau voi lua asupră-mi deznodământul. Haide, întoarce-te la dumneata şi lecţia mea să-ţi fie de învăţătură!

— Doamnă — se adresă La Vallière ducesei de Orléans, apucându-i mâinile — rugaţi-vă pentru mine, dumneavoastră care sunteţi atât de bună.

— Eu? răspunse aceasta cu o voioşie jignitoare. Eu, bună?... Ah, domnişoară, gândeşte-te la ceea ce spui!

Şi, cu o mişcare bruscă, aruncă mâna tinerei fete. Aceasta, în loc să leşine, aşa cum se puteau aştepta cele două Prinţese văzând paloarea şi lacrimile ei, îşi recăpătă deodată calmul şi demnitatea; făcu o reverenţă adâncă şi ieşi.

— Ei bine — zise Ana de Austria către *Doamna* — crezi că se va cuminţi?

— Mă îndoiesc de firile blânde şi răbdătoare — răspunse *Doamna*. Nimic nu poate fi mai îndrăzneţ ca o inimă răbdătoare, nimic nu poate fi mai sigur de sine ca o fire blândă.

— Te încredinţez că acum se va gândi bine înainte de a-şi ridica ochii la zeul Marte.

— Afară numai dacă nu se va sluji de scutul lui — replică *Doamna*.

O privire mândră a reginei-mame fu răspunsul la această observaţie, care nu era lipsită de tâlc şi cele două femei, aproape sigure de victoria lor, se duseră s-o întâlnească pe Maria-Tereza, care le aştepta fără să-şi trădeze nerăbdarea.

Erau atunci ceasurile şase şi jumătate dinspre seară şi regele îşi lua gustarea. Nu pierdu nici o clipă: odată gustarea

terminată şi treburile încheiate, îl apucă pe de Saint-Aignan de braţ şi-i porunci să-l conducă la apartamentul domnişoarei de La Vallière. Curteanul făcu un mare semn de nedumerire.

— Ei bine, ce? răspunse regele. E un obicei pe care vreau să-l introduc şi ca să introduci un obicei, trebuie să începi odată.

— Dar, sire, apartamentul fetelor e aici, ca o lampă aprinsă: toată lumea îi vede pe cei ce intră şi pe cei ce ies. Mi se pare că un pretext... Acesta, de pildă...

— Să vedem.

— Dacă maiestatea voastră va voi să aştepte până când *Doamna* se va retrage la dânsa.

— Fără pretexte! Fără aşteptări! Destul cu ascunzişurile, cu misterele! Nu văd de ce regele Franţei s-ar dezonora întreţinând legături cu o fată de spirit. Afurisit să fie cel ce se gândeşte la rău!

— Sire, sire, maiestatea voastră îmi va ierta stăruinţa...

— Vorbeşte.

— Şi regina?

— Ai dreptate! Ai dreptate! Vreau ca regina să fie totdeauna respectată. Ei bine, mă voi duce numai astă-seară la domnişoara de La Vallière, apoi, după aceea, voi ţine seama de toate pretextele tale. Mâine, vom vedea; astă-seară n-am timp.

De Saint-Aignan nu răspunse nimic; coborî scara înaintea regelui şi străbătu curţile cu o ruşine pe care n-o putea şterge nici măcar această mare cinste de a-i sluji de călăuză regelui. Şi asta din pricină că de Saint-Aignan voia să rămână nepătat în faţa *Doamnei* şi a celor două regine. Din pricină că nu voia să-i displacă nici domnişoarei de La Vallière şi că, pentru a face atâtea lucruri frumoase, era greu să nu se lovească de unele piedici. Căci ferestrele tinerei regine, ale reginei-mame şi chiar acelea ale *Doamnei* dădeau toate spre curtea fetelor. A fi văzut conducându-l pe rege însemna s-o rupă cu trei mari prinţese, cu trei femei în care îşi putea pune toată încrederea, pentru slaba nădejde în efemera putere a unei metrese.

Acest nenorocit de Saint-Aignan, care avusese atâta curaj ca s-o ocrotească pe La Vallière pe aleea de copaci sau în parcul de la Fontainebleau, nu se mai simţea în stare de nimic la lumina zilei: îi găsea mii de cusururi acestei fete şi ardea de dorinţa de a i le împărtăşi regelui.

În sfârşit, chinul lui ajunse la capăt: curţile fură străbătute. Nici o perdea nu se mişcă, nici o fereastră nu se deschise. Regele mergea cât putea de repede: mai întâi din cauza nerăbdării lui, apoi din cauza lungilor picioare ale lui de Saint-Aignan, care-l preceda. În faţa uşii, de Saint-Aignan voi să dispară, dar regele îl opri. Era o atenţie de care curteanul ar fi vrut tare mult să scape. Trebui să-l urmeze pe Ludovic până la domnişoara de La Vallière.

La sosirea monarhului, tânăra fată tocmai îşi ştergea ochii de lacrimi; se grăbi să-şi ascundă plânsul, dar regele observă. O întrebă ca un îndrăgostit dornic să afle totul, stărui chiar.

— N-am nimic, sire — zise ea.

— Totuşi plângeai.

— Oh, nu, sire!

— Priveşte, de Saint-Aignan, mă înşel eu?

De Saint-Aignan trebui să răspundă; se simţea însă foarte încurcat.

— Oricum, ai ochii roşii, domnişoară — zise regele.

— Din pricina prafului de pe drum, sire.

— Ei nu, nu! Nu ai nici aerul acela de mulţumire care te face atât de frumoasă şi de atrăgătoare. Şi nu vrei să te uiţi la mine.

— Sire!

— Ba, ce spun! Te fereşti chiar să-mi întâlneşti privirea!

Într-adevăr, ea întoarse faţa în altă parte.

— Dar, în numele cerului, ce s-a întâmplat? întrebă Ludovic, al cărui sânge începu să clocotească în vine.

— Vă spun încă o dată, nimic, sire; şi sunt gata să dovedesc maiestăţii voastre că spiritul mi-e atât de liber pe cât doriţi.

— Spiritul dumitale liber, când te văd stânjenită de toate, chiar de gesturile dumitale! Oare te-a rănit, te-a supărat cineva?

— Nu, nu, sire.

— Oh, ar trebui să mi-o spui! rosti tânărul Prinţ cu nişte ochi scânteietori.

— Dar nimeni, sire, nimeni nu m-a jignit.

— Atunci, haide, reia-ţi voioşia aceea plină de visare, sau melancolia aceea surâzătoare care-mi plăcea atât de mult la dumneata azi-dimineaţă; haide... te rog!

— Da, sire, da.

Regele bătu din picior.

— Iată ceva inexplicabil — zise el — o asemenea schimbare!

Şi-l privi pe Saint-Aignan, care şi el, observase tânjirea domnişoarei de La Vallière, ca şi îngrijorarea regelui.

Ludovic o rugă în zadar, se strădui în zadar să învingă această stare nefericită, tânăra fată era zdrobită; nici chiar chipul morţii n-ar fi putut s-o smulgă din toropeala ei. Regele văzu în toată această îndărătnică mâhnire o taină care-l punea pe gânduri: începu să privească în jurul lui cu un aer bănuitor.

În camera domnişoarei de La Vallière se afla un portret în miniatură al lui Athos. Regele zări acest portret, care semăna mult cu Bragelonne, căci fusese făcut pe vremea când contele era tânăr. Aruncă spre acest portret o privire încruntată.

La Vallière, în starea de apăsare în care se găsea şi la o sută de leghe, de altfel, de gândul de a-şi îndrepta atenţia către această pictură, nu putu ghici frământările regelui. Şi apoi regele se cufundase într-o amintire chinuitoare, ce-i bântuia adesea spiritul, dar pe care căutase totdeauna s-o înlăture, îşi aducea aminte de prietenia a doi tineri, încă de la naşterea lor. Îşi aducea aminte de logodna care urmase. Îşi aducea aminte că Athos venise să-i ceară mâna domnişoarei de La Vallière, pentru Raoul. Îşi închipui că, la întoarcerea ei la Paris, La Vallière primise pesemne unele veşti de la Londra şi că aceste veşti erau în dauna înrâuririi pe care el putuse s-o capete asupra fetei. Aproape în aceeaşi clipă se simţi pişcat la tâmple de crudul tăune ce se numeşte gelozie, întrebă din nou, muşcat de amărăciune.

Dar La Vallière nu putea să-i răspundă: ar fi trebuit să-i spună totul, ar fi trebuit s-o învinuiască pe regină, s-o acuze pe *Doamna*. Era o luptă făţişă pe care trebuia s-o dea cu cele două mari şi puternice Prinţese. La început i se păru că, nefăcând nimic pentru a ascunde regelui ceea ce se petrecea în sufletul ei, regele putea să citească limpede în inima sa prin acest văl al tăcerii. Că, dacă el o iubea cu adevărat, trebuia să înţeleagă totul, să ghicească totul. La urma urmei, ce altceva este simpatia, dacă nu flacăra divină care trebuie să lumineze inimile şi să-i scutească pe adevăraţii îndrăgostiţi de mijlocirea cuvintelor? Tăcea deci, mulţumindu-se să ofteze, să plângă, să-şi ascundă faţa în palme.

Aceste suspine, aceste sughiţuri, care mai întâi îl înduioşară, apoi îl speriară, îl iritau acum pe Ludovic al XIV-lea.

El nu putea admite împotrivirea, cu atât mai puţin împotrivirea suspinelor şi a lacrimilor. Cuvintele lui deveniră aspre, stăruitoare, violente chiar. Era o nouă durere ce se adăuga la celelalte dureri ale tinerei fete. Ea îşi spori, faţă de ceea ce privea ca o nedreptate din partea iubitului ei, tăria de a-şi învinge nu numai celelalte dureri, dar mai ales pe aceasta din urmă.

Regele începu să treacă la acuzări directe. La Vallière nici nu încercă să se apere măcar; ea îndură toate aceste învinuiri fără să răspundă altfel decât printr-o clătinare a capului, fără să rostească alte cuvinte decât aceste două exclamaţii ce pornesc din inimile adânc rănite:

— Dumnezeule! Dumnezeule!

Dar, în loc să potolească furia regelui, acest strigăt de durere o aţâţa şi mai mult: era invocarea unei puteri mai mari decât a lui, a unei fiinţe ce putea s-o apere împotriva lui.

De altfel, regele se vedea secondat de Saint-Aignan. Acesta, după cum am mai spus, presimţea că furtuna se înteţeşte; el nu ştia până unde poate merge iubirea lui Ludovic al XIV-lea, prevedea însă loviturile celor trei Prinţese, ruina bietei La Vallière şi nu era atât de cavaler încât să nu se teamă că va fi târât în această ruină. De Saint-Aignan nu răspunse deci la întrebările regelui decât prin cuvinte rostite cu jumătate de gură sau prin gesturi întretăiate, ce aveau ca scop să învenineze lucrurile şi să stârnească o ceartă al cărei rezultat trebuia să-l scape de grija de a mai străbate curţile, în plină zi, pentru a-l urma pe ilustrul său însoţitor până la uşa domnişoarei de La Vallière.

În acest timp, regele se aprindea tot mai mult. Făcu trei paşi, gata să plece, dar se întoarse din drum. Tânăra fată nici nu ridicase capul, cu toate că zgomotul paşilor ar fi trebuit să-i dea de veste că iubitul ei se îndepărta. Regele se opri o clipă în faţa ei, cu braţele încrucişate.

— Pentru ultima dată, domnişoară — zise el — vrei să vorbeşti? Vrei să-mi dai o explicaţie la această schimbare, la această nehotărâre, la aceste toane?

— Ce vreţi să vă spun, Doamne! murmură La Vallière. Vedeţi bine, sire, că sunt zdrobită în clipa de faţă! Vedeţi bine că nu mai sunt în stare de nici o voinţă, de nici un gând, de nici un cuvânt!

— E oare atât de greu să-mi spui adevărul? În puţinele cuvinte pe care le-ai rostit acum, ai fi putut să-l mărturiseşti.

— Adevărul, cu privire la ce?

— La tot.

Adevărul năvăli atunci dintr-o dată, din inima, pe buzele domnişoarei de La Vallière. Braţele ei făcură o mişcare pentru a se deschide, dar gura îi rămase mută, braţele îi recăzură neputincioase. Biata copilă nu fusese încă atât de nenorocită pentru a cuteza să dezvăluie tot ceea ce ştia ea.

— Nu ştiu nimic — bâigui încet.

— Oh, asta e mai mult decât cochetărie! strigă regele. Mai mult decât capriciu: e trădare!

Şi de astă dată, fără ca nimic să-l mai poată opri, fără ca imboldurile inimii să-l mai poată face să se întoarcă din drum, ieşi pe uşă cu o atitudine deznădăjduită. De Saint-Aignan îl urmă, nedorind altceva decât să plece.

Ludovic al XIV-lea nu se opri decât pe scară şi, rezemându-se de marginea ei, zise:

— Vezi cât de crud am fost înşelat?

— Cum asta, sire? întrebă favoritul.

— De Guiche s-a bătut pentru vicontele de Bragelonne. Şi acest Bragelonne...

— Ei bine?

— Ei bine, ea îl iubeşte încă! Într-adevăr, de Saint-Aignan, aş muri de ruşine dacă, în trei zile, îmi va mai rămâne în inimă un singur atom din această dragoste.

Şi Ludovic al XIV-lea îşi reluă goana spre apartamentul lui.

— Ah, eu i-am spus maiestăţii voastre! murmură de Saint-Aignan alergând în urma regelui şi trăgând cu ochiul, pe furiş, la toate ferestrele.

Din nefericire, la plecare nu fu la fel ca la venire. O perdea se ridică: în dosul ei era *Doamna*. *Doamna* îl văzuse pe rege ieşind din apartamentul domnişoarelor de onoare.

După ce regele trecu, ea se ridică şi ieşi grăbită de la dânsa; urcă, două câte două, treptele scării ce ducea la camera de unde tocmai coborâse regele.

Capitolul XXXIII

Deznădejde

După plecarea regelui, La Vallière se ridicase, cu braţele întinse, ca pentru a-l urma, ca pentru a-l opri; apoi, după ce uşile se închiseră, după ce zgomotul paşilor lui se pierdu în depărtare, ea nu mai avu decât exact atâta putere ca să se ducă şi să cadă la picioarele crucifixului din camera sa. Rămase acolo istovită, zdrobită, adâncită în durerea sa, fără să mai simtă nimic altceva decât această durere, de care nici nu-şi dădea seama, de altfel, decât datorită instinctului şi senzaţiilor pe care le încerca.

În mijlocul acestui uragan al gândurilor ce-o năpădiră, La Vallière auzi uşa deschizându-se din nou. Tresări şi întoarse capul, crezând că e regele care revenea la dânsa. Se înşela; era *Doamna*. Dar ei nu-i păsa acum de *Doamna*.

Recăzu, cu fruntea sprijinită pe pupitrul de rugăciuni. Era *Doamna*, tulburată, răvăşită, ameninţătoare. Ce mai însemna şi asta?

— Domnişoară — i se adresă Prinţesa, oprindu-se în faţa ei — foarte frumos, n-am ce zice, să îngenunchezi, să te rogi, să faci pe pocăita! Dar oricât de supusă ai fi dinaintea regelui ceresc, se cuvine să asculţi puţin şi de voinţa prinţilor de pe pământ.

La Vallière îşi ridică cu greu capul în semn de respect.

— Mai adineauri — continuă *Doamna* — ţi s-a dat un sfat, aşa mi se pare, nu?

Privirea înţepenită şi buimacă a domnişoarei de La Vallière arata că nu ştia şi că uitase despre ce era vorba.

— Regina — reluă *Doamna* — ţi-a cerut să te porţi în aşa fel, încât nimeni să nu mai poată vorbi pe socoteala dumitale.

Ochii domnişoarei de La Vallière deveniseră întrebători.

— Ei bine — urmă *Doamna* — acum a ieşit de la dumneata cineva a cărui prezenţă e o acuzare.

La Vallière rămase mută mai departe.

— Nu trebuie — adăugă *Doamna* — ca tocmai casa mea, care e aceea a primei prinţese de sânge, să dea o pildă rea la curte; dumneata vei fi izvorul acestei pilde rele. De aceea, îţi fac cunoscut, domnişoară, acum, când nu mai e nici un martor în jurul nostru, căci nu vreau să te umilesc, îţi fac cunoscut,

aşadar, că eşti liberă să pleci chiar în acest moment şi că te poţi întoarce lângă mama dumitale, la Blois.

La Vallière nu putea să cadă mai jos decât atât; La Vallière nu putea să îndure mai mult decât îndurase. Nici o fibra nu i se mişcă pe faţă; mâinile îi rămaseră împreunate pe genunchi, ca acelea ale divinei Magdalena.

— M-ai auzit? întrebă *Doamna*.

O simplă tremurare ce-i străbătu tot trupul răspunse în locul fetei. Şi cum victima nu dădea nici un alt semn de viaţă, *Doamna* ieşi.

Atunci, cu inima încremenită, cu sângele ce-i îngheţase parcă în vine, La Vallière simţi încetul cu încetul zvâcniri din ce în ce mai puternice în pumni, în gât, la tâmple. Aceste zvâcniri, crescând treptat, se transformară curând într-un vârtej ameţitor, în vălmăşagul căruia vedea învolburându-se chipurile tuturor prietenilor ei, luptându-se cu duşmanii ei. Auzea, în acelaşi timp, înfruntându-se în urechile ei asurzite, cuvinte ameninţătoare şi şoapte de dragoste; nu mai ştia ce se petrece cu dânsa: i se părea că e smulsă din rădăcinile vieţii şi purtată pe aripile unei furtuni îngrozitoare, apoi, la capătul drumului unde o împingea vârtejul acela ameţitor, vedea ridicându-se piatra mormântului şi deschizându-i-se în faţă văzduhul înspăimântător şi negru al nopţii eterne.

Dar această dureroasă obsesie a visurilor sfârşi prin a se potoli, făcând loc resemnării obişnuite a firii sale. O rază de speranţă se strecură în inima ei, ca o rază de lumină în celula unui condamnat. Se întoarse cu gândul la drumul dinspre Fontainebleau, îl văzu pe rege călărind la fereastra trăsurii ei, spunându-i c-o iubeşte, cerându-i dragostea ei, punând-o să jure şi jurând el însuşi că nu va lăsa să treacă nici o seară, niciodată, după o ceartă, fără ca o vizită, un răvaş, un semn să nu aducă, după tulburările înserării, odihna binefăcătoare a nopţii. Regele însuşi hotărâse aşa, el o pusese să jure, el însuşi făcuse acest jurământ. Era deci cu neputinţă ca regele să nu-şi ţină făgaduiala pe care el însuşi i-o ceruse ei, afară numai dacă regele nu era un despot care poruncea iubirii, aşa cum le poruncea supuşilor respectul, afara numai dacă regele nu era un nepăsător pe care cea dintâi piedică ar fi în stare să-l oprească din drum.

Regele, acest blând ocrotitor, care, printr-un cuvânt, printr-un singur cuvânt, putea face să înceteze toate suferinţele

sale, regele se alătura, aşadar, duşmanilor ei. Oh, dar mânia lui nu poate să dăinuie prea mult! Acum, când e singur, el trebuie că suferă la fel ca şi ea. Dar el, el nu e încătuşat ca ea; poate să facă ceva, să se mişte, să vină; pe când ea, ea nu poate decât să aştepte.

Şi aştepta din tot sufletul, biata copilă. Căci era cu neputinţă ca regele să nu vină la dânsa!

Ceasurile erau de-abia zece şi jumătate. El are să vină, sau îi va scrie, sau îi va trimite un cuvânt de bine prin domnul de Saint-Aignan. Dacă va veni, oh, cum se va arunca înaintea lui! Cum va izgoni acea sfiiciune pe care o socotea acum nelalocul ei! Cum îi va spune: "Nu sunt eu aceea care nu te iubesc; dar ele nu vor ca eu să te iubesc!"

Şi atunci, trebuie s-o spunem, gândindu-se la toate acestea şi pe măsură ce se gândea mai mult la toate, îl găsea pe Ludovic mai puţin vinovat. Într-adevăr, el nu ştia nimic. Ce va fi crezut el despre încăpăţânarea ei de a păstra tăcerea? Nepotolit, uşor la mânie, aşa cum era cunoscut regele, e de mirare chiar că şi-a putut păstra atâta timp stăpânirea de sine. Oh, fără îndoială, ea n-ar fi făcut aşa; ea ar fi înţeles, ar fi ghicit totul. Dar ea nu era decât o biată fată şi nu un mare rege. Oh, dacă ar veni! Dacă ar veni!... Cum l-ar ierta pentru tot ce a făcut-o că sufere! Cum l-ar iubi şi mai mult, după ce suferise atâta! Şi, cu urechea aţintită spre uşă, cu buzele întredeschise, aştepta — Dumnezeu s-o ierte pentru acest gând profan — sărutul ce flutura cu atâta naivitate pe buzele regelui azi-dimineaţă, când el rostea cuvântul iubire.

Dacă regele nu va veni, îi va scrie măcar; era a doua speranţă, mai puţin dulce, mai puţin fericită decât cealaltă, dar care-i va dovedi tot atâta dragoste, o dragoste mai temătoare însă. Oh, cum va sorbi din ochi acea scrisoare! Cum se va grăbi să răspundă! Cum, de îndată ce mesagerul va fi plecat, cum va săruta, va reciti, va strânge lângă inima ei binecuvântată bucăţica de hârtie care-i va aduce liniştea, odihna, fericirea! Fie, regele nu va veni; dar dacă regele nu-i va scrie, e cu neputinţă ca el să nu-l trimită cel puţin pe Saint-Aignan, sau ca Saint-Aignan să nu vie cu de la sine putere. Chiar şi unui al treilea, cum îi va spune totul! Maiestatea regală nu va mai fi acolo să facă să-i îngheţe cuvintele pe buze şi atunci nici o îndoială nu va mai putea rămâne în inima regelui.

Totul în fiinţa domnişoarei de La Vallière, inimă şi privire, trup şi spirit, era numai aşteptare. Îşi spunea că mai avea încă un ceas de speranţă, că până la miezul nopţii regele ar putea să vină, să-i scrie sau să-i trimită pe cineva; că abia la miezul nopţii orice aşteptare va fi de prisos, orice speranţă va fi pierdută.

De câte ori auzea vreun zgomot în palat, biata copilă credea că ea era pricina zgomotului; de câte ori treceau oameni prin curte, credea că aceşti oameni erau mesageri ai regelui venind la ea.

Bătură ceasurile unsprezece; apoi unsprezece şi un sfert; apoi unsprezece şi jumătate. Minutele se scurgeau încet în această înfrigurare şi totuşi ele fugeau prea repede. Bătură trei sferturi. Miezul nopţii! Miezul nopţii! Ultima şi suprema speranţă!

Cu ultima bătaie a orologiului, ultima lumină se stinse; cu ultima lumină, ultima speranţă. Aşadar, regele o amăgise şi el. Îşi călca, primul, jurământul pe care i-l făcuse în aceeaşi zi. Douăsprezece ceasuri între jurământ şi călcarea jurământului! Nu fusese prea lungă iluzia! Deci nu numai că regele n-o iubea, dar o dispreţuia pe aceea pe care toată lumea o ocăra. O dispreţuia până la a o lăsa pradă ruşinii unei izgoniri, care era egală cu o pedeapsă, care o scotea din rândul lumii. Şi totuşi, el, regele, el era cel dintâi vinovat de această năpastă căzută asupra ei.

Un zâmbet amar, singurul semn al mâniei, care, în timpul acestui lung zbucium, trecu pe chipul angelic al victimei, un zâmbet amar îi apăru în colţul buzelor. Într-adevăr, pentru ea, ce mai rămânea pe pământ, după rege? Nimic. Dar Dumnezeu sălăşluia în cer. Se gândi la Dumnezeu.

— Doamne — murmură ea — numai tu îmi poţi spune ce-mi rămâne de făcut! Numai de la tine aştept totul, căci numai de la tine trebuie să aştept.

Şi îşi îndreptă ochii către crucifixul ale cărui picioare le sărută cu evlavie. "Iată — îşi zise — un stăpân care nu uită şi nu părăseşte niciodată pe cei ce nu-l părăsesc şi nu-l uita. Numai pentru el merită să te jertfeşti."

Atunci, dacă cineva şi-ar fi putut furişa privirile în această cameră, ar fi putut să vadă cum biata deznădăjduită luă o ultimă hotărâre, se opri asupra unui plan suprem pe care şi-l făuri în minte. Atunci, ca şi cum genunchii n-ar mai fi avut tărie

s-o susţină, se lăsă să cadă încet-încet pe treapta micului pupitru de rugăciune şi, cu capul sprijinit de lemnul crucii, cu privirea încordată, cu răsuflarea gâfâindă, aşteptă să vadă la fereastră ivirea primelor raze de lumină ale zorilor.

Ceasurile două o găsiră în această stare de năucire sau, mai bine zis, în acest extaz. Nu mai ştia de sine. Astfel, când zări geana violetă a dimineţii revărsându-se pe deasupra acoperişurilor palatului şi făcând să se desluşească uşor contururile Cristului de fildeş pe care-l ţinea în braţe, se ridică, adunându-şi toate puterile ce-i mai rămăseseră, sărută picioarele divinului martir şi coborî scara odăii trăgându-şi peste cap gluga unei mantii, în timp ce cobora.

Ajunsese la gheretă chiar în momentul când rondul muşchetarilor deschidea poarta pentru a lăsa să intre cea dintâi gardă de elveţieni. Atunci, strecurându-se prin spatele oamenilor de pază, se văzu în stradă, mai înainte ca şeful patrulei să fi apucat să se întrebe cine era această tânără femeie care ieşea aşa de dimineaţă din palat.

Capitolul XXXIV

Fuga

La Vallière mergea în urma patrulei. Patrula o luă la dreapta, pe strada Saint-Honoré; La Vallière o apucă, maşinal, la stânga.

Hotărârea ei era luată, planul era întocmit: voia să se ducă la mănăstirea carmelitelor, de la Chaillot, unde stareţa se bucura de faima unei severităţi ce le făcea să tremure pe cochetele de la curte.

La Vallière nu văzuse niciodată Parisul, ea nu ieşise niciodată pe jos, astfel că n-ar fi nimerit drumul chiar dacă ar fi fost într-o stare de spirit mai potolită. Nu e de mirare deci că pornise în sus pe strada Saint-Honoré, în loc s-o apuce în partea cealaltă. Dar se grăbea să se îndepărteze de Palatul Regal şi se îndepărta. Auzise doar că Chaillot se afla pe malul Senei, aşa că acum ea cobora către Sena. Coti pe strada Coq şi, neputând să

străbată Luvrul, se îndrepta către biserica Saint-Germain-l'Auxerrois, trecând pe lângă răspântia unde Perrault îşi ridică mai târziu colonada sa. Curând ajunse la chei. Mergea în fugă şi foarte tulburată. Abia dacă mai simţea slăbiciunea aceea care, din când în când, îi amintea, făcând-o să şchiopăteze uşor, de piciorul pe care şi-l scrântise în copilărie.

La un alt ceas din zi, purtarea ei ar fi stârnit bănuiala chiar şi a celor mai nepăsători, ar fi atras privirile chiar şi ale oamenilor mai puţin curioşi. Dar la ceasurile două şi jumătate dimineaţa străzile Parisului sunt pustii, sau aproape pustii, încât nu întâlneşti pe ele decât lucrătorii harnici ce se duc să-şi câştige pâinea zilnică, sau petrecăreţii periculoşi ce se întorc acasă după o noapte de chef şi desfrâu. Pentru cei dintâi, ziua se începe; pentru ceilalţi, abia se sfârşeşte.

La Vallière se temea de toate aceste înfăţişări, căci necunoaşterea ei în privinţa oamenilor n-o putea ajuta să facă deosebire între cei cu adevărat cumsecade şi cei ce umblau cu gânduri răufăcătoare. Pentru ea, mizeria era o grozăvie şi toţi trecătorii pe care-i întâlnea i se păreau a fi dintre aceia care trăiesc în mizerie.

Îmbrăcămintea sa, pe care nu şi-o schimbase din ajun, era îngrijită, chiar dacă se observa că e puţin mototolită, căci era aceeaşi cu care se dusese la regina-mamă; afară de asta, sub gluga pe care şi-o trăsese puţin peste cap, ca să vadă pe unde calcă, palitatea obrajilor şi ochii ei frumoşi le vorbeau un limbaj necunoscut acestor oameni din popor, şi, fără ca ea s-o ştie, biata fugară atrăgea poftele unora şi mila altora.

La Vallière alergă astfel, gâfâind, gonită parcă din urmă, până în dreptul Pieţii Grevei. Din loc în loc se oprea, îşi ducea mâna la inimă, se rezema de zidul unei case, răsufla un răstimp, apoi îşi relua drumul mergând şi mai repede decât înainte. Când ajunse în Piaţa Grevei, La Vallière se pomeni faţă în faţă cu un grup de trei bărbaţi cheflii, împleticindu-se, duhnind a vin, ce coborau dintr-o dubă ancorată în port. Această dubă era încărcată cu butoaie şi se vedea cât de colo că ei cinstiseră pe deplin marfa. Îşi cântau isprăvile bahice pe trei glasuri diferite, când, ajungând la capătul punţii ce da spre chei, se împiedicară deodată de fată, care tocmai trecea pe acolo. La Vallière se opri. Ei, la rândul lor, văzând o femeie în veşminte de curte, se răsuciră pe picioare, se luară de mâini şi-o încercuiră pe La Vailière, cântându-i:

Tu, ce-ţi petreci noaptea singurică,
Hai cu noi, să râdem împreună...

La Vailière înţelese că aceşti bărbaţi i se adresau ei şi că n-o lăsau să treacă mai departe; încercă de câteva ori să se desprindă din încercuire, dar toate străduniile îi fură în zadar. Picioarele i se înmuiară, îşi dădu seama că era gata să cadă şi scoase un ţipăt de spaimă. Dar, în aceeaşi clipă, cercul ce-o înconjura se rupse sub puterea unei izbituri dinafară. Unul dintre cheflii fu răsturnat la stânga, al doilea se rostogoli la dreapta până la marginea apei, al treilea se clătină pe picioare. Un ofiţer de muşchetari se ivi în faţa fetei, cu sprâncenele încruntate, cu un rânjet ameninţător pe buze, cu braţul ridicat să-şi continue loviturile. Beţivii o luară la goană când văzură uniforma, dar mai ales simţind tăria pumnului ce se năpustise asupra lor.

— Ei drăcie — strigă ofiţerul — iat-o pe domnişoara de La Vailière!

La Vailière, zăpăcită de ceea ce se petrecuse, uluită să se audă strigată pe nume, ridică ochii şi-l recunoscu pe d'Artagnan.

— Da, domnule — zise ea — eu sunt, chiar eu. Şi în aceeaşi clipă se sprijini de braţul lui. Ai să mă aperi, nu-i aşa, domnule d'Artagnan? adăugă ea cu o voce rugătoare.

— De bună seamă că am să te apăr. Dar unde-ai pornit, Doamne sfinte, la ceasul ăsta?

— Mă duc la Chaillot.

— Te duci la Chaillot prin Rapée? Dar bine, domnişoară, dumneata îi întorci spatele!

— Atunci, domnule, fii bun de-mi arată calea şi, dacă vrei, însoţeşte-mă câţiva paşi.

— Oh, bucuros.

— Dar cum se face că te afli aici? Prin ce îndurare a cerului s-a întâmplat ca tocmai dumneata să-mi vii în ajutor? Mi se pare, într-adevăr, că visez; mi se pare că înnebunesc.

— Mă aflu aici, domnişoară, întrucât am o casă în Piaţa Grevei, la "Icoana Maicii Domnului"; am venit ieri să-mi încasez chiriile şi am rămas peste noapte acolo. M-am sculat mai devreme, pentru a mă duce la palat să-mi controlez străjile.

— Mulţumesc! zise La Vallière.

"Iată ce făceam eu, da — îşi spuse d'Artagnan — dar ea, ce face ea şi pentru ce se duce la Chaillot în toiul nopţii?" Şi-i oferi braţul. La Vallière îl luă şi porni împreună cu el, mergând repede. Totuşi, această grabă ascundea o mare sfârşeală. D'Artagnan simţi asta şi-i propuse domnişoarei de La Vallière să se odihnească; ea nu primi însă.

— După cât se vede, nu ştii încotro e Chaillot! întrebă el.

— Într-adevăr, nu ştiu.

— E foarte departe.

— Nu-i nimic.

— E cel puţin o leghe până acolo.

— Voi străbate această leghe.

D'Artagnan nu mai zise nimic; înţelegea totul după ton, atunci când se afla în faţa unei hotărâri nestrămutate. Mai mult o ducea pe sus decât o însoţea pe La Vallière. În sfârşit, zăriră turlele.

— În care clădire vrei să intri, domnişoară? întrebă d'Artagnan.

— La carmelite, domnule.

— La carmelite? strigă d'Artagnan cu uimire.

— Da şi fiindcă Dumnezeu mi te-a scos în cale ca să mă ajuţi, primeşte mulţumirile mele şi rămâi cu bine.

— La carmelite? Şi rămâi cu bine? Dar vrei cumva să te călugăreşti? strigă d'Artagnan.

— Da, domnule.

— Dumneata!!!

Era în acest dumneata, pe care l-am însoţit cu trei semne de exclamaţie pentru a-l face cât mai expresiv cu putinţă, era în acest *dumneata* un întreg poem, ce-i răscolea domnişoarei de La Vallière şi amintirile ei mai vechi de la Blois şi amintirile proaspete de la Fontainebleau, ce-i spunea parcă: "*Dumneata*, care ai fi putut să fii atât de fericită cu Raoul, *dumneata*, care ai fi putut să fii puternică prin Ludovic, vrei să intri la mănăstire, *dumneata*?"

— Da, domnule, eu — răspunse ea. Vreau să-l slujesc pe Dumnezeu; renunţ la totul de pe această lume.

— Dar nu te înşeli oare alegând această chemare? Nu te gândeşti că poate nu este voinţa lui Dumnezeu?

— Nu, deoarece Dumnezeu a îngăduit sa te întâlnesc acum. Dacă n-ai fi fost dumneata, fără îndoială aş fi căzut de oboseală

şi de vreme ce Dumnezeu te-a trimis în calea mea, înseamnă că el a voit aşa, ca să-mi pot atinge ţelul.

— Oh — rosti d'Artagnan cu îndoială — asta mi se pare prea adânc.

— Oricum ar fi — reluă tânăra fată — acum îmi cunoşti şi dorinţa şi hotărârea. Şi nu vreau să te mai rog decât un singur lucru, adresându-ţi totodată mulţumirile mele.

— Spune, domnişoară.

— Regele nu ştie că am fugit de la Palatul Regal.

D'Artagnan făcu o mişcare.

— Regele — adăugă fata — nu cunoaşte gândurile mele.

— Regele nu ştie?... strigă d'Artagnan. Dar, domnişoară, ia seama: te-ai gândit bine la ceea ce faci? Nimeni nu trebuie să facă ceva fără ştirea regelui, mai ales persoanele de la curte.

— Nu mă mai număr printre persoanele de la curte, domnule.

D'Artagnan privi spre tânăra fată cu o uimire crescândă.

— Oh, nu te nelinişti, domnule — continuă La Vallière — totul este bine gândit şi chiar dacă n-ar fi, e prea târziu acum ca să revin asupra hotărârii mele: faptul e împlinit.

— Ei bine, spune, domnişoară, care e rugămintea dumitale?

— Domnule, în numele milei ce i se cuvine unei fiinţe nenorocite, în numele mărinimiei dumitale sufleteşti, în numele onoarei dumitale de gentilom, te rog să-mi faci un jurământ.

— Un jurământ?

— Da.

— Care?

— Jură-mi, domnule d'Artagnan, că nu-i vei spune regelui că m-ai văzut şi că m-am dus la carmelite.

D'Artagnan dădu din cap.

— Nu voi jura niciodată asta — zise el.

— Şi pentru ce?

— Pentru că-l cunosc pe rege, pentru că te cunosc şi pe dumneata, pentru că mă cunosc pe mine însumi, pentru că, zău, cunosc prea bine toată speţa omenească. Nu, nu voi face un asemenea jurământ!

— Atunci — strigă La Vallière cu o energie de care nimeni n-ar fi crezut-o în stare — în locul binecuvântărilor ce ţi le-aş fi putut trimite până la sfârşitul zilelor mele, fii blestemat! Căci

dumneata mă faci cea mai nenorocită dintre toate făpturile omeneşti.

Am spus că d'Artagnan înţelegea toate accentele ce porneau din inimă, aşa că nu putu să reziste la acesta. Văzu cât de schimbate erau trăsăturile fetei; văzu cum îi tremurau mâinile şi picioarele; văzu cum acest trup plăpând şi neputincios era zguduit de durere; pricepu că orice împotrivire ar fi ucis-o.

— Fie atunci cum doreşti dumneata — zise el. Fii liniştită, domnişoară, nu-i voi spune nimic regelui.

— Oh, mulţumesc! Mulţumesc! strigă La Vallière. Eşti cel mai generos dintre oameni!

Şi, în bucuria ei nespusă, apucă mâinile lui d'Artagnan şi le strânse într-ale sale. Muşchetarul se simţi înduioşat. "La dracu! îşi zise el. Iată una care începe de acolo de unde altele sfârşesc. Pas de te mai ţine tare!"

Atunci, La Vallière, care, în momentul de paroxism al durerii ei, căzuse pe o piatră, se ridică şi porni spre mănăstirea carmelitelor, ce se zărea înălţându-se în lumina dimineţii. D'Artagnan o urmări cu privirea de departe. Uşa de la vorbitor era întredeschisă. La Vallière se strecură prin ea ca o umbră palidă şi, mulţumindu-i lui d'Artagnan cu un singur semn din mână, dispăru din faţa lui.

Rămas singur, muşchetarul se gândi la cele ce se petrecuseră. "Iată, pe legea mea — îşi spuse el — ceea ce se poate numi o poziţie falsă... A păstra o asemenea taină înseamnă a ţine în buzunar un cărbune aprins şi a spera că el nu va arde postavul. A nu păstra taina, după ce-ai jurat s-o păstrezi, înseamnă să fii un om lipsit de onoare. De obicei, gândurile bune îmi vin în minte mergând; de astă dată însă, ori eu mă înşel, ori trebuie să umblu prea mult pentru a găsi o soluţie la această afacere... Unde să mă duc?... Pe legea mea, dacă stau şi mă gândesc, tot înspre Paris, căci într-acolo e mai bine... Numai că s-o pornim repede... Dar, ca să umbli repede, ar fi bine să ai patru picioare, nu două. Din păcate, deocamdată nu am decât cele două picioare ale mele... Un cal! — cum am auzit la teatrul din Londra — dau coroana pentru un cal!... Dar, ia stai, pe mine n-o să mă coste chiar atât de scump... E un post de muşchetari la bariera Conferinţei şi acolo voi găsi nu un cal, cât îmi trebuie, ci zece."

În virtutea acestei hotărâri, luată cu repeziciunea lui obişnuită, d'Artagnan coborî numaidecât dealul, ajunse la post, acolo încălecă pe cel mai bun fugar pe care-l putu găsi şi, în zece minute, fu la Palat.

Orologiul Palatului Regal bătea ceasurile cinci. D'Artagnan se informă despre rege. Regele se culcase la ora lui obişnuită, după ce lucrase cu domnul Colbert şi dormea încă, aşa cel puţin era de presupus.

— Prin urmare — zise el — fata mi-a spus adevărul, regele nu ştie nimic; dacă ar şti numai jumătate din cele ce s-au întâmplat, Palatul Regal ar fi, la ora asta, întors cu susul în jos.

Capitolul XXXV

Cum şi-a petrecut timpul Ludovic, la rândul lui, între ceasurile zece jumătate şi miezul nopţii

Regele, după ce plecase din camera domnişoarelor de onoare, îl găsi în cabinetul lui pe Colbert, care-l aştepta pentru a primi dispoziţii în legătură cu ceremonia de a doua zi. Era vorba, după cum am mai spus, de primirea ambasadorilor olandezi şi spanioli.

Ludovic al XIV-lea avea grave motive de nemulţumire împotriva Olandei: statele amânaseră de mai multe ori legăturile lor cu Franţa şi, fără să-şi dea seama sau fără să se teamă de-o ruptură, nesocoteau încă o dată alianţa cu regele preacreştin, pentru a urzi tot felul de intrigi în înţelegere cu Spania.

La urcarea sa pe tron, adică la moartea lui Mazarin, Ludovic al XIV-lea găsise această afacere politică deschisă. Era o chestiune destul de greu de rezolvat pentru un rege tânăr; dar cum, atunci, întreaga naţiune era regele, tot ce făcea capul, trupul era dator să îndeplinească. Puţină furie — reacţia sângelui tânăr şi fierbinte asupra creierului — era de ajuns pentru a schimba o veche linie politică şi a crea un alt sistem. Rolul diplomaţilor din acea vreme se mărginea în a pune la

cale, între ei, loviturile de stat de care suveranii lor puteau să aibă nevoie.

Ludovic nu se afla într-o stare de spirit ce-ar fi putut să-i dicteze o politică înţeleaptă. Tulburat încă după cearta pe care o avusese cu La Vallière, rătăcea prin cabinet foarte dornic să găsească un prilej de a izbucni, după ce se stăpânise atâta timp.

Colbert, văzindu-l pe rege, cântări dintr-o privire situaţia şi înţelese frământarea monarhului. Stătu în cumpănă. Când suveranul îi ceru părerea despre cele ce trebuia să spună a doua zi, vistiernicul începu prin a găsi ciudat că maiestatea sa nu rusese pus la curent de către domnul Fouquet.

— Domnul Fouquet — zise el — cunoaşte toată această afacere cu Olanda; prin mâinile lui trece întreaga corespondenţă.

Regele, obişnuit să-l audă pe domnul Colbert ponegrindu-l pe domnul Fouquet, nu răspunse nimic la aceste cuvinte; se mulţumi să asculte numai. Colbert observă efectul produs şi se grăbi să dea înapoi, spunând că domnul Fouquet nu era totuşi atât de vinovat pe cât ar părea să fie la prima impresie, dat fiind că el avea în acest moment alte preocupări mai mari. Regele se arătă intrigat.

— Ce preocupări? întrebă el.

— Sire, oamenii nu sunt decât oameni şi domnul Fouquet are scăderile lui, în ciuda marilor sale merite.

— Ah, dar cine n-are scăderi, domnule Colbert?...

— Chiar şi maiestatea voastră are — îndrăzni să spună Colbert, care ştia să strecoare o mustrare uşoară într-o măgulire bine socotită, întocmai ca săgeata care brăzdează văzduhul cu greutatea ei datorită penelor slabe care o menţin.

Regele zâmbi.

— Şi ce cusur are domnul Fouquet? mai întrebă el.

— Mereu acelaşi, sire: se zice că e îndrăgostit.

— Îndrăgostit? De cine?

— Nu ştiu prea mult, sire; eu mă amestec atât de puţin în galanterii, cum se spune.

— Oricum, ceva tot ştii dumneata, de vreme ce vorbeşti!

— Am auzit rostindu-se...

— Ce?

— Un nume.

— Care?

— Nu mi-l mai amintesc.

— Încearcă totuşi.

— Cred că este acela al uneia dintre domnişoarele de onoare ale *Doamnei*.

Regele tresări.

— Ştii mai multe decât vrei să spui, domnule Colbert — murmură el.

— Oh, sire, vă asigur că nu.

— Dar, în sfârşit, toată lumea le cunoaşte pe aceste domnişoare de onoare ale *Doamnei*; rostindu-le numele, poate ca îl vei găsi pe acela pe care îl cauţi.

— Nu, sire.

— Încearcă.

— Ar fi în zadar, sire. Când e vorba de numele unei femei compromise, memoria mea e un scrin de aramă a cărui cheie am pierdut-o.

O umbră întunecă spiritul şi fruntea regelui; apoi, căutând să arate că e stăpân pe sine şi înălţând capul, zise:

— Să trecem la această afacere cu Olanda.

— Mai întâi, sire, la ce oră doreşte maiestatea voastră să-i primească pe ambasadori?

— Cât mai de dimineaţă.

— La ceasurile unsprezece?

— E prea târziu... La ceasurile nouă.

— E cam devreme.

— Între prieteni, asta n-are nici o însemnătate: faci tot ce vrei cu prietenii; când e vorba însă de duşmani, atunci cu atât mai bine dacă se supără. Nu mi-ar părea rău, te asigur, să sfârşesc cu aceste păsări de baltă care mă obosesc cu ţipetele lor.

— Sire, va fi aşa cum doreşte maiestatea voastră... La ceasurile nouă, deci... Voi da ordinele cuvenite. Va fi o audienţă solemnă?

— Nu. Vreau să mă lămuresc cu ei, iar nu să înveninez lucrurile, cum se întâmplă întotdeauna când e de faţă lume multă; dar, în acelaşi timp, vreau să-i fac să înţeleagă limpede, pentru a nu mai avea prilejul s-o ia de la capăt.

— Maiestatea voastră să desemneze persoanele care vor fi prezente la această recepţie.

— Voi întocmi lista... Să vorbim despre ambasadori: ce vor ei?

— Aliaţi cu Spania, nu câştigă nimic; aliaţi cu Franţa, pierd mult.

— Cum vine asta?

— Aliaţi cu Spania, se văd înconjuraţi şi ocrotiţi de posesiunile aliaţilor lor; nu pot să muşte din ele, oricât ar vrea s-o facă. De la Anvers la Rotterdam nu e decât un pas prin Escaut şi Meusa. Dacă vor să muşte din prăjitura spaniolă, voi, sire, ginerele regelui Spaniei, puteţi ajunge în două zile la Bruxelles, în fruntea cavaleriei voastre. Vor deci să se certe cu maiestatea voastră şi să vă facă să suspectaţi Spania într-atât, încât să nu vă amestecaţi în treburile ei.

— Atunci nu e mai simplu — zise regele — să încheie cu mine o alianţă puternică, din care eu voi câştiga ceva, în vreme ce ei ar câştiga totul?

— Nu, căci dacă ar ajunge, din întâmplare, să vă aibă ca vecin, maiestatea voastră nu e un vecin comod: tânăr, aprins, războinic, regele Franţei poate să dea Olandei lovituri grele, mai ales dacă se apropie de ea.

— Înţeleg perfect, domnule Colbert şi totul e bine explicat; dar concluzia, te rog?

— Înţelepciunea nu lipseşte niciodată hotărârilor maiestăţii voastre.

— Ce-mi vor spune aceşti ambasadori?

— Ei vor spune că doresc foarte mult alianţa cu maiestatea voastră, dar aceasta va fi o minciună; spaniolilor le vor spune că cele trei puteri trebuie să se unească împotriva prosperităţii Angliei, dar şi aceasta va fi o minciună, căci aliata firească a maiestăţii voastre este astăzi Anglia, care are vase, în timp ce maiestatea voastră nu are; numai Anglia poate stăvili puterea olandezilor în Indii; Anglia, în sfârşit, e o ţară monarhică, unde maiestatea voastră are alianţe bazate pe legături de sânge.

— Bine; şi ce le-ai răspunde dumneata?

— Le-aş răspunde, sire, cu o moderaţiune fără egal, că Olanda e o ţară pe care regele Franţei nu poate să se bizuie, că simptomele spiritului public, la olandezi, sunt îngrijorătoare pentru maiestatea voastră, că anumite medalii au fost bătute acolo cu devize de-a dreptul jignitoare.

— La adresa mea? strigă tânărul rege înfuriat.

— Oh, nu, sire, nu; jignitoare nu e cuvântul potrivit şi poate că m-am înşelat. Voiam să spun măgulitoare din cale-afară pentru batavi.

— Oh, dacă e aşa, puţin importă mândria batavilor — zise regele, oftând.

— Maiestatea voastră are de o mie de ori dreptate. Totuşi, nu e niciodată o greşeală politică, regele o ştie mai bine decât mine, de a fi nedrept atunci când vrei să obţii o concesie. Maiestatea voastră, plângându-se cu oarecare susceptibilitate de batavi, va apărea în ochii lor mai demnă de luat în seamă.

— Ce este cu acele medalii? întrebă Ludovic. Căci, dacă voi aduce vorba despre ele, trebuie să ştiu ce spun.

— Credeţi-mă, sire, nici eu nu ştiu mare lucru... O anumită deviză puţin cam semeaţă... Iată sensul, cuvintele n-ar putea adăuga prea mult faptului.

— Bine, voi accentua cuvântul medalie şi ei vor înţelege dacă vor voi.

— Oh, vor înţelege! Maiestatea voastră va mai putea strecura şi câteva cuvinte despre anumite pamflete care sunt răspândite în ţara lor.

— Niciodată! Pamfletele îi murdăresc mai mult pe cei care le scriu decât pe cei împotriva cărora sunt scrise. Domnule Colbert, îţi mulţumesc. Poţi să te retragi.

— Sire...

— La revedere! Nu uita ora şi să fii acolo.

— Sire, aştept lista maiestăţii voastre.

— Ai dreptate.

Regele părea abătut; nu se gândea câtuşi de puţin la lista aceea.

Pendula bătu ceasurile unsprezece şi jumătate. Pe chipul Prinţului se putea citi lupta crâncenă dintre dragoste şi mândrie. Convorbirea politică făcuse ca supărarea lui Ludovic să scadă mult şi chipul palid, întristat, al domnişoarei de La Vallière îi vorbea imaginaţiei sale un limbaj cu totul diferit decât al medaliilor olandeze sau al pamfletelor batave. Stătu zece minute şi se întrebă dacă trebuie sau nu trebuie să se reîntoarcă la domnişoara de La Vallière; dar, Colbert stăruind respectuos să primească lista, regele roşi la gândul că se frământa din pricina dragostei, când afacerile de stat îşi cereau întâietatea. Dictă deci:

— Regina-mamă... regina... *Doamna*... doamna de Motteville... domnişoara de Châtillon, doamna de Navailles. Iar dintre bărbaţi: *Domnul*... domnul prinţ de Condé... domnul de

Grammont... domnul de Manicamp... domnul de Saint-Aignan... şi ofiţerii de serviciu.

— Şi miniştrii? întrebă Colbert.

— Se înţelege de la sine, dimpreună cu secretarii.

— Sire, mă duc să pregătesc totul: ordinele vor fi la adresele respective mâine dimineaţă.

— Spune mai bine că astăzi — replică Ludovic cu tristeţe. Bătea miezul nopţii. Era ora când biata La Vallière se prăpădea de mâhnire şi de durere.

Intră serviciul regelui, pentru a pregăti cele pentru culcare. Regina aştepta de un ceas.

Ludovic trecu la dânsa, cu un suspin; dar, în timp ce ofta, el se felicita pentru tăria sa. Se aplauda singur că era neclintit în dragoste, ca şi în politică.

Capitolul XXXVI

Ambasadorii

D'Artagnan aflase aproape în întregime tot ceea ce am povestit noi acum, căci el era prieten cu toţi oamenii de folos ai casei, slujitori îndatoritori, mândri de a fi bine văzuţi de căpitanul de muşchetari, deoarece căpitanul era o putere; apoi, în afară de ambiţie, mai era şi mândria de a însemna ceva pentru un bărbat atât de vrednic cum era d'Artagnan. Muşchetarul căuta să afle astfel în fiecare dimineaţă ceea ce nu putuse să vadă sau să audă în ajun, nefiindu-i posibil să fie în ace-laşi timp în toate părţile, în aşa fel că, din cele ce observa singur în fiecare zi şi din cele ce-i spuneau alţii, el făcea un mănunchi pe care-l dezlega la nevoie, pentru a scoate din-tr-însul cutare armă pe care o socotea necesară. În chipul acesta, cei doi ochi ai lui d'Artagnan îl slujeau la fel de bine ca şi cei o sută de ochi ai lui Argus. Secrete politice, secrete de stradă, vorbe scăpate curtenilor la ieşirea din anticameră — d'Artagnan ştia totul şi închidea totul în vastul şi de nepătrunsul mormânt al memoriei sale, alături de secretele regale plătite atât de scump, păstrate cu atâta credinţă. Află, aşadar, despre

întrevederea cu Colbert; află despre întâlnirea dată ambasadorilor pentru dimineaţa aceea; află că acolo va fi vorba şi despre medalii; şi, reconstituind convorbirea din cele câteva cuvinte ce ajunseseră până la el, îşi reluă postul în apartamente, pentru a fi prezent în clipa când regele se va scula.

Regele se trezi foarte devreme, ceea ce dovedea că şi el, la rândul lui, dormise destul de prost. Pe la ceasurile şapte, întredeschise uşor uşa. D'Artagnan era la postul lui. Maiestatea sa avea obrazul palid şi părea obosit; de altfel, nu-şi sfârşise încă toaleta.

— Cheamă-l pe domnul de Saint-Aignan — zise regele.

De Saint-Aignan se aştepta fără îndoială să fie chemat, căci, în clipa când muşchetarul se duse la dânsul, era gata îmbrăcat. De Saint-Aignan se grăbi să se supună şi intră la rege.

Puţin după aceea, regele şi de Saint-Aignan treceau prin curte; regele mergea înainte. D'Artagnan era la fereastra ce dădea în curte; nu avu nevoie să se mişte din loc pentru a-l urmări pe rege cu privirea. S-ar fi zis că bănuise de mai înainte unde se va duce regele.

Regele se ducea la domnişoarele de onoare. Asta nu-l miră câtuşi de puţin pe d'Artagnan. Nu se îndoia, deşi La Vallière nu-i spusese nimic, că maiestatea sa avea de îndreptat unele greşeli.

De Saint-Aignan îl urma ca şi în ajun, mai puţin neliniştit totuşi, mai puţin îngrijorat, deoarece spera că la ceasurile şapte dimineaţa nu se treziseră decât el şi cu regele dintre toţi auguştii oaspeţi ai castelului.

D'Artagnan stătea la fereastra lui, nepăsător şi calm. Ai fi jurat că nu vedea nimic şi că habar n-avea cine erau cei doi căutători de aventuri ce străbăteau curtea învăluiţi în mantiile lor. Şi totuşi, d'Artagnan, având aerul că nu se uită de loc la ei, nu-i scăpa nici o clipă din ochi, ba încă, fluierând acel vechi marş al muşchetarilor de care nu-şi amintea decât în împrejurările mari, ghicea şi chiar măsura mai dinainte furtuna de ţipete şi de mânie ce avea să se dezlănţuie la reîntoarcere.

Într-adevăr, regele, ajungând la camera domnişoarei de La Vallière şi găsind-o goală, cu patul nedesfăcut, se înspăimântă şi o chemă pe Montalais. Montalais veni în grabă; dar uimirea ei fu egală cu aceea a regelui. Tot ce putu să-i spună maiestăţii

sale fu că o auzise parcă plângând pe La Vallière o bună parte din noapte; dar, ştiind că maiestatea sa venise la dânsa, nu îndrăznise să întrebe ce s-a petrecut.

— Dar — întrebă regele — unde crezi că s-a putut duce?

— Sire — răspunse Montalais — Louise e o persoană foarte sentimentală şi adesea am văzut-o sculându-se în zorii zilei şi ducându-se în parc; poate să fie acolo şi în dimineaţa aceasta.

Lucrul i se părea cu putinţă regelui, care coborî numaidecât pentru a porni în căutarea fugarei. D'Artagnan îl văzu reapărând schimbat la faţă şi vorbindu-i cu însufleţire însoţitorului său. Se îndreptă apoi spre grădini. De Saint-Aignan îl urma gâfâind. D'Artagnan nu se clintea de la fereastră, fluierând încontinuu, părând că nu vede nimic şi văzând totul.

— Aha, aha — murmură el după ce regele dispăru — pasiunea maiestăţii sale e mai puternică decât o credeam! Face acum, după cât mi se pare, ceea ce n-a făcut pentru domnişoara de Mancini.

Regele se ivi din nou, după un sfert de ceas; căutase peste tot, era cu răsuflarea tăiată. E de la sine înţeles că nu găsise nimic.

De Saint-Aignan venea după el, făcându-şi vânt cu pălăria şi întrebând, cu o voce sugrumată, pe primii servitori apăruţi, pe toţi cei pe care-i întâlnea în cale dacă ştiau ceva. Pe alee, se întâlni cu Manicamp. Acesta venise de la Fontainebleau făcând popasuri multe; pe când ceilalţi făcuseră drumul în şase ore, el îl făcuse în douăzeci şi patru.

— N-ai văzut-o cumva pe domnişoara de La Vallière? îl întrebă de Saint-Aignan.

La care Manicamp, totdeauna năuc şi cu gândurile aiurea, crezând că e vorba de de Guiche, răspunse:

— Mulţumesc, contele se simte mai bine.

Şi îşi continuă drumul până în anticameră, unde îl găsi pe d'Artagnan, căruia îi ceru să-l lămurească ce era cu aerul acela speriat pe care i se păruse că-l avea regele. D'Artagnan îi răspunse că se înşală şi că, dimpotrivă, regele era de-o voioşie nebună.

Între timp, bătură ceasurile opt. La această oră, regele îşi lua, de obicei, gustarea. Era îndătinat, prin codul etichetei, ca regelui să-i fie totdeauna foame la ceasurile opt. Ceru să i se aducă micul dejun pe o măsuţă, în camera de culcare şi mâncă la repezeală. De Saint-Aignan, de care nu voia să se despartă, îi

ţinea de urât. Apoi primi câteva audienţe militare. În timpul acestor audienţe, îl trimise pe Saint-Aignan să facă cercetări. După aceea, mereu preocupat, mereu neliniştit, pândind mereu întoarcerea lui de Saint-Aignan, care îşi pusese toţi oamenii pe goană şi alerga el însuşi peste tot, regele se pomeni că a ajuns la ceasurile nouă. La nouă fix, trecu în cabinetul său. Ambasadorii se iviră şi ei la prima bătaie ce vestea ceasurile nouă. Când orologiul sună ultima bătaie, apărură reginele şi *Doamna*.

Ambasadorii erau trei din partea Olandei şi doi din a Spaniei. Regele le aruncă o privire scurtă şi salută. În aceeaşi clipă intră pe uşă şi de Saint-Aignan. Intrarea lui era pentru rege mult mai importantă decât aceea a ambasadorilor, oricât de mulţi ar fi fost şi din orice ţară ar fi venit ei. Astfel, înainte de toate, regele îi făcu un semn interogativ lui de Saint-Aignan, la care acesta răspunse printr-o negare cât se poate de limpede. Regele era să-şi piardă tot cumpătul; dar, cum reginele, cei mari şi ambasadorii aveau ochii aţintiţi la el, făcu o sforţare puternică să se stăpânească şi-i pofti pe aceştia din urmă să vorbească. Atunci, unul din membrii deputăţiei spaniole ţinu un lung discurs, în care lăuda foloasele alianţei cu Spania. Regele îl întrerupse, spunându-i:

— Domnule, sper că ceea ce e bine pentru Franţa, trebuie să fie foarte bine pentru Spania.

Această frază, dar mai ales tonul tăios cu care fusese rostită, îl făcu pe ambasador să pălească, iar pe cele două regine să roşească, deoarece, spaniole şi una şi cealaltă, se simţeau rănite, de acest răspuns, în orgoliul lor de înrudire şi de naţionalitate.

Ambasadorul olandez luă cuvântul la rândul lui şi se plânse de suspiciunile pe care regele le arăta faţă de guvernul ţării sale. Regele îl întrerupse:

— Domnule — zise el — e ciudat că dumneata vii să te plângi când eu sunt acela care aş avea motive să mă plâng; şi totuşi, după cum vezi, n-o fac.

— Să vă plângeţi, sire? întrebă olandezul. Dar pentru care jignire?

Regele zâmbi cu amărăciune.

— Mă învinovăţeşti cumva, domnule — zise el — că am suspiciuni faţă de un guvern care îngăduie şi încurajează ofensele publice?

— Sire!...

— Trebuie să-ţi spun — reluă regele, iritându-se mai mult de amărăciunile lui personale decât de chestiunile politice — trebuie să-ţi spun că Olanda e o ţară unde îşi găsesc adăpost cei ce mă urăsc şi mai ales cei ce mă defăimează.

— Oh, sire!...

— Ah, vrei dovezi, nu-i aşa? Ei bine, îţi pot aduce cu uşurinţă dovezi. De unde pornesc acele pamflete necuviincioase care mă înfăţişează ca pe un monarh lipsit de glorie şi de autoritate? Tiparniţele dumneavoastră gem de astfel de lucruri. Dacă ar fi aici secretarii mei, ţi-aş cita titlurile lucrărilor, dimpreună cu numele celor ce le tipăresc.

— Sire — răspunse ambasadorul — un pamflet nu poate fi opera unei naţiuni. E drept oare ca un rege atât de mare, cum este maiestatea voastră, să facă răspunzător un întreg popor pentru nelegiuirile unor ticăloşi care n-au ce mânca?

— Fie, să zicem că ai dreptate, domnule. Dar când monetăria din Amsterdam bate medalii în defavoarea mea şi asta e o nelegiuire a câtorva ticăloşi?

— Medalii? se bâlbâi ambasadorul.

— Medalii, da! repetă regele privind către Colbert.

— Rog pe maiestatea voastră — cutează olandezul — să fie sigură că...

Regele se uita mereu la Colbert; dar Colbert avea aerul că nu înţelege nimic şi tăcea, în ciuda imboldurilor regelui.

Atunci d'Artagnan se apropie şi, scoţând din buzunar o medalie pe care o puse în palma regelui, zise:

— Iată medalia pe care o cere maiestatea voastră.

Regele o luă. Atunci, el putu să vadă, cu ochiul acela care, de când era stăpân, nu făcea decât să domine, atunci el putu să vadă, spunem, o imagine batjocoritoare, reprezentând Olanda care, întocmai ca Iosua[{1}], oprea soarele din mers, cu această legendă: *"In conspecta meo, stetit sol".*

— În faţa mea, soarele s-a oprit! strigă regele furios. Ah, cred că nu veţi mai tăgădui acum.

— Iar soarele — zise d'Artagnan — e acesta.

Şi arătă, pe toţi pereţii cabinetului, emblema multiplicată şi strălucitoare, ce-şi arunca pretutindeni superba sa deviză: *"Nec pluribus impar"*[{2}].

Mânia lui Ludovic, sporită prin răscolirile durerii lui personale, nici nu avea nevoie de acest impuls pentru a întrece

orice măsură. În ochii lui se vedea licărind dorinţa vie de a căuta o ceartă, ce era gata să izbucnească. O privire a lui Colbert zăgăzui furtuna.

Ambasadorul încercă să ceară scuze. El spuse că vanitatea popoarelor nu duce la urmări grave; că Olanda, chiar cu micile ei puteri, era mândră de a-şi fi păstrat rangul de mare naţiune, fie şi în faţa unor regi puternici şi dacă oarecare înfumurare i-a ameţit pe compatrioţii lui, regele e rugat să ierte această rătăcire.

Regele părea că cere o povaţă. Privi spre Colbert, care rămase însă nemişcat. Privi apoi spre d'Artagnan. Acesta dădu din umeri. Acest gest fu ca un stăvilar ridicat prin care se dezlănţui furia regelui, ţinută prea mult timp în frâu.

Nimeni neştiind unde putea să ducă această furie, toţi păstrară o tăcere posomorâtă. Al doilea ambasador se folosi de acest moment pentru a începe şi el să ceară scuze.

În timp ce ambasadorul vorbea şi în timp ce regele, recăzut încetul cu încetul în mâhnirea lui de ordin personal, asculta acest glas plin de tulburare, aşa cum un om îngândurat ascultă vuietul unei cascade, d'Artagnan, care-l avea la stânga lui pe Saint-Aignan, se apropie de el şi, cu o voce bine măsurată, ca să poată fi auzită de rege, zise:

— Ai aflat vestea, conte?

— Ce veste? întrebă Saint-Aignan.

— Întâmplarea cu La Vallière.

Regele tresări şi făcu, fără să vrea, un pas spre cei doi oameni, care vorbeau între ei.

— Şi ce s-a întâmplat cu La Vallière? întrebă iarăşi de Saint-Aignan pe un ton ce se poate lesne închipui.

— Eh, biata copilă! zise d'Artagnan. S-a dus la mănăstire.

— La mănăstire? exclamă de Saint-Aignan.

— La mănăstire? exclamă şi regele în mijlocul discursul lui pe care şi-l continua ambasadorul.

Apoi, sub imperiul etichetei, se stăpâni, dar trăgând cu urechea mai departe.

— La ce mănăstire? întrebă de Saint-Aignan.

— La carmelitele de la Chaillot.

— Carmelitele de la Chaillot! De unde nalba ştii asta?

— Chiar din gura ei.

— Ai văzut-o dumneata?

— Eu am condus-o până acolo.

Regele nu pierdu nici un cuvânt; fierbea în sinea lui şi începu să se piardă cu firea.

— Dar de ce-a fugit? mai întrebă de Saint-Aignan.

— Fiindcă sărmana copilă a fost gonită ieri de la curte — răspunse d'Artagnan.

Nu termină bine această frază, că regele făcu un gest autoritar.

— Destul, domnule! i se adresă el ambasadorului. Destul! Pe urmă, înaintând către căpitan. Cine spune — strigă el — că La Vallière s-a dus la mănăstire?

— Domnul d'Artagnan — rosti favoritul.

— Şi e adevărat ceea ce spui? zise regele întorcându-se spre muşchetar.

— Adevărat ca adevărul însuşi.

Regele strânse din pumni şi se făcu alb la faţă.

— Dar parcă ai mai adăugat ceva, domnule d'Artagnan — zise el.

— Nu mai ştiu ce anume, sire.

— Ai adăugat că domnişoara de La Vallière a fost alungată de la curte.

— Da, sire.

— Şi e adevărat şi acest lucru?

— Informaţi-vă, sire.

— La cine?

— Oh! făcu d'Artagnan ca omul ce-ar vrea să arate că nu poate spune mai mult.

Regele sări deodată, lăsând baltă pe ambasadori, pe miniştri, pe curteni, pe politicieni. Regina-mamă se ridică în picioare: ea auzise totul, sau, ceea ce nu auzise, ghicise. *Doamna*, răpusă de mânie şi spaimă, încercă să se ridice şi ea, ca şi regina-mamă, dar recăzu pe fotoliul care, din pricina prăbuşirii Prinţesei, alunecă înapoi.

— Domnilor — grăi regele — audienţa e sfârşită: voi face cunoscut răspunsul meu, sau mai bine zis voinţa mea, atât Spaniei, cât şi Olandei.

Şi, cu un gest impunător, le arătă ambasadorilor că puteau sa plece.

— Ia seama, fiul meu — îi şopti regina-mamă cu indignare — ia seama, mi se pare că nu te mai poţi stăpâni.

— Ah, doamnă — răcni tânărul leu cu un gest ce stârnea groaza — dacă nu sunt stăpân pe mine, voi fi, te încredinţez, pe

cei care mă calcă în picioare! Vino cu mine, domnule d'Artagnan, vino!

Şi părăsi sala, făcându-i pe ceilalţi să încremenească de uimire şi de spaimă.

Regele coborî scara şi se pregăti să străbată curtea palatului.

— Sire — spuse d'Artagnan — maiestatea voastră a greşit drumul.

— Nu, mă duc la grajduri.

— Nu e nevoie, sire; am caii pregătiţi pentru maiestatea voastră.

Regele nu-i răspunse slujitorului său decât printr-o privire, dar această privire făgăduia mai mult decât ar fi îndrăznit să spere trei de-alde d'Artagnan la un loc.

Capitolul XXXVII

Chaillot

Cu toate că nimeni nu-i chemase, Manicamp şi Malicorne îl urmară pe rege şi pe d'Artagnan. Erau doi oameni foarte inteligenţi; atât însă că Malicorne sosea adesea prea devreme, din ambiţie, iar Manicamp sosea adesea prea târziu, din lene. De astă dată ajunseră amândoi la timp.

Cinci cai erau gata de plecare. Doi fură luaţi de rege şi d'Artagnan; doi de Manicamp şi Malicorne. Un paj de la grajduri încălecă pe al cincilea. Toată cavalcada porni în galop.

D'Artagnan alesese într-adevăr bine caii; erau adevăraţi fugari pentru îndrăgostiţii nerăbdători — caii nu fugeau, zburau.

După zece minute de la plecare, cavalcada, sub forma unui vârtej de praf, ajunse la Chaillot. Regele sări literalmente din şa. Dar, oricât de repede ar fi făcut această mişcare, el îl găsi pe d'Artagnan la picioarele calului său. Ludovic îi adresă lui d'Artagnan un zâmbet de mulţumire şi aruncă frâul în braţele pajului. Apoi intră cu un pas grăbit în vestibul şi, împingând uşa cu putere, pătrunse în vorbitor.

Manicamp, Malicorne şi pajul rămaseră afară; d'Artagnan îşi urmă stăpânul.

De cum păşi în vorbitor, primul lucru ce-l izbi pe rege fu s-o vadă pe Louise nu în genunchi, ci culcată la picioarele unui mare crucifix de piatră. Tânăra fată era întinsă pe lespedea umedă, abia zărindu-se în umbra acestei săli în care lumina nu pătrundea decât printr-o fereastră îngustă, zăbrelită şi năpădită de plante agăţătoare. Era singură, neînsufleţită, rece ca piatra deasupra căreia îşi odihnea trupul obosit.

Văzând-o astfel, regele o crezu moartă şi scoase un strigăt îngrozitor, ce-l făcu pe d'Artagnan să alerge la el. Regele îşi trecuse un braţ pe sub mijlocul tinerei fete. D'Artagnan îi ajută regelui s-o ridice pe biata femeie, ce părea atinsă de suflarea morţii. Regele o luă atunci în braţe şi-i încălzi mâinile şi tâmplele îngheţate cu sărutările lui.

D'Artagnan se agăţă de frânghia clopotului din turn. Surorile carmelite dădură buzna din toate părţile. Cucernicele călugăriţe începură să scoată ţipete de indignare la vederea acestor bărbaţi care ţineau în braţele lor o femeie.

Stareţa sosi şi ea îndată. Dar, femeie mai de lume decât toate femeile de la curte, în pofida austerităţii ei, de la prima aruncătură de privire îl recunoscu pe rege după respectul ce i-l arătau însoţitorii lui, ca şi după aerul de stăpân prin care domina întreaga asistenţă. Văzându-l pe rege, ea se retrase în chilia sa; acesta era un mijloc de a nu-şi păta demnitatea personală. Trimise în schimb, prin câteva maici, tot felul de leacuri, ape de-ale reginei Ungariei, melisă etc. etc., poruncind în acelaşi timp ca toate uşile să fie închise. Era şi timpul: durerea regelui devenise gălăgioasă şi dez-nădăjduită.

Regele părea hotărât să trimită după medicul său, când La Vallière îşi reveni în simţiri. Deschizând ochii, cel dintâi lucru pe care-l văzu fu regele la picioarele ei. Fără îndoială că nu-l recunoscu, deoarece scoase un oftat dureros. Ludovic o învăluia într-o privire nepotolită. În sfârşit, ochii ei rătăciţi se opriră asupra regelui. Acum îl recunoscu şi făcu un efort să se desprindă din braţele lui.

— Cum — murmură ea — jertfa nu s-a împlinit încă?

— Oh, nu, nu — strigă regele — şi nici nu se va împlini, ţi-o jur!

Fata se ridică, slabă şi zdrobită cum era.

— Dar trebuie — rosti ea — trebuie, nu mă mai opriţi.

— Să te las să te jertfeşti, eu? strigă Ludovic. Niciodată! Niciodată!

— Bun! murmură d'Artagnan. E timpul să plecăm. De vreme ce-au început să vorbească, să ne astupăm urechile.

D'Artagnan ieşi; cei doi îndrăgostiţi rămaseră singuri.

— Sire — adăugă La Vallière — nici un cuvânt mai mult, vă rog. Nu zădărniciţi singurul viitor în care mai sper, adică mântuirea mea; şi nici pe al vostru, adică gloria voastră, pentru un capriciu.

— Un capriciu? strigă regele.

— Oh, acum, sire — zise La Vallière — acum văd limpede în inima voastră.

— Dumneata, Louise?

— Oh, da, eu!

— Explică-te!

— O pornire de neînţeles, nechibzuită, poate să vă pară pentru un moment o scuză întemeiată; dar maiestatea voastră are îndatoririle sale care nu se pot împăca, sire, cu dragostea pentru o biată fată. Uitaţi-mă.

— Eu, să te uit?

— Aţi şi făcut-o.

— Mai degrabă mor!

— Sire, o puteţi iubi pe aceea la a cărei moarte aţi consimţit cu atâta cruzime în noaptea aceasta?

— Ce vrei să spui? Haide, fii limpede.

— Mi-aţi cerut ieri dimineaţă, spuneţi, să vă iubesc? Şi ce mi-aţi făgăduit în schimb? Că nu va trece niciodată miezul nopţii fără a-mi aduce o împăcare, atunci când vă veţi fi supărat pe mine.

— Oh, iartă-mă, iartă-mă, Louise! Eram nebun de gelozie!

— Sire, gelozia e un simţământ rău, care renaşte ca neghina tăiată din rădăcină. Veţi fi mereu gelos şi veţi sfârşi prin a mă ucide. Aveţi milă şi lăsaţi-mă să mor.

— Încă un cuvânt ca acesta, domnişoară şi mă vei vedea sfârşindu-mă la picioarele dumitale.

— Nu, nu, sire, eu ştiu mai bine cât preţuiesc. Credeţi-mă şi nu vă pierdeţi înşivă pentru o biată nenorocită pe care toată lumea o dispreţuieşte.

— Oh, numeşte-i pe aceia pe care-i acuzi, numeşte-i!

— Nu am să mă plâng împotriva nimănui, sire; nu mă acuz decât pe mine. Adio, sire! Vă faceţi rău singur vorbindu-mi astfel.

— Ia seama, Louise! Vorbindu-mi în felul acesta, mă aduci la deznădejde. Ia seama!

— Oh, sire! Sire! Lăsaţi-mă lângă Dumnezeu, vă rog!

— Te voi smulge chiar din braţele lui Dumnezeu!

— Dar, mai întâi — strigă sărmana copilă — smulgeţi-mă din ghearele acestor duşmani cruzi care vor să-mi distrugă viaţa şi cinstea. Dacă aveţi atâta tărie să mă iubiţi, aveţi şi atâta putere ca să mă apăraţi! Dar nu, aceea pe care spuneţi că o iubiţi e batjocorită, umilită, alungată!

Şi buna copilă, silită de durerea ei să acuze, îşi frângea braţele plângând cu hohote.

— Ai fost alungată! strigă regele. Iată pentru a doua oară că aud acest cuvânt.

— Într-un mod josnic, sire. Vedeţi bine, n-am alt ajutor decât pe Dumnezeu, altă mângâiere decât rugăciunile, alt adăpost decât mănăstirea.

— Vei avea palatul meu, vei avea curtea mea. Oh, nu te teme de nimic, Louise! Aceia, sau mai bine zis acelea care te-au alungat ieri, vor tremura mâine în faţa dumitale. Ce spun, mâine? Chiar în dimineaţa asta am răcnit, am ameninţat. Aş putea dezlănţui trăsnetul pe care-l stăpân-esc încă. Louise! Louise, vei fi crud răzbunată! Lacrimi de sânge vor răsplăti lacrimile dumitale. Numeşte-i numai pe cei ce-ţi doresc răul.

— Niciodată! Niciodată!

— Atunci cum vrei să lovesc?

— Sire, cei care ar trebui loviţi vor face să vi se clatine braţul.

— Oh, nu mă cunoşti de loc! strigă regele mânios. Decât să mi se clatine braţul, mai curând voi da foc regatului meu şi-mi voi blestema familia. Da, îmi voi strivi chiar şi acest braţ, dacă el nu va fi în stare să doboare pe aceia care o duşmănesc pe cea mai dulce dintre făpturi.

Şi, într-adevăr, rostind aceste cuvinte, Ludovic izbi furios cu pumnul în lemnăria de stejar a peretelui, ce scoase un sunet lugubru.

La Vallière se îngrozi. Mânia acestui tânăr atotputernic avea ceva impunător şi sinistru, deoarece, ca şi furia furtunii, putea să fie ucigătoare. Ea, a cărei durere credea că nu are

seamăn, fu învinsă de această durere ce se manifesta prin violenţă şi ameninţări.

— Sire — zise ea — vă rog, pentru cea din urmă oară, lăsaţi-mă singură. Liniştea acestui refugiu mi-a dat întărire; mă simt mai liniştită sub oblăduirea lui Dumnezeu. Dumnezeu e un ocrotitor în faţa căruia se spulberă toate măruntele răutăţi omeneşti. Sire, încă o dată, lăsaţi-mă în paza lui Dumnezeu.

— Atunci — strigă Ludovic — spune deschis că nu m-ai iubit niciodată, spune că umilinţa mea, spune că remuşcările mele îţi mângâie orgoliul, dar că puţin îţi pasă de durerea mea. Spune că regele Franţei nu e pentru dumneata un îndrăgostit a cărui iubire ar putea să-ţi aducă fericirea, ci un despot al cărui capriciu a zdrobit în inima dumitale până şi ultima fibră a simţirii. Nu spune că îl cauţi pe Dumnezeu, spune că fugi de rege. Nu, Dumnezeu nu priveşte cu ochi buni hotărârile nestrămutate; Dumnezeu admite pocăinţa şi remuşcările; el iartă, el îngăduie iubirea.

Louise era străbătură de o durere sfâşietoare auzind aceste cuvinte ce-o frigeau ca jarul până în cele mai adânci fibre.

— Dar n-aţi auzit ce-am spus? întrebă ea.

— Ce?

— N-aţi auzit că sunt alungată, dispreţuită, batjocorită?

— Te voi face cea mai respectată, cea mai adorată, cea mai invidiată femeie de la curtea mea.

— Dovediţi-mi că n-aţi încetat de a mă iubi.

— Cum să ţi-o dovedesc?

— Plecaţi şi lăsaţi-mă.

— Ţi-o voi dovedi nemaipărăsindu-te niciodată.

— Dar credeţi că eu voi îngădui asta, sire? Credeţi ca vă voi lăsa să declaraţi război împotriva întregii voastre familii? Credeţi că vă voi lăsa să vă smulgeţi, pentru mine, de lângă mamă, soţie şi soră?

— Ah, le-ai numit, în sfârşit! Aşadar, ele sunt acelea care au făcut răul? Pe Dumnezeul atotputernic, le voi pedepsi!

— Iar eu iată pentru ce mă tem de viitor, iată pentru ce nu voiesc să primesc nimic, iată pentru ce nu doresc să fiu răzbunată. Destule lacrimi, pentru Dumnezeu, destule dureri, destulă amărăciune! Oh, niciodată nu voi mai stârni alte amărăciuni, alte dureri, alte lacrimi, oricine ar fi să fie. Am gemut prea mult, am plâns prea mult, am suferit prea mult!

— Dar lacrimile mele, durerile, amărăciunile mele, acestea nu înseamnă nimic pentru dumneata?

— Nu-mi vorbiţi astfel, sire, în numele cerului! În numele cerului, nu-mi vorbiţi astfel! Am nevoie de întregul meu curaj pentru a duce jertfa până la capăt.

— Louise! Louise, te conjur! Hotărăşte, porunceşte, răzbună-te sau iartă. Dar nu mă părăsi!

— Ah, trebuie să ne despărţim, sire.

— Dar nu mă iubeşti de loc?

— Oh! Numai Dumnezeu ştie asta!

— Minciună! Minciună!

— Dacă nu v-aş iubi, sire, v-aş lăsa mână liberă să mă răzbunaţi; aş primi, în schimbul ocărilor ce mi s-au adus, acest dulce triumf al orgoliului pe care mi-l propuneţi. Vedeţi însă că nu vreau dulcea răsplată a iubirii voastre, a iubirii voastre care e viaţa mea totuşi, deoarece am vrut să mor, crezând că nu mă mai iubiţi.

— Ei bine, da, da, acum ştiu, acum recunosc: eşti cea mai sfântă, cea mai venerabilă dintre femei. Nici una nu e mai vrednică decât dumneata, nu numai de iubirea şi de respectul meu, dar de iubirea şi respectul tuturor. De aceea nici una nu va fi iubită ca dumneata, Louise, nici una nu va avea asupra mea puterea pe care o ai dumneata. Da, ţi-o jur, aş zdrobi în această clipă lumea, ca pe un pahar de sticlă, dacă lumea mi-ar sta împotrivă. Îmi porunceşti să mă potolesc, să iert? Fie, mă voi potoli. Vrei să domnesc prin blândeţe şi îngăduinţă? Voi fi blând şi îngăduitor. Dictează-mi cum să mă port, mă voi supune!

— Ah, Dumnezeule, dar ce sunt eu, o biată copilă, pentru a-i dicta o silabă măcar unui rege ca maiestatea voastră?

— Eşti viaţa şi sufletul meu! Doar nu sufletul conduce trupul?

— Oh, mă iubiţi prin urmare, scumpul meu sire?

— În genunchi, cu braţele ridicate spre dumneata, din toate puterile pe care Dumnezeu le-a sădit în mine! Te iubesc atât de mult, încât aş fi gata să-mi dau viaţa cu zâmbetul pe buze, dacă mi-ai cere asta!

— Mă iubiţi?

— Oh, da!

— Atunci nu mai am nimic de dorit pe această lume... Daţi-mi mâna, sire şi să ne spunem adio! Am cunoscut în viaţă întreaga fericire ce-mi putea fi hărăzită.

— Oh, nu, nu, spune că viaţa ta abia începe! Fericirea ta nu e ieri, e astăzi, e mâine, e totdeauna! Al tău e viitorul! Al tău e tot ce e al meu! Nu mai vorbi de despărţire, izgoneşte-ţi din minte aceste gânduri negre. Iubirea e Dumnezeul nostru, e ceea ce le trebuie sufletelor noastre. Tu vei trăi pentru mine, după cum eu voi trăi pentru tine!

Şi prosternându-se în faţa ei, îi sărută genunchii cu o inexprimabilă pornire de bucurie şi recunoştinţă.

— Oh, sire, sire, totul este un vis.

— Pentru ce un vis?

— Fiindcă nu mă mai pot reîntoarce la curte. Surghiunită, cum să vă mai revăd? Nu e mai bine să rămân la mănăstire, pentru a păstra aici, în balsamul iubirii voastre, ultimele tresăriri ale inimii voastre şi ultima voastră mărturie?

— Surghiunită, dumneata? strigă Ludovic al XIV-lea. Dar cine surghiuneşte, când eu vreau reîntoarcerea?

— Oh, sire, cineva care domneşte mai presus de regi: lumea de la curte şi părerile ei. Gândiţi-vă, nu veţi putea iubi o femeie care a fost alungată; aceea pe care mama voastră a întinat-o cu o bănuială, aceea pe care sora voastră a rănit-o cu o pedeapsă, aceea nu e vrednică de maiestatea voastră.

— Nu e vrednică de mine aceea care îmi aparţine?

— Da, acesta e adevărul, sire; din moment ce vă aparţine, iubita voastră a devenit o nevrednică.

— Ah, ai dreptate, Louise şi toate gingăşiile sunt în sufletul dumitale. Ei bine, nu vei fi surghiunită.

— Oh, se vede bine că n-aţi auzit-o pe *Doamna*!

— Mă voi sfătui cu mama.

— Oh, dacă aţi fi văzut-o pe mama voastră!

— Şi ea? Sărmană Louise! Aşadar, toată lumea e împotriva dumitale?

— Da, da, sărmană Louise, care se şi încovoiase sub biciuirea furtunii când aţi venit aici, când maiestatea voastră a desăvârşit zdrobirea.

— Oh, iartă-mă!

— Deci n-o veţi îndupleca nici pe una, nici pe cealaltă; credeţi-mă, răul e fără leac, deoarece nu vă voi lăsa niciodată să faceţi apel la violenţă sau la putere.

— Ei bine, Louise, pentru a-ţi dovedi cât de mult te iubesc, voi săvârşi un lucru: mă voi duce la *Doamna*.

— Voi, sire?

— Îi voi cere să-şi schimbe sentinţa; o voi sili chiar.

— O veţi sili? O, nu, nu!

— Ai dreptate. Atunci o voi îndupleca.

Louise dădu din cap.

— Mă voi ruga, dacă va fi nevoie — zise Ludovic. Vei crede în dragostea mea, după aceea?

Louise îşi ridică faţa.

— Oh, niciodată, pentru mine, niciodată să nu vă umiliţi! Lăsaţi-mă mai bine să mor.

Ludovic căzu pe gânduri; trăsăturile lui se întunecară.

— Voi iubi atât cât ai iubit şi dumneata — zise el. Voi suferi atât cât ai suferit şi dumneata; aceasta va fi ispăşirea mea în ochii dumitale. Haide, domnişoară, să lăsăm la o parte aceste meschine zâzanii. Să fim mari ca durerea noastră, să fim tari ca iubirea noastră! Şi, rostind aceste cuvinte, o cuprinse în braţe şi o încercui cu mâinile lui. Singura mea bucurie, viaţa mea, urmează-mă — zise el.

La Vallière făcu un ultim efort, în care îşi concentră nu toată voinţa sa, căci nu mai era stăpână pe voinţa ei, ci toate puterile sale.

— Nu! răspunse ea cu glas stins. Nu, nu, aş muri de ruşine!

— Nu, te vei reîntoarce ca o regină. Nimeni nu ştie că ai plecat... Singur d'Artagnan...

— M-a trădat deci şi el?

— Cum asta?

— Jurase...

— Jurasem să nu-i spun nimic regelui — zise d'Artagnan vârându-şi capul pe uşa întredeschisă. Şi mi-am ţinut cuvântul. I-am vorbit domnului de Saint-Aignan; nu e vina mea dacă regele a auzit, nu-i aşa, sire?

— E adevărat, iartă-l — zise regele.

La Vallière zâmbi şi-i întinse muşchetarului mâna ei albă şi plăpândă.

— Domnule d'Artagnan — zise regele fericit — caută o trăsură pentru domnişoara.

— Sire — răspunse căpitanul — trăsura aşteaptă.

— Oh, iată o adevărată pildă de slujitor! exclamă regele.

"Era şi timpul s-o recunoşti" — murmură d'Artagnan, măgulit, oricum, de această laudă.

La Vallière era învinsă; după câteva şovăiri, ea se lăsă, fără să se mai împotrivească, în voia regescului ei iubit.

Dar, la uşa vorbitorului, se smulse de la braţul regelui şi se întoarse la crucifixul de piatră, pe care-l sărută, spunând:

— Doamne, tu m-ai chemat; Doamne, tu m-ai îndepărtat de la tine. Dar bunătatea ta e nemărginită. De aceea, când mă voi reîntoarce aici, uită că am plecat; căci, dacă mă voi reîntoarce, n-am să te mai părăsesc niciodată.

Regele lăsă să-i scape un suspin. D'Artagnan îşi şterse o lacrimă.

Ludovic o conduse pe tânăra femeie până la trăsură, o ajută să se urce înăuntru şi-l aşeză pe d'Artagnan alături de ea. Iar el, sărind în şa, porni în galop spre Palatul Regal, unde, de îndată ce ajunse, trimise să i se dea de veste *Doamnei* că doreşte să-i acorde o scurtă audienţă.

Capitolul XXXVIII

La *Doamna*

După felul cum regele îi părăsise pe ambasadori, cei mai puţin iniţiaţi credeau că va urma un război. Ambasadorii înşişi, neinstruiţi asupra cronicii intime a regelui, socoteau că li se adresa lor această frază devenită celebră: "Dacă nu sunt stăpân pe mine, voi fi faţă de cei care mă calcă în picioare".

Din fericire pentru destinele Franţei şi ale Olandei, Colbert ieşise după ei şi le dăduse câteva explicaţii; în schimb, reginele şi *Doamna*, ştiind foarte bine tot ce se petrece în jurul lor, auzind această frază plină de ameninţări, plecaseră din sală îngrijorate şi stăpânite de ciudă. *Doamna* mai ales, simţind că mânia regelui se va abate asupra ei şi cum era ambiţioasă şi mândră din cale-afară, în loc să se ducă să ceară ajutorul reginei-mame, se retrase la dânsa, dar dacă nu fără nelinişte, cel puţin fără gândul de a ocoli lupta. Din timp în timp, Ana de

Austria trimitea mesageri pentru a se informa dacă regele se reîntorsese.

Tăcerea ce domnea în palat în legătură cu această afacere a dispariţiei Louisei era, pentru cei care cunoşteau firea trufaşă şi mânioasă a regelui, prevestirea unui mare şir de nenorociri. Dar *Doamna*, înfruntând cu tărie toate aceste zvonuri, se închise în apartamentul ei, o chemă pe Montalais şi, cu glasul cel mai puţin tulburat, o puse pe această fată să-i povestească tot ce s-a întâmplat. În clipa când guraliva Montalais îşi încheia relatarea ei cu tot felul de precauţii oratorice şi cu recomandarea către toleranţă, adresată *Doamnei*, sub beneficiul reciprocităţii, domnul Malicorne se ivi la Prinţesă pentru a-i cere acesteia o audienţă.

Vrednicul prieten al domnişoarei de Montalais purta pe chip toate semnele tulburării celei mai vii. Era cu neputinţă să se înşele: întrevederea cerută de rege trebuia să fie unul dintre cele mai interesante capitole ale acestei poveşti de inimă a regilor şi oamenilor.

Doamna fu, într-adevăr, tulburată de această grabă a cumnatului ei; nu-l aştepta aşa de repede; nu se aştepta, mai ales, la o intervenţie directă a lui Ludovic. Or, femeile, care duc atât de bine războiul pe ascuns, sunt totdeauna mai puţin îndemânatice şi mai puţin tari când e vorba să privească o luptă în faţă.

Doamna, am mai spus, nu era dintre acelea care dau înapoi, ea avea cusurul sau calitatea contrară. Ducea prea departe vitejia; de aceea, această veste primită de la rege, prin Malicorne, avu asupra ei efectul unei trâmbiţe care sună începutul bătăliei. Ridică deci, cu mândrie, mănuşa.

Cinci minute mai târziu, regele urca scara. Era roşu încă la faţă, după goana calului. Costumul lui prăfuit şi mototolit contrasta cu toaleta atât de îngrijită şi atât de elegantă a *Doamnei*, care şi ea, pălise sub roşul de pe obraji.

Ludovic nu făcu nici o introducere; se aşeză. Montalais dispăru. *Doamna* se aşeză şi ea în faţa regelui.

— Sora mea — zise Ludovic — ştii că domnişoara de La Vallière a fugit azi-noapte de la ea şi că s-a dus să-şi poarte durerea, deznădejdea, într-o mănăstire?

Rostind aceste cuvinte, glasul regelui era ciudat de mişcat.

— Aflu aceasta de la maiestatea voastră — răspunse Prinţesa.

— Aş fi crezut că ai aflat azi-dimineaţă, în timpul recepţiei ambasadorilor — zise regele.

— După tulburarea voastră, da, sire, am bănuit că s-a întâmplat ceva neobişnuit, dar fără să ghicesc ce anume.

Regele, care era sincer şi mergea de-a dreptul la ţintă, adăugă:

— Sora mea, pentru ce-ai alungat-o pe domnişoara de La Vallière?

— Pentru că serviciul ei îmi displăcea — răspunse sec *Doamna*.

Regele se făcu stacojiu şi în ochii lui pâlpâi o flacără pe care cutezanţa *Doamnei* numai cu greu o înfrunta. El se stăpâni, totuşi şi continuă:

— Trebuie să existe un motiv foarte întemeiat, sora mea, pentru ca o femeie bună ca dumneata să izgonească şi să dezonoreze nu numai o tânără fată, dar întreaga ei familie. Ştii prea bine că oraşul are ochii aţintiţi asupra purtării femeilor de la curte. A alunga o domnişoară de onoare înseamnă să-i arunci pe umeri o crimă, o mare greşeală în orice caz. Care este crima, care este greşeala domnişoarei de La Vallière?

— Deoarece vă faceţi protectorul domnişoarei de La Vallière — răspunse cu răceală *Doamna* — am să vă dau explicaţiile pe care sunt îndreptăţită să nu le dau nimănui.

— Nici chiar regelui? strigă Ludovic înarmându-se cu un gest de mânie.

— M-aţi numit sora voastră — replică *Doamna* — şi sunt la mine acasă.

— Asta n-are nici o importanţă! zise tânărul monarh ruşinat de a se fi lăsat târât de furie. Nu poţi spune, doamnă şi nimeni nu poate spune în acest regat că are dreptul să nu se explice în faţa mea.

— Dacă priviţi astfel lucrurile — zise *Doamna* cu o sumbră mânie — nu-mi rămâne decât să mă închin în faţa maiestăţii voastre şi să tac.

— Nu, să nu folosim fraze cu două înţelesuri.

— Protecţia pe i-o arătaţi domnişoarei de La Vallière îmi impune respectul.

— Să nu folosim fraze cu două înţelesuri, am spus; ştii prea bine că eu, ca şef al nobilimii din Franţa, sunt dator să dau socoteală tuturor de onoarea familiilor. Dumneata, alungând-o pe domnişoara de La Vallière sau pe oricare alta...

Ridicare din umeri din partea *Doamnei*.

— Sau pe oricare alta, repet — continuă regele — şi, întrucât o dezonorezi pe această fată procedând astfel, îţi cer o explicaţie pentru a confirma sau a combate această măsură.

— Să combateţi această măsură? strigă *Doamna* cu semeţie. Cum? Când eu alung din casa mea pe una din slujitoarele mele, mi-aţi putea porunci să o primesc înapoi?

Regele tăcu.

— Asta n-ar fi un exces de putere, sire, ar fi o necuviinţă.

— Doamnă!

— Oh, m-aş revolta, ca femeie, împotriva unui abuz ce trece peste orice demnitate; altfel n-aş mai fi o Prinţesă din sângele vostru, o fiică de rege; aş fi cea din urmă dintre creaturi, aş fi mai înjosită decât slujnica alungată.

Regele zvâcni de furie.

— În pieptul dumitale nu bate o inimă! strigă el. Dacă te porţi astfel cu mine, atunci dă-mi voie să mă port şi eu cu aceeaşi asprime.

Uneori, un glonţ rătăcit cade ca din senin într-o bătălie. Această frază, pe care regele n-o rostise cu vreo intenţie, o lovi pe *Doamna* şi o zdruncină o clipă; putea să se aştepte, într-o zi sau alta, la represalii.

— În sfârşit, sire — zise ea — explicaţi-vă.

— Te întreb, doamnă, cu ce ţi-a greşit domnişoara de La Vallière?

— E cea mai şireată urzitoare de intrigi din câte cunosc; a făcut să se bată între ei doi prieteni; a ajuns să se vorbească despre ea în termeni atât de ruşinoşi, încât toată curtea încruntă din sprâncene numai când i se rosteşte numele.

— Ea? Ea? strigă regele.

— Sub această înfăţişare atât de blândă şi atât de ipocrită — continuă *Doamna* — ascunde un spirit plin de viclenie şi răutate.

— Ea?

— Voi vă puteţi înşela, sire, dar eu o cunosc: e în stare să stârnească ura între cele mai apropiate rude şi cei mai buni prieteni. Vedeţi bine că seamănă vrajba chiar între noi doi.

— Te contrazic... — zise regele.

— Sire, luaţi seama un lucru: noi trăiam în cea mai bună înţelegere, şi, prin spusele ei, prin plângerile ei pline de prefăcătorie, a aţâţat pe maiestatea voastră împotriva mea.

— Jur — începu atunci regele — că niciodată o vorbă urâtă n-a ieşit de pe buzele ei; jur că chiar în clipele când eram mai furios, ea nu m-a lăsat să ameninţ pe nimeni; jur că dumneata nu ai o prietenă mai devotată şi mai respectuoasă.

— Prietenă? rosti *Doamna* cu o expresie de dispreţ suprem.

— Ia aminte, doamnă — spuse regele — uiţi că dumneata m-ai înţeles cândva şi că, din acest moment, totul devine fapt. Domnişoara de La Vallière va fi ceea ce voi vrea eu să fie şi mâine, dacă aşa voi înţelege eu, va fi gata să se aşeze pe un tron.

— Nu s-a născut cu acest drept, în orice caz şi nu puteţi face asta decât pentru viitor, dar nu şi pentru trecut.

— Doamnă, am fost faţă de dumneata plin de atenţie şi bunăvoinţă, nu mă sili să-mi amintesc că eu sunt stăpânul.

— Sire, aţi repetat-o de două ori până acum. Am avut cinstea să vă spun că mă închin cu tot respectul.

— Atunci vrei să-mi faci favoarea ca domnişoara de La Vallière să se întoarcă la dumneata?

— La ce bun, sire, de vreme ce aveţi să-i daţi un tron? Eu însemn prea puţin pentru a ocroti o putere atât de mare.

— Renunţă la acest spirit răutăcios şi dispreţuitor. Pentru mine, acordă-i îngăduinţa dumitale.

— Niciodată!

— Vrei să fac război în familia mea?

— Am şi eu familia mea, unde mă voi refugia.

— E o ameninţare? Şi uiţi situaţia chiar într-atât? Crezi că dacă vei ajunge până la ofensă, rudele dumitale te vor susţine?

— Sper, sire, că nu mă veţi forţa la nimic ce nu va fi demn de rangul meu.

— Iar eu speram că-ţi vei aminti de prietenia noastră, că mă priveai ca pe un frate.

Doamna se opri o clipă.

— Nu înseamnă că nu vă privesc ca pe un frate — zise ea apoi — dacă mă împotrivesc unei nedreptăţi a maiestăţii voastre.

— O nedreptate?

— Oh, sire, dacă aş vorbi lumii despre purtarea acestei La Vallière, dacă reginele ar şti...

— Haide, haide, Henriette, lasă-ţi inima să grăiască; adu-ţi aminte că m-ai iubit, adu-ţi aminte că inima oamenilor trebuie

să fie tot atât de miloasă ca şi inima Stăpânului suveran. Nu fi neînduplecată cu ceilalţi; iart-o pe La Vallière.

— Nu pot: m-a jignit.

— Dar eu, eu?

— Sire, pentru voi aş face totul pe lume, afară de asta.

— Atunci, mă aduci la deznădejde... Mă arunci pe acea ultimă treaptă unde se opresc cei slabi; mă îndemni la mânie şi izbucnire.

— Sire, vă îndemn la raţiune.

— La raţiune?... Sora mea, nu mai am raţiune.

— Sire, fiţi înţelept!

— Sora mea, ai milă, e prima oară când mă rog de cineva; sora mea, nu mai sper decât în dumneata.

— Oh, sire, plângeţi?

— De furie, da, de umilinţă. Să fiu obligat să mă cobor până la rugăminţi, eu, regele! Toată viaţa mea voi detesta această clipă. Sora mea, m-ai făcut să îndur într-o secundă mai multă durere decât am putut să prevăd în cele mai grele încercări ale vieţii mele.

Şi regele, ridicându-se în picioare, se lăsă năpădit de lacrimi, care, într-adevăr, erau lacrimi de mânie şi de ruşine.

Doamna fu nu înduioşată, căci nici cele mai blânde dintre femei n-au milă atunci când e vorba de orgoliu, ci fu cuprinsă de teama ca aceste lacrimi să nu târască după ele tot ceea ce era omenos în inima regelui.

— Porunciţi, sire — zise ea — şi întrucât preferaţi să fiu umilită eu în locul vostru, cu toate că umilinţa mea vi fi cunoscută de toată lumea, pe când a voastră nu mă are decât pe mine ca martor, vorbiţi, mă voi supune regelui.

— Nu, nu, Henriette! strigă Ludovic într-un elan de recunoştinţă. Vei fi cedat unui frate!

— Nu mai am frate, de vreme ce mă supun.

— Vrei întregul meu regat, în semn de mulţumire?

— Cât de mult iubiţi — zise ea — atunci când iubiţi!

El nu răspunse. Luă mâna *Doamnei* şi i-o acoperi de sărutări.

— Aşadar — zise Ludovic — o vei primi înapoi pe această biată fată, o vei ierta, vei recunoaşte bunătatea, cinstea inimii sale?

— O voi menţine în casa mea.

— Nu, îi vei reda prietenia dumitale, scumpa mea soră.

— N-am iubit-o niciodată.

— Ei bine, din dragoste pentru mine, te vei purta frumos cu ea, nu-i aşa, Henriette?

— Fie, o voi trata ca pe o femeie a voastră!

Regele înălţă capul. Cu această frază scăpată atât de funest, *Doamna* distrusese toată valoarea sacrificiului ei. Regele nu-i mai datora nimic. Rănit, lovit mortal, răspunse:

— Mulţumesc, doamnă, îmi voi aminti veşnic de binele pe care mi l-ai făcut.

Şi salutând cu un aer ceremonios, ieşi. Trecând prin faţa unei oglinzi, îşi văzu ochii înroşiţi şi bătu din picior de mânie. Dar era prea târziu: Malicorne şi d'Artagnan, postaţi la uşă, îi văzuseră ochii. "Regele a plâns" — îşi spuse Malicorne.

D'Artagnan se apropie respectuos de rege.

— Sire — zise el în şoaptă — e mai bine să apucaţi pe scara cea mică pentru a vă întoarce în apartamentele voastre.

— De ce?

— Fiindcă praful de pe drum a lăsat urme pe faţa voastră — răspunse muşchetarul. Pe aici, sire, pe aici.

"La dracu! gândi apoi el, când regele cedă ca un copil. Vai de cei care o vor face să plângă pe aceea care-l face pe rege să plângă!"

Capitolul XXXIX

Batista domnişoarei de la Vallière

Doamna nu era rea; era doar înfuriată. Regele nu era nechibzuit; era doar îndrăgostit. De bine ce abia încheiaseră amândoi acest soi de pact, care trebuia s-o repună pe La Valiière în drepturile sale şi unul şi celălalt căutară să câştige teren. Regele voi s-o vadă pe La Vallière la orice oră din zi. *Doamna*, care simţea ciuda regelui după scena cu rugăminţile, nu voia s-o abandoneze pe La Vallière fără luptă. Punea deci tot felul de piedici în calea regelui.

Într-adevăr, regele, pentru a se bucura de prezenţa iubitei lui, se vedea silit să-i facă curte cumnatei sale. Din acest plan

decurgea toată politica *Doamnei*. Cum ea alesese pe cineva ca s-o secondeze şi cum acest cineva era Montalais, regele se vedea încercuit de fiecare dată când venea la *Doamna*. Îl luau în primire şi nu-i mai dădeau drumul. *Doamna* desfăşura în aceste întrevederi o graţie şi un spirit ce lăsau totul în umbră.

Montalais mergea pe urmele ei. Nu întârzie deci să-i devină de nesuferit regelui. Lucru la care ea se aştepta. Atunci fata îl puse în acţiune pe Malicorne; acesta găsi mijlocul de a-i spune regelui că se afla la curte o tânără persoană foarte nenorocită. Regele întrebă cine era această persoană. Malicorne răspunse că e domnişoara de Montalais. La care regele declară că e foarte firesc ca o asemenea persoană să fie nenorocită când ea însăşi stă în calea fericirii altora. Malicorne dădu explicaţii, potrivit ordinelor date de domnişoara de Montalais.

Regele deschise ochii bine; el observă că *Doamna*, de îndată ce apărea maiestatea sa, se ivea şi dânsa; că stătea în coridoare până la plecarea regelui; că îl conducea la ieşire, de teamă să nu vorbească în anticameră cu vreuna din fetele ei.

Într-o seară merse şi mai departe. Regele era aşezat pe scaun, în mijlocul doamnelor şi ţinea în mână, sub manşetă, un bilet pe care voia să-l strecoare în palma domnişoarei de La Vallière. *Doamna* ghici şi intenţia şi biletul. Dar era greu să-l împiedice pe rege să facă ceea ce dorea. Totuşi, trebuia să fie împiedicat de a se apropia de La Vallière, de a-i spune bună ziua şi de a lăsa să-i cadă biletul pe genunchi, în dosul evantaiului sau în batistă.

Regele, care era şi el numai ochi, n-avea de unde şti că i se întindea o cursă. Se ridică şi îşi trase fotoliul, foarte liniştit, lângă domnişoara de Châtillon, căreia începu să-i vorbească. Se făceau jocuri de rime; de la domnişoara de Châtillon, trecu lângă Montalais, apoi lângă domnişoara de Tonnay-Charente. Astfel, prin această manevră dibace, se pomeni aşezat în faţa domnişoarei de La Vallière, pe care o acoperea în întregime cu spatele.

Doamna se prefăcea că e foarte ocupată; ea îndrepta desenul unei flori pe o canava de tapiserie.

Regele îi arătă colţul alb al biletului domnişoarei de La Vallière şi aceasta întinse batista, cu o privire ce voia să spună: "Puneţi-l aici!" Apoi regele îşi puse batista sa pe braţul fotoliului, de unde, cu o mişcare destul de discretă, o lăsă să

cadă jos. Atunci La Vallière puse repede batista ei pe fotoliu. Regele o luă, ca şi cum ar fi fast a lui, înfăşură biletul în ea, fără să dea impresia că ar face ceva şi o repuse pe braţul fotoliului. Domnişoarei de La Vallière nu-i rămânea decât să întindă mâna şi să ia batista cu nepreţuitul bilet.

Doamna însă văzuse totul. Ea îi spuse domnişoarei de Châtillon:

— Châtillon, ridică, te rog, batista regelui de pe covor.

Şi tânăra fată se grăbi să îndeplinească ordinul; dar regele mişcându-se, La Vallière tulburându-se, toată lumea văzu cealaltă batistă pe braţul fotoliului.

— Ah, iertaţi-mă, maiestatea voastră are două batiste — zise Prinţesa.

Regele fu silit să vâre în buzunar batista domnişoarei de La Vallière, împreună cu a lui. El căpătă astfel o amintire de la iubită, în schimb iubita pierdea un catren care-l costase pe rege zece ceasuri şi care, pentru el, făcea poate cât un poem. De unde mânia regelui şi deznădejdea domnişoarei de La Vallière. Şi una şi alta ar fi greu de descris. Dar numaidecât se petrecu o întâmplare de necrezut. Când regele se ridică să se întoarcă în apartamentul său, Malicorne, prevenit nu se ştie cum, se afla în anticameră.

Anticamerele Palatului Regal erau cam întunecoase, iar seara, la *Doamna*, ceremoniile se desfăşurau cu multă simplitate: luminăţia era deci slabă. Regelui îi plăcea această lumină slabă. Se ştie că îndrăgostiţii, al căror spirit şi a căror inimă ard necontenit, nu doresc altă lumină decât aceea din spiritele şi inimile lor.

Aşadar, anticamera era întunecoasă; un singur paj purta o făclie aprinsă înaintea maiestăţii sale. Regele mergea încet, rumegându-şi furia în tăcere. Malicorne trecu foarte aproape de rege, gata să-l atingă, şi-i ceru iertare cu o umilinţă desăvârşită; dar regele, foarte prost dispus, îl tratã foarte rău pe Malicorne, care se retrase fără zgomot.

Ludovic se culcă, după ce avu, în seara aceea, o mică ceartă cu regina şi a doua zi, înainte de a se duce în cabinetul său de lucru, simţi dorinţa să sărute batista domnişoarei de La Vallière. Îl chemă pe valetul său de cameră.

— Adu-mi — zise el — haina pe care am purtat-o aseară; dar fii cu băgare de seamă să nu te atingi de nimic din ceea ce se găseşte în ea.

Ordinul fu îndeplinit; regele scotoci el însuşi în buzunarele hainei. Nu găsi însă decât batista sa; aceea a domnişoarei de La Vallière dispăruse. În timp ce făcea tot felul de presupuneri şi bănuieli, i se aduse o scrisoare din partea domnişoarei de La Vallière. Scrisoarea era concepută în aceşti termeni:

"Ce drăguţ din partea voastră, scumpul meu senior, că mi-aţi trimis aceste frumoase versuri! Cât de măiastră şi stăruitoare e dragostea voastră! Cum să nu fiţi iubit?"

"Ce înseamnă toate acestea? gândi regele. Trebuie să fie o greşeală."

— Caută bine — îi spuse apoi valetului de cameră — o batistă ce trebuie să se afle în buzunarul meu şi dacă n-o găseşti, sau dacă te-ai atins de ea...

Dar se răzgândi. Să faci o afacere de stat din pierderea unei batiste înseamnă să dai prilej clevetirilor, astfel că adăugă:

— Aveam în acea batistă o notă de mare însemnătate, care se va fi rătăcit printre cute.

— Dar, sire — zise valetul de cameră — maiestatea voastră n-a avut decât o batistă, pe care iat-o.

— Ai dreptate — răspunse regele scrâşnind din dinţi — ai dreptate. Ah, sărăcie, cât de mult te pizmuiesc! Fericit cel ce-şi pune şi îşi scoate din buzunarul său batistele şi biletele ce-i aparţin.

Reciti scrisoarea domnişoarei de La Vallière, întrebându-se prin ce întâmplare catrenul putuse să ajungă la destinaţie. Scrisoarea mai avea şi un post-scriptum:

"Vă trimit prin mesagerul vostru acest răspuns, atât de puţin vrednic de darul primit."

— Foarte bine! Am să aflu ceva interesant! zise el cu bucurie. Cine e afară — întrebă apoi — şi cine mi-a adus acest bilet?

— Domnul Malicorne — răspunse cu sfială valetul de cameră.

— Să intre. Malicorne intră.

— Vii din partea domnişoarei de La Vallière? întrebă regele cu un suspin.

— Da, sire.

— Şi i-ai dus domnişoarei de La Vallière ceva din partea mea?

— Eu, sire?

— Da, dumneata.

— Nu, sire, nimic.

— Domnişoara de La Vallière mi-a scris însă negru pe alb.

— Oh, sire, domnişoara de La Vallière se înşală.

Regele îşi încreţi fruntea.

— Ce înseamnă jocul acesta? rosti el. Explică-te. Pentru ce domnişoara de La Vallière te numeşte mesagerul meu?... Ce i-ai dus acestei domnişoare? Răspunde repede, domnule.

— Sire, i-am dus domnişoarei de La Valiière o batistă; atâta tot.

— O batistă... Ce batistă?

— Sire, aseară, în clipa când am făcut greşeala de a mă lovi de persoana maiestăţii voastre, stângăcie pe care-o voi deplânge întreaga mea viaţă, mai ales după nemulţumirea pe care mi-aţi arătat-o, în acea clipă, sire, am rămas încremenit de deznădejde; maiestatea voastră era însă prea departe ca să-mi audă scuzele şi am văzut pe jos ceva alb.

— Oh! făcu regele.

— M-am aplecat; era o batistă. Am crezut mai întâi că, lovind pe maiestatea voastră, am ajutat ca această batistă să cadă din buzunar; dar pipăind-o cu respect, am simţit o monogramă şi, cercetând-o, am văzut că era monograma domnişoarei de La Vallière. M-am gândit că, trecând pe acolo, această domnişoară va fi scapat-o din mână şi m-am grăbit să i-o dau la întoarcere, astfel că asta e tot ce i-am dat domnişoarei de La Vallière. Rog pe maiestatea voastră să mă creadă.

Malicorne părea atât de nevinovat, atât de dezolat, atât de umil, încât regele simţi o mare plăcere să-l asculte. Îi mulţumi pentru această întâmplare ca pentru cel mai preţios serviciu pe care i-l făcuse.

— Iată, este a doua oară când am fericirea de a mă întâlni cu dumneata, domnule — zise el. Poţi să te bizui pe prietenia mea.

Adevărul este că Malicorne furase, pur şi simplu, batista din buzunarul regelui, cu îndemânarea de care ar fi dat dovadă cel mai isteţ dintre borfaşii acestui brav oraş Paris.

Doamna nu află nimic despre această întâmplare. Dar Montalais i-o spuse prietenei sale La Vallière şi La Vallière i-o

povesti mai târziu regelui, care făcu un haz nespus de ea şi-l proclamă pe Malicorne mare om politic.

Ludovic al XIV-lea avea dreptate şi se ştie că el nu se înşela niciodată asupra oamenilor.

Capitolul XL

Unde e vorba de nişte grădinari, de nişte scări şi de domnişoarele de onoare

Din păcate, minunile nu dăinuie prea mult, în timp ce proasta dispoziţie a *Doamnei* a dăinuit multă vreme. La capătul a opt zile, regele ajunsese să n-o mai poată vedea pe La Vallière fără ca o privire iscoditoare să n-o întâlnească pe a lui. De câte ori se punea la cale o plimbare, pentru a nu se mai repeta scena cu ploaia sau cu stejarul regal, *Doamna* declara că nu se simte bine şi, graţie acestor indispoziţii, ea nu ieşea, iar domnişoarele sale de onoare trebuiau să rămână în casă. Cât despre vizite nocturne, nici vorbă nu putea fi; orice punte era tăiată în această privinţă. Astfel că, sub acest raport, încă din primele zile, regele avu de îndurat piedici ce-l făceau să sufere cumplit.

Ca şi la Fontainebleau, el îl luă cu sine pe Saint-Aignan şi voi să-i facă o vizită domnişoarei de La Vallière. Dar n-o găsi decât pe domnişoara de Tonnay-Charente, care se porni să ţipe că au năpustit peste ea focul şi hoţii, în aşa fel că o întreagă legiune de femei, de supraveghetoare şi de paji îi săriră în ajutor, iar Saint-Aignan, rămas singur pentru a salva onoarea stăpânului său, care se mulţumi să fugă, se alese, din partea reginei-mame şi a *Doamnei*, cu un perdaf cât se poate de aspru. Afară de asta, a doua zi mai primi şi două provocări din partea familiei de Mortemart. A trebuit să intervină regele.

Această încurcătură se datora faptului că *Doamna* ordonase pe neaşteptate o schimbare în locuinţa fetelor ei, în sensul că La Vallière şi Montalais au fost aduse să doarmă chiar în cabinetul stăpânei lor.

Nimic nu mai era deci cu putinţă, nici măcar trimiterea de răvaşe: a scrie sub ochii unui Argus atât de feroce, sub o

blândeţe atât de schimbătoare cum era aceea a *Doamnei*, însemna a se expune la cele mai mari primejdii. E lesne de închipuit în ce stare de iritare continuă şi de furie crescândă îl puneau pe el toate aceste înţepături de ac. Regele îşi făcea mereu sânge rău, căutând noi mijloace şi cum el nu se destănuia nici lui Malicorne, nici lui d'Artagnan, mijloacele nu puteau fi găsite. Malicorne se străduia, ici şi colo, să facă unele încercări eroice pentru a-l determina pe rege să aibă încredere în el, însă fie de ruşine, fie din prudenţă, regele se arăta la început ispitit, dar pe urmă bătea numaidecât în retragere.

Aşa, de pildă, într-o seară, pe când regele străbătea parcul şi privea cu tristeţe spre ferestrele *Doamnei*, Malicorne se împiedică de o scară sub o tufă de merişor şi se răsti la Manicamp, care mergea împreună cu el în urma regelui şi care nu se împiedicase de nimic şi nu răspunse nimic.

— N-ai băgat de seamă că m-am lovit de o scară şi că era să cad?

— Nu — răspunse Manicamp, distrat ca totdeauna — dar după cât se pare, n-ai căzut, nu?

— Ce-are a face! Asta nu înseamnă că trebuie lăsate scările aşa, pe unde se întâmplă.

— Da, oricine se poate lovi de ele, mai ales când umblă cu capul în nori.

— Lasă asta! Eu vreau să spun că nu trebuie uitate scările astfel, sub ferestrele domnişoarelor de onoare.

Regele tresări uşor.

— Ce vrei să spui? întrebă Manicamp.

— Vorbeşte mai tare — îi şopti Malicorne, strângându-l de braţ.

— Ce vrei să spui? repetă Manicamp mai tare.

Regele ciuli urechea.

— Apăi uite — zise Malicorne — o scară lungă de nouăsprezece picioare, care poate ajunge până la înălţimea ferestrelor.

Manicamp, în loc să răspundă, rămase pe gânduri.

— Întreabă-mă la care ferestre — îi şopti Malicorne.

— De care ferestre vorbeşti? îl întrebă Manicamp cu glas tare.

— De ale *Doamnei*.

— Ei, na!

— O, nu spun că ar îndrăzni cineva să se urce la *Doamna*; dar în cabinetul *Doamnei*, despărţit doar de un perete, dorm domnişoarele de La Vallière şi Montalais, care sunt două fete drăguţe.

— Doar de un perete? se miră Manicamp.

— Uite, priveşte, colo, la apartamentul luminat al *Doamnei*; vezi acolo două ferestre?

— Da.

— Şi fereastra aceea de lângă ele, luminată mai slab, o vezi?

— Foarte bine.

— Aceea e a domnişoarelor de onoare. Iată, iată, le e cald pesemne, domnişoara de La Vallière tocmai deschide fereastra. Ah, un îndrăgostit cu mult curaj ar putea să-i spună orice, dacă ar şti că se află aici această scară de nouăsprezece picioare care ajunge până acolo sus!

— Dar ziceai că nu e singură. Stă cu domnişoara de Montalais, aşa spuneai.

— Domnişoara de Montalais nu contează: e o prietenă din copilărie, foarte credincioasă; un adevărat puţ unde poţi să arunci toate tainele pe care vrei să le îngropi.

Nici un cuvânt din această convorbire nu-i scăpă regelui. Malicorne observă chiar că regele îşi încetinise mersul, spre a-i da timp să sfârşească. Apoi, când ajunse lângă poartă, le spuse tuturor să se retragă, în afară de Malicorne. Acest lucru nu miră pe nimeni; se ştia că regele e îndrăgostit şi toţi bănuiau că voia să facă versuri sub clar de lună. Cu toate că nu era lună în seara aceea, regele poate că avea totuşi de făcut niscaiva versuri. Toată lumea se retrase. Atunci regele se întoarse către Malicorne, care aştepta respectuos ca maiestatea sa să-i adreseze cuvântul.

— Ce spuneai adineauri despre scară, domnule Malicorne? îl întrebă el.

— Eu, sire? Vorbeam eu despre o scară?

Şi Malicorne ridică ochii spre cer, ca şi cum ar fi vrut să-şi cheme înapoi cuvintele ce-şi luaseră zborul prin văzduh.

— Da, despre o scară de nouăsprezece picioare.

— Ah, da, sire, e adevărat; dar îi vorbeam domnului de Manicamp şi dacă aş fi ştiut că maiestatea voastră ne aude, aş fi tăcut.

— Şi de ce-ai fi tăcut?

— Pentru că n-aş fi vrut să fie certat grădinarul care a uitat-o acolo... nemernicul!

— Lasă, nu te teme de asta... Ia să vedem, ce e cu această scară?

— Maiestatea voastră doreşte să o vadă?

— Da.

— Nimic mai uşor, ea e aici, sire.

— În tufa de merişor?

— Exact.

— Arată-mi-o.

Malicorne se întoarse din drum şi-l conduse pe rege la scară.

— Iat-o, sire — zise el.

— Trage-o puţin mai încoace.

Malicorne târî scara până la alee. Regele păşi de-a lungul ei.

— Hm! făcu el. Şi zici că are nouăsprezece picioare?

— Da, sire.

— Nouăsprezece picioare e cam mult; nu cred că e atât de lungă.

— Aşa nu se vede, sire. Dacă scara ar fi în picioare, rezemată de un copac sau de un zid, s-ar vedea mai bine, căci am putea face comparaţie.

— Oh, mă îndoiesc, domnule Malicorne. Îmi vine greu să cred că scara asta ar avea nouăsprezece picioare.

— Deşi ştiu că maiestatea voastră are ochiul sigur, totuşi fac rămăşag că aşa este, precum spun.

Regele dădu din cap.

— Există un mijloc foarte bun să verificăm — zise Malicorne.

— Care?

— Oricine ştie, sire, că parterul palatului are o înălţime de optsprezece picioare.

— E drept, se poate şti.

— Ei bine, sprijinind scara de zid, ne vom putea da seama.

— Ai dreptate.

Malicorne ridică scara ca pe un fulg şi o rezemă de zid. El alese, sau mai degrabă întâmplarea alese tocmai fereastra de la cabinetul unde dormea La Vallière, pentru a face această experienţă. Scara ajunse până la brâul de sub fereastră, adică până aproape de geam, astfel că un om căţărat pe treapta cea

mai de sus, un om de talie mijlocie, cum era regele, bunăoară, putea foarte uşor să stea de vorbă cu aceea, sau mai bine zis cu acelea care se aflau în cameră. Cum fu înălţată scara, regele, lăsând la o parte teatrul pe care-l juca, începu să urce treptele, în timp ce Malicorne ţinea scara. Dar abia ajunse pe la jumătatea călătoriei lui aeriene, că o patrulă de elveţieni apăru în parc şi se îndreptă chiar către scară. Regele coborî repede şi se ascunse într-un tufiş.

Malicorne înţelese că trebuie să se sacrifice. Dacă s-ar fi ascuns şi el, soldaţii ar fi căutat până ar fi dat sau de el, sau de rege, ba poate chiar de amândoi deodată. Mai bine era să fie găsit numai el singur. Drept care, Malicorne se ascunse aşa de bine, ca să fie numaidecât arestat. Odată arestat, Malicorne fu condus la post; odată dus la post, îşi spuse numele; odată numele rostit, fu recunoscut.

Între timp, din tufiş în tufiş, regele ajunse până la uşa din dos a apartamentului său, foarte ruşinat şi mai ales foarte înciudat. Cu atât mai mult cu cât zarva arestării le atraseră la ferestrele lor pe La Vallière şi Montalais şi *Doamna* însăşi apăru la a sa, între două lumânări aprinse, întrebând ce s-a întâmplat acolo.

La post, Malicorne ceru să fie pus faţă în faţă cu d'Artagnan. Muşchetarul alergă numaidecât la chemarea lui Malicorne. Dar în zadar încercă el să se dezvinovăţească, în zadar d'Artagnan înţelese cum stăteau lucrurile; în zadar aceste două spirite atât de ascuţite şi dibace căutară să dea o altă întorsătură întâmplării; lui Malicorne nu-i rămase altă scăpare decât să declare că voise să intre la domnişoara de Montalais, aşa cum de Saint-Aignan fusese învinuit că încercase să forţeze uşa domnişoarei de Tonnay-Charente.

Doamna era neînduplecată din acest dublu motiv că, dacă într-adevăr Malicorne avusese de gând să intre noaptea, pe fereastră, în locuinţa ei, cu ajutorul unei scări, pentru a o vedea pe Montalais, aceasta era din partea lui Malicorne o faptă condamnabilă şi care trebuia pedepsită. Iar în al doilea rând, dacă Malicorne, în loc să facă totul în numele lui, a procedat ca interpus între La Vallière şi o altă persoană, pe care ea nu voia să o numească, vina lui era cu atât mai mare, întrucât pasiunea, care scuză toate, nu putea fi invocată aici ca o scuză pentru el. *Doamna* începu deci să ţipe în gura mare şi ceru ca Malicorne să fie izgonit din casa *Domnului*, fără a se gândi, în orbirea ei,

că Malicorne şi Montalais o aveau la mână prin vizita sa făcută la de Guiche, ca şi prin alte taine tot atât de delicate. Montalais, furioasă, voi să se răzbune numaidecât, dar Malicorne îi demonstră că sprijinul regelui făcea mai mult decât toate dizgraţiile din lume şi că era bine să sufere pentru rege. Malicorne avea însă dreptate. Aşa că, deşi era femeie, sau mai bine zis de zece ori femeie, Montalais se lăsă convinsă de el.

Şi apoi, să ne grăbim a o spune, regele, la rândul lui, sări în ajutorul învinuitului. Mai întâi, îi numără lui Malicorne o despăgubire de cincizeci de mii de livre, în schimbul postului pe care-l pierduse. Pe urmă, îl numi în propria lui casă, fericit că se putea răzbuna pe *Doamna* pentru tot ceea ce-i făcuse să sufere, atât pe el, cât şi pe La Vallière. Dar nemaiavându-l pe Malicorne ca să-i fure batistele şi să-i măsoare scările, bietul îndrăgostit era dezolat. Nu mai trăgea nădejde să se apropie vreodată de La Vallière, atâta vreme cât ea ar rămâne la Palatul Regal. Nici o demnitate şi nici o sumă de bani nu puteau schimba situaţia.

Din fericire, Malicorne era la postul său. Făcu ce făcu şi se întâlni cu Montalais. E adevărat că, la rândul ei, fata făcea tot ce-i stătea în putinţă pentru a-l întâlni pe Malicorne.

— Ce faci tu noaptea, la *Doamna*? o întrebă el pe fată.

— Ce să fac, dorm — răspunse ea.

— Cum aşa, dormi?

— De bună seamă.

— Dar e foarte rău că dormi; nu se cuvine ca, pradă unei dureri ca aceea pe care o încerci, o fată să doarmă.

— Şi care este, rogu-te, durerea ce-o încerc eu?

— Nu eşti deznădăjduită că nu mai sunt aproape de tine?

— Nu, deoarece ai primit cincizeci de mii de livre şi o slujbă la rege.

— Asta n-are a face, dar eşti îndurerată că nu poţi să mă mai vezi cum mă vedeai înainte; eşti deznădăjduită mai ales din pricină că mi-am pierdut încrederea *Doamnei*. Nu-i aşa? Spune!

— Oh, e foarte adevărat!

— Ei bine, această durere te împiedică să dormi noaptea şi atunci începi să suspini, să plângi, îţi sufli nasul cu zgomot şi asta de zece ori pe minut.

— Dar, dragul meu Malicorne, *Doamna* nu suferă nici cel mai mic zgomot la dânsa.

— Asta o ştiu prea bine, la naiba, că nu poate să sufere nimic; tocmai de aceea îţi spun, văzând o durere atât de mare, se va grăbi să te dea şi pe tine pe uşă afară.

— Înţeleg unde vrei să ajungi.

— Bine că înţelegi!

— Şi ce se va întâmpla pe urmă?

— Se va întâmpla ca, rămânând singură, fără tine, La Vallière va scoate noaptea asemenea gemete şi asemenea suspine, încât va face un tărăboi cât două la un loc.

— Atunci va fi mutată în altă cameră.

— Da, dar în care?

— În care? Iată-te la mare încurcătură, domnule Născocitor!

— Câtuşi de puţin. Oricare va fi această cameră, ea va fi oricum mai bună decât aceea de lângă *Doamna*.

— Asta e adevărat.

— Ei bine, pune-te chiar din această noapte pe tânguiri.

— Am să te ascult.

— Şi îndeamn-o şi pe La Vallière să facă acelaşi lucru.

— N-avea grijă, ea plânge de pe acum, încet.

— Foarte bine, să plângă mai tare.

Şi se despărţiră.

Capitolul XLI

Unde e vorba de dulgherie şi unde se dau câteva amănunte despre felul cum se poate face o scară

Sfatul primit de Montalais fu împărtăşit şi de La Vallière, care spuse însă că nu era destul de înţelept, dar, după oarecare împotrivire, pornită mai mult din teamă decât din lipsă de voinţă, sfârşi prin a se hotărî să-l pună în aplicare.

Această poveste, a celor două fete plângând într-una şi umplând cu lamentările lor camera de culcare a *Doamnei*, fu capodopera lui Malicorne. Cum nimic nu e mai adevărat decât ceea ce pare neadevărat, nimic mai firesc decât ceea ce pare

nefiresc, acest soi de poveste din *O mie şi una de nopţi* prinse de minune la *Doamna*. Ea o îndepărtă mai întâi pe Montalais. Apoi, peste trei zile, sau mai bine zis peste trei nopţi după ce o îndepărtase pe Montalais, o îndepărtă şi pe La Vallière.

Acesteia din urmă i se dădu o cameră în micile apartamente de la mansardă, aflate deasupra apartamentelor rezervate pentru gentilomi. Un etaj, adică o podea, le despărţea pe domnişoarele de onoare de ofiţeri şi gentilomi. O scară particulară, pe care avea sarcina să o supravegheze doamna de Navailles, ducea până la ele. Pentru mai multă siguranţă, doamna de Navailles, care auzise vorbindu-se despre încercările anterioare ale maiestăţii sale, pusese zăbrele la ferestre şi la gurile şemineurilor. Cinstea domnişoarei de La Vallière, a cărei cameră semăna mai mult cu o cuşcă decât cu altceva, era deci cât se poate de bine apărată.

Domnişoara de La Vallière, când se afla la dânsa şi stătea acolo cea mai mare parte a timpului, deoarece *Doamna* nu mai apela la serviciile ei ştiind-o mai în siguranţă sub supravegherea doamnei de Navailles, domnişoara de La Vallière n-avea altă distracţie decât să privească printre zăbrelele ferestrei sale. Dar, într-o dimineaţă, pe când privea ca de obicei, îl zări pe Malicorne la o fereastră paralelă cu a sa. El ţinea în mână un poloboc de dulgher; măsura din ochi clădirile din jur şi aşternea pe hârtie tot felul de formule algebrice. Semăna astfel cu unui din acei ingineri care, din colţul unui şanţ, măsoară unghiurile unui bastion sau iau înălţimea zidurilor unei fortăreţe.

La Vallière îl recunoscu pe Malicorne şi-l salută. Malicorne, la rândul lui, răspunse printr-un salut larg şi dispăru de la fereastră. Ea se miră de această răceală, puţin obişnuită la un caracter atât de puţin schimbăcios cum era al lui Malicorne; dar îşi aminti că bietul băiat îşi pierduse slujba din pricina ei şi că, deci, nu putea s-o mai vadă cu ochi buni, mai ales că, după toate probabilităţile, ea nu va fi niciodată într-o poziţie de unde ar putea să-i redea flăcăului ceea ce pierduse. Ştia să ierte jignirile şi cu atât mai mult înţelegea necazurile altora.

La Vallière i-ar fi cerut sfatul lui Montalais, dacă Montalais ar fi fost acolo; dar Montalais era departe. La ceasul acesta, Montalais îşi făcea corespondenţa.

Deodată, La Vallière zări un obiect ce zbură de la fereastra unde-l văzuse pe Malicorne, străbătu văzduhul, pătrunse

printre zăbrele şi se rostogoli pe parchetul odăii sale. Se repezi, foarte curioasă, spre acest obiect şi-l ridică de jos. Era unul din acele mosorele pe care se deapănă mătasea. Atât că, în loc de mătase, pe mosorel era înfăşurată o bucată de hârtie.

La Vallière o desfăcu şi citi:

"Domnişoară,

Sunt dornic să aflu două lucruri: primul, de a şti dacă parchetul apartamentului dumitale e de lemn sau de cărămidă; al doilea, de a şti, iarăşi, la ce depărtare de fereastră este aşezat patul dumitale.

Iartă-mă dacă te supăr şi fii bună de-mi răspunde pe aceeaşi cale pe care ai primit scrisoarea mea, adică pe calea mosorelului. Dar, în loc de a-l arunca în camera mea, aşa cum l-am aruncat eu într-a dumitale, lasa-l mai bine să cadă jos. Şi socoteşte-mă, înainte de toate, domnişoară, umilul şi respectuosul dumitale servitor,

MALICORNE

Scrie, te rog, pe aceeaşi bucată de hârtie."

— Ah, bietul băiat — suspină La Vallière — se vede treaba c-a înnebunit.

Şi-şi îndreptă către corespondentul său, pe care-l întrezărea în penumbra camerei, o privire plină de o caldă compătimire. Malicorne înţelese şi clătină din cap, ca şi cum i-ar fi răspuns: "Nu, nu, n-am înnebunit, fii liniştită". Ea surâse cu un aer de îndoială. "Nu, nu — repetă el gestul — capul mi-e sănătos." Şi arătă cu degetul la cap. Apoi, făcând semne cu mâna, ca un om care ar scrie repede, îi dădu a înţelege, cu o privire rugătoare: "Scrie-mi".

Chiar dacă el ar fi fost nebun, La Vallière nu vedea nimic rău în a face ceea ce-i cerea Malicorne. Luă deci un creion şi scrise: *De lemn*. Apoi numără zece paşi de la fereastră până la pat şi mai scrise: *Zece paşi*. După acestea se uită spre Malicorne, care o salută şi-i făcu semn că se duce jos. La Vallière înţelese că el cobora pentru a primi mosorelul. Se apropie de fereastră şi, urmând îndemnul lui Malicorne, îl lăsă să cadă în jos. Ghemul se rostogolea încă pe lespezi, când Malicorne se repezi, îl ajunse, îl ridică, începu să-l despoaie, aşa cum face o maimuţă cu o nucă şi alergă mai întâi spre locuinţa domnului de Saint-Aignan.

De Saint-Aignan îşi alesese, sau mai degrabă ceruse să i se dea locuinţa cât mai aproape cu putinţă de rege, asemenea acelor plante care caută razele soarelui pentru a se dezvolta cât mai bine. Apartamentul lui se compunea din două încăperi, chiar în carpul clădirii unde locuia Ludovic al XIV-lea. Domnul de Saint-Aignan era mândru de această vecinătate, care-i îngăduia să ajungă uşor la maiestatea sa şi-i prilejuia, pe deasupra, favoarea unor întâlniri neaşteptate.

În momentul când noi vorbim despre el, de Saint-Aignan era ocupat să supravegheze tapisarea celor două încăperi, pe care le voia cât mai frumoase, în speranţa că ar avea onoarea de a primi aici, din când în când, vizita regelui; căci maiestatea sa, de când se îndrăgostise de La Vallière, îl alesese pe de Saint-Aignan drept confidentul său şi nu se putea lipsi de el nici ziua, nici noaptea.

Malicorne ceru să fie introdus la conte, lucru pentru care nu întâmpină nici o greutate, întrucât era bine văzut de rege şi trecerea unuia e totdeauna o momeală pentru celălalt. De Saint-Aignan îl întrebă pe vizitator dacă-i aducea vreo veste nouă.

— Una mare! răspunse acesta.

— Ah, ah! făcu de Saint-Aignan, curios ca orice favorit. S-o auzim!

— Domnişoara de La Vallière s-a mutat.

— Ce vorbeşti? zice de Saint-Aignan deschizând ochii mari.

— Da.

— Locuia la *Doamna*.

— Exact. Dar *Doamna* s-a plictisit de vecinătatea ei şi a instalat-o într-o cameră care se află chiar deasupra viitorului dumneavoastră apartament.

— Cum, *sus*? strigă de Saint-Aignan cu surprindere şi arătând cu degetul etajul de deasupra.

— Nu — răspunse Malicorne — *jos*. Şi-i arătă corpul de clădiri din faţă.

— Atunci pentru ce spui că odaia ei se află deasupra apartamentului meu?

— Fiindcă nu mă îndoiesc că apartamentul dumneavoastră trebuie să fie în mod firesc sub camera domnişoarei de La Vallière.

La aceste cuvinte, de Saint-Aignan îi aruncă sărmanului Malicorne o privire asemănătoare cu aceea pe care i-o

aruncase, cu un sfert de ceas mai înainte, La Vallière. Adică îl credea nebun.

— Domnule — îi spuse Malicorne — cer îngăduinţa să răspund gândurilor dumneavoastră.

— Cum, gândurilor mele?...

— Fără îndoială. N-aţi înţeles, mi se pare, prea bine ceea ce am vrut sa spun.

— Mărturisesc că nu.

— Ei bine, ştiţi desigur că sub apartamentul domnişoarelor de onoare ale *Doamnei* locuiesc gentilomii regelui şi ai *Domnului*.

— Da, ştiu că Manicamp, de Wardes şi alţii locuiesc acolo.

— Întocmai. Ei bine, domnule, admiraţi această potrivire cu totul ciudată: cele două camere rezervate pentru domnul de Guiche se află chiar sub cele două camere în care stau domnişoarele de Montalais şi domnişoara de La Vallière.

— Ei şi ce-i cu asta?

— Este... că cele două camere sunt libere, deoarece domnul de Guiche, rănit, stă bolnav la Fontainebleau.

— Îţi spun, dragul meu domn, că nu înţeleg nimic.

— Ah, dacă aş fi avut fericirea să mă numesc de Saint-Aignan, eu aş înţelege totul numaidecât.

— Şi ce-ai face dumneata atunci?

— Aş schimba imediat camerele pe care le ocup aici, cu acelea pe care domnul de Guiche nu le ocupă acolo.

— Te-ai gândit bine? rosti de Saint-Aignan cu un aer dispreţuitor. Să părăsesc primul post de onoare, vecinătatea regelui, un privilegiu acordat numai prinţilor de sânge, ducilor şi pairilor?... Dar, scumpe domnule de Malicorne, dă-mi voie să-ţi spun că eşti nebun.

— Domnule — răspunse tânărul cu gravitate — săvârşeşti două greşeli deodată... Mă numesc Malicorne pur şi simplu şi nu sunt nebun. Apoi, scoţând o hârtie din buzunar, continuă: Ascultaţi; după aceea vă voi arăta aceasta.

— Ascult — zise de Saint-Aignan.

— Ştiţi că *Doamna* o ţine din scurt pe La Vallière, aşa cum Argus o ţinea din scurt pe nimfa Io.

— Ştiu, da.

— Ştiţi că regele a vrut să-i vorbească prizonierei, dar în zadar, căci nici dumneavoastră, nici eu n-am izbutit să-i facem această bucurie.

— Dumneata însă mai ştii şi altceva, dumneata care eşti păţit, domnule Malicorne.

— Ei bine, ce credeţi că i s-ar putea întâmpla aceluia a cărui imaginaţie i-ar pune faţă în faţă pe cei doi îndrăgostiţi?

— Oh, regele nu şi-ar mărgini recunoştinţa la puţin lucru, crede-mă.

— Domnule de Saint-Aignan!...

— Mai departe?

— N-aţi fi curios să încercaţi şi dumneavoastră recunoştinţa regelui?

— Fără îndoială — răspunse de Saint-Aignan — o favoare a stăpânului meu, după ce-mi voi fi făcut datoria, nu poate să-mi fie decât foarte preţioasă.

— Atunci, priviţi această hârtie, domnule conte.

— Ce-i această hârtie? Un plan?

— Planul celor două camere ale domnului de Guiche, care, după cum prevăd, vor deveni ale dumneavoastră.

— Oh, asta nu, orice s-ar întâmpla!

— De ce?

— Pentru că cele două camere ale mele de aici sunt râvnite de prea mulţi gentilomi, cărora nu vreau să le las pentru nimic în lume: de domnul de Roquelaure, de domnul de La Ferté, de domnul Dangeau.

— Atunci vă părăsesc, domnule conte şi mă duc să ofer unuia din aceşti domni planul pe care vi l-am prezentat şi foloasele ce decurg din el.

— Dar de ce nu le păstrezi pentru dumneata? întrebă de Saint-Aignan cu un aer iscoditor.

— Pentru că regele nu-mi va face niciodată cinstea să mă viziteze pe mine, în timp ce se va duce cu plăcere la unul din aceşti domni.

— Cum, regele s-ar duce la unul din aceşti domni?

— La dracu! Dacă s-ar duce... Pun rămăşag pe unul la zece că da. Cum adică, mă întrebaţi dacă regele se va duce într-un apartament care-l va apropia de domnişoara de La Valliere.

— Frumoasă apropiere... cu un etaj întreg între ei. Malicorne desfăcu bucăţica de hârtie de pe mosorel.

— Domnule conte — zise el — reţineţi, vă rog, că podeaua camerei domnişoarei de La Vallière e un simplu parchet de lemn.

— Ei şi ce-i cu asta?

— Ei bine, veţi lua un lucrător dulgher, care, închis la dumneavoastră, fără să ştie unde se află, va face o deschizătură în tavanul dumneavoastră şi, deci, în parchetul domnişoarei de La Vallière.

— Auzi, Dumnezeule! strigă de Saint-Aignan ca trăsnit.

— Mă rog? făcu Malicorne.

— Vreau să spun că iată o idee destul de îndrăzneaţă, domnule.

— Regelui îi va părea la mintea oricui, vă asigur.

— Îndrăgostiţii nu se gândesc niciodată la primejdii.

— De ce primejdie vă temeţi, domnule conte?

— Dar o asemenea găurire a tavanului va face un zgomot îngrozitor, tot palatul va răsuna.

— Oh, domnule conte, eu sunt sigur că lucrătorul pe care vi-l voi aduce nu va face nici cel mai mic zgomot. Va tăia un pătrat de şase picioare cu un ferăstrău înfăşurat în cârpe şi nimeni, nici chiar vecinii nu vor băga de seamă că el lucrează.

— Ah, scumpe domnule Malicorne, dumneata mă zăpăceşti, dumneata mă tulburi cu totul.

— Să mergem mai departe — răspunse în linişte Malicorne. Am făcut, prin urmare, o gaură în tavan, nu-i aşa?

— Da.

— Veţi pune acolo o scară, ce-i va îngădui fie domnişoarei de La Vallière să coboare la dumneavoastră, fie regelui să urce la domnişoara de La Vallière.

— Dar această scară se va vedea?

— Nu, căci, la dumneavoastră, ea va fi ascunsă de un perete pe care veţi întinde o tapiserie la fel cu aceea care va împodobi întregul apartament, iar la domnişoara de La Vallière va dispărea sub un capac care va fi parchetul însuşi şi care se va deschide sub pat.

— Într-adevăr! murmură de Saint-Aignan, ai cărui ochi începură să strălucească.

— Acum, domnule conte, nu mai e nevoie să vă spun că regele va veni adesea foarte bucuros într-o cameră unde se va afla o astfel de scară. Nu mă îndoiesc că domnul Dangeau va fi încântat de ideea mea, de aceea mă duc să i-o înfăţişez.

— Ah, scumpe domnule Malicorne — strigă de Saint-Aignan — uiţi că mie mi-ai vorbit cel dintâi şi că, prin urmare, am dreptul de întâietate.

— Vreţi deci să vă prefer?

— Dacă vreau? Te cred!

— Adevărul e, domnule de Saint-Aignan, că prin asta vă ofer un cordon la prima promoţie şi poate chiar vreun ducat.

— E, în orice caz — răspunse de Saint-Aignan roşu de plăcere — un prilej de a-i arăta regelui că nu s-a înşelat numindu-mă adesea prietenul său, prilej pe care ţi-l voi datora dumitale, dragă domnule Malicorne.

— Şi sper că nu veţi uita asta! zise Malicorne cu un surâs.

— Mă voi mândri chiar, domnule!

— Eu, domnule, eu nu sunt prietenul regelui, eu sunt slujitorul său.

— Da şi dacă crezi că această scară îmi va aduce mie un cordon albastru, dumitale îţi va aduce un sul în care va fi închis un titlu de nobleţe.

Malicorne se înclină.

— Acum nu ne mai rămâne decât să ne punem pe treabă — zise de Saint-Aignan.

— Nu văd întrucât regele s-ar împotrivi; totuşi, cereţi-i permisiunea.

— Chiar acum mă duc la el.

— Iar eu mă duc să caut lucrătorul de care avem nevoie.

— Când va fi aici?

— Astă-seară.

— Nu uita să iei toate măsurile de prevedere.

— Îl voi aduce legat la ochi.

— Iar eu îţi voi trimite una din trăsurile mele.

— Fără steme.

— Cu unul din lacheii mei, fără livrea, bineînţeles!

— Perfect, domnule conte.

— Dar La Vallière?

— Ce-i cu ea?

— Ce va spune când va vedea toate astea?

— Vă asigur că o vor interesa foarte mult.

— Cred.

— Sunt chiar convins că dacă regele nu va avea îndrăzneala să urce la ea, ea va avea curiozitatea să coboare.

— Să sperăm — zise de Saint-Aignan.

— Da, să sperăm — repetă Malicorne.

— Atunci, mă duc la rege.

— Şi faceţi foarte bine.

— La ce oră, diseară, vei avea lucrătorul?

— La ceasurile opt.

— Şi cât timp crezi că-i va trebui până va tăia cu ferăstrăul pătratul acela?

— Cam două ceasuri; numai că, după aceea, îi va trebui oarecare timp ca să termine ceea ce se numeşte legătura între camere. O noapte şi o parte din ziua de mâine; cu scară cu tot, trebuie să socotim două zile.

— Două zile e cam mult.

— Doamne, când te-ai apucat să deschizi o poartă spre paradis, se cuvine, cel puţin, ca această poartă să fie făcută cum trebuie.

— Ai dreptate; pe curând, scumpe domnule Malicorne. Mutarea mea va fi gata poimâine seara.

Capitolul XLII

Plimbare la lumina faclelor

De Saint-Aignan, fericit de cele ce auzise, încântat de cele ce întrezărea, alergă în goana mare spre cele două camere ale lui de Guiche. El care, cu un sfert de ceas mai înainte, nu şi-ar fi dat cele două camere ale sale nici pentru un milion, acum era gata să cumpere cu un milion, dacă i s-ar fi cerut, cele două odăi pe care le râvnea atât de mult. Dar nu se lovi de cereri aşa de mari. Domnul de Guiche nu ştia încă unde avea să locuiască şi, de altfel, era prea greu bolnav ca să-l preocupe în aceste momente locuinţa. De Saint-Aignan puse deci mâna pe cele două odăi ale lui de Guiche. La rândul lui, domnul Dangeau căpătă cele două camere ale lui de Saint-Aignan, plătind o sfânţuială de şase mii de livre intendentului contelui şi crezând că făcuse o afacere strălucită. Camerele în care stătea Dangeau fură rezervate pentru viitoarea locuinţă a lui de Guiche. Şi toate acestea fără a se putea afirma cu siguranţă că, în ciuda acestor schimbări, de Guiche va locui vreodată în acele camere. În ceea ce-l priveşte pe Dangeau, el era atât de fericit, încât nu-şi mai dădu osteneala să pre-supună că de Saint-Aignan avea interese superioare pentru a se muta din apartamentul său.

La un ceas după noua hotărâre luată de Saint-Aignan, acesta era stăpân pe cele două camere. Peste zece minute de la instalarea lui de Saint-Aignan în cele două camere, Malicorne se prezentă la el împreună cu tapiţerii.

În acest timp, regele îl chemă pe de Saint-Aignan; oamenii alergară la el, dar acolo dădură de Dangeau; Dangeau îi trimise la de Guiche, unde îl găsiră în sfârşit pe Saint-Aignan. Dar toate acestea îl făcură pe favorit să întârzie, astfel că regele îşi manifestase de două sau de trei ori nerăbdarea până când de Saint-Aignan ajunse cu sufletul la gură la stăpânul său.

— Aşadar şi tu mă părăseşti? îl întâmpină Ludovic al XIV-lea cu acest ton plângător prin care Cezar, cu o mie opt sute de ani mai înainte, trebuie că rostise: *Tu quoque*[3].

— Sire — răspunse de Saint-Aignan — nu-l părăsesc câtuşi de puţin pe rege, dimpotrivă; dar eram ocupat cu mutarea mea.

— Ce mutare? Credeam că ai terminat cu mutarea de acum trei zile.

— Da, sire. Însă nu mă simţeam bine unde stăteam şi am trecut în corpul de clădiri din faţă.

— Când spun că şi tu mă părăseşti! strigă regele. Oh, asta întrece orice margini. Prin urmare, n-aveam decât o femeie la care inima mea ţinea şi întreaga familie s-a coalizat ca să mi-o răpească. Nu aveam decât un prieten căruia îi împărtăşeam necazurile mele şi care mă ajuta să-mi port durerile, dar acest prieten s-a săturat de tânguirile mele şi mă părăseşte fără ca măcar să-mi ceară îngăduinţa.

De Saint-Aignan începu să râdă. Regele bănui că trebuie să fie vreo taină în această lipsă de respect.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el plin de speranţă.

— Sire, acest prieten, pe care maiestatea voastră îl muştruluieşte, încearcă să-i redea regelui său fericirea pe care a pierdut-o.

— Ai să mă ajuţi s-o văd pe La Vallière? întrebă Ludovic al XIV-lea.

— Sire, nu pot să răspund încă; dar...

— Dar?...

— Dar aşa sper.

— Oh, cum? Cum? Spune-mi, de Saint-Aignan. Vreau să cunosc planul tău, vreau să te ajut din toate puterile mele.

— Sire — răspunse de Saint-Aignan — nu ştiu încă nici eu prea bine cum voi face pentru a ajunge la ţel; dar am toate motivele să cred că, de mâine...

— De mâine zici?

— Da, sire.

— Oh, ce fericire! Dar pentru ce te muţi?

— Pentru a vă sluji mai bine.

— Şi întrucât, mutându-te, mă poţi sluji mai bine?

— Ştiţi unde se află cele două camere care au fost rezervate contelui de Guiche?

— Da.

— Atunci ştiţi unde mă mut.

— Fără îndoială, dar asta nu mă lămureşte cu nimic.

— Cum, nu înţelegeţi, sire, că deasupra acestei locuinţe sunt alte două camere?

— Care?

— Una, a domnişoarei de Montalais, cealaltă...

— Cealaltă a domnişoarei de La Vallière, da, de Saint-Aignan?

— Chiar aşa, sire.

— Oh, Saint-Aignan, aşa este, da, aşa este! Saint-Aignan, ai avut o idee minunată, o idee de prieten, de poet; apropiindu-mă de ea, atunci când universul întreg ne desparte, preţuieşti pentru mine mai mult decât Pilade pentru Oreste, decât Patrocle pentru Achile.

— Sire — zise de Saint-Aignan cu un surâs — mă îndoiesc că, atunci când maiestatea voastră ar cunoaşte planurile mele în toată întinderea lor, ar continua să-mi mai acorde nişte măguliri atât de înalte. Ah, sire, mă tem că voi avea parte de cele mai urâte cuvinte, pe care anumiţi puritani de la curte nu se vor da în lături să mi le arunce atunci când vor afla ceea ce am de gând să fac pentru maiestatea voastră.

— Saint-Aignan, mor de nerăbdare; Saint-Aignan, mă usuc pe picioare; Saint-Aignan, nu mai pot aştepta până mâine... Mâine! Dar până mâine mi se pare o eternitate!

— Totuşi, sire, dacă binevoiţi, vă propun să ieşiţi numaidecât şi să vă potoliţi această nerăbdare, făcând o mică plimbare.

— Cu tine, da; vom studia planurile tale, vom vorbi despre ea.

— Nu, sire, eu rămân în casă.

— Atunci cu cine să ies?

— Cu doamnele.

— Ah, pentru nimic în lume, nu, Saint-Aignan!

— Sire, trebuie.

— Nu, nu! De o mie de ori nu! Nu mă voi supune la cel mai groaznic supliciu — de a fi la doi paşi de ea, de a o vedea, de a-i atinge rochia în treacăt şi de a nu-i putea spune nimic. Nu, renunţ la acest supliciu pe care tu îl socoţi o fericire şi care nu e decât o tortură ce-mi arde ochii, ce-mi frânge braţele şi-mi zdrobeşte inima. Să o văd în prezenţa tuturor străinilor şi să nu-i pot spune că o iubesc, când toată fiinţa mea îi arată această dragoste şi să mă trădez în faţa tuturor! Nu, mi-am jurat să nu mai fac acest lucru, şi-mi voi ţine jurământul.

— Totuşi, sire, vă rog să mă ascultaţi.

— Nu ascult nimic, Saint-Aignan.

— În acest caz, voi continua singur. Trebuie, sire, vă rog să înţelegeţi, trebuie, e absolută nevoie ca *Doamna* şi domnişoarele ei de onoare să lipsească două ceasuri din palat.

— Mă uluieşti, Saint-Aignan!

— E greu pentru mine să poruncesc regelui meu; dar, în această împrejurare, poruncesc, sire. Am nevoie de o plimbare, sau de o partidă de vânătoare.

— Dar această plimbare, această vânătoare ar apărea ca un capriciu, ca o bizarerie! Manifestând asemenea toane, ar însemna să arăt întregii curţi că nu mai sunt stăpân pe inima mea. Şi nu se spune oare destul şi aşa, că visez cucerirea lumii, dar că mai înainte ar trebui să încep prin a mă cuceri pe mine însumi?

— Cei care spun asta, sire, sunt nişte neruşinaţi şi nişte răuvoitori; dar, oricine ar fi ei, dacă maiestatea voastră preferă să-i asculte, eu nu mai am nimic de adăugat. Atunci, ziua de mâine va fi amânată pentru un timp nedeterminat.

— Saint-Aignan, voi ieşi astă-seară... Diseară mă voi culca la Saint-Germain, la lumina faclelor; mâine voi dejuna acolo şi mă voi reîntoarce la Paris pe la ceasurile trei. E bine aşa?

— E foarte bine.

— Atunci voi pleca diseară la ceasurile opt.

— Maiestatea voastră a ghicit ora care-mi trebuie.

— Şi nu vrei să-mi spui nimic?

— Adică *nu pot* să vă spun nimic. Dibăcia e mare lucru pe lumea aceasta, sire; totuşi, hazardul joacă un atât de mare rol

în înfăptuirile ei, încât eu am obiceiul de a lăsa pe seama hazardului partea cea mai mică, încredinţat că el va face în aşa fel ca lucrurile să iasă cât mai bine.

— Atunci mă bizui pe tine.

— Şi faceţi foarte bine.

Întărit astfel, regele se duse drept la *Doamna*, unde anunţă plimbarea plănuită. *Doamna* crezu la început că vede, în această partidă neaşteptată, o uneltire a regelui pentru a se întâlni cu La Vallière, fie pe drum, apărat de întuneric, fie altfel; dar se feri să-şi trădeze vreo bănuială faţă de cumnatul ei şi primi invitaţia cu zâmbetul pe buze. Dădu, cu glas tare, ordinul ca domnişoarele de onoare să o urmeze, rezervându-şi dreptul ca mai târziu, în ceasul serii, să facă ceea ce i se va părea mai potrivit pentru a răsturna planurile regelui. Apoi, după ce rămase singură şi pe când bietul îndrăgostit, care dăduse această dispoziţie, putea să creadă că domnişoara de La Vallière va face parte din suită, în momentul poate când el se mângâia cu gândul la această tristă fericire a îndrăgostiţilor persecutaţi, care este de a gusta, fie şi numai văzându-se, bucuriile ce le sunt astfel interzise, în acel moment *Doamna*, în mijlocul domnişoarelor sale de onoare, spunea:

— Îmi vor fi de ajuns două însoţitoare astă-seară: domnişoara de Tonnay-Charente şi domnişoara de Montalais.

La Vallière prevăzuse lovitura şi, ca atare, se aştepta la ea; dar persecutarea o făcu mai tare. Nu-i lăsă *Doamnei* satisfacţia de a vedea pe faţa ei urmele loviturii pe care o primea în inimă. Dimpotrivă, surâzând cu acea nespusă drăgălăşenie ce dădea chipului ei o înfăţişare angelică, zise:

— Aşadar, *Doamnă*, eu sunt liberă astă-seară?

— Da, fără îndoială.

— Mă voi folosi de acest prilej pentru a lucra la tapiseria pe care alteţa sa regală a avut bunăvoinţa s-o remarce şi pe care, de la început, am avut onoarea de a i-o oferi.

Şi, făcând o reverenţă plină de respect, se retrase la dânsa. Domnişoarele de Montalais şi de Tonnay-Charente făcură acelaşi lucru.

Vestea plimbării ieşi o dată cu ele din camera *Doamnei* şi se răspândi în tot palatul. Zece minute mai târziu, Malicorne cunoştea hotărârea *Doamnei* şi strecura sub uşa lui Montalais un bileţel cu următorul conţinut:

"Trebuie ca L. V. să-şi petreacă noaptea cu DOAMNA."

Montalais, conform înţelegerilor luate, arse mai întâi bileţelul, apoi începu să se gândească.

Montalais era o fată deşteaptă şi îşi întocmi repede planul. La ora când trebuia să se ducă la *Doamna*, adică pe la ceasurile cinci, ea străbătu curtea alergând şi, ajunsă la zece paşi de un grup de ofiţeri, scoase un ţipăt, căzu în chip graţios într-un genunchi, se ridică şi-şi continuă drumul, însă şchiopătând. Gentilomii dădură fuga s-o ajute. Montalais îşi scrântise un picior. Dar, credincioasă datoriei sale, ea ţinu să urce totuşi la *Doamna*.

— Ce s-a întâmplat şi de ce şchiopătezi? o întrebă aceasta. Te luasem drept La Vallière.

Montalais povesti cum, grăbindu-se să vină mai repede, îşi scrântise un picior. *Doamna* păru s-o căineze şi voi să cheme, chiar atunci, un chirurg. Dar fata, încredinţând-o că nu era nimic grav, zise:

— *Doamnă*, îmi pare nespus de rău numai de faptul că n-am să-mi pot îndeplini serviciul şi aş fi vrut s-o rog pe domnişoara de La Vallière să mă înlocuiască pe lângă alteţa voastră...

Doamna îşi încruntă sprânceana.

— Dar nu m-am dus încă să-i spun — continuă Montalais.

— Şi de ce nu te-ai dus? întrebă *Doamna*.

— Fiindcă biata La Vallière părea aşa de fericită că are o seară şi o noapte libere, încât nu am destul curaj s-o rog să facă serviciul în locul meu.

— Cum, se bucură până într-atât? întrebă *Doamna*, surprinsă de aceste cuvinte.

— Aproape că e nebună de bucurie; cântă, ea care totdeauna e atât de melancolică. De altfel, alteţa voastră ştie că nu-i place să se arate în lume şi că firea ei ascunde un grăunte de sălbăticie.

"Oh, oh — făcu în sinea ei *Doamna* — voioşia asta ascunde ceva!"

— S-a şi pregătit — continuă Montalais — să cineze la ea diseară, împreună cu una din cărţile sale îndrăgite. Şi apoi, alteţa voastră are încă alte şase domnişoare, care vor fi fericite să vă însoţească; de aceea, nu m-am mai dus să-i propun domnişoarei de La Vallière.

Doamna tăcu.

— Am făcut bine? adăugă Montalais cu o uşoară strângere de inimă, văzând că nu-i prea reuşise şiretlicul acesta, în care îşi pusese toată încrederea, astfel că nu mai socotise necesar să născocească altul. Doamna mă aprobă? întrebă ea.

Doamna se gândea că, în timpul nopţii, regele ar putea foarte bine să părăsească Saint-Germain şi, cum de la Paris la Saint-Germain nu erau decât patru leghe şi jumătate, el ar putea să fie într-un ceas la Paris.

— Spune-mi — zise ea — La Vallière, aflând că te-ai rănit, s-a oferit cel puţin să te însoţească?

— Oh, ea n-a aflat încă de accidentul meu şi chiar dacă ar şti, nu i-aş cere, fireşte, nimic care s-o smulgă de la planurile sale. Cred că vrea să realizeze singură, astă-seară, partida de plăcere a fostului rege, care-i spunea domnului de Saint-Mars: "Să ne plictisim, domnule de Saint-Mars, să ne plictisim împreună".

Doamna era convinsă că o anumită taină de îndrăgostită se ascundea în această sete de singurătate. Această taină nu putea fi decât întoarcerea lui Ludovic, peste noapte. Nu mai încăpea nici o îndoială, La Vallière fusese prevenită despre această întoarcere, de aici bucuria ei de a rămâne la Palatul Regal. Era, desigur, un plan pus la cale mai dinainte. "N-o să mă las păcălită de ei" — îşi spuse *Doamna*. Şi luă o hotărâre nestrămutată.

— Domnişoară de Montalais — zise ea — fii bună şi anunţ-o pe prietena dumitale, domnişoara de La Vallière, că îmi pare rău, dar trebuie să-i tulbur planurile ei de singurătate; în loc să se plictisească singură aici, aşa cum ar fi dorit, va veni să se plictisească laolaltă cu noi, la Saint-Germain.

— Ah, biata La Vallière — şopti Montalais cu un aer îndurerat, dar cu inima plină de bucurie. Oh, *Doamnă*, nu există un mijloc ca alteţa voastră...

— Destul — zise *Doamna* — aşa am hotărât! Prefer societatea domnişoarei de La Baume Le Blanc oricărei alte întovărăşiri. Du-te de-o trimite la mine şi îngrijeşte-ţi piciorul.

Montalais nu aşteptă să i se repete ordinul. Se întoarse acasă, îi scrise răspunsul lui Malicorne şi-l vârî sub covor. SE VA DUCE — spunea acest răspuns. O spartană n-ar fi scris ceva mai laconic.

"În acest chip — gândea *Doamna* — o voi supraveghea pe drum, iar noaptea va dormi lângă mine şi să vedem dacă maiestatea sa va putea schimba un cuvânt cu domnişoara de La Vallière."

La Vallière primi ordinul de a pleca la plimbare cu aceeaşi blândă nepăsare cu care primise ordinul de a rămâne. Totuşi, în sinea ei, se bucura foarte mult şi privea această schimbare în hotărârea Prinţesei ca o consolare pe care i-o trimitea Providenţa. Mai puţin pătrunzătoare decât *Doamna*, ea punea totul pe seama hazardului.

În timp ce toată lumea, cu excepţia celor căzuţi în dizgraţie, a bolnavilor şi a persoanelor cu picioarele scrântite, se îndrepta spre Saint-Germain, Malicorne îşi vârâse dulgherul său într-o trăsură a domnului de Saint-Aignan şi-l aducea în camera de sub odaia domnişoarei de La Vallière. Omul se puse numaidecât de lucru, îmbărbătat de strălucita răsplată ce i se făgăduise. Şi cum i se puseseră la îndemână sculele cele mai bune, luate de la inginerii casei regale, între altele, un ferăstrău cu dinţi atât de zdraveni, încât puteau să taie în apă bârnele de stejar tari ca fierul, lucrul înainta repede şi o bucată pătrată de tavan, aleasă între două grinzi, căzu în braţele lui Saint-Aignan, Malicorne şi ale unui valet de încredere, personaj adus pe lume ca să vadă şi să audă totul, dar să nu spună nimic. Atât doar că, în, virtutea unui nou plan indicat de Malicorne, deschizătura fu făcută într-un colţ. Şi iată pentru ce:

Cum nu exista cabinet de toaletă în camera domnişoarei de La Vallière, aceasta ceruse şi obţinuse chiar în dimineaţa aceea, un marc paravan, menit să ţină locul unui perete. Paravanul fusese aşezat la locul lui. Era destul de larg ca să acopere deschizătura care, de altfel, avea să fie ascunsă sub tot felul de obiecte din lemn de abanos.

Gaura odată făcută, lucrătorul se strecură printre grinzi şi pătrunse în camera domnişoarei de La Vallière. Ajuns aici, netezi cu ferăstrăul marginile tăieturii, chiar din bucăţile de parchet, făcu o trapă ce se îmbuca aşa de bine în deschizătura, încât ochiul cel mai priceput n-ar fi putut să vadă acolo decât marginile obişnuite ale bucăţilor din lemnul parchetului.

Malicorne prevăzuse totul. Un ivăr şi două balamale, cumpărate mai dinainte, fură prinse de această trapă. Una din acele mici scări în spirală, ce începeau să se folosească pe atunci în multe case, fu de asemenea cumpărată de gata de

către ingeniosul Malicorne, care o plăti cu două mii de livre. Era puţin mai lungă decât trebuia, însă dulgherul îi tăie câteva trepte, reducând-o la măsura necesară. Această scară, menită să susţină o atât de ilustră povară, fu prinsă de zid numai prin două cârlige. Partea de jos fu înfiptă chiar în parchetul contelui şi fixată cu două şuruburi de metal; regele şi întregul său consiliu ar fi putut să urce şi să coboare pe această scară fără nici o teamă.

Ciocanele băteau numai deasupra unor perniţe de cârlţi, pilele muşcau fără zgomot, cu mânerul înfăşurat în cârpe, cu lama muiată mereu în untdelemn. De altfel, partea cea mai zgomotoasă a lucrului fusese executată în timpul nopţii şi în cursul dimineţii, adică în lipsa domnişoarei de La Vallière şi a *Doamnei*.

Când, pe la ceasurile două, curtea se reîntoarse la Palatul Regal şi când La Vallière se urcă în camera ei, toate erau la locul lor şi nici cel mai mărunt fir de rumeguş, nici cea mai mică aşchie nu arăta violarea domiciliului. Numai de Saint-Aignan, care voise să ajute cât mai mult la această treabă, îşi zgâriase degetele şi-şi sfâşiase cămaşa, vărsând o baltă de sudoare în serviciul regelui. Palmele mai ales îi erau pline de băşici. Aceste băşici apăruseră din pricină că ţinuse scara lui Malicorne. Afară de asta, adusese el singur, una câte una, cele cinci bucăţi ale scării, formată fiecare din câte două trepte. În sfârşit, putem s-o spunem, regele, dacă l-ar fi văzut lucrând cu atâta râvnă pentru el, i-ar fi jurat recunoştinţă eternă.

Aşa precum prevăzuse Malicorne, omul calculelor exacte, lucrătorul termină toate operaţiile sale în douăzeci şi patru de ore. Primi douăzeci şi patru de ludovici şi plecă peste măsură de mulţumit; primise atât cât câştiga el de obicei în şase luni de zile.

Nimeni nu avea nici cea mai mică bănuială despre ceea ce se petrecuse sub apartamentul domnişoarei de La Vallière.

Dar, în seara celei de a doua zile, după ce La Vallière părăsise iatacul *Doamnei* şi se întorsese în camera ei, o uşoară trosnitură se auzi în fundul odăii. Mirată, fata se uită să vadă de unde vine zgomotul. Trosnitura se repetă.

— Cine-i acolo? întrebă ea cu un accent de groază.

— Eu — răspunse glasul atât de cunoscut al regelui.

— Voi!... Voi!... strigă tânăra fată care se crezu o clipă în mrejele unui vis. Dar unde... unde sunteţi, sire?

— Aici — răspunse regele desfăcând una din tăbliile paravanului şi apărând ca o umbră în fundul odăii.

La Vallière scoase un ţipăt şi căzu, tremurând, într-un fotoliu.

Capitolul XLIII

Apariţia

La Vallière îşi reveni repede din surpriza sa; căutând să fie cât mai respectuos, regele îi dădu prin prezenţa lui mai multă încredere decât îi putuse arăta prin apariţia lui. Dar, văzând că ceea ce o neliniştea mai ales pe La Vallière era mijlocul prin care el pătrunsese la dânsa, îi explică sistemul scării ascunse în dosul paravanului, făcând-o să înţeleagă îndeosebi că prezenţa lui aici nu era o arătare supranaturală.

— Oh, sire — îi spuse La Vallière, clătinându-şi capul ei bălai cu un surâs plin de farmec — prezent sau absent, nu e clipă în care maiestatea voastră să nu apară în gândurile mele.

— Ceea ce înseamnă, Louise?

— Oh, ceea ce ştiţi foarte bine, sire: că nu trece o singură clipă fără ca biata fată a cărei taină aţi surprins-o la Fontainebleau şi de care v-aţi încredinţat apoi la picioarele crucifixului, să nu se gândească la voi.

— Louise, mă umpli de bucurie şi fericire.

La Vallière zâmbi cu tristeţe şi adăugă:

— Dar, sire, v-aţi gândit oare că această ingenioasă născocire nu ne poate fi de nici un folos?

— De ce? Spune: aştept.

— Pentru că această cameră în care locuiesc, sire, nu e câtuşi de puţin ferită de cercetări şi iscodiri: *Doamna* poate să vină aici întâmplător; oricând în timpul zilei se abate aici câte una din prietenele mele; ca să încui uşa pe dinăuntru, ar însemna să mă dau singură de gol, ca şi cum aş scrie deasupra ei: "Nu intraţi, regele e aici!" Uite, chiar şi acum, nimic nu împiedică, sire, ca uşa să se deschidă dintr-o dată şi maiestatea voastră să fie surprinsă alături de mine.

— Atunci — zise regele râzând — chiar că voi fi luat drept o fantomă, căci nimeni n-ar putea să spună pe unde am venit aici. Şi numai fantomele sunt în stare să treacă prin ziduri şi prin tavane.

— Oh, sire, dar gândiţi-vă ce aventură, ce scandal s-ar isca! Niciodată nu se va fi vorbit mai mult pe seama domnişoarelor de onoare, aceste sărmane făpturi pe care răutatea nu le cruţă de loc.

— Şi ce concluzii tragi din toate astea, draga mea Louise?... Hai spune-mi, mărturiseşte.

— C-ar trebui... Vai, iertaţi-mă, e prea aspru ceea ce vreau să spun.

Ludovic zâmbi.

— Spune, totuşi — o îndemnă el.

— Ar trebui ca maiestatea voastră să renunţe la scară, la născociri şi la surprize de felul acesta; căci răul de a fi văzut aici, sire, va fi mai mare decât fericirea de a vă întâlni.

— Ei bine, dragă Louise — răspunse regele cu un accent plin de iubire — în loc să renunţ la această scară prin care mă urc aici, există un alt mijloc, mult mai simplu, la care dumneata nu te-ai gândit.

— Un alt mijloc?...

— Da, altul. Oh, înseamnă că nu mă mai iubeşti aşa cum te iubesc eu, Louise; dovadă că nu-ţi pui mintea la încercare.

La Vallière îl privi în ochi. Ludovic îi întinse mâna, pe care ea i-o strânse încet.

— Spui — continua regele — că voi fi surprins venind aici, unde oricine poate să intre când vrea?

— Uite, sire, chiar în clipa când îmi vorbiţi despre asta, tremur de teamă.

— Înţeleg... Dar dumneata nu vei fi surprinsă de nimeni coborând această scară şi venind în camerele ce se află dedesubt.

— Sire, sire, ce vreţi să spuneţi? strigă La Vallière îngrozită.

— M-ai înţeles greşit, Louise, de vreme ce cuvintele mele îţi stârnesc atâta mânie. Mai întâi, ştii ale cui sunt camerele acelea?

— Ale domnului conte de Guiche.

— Nu, ale domnului de Saint-Aignan.

— Adevărat? exclamă La Vallière.

Şi acest cuvânt, scăpat din inima bucuroasă a fetei, scăpără ca un fulger de dulci prevestiri în inima înflorită a regelui.

— Da, ale domnului de Saint-Aignan, prietenul nostru, zise el.

— Dar, sire, eu n-aş putea să intru în camera domnului de Saint-Aignan, tot aşa cum n-aş fi intrat într-a domnului de Guiche — rosti îngerul redevenit femeie.

— De ce n-ai putea, Louise?

— Cu neputinţă! Cu neputinţă!

— Eu cred, Louise, că, sub ocrotirea regelui, totul e cu putinţă.

— Sub ocrotirea regelui? zise ea cu o privire încărcată de dragoste.

— Oh, te încrezi în cuvântul meu, nu-i aşa?

— Mă încred când nu sunteţi de faţă, sire; dar când sunteţi aici, când îmi vorbiţi, când vă văd, nu mai cred în nimic.

— Ce trebuie să fac pentru a te convinge, Dumnezeule?

— E lipsă de respect, ştiu, să nu mă încred în cuvântul regelui; dar pentru mine nu mai sunteţi rege.

— Oh, slavă Domnului, aşa sper şi eu! Vezi cât de mult mă străduiesc ca să găsesc o soluţie? Ascultă, prezenţa unui al treilea te-ar linişti?

— Prezenţa domnului de Saint-Aignan? Da.

— Într-adevăr, Louise, îmi sfâşii inima cu asemenea bănuieli.

La Vallière nu răspunse nimic; îl înfăşură pe Ludovic cu acea privire limpede ce pătrunde până în adâncul inimilor, apoi spuse:

— Oh, oh, nu de voi mă tem şi nu asupra voastră se îndreaptă bănuielile mele.

— Primesc atunci — zise regele cu un oftat — ca domnul de Saint-Aignan, care are fericitul privilegiu de a-ţi inspira încredere, să fie totdeauna de faţă la întrevederile noastre, îţi făgăduiesc.

— Adevărat, sire?

— Pe cuvântul meu de gentilom! Iar dumneata, la rându-ţi?...

— Aşteptaţi, oh, asta nu e totul.

— Mai e şi altceva, Louise?

— Oh, fără îndoială; nu vă grăbiţi, sire, căci n-am ajuns încă la capăt.

— Bine, sfârşeşte prin a-mi zdrobi inima!

— Înţelegeţi, sire, că această întrevedere trebuie să aibă, chiar şi faţă de domnul de Saint-Aignan, un motiv cât de cât întemeiat.

— Un motiv întemeiat! rosti regele pe un ton de blând reproş.

— Fireşte. Gândiţi-vă, sire!

— Oh, eşti o fiinţă plină de prevedere şi, crede-mă, singura mea dorinţă este să te pot egala în această privinţă. Ei bine, Louise, va fi aşa cum doreşti dumneata. Întrevederile noastre vor avea un motiv întemeiat şi eu am şi găsit acest motiv.

— În sensul că, sire...?

— În sensul că, de mâine, dacă vrei...

— Mâine?

— Vrei să spui că e prea târziu? exclamă regele strângând în palmele sale mâna fierbinte a domnişoarei de La Vallière.

În acea clipă se auziră paşi pe coridor.

— Sire, sire — strigă La Vallière — se apropie cineva, auziţi? Sire, sire, fugiţi, vă rog!

Regele nu făcu decât o săritură şi fu, din fotoliu, în dosul paravanului.

Era şi timpul; pe când regele trăgea una din tăblii în dreptul lui, clanţa uşii se deschise şi Montalais apăru în prag. E de la sine înţeles că intră dintr-o dată, fără să îndeplinească nici o ceremonie. Ea ştia, vicleana, că a bate la uşă, înainte de a deschide, însemna să-i arate prietenei sale o neîncredere jignitoare. Montalais intră deci în cameră şi, după ce-şi roti ochii în jur, observând cele două scaune foarte aproape unul de altul, lăsă să se scurgă oarecare timp, încercând să închidă uşa care, nu se ştie din ce pricină, nu voia să se închidă, încât regele avu răgazul să tragă clapa şi să coboare la de Saint-Aignan.

Un zgomot, pe care o ureche mai puţin fină decât a ei nu l-ar fi perceput, îi dădu de veste lui Montalais că regele dispăruse; ea izbuti să închidă atunci uşa cea îndărătnică şi se apropie de La Vallière.

— Trebuie să vorbim, Louise — îi spuse acesteia — trebuie să vorbim serios; cred că eşti de aceeaşi părere.

Louise, oricât ar fi fost de tulburată, nu reţinu totuşi fără o tainică îngrijorare cuvântul *serios*, pe care Montalais îl accentuase dinadins.

— Doamne, scumpa mea Aure — murmură ea — dar ce s-a mai întâmplat?

— S-a întâmplat, dragă prietenă, că *Doamna* se îndoieşte de toate.

— De toate ce?

— Mai e oare nevoie să-ţi explic? Nu pricepi ce vreau să spun? Ei bine, cred că ai observat schimbările *Doamnei* de câteva zile încoace; ai observat că ea te-a ţinut lângă dânsa, apoi te-a alungat, pentru a te primi iarăşi.

— E ciudat, într-adevăr; dar sunt obişnuită cu ciudăţeniile ei.

— Ceva mai mult încă. Ai băgat de seamă, pe urmă, că *Doamna*, după ce te-a oprit să iei parte la plimbare, ieri ţi-a poruncit după aceea să mergi totuşi la plimbare?

— Am băgat de seamă, fără îndoială.

— Ei bine, se pare că *Doamna* are acum dovezi îndestulătoare împotrivă-ţi, nimic nemaifiind în Franţa care să poată opri acest torent ce înlătură toate stăvilarele din calea lui; şi înţelegi la ce mă gândesc când spun cuvântul torent.

La Vallière îşi ascunse faţa în palme.

— Mă gândesc — continuă Montalais necruţătoare — la acel torent care a dat buzna pe poarta carmelitelor de la Chaillot şi a răsturnat toate prejudecăţile curţii, atât la Fontainebleau cât şi la Paris.

— Vai, vai mie! murmură La Vallière, cu faţa mereu acoperită de degetele printre care i se scurgeau lacrimile.

— Oh, nu te mâhni astfel, căci n-ai ajuns decât la jumătatea chinurilor tale.

— Doamne, Dumnezeule — strigă tânăra fată înspăimântată — dar ce se mai poate întâmpla?

— Ei bine, iată despre ce e vorba. *Doamna*, nemaiavând alte ajutoare în Franţa, întrucât s-a folosit pe rând de cele două regine, de *Domnul* şi de întreaga curte, *Doamna* şi-a adus aminte de o anumită persoană care are asupra nişte aşa-zise drepturi.

La Vallière se făcu albă ca o statuie de ceară.

— Această persoană — continuă Montalais — nu se află la Paris în acest moment.

— Oh, Dumnezeule! suspină La Vallière.

— Această persoană, dacă nu mă înşel, e plecată în Anglia.

— Da, da — murmură La Vallière pe jumătate zdrobită.

— Nu-i aşa că această persoană se afla acum la curtea regelui Carol al II-lea? Spune.

— Da.

— Ei bine, astă-seară, din cabinetul *Doamnei* a pornit o scrisoare la Saint-James, cu ordinul pentru curier de a nu se opri decât la Hampton-Court, care e, pe cât se pare, o reşedinţă regală situată la douăsprezece mile de Londra.

— Da, şi?

— Or, cum *Doamna* scrie la Londra cu regularitate din cincisprezece în cincisprezece zile şi cum curierul obişnuit a fost trimis la Londra abia acum trei zile, mă gândesc că numai o împrejurare gravă a făcut-o pe *Doamna* să pună iarăşi mâna pe pană. Ştii doar cât de leneşă e ea la scris.

— Oh, da!

— Ceva îmi spune că această scrisoare a fost trimisă în legătură cu tine.

— În legătură cu mine? repetă nefericita fată cu docilitatea unui automat.

— Şi când am văzut-o pe biroul *Doamnei*, înainte de a fi închisă, mi s-a părut că era...

— Că era ce?

— Dar poate m-am înşelat.

— Ce?... Spune.

— Că îi era adresată lui Bragelonne.

La Vallière se ridică în picioare, pradă celei mai dureroase nelinişti.

— Montalais — zise ea cu glasul sugrumat de plâns — toate visurile surâzătoare ale tinereţii şi nevinovăţiei s-au spulberat din sufletul meu. Nu mai am nimic să-ţi ascund, nici ţie, nici altcuiva. Viaţa mea e acum ca o carte deschisă în care poate să citească toată lumea, de la rege până la cel din urmă trecător. Aure, scumpa mea Aure, ce să fac? Ce-am să deviu?

Montalais se apropie cu un pas.

— Doamne, întreabă-te pe tine — zise ea.

— Ei bine, nu-l iubesc pe domnul de Bragelonne; şi când îţi spun că nu-l iubesc, cată şi mă înţelege: îl iubesc aşa cum cea mai bună soră poate să-l iubească pe un frate; dar el nu asta îmi cere mie, iar eu nu asta i-am făgăduit lui.

— În sfârşit, îl iubeşti pe rege — zise Montalais — şi asta e cea mai bună scuză.

— Da, îl iubesc pe rege — murmură înăbuşit tânăra fată — şi am plătit destul de scump dreptul de a rosti aceste cuvinte. Ei bine, spune, Montalais, ce poţi face pentru mine sau împotriva mea, în situaţia în care mă găsesc?

— Vorbeşte mai limpede.

— Ce ţi-aş putea spune?

— Aşadar, nimic mai deosebit?

— Nu — zise Louise cu uimire.

— Bun. Atunci nu-mi ceri decât un sfat?

— Da.

— Cu privire la domnul Raoul?

— Nimic altceva.

— E o chestiune delicată — răspunse Montalais.

— Nu, nimic nu e delicat în toată povestea asta. Să mă căsătoresc cu el, spre a-mi ţine făgăduiala pe care i-am făcut-o? Să-l ascult mai departe pe rege?

— Ştii bine că mă pui în grea încurcătură — zise Montalais zâmbind. Mă întrebi dacă trebuie să te căsătoreşti cu Raoul, căruia îi sunt prietenă şi căruia i-am produs o mare durere pronunţându-mă împotriva lui. Mă întrebi apoi dacă să-l mai asculţi pe rege, a cărui supusă sunt şi pe care l-aş jigni dacă te-aş sfătui într-un anume fel. Ah, Louise, Louise, nici nu-ţi dai seama cum te joci cu o poziţie destul de spinoasă!

— Nu m-ai înţeles, Aure — zise La Vallière rănită de tonul uşor glumeţ pe care-l luase Montalais. Dacă vorbesc de căsătoria cu domnul de Bragelonne este fiindcă aş putea s-o fac, fără să-i pricinuiesc nici o neplăcere; dar, din acelaşi motiv, dacă-l ascult pe rege, se cuvine oare să-l fac uzurpatorul unui bun, mărunt, e adevărat, dar căruia dragostea îi împrumută o amprentă de o oarecare valoare? Ceea ce-ţi cer, prin urmare, e de a-mi arăta un mijloc de a ieşi cât mai onorabil din această încurcătură, fie într-o parte, fie în alta, sau, mai bine zis, te întreb de partea cui ar fi mai cinstit să mă hotărăsc?

— Draga mea Louise — răspunse Montalais după o clipă de tăcere — eu nu sunt din cei şapte înţelepţi ai Greciei şi nu am reguli de conduită absolut fixe; dar, în schimb, am oarecare experienţă şi pot să-ţi spun că niciodată o femeie nu cere un sfat de felul aceluia pe care mi-l ceri tu, fără a fi la grea încercare. Or, tu ai făcut o promisiune solemnă şi tu ai cuvânt;

dacă eşti deci în încurcătură, luând un astfel de angajament, nu sfatul unei străine, căci totul e străin pentru o inimă plină de iubire, nu sfatul meu, crede-mă, te-ar putea scoate din această situaţie. Nu ţi-l voi da, prin urmare, cu atât mai mult cu cât, în locul tău, eu m-aş simţi şi mai nehotărâtă după, decât înainte de a primi un sfat. Tot ceea ce pot să fac e să-ţi repet ceea ce ţi-am mai spus: vrei să te ajut?

— Ah, da!

— Ei bine, asta e totul... Spune-mi cum vrei să te ajut: spune-mi pentru cine şi împotriva cui? În felul acesta ne vom feri să facem vreo greşeală.

— Dar, mai întâi — zise La Vallière strângând mâna prietenei sale — tu pentru cine, sau împotriva cui te declari?

— Pentru tine, dacă îmi eşti cu adevărat prietenă...

— Eşti sau nu confidenta *Doamnei*?

— Iată un motiv în plus ca să-ţi fiu de folos. Dacă n-aş şti nimic din această parte, nu te-aş putea ajuta şi, prin urmare, tu nu te-ai alege cu nimic de pe urma sfaturilor mele. Prieteniile nu trăiesc decât prin acest soi de foloase reciproce.

— Asta înseamnă că vei rămâne în acelaşi timp prietenă cu *Doamna*?

— Fireşte. Îţi pare rău?

— Nu — rosti La Vallière îngândurată, căci această sinceritate crudă i se părea o ofensă adusă femeii şi o greşeală făcută faţă de prietenă.

— Foarte bine — zise Montalais — căci altfel ai fi o proastă.

— Prin urmare, ai să mă ajuţi?

— Cu devotament, mai ales dacă şi tu mă ajuţi la fel.

— S-ar zice că nu-mi cunoşti inima — îi replică La Vallière privind-o pe Montalais cu ochi mari, nedumerită.

— Eh, Doamne, de când suntem la curte ne-am schimbat mult, draga mea Louise.

— Cum asta?

— Foarte simplu: erai oare acolo, la Blois, a doua regină a Franţei?

La Vallière îşi lăsă capul în jos şi începu să plângă. Montalais o privi într-un chip greu de definit şi rosti în şoaptă aceste cuvinte:

— Biata fată! Apoi, răzgândindu-se, murmură: Bietul rege!

O sărută pe Louise pe frunte şi se întoarse în apartamentul ei, unde o aştepta Malicorne.

Capitolul XLIV

Portretul

În această maladie care se numeşte *dragoste*, crizele se succed la intervale totdeauna mai scurte atunci când răul se declară. Mai târziu, accesele se răresc, pe măsură ce se apropie vindecarea. Acestea spuse ca axiomă în general şi ca început de capitol în particular, să continuăm povestirea noastră.

În ziua următoare, zi fixată de rege pentru prima întâlnire la Saint-Aignan, La Vallière, dând paravanul la o parte, găsi pe parchet un bilet scris de mâna lui Ludovic. Acest bilet trecuse de la etajul de jos la cel de sus prin tăietura făcută în tavan. Nici o mână indiscretă, nici o privire curioasă nu putea să urce sau să arunce acolo această bucăţică de hârtie.

Fusese una din ideile lui Malicorne. Văzând cât de folositor îi devenise regelui Saint-Aignan prin locuinţa lui, el nu lăsase ca acest curtean să se facă necesar şi ca mesager, de aceea, cu de la sine putere, îşi rezervă pentru sine acest din urmă rol. La Vallière citi cu nerăbdare biletul, prin care i se indica ora două după-amiază ca ceas al întâlnirii, arătându-i-se în acelaşi timp mijlocul prin care putea să ridice clapa fixată în parchet. *Şi fii cât mai frumoasă!* adăuga *post-scriptum*-ul răvaşului. Aceste ultime cuvinte o surprinseră pe fată, dar totodată o şi liniştiră.

Ceasurile treceau încet. În sfârşit, se apropie momentul hotărât. La fel de punctuală ca şi preoteasa Hero, în clipa când bătură ceasurile două, Louise ridică încet capacul şi îl găsi pe rege în vârful scării, aşteptând-o foarte respectuos să-i dea mâna. Această atenţie deosebită o mişcă mult pe fată.

La picioarele scării, cei doi îndrăgostiţi îl găsiră pe conte, care, cu un surâs şi o reverenţă de cel mai bun gust îi mulţumi domnişoarei La Vallière pentru onoarea ce i-o făcea de a-i vizita apartamentul. Apoi, întorcându-se către rege, zise:

— Sire, omul nostru a sosit.

La Vallière privi neliniştită spre rege.

— Domnişoară — îi spuse regele — dacă te-am rugat să-mi acorzi cinstea de a coborî aici, am făcut-o cu un anumit scop. Am trimis să fie chemat un pictor foarte înzestrat, care redă într-un chip minunat asemănarea şi vreau să-l autorizezi să-ţi zugrăvească portretul. De altfel, dacă ţii mult la asta, portretul va rămâne la dumneata.

La Vallière roşi.

— Vezi dar — adăugă regele — nu vom mai fi numai trei aici, ci patru. Eh, Doamne, de vreme ce nu suntem singuri, putem fi oricât de mulţi.

La Vallière strânse uşor vârful degetelor de la mâna regescului ei iubit.

— Să trecem în camera de alături, dacă maiestatea voastră binevoieşte — zise de Saint-Aignan.

Deschise uşa şi-şi pofti oaspeţii dincolo.

Regele păşea după La Vallière şi-i sorbea din ochi gâtul alb ca sideful, deasupra căruia cădeau buclele dese şi răsucite ale părului ei argintiu. La Vallière era îmbrăcată într-o rochie de mătase grea, de culoare cenuşiu-deschis, cu irizări trandafirii; un şirag de perle negre îi făcea parcă şi mai alb gru-mazul; în mâinile ei fine şi diafane răsucea un buchet de pansele, de roze de Bengal şi de clematite cu frunzuliţele tăiate cu măiestrie, deasupra cărora se înălţa, ca o cupă din care se vor revărsa mii de miresme, o lalea de Harlem în tonuri cenuşii şi violete, o specie rară şi desăvârşită care-l costase cinci ani de combinaţii pe grădinar şi cinci mii de livre pe rege. Acest buchet, Ludovic îl pusese în mâna domnişoarei de La Vallière în clipa când îi adresase salutul său.

În camera a cărei uşă o deschisese Saint-Aignan se afla un bărbat tânăr, îmbrăcat într-un costum de catifea uşoară, cu nişte frumoşi ochi negri şi cu părul lung, întunecat. Era pictorul. Pânza era pregătită, culorile preparate. El se înclină în faţa domnişoarei de La Vallière cu acea gravă curiozitate a artistului care îşi studiază modelul, îl salută apoi pe rege, discret, ca şi cum nu l-ar fi cunoscut şi, deci, ar fi salutat pe un gentilom oarecare. Pe urmă, conducând-o pe domnişoara de La Vallière până la scaunul ce-o aştepta, o pofti să ia loc.

Tânăra fată se aşeză cu multă graţie şi cu un fel de delăsare, având mâinile ocupate şi punându-şi picioarele pe nişte perniţe, apoi, pentru ca privirile ei să nu rămână în gol sau să nu aibă nimic silit, pictorul o rugă să-şi caute o

preocupare. Atunci Ludovic al XIV-lea, zâmbind, veni şi se aşeză pe perniţe, la picioarele iubitei lui. Astfel, ea, lăsată puţin pe spate, rezemată de muchia fotoliului, cu florile în mână şi el, cu ochii ridicaţi spre dânsa, sorbind-o din priviri, formau un grup plin de farmec, pe care artistul îl contemplă câteva minute cu încântare, în timp ce de Saint-Aignan, la rândul lui, îl contempla cu o adâncă invidie.

Pictorul schiţă repede contururile; apoi, la primele trăsături de pensulă, pe fondul cenuşiu al pânzei prinse a se ivi dulcele şi poeticul chip cu ochii blânzi, cu obrajii îmbujoraţi sub podoaba părului ei de un argintiu limpede şi pur.

În acest timp, cei doi îndrăgostiţi vorbeau puţin şi se priveau mult; uneori, ochii lor deveneau atât de languroşi, încât pictorul era silit să-şi întrerupă lucrul, pentru a nu înfăţişa o Erycină în loc de o La Vallière. Atunci de Saint-Aignan sărea în ajutor: recita versuri sau istorisea una din acele anecdote pe care le spunea Patru şi pe care Tallemant de Réaux le povestea atât de bine. Iar când La Vallière se simţea obosită, se odihneau cu toţii. În astfel de clipe, un castron de porţelan de China, încărcat cu cele mai alese fructe din câte se puteau găsi şi vinul de Xeres, distilându-şi topazul în argintul cizelat, serveau ca accesorii pentru acest tablou din care pictorul trebuia să prindă nuanţele cele mai efemere.

Ludovic era îmbătat de dragoste; La Vallière, de fericire; Saint-Aignan, de ambiţie. Pictorul îşi strângea amintiri pentru bătrâneţe.

Se scurseră astfel două ore; apoi, când bătură ceasurile patru, La Vallière se ridică şi-i făcu un semn regelui. Ludovic se ridică şi el, trecu în faţa tabloului şi-i adresă artistului câteva complimente măgulitoare. De Saint-Aignan lăudă asemănarea, după părerea lui, de pe acum asigurată. La Vallière, la rândul ei, îi mulţumi pictorului, roşindu-se şi trecu în camera alăturată, unde regele o urmă, după ce-l chemă şi pe de Saint-Aignan.

— Pe mâine, nu-i aşa? zise el către La Vallière.

— Dar, sire, gândiţi-vă că s-ar putea să intre cineva în odaia mea şi dacă nu mă găseşte acasă?

— Ei bine?

— Ce voi deveni atunci?

— Prea eşti fricoasă, Louise!

— În sfârşit, dacă *Doamna* mă va chema la dânsa?

— Oh — replică regele — când va veni oare ziua aceea în care îmi vei spune că înfrunţi totul, pentru a nu te mai părăsi?

— În ziua aceea, sire, aş fi o nesocotită şi nu va trebui să mă ascultaţi.

— Pe mâine, Louise.

La Vallière scoase un oftat; apoi, neputându-se împotrivi dorinţei regelui, răspunse:

— Dacă aşa voiţi, sire, pe mâine.

Şi, rostind aceste cuvinte, urcă încet scara şi dispăru din ochii iubitului ei.

— Ei bine, sire?... întrebă de Saint-Aignan, după ce La Vallière plecă.

— Ei bine, de Saint-Aignan, ieri mă credeam cel mai fericit dintre oameni.

— Şi maiestatea voastră se crede cumva, astăzi, cel mai nenorocit? zise contele zâmbind.

— Nu; însă această dragoste e o sete pe care nimic n-o poate stinge! În zadar beau, în zadar sorb picăturile de apă pe care dibăcia ta mi le procură; cu cât beau, cu atât mi-e sete mai tare.

— Sire, e puţin greşeala voastră; maiestatea voastră singură şi-a creat poziţia în care se află.

— Ai dreptate, de Saint-Aignan.

— Deci, în acest caz, sire, mijlocul de a fi fericit este să vă socotiţi mulţumit şi să aşteptaţi.

— Să aştept! Cunoşti oare tu cuvântul acesta, să aştepţi?

— Ei, sire, ei! Nu deznădăjduiţi. Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă, voi mai încerca încă.

Regele dădu din cap cu un aer dezolat.

— Cum, sire, nu sunteţi mulţumit de tot ce-am făcut până acum?

— Eh, ba da, scumpul meu de Saint-Aignan; dar mai caută, pentru numele lui Dumnezeu, mai caută!

— Sire, îmi iau sarcina să încerc, iată tot ce pot să spun.

Regele voi să mai vadă o dată portretul, neputând să revadă originalul. Îi indică pictorului câteva schimbări, apoi ieşi, în urma lui, de Saint-Aignan îi spuse artistului că poate să plece.

Şevalete, culori şi pictor abia trecură pragul, că Malicorne îşi arătă capul între cele două draperii de la uşă. De Saint-Aignan îl primi cu braţele deschise, totuşi nu fără o anumită

tristeţe. Norul care trecuse peste soarele regal îl întuneca acum şi pe credinciosul satelit.

Malicorne văzu, de la prima aruncătură de ochi, zăbranicul de pe faţa lui de Saint-Aignan.

— Oh, domnule conte — zise el — ce întunecat sunteţi astăzi!

— Am şi de ce, zău aşa, dragă domnule Malicorne; poţi crede că regele nu e mulţumit?

— Nu e mulţumit de scară?

— Oh, nu, dimpotrivă, scara a plăcut mult.

— Atunci, tapetarea camerelor nu e pe gustul său?

— Oh, la asta nici nu s-a gândit. Nu, ceea ce-i displace regelui...

— Am să v-o spun eu, domnule conte: este faptul de a fi al patrulea la o întâlnire de dragoste. Cum, domnule conte, n-aţi ghicit oare asta?

— Cum aş fi putut să ghicesc, dragă domnule Malicorne, când eu n-am făcut decât să urmez întru totul instrucţiunile regelui?

— Într-adevăr, maiestatea sa a ţinut cu tot dinadinsul să vă vadă alături de sine?

— De bună seamă.

— Şi tot maiestatea sa a voit să fie adus pictorul pe care l-am întâlnit jos?

— A cerut, domnule Malicorne, a cerut!

— Atunci înţeleg foarte bine — la dracu! — că maiestatea sa a fost nemulţumită.

— Nemulţumită că m-am supus şi am îndeplinit fără nici o întârziere ordinele sale? Nu te mai înţeleg, zău?

Malicorne se scărpină după ureche.

— La ce oră — întrebă el — spusese regele că vine aici?

— La două.

— Şi eraţi aici, aşteptându-l pe rege?

— De la unu şi jumătate.

— Ah, asta e!

— Drace! Ar fi fost poate mai bine să nu fiu punctual în faţa regelui?

Malicorne, cu tot respectul pe care i-l purta lui de Saint-Aignan, nu se putu împiedica de a da din umeri.

— Şi acestui pictor — zise el — regele i-a spus să vie tot la ceasurile două?

— Nu; însă eu l-am adus aici de la prânz. Ce vrei, mai bine să aştepte un pictor două ceasuri, decât regele un minut.

Malicorne începu să râdă pe înfundate.

— Haide, dragă domnule Malicorne, râzi mai puţin de mine şi vorbeşte mai mult.

— Mi-o cereţi?

— Te rog.

— Ei bine, domnule conte, dacă vreţi ca regele să fie mai mulţumit data viitoare când va veni...

— Vine mâine.

— Ei bine, dacă vreţi ca regele să fie mai mulţumit mâine...

— Ei drăcia dracului! cum spunea bunicul său. Dacă vreau! Se înţelege că vreau!

— Ei bine, mâine, în momentul când va veni regele, căutaţi să aveţi o treabă pe afară, dar ceva care nu suferă amânare şi care trebuie neapărat îndeplinit.

— Oh, oh!

— Pentru douăzeci de minute.

— Să-l las pe rege singur timp de douăzeci de minute? strigă de Saint-Aignan îngrozit.

— Atunci să ne închipuim că n-am spus nimic — zise Malicorne îndreptându-se spre uşă.

— Stai, stai, domnule Malicorne! Ei bine, termină, încep să înţeleg. Dar pictorul? Pictorul?

— Oh, pictorul trebuie să întârzie cel puţin o jumătate de ceas.

— O jumătate de ceas, atâta?

— Da, atâta.

— Dragă domnule, voi face aşa cum spui dumneata.

— Şi cred că veţi proceda foarte bine. Îmi permiteţi să vin să văd cum merg lucrurile?

— Fireşte.

— Am onoarea să fiu slujitorul dumneavoastră respectuos, domnule de Saint-Aignan.

Şi Malicorne ieşi de-a-ndăratelea.

"Hotărât, băiatul ăsta e mai deştept decât mine" — îşi zise de Saint-Aignan cu toată convingerea.

Capitolul XLV

Hampton-Court

Descoperirea pe care am văzut că Montalais i-o împărtăşea prietenei sale La Vallière către sfârşitul penultimului nostru capitol ne face să ne întoarcem, cum e şi firesc, la principalul erou al acestei povestiri, un biet cavaler rătăcitor din pricina capriciului unui rege.

Dacă cititorul binevoieşte să ne urmeze, vom trece împreună cu el strâmtoarea aceea, mai furtunoasă decât Europa, care desparte Calais de Dover; vom străbate câmpia verde şi îmbelşugată, udată de mii de pârâiaşe, ce înconjoară Charing, Maidstone şi zeci de alte oraşe, unele mai pitoreşti decât altele şi vom ajunge, în sfârşit, la Londra. De acolo, aidoma unor copoi porniţi pe urmele vânatului, după ce vom fi aflat că Raoul a făcut un prim popas la White-Hall şi un al doilea la Saint-James, după ce vom fi aflat că a fost primit de Monck şi introdus în cea mai aleasă societate de la curtea lui Carol al II-lea, vom goni mai departe după el, până la una din reşedinţele de vară ale lui Carol al II-lea, în apropierea oraşului Kingston, la Hampton-Court, scăldată de apele Tamisei. Fluviul nu e încă, în această parte, trufaşa cale care târăşte zilnic pe ea o jumătate de milion de călători şi-şi învolburează apele negre ca ale Cocytului, spunând: "Şi eu sunt marea". Nu, aici nu e decât un râu liniştit, cu undele verzi şi cu malurile acoperite de muşchi, cu largi coturi de apă în care se oglindesc sălcii şi fagi şi pe care se văd doar câteva bărci uscate de soare ce lâncezesc ici şi colo în mijlocul stufărişului, în câte un zăvoi de arini şi de miozotis. Priveliştile se întind de jur împrejur liniştite şi bogate; casa de cărămidă străpunge cu hornurile ei, din care iese un fum albăstrui, o platoşă groasă de pomişori cu frunze verzi şi bobiţe roşii: copilul, îmbrăcat într-o bluză stacojie, apare şi dispare prin ierburile înalte, ca o floare de mac ce se mişcă în bătaia vântului. Berbecii mari, albi, rumegă cu ochii închişi la umbra plopilor pitici, şi, din loc în loc, pescăruşul, cu penajul de aur şi smarald, aleargă ca o minge vrăjită pe deasupra apei şi zvântură cu neastâmpărul său undiţa semenului omenesc, pescarul, care pândeşte, aşezat pe marginea luntrii, linul şi lostriţa.

Deasupra acestui paradis, alcătuit din umbră deasă şi din lumină blândă, se înalţă clădirea de la Hampton-Court, zidită de Wolsey, loc de odihnă pe care orgoliosul cardinal îl întocmise ca să fie râvnit chiar şi de un rege şi pe care a fost silit, ca un curtean fricos ce era, să i-l dea stăpânului său, Henric al VlII-lea, care-şi încruntase sprânceana de invidie şi de lăcomie de îndată ce dăduse cu ochii de noul castel. Hampton-Court, cu zidurile sale de cărămidă, cu ferestrele sale mari, cu frumoasele lui garduri de fier, Hampton-Court, cu miile sale de turnuleţe şi clopotniţe bizare, cu terase discrete şi cu fântâni interioare asemenea celor de la Alhambra, Hampton-Court e leagănul trandafirilor, al iasomiei şi al clematitelor. E bucuria ochilor şi a mirosului, e cadrul cel mai fermecător al tabloului de dragoste pe care-l desfăşura aici Carol al II-lea, printre voluptuoasele picturi ale lui Tizian, Pordenone şi Van Dyck, el care păstra în galeria sa portretul lui Carol I, regele martir, iar în tapetele de lemn găurile gloanţelor puritane trase de soldaţii lui Cromwell, la 24 august 1648, atunci când îl aduseseră pe Carol I ca prizonier la Hampton-Court.

Aici îşi stabilise curtea sa acest rege pururi beat de plăceri, acest rege poet prin dorinţele lui, acest nenorocit de odinioară, care îşi plătea cu o zi de voluptate fiecare minut scurs altădată în deznădejde şi mizerie. Dar nu iarba moale de la Hampton-Court, atât de moale încât credeai că păşeşti pe covoare de catifea, nu brazdele de flori dese ce învăluiau trunchiul fiecărui arbore şi formau culcuşuri pentru trandafirii înalţi de douăzeci de picioare ce se răspândeau în văzduh ca nişte jerbe de foc, nu teii uriaşi ale căror crengi se plecau până la pământ ca ramurile unor sălcii şi ascundeau sub umbra sau mai degrabă sub pletele lor bogate orice iubire şi orice reverie, nu acestea erau frumuseţile pe care le îndrăgea Carol al II-!ea în superbul lui palat de la Hampton-Court. Poate îi plăceau mai cu deosebire lacurile acelea roşcate, asemenea undelor Mării Caspice, cu suprafeţele lor întinse, încreţite de un vântişor răcoros, vălurile ca părul Cleopatrei, apele acelea acoperite cu frunze late şi cu nuferi albi, ale căror flori vânjoase se întredeschid pentru a lăsa să se vadă cum germinează înăuntru ouşorul de aur sclipitor în adâncul învelişului lăptos, apele acelea misterioase şi pline de şoapte, pe deasupra cărora plutesc lebede negre şi răţuşte lacome, cu pieptul îmbrăcat într-un pufuşor de mătase, ce vânează pururi musculiţele aninate pe firişoare de stânjenei sau

brotăceii ascunşi sub perdeaua de lintiţă verde. Poate că-i plăceau, de asemenea, brusturii stufoşi, cu frunzi-şul lor bălţat, punţile zâmbitoare întinse peste canaluri, ciutele ce smulgeau iarba pe aleile nesfârşite şi codobaturile ce săreau în zboruri scurte pe marginea tufişurilor şi a pâlcurilor de trifoi. Fiindcă erau de toate în parcul de la Hampton-Court; erau, mai ales, tufe întregi de trandafiri albi ce se ridicau de-a lungul spalierelor pentru a-şi înclina apoi către pământ neaua lor mirositoare; şi mai ales erau acolo sicomori bătrâni, cu trunchiuri îmbrăcate în verdeaţă, ce-şi îngropau rădăcinile într-o poetică şi bogată holdă de ierburi. Dar nu, ceea ce-i plăcea mai mult lui Carol al II-lea în parcul de la Hampton-Court erau umbrele îmbietoare ce se lăsau după-amiaza de-a lungul teraselor, atunci când, ca şi Ludovic al XIV-lea, punea să li se zugrăvească frumuseţea în marele său cabinet, graţie unuia din cele mai destoinice peneluri ale epocii sale, peneluri ce ştiau să aştearnă pe pânză o rază scăpată din atâţia ochi fermecaţi de dulcea licoare a iubirii.

În ziua când poposim la Hampton-Court, cerul e limpede şi senin aproape ca cerul Franţei; aerul e încropit de o căldură umedă, muşcatele, măzărichea mirositoare, broşteanul şi eliotropul, risipite cu miile prin răzoare, umplu văzduhul cu miresmele lor îmbătătoare. Este ceasul unu după-amiază. Regele, întors de la vânătoare, a luat dejunul, i-a făcut o vizită ducesei de Castelmaine, metresa recunoscută, şi, după această dovadă de fidelitate, îşi poate îngădui până seara diverse infidelităţi, după bunul său plac.

Întreaga curte zburdă şi se desfată. Este vremea când doamnele cer cu toată seriozitatea gentilomilor să-şi spună părerea despre cutare sau cutare picior mai mult sau mai puţin drăgălaş, după cum e încălţat cu un ciorap de mătase roză sau cu un ciorap de mătase verde. E vremea când Carol al II-lea declară că o femeie nu poate avea trecere fără ciorapii de mătase verde, dat fiind că domnişoara Lucy Stewart poartă ciorapi de această culoare.

În timp ce regele îşi împărtăşeşte astfel preferinţele sale, vom vedea pe aleea de fagi din faţa terasei o tânără doamnă într-un veşmânt de culoare sobră, mergând la un pas în urma unui alt veşmânt de culoare liliachie, cu dungi de un albastru mai întunecat. Ele străbat pajiştea de gazon, în mijlocul căreia se înalţă o frumoasă fântână cu sirene de bronz şi se îndreaptă,

vorbind, spre terasă, de-a lungul căreia, de la intrarea de cărămidă roşie, se desfac spre parc mai multe cabine de forme diferite; dar cum aceste cabine sunt mai toate ocupate, cele două femei trec mai departe: una înroşindu-se, cealaltă dând gânditoare din cap.

— Unde ne ducem, Stewart? o întrebă cea mai tânără dintre cele două femei pe însoţitoarea ei.

— Draga mea Graffton, ne ducem, vezi bine, acolo unde ne îndeamnă paşii tăi.

— Ai mei?

— Bineînţeles, ai tăi! La capătul palatului, spre banca aceea unde tânărul francez aşteaptă şi suspină.

Miss Mary Graffton se opri deodată.

— Nu, nu — zise ea — nu merg într-acolo.

— Pentru ce?

— Să ne întoarcem, Stewart.

— Dimpotrivă, să mergem acolo şi să ne lămurim.

— Asupra cărui lucru?

— Dacă vicontele de Bragelonne ia parte la toate plimbările tale, după cum tu iei parte la toate plimbările lui.

— Şi din asta tragi concluzia că mă iubeşte sau că-l iubesc?

— De ce nu? E un gentilom foarte plăcut. Sper că nu mă aude nimeni — zise miss Lucy Stewart, întorcând capul cu un surâs ce arăta, de altfel, că îngrijorarea ei nu era prea mare.

— Nu, nu — răspunse Mary — regele e în cabinetul oval, împreună cu domnul de Buckingham.

— Oh, în legătură cu domnul de Buckingham, Mary...

— Ce?

— Mi se pare că s-a declarat cavalerul tău de când s-a reîntors din Franţa; ce-ţi spune inima în această privinţă?

Mary Graffton dădu din umeri.

— Bine, bine, îl voi întreba pe frumosul Bragelonne — zise Stewart râzând. Haide repede, să-l căutăm.

— Pentru ce te grăbeşti aşa?

— Am să-i spun ceva.

— Nu încă; ascultă-mă mai întâi. Numai tu poţi să mă desluşeşti, Stewart, tu care cunoşti micile taine ale regelui.

— Crezi asta?

— Ei, Doamne, dacă nici tu nu ştii, atunci cine ar putea să ştie? Spune, de ce domnul de Bragelonne se află în Anglia şi ce face el aici?

— Ceea ce face orice gentilom trimis de un rege la un alt rege.

— Fie; dar, vorbind serios, cu toate că nu ne pricepem nici una în politică, ştim totuşi destule lucruri pentru a ne da seama că domnul de Bragelonne nu are aici nici o misiune importantă.

— Ascultă — zise Stewart cu o gravitate afectată — pentru tine sunt în stare să trădez un secret de stat. Vrei să-ţi recit scrisoarea de prezentare dată de regele Ludovic al XIV-lea domnului de Bragelonne şi adresată maiestăţii sale regelui Carol al II-lea?

— Da, fireşte că vreau.

— Iat-o: "Fratele meu, îţi trimit un gentilom de la curtea mea, fiul cuiva care îţi e drag. Poartă-te frumos cu el, te rog şi fă-l să iubească Anglia".

— Aşa i-a scris?

— Cuvânt cu cuvânt... sau aproape. Nu răspund de formă, dar răspund de fond.

— Ei bine şi ce-ai dedus din asta, sau, mai degrabă, ce-a dedus regele?

— Că maiestatea sa franceză avea motivele sale să-l îndepărteze pe domnul de Bragelonne şi să-l însoare... în altă parte decât în Franţa.

— Astfel că, în virtutea acestei scrisori?...

— Regele Carol al II-lea l-a primit pe domnul de Bragelonne aşa cum ştii, cu toată strălucirea şi cu toată prietenia; i-a dat cea mai frumoasă cameră de la White-Hall şi cum tu eşti cea mai preţioasă persoană de la curtea lui, refuzându-i mai ales inima... haide, nu te înroşi... a voit să facă totul pentru a-ţi plăcea gentilomul francez, oferindu-i astfel un dar frumos. Iată pentru ce, tu, moştenitoarea a trei sute de mii de livre, tu, viitoare ducesă, tu, atât de frumoasă şi atât de bună, eşti silită să iei parte la toate plimbările pe care le face domnul de Bragelonne. Pe scurt, e un complot, un fel de conspiraţie. Dacă, deci, vrei să aprinzi focul, eu îţi pregătesc fitilul.

Miss Mary zâmbi cu acea expresie fermecătoare ce-i era proprie şi, strângând braţul însoţitoarei sale, zise:

— Fă-i plăcere regelui.

— Da, da; însă domnul de Buckingham e gelos. Ia seama! replică Stewart.

Abia fură rostite aceste cuvinte, că domnul de Buckingham ieşi din unul din pavilioanele de pe terasă şi, apropiindu-se gânditor de cele două femei, zise:

— Te înşeli, miss Lucy, nu, nu sunt gelos; iar dovada, miss Mary, e că iată-l acolo pe acela care ar trebui să fie pricina geloziei mele, vicontele de Bragelonne, care stă şi visează singur. Bietul băiat! Îngăduie deci să-i las în seamă graţioasa dumitale companie pentru câteva minute, dat fiind că eu am de vorbit ceva, în aceste câteva minute, cu miss Lucy Stewart. Apoi, înclinându-se către Lucy, spuse: Vrei să-mi faci onoarea de a-mi lua braţul şi a merge să-l salutăm pe rege, care ne aşteaptă?

Şi, cu aceste cuvinte, Buckingham, continuând să zâmbească, o apucă de mână pe miss Lucy Stewart şi o trase după el.

Rămasă singură, Mary Graffton, cu capul aplecat pe umăr, în acea atitudine de graţioasă moliciune caracteristică tinerelor englezoaice, stătu o clipă nemişcată, cu ochii aţintiţi la Raoul, dar parcă nehotărâtă asupra celor ce trebuia să facă. În sfârşit, după ce obrajii i se îmbujorară şi i se îngălbeniră clipă de clipă, trădând lupta ce se dădea în inima ei, păru să ia o hotărâre şi înaintă cu pas sigur spre banca unde stătea Raoul şi unde, după cum s-a spus, visa de unul singur.

Zgomotul paşilor lui miss Mary, oricât de slab ar fi fost pe covorul de verdeaţă, îl trezi din visare pe Raoul; el întoarse capul, o zări pe tânăra fată şi porni în întâmpinarea acestei tovarăşe de singurătate pe care un destin fericit i-o scotea în cale.

— Am fost trimisă la dumneata, domnule — zise Mary Graffton — mă primeşti?

— Şi cui trebuie să-i fiu recunoscător pentru o asemenea bucurie, domnişoară? întrebă Raoul.

— Domnului de Buckingham — răspunse Mary, încercând să pară cât mai voioasă cu putinţă.

— Domnului de Buckingham, care caută cu atâta pasiune preţioasa dumneavoastră companie?! Domnişoară, să vă cred oare?

— Într-adevăr, domnule, vezi şi dumneata, totul conspiră pentru ca să petrecem împreună cea mai bună sau, mai curând, cea mai lungă parte a zilelor de aici. Ieri, regele însuşi mi-a poruncit să mă aşez lângă dumneata, la masă; astăzi, domnul

de Buckingham este cel care m-a rugat să viu să stau cu dumneata pe această bancă.

— Şi el s-a retras ca să-mi lase mie locul? întrebă Raoul, oarecum fâstâcit.

— Priveşte colo, la capătul aleii: el dispare împreună cu miss Stewart. Şi în Franţa oamenii dau dovadă de asemenea bunăvoinţă, domnule viconte?

— Domnişoară, mi-ar fi greu să spun cum este în Franţa, căci de-abia dacă sunt francez. Am trăit prin mai multe ţări şi aproape totdeauna ca soldat; apoi am petrecut multă vreme la ţară; sunt un sălbatic.

— Nu te simţi bine în Anglia, nu-i aşa?

— Nu ştiu — răspunse Raoul pe gânduri şi scoţând un oftat.

— Cum, nu ştii?...

— Iertaţi-mă — spuse Raoul scuturând. din cap şi adunându-şi gândurile. Iertaţi-mă, n-am auzit ce-aţi întrebat.

— Oh — zise tânăra femeie oftând la rândul ei — ce rău a făcut ducele de Buckingham ca m-a trimis aici!

— Rău? rosti deodată Raoul. Aveţi dreptate: compania mea este posomorâtă şi vă plictisiţi alături de mine. Domnul de Buckingham a făcut rău dacă v-a trimis aici.

— Tocmai pentru aceea — replică tânăra femeie cu un glas vibrant şi plin de seriozitate — tocmai pentru că nu mă plictisesc alături de dumneata a făcut rău domnul de Buckingham că m-a trimis la dumneata.

Raoul roşi la rândul lui.

— Atunci — întrebă el — cum se face că domnul de Buckingham vă trimite să staţi cu mine şi cum se face că dumneavoastră înşivă veniţi aici? Domnul de Buckingham vă iubeşte şi-l iubiţi şi dumneavoastră...

— Nu — răspunse apăsat Mary — nu! Domnul de Buckingham nu mă iubeşte de loc, pentru că o iubeşte pe ducesa de Orléans; iar, în ceea ce mă priveşte, eu nu simt nimic pentru duce.

Raoul privi spre tânăra femeie cu uimire.

— Eşti cumva prieten cu domnul de Buckingham, viconte? întrebă ea.

— Domnul duce îmi face onoarea de a mă numi prietenul său de când ne-am cunoscut în Franţa.

— Atunci nu sunteţi decât nişte simple cunoştinţe?

— Nu, deoarece domnul duce de Buckingham e prietenul cel mai bun al unui gentilom la care cu ţin ca la un frate.

— Domnul conte de Guiche?

— Da, domnişoară.

— Care e îndrăgostit de ducesa de Orléans?

— O, cine v-a spus asta?

— Şi pe care ea îl iubeşte? continuă netulburată tânăra femeie.

Raoul îşi lăsă capul în jos; miss Mary Graffton adăugă cu un suspin:

— Amândoi sunt fericiţi!... Haide, părăseşte-mă, domnule de Bragelonne, căci domnul de Buckingham ţi-a dat mare belea pe cap trimiţându-mă să-ţi ţiu de urât. Inima dumitale e în altă parte şi abia dacă te înduri să-mi adresezi un cuvânt. Recunoaşte, recunoaşte... N-ar fi frumos din parte-ţi, viconte, dacă n-ai recunoaşte.

— Doamnă, recunosc.

Ea îl învălui cu o privire. Era atât de simplu şi atât de frumos, ochii lui aveau atâta limpezime, se citea în ei atâta blândă onestitate şi atâta hotărâre, încât unei femei distinse, aşa cum era miss Mary, nu i-ar fi putut trece prin cap că tânărul acesta ar putea fi un nesimţit sau un neghiob. Dar vedea limpede că el iubeşte cu toată patima inimii lui o altă femeie.

— Da, înţeleg — zise ea — eşti îndrăgostit de cineva din Franţa.

Raoul se înclină.

— Ducele cunoaşte această iubire?

— Nimeni nu ştie nimic — răspunse Raoul.

— Atunci mie de ce mi-ai spus?

— Domnişoară...

— Haide, vorbeşte.

— Nu pot.

— Dacă-i aşa, am să caut să mă lămuresc singură. Nu vrei să-mi spui nimic întrucât eşti încredinţat acum că eu nu-l iubesc pe duce, întrucât îţi închipui că m-aş fi putut îndrăgosti de dumneata, întrucât eşti un gentilom plin de inimă şi de simţire şi, în loc să iei, măcar ca să te distrezi o clipă, o mână ce se apropie de a dumitale, în loc să-i zâmbeşti gurii mele care îţi zâmbeşte, preferi, dumneata care eşti tânăr, să-mi spui, mie, care sunt frumoasă: "Iubesc pe cineva din Franţa". Ei bine, îţi mulţumesc, domnule de Bragelonne, eşti un nobil gentilom şi

tocmai de aceea te iubesc şi mai mult... cu prietenie. Şi acum să nu mai vorbim de mine, să vorbim despre dumneata. Uită că miss Graffton ţi-a vorbit despre ea; spune-mi de ce eşti trist şi de ce pari şi mai trist de câteva zile încoace?

Raoul fu mişcat până în adâncul sufletului de accentul atât de blând şi atât de duios al glasului ei; nu putea găsi un singur cuvânt ca să răspundă. Fata îi veni şi de astă dată în ajutor.

— Plânge-mă — zise ea. Mama mea era franceză. Pot deci spune că şi eu sunt franceză prin sânge şi suflet. Dar deasupra acestei însuşiri stăruie necontenit ceaţa şi tristeţea Angliei. Uneori am visuri de aur şi de fericiri neîntrecute; deodată însă se lasă ceaţa şi-mi întunecă toate visurile. Şi de data asta s-a întâmplat la fel. Iartă-mă, ţi-am vorbit destul; dă-mi mâna şi povesteşte-mi amărăciunile dumitale ca unei prietene.

— Sunteţi franceză aţi spus, franceză prin sânge şi suflet?

— Da şi repet nu numai că mama era franceză, dar cum tatăl meu, prieten cu regele Carol I, se refugiase în Franţa în timpul cât a ţinut procesul prinţului, ca şi în timpul cât a trăit Protectorul, am fost crescută la Paris. O dată cu restaurarea regelui Carol al II-lea, tatăl meu s-a reîntors în Anglia, pentru a muri aici la scurt timp după aceea, bietul părinte! Atunci, regele Carol m-a făcut ducesă şi mi-a întregit moştenirea.

— Şi mai aveţi vreo rudă în Franţa? întrebă Raoul cu un adânc interes.

— Am o soră, mai mare decât mine cu şapte sau opt ani, căsătorită în Franţa, dar acum e văduvă; se numeşte doamna de Bellière.

Raoul făcu o mişcare de surprindere.

— O cunoşti?

— Am auzit rostindu-se numele ei.

— E îndrăgostită şi ea, iar în ultimele scrisori îmi spune că e fericită; ceea ce înseamnă că este iubită. Eu, după cum ţi-am spus, domnule de Bragelonne, am pe jumătate sufletul ei, dar nici măcar pe jumătate din fericirea ei. Dar să vorbim despre dumneata. Pe cine iubeşti în Franţa?

— O fată dulce şi neprihănită ca un crin.

— Dar, dacă şi ea te iubeşte, pentru ce eşti trist?

— Mi s-a spus că nu mă mai iubeşte.

— Şi sper că nu crezi, nu-i aşa?

— Cel care mi-a scris n-a semnat scrisoarea.

— Un denunţ anonim! Oh, asta e o trădare! zise miss Graffton.

— Iată — zise Raoul arătându-i fetei biletul pe care-l citise de o sută de ori.

Mary Graffton luă biletul şi citi:

"Viconte — glăsuia scrisoarea — faci bine că petreci acolo, în mijlocul frumoaselor doamne de la curtea regelui Carol al II-lea, căci, la curtea regelui Ludovic al XIV-lea, citadela iubirii dumitale e luată cu asalt. Rămâi deci pentru totdeauna la Londra, sărmane viconte, sau întoarce-te cât mai repede la Paris."

— Fără nici o semnătură? zise miss Mary.

— Nici una.

— Atunci nu lua în seamă cele scrise aici.

— Nu le iau; dar iată o a doua scrisoare.

— De la cine?

— De la domnul de Guiche.

— Oh, asta e altceva! Şi această scrisoare ce spune?

— Citiţi.

"Prietene dragă, sunt rănit, bolnav. Revino, Raoul, revino!
DE GUICHE"

— Şi ce-ai de gând să faci? întrebă tânăra fată cu o strângere de inimă.

— Intenţia mea, primind aceste scrisori, era să cer numaidecât îngăduinţa regelui ca să plec.

— Şi când ai primit această scrisoare?

— Alaltăieri.

— E trimisă din Fontainebleau.

— E ciudat, nu-i aşa? Curtea se află la Paris, în sfârşit, m-am dus la rege. Dar când i-am vorbit de plecarea mea, el a început să râdă şi mi-a spus: "Domnule ambasador, ce te îndeamnă să pleci? Te cheamă cumva stăpânul dumitale?" M-am înroşit, n-am ştiut ce să răspund; căci, într-adevăr, regele m-a trimis aici şi n-am primit nici un ordin de reîntoarcere.

Mary îşi încruntă sprânceana, cu îngândurare.

— Şi te-ai hotărât să rămâi? întrebă ea.

— Trebuie, domnişoară.

— Dar aceea pe care o iubeşti?
— Ei bine?
— Ţi-a scris?
— Niciodată.
— Niciodată! Oh, atunci nu te iubeşte oare?
— Cel puţin nu mi-a scris nimic de când am plecat încoace.
— Dar înainte îţi scria?
— Uneori... Oh, sper că va fi fost împiedicată de ceva.
— Iată-l pe duce: tăcere!

Într-adevăr, Buckingham reapăru la capătul aleii, singur şi surâzător; se apropie încet şi le întinse mâna celor doi vorbitori.

— V-aţi înţeles? li se adresă el.
— Cu privire la ce? întrebă Mary Graffton.
— Asupra a ceea ce poate să te facă fericită, dragă Mary, iar pe Raoul să-l facă mai puţin nenorocit.
— Nu înţeleg ce vrei să spui, milord — zise Raoul.
— Iată părerea mea, miss Mary. Vrei s-o exprim de faţă cu domnul?

Şi zâmbi.

— Dacă vrei să spui — răspunse fata cu mândrie — că eram dispusă să-l iubesc pe domnul de Bragelonne, e de prisos, căci i-am spus-o.

Buckingham stătu o clipă pe gânduri, apoi, fără a se fâstâci, aşa cum se aştepta ea, zise:

— Te cunosc ca un spirit delicat şi mai ales ca un suflet cinstit, de aceea te-am lăsat cu domnul de Bragelonne, a cărui inimă bolnavă s-ar putea vindeca în mâinile unui medic ca dumneata.
— Dar, milord, înainte de a vorbi de inima domnului de Bragelonne, vorbeşte-mi de a dumitale. Vrei să vindec două inimi dintr-o dată?
— Ai dreptate, miss Mary, dar dă-mi voie să-ţi spun că eu am pus capăt oricărei speranţe zadarnice, recunoscând că rana mea e nevindecabilă.

Mary se gândi o clipă.

— Milord — zise ea — domnul de Bragelonne e un om fericit. Iubeşte şi e iubit. Dânsul n-are deci nevoie de un medic ca mine.
— Domnul de Bragelonne — răspunse Buckingham — e în ajunul unei boli grave şi are nevoie, mai mult decât oricând, ca cineva să se îngrijească de inima lui.

— Explicaţi-vă, milord — zise Raoul tresărind.

— Am să mă explic încetul cu încetul; dar, dacă doreşti, pot să-i spun lui miss Mary ceea ce dumneata nu e bine să auzi.

— Milord, mă faceţi să sufăr cumplit; milord, dumneavoastră ştiţi ceva.

— Ştiu că miss Mary Graffton e cel mai încântător leac pe care o inimă bolnavă l-ar putea întâlni în cale.

— Milord, ţi-am spus că vicontele de Bragelonne iubeşte pe altcineva — zise tânăra fată.

— Se înşală.

— Prin urmare ştiţi, domnule duce? Ştiţi că mă înşel?

— Atunci spune, pe cine iubeşte? strigă tânăra fată.

— Iubeşte o femeie nevrednică de el — răspunse liniştit Buckingham, cu acea flegmă pe care numai un englez poate să o pună în vorbele şi simţămintele sale.

Miss Mary Graffton scoase un ţipăt uşor, care, nu mai puţin decât cuvintele rostite de Buckingham, făcu să apară în obrajii lui Bragelonne paloarea nedumeririi şi tremurul spaimei.

— Duce — zise el — aţi rostit acum asemenea cuvinte, încât, fără să mai întârzii o clipă, mă duc să caut explicaţia la Paris.

— Vei rămâne aici — zise Buckingham.

— Eu?

— Da, dumneata.

— Cum asta?

— Fiindcă nu ai dreptul să pleci şi fiindcă nu poţi părăsi îndatoririle faţă de un rege pentru o femeie, fie ea chiar demnă de a fi iubită, aşa cum este miss Mary Graffton.

— Atunci, lămuriţi-mă.

— O voi face. Dar vei rămâne?

— Da, dacă îmi vorbiţi deschis.

Aici ajunseseră şi fără îndoială că Buckingham avea de gând să spună nu tot ce se întâmplase, dar tot ce ştia el, când un valet al regelui apăru la capătul terasei şi se îndreptă spre pavilionul unde se afla regele cu miss Lucy Stewart. Valetul mergea înaintea unui curier prăfuit, ce părea că numai de câteva clipe coborâse din şa.

— Un curier din Franţa! Curierul *Doamnei*! exclamă Raoul, recunoscând livreaua ducesei.

Valetul şi curierul se anunţară la rege, în timp ce ducele şi miss Graffton schimbară o privire plină de înţeles.

Capitolul XLVI

Curierul *Doamnei*

Carol al II-lea era pe cale de a-i dovedi, sau încerca să-i dovedească lui miss Stewart că nu se gândea decât la ea; în consecinţă, îi făgăduise o dragoste asemenea aceleia pe care bunicul său, Henric al IV-lea, o avusese pentru frumoasa Gabrielle. Din nefericire pentru Carol al II-lea, nimerise o zi proastă, o zi în care miss Stewart îşi pusese în gând să-l facă gelos cu orice preţ. De aceea, la făgăduinţele lui, în loc să se înduioşeze, aşa cum spera regele, ea izbucni în hohote de râs.

— Oh, sire, sire — zise ea continuând să râdă — dacă aş avea nefericita idee de a vă cere o dovadă a acestei dragoste, mi-ar fi foarte uşor să văd că minţiţi.

— Ascultă — îi spuse Carol — cunoşti pânzele de Rafael pe care le am eu; ştii cât de mult ţin la ele; toată lumea mi le râvneşte. Mai ştii încă ceva: că tatăl meu le-a cumpărat prin Van Dyck. Vrei să ţi le trimit chiar astăzi dumitale?

— Oh, nu! răspunse fata. Păstraţi-le la voi, sire, eu nu am loc pentru astfel de oaspeţi.

— Atunci am să-ţi dăruiesc Hampton-Court, ca să ai unde să întinzi aceste pânze.

— Fiţi mai puţin generos, sire şi iubiţi o vreme cât mai îndelungată, iată tot ceea ce vă cer.

— Te voi iubi totdeauna; nu e destul?

— Râdeţi, sire.

— Vrei oare să plâng?

— Nu; dar aş vrea să vă văd puţin mai melancolic.

— Slavă Domnului, frumoasa mea, am fost destul melancolic: paisprezece ani de exil, de sărăcie, de mizerie; mi se pare că am plătit îndeajuns; şi apoi, tristeţea urâţeşte.

— Nu-i aşa, uitaţi-vă la tânărul francez.

— Ah, vicontele de Bragelonne! Şi dumneata îmi vorbeşti de el? E o pedeapsă de la Dumnezeu, toate înnebunesc după el, unele după altele. De altfel, el are şi de ce să fie trist.

— De ce, vreţi să-mi spuneţi?

— Ah, pentru asta ar trebui să-ţi dezvălui unele secrete de stat.

— Va trebui s-o faceţi dacă vreau eu, deoarece mi-aţi făgăduit să-mi împliniţi orice dorinţă.

— Ei bine, se plictiseşte în această ţară. Eşti mulţumită?

— Se plictiseşte?

— Da, ceea ce dovedeşte că e un neghiob.

— Cum, un neghiob?

— Fără îndoială. Pricepi? Îi dai voie să se îndrăgostească de miss Mary Graffton şi el se plictiseşte.

— Aşa! Se pare deci că dacă n-aţi fi iubit de miss Lucy Stewart, maiestatea voastră s-ar consola iubind-o pe miss Mary Graffton?

— Nu spun asta; mai întâi, ştii bine că Mary Graffton nu mă iubeşte; şi nimeni nu se consolează de o dragoste pierdută, decât printr-o nouă dragoste. Dar, încă o dată, nu de mine e vorba, ci de tânărul acesta. Se spune că aceea pe care a lăsat-o în urma lui e o Elenă, o Elenă dinainte de venirea lui Paris, bineînţeles.

— Aşadar, a părăsit pe cineva acest gentilom?

— Adică e părăsit.

— Bietul băiat! De fapt, aşa-i trebuie!

— Cum aşa-i trebuie?

— Da, pentru ce-a plecat?

— Crezi c-a făcut-o de plăcere?

— A fost deci silit?

— Din ordin, draga mea Stewart; a părăsit Parisul din ordin.

— Şi din al cui ordin?

— Ghiceşte.

— Al regelui?

— Exact.

— Ah, acum îmi deschideţi ochii.

— Dar să nu spui nimic nimănui, te rog.

— Ştiţi bine că, în privinţa discreţiei, sunt la fel ca un bărbat. Prin urmare, regele l-a trimis aici?

— Da.

— Şi, în lipsa lui, i-a luat iubita.

— Da; şi, închipuie-ţi, bietul băiat, în loc să-i mulţumească regelui, se lamentează.

— Să-i mulţumească regelui că i-a luat iubita? Ah, dar ceea ce spuneţi, sire, nu e deloc galant faţă de femei în general şi faţă de iubite în particular.

— Dar înţelege-mă, ce naiba! Dacă aceea pe care i-o răpeşte regele ar fi o miss Graffton sau o miss Stewart, i-aş da dreptate, l-aş găsi chiar că nu e destul de deznădăjduit; este însă vorba de o fată slabă şi şchioapă... Naiba s-o ia de fidelitate, cum se spune în Franţa! Să renunţi la una bogată pentru una săracă, s-o laşi pe aceea care te iubeşte pentru aceea care te înşală, s-a mai văzut oare asta vreodată?

— Credeţi că Mary doreşte cu adevărat să-i fie pe plac vicontelui, sire?

— Da, cred.

— Ei bine, vicontele se va obişnui în Anglia. Mary e o fată deşteaptă şi când ea vrea ceva, apoi vrea!

— Draga mea Stewart, ţine seama, numai dacă vicontele se va aclimatiza în ţara noastră! Nu mai de mult decât alaltăieri a venit să-mi ceară îngăduinţa de a pleca.

— Şi i-aţi refuzat-o?

— Te cred! Regele, fratele meu, ţine prea mult ca el să fie plecat, iar în ceea ce mă priveşte, am şi eu amorul meu propriu: să nu se spună într-o zi că l-am momit pe acest *young man* cu fata cea mai nobilă şi mai dulce din Anglia...

— Sunteţi galant, sire — zise miss Stewart cu un zâmbet fermecător.

— Nu e vorba de miss Stewart — adăugă regele — ea e o momeală regală şi întrucât eu m-am lăsat prins de ea, altul, sper, n-o să se mai prindă. Spun, deci, că nu-i voi fi făcut în zadar ochi dulci acestui tânăr; el va rămâne la noi, se va căsători aici, sau, Dumnezeu să mă ierte!...

— Şi sper că, odată căsătorit, în loc să se supere pe maiestatea voastră, dimpotrivă, îi va fi recunoscător; căci toată lumea de aici caută să-i fie pe plac, până şi domnul de Buckingham, care, lucru de necrezut, e umbrit de el.

— Ba până şi miss Stewart, care-l socoteşte un cavaler încântător.

— Ascultaţi, sire, aţi lăudat-o destul în faţa mea pe miss Graffton, lăsaţi-mi-l şi mie puţin pe Bragelonne. Dar, fiindcă a venit vorba, de câtva timp sunteţi, sire, de o bunătate care mă surprinde: vă gândiţi la cei ce nu sunt de faţă, iertaţi jignirile, sunteţi aproape desăvârşit. Cum se face asta?

Carol al II-lea prinse a zâmbi.

— Asta din pricină că admiţi să fii iubită — zise el.

— Oh, trebuie să fie un alt motiv.

— Într-adevăr, vreau să-l îndatorez pe fratele meu Ludovic al XIV-lea.

— Mai căutaţi unul.

— Ei bine, adevăratul motiv este că Buckingham mi l-a recomandat pe acest tânăr şi mi-a spus: "Sire, sunt gata să renunţ la miss Graffton în favoarea vicontelui de Bragelonne; faceţi ca mine".

— Oh, ducele e, orice s-ar spune, un gentilom demn de laudă.

— Ei, haide, te aprinzi acum pentru Buckingham. Se pare că vrei să mă chinuieşti cu tot dinadinsul astăzi.

În acel moment cineva bătu uşor în uşă.

— Cine îşi îngăduie să ne tulbure? zise Carol al II-lea, nemulţumit.

— Într-adevăr, sire, iată unul *care îşi îngăduie* cea mai mare cutezanţă şi, pentru a vă pedepsi... şi se duse să deschidă uşa. Ah, e un mesager din Franţa! vesti miss Stewart.

— Un mesager din Franţa! se miră regele. Din partea surorii mele, poate?

— Da, sire — zise uşierul — un mesager foarte important.

— Să intre, să intre — răspunse Carol al II-lea.

Curierul intră.

— Aduci vreo scrisoare din partea ducesei de Orléans? întrebă regele.

— Da, sire — răspunse curierul — şi atât de grabnică încât am avut nevoie de numai douăzeci şi şase de ore ca s-o înmânez maiestăţii voastre, dar am pierdut trei sferturi de ceas la Calais.

— Ţi se va recunoaşte acest zel — rosti regele şi deschise scrisoarea. Apoi se porni să râdă cu hohote. Dumnezeu să mă ierte — zise el — dar nu mai înţeleg nimic!

Şi reciti scrisoarea pentru a doua oară.

Miss Stewart se prefăcea cu totul nepăsătoare, deşi era mistuită de curiozitate.

— Francis — îi spuse regele valetului său — vreau ca acest vrednic băiat să fie ospătat şi primit cum se cuvine, iar mâine-dimineaţă, când se va trezi, să găsească la căpătâiul lui o pungă cu cincizeci de ludovici.

— Sire!

— Du-te, prietene, du-te! Sora mea a avut dreptate să-ţi spună să te grăbeşti: e o chestiune ce nu suferă întârziere.

Şi începu să râdă mai tare ca înainte. Mesagerul, valetul de cameră şi miss Stewart însăşi nu ştiau ce să mai creadă.

— Ah — făcu regele răsturnându-se în fotoliu — şi când mă gândesc că ai dat gata pe drum... câţi cai?

— Doi.

— Doi cai pentru a aduce această veste! Foarte bine; du-te, prietene, du-te.

Curierul ieşi împreună cu valetul de cameră. Carol al II-Iea se duse la fereastră, o deschise şi, aplecându-se în afară, strigă de acolo:

— Duce, duce de Buckingham, scumpul meu Buckingham, vino, te rog!

Ducele se grăbi să răspundă la chemare; dar, ajuns în pragul uşii şi văzând-o pe miss Stewart, şovăi să intre.

— Haide, vino şi închide uşa, duce.

Ducele se supuse şi, văzându-l pe rege cuprins de atâta voioşie, se apropie surâzând şi el.

— Ei bine, scumpul meu duce, unde-ai ajuns cu francezul tău?

— M-a adus, sire, la cea mai deplină deznădejde.

— Ei, pentru ce?

— Pentru că adorabila miss Graffton vrea să se mărite cu dânsul şi el nu vrea.

— Dar acest francez e un adevărat beoţian! strigă miss Stewart. Să spună *da*, sau să spună *nu* şi să se termine odată!

— Dar — răspunse Buckingham cu toată seriozitatea — ştiţi, sau ar trebui să ştiţi, doamnă, că domnul de Bragelonne iubeşte pe altcineva.

— Atunci — zise regele venind în ajutorul lui miss Stewart — nimic mai simplu: să spună *nu*.

— Oh, am încercat să-i dovedesc că face o greşeală dacă n-ar spune *da*.

— I-ai mărturisit cumva că La Vallière îl înşală?

— Vai, da, foarte limpede.

— Şi ce-a făcut?

— A sărit în sus, gata să zboare peste canal.

— În sfârşit — zise miss Stewart — bine că a făcut ceva; credeţi-mă, ăsta e un semn încurajator.

— Eu însă — continuă Buckingham — l-am oprit şi l-am dat în seama lui miss Mary; acum sper că n-o să mai plece, aşa cum avea de gând.

— Avea de gând să plece? exclamă regele.

— O clipă m-am îndoit că vreo putere omenească ar fi în stare să-l oprească; dar miss Mary l-a învăluit cu toată privirea ei: o să rămână aici.

— Ei bine, iată ceea ce face să te înşeli, Buckingham — zise regele izbucnind în râs. Acest nenorocit e predestinat.

— Predestinat la ce?

— Să fie înşelat, ceea ce n-ar fi nimic; dar văzând că e, asta înseamnă mult.

— Cu atâta depărtare şi cu ajutorul lui miss Graffton, lucrurile s-ar putea îndrepta.

— Ei bine, nu; aici nu mai poate fi vorba nici de depărtare, nici de miss Graffton. Bragelonne va pleca la Paris peste un ceas.

Buckingham tresări, miss Stewart făcu ochii mari.

— Dar, sire, maiestatea voastră ştie prea bine că aşa ceva nu se poate — zise ducele.

— Adică, dragul meu Buckingham, nu se mai poate acum să se întâmple altfel.

— Sire, închipuiţi-vă că acest tânăr e un adevărat leu.

— Asta vreau şi eu, Villiers.

— Şi că furia lui e cumplită.

— Nu spun nu, prietene.

— Dacă îşi va vedea nenorocirea de aproape, va fi cu atât mai rău pentru acel care i-a pricinuit-o.

— Mă rog; şi ce vrei să fac?

— De-ar fi vorba chiar de rege — accentuă Buckingham — şi n-aş putea răspunde pentru el.

— Oh, regele îşi are muşchetarii săi care-l păzesc — zise Carol netulburat. Eu ştiu asta, eu care am făcut anticameră la el, la Blois. Îl are pe domnul d'Artagnan. Eh, ăsta da paznic! Nu mi-ar păsa, crede-mă, de douăzeci de furii ca aceea a lui Bragelonne al tău, dacă aş avea patru paznici ca domnul d'Artagnan.

— Oh, dar maiestatea voastră, care e atât de bună, să se gândească puţin — zise Buckingham.

— Poftim — răspunse Carol al II-lea, întinzându-i ducelui scrisoarea — citeşte şi răspunde-mi: ce-ai face tu în locul meu?

Buckingham luă cu un gest domol scrisoarea *Doamnei* şi citi aceste cuvinte, tremurând de emoţie:

"Pentru tine, pentru mine, pentru onoarea şi binele tuturor, trimite-l imediat în Franţa pe domnul de Bragelonne.
Sora ta devotată,
HENRIETTE."

— Ce zici de asta, Villiers?

— Pe cinstea mea, sire, nu mai spun nimic — răspunse ducele stupefiat.

— Mă vei sfătui oare, tocmai tu — întrebă regele cu un aer binevoitor — să n-o ascult pe sora mea când îmi vorbeşte cu atâta stăruinţă?

— Oh, nu, nu, sire. Şi totuşi...

— N-ai citit *post-scriptum*-ul, Villiers; e sub îndoitură şi mi-a scăpat şi mie la început; citeşte-l.

Ducele dezdoi un capăt al hârtiei, unde se ascundea acest rând:

"Mii de amintiri celor care mă iubesc."

Fruntea palidă a ducelui se lăsă în jos; scrisoarea îi tremura între degete, ca şi cum hârtia ar fi devenit grea ca plumbul.

Regele aşteptă o clipă, apoi, văzând că Buckingham rămânea tăcut, spuse:

— Să-şi urmeze deci soarta lui, aşa cum noi o urmăm pe-a noastră; fiecare îşi are calvarul lui pe această lume; eu l-am avut pe-al meu, l-am avut şi pe-al alor mei: am purtat două cruci pe umeri. Dar acum, la naiba cu toate grijile! Du-te, Villiers, du-te şi adu-mi-l pe acest gentilom.

Ducele deschise uşa cu zăbrele a pavilionului şi, arătându-i regelui pe Raoul şi pe Mary care mergeau unul lângă altul, zise:

— Oh, sire, ce cruzime pentru această biată miss Graffton!

— Haide, haide, cheamă-l — îl îndemnă Carol al II-lea încruntându-şi sprâncenele negre. Toată lumea a devenit oare sentimentală aici? Aşa, uite-o şi pe miss Stewart care-şi şterge ochii de lacrimi. Ah, afurisit francez!

Ducele îl strigă pe Raoul şi, ducându-se s-o ia de mână pe miss Graffton, o trase în faţa cabinetului regelui.

— Domnule de Bragelonne — zise Carol al II-lea — parcă îmi ceruseşi, alaltăieri, îngăduinţa să te reîntorci la Paris.

— Da, sire — răspunse Raoul, pe care această introducere îl zăpăci la început.

— Ei bine, dragă viconte, mi se pare că te-am refuzat, aşa-i?

— Da, sire.

— Şi te-ai supărat pe mine?

— Nu, sire, căci maiestatea voastră s-a împotrivit, desigur, din motive întemeiate; maiestatea voastră e prea bună şi prea înţeleaptă pentru a nu face totul cu chibzuinţă.

— Ţi-am invocat, cred, acest motiv; că regele Franţei nu te rechemase — da?

— Da, sire, într-adevăr, asta mi-aţi răspuns.

— Ei bine, am stat şi m-am gândit, domnule de Bragelonne: dacă regele nu ţi-a fixat data reîntoarcerii, pe mine m-a rugat să-ţi fac cât mai plăcută şederea în Anglia; or, de vreme ce mi-ai cerut să pleci, înseamnă că şederea în Anglia nu-ţi face, pesemne, prea multă plăcere, aşa-i?

— N-am spus asta, sire.

— Nu; însă cererea dumitale arăta, cel puţin — zise regele — că şederea în altă parte ţi-ar face mai multă plăcere decât aceea de aici.

În acea clipa, Raoul se întoarse cu faţa spre uşă, în pragul căreia stătea rezemată miss Graffton, palidă şi întristată. Cu cealaltă mână se ţinea de braţul lui Buckingham.

— Nu răspunzi nimic — continuă Carol. Zicala franceză are dreptate: "Cine tace, consimte". Ei bine, domnule de Bragelonne, mă văd în măsură să-ţi îndeplinesc dorinţa: poţi pleca în Franţa oricând vei voi, nu mai am nimic împotrivă.

— Sire!... exclamă Raoul.

— Oh! murmură Mary strângând braţul lui Buckingham.

— Vei putea fi astă-seară la Dover — adăugă regele — fluxul începe la ceasurile două dimineaţa.

Raoul, nevenindu-i să creadă, bolborosi câteva cuvinte ce înclinau între mulţumiri şi iertăciuni.

— Îţi spun deci drum bun, domnule de Bragelonne şi îţi doresc multă fericire — zise regele ridicându-se. Fă-mi plăcerea şi păstrează, în amintirea mea, acest diamant, pe care-l pregătisem pentru un dar de nuntă.

Miss Graffton părea gata să cadă jos.

Raoul primi diamantul; în timp ce-l lua, simţea cum îi tremură genunchii. Adresă câteva cuvinte de mulţumire regelui, câteva cuvinte de măgulire lui miss Stewart, şi-l căută din ochi pe Buckingham, pentru a-şi lua rămas bun de la el. Regele se folosi de această clipă şi dispăru.

Raoul îl văzu pe duce încercând s-o încurajeze pe miss Graffton.

— Spune-i să rămână, domnişoară, te rog — murmură Buckingham.

— Îi spun să plece — răspunse miss Graffton, recăpătându-şi însufleţirea. Nu fac parte dintre acele femei care au mai multă mândrie decât inimă. Dacă cineva îl iubeşte în Franţa, să se întoarcă în Franţa şi să mă binecuvânteze, pe mine care l-am sfătuit să se ducă să-şi găsească fericirea acolo. Dacă, dimpotrivă, nu-l mai iubeşte, să se reîntoarcă aici, îl voi iubi şi atunci, iar nefericirea lui nu-l va scădea cu nimic în ochii mei. În însemnele casei mele sunt gravate aceste cuvinte, pe care Dumnezeu mi le-a sădit în inimă: *Habenti pacem, egenti cuncta* — "Bogaţilor puţin, săracilor totul".

— Mă îndoiesc, prietene — zise Buckingham — că vei găsi acolo fericirea pe care o laşi aici.

— Cred, sau cel puţin sper — răspunse Raoul cu un aer mohorât — că aceea pe care o iubesc e demnă de mine; dar, dacă e adevărat că port în suflet o dragoste nevrednică, aşa cum ai încercat să mă faci să înţeleg, domnule duce, o voi smulge din inima mea, chiar de-ar fi să-mi smulg o dată cu această dragoste şi inima din piept.

Mary Graffton îşi ridică ochii spre el cu o expresie de nemărginită milă. Raoul zâmbi cu tristeţe.

— Domnişoară — zise el — diamantul pe care mi l-a dăruit regele era pregătit pentru dumneata; dă-mi voie să ţi-l ofer. Dacă mă însor în Franţa, mi-l vei înapoia; dacă nu mă însor, păstrează-l.

Şi, salutând, se îndepărtă.

"Ce vrea să spună?" gândea Buckingham în timp ce Raoul strângea cu mult respect mâna de gheaţă a lui miss Mary. Miss Graffton înţelese privirea pe care Buckingham şi-o aţintise asupra ei.

— Dacă ar fi fost un inel de logodnă — zise ea — nu l-aş fi primit pentru nimic în lume.

— I-ai dat a înţelege, totuşi, că îl aştepţi.

— Oh, duce — rosti tânăra fată suspinând — o femeie ca mine nu poate fi niciodată o mângâiere pentru un bărbat ca el.

— Atunci crezi că nu se va mai întoarce?

— Niciodată — răspunse miss Graffton cu o voce sugrumată.

— Ei bine, eu îţi spun că va găsi acolo o fericire distrusă, o logodnică pierdută... onoarea lui însăşi pătată... Ce-i va rămâne, deci, ca să pună în locul dragostei dumitale? Oh, spune, Mary, dumneata care te cunoşti atât de bine?

Miss Graffton îşi puse mâna ei albă pe braţul lui Buckingham şi, în timp ce Raoul se îndepărta în goană pe aleea de tei, ea murmură cu o voce stinsă aceste versuri din *Romeo şi Julieta*:

Alege între a pleca şi-a trăi,
Sau între a rămâne şi-a muri.

Pe când silabisea ultimul cuvânt, Raoul dispăru în zare. Miss Graffton se întoarse acasă la dânsa mai palidă şi mai tăcută ca o umbră.

Buckingham se folosi de curierul care-i adusese regelui scrisoarea, pentru a-i scrie *Doamnei* şi contelui de Guiche.

Regele avusese dreptate. La ceasurile două dimineaţa, fluxul mării era în toi şi Raoul se îmbarcă pentru Franţa.

Capitolul XLVII

Saint-Aignan urmează sfatul lui Malicorne

Regele supraveghea executarea portretului domnişoarei de La Vallière cu o grijă ce pornea atât din dorinţa de a vedea că-i seamănă îndeaproape, dar şi cu scopul de a face ca lucrarea să ţină cât mai multă vreme. Trebuia să-l vezi cum urmărea penelul, cum aştepta terminarea unui plan sau rezultatul unei combinaţii de culoare şi cum îl sfătuia pe pictor să facă diferite modificări, la care acesta consimţea cu o supunere pornită

dintr-un adânc respect. Apoi, când pictorul, urmând sfatul lui Malicorne, întârzia puţin, sau când Saint-Aignan îşi făcea de lucru în altă parte, trebuia să vezi şi nimeni nu le vedea, tăcerile acelea pline de înţeles care uneau într-un singur suspin două suflete dornice să se înţeleagă şi totodată dornice de linişte şi de visare. Atunci minutele treceau ca sub puterea unei vrăji. Regele se apropia de iubita lui, învăluind-o în văpaia privirilor sale, în atingerea răsuflării lui. De se auzea un zgomot în anticameră; de sosea pictorul sau se reîntorcea Saint-Aignan cerându-şi scuze, regele începea să vorbească ceva, La Vallière îi răspundea repede, iar ochii lor îi spuneau favoritului că, în lipsa lui, îndrăgostiţii trăiseră împreună un veac. Într-un cuvânt, Ma-licorne, acest filozof fără voia lui, ştiuse să-i deschidă regelui pofta de a se bucura din plin, laolaltă cu senzaţia născută din certitudinea că e foarte fericit.

Nimic din ceea ce o îngrijora pe La Vallière nu se întâmplă. Nimeni nu bănui că, în timpul zilei, ea lipsea două sau trei ore din odaia sa. Se prefăcea că nu se simte bine cu sănătatea. Cei care veneau la dânsa băteau în uşă mai înainte de a intra. Malicorne, omul născocirilor năstruşnice, făurise un mecanism acustic prin care La Vallière era anunţată în apartamentul lui Saint-Aignan de vizitele pe care le primea în camera ei de sus. În felul acesta, fără să se vadă că a lipsit, fără să aibă nici un confident, se reîntorcea la dânsa, cu o mică întârziere ce le dădea de gândit poate unora, dar care înfrângea totuşi cu bărbăţie bănuielile celor mai înverşunaţi iscoditori.

Malicorne îi ceruse lui Saint-Aignan părerea a doua zi. Saint-Aignan se văzuse silit să declare că acest sfert de ceas de libertate îi dădea regelui o voioşie dintre cele mai fericite.

— Va trebui să îndoim doza — răspunse Malicorne — dar fără să se bage de seamă; să aşteptăm mai bine să dorească asta.

Şi acest lucru fu dorit aşa de repede, încât, într-o seară, în a patra zi, în momentul când pictorul îşi strângea uneltele, înainte ca Saint-Aignan să se fi întors, la intrarea lui în cameră Saint-Aignan zări pe faţa domnişoarei de La Vallière o umbră de nemulţumire pe care fata nu şi-o putuse ascunde. Regele fu mai puţin ascuns, el îşi arătă ciuda printr-o ridicare din umeri foarte semnificativă. La Vallière se înroşi atunci toată. "Bun! îşi spuse Saint-Aignan în gândul său. Domnul Malicorne va fi încântat astă-seară."

Într-adevăr, Malicorne fu încântat în seara aceea.

— E cât se poate de limpede — îi spuse el contelui — că domnişoara de La Vallière spera că veţi întârzia cel puţin zece minute.

— Iar regele o jumătate de ceas, scumpe domnule Malicorne.

— Aţi fi un rău slujitor al regelui — răspunse acesta — dacă i-aţi refuza maiestăţii sale această jumătate de ceas de mulţumire.

— Dar pictorul? obiectă Saint-Aignan.

— Voi avea grijă şi de asta — zise Malicorne. Lăsaţi-mă numai să mă călăuzesc după chipuri şi împrejurări; am şi eu metodele mele de magie, şi, pe când vracii măsoară cu astrolabul înălţimea soarelui, a lunii şi a constelaţiilor, eu mă mulţumesc să văd dacă ochii au cearcăne vinete, sau dacă gura descrie un arc concav sau convex.

— Atunci observă bine!

— N-aveţi nici o grijă.

Şi iscusitul Malicorne avu destule prilejuri să observe. Chiar în seara aceea, regele îi făcu o vizită *Doamnei*, împreună cu reginele şi acolo luă o mutră atât de posomorâtă, scoase nişte oftaturi atât de adânci şi o privi pe La Vallière cu nişte ochi atât de trişti, încât Malicorne îi şopti lui Montalais, la despărţire:

— Pe mâine!

Şi se duse să-l caute pe pictor acasă la el, în strada Jardins-Saint-Paul, spre a-l ruga să amâne şedinţa peste două zile.

Saint-Aignan nu era acasă, când La Vallière, acum obişnuită cu etajul de jos, ridică trapa şi coborâ. Regele, ca întotdeauna, o aştepta pe scară, cu un buchet de flori în mână; când ea apăru, o luă în braţe. La Vallière, foarte emoţionată, privi în jurul ei, dar nevăzându-l decât pe rege, nu spuse nimic.

Se aşezară. Ludovic, întins pe pernele de la picioarele ei, cu capul înclinat pe genunchii iubitei lui, simţindu-se ca într-un adăpost de unde nimeni nu putea să-l alunge, o privea cu nesaţ şi, ca şi cum s-ar fi irosit clipa când nimic nu mai putea să despartă aceste două suflete, fata, la rândul ei, începu să-l soarbă din ochi. Atunci, din ochii ei atât de blânzi şi atât de curaţi se desprinse o flacără ce ţâşnea necontenit şi ale cărei raze se îndreptau către inima regelui ei iubit, pentru a o încălzi mai întâi, pentru a o topi apoi cu totul.

Înfiorat de atingerea genunchilor ei tremurători, tresărind de fericire când Louise îi mângâia părul cu palma, regele se cufunda în această beţie dulce şi se temea că o să-i vadă intrând, dintr-o clipă în alta, fie pe pictor, fie pe Saint-Aignan. În această chinuitoare stare de nelinişte, el se străduia să izgonească patima ce-i răscolea sângele, chema somnul inimii şi al simţurilor, căuta să alunge realitatea întru totul pregătită, ca să alerge după o umbră.

Dar uşa nu se deschise nici pentru Saint-Aignan, nici pentru pictor; draperiile nici nu se mişcau măcar. O tăcere de mister şi de voluptate făcea să amuţească până şi păsărelele în coliviile lor aurite. Regele, nemaiputându-se stăpâni, întoarse capul şi îşi lipi gura fierbinte de cele două mâini împreunate ale fetei; La Vallière îşi pierdu judecata şi-şi strânse sub buzele iubitului ei mâinile cuprinse de nervozitate, Ludovic se răsuci pe genunchi, clătinându-se şi cum La Val-lière nu-şi mişcase capul, fruntea regelui ajunse în dreptul buzelor tinerei femei, care, în extazul ei, atinse cu un sărut fugar şi foarte uşor părul parfumat ce-i mângâia obrajii. Regele o cuprinse în braţe şi, fără ca ea să se împotrivească, schimbară cel dintâi sărut, sărutul acela arzător ce preface dragostea în delir.

Nici pictorul, nici Saint-Aignan nu apărură în ziua aceea.

Un fel de beţie apăsătoare şi dulce, care răcoreşte simţurile şi face să se scurgă prin vine, ca o otravă lentă, somnul, somnul acela plăcut şi moleşitor ca o viaţă fericită, coborî, asemenea unui nor, între viaţa trecută şi viaţa ce abia începea a celor doi îndrăgostiţi. În sânul acestui somn încărcat de visuri, un zgomot nedesluşit ce se auzea la etajul de sus o nelinişti uşor pe La Vallière, dar fără să o smulgă din vraja în care plutea. Totuşi, întrucât acest zgomot stăruia, cum devenea tot mai limpede, trezind-o la realitate pe tânăra femeie cuprinsă de beţia iluziei, ea se ridică speriată, încântătoare în răvăşirea ei şi spuse:

— Cineva mă aşteaptă sus. Ludovic, Ludovic, nu auzi?

— Ei, dar tu eşti aceea pe care o aştept eu şi pe care toţi ceilalţi o vor aştepta de acum încolo — zise regele cu dragoste.

Ea ridică însă puţin capul şi răspunse cu o privire în care străluceau două lacrimi mari:

— Da, o fericire furată pe ascuns! O putere ce se va feri mereu de ochii lumii! Mândria mea va trebui să tacă, la fel ca şi inima.

Zgomotul de sus se auzi din nou.

— Aud glasul lui Montalais — zise La Vallière.

Şi urcă repede scara. Regele urcă împreună cu ea, neputându-se hotărî s-o părăsească şi acoperindu-i cu sărutări mâinile, poalele rochiei.

— Da, da — repeta La Vallière, cu trupul ieşit pe jumătate prin deschizătură — da, e Montalais care mă cheamă; trebuie să se fi întâmplat ceva important.

— Atunci, du-te, iubirea mea — îi şopti regele — dar întoarce-te cât mai degrabă.

— Oh, astăzi nu! Cu bine! Cu bine!

Şi se mai aplecă o dată pentru a-şi săruta iubitul, apoi dispăru.

Montalais o aştepta, într-adevăr, foarte neliniştită, foarte palidă.

— Iute, iute — îi strigă ea — îi aud urcând.

— Pe cine? Cine urcă?

— El! Ah, prevăzusem asta!

— Dar cine el? Mă faci să mor!

— Raoul — murmură Montalais.

— Eu, da, eu! răsună un glas voios pe ultimele trepte ale scării principale.

La Vallière scoase un ţipăt cumplit şi se retrase spre mijlocul camerei.

— Iată-mă, iată-mă, dragă Louise — zise Raoul alergând spre ea. Oh, ştiam că mă iubeşti mereu!

La Vallière făcu un gest de groază, apoi un alt gest de blestem; încercă să spună ceva, dar nu fu în stare să articuleze decât atât:

— Nu! Nu! Şi căzu în braţele lui Montalais, murmurând: Nu te apropia de mine!

Montalais îi făcu un semn lui Raoul, care, împietrit în pragul uşii, se ferea să mai înainteze spre interiorul camerei. Apoi, aruncându-şi ochii către paravan, Montalais şopti:

— Oh, nesocotito! N-ai tras capacul la loc!

Şi se retrase în colţul camerei, pentru a trage mai întâi paravanul, apoi pentru a lăsa, în dosul paravanului, capacul. Dar din deschizătură se ridică regele, care auzise ţipătul domnişoarei de La Vallière şi-i venea în ajutor. El căzu în genunchi în faţa ei, copleşind-o cu întrebări pe Montalais, care începea să-şi piardă capul.

Dar în clipa când regele cădea în genunchi, un răcnet de durere se auzi dincolo de uşă şi un zgomot de paşi pe coridor. Regele vru să alerge şi să vadă cine scosese acest răcnet, ai cui erau acei paşi. Montalais încercă să-l oprească, dar în zadar. Regele, părăsind-o pe La Vallière, se îndrepta spre uşă; Raoul era însă departe, astfel că regele nu mai văzu decât o umbră ce dădea colţul coridorului.

Capitolul XLVIII

Doi vechi prieteni

În timp ce la curte fiecare se gândea la treburile sale, dincolo de Piaţa Grevei un bărbat se îndrepta pe furiş spre o casă pe care noi o cunoaştem mai de mult, căci am văzut-o, într-o zi de răscoală, asediată de către d'Artagnan. Această casă avea intrarea principală prin piaţa Baudoyer. Destul de mare, înconjurată de grădini, închisă în partea dinspre strada Saint-Jean de ateliere de fierărie care o fereau de privirile curioase, era închisă în această întreită centură de piatră, de zgomote şi de verdeaţă, ca o mumie îmbălsămată, ferecată în lada ei cu trei capace.

Bărbatul despre care vorbim mergea cu un pas iute, deşi părea să fie trecut de prima tinereţe. Văzându-i mantaua de culoarea zidului şi spada lungă ce-i ieşea de sub poalele mantalei, nimeni n-ar fi bănuit că el umblă după vreo aventură; dar dacă i-ai fi cercetat mai îndeaproape sfârcurile mustăţilor răsucite, obrazul proaspăt şi neted ce i se zărea sub pălărie, ai fi ghicit din capul locului că nu putea fi vorba decât de o aventură amoroasă.

Abia apucă acest cavaler să intre în casă şi orologiul de la Saint-Gervais sună opt ceasuri. La zece minute după aceea, o doamnă, urmată de un lacheu înarmat, veni să bată la aceeaşi uşă, pe care o slugă bătrână i-o deschise numaidecât. Această doamnă îşi ridică vălul în timp ce trecea pragul. Nu mai era o frumuseţe, dar era încă o femeie; nu mai era tânără, dar era încă suplă şi cu o înfăţişare atrăgătoare. Ascundea, sub o

toaletă bogată şi de gust, o vârstă pe care numai Ninon de Lenclos ar fi înfruntat-o cu zâmbetul pe buze. Dar cum apăru în vestibul, cavalerul ale cărui trăsături le-am schiţat numai îi ieşi înainte cu mâinile întinse spre ea.

— Scumpă ducesă! zise el. Bună seara!

— Bună seara, scumpul meu Aramis — răspunse ducesa.

Apoi o conduse într-un salon elegant mobilat, ale cărui ferestre înalte erau împresurate de ultimele flăcări ale zilei ce se strecurau printre vârfurile negre ale câtorva brazi din apropiere. Se aşezară amândoi, unul lângă altul.

Nici bărbatul, nici femeia nu se gândeau să aprindă luminile şi se învăluiau astfel în umbră, ca şi cum ar fi vrut sa se învăluie împreună în uitare.

— Cavalere — zise ducesa — nu mi-ai mai dat nici un semn de viaţă de când ne-am văzut ultima oară la Fontainebleau şi mărturisesc că prezenţa dumitale, în ziua morţii franciscanului, mărturisesc că iniţierea dumitale în anumite secrete mi-au produs cea mai puternică surprindere pe care am încercat-o vreodată.

— Pot să-ţi explic prezenţa mea acolo, pot să-ţi explic şi iniţierea mea — zise Aramis.

— Dar mai înainte de toate — rosti ducesa cu însufleţire — să vorbim puţin despre noi. Iată atâta vreme de când suntem doi buni prieteni.

— Da, doamnă, şi, cu vrerea lui Dumnezeu, vom fi încă, dacă nu prea multă vreme de aici încolo, dar cât vom mai trăi.

— Asta e sigur, cavalere şi vizita mea aici e o mărturie.

— În prezent nu mai avem, doamnă ducesă, aceleaşi interese ca altădată — zise Aramis surâzând fără teamă, căci în penumbra încăperii nu se putea observa că zâmbetul lui nu mai avea nici farmecul, nici sinceritatea de pe vremuri.

— Astăzi, cavalere, avem fiecare alte interese. Orice vârstă vine cu ale ei; dar întrucât ne înţelegem astăzi, stând de vorbă, tot aşa de bine cum ne-am înţeles altădată fără să ne spunem nimic, să stăm de vorbă. Vrei?

— Ducesă, la ordinele dumitale. Ah, iartă-mă, dar cum ai aflat adresa mea? Şi pentru ce m-ai căutat?

— Pentru ce? Ţi-am spus-o doar: din curiozitate. Voiam să ştiu ce legături erau între dumneata şi franciscanul acela, cu care eu aveam treabă şi care a murit într-un chip atât de ciudat. Ţi-aduci aminte că la întâlnirea noastră de la Fontainebleau, în

cimitir, lângă mormântul abia închis, eram amândoi atât de tulburaţi, încât nu ne-am putut mărturisi nimic unul altuia.

— Da, doamnă.

— Ei bine, nici n-am apucat să te părăsesc atunci, că m-am şi căit. Am fost totdeauna dornică să pătrund cât mai multe taine; ştii că doamna de Longueville e la fel de curioasă ca şi mine, nu-i aşa?

— Nu ştiu, doamnă — răspunse Aramis cu discreţie.

— Mi-am amintit deci — continuă ducesa — că nu ne-am spus nimic în cimitirul acela, nici dumneata despre legăturile pe care le aveai cu franciscanul de a cărui înmormântare te-ai îngrijit, nici eu despre treburile pe care le aveam cu el. De aceea, asta mi s-a părut nedemn de doi prieteni ca noi şi am căutat prilejul să vin la dumneata pentru a-ţi face dovada că-ţi sunt devotată şi că Marie Michon, biata dispărută, a lăsat pe pământ o umbră care ţine minte.

Aramis se aplecă spre mâna ducesei şi depuse pe ea o sărutare galantă.

— Ai avut probabil oarecare bătaie de cap până m-ai găsit — zise el.

— Da — răspunse ea, nemulţumită că Aramis aducea vorba despre cele ce dorea să afle el — dar te ştiam prieten cu domnul Fouquet şi m-am interesat prin preajma domnului Fouquet.

— Prieten? Oh, spui prea mult, doamnă! exclamă cavalerul. Un sărman preot favorizat de acest generos protector, o inimă plină de recunoştinţă şi devotament, iată tot ce sunt pentru domnul Fouquet.

— El te-a făcut episcop?

— Da, ducesă.

— Însă, frumosule muşchetar, asta e pentru dumneata ca o pensie pe viaţă.

"Aşa cum e pentru tine intriga politică" — gândi în sinea lui Aramis. Şi, cu glas tare, adăugă:

— Te-ai informat despre mine la domnul Fouquet?

— Destul de uşor. Aţi fost împreună la Fontainebleau, ai făcut apoi o scurtă călătorie la dioceza dumitale, care e Belle-Isle-en-Mer, mi se pare!

— Nu, nu, doamnă — răspunse Aramis. Dioceza mea e Vannes.

— Chiar asta voiam sa spun. Credeam însă că Belle-Isle-en-Mer...

— E o proprietate a domnului Fouquet, iată totul.

— Oh, tocmai mi se spusese că Belle-Isle-en-Mer e fortificată şi cum eu te ştiu om de război, prietene...

— M-am dezvăţat de aşa ceva de când sunt om al bisericii — zise Aramis oarecum înţepat.

— Mă rog... Am aflat, aşadar, că ai venit de la Vannes şi am trimis să fie întrebat un prieten, domnul conte de La Fère.

— Ah! făcu Aramis.

— Acesta e însă un om discret: mi-a răspuns că nu-ţi cunoaşte adresa.

"Athos e mereu acelaşi — îşi zise episcopul — ce e bun, bun rămâne!"

— Aşa că... Îţi dai seama, nu puteam să mă arăt aici, unde regina-mamă nu mă vede de mult cu ochi buni.

— Ştiu şi asta mă miră foarte mult.

— Oh, are motivele ei să se poarte astfel! Dar să trecem peste ele... Sunt, deci, silită să mă ascund, dar, din fericire, l-am întâlnit pe domnul d'Artagnan, unul din vechii dumitale prieteni, nu-i aşa?

— Unul dintre prietenii mei de azi, ducesă.

— Şi el m-a îndrumat spre dumneata; m-a trimis la domnul Baisemeaux, guvernatorul Bastiliei.

Aramis se cutremură şi ochii lui aruncară, în penumbră, o ţâşnire pe care nu şi-o putu ascunde faţă de pătrunzătoarea sa prietenă.

— Domnul Baisemeaux! rosti el. Şi pentru ce te-a trimis d'Artagnan la domnul Baisemeaux?

— Ah, nu ştiu.

— Ce vrei să spui cu asta? zise episcopul, adunându-şi toate forţele cerebrale pentru a susţine cu demnitate lupta.

— Domnul Baisemeaux îţi era îndatorat, aşa mi-a spus d'Artagnan.

— E adevărat.

— Iar adresa unui creditor se cunoaşte totdeauna, ca şi aceea a unui debitor.

— Şi asta e adevărat. Şi atunci Baisemeaux te-a îndreptat?...

— La Saint-Mandé, unde ţi-am lăsat o scrisoare.

— Pe care iat-o şi care îmi e nespus de preţioasă — zise Aramis — fiindcă ei îi datoresc plăcerea de a te revedea.

Ducesa, încântată de a fi învins fără prea multă bătaie de cap toate greutăţile acestei convorbiri delicate, răsuflă uşurată. Aramis nu răsuflă însă deloc.

— Am ajuns, prin urmare, la vizita pe care i-ai făcut-o lui Baisemeaux — zise el.

— Nu — răspunse ea râzând — ceva mai departe.

— Atunci la pizma pe care i-o porţi reginei-mame.

— Şi mai departe încă — adăugă ea — şi mai departe; am ajuns la legăturile mele intime... E simplu — reluă ducesa fără a se codi. Ştii că trăiesc cu domnul de Laicques?

— Da, doamnă.

— Un semisoţ?

— Aşa se spune.

— La Bruxelles?

— Da.

— Ai aflat, desigur, că am fost ruinată şi despuiată de către copiii mei.

— Oh, ce mizerie, ducesă!

— E îngrozitor! A trebuit să fac ceva pentru a trăi şi mai ales ca să nu stau degeaba.

— Se înţelege.

— Aveam duşmănii de care să mă ocup, prietenii pe care le puteam servi; nu mai aveam însă nici credit şi nici protectori.

— Dumneata, care-ai protejat atâta lume! rosti cu suavitate Aramis.

— Aşa se întâmplă totdeauna, cavalere. L-am văzut în acest timp pe regele Spaniei.

— Ei!

— Care numise un general al iezuiţilor, cum e regula.

— Ah, aşa e regula?

— Ce, nu ştiai?

— Iartă-mă, eram cu gândul în altă parte.

— Într-adevăr, dumneata trebuie să ştii asta, dumneata care erai în legături atât de strânse cu franciscanul.

— Cu generalul de iezuiţi vrei să spui?

— Întocmai... Deci, l-am văzut pe regele Spaniei. Îmi voia binele, dar nu putea să mi-l facă. M-a recomandat totuşi în Flandra, pe mine şi pe Laicques şi mi-a dat o pensie din fondurile ordinului.

— Al iezuiţilor?

— Da. Generalul, vreau să spun franciscanul, mi-a trimis-o.

— Foarte bine.

— Dar, pentru a-mi statornici situaţia, trebuie, după statutele ordinului, să fac anumite servicii... Ştii că aşa se procedează.

— Nu, nu ştiam.

Doamna de Chevreuse se întrerupse spre a-l privi în ochi pe Aramis; dar în încăpere se făcuse întuneric beznă.

— Ei bine, da, aşa se procedează — reluă ea. Trebuie, deci, să par că am o întrebuinţare oarecare. Am propus să călătoresc pentru ordin şi m-au numit printre adepţii călători. Înţelegi, era numai o aparenţă şi o formalitate.

— Înţeleg prea bine.

— Aşa mi-am încasat pensia, care era foarte bună.

— Doamne, ducesă, ceea ce-mi spui dumneata e o lovitură de pumnal pentru mine! Dumneata, silită să primeşti o pensie din partea iezuiţilor!

— Nu, cavalere, din partea Spaniei.

— Ah, dacă nu te-ar opri conştiinţa, ducesă, mi-ai putea mărturisi că e acelaşi lucru.

— Nu, nu, câtuşi de puţin!

— În sfârşit, din toată averea dumitale, ţi-a mai rămas...

— Mi-a mai rămas Dampierre. Atâta tot.

— Încă e ceva.

— Da, însă un Dampierre plin de datorii, un Dampierre ipotecat, un Dampierre puţin ruinat, ca şi proprietara sa.

— Şi regina-mamă vede toate acestea cu un ochi uscat? întrebă Aramis cu o privire iscoditoare, ce nu întâlni însă decât întunericul.

— Da, a uitat totul.

— Ai încercat, mi se pare, ducesă, să reintri în graţii.

— Da; numai că, printr-o ciudăţenie pe care nu ştiu cum s-o numesc, iată că micul rege moşteneşte antipatia pe care scumpul lui părinte mi-a păstrat-o totdeauna. Ah, îmi vei spune dumneata, sunt una dintre acele femei pe care le urăşte toată lumea; nu sunt dintre acelea pe care toţi le iubesc.

— Scumpă ducesă, să ajungem repede, te rog, la ceea ce te aduce aici, căci mi se pare că ne putem fi de folos unul altuia.

— M-am gândit şi eu la acest lucru. Venisem, deci, la Fontainebleau cu un dublu scop. Mai întâi, fusesem chemată

acolo de franciscanul pe care l-ai cunoscut... Dar, ia spune, cum l-ai cunoscut? Căci eu ţi-am povestit viaţa mea, dumneata încă nu mi-ai spus nimic despre a dumitale.

— L-am cunoscut într-un chip foarte firesc, ducesă. Am studiat teologia cu el la Parma; ne-am împrietenit acolo, dar fie treburile, fie călătoriile, fie războiul ne-au despărţit după aceea.

— Ştiai că e general al iezuiţilor?

— Bănuiam numai.

— Şi, în sfârşit, prin ce ciudată întâmplare te-ai nimerit şi dumneata la hanul acela unde se adunaseră adepţii călători?

— Oh — răspunse Aramis cu un glas măsurat — a fost numai o întâmplare. Mă duceam la Fontainebleau, la domnul Fouquet, pentru a intra într-o audienţă la rege; eram în treacăt pe acolo; nu mă cunoştea nimeni; l-am văzut în drum pe acest biet muribund şi l-am recunoscut. Restul îl ştii, a murit în braţele mele.

— Da, dar lăsându-ţi în cer şi pe pământ o putere atât de mare, încât ai dat în numele lui ordine supreme.

— M-a însărcinat, într-adevăr, cu câteva comisioane.

— Şi pentru mine?

— Ţi-am spus. Aveai de primit o sumă de douăsprezece mii de livre. Cred că ţi-am dat semnătura necesară pentru a încasa banii. Nu i-ai încasat?

— Ba da, ba da. Oh, dragul meu prelat, dai aceste ordine, mi s-a spus, cu atâta mister şi cu o atât de augustă măreţie, încât toată lumea te consideră urmaşul marelui dispărut.

Aramis se înroşi de enervare. Ducesa continuă:

— M-am informat — zise ea — la regele Spaniei şi el mi-a luminat îndoielile asupra acestui punct. Orice general al iezuiţilor este numit de el şi trebuie să fie spaniol, după statute. Dumneata nu eşti spaniol şi n-ai fost numit de regele Spaniei.

Aramis nu răspunse decât prin aceste cuvinte:

— Vezi bine, ducesă, că greşeai, de vreme ce regele Spaniei ţi-a spus toate acestea.

— Da, dragă Aramis; eu însă m-am gândit la altceva.

— La ce?

— Ştii că eu mă gândesc la toate.

— Oh, da, ducesă.

— Cunoşti spaniola?

— Orice francez care a făcut Fronda vorbeşte spaniola.

— Ai trăit în Flandra?

— Trei ani.

— Ai fost şi la Madrid?

— Cincisprezece luni.

— Eşti, deci, în măsură să fii naturalizat spaniol oricând doreşti.

— Crezi? se miră Aramis cu o bonomie care avu darul de a o amăgi pe ducesă.

— Fără îndoială... Doi ani de şedere şi cunoaşterea limbii sunt condiţiile necesare. Dumneata ai stat trei ani şi jumătate... adică cincisprezece luni mai mult.

— Unde vrei să ajungi, scumpă doamnă?

— Iată unde: stau bine cu regele Spaniei.

"Nici eu nu stau rău" — se gândi Aramis.

— Vrei — continuă ducesa — să-i cer, pentru dumneata, regelui, succesiunea franciscanului?

— Oh, ducesă!

— O ai cumva? întrebă ea.

— Nu, pe cuvântul meu!

— Ei bine, pot să-ţi fac acest serviciu.

— De ce nu i l-ai făcut domnului de Laicques, ducesă? E un om plin de însuşiri şi pe care-l iubeşti.

— Da, desigur; dar nu m-am gândit la asta. În sfârşit, lasă-l la o parte pe Laicques şi răspunde: vrei?

— Ducesă, mulţumesc, nu!

Ea tăcu. "A şi fost numit" — gândi în sinea sa. Apoi doamna de Chevreuse adăugă:

— Dacă mă refuzi astfel, nu mai îndrăznesc să-ţi cer nimic pentru mine.

— Oh, cere, cere ce vrei.

— Să cer!... Nu pot s-o fac, de vreme ce nu ai puterea să-mi dai ceea ce-ţi cer.

— Oricât de puţin aş putea, cere totuşi.

— Am nevoie de o sumă de bani pentru a face reparaţii la Dampierre.

— Ah — răspunse Aramis cu răceală — bani?... Să vedem, ducesă, cât ţi-ar trebui?

— Oh, o sumă rotundă.

— Cu atât mai rău! Ştii că nu sunt bogat.

— Dumneata nu; dar ordinul. Dacă ai fi general...

— Ştii, prin urmare, că nu sunt general.

— Oricum, ai un prieten care trebuie să fie bogat: domnul Fouquet.

— Domnul Fouquet? Doamnă, e şi el ruinat mai mult de jumătate.

— Am auzit, dar nu voiam să cred.

— Pentru ce, ducesă?

— Pentru că am de la cardinalul Mazarin nişte scrisori, adică Laicques le are, în care e vorba de nişte socoteli ciudate.

— Ce socoteli?

— În legătură cu nişte rente vândute, cu nişte împrumuturi, nu-mi mai aduc bine aminte. Oricum, din scrisorile semnate de Mazarin reiese că vistiernicul de pe atunci ar fi sustras vreo treisprezece milioane din avutul statului. Cazul e grav.

Aramis îşi înfipse unghiile în carne.

— Cum — zise el — ai asemenea scrisori şi nu i-ai spus nimic domnului Fouquet?

— Ah — răspunse ducesa — asemenea lucruri sunt rezerve care se păstrează. În ziua când ai nevoie de ele, le scoţi din scrin.

— Şi ziua aceea a sosit? întrebă Aramis.

— Da, dragul meu.

— Şi-ai să-i arăţi aceste scrisori domnului Fouquet?

— Aş prefera să vorbesc despre ele cu dumneata.

— Trebuie că ai mare nevoie de bani, dragă prietenă, dacă te gândeşti la astfel de lucruri, dumneata care ai o părere atât de proastă despre proza domnului de Mazarin.

— Am, într-adevăr, nevoie de bani.

— Şi apoi — adăugă Aramis pe un ton rece — probabil că te-ai chinuit mult recurgând la acest mijloc. E cât se poate de crud.

— Oh, dacă aş fi vrut să fac răul şi nu binele — spuse doamna de Chevreuse — în loc de a-i cere generalului ordinului sau domnului Fouquet cele cinci sute de mii de livre de care am nevoie…

— Cinci sute de mii de livre!

— Numai atât. Găseşti că e prea mult? Pentru a repara Dampierre am nevoie de cel puţin atât.

— Da, doamnă.

— Spun că, în loc de a cerşi această sumă, m-aş fi putut duce la vechea mea prietenă, regina-mamă; scrisorile soţului ei,

signor Mazarini, mi-ar fi slujit să ajung la dânsa şi i-aş fi cerut această bagatelă, spunându-i: "Doamnă, vreau să am cinstea de a primi pe maiestatea voastră la Dampierre; îngăduiţi-mi să repun Dampierre pe picioare".

Aramis nu scoase un cuvânt.

— Ei bine — zise ea — la ce te gândeşti?

— Fac nişte adunări — răspunse Aramis.

— În timp ce domnul Fouquet face scăderi. Iar eu încerc să înmulţesc. Minunaţi calculatori mai suntem! Ce bine ne-am putea înţelege toţi!

— Îmi dai voie să mai reflectez? zise Aramis.

— Nu... Pentru o asemenea treabă, între oameni ca noi, răspunsul nu poate fi altul decât da sau nu şi numaidecât.

"E o cursă — gândi episcopul — e cu neputinţă ca o astfel de femeie să fie ascultată de Ana de Austria."

— Ei bine? făcu ducesa.

— Ei bine, doamnă, aş fi foarte surprins dacă domnul Fouquet ar putea dispune de cinci sute de mii de livre la ora actuală.

— Atunci să nu mai vorbim despre asta — zise ducesa — şi Dampierre se va restaura cum va putea.

— Oh, nu eşti, presupun, chiar într-atât de strâmtorată!

— Nu, nu sunt niciodată strâmtorată.

— Şi regina va face, de bună seamă, pentru dumneata — continuă episcopul — ceea ce marele vistiernic nu poate face.

— Oh, se poate... Dar, spune-mi, n-ai vrea, de pildă, să-i vorbesc eu însumi domnului Fouquet despre aceste scrisori?

— În această privinţă, poţi face, ducesă, tot ceea ce doreşti; însă domnul Fouquet se simte sau nu se simte vinovat; dacă da, îl ştiu destul de mândru ca să n-o mărturisească; dacă nu, se va supăra foc de această ameninţare.

— Dumneata judeci totdeauna ca un înger. Şi ducesa se ridică în picioare.

— Prin urmare, îl vei denunţa pe domnul Fouquet reginei? întrebă Aramis.

— Să-l denunţ?... Oh, josnic cuvânt. Nu-l voi denunţa, dragă prietene; dumneata te pricepi prea bine în politică pentru a şti cum se procedează în astfel de împrejurări: voi lua măsurile cuvenite împotriva domnului Fouquet, iată totul.

— Ai dreptate.

— Şi, într-un astfel de război, o armă e o armă.

— Fără îndoială.

— Odată împăcată cu regina-mamă, aş putea să fiu primejdioasă.

— E dreptul dumitale, ducesă.

— De care mă voi folosi, dragă prietene.

— Dar ştii că domnul Fouquet se are foarte bine cu regele Spaniei, ducesă?

— Oh, presupun.

— Domnul Fouquet, dacă vei lua măsuri împotriva lui, precum zici, va lua şi el împotriva dumitale.

— O să-l faci!

— Va fi şi el în dreptul lui, nu-i aşa?

— Desigur.

— Şi, cum stă bine cu Spania, îşi va face o armă din această prietenie.

— Cu alte cuvinte, se va pune bine cu generalul iezuiţilor, nu-i aşa, dragul meu Aramis?

— S-ar putea întâmpla, ducesă.

— Şi atunci mi se va tăia pensia pe care o primesc prin acesta.

— Mă tem că da.

— Mă voi resemna. Eh, dragul meu, după Richelieu, după Frondă, după exil, ce-ar mai putea-o speria pe doamna de Chevreuse?

— Pensia, după cum ştii, e de patruzeci şi opt de mii de livre.

— Vai, ştiu asta!

— Şi pe urmă, când declari război cuiva, loveşti, cunoşti regula, în prietenii duşmanului.

— Ah, vrei să spui că se va atinge şi de bietul Laicques?

— E aproape de neînlăturat, ducesă.

— Oh, el nu primeşte decât douăsprezece mii de livre ca pensie.

— Da, numai că regele Spaniei are putere: la sfatul domnului Fouquet, l-ar putea închide pe domnul Laicques în vreo fortăreaţă.

— De asta nu mă tem prea mult, bunul meu prieten, căci, datorită unei împăcări cu Ana de Austria, voi obţine ca Franţa să ceară punerea în libertate a domnului Laicques.

— E adevărat. Dar atunci te vei lovi de alt neajuns.

— De care? întrebă ducesa, prefăcându-se surprinsă şi speriată.

— Ştii şi vei vedea că, odată afiliată ordinului, nu mai ieşi din el fără unele greutăţi. Secretele la care ai putut ajunge sunt primejdioase, ele poartă germenii nenorocirii pentru cei ce le dezvăluie.

Ducesa reflectă o clipă.

— Iată ceea ce e mai serios — zise ea. Voi chibzui asupra acestui lucru.

Şi, cu toată întunecarea ce se lăsase, Aramis simţi o privire arzătoare ca fierul roşu desprinzându-se din ochii prietenei sale, pentru a se înfige în inima lui.

— Să recapitulăm — zise Aramis, care îşi şi luă măsurile de apărare, vârându-şi mâna sub pulpana veşmântului, unde avea ascuns un stilet.

— Aşa-i, să recapitulăm: socoteala dreaptă face prieteni buni.

— Suprimarea pensiei dumitale.

— Patruzeci şi opt de mii de livre şi cu a lui Laicques, douăsprezece mii, fac şaizeci de mii de livre; asta vrei să spui, nu-i aşa?

— Exact şi mă gândesc ce-ai avea de câştigat în schimb?

— Cinci sute de mii de livre pe care mi le va da regina.

— Sau pe care nu ţi le va da.

— Cunosc eu mijlocul de a le căpăta! zise cu nesocotinţă ducesa.

Aceste cuvinte îl făcură pe cavaler să-şi încordeze mintea. Începând cu această greşeală a adversarei, spiritul i se puse în aşa măsură în gardă, încât el câştigă mereu teren, în timp ce ea pierdu avantajul pe care-l avea.

— Să zicem că vei primi aceşti bani — reluă el — dar vei pierde îndoit, deoarece vei primi o pensie de o sută de mii de franci, în loc de şaizeci de mii şi asta zece ani la rând.

— Nu, căci nu voi suferi această micşorare a venitului decât pe timpul ministeriatului domnului Fouquet; şi eu nu cred să mai fie ministru decât două luni.

— Ah! făcu Aramis.

— Sunt sinceră, după cum vezi.

— Îţi mulţumesc, ducesă. Dar te înşeli crezând că, după căderea în dizgraţie a domnului Fouquet, ordinul va reîncepe să-ţi plătească pensia.

— Cunosc un mijloc prin care voi face ordinul să-mi dea banii, după cum cunosc mijlocul prin care o voi face pe regina-mamă să mă ajute.

— În cazul acesta, ducesă, suntem siliţi să înclinăm steagul în faţa dumitale. A dumitale e izbânda! Al dumitale, triumful! Fii îndurătoare, rogu-te. Sunaţi, trâmbiţe!

— Cum e cu putinţă — reluă ducesa, fără a ţine seama de ironia lui — să te mai târguieşti pentru o nenorocită sumă de cinci sute de mii de livre, când e vorba să scapi — vreau să spun prietenul dumitale, iartă-mă, protectorul dumitale — de o neplăcere ca aceea pe care o produce un război între mine şi dumneavoastră?

— Ducesă, iată de ce: pentru că, după cele cinci sute de mii de livre, domnul de Laicques îşi va cere şi el partea sa, care va fi tot de cinci sute de mii de livre, nu-i aşa? Apoi, după partea domnului de Laicques şi a dumitale, va veni rândul copiilor dumitale, al săracilor dumitale, al întregii lumi şi nişte scrisori, oricât de compromiţătoare ar fi ele, nu fac trei sau patru milioane. Doamne, Dumnezeule, ducesă, giuvaericalele reginei Franţei valorează mai mult decât aceste petice de hârtie cu iscălitura lui Mazarin şi totuşi ele n-au costat nici un sfert din ceea ce ceri dumneata astăzi.

— Ah, e adevărat, e adevărat. Dar negustorul îşi vinde marfa cu cât vrea. E treaba cumpărătorului să primească sau să refuze.

— Uite, ducesă, vrei să-ţi spun de ce nu voi cumpăra scrisorile dumitale?

— Spune.

— Scrisorile dumitale iscălite de Mazarin sunt false.

— Haidade!

— Fără îndoială. Ar fi cel puţin straniu ca, certată cu regina din pricina lui Mazarin, să fi putut avea cu acesta din urmă legături atât de intime; asta ar da de bănuit că a fost la mijloc o pasiune, un spionaj, o... zău, nu vreau să rostesc cuvântul.

— Rosteşte-l totuşi.

— O obligaţie.

— Totul e adevărat; dar ceea ce nu e mai puţin adevărat e cuprinsul scrisorilor.

— Îţi jur, ducesă, că nu te vei putea folosi de ele pe lângă regină.

— Oh, ba da, mă pot folosi de orice pe lângă regină.

"Bun — gândi Aramis. Cântă, mironosiţă! Şuieră, viperă!"

Dar ducesa vorbise destul; făcu doi paşi spre uşă.

Aramis îi păstra o ură cumplită... blestemul pe care învinsul îl face să se audă în urma calului învingătorului. Sună. În salon se aduseră luminile. Atunci, episcopul se pomeni într-un cerc de făclii ce-şi răsfrângeau razele vii pe chipul înfrânt al ducesei. Aramis îşi opri îndelung privirea ironică asupra obrajilor ei palizi şi uscaţi, asupra ochilor ce scăpărau de sub două pleoape fără gene, asupra gurii ale cărei buze ascundeau cu grijă nişte dinţi înnegriţi şi rari. La rândul lui, îşi întinse cu graţie piciorul zvelt şi nervos, capul impunător şi mândru şi zâmbi pentru a lăsa să i se zărească dinţii, care, la lumină mai ales, păstrau încă destulă strălucire. Bătrâna cochetă simţi în faţa ei pe galantul zeflemist; se afla chiar în dreptul unei oglinzi mari, în care toată îmbătrânirea sa, ascunsă cu atâta grijă, apărea şi mai pronunţată prin contrast. Atunci, fără a-l mai saluta măcar pe Aramis, care făcu o plecăciune, sprinten şi fermecător ca muşchetarul de odinioară, porni cu pasul şovăielnic şi îngreuiat parcă de graba de a ieşi cât mai repede. Aramis însă alunecă pe parchet ca un zefir, conducând-o până la uşă.

Doamna de Chevreuse făcu un semn uriaşului ei lacheu, care îşi reluă muscheta şi părăsi această casă, unde doi prieteni atât de buni nu se putuseră potrivi la gânduri din pricină că se înţeleseseră prea bine unul pe altul.

Capitolul XLIX

Unde se vede că un târg care nu se poate face cu unul, se poate face cu altul

Aramis nu se înşelase: de cum trecu pragul casei din piaţa Baudoyer, doamna ducesă de Chevreuse spuse să fie condusă la locuinţa ei. Fără îndoială, se temea să nu fie urmărită şi căuta să arate că nu are de gând să se ducă în altă parte. Dar, de îndată ce se întoarse acasă, de îndată ce se încredinţă că

nimeni nu se va ţine după dânsa pentru a o nelinişti, deschise portiţa grădinii ce dădea într-o alta stradă şi se duse în strada Croix-des-Petits-Champs, unde locuia domnul Colbert.

Am spus că se înserase; se înnoptase ar trebui să spunem şi era o noapte întunecoasă. Parisul, potolindu-şi larma, ascundea în bezna lui îngăduitoare şi pe nobila ducesă ce-şi târa întreaga politică şi pe simpla burgheză care, întârziată la o cină în oraş, apuca, la braţul unui amant, drumul cel mai lung pentru a se întoarce la căminul conjugal.

Doamna de Chevreuse era prea obişnuită cu politica nocturnă pentru a şti că un ministru nu se ascunde niciodată, chiar la el acasă, de tinerele femei cărora nu le place praful biroului, sau de bătrânele doamne cu experienţă, care se tem de ecourile indiscrete ale ministerelor.

Un valet o primi pe ducesă sub bolta peristilului şi, trebuie s-o spunem, o primi destul de rece. Acest om îi explică chiar, după ce o văzu la faţă, că nu se cuvenea, la o asemenea oră şi la o asemenea vârstă, să-l tulbure din lucrul său de noapte pe domnul Colbert. Dar doamna de Chevreuse, fără să se supere, îşi scrise pe o foiţă din carneţelul ei numele, un nume zgomotos, ce sunase de atâtea ori neplăcut în urechile lui Ludovic al XIII-lea şi ale marelui cardinal. Ea-şi mâzgăli numele cu scrisul lăbărţat al celui ce abia ştie carte, aşa cum se întâmpla cu marii seniori din acel timp, îndoi hârtia într-un fel ce-i era propriu şi i-o dădu valetului fără să mai rostească nici un cuvânt, dar cu o privire atât de poruncitoare, încât sluga, obişnuită să-şi cunoască oamenii, mirosi că avea de a face cu o prinţesă şi îşi lăsă capul în jos, alergând la domnul Colbert.

E de la sine că ministrul scoase un mic strigăt desfăcând biletul şi că acest strigăt, lămurindu-l îndeajuns pe valet asupra interesului pe care trebuia să-l acorde acestei vizite misterioase, se întoarse repede s-o introducă pe ducesă. Femeia urcă astfel, cu destulă greutate, primul etaj al frumoasei case de curând terminate, se opri pe palier, pentru a răsufla o clipă şi se pomeni în faţa domnului Colbert, care-i deschisese el însuşi uşa şi o aştepta în prag. Ducesa stătu un moment, înainte de a intra, cercetându-l cu privirea pe cel la care venise cu o anumită treabă.

La prima impresie, capul mare, rotund, cu părul des, cu sprâncenele stufoase, mutra dizgraţioasă a acestui chip teşit de o tichie asemănătoare cu aceea a preoţilor, înfăţişarea aceasta,

într-un cuvânt, o făcu pe ducesă să creadă că nu va întâmpina greutăţi în negocierile ei, dar îi stârni totodată şi un destul de mic interes în dezbaterea problemelor. Căci acest om cam grosolan nu părea să fie sensibil la farmecul unei răzbunări rafinate sau al unei ambiţii rănite. Dar, după ce studie mai îndeaproape ochii mici şi pătrunzători, cuta ce brăzda în lung această frunte bombată, severă, crisparea imperceptibilă a acelor buze, pe care se desluşea o bonomie fără ifose, doamna de Chevreuse îşi schimbă părerea şi putu să-şi spună: "Mi-am găsit omul".

— Ce anume face să am onoarea de a primi vizita dumneavoastră, doamnă? întrebă vistiernicul regelui.

— Nevoia pe care o am de dumneata, domnule — răspunse ducesa — şi pe care dumneata o ai de mine.

— Sunt fericit, doamnă, auzind prima parte a frazei dumneavoastră, dar, cât priveşte a doua parte...

Doamna de Chevreuse se aşează în fotoliul pe care i-l împinsese Colbert.

— Domnule Colbert, dumneata eşti intendent al finanţelor?

— Da, doamnă.

— Şi năzuieşti să devii ministru?...

— Doamnă!

— Nu tăgădui; ar însemna să lungim vorba degeaba.

— Totuşi, doamnă, oricât de plin de bunăvoinţă, de politeţe chiar, m-aş arăta faţă de o persoană de rangul dumneavoastră, nimic nu mă va face să mărturisesc că încerc să-l înlătur pe superiorul meu.

— N-am spus că vrei să-l înlături, domnule Colbert. Am rostit, oare, eu, aşa ceva? Nu cred. Cuvântul a-l înlocui e mai puţin agresiv şi mai potrivit din punct de vedere gramatical, cum ar spune domnul de Voiture. Pretind deci că vrei să-l înlocuieşti pe domnul Fouquet.

— Averea domnului Fouquet, doamnă, e din acelea care ţin piept atacurilor. Domnul ministru joacă, în secolul nostru, rolul colosului din Rodos: corăbiile trec pe sub el şi nu-l pot răsturna.

— Şi eu m-aş fi servit de exact aceeaşi comparaţie. Da, domnul Fouquet joacă rolul colosului din Rodos. Dar mi-aduc aminte că am auzit povestindu-se la domnul Conrart... un academician, cred... că acest colos din Rodos odată prăbuşit, negustătorul care i-a venit de hac... un simplu negustător, domnule Colbert... a pus să se încarce patru sute de cămile cu

dărâmăturile lui. Un neguţător! Adică unul mult mai puţin puternic decât un intendent al finanţelor.

— Doamnă, vă pot asigura că n-am să-l răstorn niciodată pe domnul Fouquet.

— Ei bine, domnule Colbert, întrucât văd că stărui să faci pe delicatul cu mine, ca şi cum n-ai şti că mă numesc doamna de Chevreuse şi că sunt bătrână, că adică ai în faţă o femeie care a făcut politică cu domnul Richelieu şi care nu mai are timp de pierdut, întrucât, zic, săvârşeşti această nechibzuinţă, o să caut oameni mai înţelegători şi mai grăbiţi să se îmbogăţească.

— Dar despre ce este vorba, doamnă, despre ce este vorba?

— Dumneata mă faci să n-am încredere în negocierile de astăzi, domnule. Îţi jur însă că, dacă, pe vremea mea, o femeie s-ar fi dus la domnul de Cinq-Mars, care, orice s-ar zice, nu era un mare spirit, îţi jur că, dacă i-ar fi spus despre cardinal ceea ce îţi spun eu astăzi despre domnul Fouquet, domnul Cinq-Mars n-ar mai fi stat pe gânduri şi ar fi trecut de îndată la treabă.

— Vă rog, doamnă, vă rog, puţină îngăduinţă.

— Aşadar, consimţi să-l înlocuieşti pe domnul Fouquet?

— Dacă regele îl îndepărtează pe domnul Fouquet, da, fireşte.

— Încă un cuvânt de prisos! E limpede că, dacă nu l-ai dat încă la o parte pe domnul Fouquet, este din pricină ca n-ai putut s-o faci. Şi aş fi o mare proastă dacă, venind la dumneata, nu ţi-aş aduce tocmai ceea ce-ţi lipseşte.

— Sunt dezolat că trebuie să stăruiesc, doamnă — zise Colbert, după o tăcere ce-i îngădui ducesei să măsoare toată adâncimea prefăcătoriei lui — dar trebuie să vă previn că, de şase ani încoace, denunţuri după denunţuri curg împotriva domnului Fouquet, fără ca totuşi poziţia domnului ministru să se fi clătinat vreodată.

— E vreme pentru toate, domnule Colbert; cei care au făcut aceste denunţuri nu se numeau doamna de Chevreuse şi nu aveau dovezi de greutatea celor şase scrisori ale domnului de Mazarin, stabilind delictul de care e vorba.

— Delictul?

— Crima, dacă îţi place mai mult.

— O crimă? Săvârşită de domnul Fouquet?

— Atât şi nimic altceva... Dar ce ciudat lucru, domnule Colbert; dumneata, care ai un chip rece şi prea puţin expansiv, văd că te-ai luminat deodată la faţă.

— O crimă?

— Îmi pare bine că asta are oarecare efect asupra dumitale.

— Oh, din pricină că acest cuvânt poate să însemne atâtea lucruri, doamnă.

— Înseamnă un brevet de ministru al finanţelor pentru dumneata şi o scrisoare de surghiun sau de trimitere la Bastilia pentru domnul Fouquet.

— Iertaţi-mă, doamnă ducesă, dar e aproape cu neputinţă ca domnul Fouquet să fie surghiunit; întemniţat, dizgraţiat — e destul de mult spus şi aşa!

— Oh, eu ştiu ce vorbesc! reluă pe un ton rece doamna de Chevreuse. Nu trăiesc atât de departe de Paris ca să nu aflu ce se petrece aici. Regele nu-l priveşte cu ochi buni pe domnul Fouquet şi s-ar descotorisi bucuros de el, dacă i s-ar da prilejul.

— Trebuie însă ca prilejul să fie bun.

— E destul de bun. Ca să-ţi spun, e un prilej pe care eu îl evaluez la cinci sute de mii de livre.

— Cum asta? întrebă Colbert.

— Vreau să spun, domnule, că, având în mâinile mele acest prilej, nu-l voi trece într-ale domniei tale decât în schimbul sumei de cinci sute de mii de livre.

— Foarte bine, doamnă, înţeleg. Dar, fiindcă aţi fixat un preţ pentru vânzare, să vedem şi valoarea mărfii.

— Oh, un lucru mărunt: şase scrisori, ţi-am spus, ale domnului de Mazarin; autografe care nu sunt prea scumpe, te încredinţez, dat fiind că arată într-un chip de netăgăduit că domnul Fouquet a firitisit mari sume de bani pentru a şi le însuşi.

— Într-un chip de netăgăduit? zise Colbert cu ochii strălucitori de bucurie.

— De netăgăduit! Vrei să citeşti scrisorile?

— Din toată inima. Copiile, bineînţeles.

— Se înţelege că da.

Doamna ducesă scoase de la sân o legăturică turtită din pricina strângerii corsetului de catifea.

— Citeşte — zise ea.

Colbert se repezi cu lăcomie asupra bucăţilor de hârtie şi le devoră cu ochii.

— Minunat! exclamă apoi.

— E destul de limpede, nu-i aşa?

— Da, doamnă, da. Domnul de Mazarin i-ar fi dat nişte bani domnului Fouquet, care i-ar fi păstrat. Dar ce bani?

— Ah, da, ce bani? Dacă vom izbuti să ne înţelegem împreună, la aceste scrisori voi adăuga o a şaptea, care îţi va da ultimele lămuriri.

Colbert chibzui o clipă.

— Şi originalele scrisorilor?

— Întrebare fără rost. E ca şi cum eu te-aş întreba: domnule Colbert, sacii cu banii pe care mi-i vei da vor fi plini sau goi?

— Prea bine, doamnă.

— Ne-am înţeles?

— Nu încă.

— Cum?

— Mai e un lucru la care nu ne-am gândit nici unul, nici altul.

— Spune-mi-l.

— Domnul Fouquet nu poate fi îngenuncheat în această împrejurare decât printr-un proces.

— Da.

— Un scandal public.

— Da. Şi?

— Ei bine, nu i se poate face nici proces, nici scandal.

— Fiindcă?

— Fiindcă e procuror general în parlament; fiindcă totul în Franţa — administraţia, armata, justiţia, negoţul — se leagă printr-un lanţ de bună înţelegere care se numeşte spirit de corp. Aşa că, doamnă, niciodată parlamentul nu va îngădui ca şeful lui să fie târât în faţa unui tribunal. Şi chiar dacă va fi târât prin autoritate regală, niciodată nu va fi condamnat.

— Ah, crede-mă, domnule Colbert, asta nu mă priveşte.

— Ştiu, doamnă, dar asta mă priveşte pe mine şi scade valoarea ofertei dumneavoastră. La ce mi-ar putea sluji dovada unei crime, fără putinţa condamnării?

— Bănuit numai, domnul Fouquet îşi va pierde însărcinarea de ministru.

— Iată mare lucru! exclamă Colbert, ale cărui trăsături întunecate se luminară deodată, căpătând o expresie de ură şi răzbunare.

— Ah, ah, domnule Colbert — zise ducesa — iartă-mă, nu te ştiam atât de impresionabil. Bine, foarte bine! Atunci, fiindcă îţi trebuie mai mult decât pot să-ţi ofer, să nu mai vorbim de asta.

— Ba da, doamnă, să vorbim, să vorbim. Dar întrucât valorile dumneavoastră au scăzut, micşoraţi-vă şi preţurile.

— Te târguieşti?

— E necesar pentru cine vrea să plătească cinstit.

— Cât îmi dai?

— Două sute de mii de livre.

Ducesa îi râse în nas; apoi, deodată, zise:

— Aşteaptă.

— Consimţi?

— Nu încă; am altă combinaţie.

— Spuneţi.

— Îmi vei da trei sute de mii de livre.

— Nu, nu pot.

— Oh, atât sau nimic... Dar nu asta e totul.

— Mai e ceva?... Deveniţi imposibilă, doamnă ducesă.

— Mai puţin decât crezi; de astă dată nu-ţi mai cer bani.

— Atunci ce?

— Un serviciu. Dumneata ştii că am iubit-o totdeauna pe regină.

— Ei bine?

— Ei bine, vreau să am o întrevedere cu maiestatea sa.

— Cu regina?

— Da, domnule Colbert, cu regina, care nu-mi mai e prietenă, e drept, de multă vreme, dar care mi-ar putea fi din nou, dacă s-ar ivi prilejul.

— Maiestatea sa nu mai primeşte pe nimeni, doamnă. E foarte rău bolnavă. Ştiţi poate că durerile o încearcă din ce în ce mai des.

— Tocmai pentru asta doresc să o văd pe maiestatea sa. Închipuieşte-ţi că la noi, în Flandra, sunt mulţi cei care suferă de această boală.

— De cancer? O boală groaznică, de nelecuit.

— Să nu crezi asta, domnule Colbert. Ţăranul flamand e întrucâtva omul naturii; s-ar putea spune că el nu are o femeie, ci o femelă.

— Ei bine, doamnă?

— Ei bine, domnule Colbert, în timp ce el îşi fumează pipa, femeia lucrează: scoate apă din puţ, încarcă măgarul sau catârul, se împovărează ea însăşi. Muncind atâta, e hărţuită încoace şi încolo, ba uneori mai e şi bătută. Cancerul vine dintr-o lovitură.

— Aşa e.

— Flamandele nu mor însă cu una cu două. Atunci când boala se înrăutăţeşte, ele umblă după leac. Şi călugăriţele din Bruges se pricep să tămăduiască orice fel de boală. Au ape rare, alifii, ierburi; îi dau bolnavei o sticluţă şi o lumânare, ajutând astfel tagma lor şi slujindu-l şi pe Dumnezeu prin vânzarea acestor două soiuri de mărfuri făcute de ele însele. Îi voi aduce deci reginei apă călugărească de la Bruges. Maiestatea sa se va vindeca şi va aprinde atâtea lumânări câte va crede de cuviinţă. Vezi dar, domnule Colbert, că a mă împiedica să mă duc s-o văd pe regină este aproape o crimă de regicid.

— Doamnă ducesă, sunteţi o femeie prea deşteaptă şi mă zăpăciţi; totuşi, nu pot să nu-mi dau seama că sub această mare milostivire faţă de regină se ascunde un mic interes personal.

— Am încercat oare să-ţi ascund asta, domnule Colbert? Ai zis, mi se pare, un mic interes personal. Află că e un mare interes şi ţi-l voi dovedi prin câteva cuvinte. Dacă mă ajuţi să intru la maiestatea sa, mă mulţumesc cu trei sute de mii de livre din cele cerute; dacă nu, îmi păstrez scrisorile, afară doar de cazul că-mi vei număra, bani peşin, cinci sute de mii de livre.

Şi, ridicându-se după aceste cuvinte hotărâtoare, bătrâna ducesă îl lăsă pe Colbert într-o neplăcută stare de uluială. A se târgui mai departe nu mai era cu putinţă; a nu se târgui însemna să piardă mult prea mult.

— Doamnă — zise el — voi avea plăcerea să vă număr o sută de mii de scuzi.

— Oh, făcu ducesa.

— Dar cum voi căpăta scrisorile adevărate?

— În chipul cel mai simplu, dragă domnule Colbert... În cine ai mai multă încredere?

Posomorâtul financiar începu să râdă în tăcere, în aşa fel că marile lui sprâncene negre fâlfâiau în sus şi în jos ca două aripi de liliac, sub cuta adâncă a frunţii sale gălbejite.

— În nimeni — spuse el.

— O, vei face totuşi o excepţie în favoarea dumitale, domnule Colbert.

— Cum adică, doamnă ducesă?

— Vreau să spun că, daca îţi vei da osteneala să vii cu mine până la locul unde se află scrisorile, ele îţi vor fi înmânate chiar dumitale însuţi şi vei putea să le verifici, să le controlezi.

— Aşa e.

— Vei avea însă la dumneata şi cei o sută de mii de scuzi, fiindcă nici eu nu mă încred în nimeni.

Domnul vistiernic Colbert se înroşi până în vârful urechilor. Era, ca toţi oamenii pricepuţi în arta cifrelor, de o probitate matematică şi puţin obişnuită.

— Voi aduce, doamnă — zise el — suma făgăduită, în două bonuri plătibile la casieria mea. Sunteţi mulţumită?

— De ce nu sunt, aceste bonuri, de câte un milion fiecare, domnule intendent!... Deci, am onoarea să-ţi arăt drumul.

— Permiteţi-mi să spun să înhame caii.

— Mă aşteaptă trăsura mea jos, domnule.

Colbert tuşi ca un om nehotărât. Se gândi un moment că propunerea ducesei era o cursă; că poate cineva aştepta la poartă...; că această doamnă, al cărei secret i se vindea lui Colbert cu cinci sute de mii de livre, trebuie că-i oferise acest secret şi domnului Fouquet pentru aceeaşi sumă. Cum şovăia prea mult, ducesa îl privi în albul ochilor.

— Preferi să mergem cu trăsura dumitale? întrebă ea.

— Mărturisesc că da.

— Te temi cumva că-ţi întind vreo capcană?

— Doamnă ducesă, dumneavoastră aveţi o fire zglobie şi eu, care sunt atât de serios, aş putea să fiu compromis de o glumă.

— Da; în sfârşit, ţi-e frică? Ei bine, ia-ţi trăsura dumitale şi atâţia lachei câţi doreşti... Dar gândeşte-te bine... ceea ce facem noi amândoi o ştim numai noi; dacă un al treilea ar vedea ceva, e ca şi cum ar afla toată lumea. La urma urmei, pentru mine e tot una; trăsura mea va veni după a dumitale şi mă declar mulţumită să mă urc în trăsura dumitale pentru a merge la regină.

— La regină?

— Ai şi uitat? Cum, o clauză de-o asemenea importanţă pentru mine ţi-a scăpat din vedere? Ce puţin înseamnă asta

pentru dumneata, Doamne! Dacă aş fi ştiut, ţi-aş fi cerut un preţ dublu.

— M-am răzgândit, doamnă ducesă; nu vă voi însoţi.

— Adevărat?... Şi pentru ce?

— Pentru că am o încredere nemărginită în dumneavoastră.

— Mă copleşeşti!... Dar, atunci, cum voi primi eu cei o sută de mii de scuzi?

— Iată-i.

Vistiernicul aşternu câteva cuvinte pe o bucată de hârtie, pe care i-o dădu ducesei.

— Sunteţi plătită — zise el.

— Actul e valabil, domnule Colbert şi am să te răsplătesc pentru aceasta.

Şi, rostind aceste cuvinte, începu să râdă. Râsul doamnei de Chevreuse era un murmur sinistru; orice om care simte tinereţea, încrederea, dragostea, viaţa bătând în inima lui ar prefera să audă un plâns în locul acestui râset înfiorător.

Ducesa îşi descheie partea de sus a ilicului şi scoase de la sânul ei înroşit un ghemotoc de hârtii legate cu o panglică de culoarea focului. Copcile se desfăcută repede sub apăsarea grea a degetelor ei nervoase. Pielea, zgâriată uşor de frecarea şi scoaterea hârtiilor, apărea fără ruşine în faţa ochilor vistiernicului, foarte mirat de aceste preliminarii ciudate. Ducesa continua să râdă mereu.

— Iată — zise ea — adevăratele scrisori ale domnului de Mazarin. Acum le ai şi, ceva mai mult, ducesa de Chevreuse s-a dezbrăcat în faţa dumitale, ca şi cum ar fi fost... Nu vreau să-ţi spun nume ce te-ar face trufaş sau gelos. Prin urmare, domnule Colbert — zise ea încheindu-şi şi înnodându-şi la repezeală rochia — norocul dumitale e consfinţit; însoţeşte-mă la regină.

— Nu, doamnă. Dacă vă veţi atrage din nou dizgraţia maiestăţii sale şi dacă s-ar afla la Palatul Regal că eu v-am introdus la dânsa, regina nu mi-ar ierta asta niciodată. Nu. Am oameni devotaţi la palat, aceştia vă vor ajuta să intraţi, fără ca eu să fiu compromis.

— Cum vrei, numai să intru.

— Cum le spuneţi dumneavoastră călugăriţelor de la Bruges care-i vindecă pe bolnavi?

— Beghine.

— Sunteţi o beghină.

— Mă rog; va trebui însă să nu mai fiu.

— Asta vă priveşte.

— Stai! Stai! Nu vreau să fiu expusă să mi se refuze intrarea!

— Şi asta vă priveşte, doamnă. Voi porunci primului valet de cameră al gentilomului de serviciu la maiestatea sa de a lăsa să intre o beghină care aduce un leac bun pentru uşurarea durerilor maiestăţii sale. Veţi lua scrisoarea mea, vă veţi îngriji de leacuri şi de explicaţiile necesare. Recomand o beghină, n-o cunosc pe doamna de Chevreuse.

— Foarte bine!

— Iată scrisoarea de recomandare, doamnă!

Capitolul L

Pielea ursului

Colbert îi dădu ducesei scrisoarea, apoi trase încet scaunul în dosul căruia stătea ea. Doamna de Chevreuse salută foarte degajat şi ieşi.

Colbert, care recunoscuse slova lui Mazarin, după ce numără scrisorile, îl sună pe secretar şi-i spuse să se ducă să-l caute acasă la el pe domnul Vanel, consilier la parlament. Secretarul răspunse că domnul consilier, credincios obiceiului său, venise tocmai atunci să-i dea vistiernicului raportul asupra principalelor lucrări ce fuseseră dezbătute chiar în ziua aceea în şedinţa parlamentului.

Colbert se apropie de lumânări, reciti scrisorile răposatului cardinal, zâmbi de mai multe ori recunoscând marea valoare a pieselor pe care i le dăduse doamna de Chevreuse, apoi, sprijinindu-şi câteva minute uriaşul lui cap în podul palmelor, se adânci în gânduri.

În timpul acestor câteva minute, un bărbat robust şi înalt, cu faţa osoasă, cu ochii nemişcaţi, cu nasul turtit, îşi făcuse apariţia în cabinetul lui Colbert, cu o siguranţă plină de modestie, ce dovedea un caracter mlădios şi hotărât totodată, mlădios în faţa stăpânului care putea să arunce prada,

neînduplecat faţă de căţeii ce i-ar fi putut smulge de la gură această pradă preţioasă. Domnul Vanel avea sub braţ un dosar voluminos; îl puse pe birou, alături de cele două coate ce sprijineau capul domnului Colbert.

— Bună seara, domnule Vanel — zise acesta trezindu-se din meditaţia lui.

— Bună seara, monseniore — răspunse cu naturaleţe Vanel.

— Ar trebui să-mi spui domnule — îl corectă cu blândeţe Colbert.

— Miniştrilor li se spune *monseniore* — zise Vanel cu un netulburat sânge rece. Sunteţi ministru.

— Nu încă!

— Ba da, eu vă spun monseniore; de altfel, sunteţi seniorul meu şi asta e de ajuns; dacă vă displace să vă spun astfel în faţa lumii, îngăduiţi-mi să vă numesc aşa în particular.

Colbert îşi ridică faţa până în dreptul lumânărilor şi citi, sau încercă să citească pe chipul lui Vanel, pentru a vedea câtă sinceritate era în această dovadă de devotament. Dar consilierul ştia să înfrunte greutatea unei priviri, fie ea chiar şi a monseniorului. Colbert oftă. Nu izbutise să citească nimic pe faţa lui Vanel; era posibil ca Vanel să fie sincer. Colbert se gândi că acest inferior îi era superior, prin aceea că avea o soţie necredincioasă.

În clipa când el deplângea soarta acestui om, Vanel scoase cu încetineală din buzunar un bilet parfumat, pecetluit cu ceară de Spania, şi-l întinse monseniorului.

— Ce-i asta, Vanel?

— O scrisoare de la nevasta mea, monseniore.

Colbert tuşi. Luă scrisoarea, o deschise, o citi şi o vârî în buzunar, în timp ce Vanel răsfoia nepăsător dosarul de pe birou.

— Vanel — zise deodată protectorul către protejat — dumneata eşti un om muncitor, nu-i aşa?

— Da, monseniore.

— Douăsprezece ceasuri de lucru nu te îngrozesc?

— Lucrez cincisprezece pe zi.

— Cu neputinţă! Un consilier n-ar trebui să lucreze mai mult de trei ceasuri pentru parlament.

— Oh, îi mai ţin locul unui prieten faţă de care am anumite obligaţii, şi, fiindcă îmi mai rămâne timp liber, studiez ebraica.

— Eşti bine privit în parlament, Vanel?

— Cred că da, monseniore.

— S-ar cuveni să nu putrezeşti pe scaunul de consilier.

— Dar ce să fac pentru aceasta?

— Să-ţi cumperi o slujbă.

— Ce fel de slujbă?

— Una mai acătării. Ambiţiile mărunte sunt cele mai greu de împlinit.

— Pungile mici, monseniore, sunt cele mai greu de umplut.

— Ia spune, ce slujbă ţi-ai dori dumneata? întrebă Colbert.

— Nu m-am gândit la alta, credeţi-mă.

— Ştiu eu una bună, însă ar trebui să fii rege pentru ca s-o poţi cumpăra fără bătaie de cap; dar regele, bănuiesc, nu va avea fantezia să cumpere o slujbă de procuror general.

Auzind aceste cuvinte, Vanel îşi aţinti asupra lui Colbert privirea sa umilă şi tristă totodată. Colbert se întrebă dacă fusese înţeles, sau măcar ghicit de gândurile acestui om.

— Îmi vorbiţi de slujba de procuror general la parlament, monseniore? zise Vanel. Nu cunosc decât una singură, aceea a domnului Fouquet.

— Chiar de aceea e vorba, dragul meu consilier.

— Vă arde de glumă, monseniore; dar, înainte ca o marfă să fie cumpărată, nu trebuie oare ca ea să fie vândută?

— Eu cred, domnule Vanel, că această slujbă va fi scoasă în curând la vânzare...

— La vânzare?... Slujba de procuror a domnului Fouquet?

— Aşa se spune.

— Slujba care-l face inviolabil, scoasă la vânzare? Oh! Oh!

Şi Vanel începu să râdă.

— Te-ai speria rău de o asemenea slujbă? întrebă cu toată seriozitatea Colbert.

— Să mă sperii? Nu...

— Ai vrea s-o capeţi?

— Monseniorul îşi bate joc de mine — răspunse Vanel. Cum să nu vrea un consilier de parlament să devină procuror general?

— Atunci, domnule Vanel... fiindcă ţi-am spus că slujba e scoasă la vânzare...

— Monseniorul spune asta.

— Aşa se zvoneşte.

— Dar, repet, e cu neputinţă! Niciodată un om nu-şi aruncă scutul în dosul căruia îşi adăposteşte onoarea, averea şi viaţa.

— Sunt unii nebuni care se cred mai presus de orice vânturi ale norocului, domnule Vanel.

— Da, monseniore; numai că aceşti nebuni nu fac nebuniile lor spre folosul unor bieţi Vaneli ca mine.

— De ce nu?

— Fiindcă aceşti Vaneli sunt săraci.

— E adevărat că slujba domnului Fouquet poate să coste mult. Ce-ai fi în stare să dai pentru ea, domnule Vanel?

— Tot ce am, monseniore.

— Adică?

— Trei până la patru sute de mii de livre.

— Şi slujba costă?

— Un milion şi jumătate, pe puţin. Cunosc oameni care au oferit un milion şapte sute de mii de livre, fără să-l ispitească pe domnul Fouquet. Dar dacă, din întâmplare, domnul Fouquet ar vrea s-o vândă, ceea ce eu nu cred, cu toate că am auzit...

— Ah, ai auzit ceva? Cine ţi-a spus?

— Domnul de Gourville... domnul Pellisson; ah, aşa se vorbeşte.

— Ei bine, dacă domnul Fouquet ar vrea s-o vândă?...

— Eu tot n-aş putea s-o cumpăr, dat fiind că domnul ministru n-o va vinde decât pe bani gheaţă şi nimeni nu are un milion şi jumătate de pus pe masă.

Colbert îl întrerupse aici pe consilier printr-o strâmbătură autoritară. Căzu din nou pe gânduri.

Văzând atitudinea serioasă a stăpânului, văzând stăruinţa lui în a aduce vorba despre acest subiect, domnul Vanel aştepta o soluţie, fără a îndrăzni s-o provoace.

— Lămureşte-mă şi pe mine, rogu-te — zise atunci Colbert — care sunt privilegiile slujbei de procuror general?

— Dreptul de a pune sub acuzare pe orice supus francez care nu e prinţ de sânge; anularea oricărei acuzări împotriva unui francez care nu e rege sau prinţ. Procurorul general este braţul drept al regelui care loveşte în vinovaţi, dar în acelaşi timp e şi braţul care poate să stingă flacăra dreptăţii. De aceea, domnul Fouquet poate să-l înfrunte pe rege însuşi, asmuţind împotriva lui parlamentul; de aceea, regele se va avea bine cu domnul Fouquet, orice-ar fi, pentru a-şi promulga edictele sale.

Procurorul general poate fi o unealtă de mare folos, dar şi primejdioasă totodată.

— Vrei să fii procuror general, Vanel? întrebă pe neaşteptate Colbert, îndulcindu-şi privirea şi glasul.

— Eu? strigă acesta uimit. Dar am avut cinstea de a vă spune că-mi lipsesc cel puţin un milion şi o sută de mii de livre pentru asta.

— Vei împrumuta această sumă de la prietenii dumitale.

— Nu am prieteni mai bogaţi decât mine.

— Un om cinstit ca dumneata!

— Dacă toată lumea ar gândi ca dumneavoastră, monseniore!

— E destul că gândesc eu, şi, la nevoie, voi răspunde pentru dumneata.

— Luaţi seama la zicală, monseniore.

— Care zicală?

— Cine răspunde, plăteşte.

— Fie şi aşa.

Vanel se ridică, ameţit de acest sprijin atât de nebănuit, atât de neaşteptat venit din partea unui om pe care şi cei mai uşuratici îl luau în serios.

— Nu vă bateţi joc de mine, monseniore — zise el.

— Haide, să trecem repede la treabă, domnule Vanel. Zici că domnul Gourville ţi-a vorbit despre slujba domnului Fouquet?

— Şi domnul Pellisson.

— Oficial sau prieteneşte?

— Iată cuvintele lor: "Parlamentarii sunt oameni bogaţi şi ambiţioşi; ar trebui să pună mână de la mână ca să strângă două sau trei milioane pentru domnul Fouquet, protectorul lor, lumina lor".

— Şi dumneata ce-ai spus?

— Am spus că, din partea mea, aş putea să dau zece mii de livre, dacă ar fi nevoie.

— Ah, prin urmare îl iubeşti pe domnul Fouquet? strigă Colbert cu o privire plină de ură.

— Nu; dar domnul Fouquet e procurorul nostru general; se îndatorează, se îneacă; iar noi trebuie să salvăm onoarea corpului.

— Iată pentru ce domnul Fouquet va rămâne totdeauna nevătămat, atâta vreme cât va ocupa această slujbă — răspunse Colbert.

— La cele de mai sus — urmă Vanel — domnul Gourville a adăugat: "A face o pomană domnului Fouquet e un procedeu umilitor, la care el va răspunde printr-un refuz; parlamentul trebuie să strângă bani pentru a cumpăra în mod demn slujba procurorului său general şi atunci totul va fi bine — onoarea corpului rămâne teafără, iar mândria domnului Fouquet neştirbită".

— Asta înseamnă că chestiunea e deschisă.

— Aşa am zis şi eu, monseniore.

— Ei bine, domnule Vanel, te vei duce numaidecât şi-i vei căuta pe domnii Gourville şi Pellisson. Mai cunoşti vreun prieten de-al domnului Fouquet?

— Îl cunosc bine pe domnul de La Fontaine.

— La Fontaine, stihuitorul?

— Da; îi făcea versuri soţiei mele, când domnul Fouquet era prieten cu noi.

— Adresează-te atunci lui pentru a obţine o întrevedere cu domnul ministru.

— Bucuros; dar suma?

— În ziua şi la ora hotărâtă, domnule Vanel, vei fi învestit cu suma necesară, nu te îngriji de asta.

— Monseniore, atâta dărnicie! Îl umbriţi pe rege, îl întreceţi pe domnul Fouquet.

— O clipă... să nu facem risipă de cuvinte. N-o să-ţi dau chiar aşa un milion patru sute de mii de livre; am şi eu copii.

— Eh, domnule, îmi veţi împrumuta această sumă şi asta e de ajuns.

— Ţi-o împrumut, da.

— Cereţi orice dobândă, orice garanţie, monseniore, sunt gata să primesc şi, dorinţele dumneavoastră odată satisfăcute, voi repeta că-i întreceţi pe regi şi pe domnul Fouquet în dărnicie. Spuneţi, care sunt condiţiile dumneavoastră?

— Îmi vei înapoia banii în opt ani.

— O, foarte bine!

— Ipotecă pe slujbă însăşi.

— Minunat! Asta e totul?

— Aşteaptă. Îmi rezerv dreptul de a răscumpăra slujba cu o despăgubire de o sută cincizeci de mii de livre, dacă în

gestiunea acestei slujbe nu vei urma o linie conformă cu interesele regelui şi cu planurile mele.

— Ah! Ah! făcu Vanel puţin tulburat.

— E ceva care te-ar putea nemulţumi, domnule Vanel? întrebă Colbert cu răceală.

— Nu, nu! se grăbi să răspundă Vanel.

— Ei bine, vom semna actul atunci când vei voi. Şi-acum, du-te la prietenii domnului Fouquet.

— Mă duc în zbor...

— Şi obţine o întrevedere cu ministrul.

— Da, monseniore.

— Fii larg la concesiuni.

— Da.

— Şi odată totul pus în rânduială?...

— Mă voi grăbi să întăresc prin semnături.

— Ia seama!... Să nu-i pomeneşti nimic de semnătură domnului Fouquet, nici de sumă, nici de învoială, înţelegi? Altfel vei pierde totul!

— Atunci ce să fac, monseniore? E cam greu...

— Încearcă numai să-l tragi de limbă pe domnul Fouquet... Du-te!

Capitolul LI

La Regina-Mamă

Regina-mamă se afla în camera ei de culcare de la Palatul Regal, împreună cu doamna de Motteville şi cu senora Molina. Regele, aşteptat până seara, nu apăruse; regina, foarte neliniştită, trimisese de câteva ori să întrebe ce-i cu el. Totul prevestea furtună. Curtenii şi doamnele se fereau să se întâlnească prin anticameră şi coridoare, spre a nu aduce vorba despre subiecte compromiţătoare.

Domnul îl însoţise pe rege, în cursul dimineţii, la o partidă de vânătoare. *Doamna* nu ieşea din casă şi părea supărată pe toată lumea. Cât despre regina-mamă, ea, după ce-şi făcuse rugăciunile în latineşte, vorbea despre ale casei cu cele două

prietene ale sale, în cea mai curată castiliană. Doamna de Motteville, care înţelegea foarte bine această limbă, răspundea în franţuzeşte. Când cele trei femei epuizară toate formulele de prefăcătorie şi de politeţe pentru a ajunge să spună că purtarea regelui le făcea să moară de mâhnire pe regină, pe regina-mamă şi pe toate neamurile sale, după ce aruncară, în termeni aleşi, toate blestemele împotriva domnişoarei de La Vallière, regina-mamă îşi încheie acuzaţiile prin aceste cuvinte ce exprimau gândurile şi caracterul ei:

— *Estas hijos*! rosti ea către Molina.

Ceea ce însemna: "Copiii ăştia!" Cuvânt greu în gura unei mame; cuvânt teribil în gura unei regine care, ca Ana de Austria, ascundea în sufletul ei întunecat atâtea taine ciudate.

— Da — răspunse Molina — copiii ăştia, pentru care se jertfeşte orice mamă!

— Pentru care — adăugă regina — o mamă a jertfit totul!

Şi nu-şi sfârşi fraza. I se păru, când ridică ochii spre portretul în picioare al palidului Ludovic al XIII-lea, că soţul ei lăsase încă o dată să i se umple de lumină ochii stinşi, să i se umfle de mânie nările pe pânză. Portretul prindea viaţă; nu vorbea, dar ameninţa. O tăcere adâncă urmă după ultimele cuvinte ale reginei. Molina începu să răscolească panglicile şi dantelele dintr-un coş mare. Doamna de Motteville, surprinsă de această rază de înţelegere ce străfulgeră deodată şi privirea confidentei şi pe aceea a stăpânei, doamna de Motteville, spunem, îşi plecă ochii în jos, ca femeia discretă, şi, căutând să nu vadă, asculta cu auzul încordat. Nu prinse însă decât un "hm!" semnificativ al ducesei spaniole, care era întruparea însăşi a prudenţei. Mai prinse apoi un oftat ieşit ca o ultimă răsuflare din pieptul chinuit al reginei. Ridică numaidecât capul.

— Va doare ceva? întrebă ea.

— Nu, Motteville, nu; de ce mă întrebi asta?

— Maiestatea voastră a gemut.

— Ai dreptate, de fapt; nu prea mă simt bine.

— Domnul Valot e pe-aci prin apropiere, la *Doamna* mi se pare.

— La *Doamna*, de ce?

— *Doamna* are nervi.

— Frumoasă boală! Domnul Valot face rău că se duce la *Doamna*, când un alt medic ar putea s-o vindece pe ea...

Doamna de Motteville îşi ridică din nou privirile, mirată.

— Un alt medic decât domnul Valot? zise ea. Dar care?

— Munca, Motteville, munca... Ah, dacă cineva e bolnav, asta e biata mea fiică.

— Şi maiestatea voastră.

— Mai puţin în astă-seară.

— Nu vă încredeţi în asta, doamnă.

Şi, ca pentru a confirma ameninţarea doamnei de Motteville, o durere ascuţită o împunse pe regină în inimă, o făcu să pălească şi o răsturnă într-un fotoliu, cu toate simptomele unui leşin subit.

— Picăturile mele! murmură ea.

— Îndat'! îndat'! răspunse Molina, care, fără să se grăbească de loc, se duse şi scoase dintr-un scrin cu solzi auriţi o sticlă mare de cristal zgrunţuros şi i-o aduse destupată reginei.

Aceasta respiră cu frenezie de mai multe ori şi murmură:

— Prin asta mă va omorî Dumnezeu. Facă-se sfânta lui voie!

— Nu moare omul de durere — adăugă Molina punând sticla la loc, în scrin.

— Maiestatea voastră se simte bine acum? întrebă doamna de Motteville.

— Ceva mai bine.

Şi regina îşi duse degetul la buze spre a-i impune discreţie favoritei sale.

— E ciudat! zise după o clipă de tăcere doamna de Motteville.

— Ce e ciudat? întrebă regina.

— Maiestatea voastră îşi mai aminteşte ziua când această durere a apărut pentru prima dată?

— Mi-amintesc că era o zi tare tristă, Motteville.

— Ziua aceea nu putea fi totuşi tristă pentru maiestatea voastră.

— De ce?

— Pentru că, în aceeaşi zi, acum douăzeci şi trei de ani, doamnă, s-a născut maiestatea sa regele de azi, gloriosul vostru fiu.

Regina scoase un ţipăt, îşi sprijini fruntea în palme şi se adânci câteva clipe în gânduri. Să se fi lăsat pradă amintirilor sau necazurilor? Să fi fost cuprinsă iarăşi de durere?

Molina îi aruncă doamnei de Motteville o privire aproape furioasă, atât de mult semăna cu o dojană, dar demna femeie, neînţelegând nimic, se pregătea să pună o întrebare spre a-şi şti conştiinţa împăcată, când Ana de Austria, ridicându-se deodată, zise:

— Ziua de 5 septembrie! Da, durerea mea a apărut în ziua de 5 septembrie. Mare bucurie într-o zi, mare durere în alta. O durere mare — adăugă ea încet — ca o ispăşire a unei prea mari bucurii!

Şi, începând din acel moment, Ana de Austria, care părea că-şi sleise întreaga memorie şi întreaga judecată, rămase amuţită, cu ochiul posomorât, cu gândul pustiu, cu braţele atârnându-i pe lângă trup.

— Ar trebui să ne ducem la culcare — zise Molina.

— Numaidecât, Molina.

— S-o lăsăm singură pe regină — adăugă tenacea spaniolă.

Doamna de Motteville se ridică; pe obrajii albi ai reginei curgeau încet câteva lacrimi strălucitoare şi mari ca lacrimile de copil. Molina, văzând acest lucru, o ţintui cu privirea ei întunecată şi pătrunzătoare pe Ana de Austria.

— Da, da — zise imediat regina. Lasă-ne, Motteville. Du-te.

Acest cuvânt *lasă-ne* sună cu totul neplăcut în urechea favoritei franceze. El însemna că avea să urmeze un schimb de taine sau de amintiri. El însemna că o a treia persoană era de prisos în momentul cel mai interesant al întrevederii.

— Doamnă, Molina va fi de ajuns pentru serviciul maiestăţii voastre? întrebă franceza.

— Da — răspunse spaniola.

Şi doamna de Motteville se înclină. Deodată, o bătrână femeie de casă, îmbrăcată în aceleaşi veşminte pe care le purta la curtea Spaniei prin 1620, dădu la o parte draperiile de la uşă şi, surprinzând-o pe regină cu ochii plini de lacrimi, pe doamna de Motteville gata să se retragă, pe Molina punând la cale ceva, strigă cu voioşie către regină, apropiindu-se cu paşi repezi de grup:

— Leacul! Leacul!

— Ce leac, *Chica*? întrebă Ana de Austria.

— Pentru boala maiestăţii voastre — răspunse bătrâna.

— Cine-l aduce? întrebă cu însufleţire doamna de Motteville. Domnul Valot?

— Nu, o doamnă din Flandra.

— O doamnă din Flandra? O spaniolă? întrebă regina.
— Nu ştiu.
— Cine o trimite?
— Domnul Colbert.
— Numele ei?
— Nu şi l-a spus.
— Starea?
— O s-o cunoaşteţi din gura ei.
— Cum arată?
— E mascată.
— Vezi cine-i, Molina! strigă regina.
— Nu e nevoie — răspunse în aceeaşi clipă o voce hotărâtă şi blândă totodată, ce se auzi dincolo de tapiserii, voce care le făcu să tresară pe celelalte doamne, iar pe regină să se simtă străbătută de un fior.

Îndată după aceea, o femeie mascată apăru între draperii. Mai înainte ca regina să fi apucat să spună ceva, necunoscuta zise:

— Sunt o doamnă din rândul beghinelor din Bruges şi aduc, într-adevăr, leacul care o va tămădui pe maiestatea voastră.

Toate tăcură. Beghina nu îndrăznea să înainteze.

— Vorbeşte — zise regina.

— După ce vom rămâne singure — rosti beghina.

Ana de Austria le aruncă o privire însoţitoarelor ei; acestea se retraseră.

Beghina făcu atunci trei paşi către regină şi se înclină cu respect. Regina se uita cu neîncredere la această femeie, care o privea la rândul ei cu nişte ochi scânteietori prin găurile măştii sale.

— Regina Franţei să fie oare atât de bolnavă — zise Ana de Austria — încât să se fi aflat până şi printre beghinele din Bruges că are nevoie de un leac?

— Maiestatea voastră, slavă Domnului, nu e atât de bolnavă încât să nu mai poată scăpa.

— În sfârşit, spune cum ai aflat că sunt suferindă?

— Maiestatea voastră are prieteni în Flandra.

— Şi prietenii aceştia te-au trimis?

— Da, doamnă.

— Numeşte-i.

— Cu neputinţă, doamnă şi în zadar, de vreme ce memoria maiestăţii voastre n-a fost trezită de tresăririle inimii.

Ana de Austria ridică faţa, încercând să descopere sub ascunzişul măştii şi în taina acestor cuvinte numele aceleia care vorbea cu o atât de familiară îndrăzneală. Apoi, dintr-o dată, obosită de această curiozitate ce-i rănea orgoliul recunoscut, ea zise pe un ton rece:

— Doamnă, dumneata uiţi că persoanelor regale nu li se vorbeşte cu masca pe faţă!

— Vă rog să mă iertaţi, doamnă — răspunse cu umilinţă beghina.

— Nu pot să te iert, dar pot să te scuz dacă-ţi scoţi masca.

— Am făcut un jurământ, doamnă, acela de a veni în ajutorul celor întristaţi sau suferinzi, fără a lăsa pe nimeni să-mi vadă faţa. Aş fi putut aduce uşurare trupului şi sufletului vostru; dar, pentru că maiestatea voastră nu-mi îngăduie, mă retrag. Adio, doamnă, adio!

Aceste cuvinte fură rostite cu atâta farmec şi respect, încât făcură să scadă furia şi neîncrederea reginei, fără a-i potoli însă curiozitatea.

— Ai dreptate — zise ea — nu se cuvine ca cei ce suferă să dispreţuiască mângâierile trimise lor de Dumnezeu. Vorbeşte, doamnă şi fie, după cum singură ai spus, ca prezenţa dumitale să-mi aducă o uşurare a trupului... Ah, am ajuns să cred că Dumnezeu vrea să-l pună la crude încercări.

— Să vorbim mai întâi de suflet, dacă binevoiţi — zise beghina — de sufletul care, sunt sigură, trebuie să sufere tot atât de mult.

— Sufletul meu?

— Sunt cancere sfâşietoare, a căror muşcătură nu se vede. Acestea, regină, lasă pielei toată albeaţa ei de fildeş şi nu ard carnea cu flăcările lor albăstrii; doctorul care se apleacă deasupra pieptului bolnavului nu aude scrâşnind în muşchi, sub năvala sângelui, dinţii nesătui ai acestui monstru; niciodată fierul, niciodată focul n-au răpus sau înfrânt furia acestor flageluri ucigătoare; ele se cuibăresc în mintea omului şi-o corup; cresc în inimă şi-o fac să plesnească; iată, doamnă, atâtea cancere fatale pentru regine; nu suferiţi cumva de vreunul din ele?

Ana ridică braţul de o albeaţă sclipitoare şi de o rotunjime încă perfectă, ca în anii tinereţii sale.

— Aceste răuri despre care îmi vorbeşti — zise ea — fac parte din însăşi viaţa noastră, a celor mari de pe pământ, cărora Dumnezeu le-a dat povara sufletului. Când aceste răuri devin prea mari, Atotputernicul ne cheamă în faţa tribunalului ispăşirilor. Acolo, lepădăm sarcina de pe umeri şi tainele toate. Dar nu uita că acelaşi suveran suprem măsoară încercările după puterile făpturilor lui şi puterile însele nu sunt mai prejos de poverile mele; pentru tainele altora, Dumnezeu m-a înzestrat cu destulă tărie ca să le ţin închise în mine; pentru tainele mele, nu mă încred nici în duhovnicul meu.

— Văd că sunteţi la fel de curajoasă ca totdeauna faţă de duşmanii voştri, doamnă; şi constat că nu aveţi încredere în prieteni.

— Reginele n-au prieteni; şi dacă n-ai altceva să-mi spui, dacă te simţi inspirată de Dumnezeu, ca o profetească, retrage-te, căci mă tem de viitor.

— Eu aş fi crezut — răspunse fără şovăire beghina — că vă temeţi mai mult de trecut.

Nu apucă să termine această frază, că regina, ridicând capul, strigă pe un ton scurt şi tăios:

— Spune! Spune! Să ne răfuim în chip deschis, fără ocol, până la capăt, altfel...

— Lăsaţi ameninţările, regină — zise beghina cu blândeţe. Am venit la voi plină de respect şi compătimire, am venit aici trimisă de o prietenă.

— Atunci dovedeşte-o! Uşurează, în loc să înăspreşti răul!

— Foarte uşor; şi maiestatea voastră va vedea dacă e vorba de o prietenă.

— Vorbeşte.

— Ce nenorocire s-a întâmplat maiestăţii voastre de douăzeci şi trei de ani încoace?

— Dar... nenorociri destul de mari; nu l-am pierdut oare pe rege?

— Nu vorbesc despre nenorociri de soiul acestora. Vreau să vă întreb dacă de la... naşterea regelui... vorba nesocotită a unei prietene i-a pricinuit maiestăţii voastre vreo amărăciune.

— Nu înţeleg ce vrei să spui — răspunse regina strângând din dinţi spre a-şi stăpâni tulburarea.

— Am să mă fac înţeleasă. Maiestatea voastră îşi aduce aminte că regele s-a născut la 5 septembrie 1638, la ceasurile unsprezece şi un sfert?

— Da — bâigui regina.

— La douăsprezece şi jumătate — continuă beghina — delfinul, botezat în mare grabă de monseniorul de Meaux, sub ochii regelui, sub ochii voştri, era recunoscut moştenitor al coroanei Franţei. Regele s-a dus în capela din vechiul castel de la Saint-Germain pentru a asculta un *Te-Deum*.

— Toate acestea sunt adevărate — murmură regina.

— Lăuzia maiestăţii voastre s-a făcut în prezenţa *Domnului*, acum răposat, a prinţilor şi a doamnelor de la curte. Medicul regelui, Bouvard şi chirurgul Honoré stăteau în anticameră. Maiestatea voastră a adormit pe la ceasurile trei şi s-a trezit abia pe la şapte, e adevărat?

— Întru totul. Dar dumneata îmi povesteşti aici ceea ce toată lumea ştie la fel de bine ca mine şi ca dumneata.

— Ajung, doamnă, la ceea ce puţine persoane ştiu. Puţine persoane am spus? Ah, aş putea să spun două persoane, căci erau cinci cu totul altădată, însă, de câţiva ani, prin moartea principalilor participanţi, taina se păstrează şi mai bine. Regele, stăpânul nostru, îşi doarme somnul de veci alături de părinţii lui; moaşa Péronne a murit şi ea, de Laporte nu-şi mai aduce nimeni aminte.

Regina deschise gura ca să spună ceva; trecându-şi palma de gheaţă peste obraz, îşi simţi faţa năpădită de o sudoare fierbinte.

— Se făcuseră ceasurile opt — urmă beghina. Regele cina, foarte voios; în jurul lui erau numai râsete, veselie, pahare pline ochi; poporul chiuia sub balcoane; elveţienii, muşchetarii şi străjile rătăceau prin oraş, purtaţi în triumf de studenţii beţi. Aceste vuiete nemaipomenite de fericire generală îl făceau să scâncească încet, în braţele doamnei de Hausac, guvernanta lui, pe delfin, viitorul rege al Franţei, ai cărui ochi, când aveau să se deschidă, trebuiau să vadă două coroane în fundul leagănului său. Deodată, maiestatea voastră a scos un ţipăt ascuţit şi doamna Péronne s-a repezit la căpătâiul vostru. Doctorii cinau într-o sală îndepărtată. Palatul, pustiu de teama de a fi ocupat de mulţime, nu mai avea nici consemne, nici străji. Moaşa, după ce-a cercetat starea sănătăţii maiestăţii voastre, a scos şi ea un ţipăt, speriată, şi, luându-vă în braţe, deznădăjduită, nebună de durere, îl trimise pe Laporte să-i dea de veste regelui că maiestatea sa regina voia să-l vadă în camera ei. Laporte, după cum ştiţi, doamnă, era un bărbat cu

mult spirit şi cu sânge rece. El nu se apropie de rege ca o slugă îngrozită care îşi dă seama de însemnătatea lui şi vrea să-i înspăimânte şi pe ceilalţi; de altfel, nu era o veste înspăimântătoare aceea pe care avea s-o audă regele. Fapt este că Laporte apăru, cu zâmbetul pe buze, lângă scaunul regelui şi-i spuse: "Sire, regina e fericită, dar ar fi şi mai fericită dacă ar vedea pe maiestatea voastră". În ziua aceea, Ludovic al XlII-lea ar fi fost în stare să-şi dea coroana şi unui sărăntoc pentru o vorbă bună. Vesel, uşor, sprinten, regele sări de la masă, spunând, pe tonul pe care l-ar fi putut avea Henric al IV-lea: "Domnilor, mă duc să-mi văd nevasta". Ajunse la dumneavoastră, doamnă, în clipa când doamna Péronne îi întindea un al doilea prinţ, frumos şi voinic ca şi cel dintâi, spunându-i: "Sire, Dumnezeu nu vrea ca vreodată regatul Franţei să cadă pe mâna femeilor!" Regele, în bucuria lui nestăpânită, se repezi la acest copil şi strigă: "Îţi mulţumesc, o, Doamne!"

Beghina se opri aci, văzând cât de mult suferea regina. Ana de Austria, adâncită în fotoliu, cu capul aplecat, cu privirea nemişcată, asculta fără să mai audă nimic şi buzele ei se mişcau convulsiv, rostind poate o rugăciune către Dumnezeu sau un blestem împotriva acestei femei.

— Ah — reluă cu glas tare beghina — să nu credeţi că dacă nu e decât un singur delfin în Franţa, dacă regina a lăsat acest copil să lâncezească departe de tron, să nu credeţi că a fost o mamă rea. Oh, nu... Sunt oameni care ştiu câte lacrimi a vărsat ea; sunt oameni care au putut să numere sărutările fierbinţi pe care i le-a dat sărmanei făpturi, în schimbul acestei vieţi de mizerie şi beznă la care o raţiune de stat l-a condamnat pe fratele geamăn al lui Ludovic al XIV-lea.

— Dumnezeule! Dumnezeule! murmură stins regina.

— Se ştie — continuă cu aprindere beghina — că regele, văzând că are doi fii de aceeaşi vârstă, cu aceleaşi drepturi, tremura pentru destinul Franţei, pentru liniştea statului său. Se ştie că domnul cardinal de Richeleu, consultat în această problemă de Ludovic al XlII-lea, stătu şi se gândi mai bine de un ceas în cabinetul maiestăţii sale, apoi rosti această sentinţă: "S-a născut un rege pentru a fi urmaşul maiestăţii voastre. Dumnezeu a vrut să se mai nască unul pentru a fi urmaşul celui dintâi; dar, deocamdată, noi n-avem nevoie decât de primul născut; să-l ascundem pe-al doilea de ochii Franţei, după cum

Dumnezeu a vrut să-l ascundă de ochii părinţilor lui". Un prinţ înseamnă pentru stat pacea şi securitatea; doi pretendenţi la tron înseamnă război civil şi anarhie. Regina se ridică brusc, albă ca varul şi cu pumnii strânşi.

— Dumneata ştii prea multe — zise ea cu o voce surdă — de vreme ce te atingi de secrete de stat. Cât despre prietenii de la care ai aflat acest secret, aceştia sunt nişte nemernici, nişte falşi prieteni. Dumneata eşti complicea lor în nelegiuirea ce se săvârşeşte astăzi. Şi acum scoate-ţi masca, sau pun să fii arestată de căpitanul meu de gardă! Oh, acest secret nu mă face să mă înspăimânt! E ca o otravă pe care ai băut-o şi-acum mi-o dai înapoi! Dar ea îţi va îngheţa pieptul. Începând din această clipă, nici secretul, nici viaţa dumitale nu-ţi mai aparţin!

Ana de Austria, însoţindu-şi cuvintele de un gest ameninţător, făcu doi paşi către beghină.

— Poftim — zise aceasta — măsuraţi fidelitatea, onoarea, discreţia prietenilor părăsiţi.

Şi îşi smulse masca de pe faţă.

— Doamna de Chevreuse! exclamă regina.

— Singura cunoscătoare a tainei, împreună cu maiestate voastră.

— Ah — murmură Ana de Austria — vino să te îmbrăţişez, ducesă! Vai, înseamnă să-ţi omori prietenii jucându-te astfel cu durerile lor ucigătoare!

Şi regina, sprijinindu-şi capul pe umărul bătrânei ducese, lăsă să-i curgă din ochi un şiroi de lacrimi amare.

— Cât sunteţi încă de tânără! zise ducesa cu o voce înăbuşită. Mai puteţi plânge!

Capitolul LII

Două prietene

Regina o privi cu mândrie pe doamna de Chevreuse.

— Mi se pare — zise ea — că ai rostit cuvântul *fericită* vorbind de mine. Până astăzi, ducesă, credeam că e cu

neputinţă ca o făptură omenească să fie mai puţin fericită decât regina Franţei.

— Doamnă, aţi fost, într-adevăr, o mamă a durerilor. Dar, alături de aceste mizerii ilustre despre care am vorbit împreună adineauri, noi, două vechi prietene despărţite de răutatea oamenilor, alături, zic, de aceste nefericiri regeşti, aveţi şi unele bucurii, mai mici, e adevărat, dar foarte mult râvnite pe această lume.

— Care? întrebă cu amărăciune Ana de Austria. Cum mai poţi rosti cuvântul bucurie, ducesă, dumneata care, chiar adineauri, spuneai că trupul şi sufletul meu au nevoie de alinare?

Doamna de Chevreuse se gândi o clipă.

— Cât de departe sunt regii de ceilalţi oameni! murmură apoi ea.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că sunt atât de departe de zbuciumările vieţii, încât uită cu totul frământările şi nevoile altora. Întocmai ca locuitorul din munţii Africii, care, înconjurat de podişurile înverzite şi udate de râuri răcoritoare, nu înţelege că locuitorul din deşert moare de sete şi de foame în mijlocul întinderilor nesfârşite arse de soare.

Regina se înroşi uşor; înţelegea totul.

— Ştii — zise ea — că am făcut rău lăsându-te în părăsire.

— Oh, doamnă, se zice că regele a moştenit ura pe care mi-o purta părintele său. Regele m-ar da numaidecât afară, dacă ar şti că sunt la Palatul Regal.

— Nu spun că regele te-ar privi cu ochi buni, ducesă — răspunse regina — dar eu aş putea... în taină...

Ducesa schiţă un zâmbet neîncrezător, care o tulbură pe interlocutoarea ei.

— De altfel — se grăbi să adauge regina — ai făcut foarte bine că ai venit aici.

— Mulţumesc, doamnă.

— Chiar de n-ar fi decât pentru a ne aduce bucuria dezminţirii zvonului despre moartea dumitale.

— S-a zvonit, într-adevăr, că aş fi murit?

— Peste tot.

— Copiii mei n-au îmbrăcat, totuşi, doliul.

— Ah, dumneata ştii, ducesă, curtea pleacă adesea în călătorii; îi vedem rar pe domnii d'Albert de Luynes, şi, date

fiind preocupările în mijlocul cărora trăim necontenit, multe lucruri ne scapă.

— Maiestatea voastră nu va fi crezut însă în zvonul despre moartea mea.

— De ce nu? Ah, toţi suntem muritori. Nu vezi oare că şi eu, sora dumitale mai mică, aşa cum ne spuneam odinioară, mă îndrept către mormânt?

— Maiestatea voastră, dacă ar fi crezut că am murit, trebuia să se mire că n-a primit nici o vorbă din partea mea.

— Moartea vine uneori pe neaşteptate, ducesă.

— Oh, maiestate, sufletele împovărate de taine, ca acele despre care vorbeam adineauri, au întotdeauna nevoie de o uşurare, pe care şi-o pregătesc mai dinainte. Printre aceste pregătiri pentru veşnicie, cauţi să-ţi pui în rânduială şi hârtiile din sertar.

Regina tresări.

— Maiestatea voastră — zise ducesa — va afla în mod sigur ziua în care voi muri.

— Cum anume?

— Fiindcă maiestatea voastră va primi a doua zi, sub un înveliş împătrit, tot ce a scăpat din micile noastre scrisori misterioase de pe vremuri.

— Nu le-ai ars? strigă Ana cu groază.

— Oh, scumpă maiestate — răspunse ducesa — numai trădătorii aruncă în foc o corespondenţă regală.

— Trădătorii?

— Da, fără îndoială; sau mai degrabă se prefac că o ard şi o păstrează sau o vând.

— Dumnezeule!

— Cei credincioşi, dimpotrivă, ascund cu cea mai mare grijă asemenea comori; apoi, într-o zi, ei vin la regina lor şi-i spun: "Doamnă, am îmbătrânit, sunt bolnav; mă ameninţă primejdia morţii pe mine, primejdia dezvăluirii secretului pe maiestatea voastră; primiţi deci aceste hârtii periculoase şi ardeţi-le singură".

— Hârtii periculoase! Care?

— În ce mă priveşte, eu n-am decât una, e adevărat, dar foarte primejdioasă.

— Oh, ducesă, vorbeşte, vorbeşte!

— E biletul acela... care poartă data de 2 august 1644, prin care mă îndemnaţi să mă duc la Noisy-le-Sec spre a vedea pe

acel scump şi nefericit copil. E scris cu mâna voastră, doamnă: "Scump şi nefericit copil".

Se lăsă o tăcere adâncă între ele: regina scruta abisul, doamna de Chevreuse întindea capcana.

— Da, nefericit, foarte nefericit! murmură Ana de Austria. Tristă viaţă a mai dus, bietul copil, pentru a ajunge la un sfârşit atât de crud!

— A murit? exclamă cu surprindere ducesa, stăpânită de o curiozitate al cărui accent sincer regina îl urmări cu lăcomie.

— A slăbit până când s-a stins, uitat, ofilit, asemenea acelor sărmane flori dăruite de un îndrăgostit şi pe care iubita le lasă să se usuce într-un sertar, pentru a le ascunde de ochii lumii.

— A murit! repetă ducesa cu un aer de descurajare care ar fi putut s-o bucure pe regină, dacă el n-ar fi fost învăluit într-o umbră de îndoială. A murit la Noisy-le-Sec?

— Da, în braţele îngrijitorului său, biet slujitor cinstit, care n-a mai trăit mult după aceea.

— Era şi de aşteptat; nu-i uşor să porţi un astfel de doliu şi un astfel de secret.

Regina nu-şi dădu osteneala să pătrundă ironia acestei reflecţii. Doamna de Chevreuse continuă:

— Ei bine, doamnă, am întrebat, acum câţiva ani, chiar la Noisy-le-Sec despre soarta acestui copil atât de nenorocit. Mi s-a spus că nu e dat ca mort şi iată pentru ce nu m-am arătat îndurerată de la început în faţa maiestăţii voastre. Oh, de bună seamă, dacă aş fi crezut aşa ceva, m-aş fi ferit să fac cea mai mică aluzie la aceasta tristă întâmplare, pentru a nu răscoli durerile fireşti ale maiestăţii voastre.

— Zici că la Noisy copilul nu era socotit mort?

— Nu, doamnă.

— Şi atunci ce se spunea despre el?

— Se spunea... Dar toţi ne înşelăm, fără îndoială.

— Spune, totuşi.

— Se spunea că într-o seară, prin 1645, o doamnă frumoasă şi plină de măreţie, ceea ce se vedea uşor în ciuda măştii şi a mantiei care o acopereau, o doamnă din lumea bună, din lumea cea mai bună, se înţelege, venise cu o trăsură la răspântia drumului, aceeaşi răspântie, ştiţi, unde aşteptam eu veşti despre tânărul prinţ, când maiestatea voastră binevoia să mă trimită acolo.

— Da, şi?

— Şi că îngrijitorul i-a dat copilul acelei doamne.

— Apoi?

— A doua zi, îngrijitorul şi copilul nu mai erau în ţară.

— Ca să vezi, e un sâmbure de adevăr în toate acestea, deoarece, într-adevăr, bietul copil a murit printr-una din acele întâmplări fulgerătoare care fac ca, până la şase ani, după spusele medicilor, viaţa copiilor să atârne de un fir de păr.

— Oh, ceea ce spune maiestatea voastră e purul adevăr; nimeni nu ştie asta mai bine ca doamna, nimeni n-o crede mai mult ca mine. Dar, închipuiţi-vă ciudăţenie...

"Ce-o mai fi oare?" îi străfulgeră prin gând reginei.

— Persoana care mi-a dat aceste amănunte, care se interesează despre sănătatea copilului, persoana care...

— Ai încredinţat cuiva o astfel de sarcină? Oh, ducesă!

— Cuiva care e mut ca maiestatea voastră şi ca mine însămi; să zicem c-aş fi chiar eu, doamnă. Acest cineva, zic, trecând după câtva timp prin Touraine...

— Prin Touraine?

— Recunoscu pe îngrijitor şi copilul — iertaţi-mă, crezu că-i recunoaşte — amândoi în viaţă, veseli, fericiţi şi sănătoşi amândoi, unul în floarea bătrâneţii, celălalt în floarea tinereţii! Judecaţi deci după asta dacă merită să mai pui vreun temei pe zvonurile care circulă, dacă face să mai crezi în ceea ce spune lumea! Dar o obosesc pe maiestatea voastră. Oh, nu vreau să fac asta şi mă voi retrage numaidecât, după ce voi reînnoi încredinţarea respectuosului meu devotament faţă de maiestatea voastră.

— Mai stai, ducesă; să vorbim puţin despre dumneata.

— Despre mine? Oh, doamnă, nu vă coborâţi privirile atât de jos.

— De ce vorbeşti aşa? Nu eşti dumneata cea mai veche prietenă a mea? Eşti oare supărată pe mine, ducesă?

— Eu? Doamne, dar pentru ce să fiu? Aş fi venit oare la maiestatea voastră, dacă aş fi avut vreun motiv de supărare?

— Ducesă, anii trec; trebuie să ne unim împotriva morţii, care ne ameninţă.

— Doamnă, mă copleşiţi cu asemenea cuvinte măgulitoare.

— Nimeni nu m-a iubit şi nu m-a slujit ca dumneata, ducesă.

— Maiestatea voastră îşi mai aduce aminte?

— Totdeauna... Ducesă, o dovadă de prietenie.

— Ah, doamnă, toată fiinţa mea aparţine maiestăţii voastre.

— Dovada, s-o vedem!

— Ce dovadă vreţi să vă dau?

— Cere-mi ceva pentru dumneata.

— Să vă cer ceva?

— Oh, ştiu că eşti sufletul cel mai dezinteresat, cel mai mare, cel mai regesc.

— Nu mă lăudaţi prea mult, doamnă — zise ducesa neliniştită.

— Nu te voi lăuda niciodată atât cât meriţi.

— Cu vârsta, cu necazurile, omul se schimbă mult, doamnă.

— Să te audă Dumnezeu, ducesă!

— Ce vreţi să spuneţi?

— Da, ducesa de altădată, frumoasa, mândra, adorata Chevreuse mi-ar fi răspuns cu trufie: "Nu vreau nimic din parteţi". Binecuvântate fie deci necazurile, dacă le vei fi cunoscut, căci ele te vor fi schimbat întrucâtva şi poate că acum îmi vei răspunde: "Primesc".

Ducesa îşi îmblânzi privirea şi zâmbetul; se simţea vrăjită şi nu se mai ascundea în faţa interlocutoarei sale.

— Spune, draga mea — zise regina — ce vrei?

— Se cuvine oare să vorbesc deschis?

— Fără nici o şovăială.

— Ei bine, maiestatea voastră ar putea să-mi facă o bucurie nespusă, o bucurie neasemuită.

— Să auzim — rosti regina oarecum mai rece, dat fiind o anumită îngrijorare. Dar, mai înainte de toate, aminteşte-ţi, buna mea Chevreuse, că depind de puterea fiului meu, aşa cum altădată depindeam de puterea soţului meu.

— Vă voi menaja, scumpă regină.

— Spune-mi Ana, ca odinioară; va fi un ecou plăcut al frumoasei noastre tinereţi.

— Fie. Ei bine, venerata mea stăpână, scumpă Ana...

— Mai ştii spaniola?

— Ca întotdeauna.

— Atunci cere-mi în spanioleşte.

— Iată: fă-mi onoarea de a veni să petreci câteva zile la Dampierre.

— Asta-i tot? exclamă regina uluită.

— Da.

— Nimic altceva?

— Doamne, dar ţi se pare cumva că nu-ţi cer prin asta să-mi faci cel mai mare bine? Dacă-i aşa, înseamnă că nu mă mai cunoşti deloc. Ai să vii?

— Da, din toată inima.

— Oh, mulţumesc!

— Şi voi fi fericită — adăugă regina cu neîncredere — dacă prezenţa mea îţi va folosi la ceva.

— Dacă-mi va folosi? zise ducesa râzând. Oh, nu, nu! Ea îmi va fi plăcută, dulce, mângâietoare, da, de o mie de ori da. Aşadar, îmi făgăduieşti?

— Am jurat.

Ducesa luă mâna atât de frumoasa a reginei şi o acoperi cu sărutări.

"E o femeie cumsecade, în fond — gândi regina — şi... cu un spirit generos."

— Maiestatea voastră — reluă ducesa — va consimţi să-mi dea un răgaz de cincisprezece zile?

— Da, fireşte! Dar pentru ce?

— Pentru că — răspunse ducesa — ştiind că sunt în dizgraţie, nimeni nu va voi să-mi împrumute cei o sută de mii de scuzi de care am nevoie pentru a face reparaţii la Dampierre. Dar, când se va afla că fac reparaţii pentru a primi acolo pe maiestatea voastră, toţi banii din Paris se vor scurge către mine.

— Ah! făcu regina clătinând uşor din cap cu înţeles. O sută de mii de scuzi! Ai nevoie de o sută de mii de scuzi pentru reparaţii la Dampierre?

— Chiar atât.

— Şi nimeni nu vrea să ţi-i împrumute?

— Nimeni.

— Te voi împrumuta eu, dacă vrei, ducesă.

— Oh, n-aş îndrăzni!

— Ai face o mare greşeală.

— Adevărat?

— Pe cuvântul meu de regină!... O sută de mii de scuzi, la drept vorbind, nu e o sumă prea mare.

— Nu-i aşa?

— Nu, desigur. Oh, ştiu că n-ai fost niciodată răsplătită aşa cum se cuvine pentru discreţia dumitale. Ducesă, împinge te rog spre mine măsuţa aceea, am să-ţi fac un bon către domnul

Colbert; ba nu, către domnul Fouquet, care e un om mult mai galant.

— Şi va plăti?

— Dacă nu va plăti el, voi plăti eu; dar ar fi prima dată când m-ar refuza.

Regina scrise câteva cuvinte, îi dădu hârtia ducesei şi o lăsă să plece, după ce o îmbrăţişă cu toată căldura.

Capitolul LIII

Cum a ticluit Jean de la Fontaine prima lui poveste

Toate aceste intrigi şi-au trăit traiul; mintea omenească, atât de multiplă în manifestările ei, s-a putut dezvolta în voie în cele trei cadre pe care i le-a oferit naraţiunea noastră. Poate că va mai fi vorba de politică şi de intrigi şi în tabloul pe care-l pregătim, dar resorturile ce-l compun vor fi atât de bine ascunse, încât nu se vor vedea decât florile şi zugrăvelile, întocmai ca într-unul din acele teatre de bâlci unde apare pe scenă un colos ce se mişcă încet, condus de picioarele mici şi braţele subţiri ale unui copil pitit în învelişul lui.

Ne vom reîntoarce la Saint-Mandé, unde marele vistiernic îşi primeşte, ca de obicei, aleasa lui societate de epicurieni.

De câtva timp, stăpânul casei a trecut prin grele încercări. Fiecare îşi dă seama că ministrul e tot mai strâmtorat. Nu mai au loc reuniunile acelea mari şi zgomotoase. Finanţele au fost un pretext pentru Fouquet şi niciodată, după cum o spune cu atâta spirit Gourville, nu s-a pomenit un pretext mai înşelător de finanţe, nici umbră.

Domnul Vatel se străduieşte să păstreze reputaţia casei. Totuşi, grădinarii, de la care vine belşugul din cămări, se plâng că n-au mai fost plătiţi de multă vreme. Furnizorii de vinuri spaniole trimit necontenit bonuri de plată, pe care nimeni nu le achită. Pescarii pe care ministrul i-a tocmit pe coastele Normandiei fac socoteala că, dacă li s-ar plăti tot ce li se cuvine, s-ar putea retrage liniştiţi pe uscat. Peştele, din pricina

căruia va muri, mai târziu, Vatel, nu mai soseşte la Saint-Mandé.

Totuşi, în zilele hărăzite primirii, prietenii lui Fouquet dau năvală mai mulţi ca de obicei. Gourville şi abatele Fouquet vorbesc despre finanţe, adică abatele îi cere cu împrumut lui Gourville câţiva pistoli. Pellisson, picior peste picior, termină repetarea unui discurs prin care Fouquet va trebui să redeschidă parlamentul. Acest discurs e o capodoperă prin aceea că Pellisson îl face pentru prietenul său, adică punând în el tot ceea ce, fără îndoială, n-ar fi îndrăznit să pună dacă-l făcea pentru sine. Iată-i că, certându-se pe seama rimelor uşoare, din fundul grădinii apar Loret şi La Fontaine. Pictorii şi muzicienii se îndreaptă, la rândul lor, spre sala de mâncare. Când vor bate ceasurile opt, va începe masa. Ministrul nu-i face niciodată să aştepte pe oaspeţii lui.

Ornicele arată şapte ceasuri şi jumătate; pofta de mâncare se anunţă a fi grozavă.

După ce toţi oaspeţii s-au adunat, Gourville se apropie de Pellisson, îl smulge din reveria lui şi-l aduce în mijlocul unui salon ale cărui uşi le închise în urma lor.

— Ei bine — întrebă el — ce e nou?

Pellisson, ridicându-şi capul său înţelept şi blând, răspunse:

— Am împrumutat douăzeci şi cinci de mii de livre de la mătuşa mea. Iată-le în bonuri de casă.

— Bun! zise Gourville. Ne mai trebuiesc doar o sută nouăzeci şi cinci de mii de livre pentru plata ratei întâi.

— Plata cui? întrebă La Fontaine pe tonul cu care ar fi spus: "L-ai citit pe Baruch?"

— Iată încă unul cu capul în nori — zise Gourville. Cum, chiar dumneata ne-ai adus vestea că pământul de la Corbeil urmează să fie scos în vânzare de un creditor al domnului Fouquet; chiar dumneata ai fost cu ideea ca toţi prietenii lui Epicur să-şi dea obolul, mână de la mână; dumneata însuţi ai spus că-ţi vei vinde o parte din casa de la Château-Thierry, pentru a-ţi vărsa cota; şi tot dumneata vii acuma să întrebi: "Plata cui?"

Un hohot general de râs însoţi această dojană, făcându-l pe La Fontaine să se înroşească tot.

— Iertare, iertare — bâigui el — aşa e, am uitat. Oh, nu! însă...

— Însă nu-ţi mai aduceai aminte! i-o aruncă Loret.

— Iată adevărul. Fapt este că el are dreptate. Între a uita şi a nu-ţi mai aduce aminte e o mare deosebire.

— Atunci — adăugă Pellisson — îţi dai partea dumitale, rezultată din preţul casei vândute?

— Vândute? Nu încă.

— Nu ţi-ai vândut cocioaba? întrebă Gourville îngrijorat, căci el ştia că poetul e un lasă-mă să te las.

— N-a vrut nevastă-mea — răspunse acesta din urmă. Alte hohote de râs.

— Totuşi, ai fost la Château-Thierry în acest scop — i se răspunse.

— Da, călare.

— Bietul Jean!

— Am schimbat opt cai pe drum, am ajuns istovit.

— Straşnic prieten!... Şi acolo te-ai odihnit?

— Odihnit? Eh, de! Acolo am dat peste altă belea.

— Ce-ai mai păţit?

— Nevastă-mea îi făcuse ochi dulci aceluia căruia voiam să-i vând casa. Omul şi-a luat cuvântul înapoi; l-am chemat atunci să se bată în duel.

— Foarte bine! Şi v-aţi bătut?

— S-ar zice că nu.

— Nu ştii, care va să zică, ce s-a întâmplat?

— Nu; s-au amestecat nevastă-mea şi rudele ei în toată treaba. Am stat un sfert de ceas cu spada în mână; dar n-am fost rănit.

— Şi adversarul?

— Adversarul nici atât; el nu apăruse pe teren.

— Minunat! se auzi din toate părţile. Şi pesemne că te-ai înfuriat.

— Foarte tare; mă alesesem cu un guturai; m-am întors acasă şi nevastă-mea m-a luat la ceartă.

— Netam-nesam?

— Netam-nesam. Mi-a aruncat o pâine în cap, o pită din acelea mari.

— Şi dumneata?

— Eu? I-am răsturnat masa în braţe şi în braţele oaspeţilor ei; apoi am sărit pe cal şi iată-mă aici.

Nimeni nu şi-ar fi putut stăpâni râsul la auzul acestei epopei comice. După ce uraganul de hohote se mai potoli puţin, La Fontaine fu întrebat:

— Deci, asta-i tot ce-ai adus?

— Oh, nu! Mi-a venit o idee grozavă.

— S-o auzim.

— Aţi băgat de seamă că în Franţa se fac multe poezii glumeţe?

— Desigur — răspunse adunarea.

— Şi că — adăugă La Fontaine — se tipăresc foarte puţine dintre ele?

— Legile sunt aspre, e drept.

— Ei bine, marfa rară e o marfă scumpă, mi-am zis eu. Drept care, am început să compun o mică poemă foarte deocheată.

— Oh, oh, dragă poete!

— O poemă absolut fără perdea.

— Oh! Oh!

— Cât se poate de cinică.

— Drace! Drace!

— Am pus în ea — continuă poetul netulburat — toate rimele galante pe care le-am putut găsi.

Toţi se prăpădeau de râs, în timp ce acest brav poet făurea o asttel de firmă pentru marfa sa.

— Şi — urmă el — mi-am pus în gând să întrec tot ce-au scris Boccaccio, Aretino şi alţi maeştri de acest gen.

— Dumnezeule! strigă Pellisson. Dar un astfel de poem ar fi condamnat!

— Crezi? întrebă La Fontaine eu naivitate. Dar vă jur că n-am făcut asta pentru mine, ci numai pentru domnul Fouquet.

Această concluzie încântătoare puse vârf hazului asistenţei.

— Şi am vândut acest opuscul cu opt sute de livre, prima ediţie! strigă La Fontaine, frecându-şi mâinile de bucurie. Cărţile de rugăciune nu se vând nici cu jumătate din acest preţ.

— Ar fi fost mai bine să faci două cărţi de rugăciune — zise Gourville râzând.

— E prea mult de lucru şi nu sunt destul de distractive — răspunse La Fontaine netulburat. Cele opt sute de livre ale mele se găsesc în acest săculeţ: vi le ofer.

Şi depuse, într-adevăr, ofranda sa în mâinile vistiernicului epicurienilor. Fu apoi rândul lui Lorct, care dădu cinci sute de livre; ceilalţi se executară şi ei. Când făcură socoteala, văzură că se strânsese în tolbă suma de patruzeci de mii de livre.

Niciodată nişte galbeni dăruiţi cu atâta generozitate n-au atârnat mai greu în talgerele divine, unde mila trage de partea sufletelor bune şi bunelor intenţii, împotriva arginţilor falşi ai cuvioşilor ipocriţi.

Scuzii zornăiau încă pe masă în clipa când intendentul superior intră sau, mai degrabă, se strecură în sală. Auzise totul. Şi acest om care învârtise atâtea miliarde, acest bogat care cunoscuse toate plăcerile şi toate onorurile, aceasta inimă largă, acest creier fecund care topise, ca într-un creuzet lacom, substanţa materială şi morală a celui dintâi regat din lume, domnul Fouquet, fu văzut trecând pragul cu ochii plini de lacrimi şi repezindu-se să-şi înfunde degetele albe şi fine în aurul şi argintul din sac.

— Biată pomană — zise el cu un glas duios şi mişcat — ai să dispari în cuta cea mai mică a pungii mele goale; dar tu mi-ai umplut până peste margini inima, pe care nimeni n-o va putea seca vreodată. Vă mulţumesc, prieteni dragi, vă mulţumesc!

Şi cum nu putea să-i îmbrăţişeze dintr-o dată pe toţi cei ce se aflau de faţă şi care plângeau şi ei puţin, oricât ar fi fost de filozofi, îl strânse în braţe pe La Fontaine, spunându-i:

— Brav prieten care s-a lăsat bătut de nevastă şi blestemat de duhovnicul său, pentru mine!

— Eh, asta nu-i nimic — răspunse poetul. Să aştepte creditorii dumneavoastră încă doi ani şi voi da gata până atunci alte o sută de poveşti, care, vândute în câte două ediţii fiecare, vor plăti întreaga datorie.

Capitolul LIV

La Fontaine negociator

Fouquet îi strânse mâna lui La Fontaine cu o vie însufleţire.

— Dragul meu poet — îi spuse el — fă-ne încă o sută de asemenea poveşti, nu numai pentru cei optzeci de pistoli pe care-i va aduce fiecare din ele, dar şi pentru a îmbogăţi limba noastră cu o sută de capodopere.

— Oh, oh! zise La Fontaine, umflându-se în pene. Nu trebuie să se creadă că i-am adus domnului intendent superior numai această idee şi aceşti optzeci de pistoli!

— Oh — strigară toţi din toate părţile — domnul de La Fontaine e în fonduri astăzi!

— Binecuvântată fie ideea, dacă ea mi-aduce unul sau două milioane — rosti Fouquet plin de fericire.

— Cu siguranţă! răspunse La Fontaine.

— Repede! Repede! strigă adunarea.

— Ia seama — şopti Pellisson la urechea lui La Fontaine — ai avut mare succes până acum, dar nu arunca săgeata dincolo de ţintă.

— N-avea grijă, domnule Pellisson şi dumneata, care eşti om de gust, vei fi cel dintâi care mă vei aproba.

— E vorba de milioane? întrebă Gourville.

— Am aici un milion cinci sute de mii de livre, domnule Gourville.

Şi se bătu cu palma la şold.

— E dat naibii gasconul de la Château-Thierry! afirmă Loret.

— Nu buzunarul ar trebui să-l arăţi — zise Fouquet — ci creierul.

— Bravo, domnule intendent superior — replică La Fontaine — dumneavoastră sunteţi nu numai procuror general, ci şi poet.

— Aşa e! strigară Loret, Conrart şi toţi cei de faţă care erau oameni de litere.

— Sunteţi, zic, un poet şi un pictor, un sculptor, un prieten al artelor şi ştiinţelor; dar, recunoaşteţi singur, nu sunteţi un om al justiţiei.

— Recunosc — răspunse domnul Fouquet surâzând.

— Dacă aţi fi chemat la Academie, aţi refuza, nu-i aşa?

— Cred că da, de nu s-ar supăra academicienii.

— Ei bine, atunci pentru ce, nevrând să faceţi parte din Academie, primiţi să faceţi parte din parlament?

— Oh, oh — interveni Pellisson — am început să vorbim despre politică!

— Întreb — continuă La Fontaine — dacă domnului Fouquet îi stă bine sau nu roba de magistrat.

— Aici nu e vorba de robă — replică Pellisson, nemulţumit de râsetele adunării.

— Dimpotrivă, e vorba de robă — ripostă Loret.

— Dezbrăcaţi-l de robă pe procurorul general — zise Conrart — şi-l vom avea pe domnul Fouquet, de care nu ne putem plânge; dar, cum nu există procuror general fără robă, declarăm, împreună cu domnul de La Fontaine, că roba e într-adevăr o sperietoare.

— *Fugiunt risus leporesque — decreta Loret.*

— Râsul şi graţia — traduse un savant.

— Eu — adăugă Pellisson cu gravitate — n-aş traduce aşa cuvântul *lepores*.

— Dar cum l-ai traduce dumneata? întrebă La Fontaine.

— L-aş traduce astfel: "Iepurii fug când îl văd pe domnul Fouquet".

Hohote de râs, la care intendentul superior se asocie.

— De unde şi până unde iepurii? obiectă Conrart înţepat.

— Fiindcă iepurele va fi acela care nu se va bucura deloc văzându-l pe domnul Fouquet în atribuţiile forţei sale parlamentare.

— Oh! Oh! murmurară poeţii.

— *Quo non ascendet* — zise Conrart — mi se pare cu neputinţă cu o robă de procuror.

— Iar mie mi se pare cu neputinţă fără robă — se încăpăţână Pellisson. Dumneata ce zici, Gourville?

— Eu socot că roba e bună — răspunse acesta — dar socot totodată că un milion şi jumătate face mai mult decât o robă.

— Şi eu sunt de părerea lui Gourville — interveni Fouquet, tăind scurt discuţia prin opinia lui, care trebuia, în mod necesar, să le domine pe ale celorlalţi.

— Un milion şi jumătate! bolborosi Pellisson. La naiba! Cunosc eu o fabulă indiană...

— Povesteşte-mi-o — îl rugă La Fontaine — vreau s-o ştiu şi eu.

— Povesteşte! Povesteşte!

— Era o broască ţestoasă cu o mare carapace — începu Pellisson. Când o ameninţau duşmanii, ca se închidea la carapacea sa. Într-o zi, cineva îi spuse: "Trebuie să-ţi fie tare cald vara într-o astfel de casă, de unde, pe deasupra, nu poţi să-

ţi arăţi nici graţiile dumitale. Iată, vipera îţi dă un milion şi jumătate pe carapacea asta".

— Bună! zise intendentul superior râzând.

— Şi pe urmă? întrebă La Fontaine, curios să afle mai degrabă povestea decât morala.

— Broasca îşi vându carapacea şi rămase goală. Un vultur o zări; îi era foame; o sfâşie cu ciocul şi o devoră.

— O *muthos deloi*?...("Morala faptului") întrebă Conrart.

— Că domnul Fouquet ar face mai bine să-şi păstreze roba.

La Fontaine luă morala în serios.

— L-ai uitat pe Eschil — îi aruncă el adversarului său.

— Ce vrei să spui?

— Eschil cel Pleşuv.

— Ce-i cu el?

— Eschil, căruia un vultur, pesemne chiar vulturul dumitale, mare amator de broaşte ţestoase, îi luă, de sus, craniul drept o piatră şi aruncă în creştetul acestui craniu o broască ţestoasă ghemuită în carapacea ei.

— Ei, Doamne, La Fontaine are dreptate! rosti Fouquet căzut pe gânduri. Orice vultur, când are poftă de broaşte ţestoase, ştie el să le spargă ţeasta fără să-l coste nimic; mai câştigate sunt broaştele ţestoase care-şi vând învelişul năpârcilor pentru un milion şi jumătate. Adu-mi o năpârcă darnică, Pellisson, ca aceea din fabula dumitale, şi-i voi da bucuros carapacea mea.

— *Rara avis in terris!* ("Rară pasăre pe pământ") exclamă Conrart.

— Aidoma unei lebede negre, nu-i aşa? adaugă La Fontaine. Ei bine, da, hotărât lucru, o pasăre întru totul neagră e foarte rară; dar eu am găsit una.

— Ai găsit un cumpărător pentru postul meu de procuror? întrebă Fouquet.

— Da, domnule.

— Dar domnul intendent superior n-a spus niciodată c-ar vrea să-l vândă — interveni Pellisson.

— Iartă-mă, dar chiar dumneata însuţi ai vorbit despre asta — zise Conrart.

— Sunt martor — sări şi Gourville.

— Ţine mult la frumoasele discursuri pe care mi le face — zise Fouquet râzând. Şi cine-i cumpărătorul, La Fontaine, spune?

— O pasăre neagră, un consilier de parlament, un om vrednic.

— Care se numeşte?...

— Vanel.

— Vanel! exclamă Fouquet. Vanel, soţul doamnei?...

— Întocmai, soţul ei; da, domnule.

— Dragul de el! zise Fouquet cu interes. Vrea să fie procuror general?

— Vrea să fie tot ceea ce sunteţi dumneavoastră, domnule — zise Gourville — şi să facă tot ceea ce aţi făcut dumneavoastră.

— Oh, dar asta e foarte hazliu! Povesteşte-ne, La Fontaine.

— E foarte simplu. Mă văd cu el din când în când. Mai adineauri l-am întâlnit iar: se plimba prin Piaţa Bastiliei tocmai în clipa când mă pregăteam să iau trăsura pentru Saint-Mandé.

— Îşi pândea nevasta, desigur — îl întrerupse Loret.

— Oh, pentru Dumnezeu, nu! zise Fouquet cu aerul cel mai firesc. Omul nu e gelos.

— Îmi iese în cale, deci, mă îmbrăţişează, mă duce în crâşma "La Icoana Sfântului Fiacre " şi-mi povesteşte necazurile lui.

— Are necazuri?

— Da; nevastă-sa îi cere să fie ambiţios.

— Şi ce ţi-a spus?

— Că i-a vorbit cineva de o slujbă la parlament; că a fost rostit numele domnului Fouquet, că, de-atunci, doamna Vanel visează să se numească doamna procuror general şi că nu e noapte să nu viseze asta.

— Drace!

— Biata femeie! murmură Fouquet.

— Aşteptaţi. Conrart îmi spune mereu că nu mă pricep la afaceri: o să vedeţi cum am făcut-o pe aceasta.

— S-auzim!

— "Dar ştii — i-am spus lui Vanel — că o slujbă ca aceea a domnului Fouquet costă mulţi bani?" "Cam cât?" mă întrebă el. "Domnul Fouquet a refuzat suma de un milion şapte sute de mii de livre." "Nevastă-mea — răspunse Vanel — o evalua cam la un milion patru sute de mii." "Bani gheaţă?" l-am întrebat eu. "Da; şi-a vândut o proprietate în Guienne şi şi-a pus banii deoparte."

— E o sumă frumuşică, să pui mâna pe ea dintr-o dată! îşi dădu cu părerea abatele Fouquet, care până atunci nu scosese o vorbă.

— Biata doamnă Vanel! glăsui Fouquet.

Pellisson dădu din umeri.

— Un demon — şopti el la urechea lui Fouquet.

— De bună seamă!... Ar fi frumos să folosim banii acestui demon pentru a îndrepta răul pe care şi l-a făcut pentru mine un înger.

Pellisson îl privi cu un aer nedumerit pe Fouquet, ale cărui gânduri se îndreptau, începând din această clipă, către o altă ţintă.

— Ei bine — întrebă La Fontaine — ce ziceţi de târgul meu?

— Admirabil, dragă poete!

— Da — rosti Gourville — numai că acela se laudă c-ar vrea să cumpere un cal, dar n-are cu ce plăti nici măcar căpăstrul.

— Vanel se va lăsa păgubaş dacă va fi luat din scurt — se auzi glasul abatelui Fouquet.

— Nu cred — zise La Fontaine.

— Ştii dumneata ceva?

— Ştiu că n-aţi aflat încă sfârşitul povestirii mele.

— Ah, dacă mai e şi un sfârşit — zise Gourville — pentru ce ne-ai lăsat la mijlocul drumului?

— *Semper ad adventum*[{4}], nu-i aşa? zise Fouquet cu tonul unui mare senior, care se încurcă în barbarisme.

Latiniştii bătură din palme.

— Sfârşitul este — reluă La Fontaine — că Vanel, această pasăre dârză, aflând că vin la Saint-Mandé, m-a rugat să-l aduc aici.

— Oh! Oh!

— Şi să-l prezint, dacă se poate, monseniorului.

— Astfel că?...

— Astfel că aşteaptă pe terasa Bel-Air.

— Ca un cărăbuş.

— Spui asta, Gourville, din pricina antenelor, răutăciosule!

— Ei bine, domnule Fouquet?

— Ei bine, nu vreau ca soţul doamnei Vanel să capete guturai la uşa mea; trimite să-l caute, La Fontaine, pentru că dumneata ştii unde l-ai lăsat.

— Mă duc eu însumi.

— Merg şi eu cu dumneata — zise abatele Fouquet — voi căra sacii.

— Fără glume proaste — rosti cu asprime Fouquet. Vreau ca afacerea să fie serioasă, dacă e vorba de o afacere. Mai întâi, să fim ospitalieri. Scuză-mă, La Fontaine, faţă de acest om de treabă şi spune-i că sunt deznădăjduit că l-am făcut să aştepte, dar n-am ştiut că era acolo.

La Fontaine plecase însă. Din fericire, Gourville se luă după el; căci, cu gândul numai la cifre, poetul greşise drumul şi o apucase spre Saint-Maur.

După un sfert de ceas, domnul Vanel fu introdus în cabinetul intendentului superior, acelaşi cabinet a cărei descriere am făcut-o mai amănunţit la începutul acestei povestiri. Fouquet, văzându-l că intră, îl chemă pe Pellisson şi-i vorbi timp de câteva minute la ureche.

— Reţine bine asta — îi spuse el — ca toată argintăria, toată vesela, toate giuvaerurile să fie împachetate şi urcate în trăsură. Vei înhăma caii cei negri; argintarul te va însoţi; vei amâna cina până la sosirea doamnei de Bellière.

— Ar trebui să i se dea de veste doamnei de Bellière — zise Pellisson.

— Nu-i nevoie, de asta mă îngrijesc eu.

— Foarte bine.

— Du-te, prietene.

Pellisson plecă, neînţelegând prea bine ce avea de făcut, dar încrezându-se, ca toţi adevăraţii prieteni, în voinţa căreia i se supunea. În asta constă tăria oamenilor de elită. Neîncrederea sălăşluieşte numai în caracterele inferioare.

Vanel făcu o plecăciune în faţa intendentului superior. Se pregătea să înceapă o cuvântare.

— Ia loc, domnule — îl pofti cu politeţe Fouquet. Mi se pare că vrei să cumperi slujba mea, da?

— Monseniore...

— Cât poţi să-mi dai pe ea?

— Dumneavoastră, monseniore, trebuie să hotărâţi suma. Ştiu că vi s-au mai făcut oferte.

— Mi s-a spus că doamna Vanel o preţuieşte la un milion patru sute de mii de livre.

— E tot ce avem noi.

— Poţi să-mi dai banii pe loc?

— Nu-i am la mine — răspunse cu naivitate Vanel, uimit de această simplicitate, de această mărinimie, el care se aştepta la lupte, la şiretlicuri, la tot felul de hărţuieli.

— Când îi vei avea?

— Când va dori monseniorul.

Şi tremura de teamă ca nu cumva Fouquet să-şi bată joc de el.

— Dacă n-ar fi oboseala de a te întoarce până la Paris, eu aş spune imediat...

— Oh, monseniore...

— Dar — îl întrerupse intendentul superior — să lăsăm numărarea şi semnăturile pentru mâine-dimineaţă.

— Prea bine — răspunse Vanel, îngheţat, zăpăcit.

— La ceasurile şase — adăugă Fouquet.

— La ceasurile şase — repetă Vanel.

— Cu bine, domnule Vanel! Spune-i doamnei Vanel că-i sărut mâinile.

Şi Fouquet se ridică. Atunci Vanel, căruia i se urcase sângele în obraji şi care începea să-şi piardă capul, grăi cu toată seriozitatea:

— Monseniore, monseniore, îmi daţi cuvântul de onoare?

Fouquet întoarse capul spre el.

— La naiba! zise el. Dar dumneata?

Vanel şovăi, tremură şi sfârşi prin a întinde cu sfială mâna. Fouquet şi-o întinse şi el pe-a lui, cu nobleţe. Această mână loială simţi o secundă sudoarea fierbinte a unei mâini făţarnice. Vanel strânse degetele lui Fouquet pentru a se convinge mai bine. Ministrul îşi retrase încet mâna.

— Adio! zise el.

Vanel porni de-a-ndaratelea spre uşă, o luă la goană prin vestibul şi dispăru.

Capitolul LV

Veselia şi diamantele doamnei de Bellière

Îndată după plecară lui Vanel, Fouquet stătu o clipă pe gânduri.

— Nu poţi face niciodată destul pentru femeia pe care ai iubit-o — zise el. Marguerite vrea să fie nevastă de procuror; de ce nu i-aş împlini această dorinţă? Acum, când conştiinţa cea mai scrupuloasă nu mi-ar putea arunca nici o vină, să ne gândim la femeia care mă iubeşte. Doamna de Bellière trebuie să fie acolo.

Şi arătă cu degetul spre uşa secretă. Ştiindu-se singur, deschise coridorul subteran şi se îndreptă repede spre galeria ce făcea legătura între casa din Vincennes şi locuinţa lui. Nu se mai gândise să-i dea de veste prietenei lui, trăgând de clopoţel, fiind încredinţat că ea n-avea să lipsească nici acum, ca niciodată, de la întâlnire.

Într-adevăr, marchiza era acolo. Îl aştepta. Zgomotul pe care-l făcu intendentul superior îi atrase atenţia; se ridică şi se duse să tragă bileţelul pe care el i-l vârî sub uşă: "Vino, marchiză; eşti aşteptată la masă". Fericită şi nerăbdătoare, doamna de Bellière se urcă în trăsură în bulevardul Vincennes şi veni să-i întindă mâna lui Gourville. care, pentru a-i face şi mai mult pe plac stăpânului, pândea sosirea ei în curte.

Marchiza nu văzuse caii negri ai lui Fouquet, albi de spumă şi plini de aburi, care-i aduceau la Saint-Mandé pe Pellisson şi pe argintarul acela căruia doamna de Bellière îi vânduse vesela şi giuvaericalele sale. Pellisson îl introduse pe acest om în cabinetul din care Fouquet nu plecase încă. Ministrul îi mulţumi argintarului pentru bunăvoinţa de a fi păstrat la el aceste bogăţii pe care ar fi avut dreptul să le vândă oricând. Îşi aruncă ochii asupra totalului socotelii, care se ridica la un milion trei sute de mii de livre. Apoi, aşezându-se la biroul său, scrise un bon de un milion patru sute de mii de livre, plătibile, la vedere, a doua zi înainte de amiază, la casieria lui.

— O sută de mii de livre ca dobândă! se bucură argintarul. Oh, monseniore, câtă mărinimie!

— Nu, nu, domnule — zise Fouquet bătându-l pe umăr — sunt anumite îndatoriri care nu pot fi plătite niciodată. Dobânda este aproape aceea la care te-ai fi aşteptat; dar mai rămâne răsplata pentru serviciul dumitale.

Şi spunând aceste cuvinte, scoase de la manşetă un buton de diamante pe care acelaşi argintar îl preţuise în nenumărate rânduri la trei mii de pistoli.

— Primeşte asta în amintirea mea — îi spuse el argintarului. Şi acum, cu bine, eşti un om cumsecade.

— Iar dumneavoastră, monseniore — răspunse argintarul foarte emoţionat — dumneavoastră sunteţi un admirabil senior.

Fouquet îl conduse pe vrednicul argintar pe o uşă ascunsă; apoi se duse s-o primească pe doamna de Bellière, care se afla în mijlocul celorlalţi oaspeţi.

Marchiza era frumoasă totdeauna; dar în seara aceea ea era strălucitoare.

— Nu găsiţi, domnilor — zise Fouquet — că doamna e de o frumuseţe neîntrecută astă-seară? Şi ştiţi pentru ce?

— Fiindcă doamna e cea mai frumoasă dintre femei — răspunse unul.

— Nu; ci fiindcă e cea mai bună. Totuşi...

— Totuşi? întrebă marchiza surâzând.

— Totuşi, bijuteriile pe care le poartă doamna astă-seară sunt pietre false.

Ea roşi.

— Oh! Oh! făcură toţi convivii. Poţi spune asta fără nici o teamă când e vorba de o femeie cu cele mai frumoase diamante din Paris.

— Ce zici? i se adresă Fouquet, încet, lui Pellisson.

— Eh, încep să pricep, în sfârşit — răspunse acesta — şi aţi făcut bine ce-aţi făcut.

— Asta mă bucură — zise ministrul zâmbind.

— Monseniorul e servit! strigă Vatel cu maiestate.

Grămada de oaspeţi se repezi cu mai puţină încetineală decât era obiceiul în asemenea serbări ministeriale spre sala de mâncare, unde-i aştepta o privelişte încântătoare. Pe bufete, pe etajere, pe masă, printre revărsări de flori şi de lumini, scânteia de-ţi lua ochii cea mai bogată veselă de aur şi de argint din câte s-ar fi putut vedea vreodată. Era o moştenire a acelor vechi minunăţii pe care artiştii florentini, aduşi de familia de Medicis, le sculptaseră, le cizelaseră, le turnaseră în forma unor flori, pe vremea când se găsea atâta aur în Franţa; aceste minunăţii ascunse, îngropate în timpul războaielor civile, fuseseră scoase din nou la vedere, cu sfială, în perioadele de acalmie ale acestui război al bunului gust care se numea Frondă; atunci când seniorii, bătându-se între ei, se ucideau unii pe alţii, dar nu se jefuiau. Toată această veselă era marcată cu blazonul doamnei de Bellière.

— Uite — strigă La Fontaine — un P. şi un B.

Dar ceea ce stârnea mai multă curiozitate era tacâmul marchizei, aşezat în locul pe care Fouquet i-l rezervase ei; alături de el se înălţa o piramidă de diamante, de safire, de smaralde şi de camee antice; agate pe care vechii greci din Asia Mică le încrustaseră cu monturi de aur din Misia, ciudate mozaicuri din bătrâna Alexandrie, lucrate în argint, brăţări masive din Egiptul Cleopatrei, ce umpleau un mare vas de-al lui Palissy, sprijinit pe trei picioare de bronz aurit, sculptate de Benvenuto.

Marchiza păli văzând ceea ce nu credea că are să mai revadă vreodată. O tăcere adâncă, prevestind o mare voioşie, domnea în sala încremenită şi amuţită. Fouquet nu făcu nici măcar un singur semn spre a îndepărta valeţii înzorzonaţi, ce alergau, albine harnice, în jurul bufetelor vaste şi a măsuţelor de servit.

— Domnilor — zise el — această întreagă veselă pe care o vedeţi aici aparţinea doamnei de Bellière care, într-o zi, văzându-şi un bun prieten la mare strâmtoare, a trimis tot aurul şi toată scumpătatea aceasta la argintarul ei, dimpreună cu grămada aceea de bijuterii ce se înalţă în faţa domniei sale. Această faptă frumoasă a unei prietene trebuie să fie înţeleasă de nişte prieteni ca dumneavoastră. Fericit omul care se vede iubit astfel! Să bem în sănătatea doamnei de Bellière!

Un ropot de aplauze şi de urale acoperi cuvintele intendentului superior şi o făcu pe biata femeie să cadă mută, uluită, pe scaunul ei, nemaiştiind ce se întâmplă cu ea, asemenea acelor păsări din vechea Grecie ce săgetau văzduhul deasupra arenei, la Olimpia.

— Şi pe urmă — adăugă Pellisson, pe care orice virtute îl mişca, pe care orice frumuseţe îl încânta — să bem şi în sănătatea aceluia care a inspirat această frumoasă faptă a doamnei; căci un asemenea bărbat e vrednic de a fi iubit.

Acum era rândul marchizei. Se ridică palidă şi surâzătoare; întinse paharul cu o mână slăbită, ale cărei degete tremurătoare atinseră degetele lui Fouquet, în timp ce ochii ei stinşi căutau dragostea ce ardea încă în inima lui generoasă.

Început în chipul acesta eroic, ospăţul se transformă repede într-o sărbătoare; nimeni nu căuta să strălucească prin spirit, căci nimănui nu-i lipsea aşa ceva. La Fontaine îşi uită vinul său de Gorgny şi-i îngădui lui Vatel să-l reîmpace cu

vinurile de Rhon şi din Spania. Abatele Fouquet devenise atât de bun, încât Gourville îi spuse:

— Bagă de seamă, domnule abate, dacă ai să fii aşa de blând, au să te mănânce alţii.

Ceasurile se scurgeau în fericire, scuturând flori de trandafiri peste convivi. Contrar obiceiului său, intendentul superior nu se ridică de la masă înainte de a fi fost servite ultimele bunătăţi ale desertului. Le zâmbea celor mai mulţi dintre prieteni, beat ca un om care şi-a ameţit inima, dar nu şi capul, şi, într-un târziu, îşi ridică, în sfârşit, ochii către orologiu.

Deodată se auzi un uruit de trăsură în curte şi — lucru ciudat — zgomotul acesta străbătu prin gălăgia şi cântecele de acolo. Fouquet ciuli urechea şi-şi întoarse faţa spre anticameră. I se părea că dincolo păşea cineva şi că paşii, în loc să umble pe pământ, călcau pe inima lui. Instinctiv, îşi trase piciorul de sub piciorul doamnei de Bellière, care i-l apăsa cu talpa de mai bine de două ceasuri.

— Domnul d'Herblay, episcop de Vannes! strigă uşierul.

Şi chipul posomorât şi îngândurat al lui Aramis se ivi în prag, între căpeţelele a două ghirlande rupte, din pricină că fuseseră atinse de flacăra unei lămpi.

Capitolul LVI

Chitanţa domnului de Mazarin

Fouquet ar fi scos un strigăt de bucurie zărindu-şi un nou prieten, dacă aerul rece, privirea distrată a lui Aramis nu l-ar fi făcut să-şi impună stăpânire.

— Ai venit să ne ajuţi să terminăm desertul? întrebă totuşi el. Sper că nu te vei îngrozi auzind gălăgia pe care o fac nebuniile noastre!

— Monseniore — răspunse Aramis foarte respectuos — voi începe prin a-mi cere iertare că am venit să tulbur vesela dumneavoastră reuniune; apoi, după ce veţi termina petrecerea, vă voi cere un moment de răgaz pentru o convorbire despre afaceri.

Întrucât acest cuvânt *afaceri* făcuse pe câţiva epicurieni să-şi plece urechea, Fouquet se ridică.

— Afacerile mai înainte de orice, domnule d'Herblay — zise el. Ce fericiţi suntem când afacerile nu ne cheamă decât la sfârşitul unui ospăţ!

Şi, spunând acestea, luă braţul doamnei de Bellière, care-l privea cu un fel de nelinişte şi o conduse într-un salon alăturat, unde o încredinţă celor mai cuminţi dintre comeseni. Apoi, apucându-l pe Aramis de braţ, se îndreptă spre cabinetul său. Odată ajuns aici, Aramis lăsă la o parte respectul şi eticheta. Se aşeză pe scaun.

— Ghici — zise el — ce mi-au văzut ochii astă-seară?

— Dragul meu cavaler, de câte ori începi astfel, sunt sigur că am să te aud spunând ceva neplăcut.

— Nici de data asta nu te-ai înşelat, scumpul meu prieten — răspunse Aramis.

— Nu mă mai ţine pe jar — rosti încruntat Fouquet.

— Ei bine, am văzut-o pe doamna de Chevreuse.

— Bătrâna ducesă?

— Da.

— Sau umbra ei!

— Nu. O lupoaică bătrână.

— Fără dinţi?

— Poate, dar nu fără gheare.

— Ei bine, pentru ce m-ar urî? Nu sunt zgârcit cu femeile care fac pe sfintele. E o calitate care prinde totdeauna, chiar la o femeie care nu mai îndrăzneşte să aţâţe dragostea.

— Doamna de Chevreuse ştie prea bine că nu eşti zgârcit, dovadă că vrea să-ţi smulgă nişte bani.

— Aşa! Sub ce motiv?

— Ah, motivele nu-i lipsesc niciodată. Are ea unul.

— Să-l aud.

— Se pare că ducesa deţine mai multe scrisori de la domnul de Mazarin.

— Asta nu mă miră: prelatul era galant.

— Da; însă aceste scrisori nu se referă la amorurile prelatului. În ele e vorba, se zice, de nişte afaceri băneşti.

— E mai puţin interesant.

— Nu bănuieşti chiar de loc oare ce vreau să spun?

— Câtuşi de puţin.

— N-ai auzit cumva că eşti învinuit de a fi sustras anumite fonduri?

— De o sută de ori! De o mie de ori! De când mă ocup cu afacerile, dragul meu d'Herblay, n-am auzit vorbindu-se decât despre asta. E ca şi cum, dumitale, ca episcop, ţi s-ar aduce învinuirea că nu eşti credincios; dumitale, ca muşchetar, că eşti fricos. Ceea ce i se aruncă necontenit în spinare unui ministru de finanţe e că fură banii statului.

— Bine; să precizăm însă, deoarece domnul de Mazarin face precizări, după câte spune ducesa.

— Să vedem, ce precizări face el.

— E vorba de o sumă de vreo treisprezece milioane, despre care se zice că ţi-ar fi destul de greu să arăţi cum ai folosit-o.

— Treisprezece milioane! repetă intendentul superior alungindu-se în fotoliu, spre a-şi putea aţinti mai bine privirea în tavan. Treisprezece milioane... Ah, drace! Vezi dar, le caut printre cele pe care sunt acuzat că le-aş fi furat.

— Nu râde, iubite domn, chestiunea e gravă. Sigur este că ducesa are aceste scrisori şi că scrisorile trebuie să fie preţioase, de vreme ce ea voia să le vândă cu cinci sute de mii de livre.

— Se poate urzi o calomnie de toată frumuseţea cu un asemenea preţ — răspunse Fouquet. Ei, dar înţeleg ce vrei să spui.

Fouquet începu să râdă din toată inima.

— Cu atât mai bine! zise Aramis oarecum uşurat.

— Mi-aduc aminte de povestea cu aceste treisprezece milioane. Da, asta e; ştiu despre ce e vorba.

— Asta mă bucură mult. Vrei să mă lămureşti şi pe mine?

— Închipuieşte-ţi, dragul meu, că signor Mazarin — Dumnezeu să-l ierte! — a căpătat într-o zi un plocon de treisprezece milioane de pe urma vânzării unor pământuri în litigiu, în ţinutul Valteline; le-a trecut în registrul de încasări, mi le-a transmis mie şi mi-a spus să le număr printre cheltuielile de război.

— Prea bine. Atunci destinaţia e justificată.

— Nu tocmai; cardinalul le-a plasat pe numele meu şi mi-a trimis o descărcare.

— Ai această descărcare, desigur.

— Cum să n-o am! zise Fouquet foarte liniştit, ridicându-se şi ducându-se s-o caute în sertarele imensului său birou de abanos încrustat cu aur şi fildeş.

— Ceea ce admir la dumneata — zise Aramis încântat — este mai întâi memoria dumitale, apoi sângele rece şi în sfârşit ordinea desăvârşită ce domneşte în administraţia dumitale, care eşti un poet prin excelenţă.

— Da — răspunse Fouquet — sunt ordonat din lene, spre a-mi cruţa osteneala de a răscoli prea mult. Astfel, ştiu că chitanţa lui Mazarin se află în al treilea sertar, la litera M; e destul să deschid sertarul şi dau numaidecât de hârtia de care am nevoie. Aş găsi-o şi noaptea, pe întuneric.

Şi scotoci cu o mână sigură prin teancul de hârtii îngrămădite în sertarul deschis.

— Mai mult încă — reluă el — îmi amintesc această hârtie, ca şi cum aş avea-o în faţa ochilor: e mare, puţin zgrunţuroasă, cu marginea aurită; Mazarin făcuse o pată de cerneală pe cifra care arăta data. Ei drăcie! exclamă el. Dar iată că hârţoaga, ştiind pesemne că o caut şi că am nevoie de ea, se ascunde şi nu vrea să iasă la iveală.

Şi ministrul îşi vârî ochii până în fundul sertarului. Aramis se ridică în picioare.

— Ciudat! exclamă Fouquet.

— Memoria dumitale îţi joacă festa de astă dată, scumpul meu domn; caută în altă parte.

Fouquet luă maldărul de hârtii şi-l mai cercetă o dată; apoi se îngălbeni.

— Nu te încăpăţâna să cauţi numai aici — zise Aramis. Mai vezi şi în alt sertar.

— De prisos, de prisos. Nu m-am înşelat niciodată. Nimeni, în afara de mine, nu umblă cu astfel de hârtii; nimeni nu deschide acest sertar, la care, după cum vezi, am făcut o închizătoare secretă, al cărei cifru nu-l cunosc decât eu.

— Ce concluzie tragi atunci? întrebă Aramis neliniştit.

— Că chitanţa lui Mazarin mi-a fost furată. Doamna de Chevreuse are dreptate, cavalere; sunt un jefuitor al banilor publici; am furat treisprezece milioane din vistieria statului; sunt un hoţ, domnule d'Herblay.

— Domnule, domnule, nu te enerva, nu-ţi pierde firea!

— Cum să nu mă enervez, cavalere? Că doar nu e de glumă! Un proces pus pe roate, o judecată în toată regula şi

prietenul dumitale, domnul intendent superior, poate să-l urmeze la Montfaucon pe colegul lui, Enguerrand de Marigny, sau pe predecesorul său, Samblançay.

— Oh — făcu Aramis zâmbind — nu chiar aşa de repede.

— Cum nu aşa de repede! Ce-ţi închipui că a putut să facă doamna de Chevreuse cu acele scrisori? Căci dumneata le-ai refuzat, nu-i aşa?

— Ah, da, le-am refuzat din capul locului. Bănuiesc că s-a dus şi le-a vândut domnului Colbert.

— Ei bine, vezi?

— Am spus că bănuiesc, dar aş putea spune ca sunt sigur, deoarece am pus să fie urmărită şi, după ce s-a despărţit de mine, s-a întors la dânsa, apoi a ieşit pe poarta din dos şi s-a îndreptat spre casa intendentului, din strada Croix-des-Petits-Champs.

— Atunci, proces, scandal, dezonoare şi totul căzând ca un trăsnet, orbeşte, brutal, fără milă.

Aramis se apropie de Fouquet, care tremura în fotoliu, în faţa sertarelor deschise; îi puse mâna pe umăr şi, cu un glas cald, îi spuse:

— Nu uita că poziţia domnului Fouquet nu se poate compara cu aceea a lui Samblançay sau a lui Marigny.

— Şi pentru ce, Doamne?

— Pentru că procesul acestor miniştri a apucat să se judece şi sentinţa a fost executată; pe când cu dumneata nu se poate întâmpla acelaşi lucru.

— Încă o dată te întreb, pentru ce? În toate timpurile, un jefuitor de bani publici e un nelegiuit.

— Nelegiuiţii care ştiu să-şi găsească un refugiu nu sunt niciodată în primejdie.

— Să caut să scap? Să fug?

— Nu despre asta îţi vorbesc şi dumneata uiţi că astfel de procese sunt cerute de parlament, judecate de procurorul general, iar dumneata eşti procuror general. Ar urma deci să te judeci şi să te condamni singur...

— Oh! strigă deodată Fouquet, lovind cu pumnul în masă.

— Ei bine, ce e? Ce s-a întâmplat?

— E că nu mai sunt procuror general.

Aramis, la rândul lui, se îngălbeni ca ceara. Îşi strânse degetele de trosniră unul după altul, apoi, fulgerindu-l pe Fouquet cu o privire rătăcită, zise, apăsând pe fiecare silabă:

— Nu mai eşti procuror general?

— Nu.

— De când?

— De patru sau cinci ceasuri.

— Ia seama! îl întrerupse cu răceală Aramis. Îmi vine să cred că nu mai eşti în toate minţile, prietene; linişteşte-te.

— Îţi spun — reluă Fouquet — că chiar astăzi a venit cineva, din partea prietenilor mei şi mi-a oferit un milion patru sute de mii de livre pentru slujba de procuror general, iar eu am vândut-o.

Aramis rămase încremenit; faţa lui inteligentă şi ironică luă un aer de posomorâtă spaimă, care avu asupra ministrului mai mult efect decât toate ţipetele şi discursurile din lume.

— Aşadar, aveai nevoie de bani? rosti el în cele din urmă.

— Da, ca să plătesc o datorie de onoare.

Şi-i povesti în câteva cuvinte lui Aramis despre generozitatea doamnei de Bellière şi modul cum socotise de cuviinţă să răsplătească această generozitate.

— Frumoasă lovitură! bâigui Aramis. Şi cât te-a costat?

— Exact un milion patru sute de mii de livre, cât am căpătat pe slujba mea.

— Şi ai primit dintr-o dată, fără a mai chibzui? O, nesocotit prieten!

— N-am primit încă banii, dar îi voi primi mâine.

— Prin urmare, treaba nu s-a făcut încă?

— E ca şi făcută, deoarece i-am dat argintarului un bon de casă, pentru la amiază, iar banii cumpărătorului îi voi avea între ceasurile şase şi şapte dimineaţa.

— Domnul fie lăudat! exclamă Aramis bătând din palme. Totul nu e încă sfârşit, devreme ce n-ai fost plătit.

— Dar argintarul?

— Vei primi de la mine cele un milion patru sute de mii de livre, mâine la douăsprezece fără un sfert.

— Un moment! Un moment! Dar eu voi semna cedarea slujbei mâine dimineaţă, la ceasurile şase.

— Oh, îţi răspund că nu vei semna!

— Mi-am dat cuvântul de onoare, cavalere.

— Dacă ţi l-ai dat, ţi-l vei lua înapoi, asta e tot.

— Oh, ce vorbeşti dumneata? strigă Fouquet cu un accent profund loial. Să-ţi calci cuvântul de onoare atunci când te numeşti Fouquet?

La privirea severă a ministrului, Aramis răspunse printr-o privire aproape mânioasă.

— Domnule — zise el — cred că am meritul de a fi socotit un om cinstit, nu-i aşa? Sub tunica de ostaş, mi-am primejduit de cinci sute de ori viaţa; sub rasa preoţească, le-am adus servicii dintre cele mai mari lui Dumnezeu, statului şi prietenilor mei. Un cuvânt de onoare preţuieşte atât cât preţuieşte omul care şi-l dă. El e aur curat, atunci când omul şi-l ţine; devine paloş tăios când omul nu vrea să şi-l ţină. Şi se apără cu acest cuvânt, aşa cum s-ar apăra cu o armă a onoarei, ştiut fiind că, dacă nu-şi ţine cuvântul dat, omul de onoare e în primejdie de moarte, are în orice caz mai mult de pierdut decât ar avea adversarul lui de câştigat. Şi atunci, domnule, fiecare se bizuie pe Dumnezeu şi pe dreptul său.

Fouquet îşi înclină capul, spunând:

— Eu sunt un biet breton încăpăţânat şi simplu; spiritul meu îl admiră şi se teme de al dumitale. Nu vreau să spun că-mi ţin cuvântul din virtute; mi-l ţin, dacă vrei, din obişnuinţă; dar, orice s-ar zice, oamenii simpli sunt destul de cinstiţi ca să admire această obişnuinţă; este singura mea virtute, lasă-mi onoarea ce decurge din ea.

— Atunci, vei semna mâine vânzarea funcţiei care te apără împotriva tuturor duşmanilor dumitale?

— Voi semna.

— Te vei preda legat de mâini şi de picioare pentru o aşa zisă onoare pe care o vor dispreţui chiar şi cei mai înverşunaţi cazuişti?

— Voi semna.

Aramis scoase un oftat adânc şi privi în jurul lui cu năduful unui om care ar vrea să spargă ceva.

— Mai avem un mijloc — zise el — şi sper că nu mă vei refuza să-l foloseşti măcar pe acesta.

— Fără îndoială că nu, dacă e cinstit... ca tot ce-mi propui dumneata, dragă prietene.

— Nu cunosc nimic mai cinstit decât o renunţare din partea cumpărătorului dumitale. Îţi e prieten?

— Desigur... Dar...

— Dar... dacă îmi îngădui să mă ocup eu de asta, atunci nu-mi pierd cu desăvârşire speranţa.

— Oh, te voi lăsa să faci tot ce vrei.

— Cu cine ai tratat? Ce fel de om e acela?

— Nu ştiu dacă dumneata cunoşti parlamentul.

— În mare parte. E vreun prezident oarecare?

— Nu; un simplu consilier.

— Ah! Ah!

— Care se numeşte Vanel.

Aramis se făcu stacojiu la faţă.

— Vanel! strigă el ridicându-se în picioare. Vanel! Bărbatul Marguerite! Vanel?

— Chiar el!

— Bărbatul fostei dumitale metrese?

— Da, dragul meu. Ea a ţinut să fie doamna procuror general. Îi datoram asta bietului Vanel şi apoi sunt în câştig, deoarece înseamnă să-i fac încă o plăcere nevestei lui.

Aramis înaintă un pas către Fouquet şi-l apucă de mână.

— Cunoşti cumva — întrebă el cu sânge rece — numele noului amant al doamnei Vanel?

— Ah, are un nou amant? Nu ştiam; şi, crede-mă, habar n-am cum se numeşte el.

— Se numeşte domnul Jean-Baptiste Colbert; e intendent de finanţe; locuieşte în strada Croix-des-Petits-Champs, acolo unde s-a dus doamna de Chevreuse astă-seară cu scrisorile lui Mazarin, pe care vrea să le vândă.

— Dumnezeule! murmură Fouquet, ştergându-şi fruntea năpădită de sudoare. Dumnezeule!

— Acum începi să înţelegi, nu-i aşa?

— Că sunt pierdut, da.

— Crezi că asta merită să ţii ceva mai puţin decât Regulus la cuvântul dat?

— Nu — rosti Fouquet.

— Oamenii încăpăţânaţi — murmură Aramis — se aranjează totdeauna în aşa fel încât să fie admiraţi.

Fouquet îi întinse mâna. În acel moment, un bogat ornic lucrat din plăci de sidef, cu figurine de aur, aşezat pe o consolă în faţa căminului, bătu şase ceasuri dimineaţa. O uşă scârţâi în vestibul.

— Domnul Vanel — zise Gourville apărând în uşa cabinetului — întreabă dacă monseniorul poate să-l primească.

Fouquet, după ce schimbă o privire repede cu Aramis, răspunse:

— Spune-i domnului Vanel să intre.

Capitolul LVII

Ciorna domnului Colbert

Vanel, intrând la acest moment al convorbirii, nu era altceva pentru Aramis şi Fouquet decât punctul care încheie o frază. Dar pentru Vanel, care venea întins, prezenţa lui Aramis în cabinetul lui Fouquet trebuie că a avut cu totul altă semnificaţie. De aceea cumpărătorul, de la cel dintâi pas pe care-l făcu în cameră, îşi opri asupra figurii, în acelaşi timp atât de delicate şi atât de dârze, a episcopului de Vannes, o privire surprinsă, care deveni numaidecât iscoditoare. Cât despre Fouquet, adevărat om politic, adică stăpân pe el însuşi, făcu, prin puterea voinţei sale, să-i dispară de pe faţă orice urmă a emoţiei pricinuite de revelaţiile lui Aramis. Nu mai era, deci, omul doborât de nenorocire şi simţindu-se strâns cu uşa; îşi înălţă capul cu semeţie şi întinse mâna, făcându-i semn lui Vanel să intre. Era doar prim-ministru şi se afla în casă la el.

Aramis îl cunoştea pe intendentul superior. Întreaga gingăşie a inimii lui, întreaga bunăvoinţă a spiritului său, pe el nu-l puteau mira cu nimic. Se mărgini deci, deocamdată, la rolul dificil al omului care priveşte şi ascultă pentru a afla şi a înţelege, pregătit să ia mai târziu parte activă la discuţie.

Vanel era vădit tulburat. Înainta până la mijlocul cabinetului, salutând în dreapta şi în stânga.

— Am venit... — mormăi el.

Fouquet făcu un semn din cap.

— Eşti foarte punctual, domnule Vanel — zise ministrul.

— În afaceri, monseniore — răspunse Vanel — socot că punctualitatea e o virtute.

— Da, domnule.

— Iertaţi-mă — se amestecă Aramis arătând cu degetul spre Vanel şi adresându-se lui Fouquet — iertaţi-mă, domnul e acela care vrea să cumpere o slujbă, nu-i aşa?

— Eu sunt — răspunse Vanel, încurcat de tonul foarte tăios cu care Aramis pusese întrebarea. Dar cum se cuvine să-i spun celui cu care am onoarea?

— Spune-mi monseniore — răspunse sec Aramis.

Vanel făcu o plecăciune.

— Haide, haide, domnilor — zise Fouquet — fără ceremonii; să venim la treburile noastre.

— Monseniorul vede prea bine — zise Vanel — nu aştept decât buna sa plăcere.

— Dimpotrivă — zise Fouquet — eu sunt acela care aştept.

— Ce aşteaptă monseniorul?

— Credeam că poate ai să-mi spui ceva.

"Oh, oh — îşi zise Vanel în sinea lui — s-a răzgândit, sunt pierdut!" Apoi, recăpătându-şi curajul:

— Nu, monseniore, nimic, nimic în afară de ceea ce v-am spus ieri şi sunt gata să vă repet astăzi.

— Să vorbim deschis, domnule Vanel, târgul nu e puţin cam împovărător pentru dumneata? Spune!

— De bună seamă, monseniore, un milion patru sute de mii de livre e o sumă importantă.

— Atât de importantă — zise Fouquet — încât am stat şi m-am gândit...

— La ce v-aţi gândit, monseniore? întreba Vanel cu o vie tresărire.

— M-am gândit că poate dumneata nu eşti încă în măsură să cumperi...

— Oh, monseniore!

— Linişteşte-te, domnule Vanel, nu vreau să spun că ai să-ţi calci cuvântul din pricină că nu-ţi vei putea ţine angajamentul.

— Ah, monseniore, m-aţi jigni şi aţi avea dreptate s-o faceţi, dacă lucrurile ar sta aşa — răspunse Vanel — căci numai un nesocotit sau un nebun e în stare să-şi ia angajamente pe care nu şi le poate ţine şi eu am privit totdeauna o învoială încheiată ca o treabă terminată.

Fouquet se înroşi. Aramis făcu un *hm!* de nerăbdare.

— Nu trebuie, totuşi, să mergi prea departe cu asemenea principii, domnule — zise intendentul superior — căci spiritul omului e schimbător şi plin de mici capricii foarte scuzabile, chiar foarte respectabile uneori; cutare a dorit ieri ceva, pentru ca astăzi să se căiască.

Vanel simţi o sudoare rece curgându-i pe frunte şi pe obraji.

— Monseniore!... bolborosi el.

Aramis, încântat că-l vede pe intendentul superior intrând cu atâta hotărâre în luptă, îşi sprijini cotul pe marmura unei console şi începu să se joace cu un cuţitaş de aur cu mânerul de malahit. Fouquet prinse curaj; după o clipă de tăcere, zise:

— Uite, dragă domnule Vanel, am să-ţi explic cum stau lucrurile.

Vanel se frământa.

— Dumneata eşti un om cumsecade — continuă Fouquet — şi, ca şi mine, ai să înţelegi.

Vanel se clătină.

— Ieri, voiam să vând.

— Monseniorul a făcut mai mult decât că a voit să vândă; monseniorul a vândut.

— Ei bine, fie! Astăzi însă îţi cer să-mi faci favoarea de a-mi da înapoi cuvântul pe care l-ai primit din partea mea.

— Acest cuvânt l-am primit — zise Vanel ca un ecou ce se încăpăţânează să nu se stingă.

— Ştiu. Tocmai de aceea te rog, domnule Vanel — mă auzi? — te rog să mi-l dai înapoi...

Fouquet se opri. Cuvintele *te rog*, al căror efect imediat el nu-l vedea, aceste cuvinte îi sfâşiau parcă gâtlejul în timp ce le rostea. Aramis, jucându-se mai departe cu acel cuţitaş, îl măsură pe Vanel cu o privire ce părea că vrea să-l pătrundă până în adâncul sufletului. Vanel se înclină.

— Monseniore — zise el — sunt mişcat de onoarea ce mi-o faceţi de a mă consulta asupra unui fapt împlinit; dar...

— Nu mai spune nici un *dar*, dragă domnule Vanel.

— Îmi pare rău, monseniore, dar gândiţi-vă că am adus banii; vreau să spun suma. Şi deschise un mare portofel. Iată, monseniore — adăugă el — am aici contractul de vânzare pe care l-am făcut asupra unui pământ al nevestei mele. Hârtia e în regulă, are toate semnăturile de trebuinţă, plătibilă la vedere; sunt bani gheaţă. Într-un cuvânt, afacerea e încheiată.

— Dragă domnule Vanel, nu există afacere pe această lume, oricât de însemnată ar fi ea, care să nu se poată răsturna pentru a obliga...

— Fără îndoială... — murmură cu stângăcie Vanel.

— Pentru a obliga un om, din care îţi vei face astfel un prieten — continuă Fouquet.

— Fără îndoială, monseniore.

— Un prieten cu atât mai bun, domnule Vanel, cu cât serviciul făcut va fi mai mare. Ei bine, spune, domnule, ce hotărâre iei?

Vanel se îndărătnicea să tacă.

Între timp, Aramis îşi pusese la punct observaţiile sale. Faţa îngustă a lui Vanel, orbitele adâncite în fundul capului, sprâncenele răsfrânte ca nişte arcade îi dezvăluiau episcopului de Vannes un tip de avar şi de ambiţios. A lovi într-o pasiune printr-o altă pasiune, aceasta era metoda lui Aramis. Îl văzu pe Fouquet învins, demoralizat; el se aruncă atunci în luptă cu alte arme, noi.

— Mă scuzaţi, monseniore — zise el — aţi uitat să-l faceţi pe domnul Vanel să înţeleagă că interesele lui sunt diametral opuse cu această renunţare la vânzare.

Vanel se uită la episcop cu o mare uimire: nu se aştepta să găsească în el un apărător. Fouquet se opri, de asemenea, ca să-l asculte pe Aramis.

— Astfel — continuă acesta — domnul Vanel a vândut un pământ al doamnei, soţia sa, pentru a cumpăra slujba voastră, monseniore; ei bine, asta e o afacere; nu iei de acolo şi pui dincolo, aşa cum a făcut dumnealui, un milion patru sute de mii de livre, fără pierderi însemnate, fără mari bătăi de cap.

— Aşa este — rosti Vanel, căruia Aramis, cu privirile lui luminoase, îi smulgea adevărul tocmai din străfundul inimii.

— Bătăile de cap — urmă Aramis — se rezolvă prin cheltuieli şi, când cheltuielile se fac în bani, cheltuielile băneşti se numără în rândul întâi printre celelalte greutăţi.

— Da, da — zise Fouquet, care începea să înţeleagă unde voia să ajungă Aramis.

Vanel rămase amuţit: pricepuse totul. Aramis observă răceala, dar şi abţinerea lui de a spune ceva. "Bun, mutră urâtă — îşi zise el — faci pe tăcutul până vei afla suma; lasă, nu te teme, voi abate asupra ta o ploaie de bani, încât vei capitula."

— Trebuie să-i oferim numaidecât domnului Vanel o sută de mii de scuzi — zise Fouquet în generozitatea sa.

Suma era frumoasă. Şi un prinţ s-ar fi mulţumit cu un astfel de bacşiş. O sută de mii de scuzi, în vremea aceea, era zestrea unei fiice de rege.

Vanel nu scoase o vorbă. "E un pungaş — gândi episcopul — vrea cinci sute de mii de livre în cap." Şi-i făcu un semn lui Fouquet.

— Se pare că ai cheltuit mai mult decât atât, domnule Vanel — zise intendentul superior. Oh, banii aduc numai necazuri! Da, e de la sine înţeles că ai făcut un sacrificiu vânzând acel pământ. Eh, Doamne, unde mi-a fost capul? Îţi voi semna un bon de cinci sute de mii de livre. Şi astfel îţi voi rămâne îndatorat pentru totdeauna.

Vanel nu trăda nici un semn de bucurie sau de dorinţă. Fizionomia lui rămase împietrită, nici un muşchi nu i se clinti pe faţă. Aramis îi aruncă o privire deznădăjduită lui Fouquet. Apoi, apropiindu-se de Vanel, îl apucă de gulerul hainei cu gestul familiar oamenilor cu mare vază.

— Domnule Vanel — îi spuse el — nu strâmtorarea, nu împrăştierea banilor, nu vânzarea pământului te preocupă pe dumneata, ştiu. Mergi cu gândul mult mai departe. Notează bine cuvintele mele.

— Da, monseniore.

Şi nenorocitul începu să tremure: focul din ochii prelatului îl ardea fără cruţare.

— Îţi ofer deci, cu, în numele intendentului superior, nu trei sute de mii de livre, nu cinci sute de mii, ci un milion. Un milion, auzi?

Şi îl scutură cu nervozitate de guler.

— Un milion! repetă Vanel, palid ca ceara.

— Un milion, cu alte cuvinte, în vremea noastră, un venit de şaizeci şi şase de mii de livre.

— Haide, domnule — zise Fouquet — aşa ceva nu se refuză. Răspunde deci, primeşti?

— Cu neputinţă... — murmură Vanel.

Aramis îşi muşcă buzele şi ceva ca un nor alb trecu peste fizionomia lui. În dosul acestui nor se ghicea un fulger. Nu-l slăbea de loc pe Vanel.

— Ai cumpărat slujba cu un milion patru sute de mii de livre, aşa e? Ei bine, ţi se va da tot pe atâta. Înseamnă că ai câştigat un milion şi jumătate numai venind să-i faci o vizită domnului Fouquet şi să-i strângi mâna. Onoare şi profit în acelaşi timp, domnule Vanel.

— Nu pot — răspunse Vanel cu glas surd.

— Prea bine! rosti atunci Aramis, care îl strânsese cu atâta putere de haină, încât, când îi dădu drumul, Vanel fu cât pe-aci să cadă pe spate, ca izbit de ceva. Prea bine! Acum se vede limpede cu ce scopuri ai venit dumneata aici!

— Da, se vede — adăugă Fouquet.

— Dar... — făcu Vanel, încercând să-şi ţină firea în faţa slăbiciunii acestor doi oameni de onoare.

— Borfaşul ridică glasul, aşa mi se pare! rosti Aramis pe tonul unui împărat înfuriat.

— Borfaş? repetă Vanel.

— Nemernic am vrut să spun — adăugă Aramis, recăpătându-şi tot sângele rece. Haide, *scoate* repede actul dumitale de vânzare, domnule; trebuie să-l ai prin vreun buzunar, pregătit mai dinainte, aşa cum asasinul îşi ţine pistolul sau pumnalul ascuns sub mantie.

Vanel, bolborosi ceva.

— Destul! strigă Fouquet. Actul, repede!

Vanel se scotoci, tremurând, în buzunar; îşi scoase de acolo portofelul şi din portofel căzu o bucată de hârtie; în timp ce Vanel îi întindea lui Fouquet o altă hârtie. Aramis se repezi asupra hârtiei căzute jos, al cărei scris îl recunoscu.

— Iertaţi, e ciorna actului — zise Vanel.

— Văd — răspunse Aramis cu un surâs mai crud decât o plesnitură de bici — şi, ceea ce admir îndeosebi e că această ciornă e scrisă de mâna domnului Colbert. Iată, monseniore, priveşte.

Şi-i trecu ciorna lui Fouquet, care recunoscu adevărul faptului. Încărcat de ştersături, de adăugiri, cu marginile înnegrite, acest act, dovadă grăitoare a urzelilor lui Colbert, venea să-i arate victimei totul.

— Ei bine? murmură Fouquet.

Vanel, zdrobit, părea să caute în jur o groapă fără fund, în care să se arunce pentru totdeauna.

— Ei bine — răspunse Aramis — dacă nu te-ai numi Fouquet şi dacă duşmanul dumitale nu s-ar numi Colbert, dacă n-ai avea în faţă decât pe hoţul acesta laş, aci prezent, ţi-aş spune: neagă... o asemenea dovadă anulează orice cuvânt de onoare; însă oamenii aceştia ar crede că ţi-e frică; s-ar teme mai puţin. Ţine, monseniore! Şi-i întinse pana. Semnează — zise el.

Fouquet îi strânse mâna lui Aramis, dar în locul actului ce i se prezentă, el luă hârtiuţa .

— Nu, nu asta — zise repede Aramis — ci aceasta; cealaltă e prea preţioasă ca să n-o păstrezi bine.

— Ah, nu — răspunse Fouquet — voi semna peste scrisul domnului Colbert, uite chiar şi scriu: "Aprob scrisul". Şi semnă. Poftim, domnule Vanel — zise el apoi.

Vanel înşfăcă hârtia, dădu banii şi voi să fugă.

— O clipă! îl opri Aramis. Eşti sigur că sunt toţi banii aici? Banii se numără, domnule Vanel, mai cu seamă când sunt din aceia pe care domnul Colbert îi dă femeilor. Ah, acest vrednic domn Colbert nu e generos ca domnul Fouquet!

Şi Aramis, silabisind fiecare cuvânt, fiecare literă a bonului de încasat, îşi revărsă, picătură cu picătură, întreaga lui furie, întregul lui dispreţ asupra nenorocitului, care suferi timp de un sfert de ceas acest supliciu. Apoi îl izgoni, nu numai din gură, dar şi cu un gest, aşa cum ai izgoni un om de nimic, un lacheu.

Odată Vanel plecat, ministrul şi prelatul, cu ochii aţintiţi unul asupra celuilalt, păstrară o clipă de tăcere.

— Ei bine — zise Aramis rupând cel dintâi tăcerea — cu ce îl asemeni dumneata pe omul care, trebuind să se lupte cu un duşman înarmat, înverşunat, îmbrăcat în platoşă, intră în luptă gol, îşi aruncă armele şi-i trimite sărutări graţioase adversarului? Buna-credinţă, domnule Fouquet, e o armă de care ticăloşii se folosesc adesea împotriva oamenilor cumsecade şi ea le izbuteşte. Oamenii cumsecade ar trebui deci să se folosească, la rândul lor, de reaua credinţă împotriva nemernicilor. Numai aşa ei vor fi tari, fără a înceta de a fi cinstiţi.

— Faptele lor s-ar numi atunci fapte de ticăloşi — răspunse Fouquet.

— Câtuşi de puţin! Li s-ar putea spune cochetărie, probitate. În sfârşit, pentru că ai terminat cu acest Vanel, pentru că te-ai lipsit de satisfacţia de a-l doborî retrăgându-ţi cuvântul dat, pentru că ai întors împotrivă-ţi singura armă care ne-ar putea pierde...

— Ah, prietene — îl întrerupse Fouquet cu tristeţe — ai devenit ca acel preceptor filozof de care ne vorbea într-o zi La Fontaine... El vede că i se îneacă copilul şi-i ţine un discurs în trei părţi.

Aramis zâmbi.

— Filozof, da; preceptor, da; copil care se îneacă, da; dar copil care va scăpa de la înec, ai să vezi! Şi, mai întâi, să vorbim despre afaceri.

Fouquet îl privi cu un aer nedumerit.

— Nu mi-ai împărtăşit oare dumneata, cândva, un anumit plan despre o serbare la Vaux?

— O — zise Fouquet — asta a fost în timpuri bune!

— O serbare la care, dacă nu mă înşel, regele se invitase singur?

— Nu, dragul meu prelat: o serbare la care domnul Colbert l-a îndemnat pe rege să se invite.

— Ah, da, ca fiind o serbare prea costisitoare, în stare să te ruineze.

— Aşa e. În timpurile bune, cum îţi spuneam adineauri, aveam această ambiţie, de a arăta duşmanilor mei belşugul veniturilor mele; aveam mândria de a-i îngrozi, făcând să apară milioane acolo unde ei nu vedeau decât falimente posibile. Astăzi însă îmi închei socotelile cu statul, cu regele, cu mine însumi; astăzi sunt pe cale de a deveni omul zgârceniei; voi şti să dovedesc lumii că drămuiesc dinarii aşa cum mânuiam sacii cu pistoli şi, începând de mâine, echipajele mele vândute, casele puse zălog, cheltuielile întrerupte...

— Începând de mâine — îi tăie vorba Aramis pe un ton liniştit — te vei ocupa, dragul meu, fără încetare, de acea frumoasă serbare de la Vaux, care va trebui să fie amintită cândva printre cele mai strălucite măreţii ale minunatei dumitale epoci.

— Eşti nebun, cavalere d'Herblay!

— Eu? Nu gândeşti, cred, cele ce spui.

— Cum! Dar ştii cât poate să coste o serbare, oricât de simplă, la Vaux? Între patru şi cinci milioane.

— Eu nu-ţi vorbesc de o serbare oricât de simplă, dragul meu intendent superior.

— Totuşi, de vreme ce va fi dată în cinstea regelui, nu poate fi simplă — adăugă Fouquet, care nu înţelegea unde voia să ajungă Aramis.

— De bună seamă, trebuie să fie de o măreţie neîntrecută.

— Atunci, voi risipi zece până la douăsprezece milioane.

— Vei risipi douăzeci, dacă va fi nevoie — zise Aramis netulburat.

— De unde le voi lua? strigă Fouquet.

— Asta mă priveşte pe mine, domnule intendent superior şi te rog să n-ai nici o grijă. Banii îţi vor fi la dispoziţie mai repede decât vei fixa dumneata proiectul acestei serbări.

— Cavalere! Cavalere! exclamă Fouquet cuprins de ameţeli. Unde mă târăşti?

— Dincolo de prăpastia în care era să cazi — răspunse episcopul de Vannes. Agaţă-te de pulpana mea; n-avea teamă.

— De ce nu mi-ai spus asta mai devreme, Aramis? A fost o zi când, cu un milion, m-ai fi putut salva.

— Pe când astăzi... Pe când astăzi mă va costa douăzeci — zise prelatul. Ei bine, fie!... Dar explicaţia e simplă, prietene: în ziua de care-mi vorbeşti, nu aveam la îndemână milionul trebuitor. Astăzi voi avea cu uşurinţă cele douăzeci de milioane de care este nevoie.

— Dumnezeu să te audă şi să mă scape!

Aramis reîncepu să zâmbească în felul lui ciudat, aşa cum îi era obiceiul.

— Pe mine Dumnezeu mă aude totdeauna — zise el. Asta, poate, fiindcă îl rog pe un ton mai ridicat.

— Mă las întru totul pe mâna dumitale — murmură Fouquet.

— Oh, eu nu privesc aşa lucrurile! Eu, eu mă las întru totul pe mâna dumitale! Ca atare, dumneata, care eşti spiritul cel mai ascuţit, cel mai priceput şi cel mai cu gust, vei hotărî până în cele mai mici amănunte cum să fie întocmită serbarea. Atât doar...

— Atât doar? întrebă Fouquet ca un om obişnuit să simtă preţul parantezelor.

— Ei bine, lăsându-ţi întreaga pregătire a amănuntelor, eu îmi iau sarcina să supraveghez executarea.

— În ce fel?

— Vreau să zic că vei face din mine, pentru ziua aceea, un majordom, un intendent superior, un fel de factotum, care va ţine locul atât al căpitanului de gărzi, cât şi al pivnicerului; voi pune oamenii în mişcare, voi păstra cheile tuturor uşilor; dumneata vei da ordinele, e adevărat, dar mi le vei da mie; ele vor trece prin gura mea pentru a ajunge acolo unde trebuie, înţelegi?

— Nu, nu înţeleg.

— Dar primeşti?

— La dracu! Da, prietene!

— E tot ce ne trebuie. Îţi mulţumesc şi apucă-te să întocmeşti lista invitaţilor.

— Şi pe cine să invit?

— Pe toată lumea.

Capitolul LVIII

Unde autorului i se pare că e timpul să se întoarcă la vicontele de Bragelonne

Cititorii noştri au băgat de seamă, desigur, că în această povestire se desfăşoară paralel aventurile generaţiei noi şi cele ale generaţiei trecute. Pentru unii — reflexul gloriei de odinioară, frumuseţea întâmplărilor dureroase din această lume. Tot pentru aceştia — liniştea care învăluie inima şi face ca sângele să se închege în jurul cicatricelor care au fost cândva răni grele. Pentru ceilalţi — zvârcolirile amorului propriu şi ale iubirii, amărăciunile crude şi bucuriile ascunse: viaţa, în locul amintirii. Dacă o anumită varietate a sărit totuşi în ochii cititorului pe parcursul naraţiunii noastre, faptul se datoreşte nuanţelor bogate ce răsar din această dublă paletă, unde două tablouri se îmbină şi se amestecă, armonizându-şi tonul lor sever cu tonul lor vesel. Calmul emoţiilor din unul îşi are sorgintea în înseşi emoţiile din celălalt. După ce ai sorbit înţelepciunea cu cei bătrâni, îţi place să te laşi furat de nebunii cu cei tineri. De aceea, atunci când firul acestei povestiri nu va lega îndeajuns de bine capitolul pe care l-am scris cu acela pe care ne pregătim să-l scriem, nu trebuie să ne facem mai multe griji decât îşi făcea Ruysdaël pentru a picta un cer de toamnă după ce abia terminase o primăvară. Îi cerem cititorului să procedeze la fel şi să-l re-întâlnească pe Raoul de Bragelonne chiar în starea în care îl lăsase ultima noastră descriere.

Năuc, îngrozit, deznădăjduit sau, mai degrabă, fără judecată, fără voinţă, fără vreo hotărâre, el o luă la goană după scena al cărei final îl văzuse în camera domnişoarei de La Vallière. Regele, Montalais, Louise, această cameră, această întorsătură ciudată a lucrurilor, durerea Louisei, spaima domnişoarei de Montalais, furia regelui, totul îi prevestea o nenorocire. Dar care? Întors de la Londra fiindcă i se vorbise de o primejdie, el se lovea de la primul pas de aparenţa acestei

primejdii. Nu era oare destul pentru un îndrăgostit? Da, fără îndoială. Dar nu era de ajuns pentru o inimă nobilă, mândră de a face totul în numele unei cauze drepte, cum era a lui. Totuşi, Raoul nu căuta explicaţii acolo unde le caută numaidecât îndrăgostiţii geloşi sau mai puţin timizi. Nu se grăbi s-o întrebe pe iubita lui: "Louise, nu mă mai iubeşti? Louise, îl iubeşti pe altul?" Om plin de curaj, care ţinea la prietenie aşa cum ţinea şi la dragoste, respectându-şi cu religiozitate cuvântul, după cum credea fără clintire în cuvântul altuia, Raoul îşi zise: "De Guiche mi-a scris ca să mă prevină; de Guiche ştie deci ceva; mă duc să-l întreb pe de Guiche ce ştie el şi să-i spun ce-am văzut eu".

Calea nu era lungă. De Guiche, adus de la Fontainebleau la Paris de două zile, începea să se înzdrăvenească după rana sa şi făcea primii paşi prin odaie. Scoase un strigăt de bucurie când îl văzu pe Raoul intrând cu un aer de prieten furios. Raoul scoase un strigăt de durere văzându-l pe de Guiche atât de palid, atât de slăbit, atât de trist. Două cuvinte şi gestul pe care-l făcu rănitul ca să se ferească de braţul lui Raoul fură de ajuns pentru acesta din urmă să înţeleagă adevărul.

— Ah, iată! zise Raoul aşezându-se alături de prietenul său. Iubeşti şi eşti gata să mori.

— Nu, nu, nu se moare atât de uşor — răspunse de Guiche zâmbind — de vreme ce mă vezi pe picioare, de vreme ce te strâng în braţele mele.

— Ah, te înţeleg.

— Şi eu te înţeleg pe tine. Crezi cumva că sunt nenorocit, Raoul?

— Vai!

— Nu. Sunt cel mai fericit dintre oameni! Sufăr cu trupul, dar nu cu inima, nu cu sufletul. Dacă ai şti!... Oh, sunt cel mai fericit dintre oameni!

— Ah, cu atât mai bine! răspunse Raoul. Cu atât mai bine, şi-ţi doresc ca asta să dăinuie cât mai mult cu putinţă.

— S-a sfârşit; sunt fericit până la moarte, Raoul.

— Tu, nu mă îndoiesc; dar ea...

— Ascultă, prietene, o iubesc... fiindcă... Dar văd că nu mă asculţi.

— Iartă-mă.

— Te frământă ceva?

— Da. În primul rând, sănătatea ta.

— Nu, nu e asta.

— Dragul meu, nu faci bine, cred, punându-mi, tu mie, astfel de întrebări.

Şi accentuă cuvintele *tu mie* cu intenţia de a-l lămuri întru totul pe prietenul său asupra durerii proprii şi a greutăţii de a fi lecuită.

— Îmi vorbeşti astfel, Raoul, din pricina celor ce ţi-am scris eu.

— Da... Vrei să vorbim despre asta după ce-mi vei fi povestit până la sfârşit bucuriile şi amărăciunile tale?

— Dragă prietene, sunt al tău, chiar din clipa asta, al tău.

— Mulţumesc. Sunt nerăbdător... ard de curiozitate... Am făcut drumul de la Londra până aici în jumătate din timpul de care au nevoie în mod obişnuit curierii statului. Ei bine, ce voiai?

— Nimic altceva, dragă prietene, decât să te fac să vii.

— Ei bine, iată-mă.

— Foarte bine atunci.

— Bănuiesc că trebuie să mai fie şi altceva!

— Pe cinstea mea, nu!

— De Guiche!

— Îţi jur!

— Dar nu m-ai smuls cu atâta violenţă din braţele speranţelor, nu m-ai expus unei dizgraţii a regelui prin această întoarcere, care este o încălcare a ordinelor sale, în sfârşit, nu mi-ai înfipt gelozia, acest şarpe cumplit, în inimă, pentru a-mi spune: "Foarte bine, dormi liniştit".

— Nu-ţi spun "dormi liniştit", Raoul; dar, înţelege-mă, nu vreau şi nici nu pot să-ţi spun altceva.

— Ah, prietene, drept cine mă iei?

— Cum?

— Dacă ştii, de ce mi-ascunzi adevărul? Dacă nu ştii, pentru ce mă avertizezi?

— Ai dreptate, am greşit. Ah, îmi pare rău de ceea ce am făcut, Raoul. Nu e nici o nenorocire să-i scrii unui prieten: "Vino!" Dar să-l ai pe acest prieten în faţă, să simţi cum tremură, cum gâfâie în aşteptarea unui cuvânt pe care nu îndrăzneşti să i-l spui...

— Îndrăzneşte! Eu am o inimă, dacă tu nu ai! strigă Raoul în culmea deznădejdii.

— Iată că ai devenit nedrept şi uiţi că ai de-a face cu un biet rănit... jumătate din cauza inimii tale... Haide, linişteşte-te!

Ţi-am spus: "Vino". Ai venit. Nu-i cere mai mult unui nenorocit ca de Guiche.

— Mi-ai spus să viu, sperând că am să văd cu ochii mei, nu-i aşa!

— Însă...

— Fără îndoială! Am văzut totul.

— Ah! făcu de Guiche.

— Sau, cel puţin, am crezut că...

— Ei vezi, te îndoieşti. Şi dacă te îndoieşti, sărmanul meu prieten, ce-mi mai rămâne mie de făcut?

— Am văzut-o pe La Vallière tulburată... Pe Montalais speriată... pe rege...

— Pe rege?

— Da... Îţi întorci privirea... Aici e primejdia, aici e răul; regele, nu-i aşa?

— Nu spun nimic.

— Oh, spui de mii şi mii de ori mai mult! Fapte, fii bun, ai milă, fapte! Prietene, singurul meu prieten, vorbeşte! Mi-e inima zdrobită, îmi sângerează! Mor de disperare!...

— Dacă e aşa, scumpul meu Raoul — răspunse de Guiche — îmi uşurezi mult sarcina şi am să vorbesc, încredinţat că nu-ţi voi spune decât lucruri mângâietoare în comparaţie cu deznădejdea în care te văd.

— Ascult! Ascult!...

— Ei bine — zise contele de Guiche — pot să spun ceea ce ai afla şi din gura primului venit.

— A primului venit? Aşadar, toată lumea vorbeşte? strigă Raoul.

— Înainte de a spune: "Toată lumea vorbeşte", prietene, trebuie să ştii mai întâi despre ce se poate vorbi. Nu e vorba, îţi jur, de nimic care să nu fie în fond foarte nevinovat, poate o plimbare...

— Ah, o plimbare cu regele?

— Da, cu regele; mi se pare că regele s-a mai plimbat şi altădată cu domnişoarele de onoare, fără ca asta...

— Nu mi-ai fi scris, ţi-aş putea repeta, dacă această plimbare ar fi fost ceva obişnuit.

— Ştii că în timpul furtunii aceleia ar fi fost mai bine ca regele să se fi adăpostit undeva, decât să stea cu capul gol, în picioare, alături de La Vallière; însă...

— Însă?...

— Regele e foarte politicos!

— Oh, de Guiche, de Guiche, tu mă ucizi!

— Atunci, să nu-ţi mai spun nimic.

— Ba da, continuă; plimbarea aceea a fost urmată şi de altele?

— Nu; adică, da; a mai fost întâmplarea de la stejar. Dar despre asta eu nu ştiu nimic.

Raoul se ridică. De Guiche încercă să se ridice şi el, în ciuda slăbiciunii sale.

— Vezi — adăugă el — nu voi mai spune nici un cuvânt; am vorbit prea mult, sau prea puţin. Alţii te vor lămuri, dacă vor voi sau dacă vor putea; datoria mea era să te previn şi am făcut-o. De aici înainte cată şi te descurcă singur.

— Să întreb pe alţii? Ah, nu-mi eşti prieten, tu care îmi vorbeşti astfel! zise tânărul foarte întristat. Primul pe care l-aş întreba, va fi un răutăcios sau un prost; răutăcios, mă va minţi ca să mă chinuiască; prost, va face şi mai rău poate. Ah, de Guiche, de Guiche, în două ceasuri voi fi întâlnit zece minciuni şi zece dueluri. Scapă-mă! Nu e mai bine să cunosc de la început tot răul?

— Dar nu ştiu nimic, îţi spun. Eram rănit, bolnav. Îmi pierdusem judecata, n-am auzit despre toate astea decât ca prin vis. Dar, la naiba, noi batem câmpii, când avem omul nostru la îndemână. Nu eşti oare prietenul lui d'Artagnan?

— Oh, că bine zici, bine zici!

— Du-te la el! Îţi va face lumină, fără să-ţi orbească ochii.

În clipa aceea intră un lacheu.

— Ce este? întrebă de Guiche.

— Domnul conte e aşteptat în sala Porţelanurilor.

— Bine. Îmi dai voie, dragă Raoul? De când pot să merg, sunt atât de mândru!

— Ţi-aş oferi braţul, de Guiche, dacă n-aş bănui că e vorba de o femeie.

— Cred că da — răspunse de Guiche cu un zâmbet.

Şi-l părăsi pe Raoul. Acesta rămase nemişcat, pierdut, zdrobit, ca un miner deasupra căruia s-ar fi prăbuşit o boltă; e rănit, sângele îi curge, nu poate să mai gândească nimic, încearcă să-şi revină şi să-şi salveze viaţa prin judecată.

Câteva minute îi fură de ajuns lui Raoul pentru a împrăştia străfulgerările stârnite de cele două descoperiri. Abia îşi

reluase firul gândurior, când, deodată, prin uşa întredeschisă, crezu că recunoaşte vocea lui Montalais în sala Porţelanurilor.

— Ea! strigă Raoul. Da, e glasul ei. Oh, iată o femeie care ar putea să-mi spună adevărul; dar, să încep să o întreb chiar aici? Se ascunde chiar şi de mine; de bună seamă că vine din partea *Doamnei*... O voi vedea la dânsa. Acolo îmi va explica teama ei, fuga, stângăcia cu care m-a îndepărtat; îmi va spune totul... chiar dacă domnul d'Artagnan, care ştie totul, îmi va fi potolit inima... *Doamna*... o cochetă... Ei bine, da, o cochetă, dar care iubeşte în clipele ei bune, o cochetă care, ca viaţa şi ca moartea, îşi are capriciile ei, dar care l-a făcut pe de Guiche să spună că e cel mai fericit dintre oameni. El, oricum, e în al nouălea cer. Haide!

Plecă din camera contelui şi, mulţumindu-se că nu-i vorbise lui de Guiche decât despre sine, ajunse numaidecât la d'Artagnan.

Capitolul LIX

Bragelonne continuă să pună întrebări

Căpitanul era de serviciu; îşi făcea rândul, care-i venea din opt în opt zile, adâncit în jilţul de piele, cu pintenul înfipt în duşumea, cu spada între genunchi şi citea nişte scrisori, răsucindu-şi agale mustaţa.

D'Artagnan scoase un mormăit de bucurie văzându-l pe fiul prietenului său.

— Raoul, băiatule — zise el — prin ce întâmplare fericită te-a chemat înapoi regele?

Aceste cuvinte avură un ecou neplăcut în auzul tânărului care, aşezându-se, răspunse:

— Pe legea mea, nu ştiu. Tot ce ştiu este că m-am întors.

— Hm! făcu d'Artagnan, îndoind scrisorile, cu o privire iscoditoare îndreptată către cel din faţa lui. Ce vrei să spui, băiete? Că regele nu te-a chemat şi totuşi te-ai întors? Nu înţeleg prea bine.

Raoul era palid la chip şi îşi învârtea pălăria în mână cu un aer încruntat.

— Ce-i cu înfăţişarea asta la tine şi ce înseamnă convorbirea asta ca de mort! rosti căpitanul. Cu atâta te-ai ales din Anglia? La dracu! Şi eu am fost în Anglia, dar m-am întors de acolo vesel ca un cintezoi. Vrei să-mi explici?

— Am prea multe să-ţi spun.

— Ah, ah! Ce face tatăl tău?

— Dragă prietene, iartă-mă, tocmai asta voiam să te întreb şi eu.

D'Artagnan îşi ascuţi şi mai mult privirea aceea căreia nimic nu-i scăpa.

— Eşti supărat? întrebă el.

— La naiba! O ştii foarte bine, domnule d'Artagnan.

— Eu?

— Fără îndoială. Oh, nu mai face pe miratul!

— Nu fac de loc pe miratul, dragă prietene.

— Scumpe căpitan, îmi dau foarte bine seama că atunci când e vorba de şiretenie, ca şi atunci când e vorba de putere, eu voi fi învins de dumneata. În acest moment însă sunt un nătâng şi un neputincios. Nu am nici creier, nici braţ; nu mă dispreţul totuşi; ajută-mă. Într-un cuvânt, sunt cel mai nenorocit dintre oameni.

— Oh, oh, dar pentru ce, rogu-te? întrebă d'Artagnan, descheindu-se la centiron şi îndulcindu-şi zâmbetul.

— Fiindcă domnişoara de La Vallière mă înşală.

D'Artagnan nu-şi schimbă cu nimic expresia.

— Te înşală! Te înşală! Iată vorbe mari. Cine ţi le-a spus?

— Toată lumea.

— Ah, dacă toată lumea spune, înseamnă că trebuie să fie ceva adevărat. Eu, unul, nu cred în foc, decât dacă văd fum. E caraghios, dar aşa este.

— Aşadar, crezi? zise Bragelonne cu o tresărire.

— Ah, dacă mă iei repede...

— Ce vrei să fac?

— Ei bine, eu nu mă amestec în treburi din acestea; o ştii foarte bine.

— Nici pentru un prieten? Pentru un fiu?

— Mai ales pentru el. Dacă ai fi un străin, ţi-aş spune... ba nu ţi-aş spune nimic... Ce mai face Porthos, ştii ceva despre el?

— Domnule — strigă Raoul, strângându-i mâna lui d'Artagnan — în numele prieteniei pe care i-ai arătat-o părintelui meu!

— Ah, drace, dar mi se pare că eşti tare bolnav... de curiozitate.

— Nu de curiozitate, de dragoste.

— Bun! Altă vorbă mare. Dacă ai fi cu adevărat îndrăgostit, dragul meu Raoul, ar fi cu totul altceva.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că, dacă ai fi cuprins de o dragoste serioasă, aş putea să stau de vorbă cu inima ta... Dar e cu neputinţă.

— Îţi mărturisesc că o iubesc nebuneşte pe Louise.

D'Artagnan citi cu ochii lui pătrunzători până în adâncul inimii lui Raoul.

— Cu neputinţă, îţi repet... Eşti şi tu ca toţi tinerii; nu eşti îndrăgostit, eşti nebun.

— Ei bine şi dacă ar fi chiar aşa?

— Niciodată un om înţelept n-a putut îndrepta o minte dintr-un cap zăpăcit. Şi mie mi s-a întâmplat să-mi pierd busola de o sută de ori în viaţă. Dacă m-ai asculta, nu m-ai înţelege; dacă m-ai înţelege, nu m-ai crede; dacă m-ai crede, nu m-ai urma.

— Oh, încearcă, încearcă!

— Mai mult chiar: dacă aş fi atât de nenorocit încât să ştiu ceva şi atât de prost ca să-ţi spun... Mi-eşti prieten, zici?

— Oh, da!

— Ei bine, mi-e teamă că am să mă cert cu tine. Căci n-ai să mă ierţi niciodată că ţi-am distrus o iluzie, cum se spune în dragoste.

— Domnule d'Artagnan, dumneata ştii totul; şi mă laşi în ghearele îndoielii, ale deznădejdii, ale morţii? E groaznic!

— Auzi, auzi!

— Nu mă plâng altora niciodată, ştii asta. Dar, întrucât tatăl meu şi Dumnezeu nu mi-ar ierta-o niciodată că mi-am zburat creierii cu un glonte de pistol, ei bine, îl voi pune pe primul venit să-mi povestească ceea ce dumneata nu vrei să-mi spui, îl voi dezminţi şi...

— Şi îl vei ucide? Frumoasă treabă! Cu atât mai bine! Ce mă priveşte pe mine asta? Ucide, băiatule, ucide, dacă asta îţi face plăcere. E ca şi cum aş întâlni pe cineva care se vaită de

dureri de dinţi, spunându-mi: "Ah, ce rău mă doare! Am să muşc fierul cu dinţii". Iar eu îi răspund: "Muşcă, prietene, muşcă! Dacă vrei să rămâi fără dinţi!"

— Nu voi omorî pe nimeni, domnule — răspunse Raoul cu un aer întunecat.

— Da, oh, da, aşa vă grozăviţi voi, ăştia de azi! Te vei lăsa să fii ucis, nu-i aşa? Ah, mare ispravă şi cum am să te mai plâng, crede-mă! Toată ziua n-am să fac decât să mă tângui: "Era un prostănac plin de mândrie, micul Bragelonne! De două ori brută! Toată viaţa m-am străduit să-l învăţ să ţină o spadă în mână şi nătărăul a făcut în aşa fel încât să fie tras ca o pasăre în frigare!" Haide, Raoul, du-te şi pune pe cineva să te ucidă, prietene. Nu ştiu cine te-a învăţat această logică, dar, să mă bată Dumnezeu, cum spun englezii, îmi vine să cred că acela a fost un hoţ care n-a făcut decât să-i fure tatălui tău banii.

Raoul, fără a răspunde nimic, îşi îngropă faţa în mâini şi murmură:

— Nu mai există prieteni, nu!

— Ei, ce mormăi acolo? îl întrebă d'Artagnan.

— Nu există decât nepăsători care îşi bat joc.

— Fleacuri! Eu nu-mi bat joc, oricât aş fi de gascon. Şi nepăsător! Dacă aş fi, te-aş fi trimis la toţi dracii de acum un sfert de ceas; căci tu îl întristezi pe un om nebun de bucurie, şi-l ucizi de viu pe un om trist. Cum, tinere, vrei să te fac s-o urăşti pe iubita dumitale şi să te îndemn să dispreţuieşti femeile, care sunt gloria şi fericirea vieţii omeneşti?

— Domnule, vorbeşte, vorbeşte şi te voi binecuvânta!

— Eh, dragul meu, îţi închipui cumva că mi-am împuiat capul cu toate poveştile acelea despre dulgher şi pictor, despre scară şi portret şi alte o sută de mii de întâmplări care te fac să adormi în picioare?

— Un dulgher! Ce amestec poate avea un dulgher aici?

— Pe cinstea mea, habar n-am! Am auzit şi eu că un dulgher ar fi făcut o gaură în tavan.

— La La Vallière?...

— Ah, nu ştiu unde.

— La rege?

— Bravo! Dacă ar fi fost la rege, crezi că ţi-aş fi spus, nu?

— La cine atunci?

— Iată un ceas de când mă obosesc să-ţi repet că habar n-am.

— Dar ce e cu pictorul? Cu portretul acela?...

— Se pare că regele ar fi pus să i se facă portretul unei doamne de la curte.

— Al lui La Vallière?

— Ei, dar nu-ţi vine decât numele ăsta pe buze! Cine-ţi vorbeşte de La Vallière?

— De n-ar fi vorba de ea, ce m-ar interesa pe mine altcineva?

— Nici nu vreau să te intereseze. Dar fiindcă mă întrebi, îţi răspund. Fiindcă vrei să afli cronica scandaloasă, ţi-o înşir. Fă ce ştii.

Raoul îşi lovi fruntea cu deznădejde.

— Să mori, nu altceva — murmură el.

— Ai mai spus-o o dată.

— Da, ai dreptate.

Şi făcu un pas să plece.

— Unde pleci? îl întrebă d'Artagnan.

— Mă duc să caut pe cineva care să-mi spună adevărul.

— Pe cine?

— O femeie.

— Domnişoara de La Vallière însăşi, nu-i aşa? zise d'Artagnan cu un surâs. Ah, asta e o idee năstruşnică! Vrei să fii consolat, ei bine, vei fi fără întârziere! Ea nu-ţi va vorbi rău despre ea însăşi, du-te!

— Te înşeli, domnule — răspunse Raoul — femeia căreia mă voi adresa îmi va vorbi numai de rău.

— Montalais, pun rămăşag!

— Da, Montalais.

— Ah, prietena ei! O femeie care, în această calitate, va exagera foarte mult şi binele şi răul. Nu te duce să vorbeşti cu Montalais, dragul meu Raoul.

— Nu asta e pricina pentru care mă îndemni să n-o văd pe Montalais.

— Ei bine, îţi mărturisesc că ai dreptate... Dar, la urma urmei, de ce m-aş juca eu cu tine ca pisica cu un biet şoarece? Mă mâhneşti, zău aşa! Dacă vreau să nu vorbeşti cu Montalais, cel puţin deocamdată, este fiindcă îţi va dezvălui taina şi apoi toată lumea va bate toba. Mai aşteaptă, dacă poţi.

— Nu pot.

— Păcat! Vezi tu, Raoul, dacă aş avea o idee... Dar n-am nici una.

— Făgăduieşte-mi, prietene, că mă vei plânge, asta îmi va fi de ajuns şi lasă-mă să mă descurc singur.

— Ah, să te las să te înfunzi şi mai mult în încurcături! Nu, dragul meu! Aşază-te la această masă şi ia pana.

— Ce să fac cu ea?

— Să-i scrii lui Montalais şi să-i ceri o întâlnire.

— Ah! făcu Raoul, înhăţând pana pe care i-o întindea căpitanul.

În acea clipă, uşa se deschise şi un muşchetar, apropiindu-se de d'Artagnan, zise:

— Căpitane, e aici domnişoara de Montalais, care vrea să-ţi vorbească.

— Mie? se miră d'Artagnan. Să intre şi se va vedea dacă vrea să vorbească chiar cu mine.

Şiretul căpitan nu se înşelase. Montalais, de cum intră, îl zări pe Raoul şi strigă:

— Domnule! Domnule!... Iartă-mă, domnule d'Artagnan.

— Te iert, domnişoară — zise d'Artagnan. Ştiu că, la vârsta mea, cei care mă caută o fac numai fiindcă au nevoie de mine.

— Îl căutam pe domnul de Bragelonne — răspunse Montalais.

— Ce potrivească! Şi eu te căutam pe dumneata.

— Raoul, nu vrei să te duci cu domnişoara?

— Din toată inima!

— Atunci du-te! Şi-l împinse pe Raoul spre uşă; apoi, apucând-o de mână pe Montalais, îi şopti: Fii fată bună: cruţă-l şi cruţ-o.

— Ah — răspunse Montalais pe acelaşi ton — nu eu sunt aceea care îi va vorbi.

— Cum asta?

— *Doamna* m-a trimis să-l caut.

— Ah, aşa! exclamă d'Artagnan, *Doamna* îl caută? Într-un ceas, bietul băiat va fi vindecat.

— Sau mort — adăugă Montalais cu compătimire. Cu bine, domnule d'Artagnan.

Şi alergă să-l ajungă pe Raoul, care o aştepta departe de uşă, foarte nedumerit şi foarte neliniştit de acest dialog care nu făgăduia nimic bun.

Capitolul LX

Două gelozii

Îndrăgostiţii privesc cu bucurie tot ceea ce se leagă de obiectul iubirii lor. Raoul nici nu se văzu bine cu Montalais şi începu să-i sărute mâna cu însufleţire.

— Lasă, lasă — rosti cu tristeţe fata. Sărutările dumitale. sunt pierdere de vreme, dragă domnule Raoul; te încredinţez chiar că nu-ţi vor fi de nici un folos.

— Cum?... Ce?... Explică-mi, scumpa mea Aure...

— Are să-ţi explice *Doamna* totul. Căci te conduc la dânsa.

— Ce spui?...

— Tăcere! Şi fără priviri speriate. Aici, ferestrele au ochi mari şi zidurile urechi largi. Fă-mi plăcerea de a nu mă mai privi aşa; fă-mi plăcerea de a-mi vorbi cu glas tare despre ploaie, despre timp frumos şi despre distracţiile din Anglia...

— În sfârşit...

— Ah!... Te previn că undeva, nu ştiu unde, dar undeva, *Doamna* trebuie să aibă un ochi aţintit asupra noastră şi o ureche care ascultă. Eu nu mă tem, crede-mă, c-aş fi izgonită sau închisă la Bastilia. Să vorbim, deci, tare sau, mai bine, să nu ne spunem nimic.

Raoul îşi strânse pumnii, îşi iuţi pasul şi luă înfăţişarea unui om voios, e adevărat, dar a unui om voios ce se îndreaptă spre supliciu. Montalais, cu ochiul treaz, cu mersul liniştit, cu nasul în vânt, mergea înaintea lui.

Raoul fu introdus numaidecât în cabinetul *Doamnei*. "Fie — îşi zise el — această zi va trece fără să aflu nimic. Lui de Guiche i-a fost prea milă de mine: s-a înţeles cu *Doamna* şi, amândoi, printr-un complot prietenesc, îndepărtează limpezirea problemei. De ce nu am aici un duşman declarat?... Pe şarpele de Wardes, bunăoară; ar muşca, e adevărat; dar nici eu n-aş şovăi... Şovăieli... Îndoieli... mai bine moartea!

Raoul se afla în faţa *Doamnei*. Henriette, mai fermecătoare ca oricând, stătea pe jumătate răsturnată într-un fotoliu, cu picioarele ei mici pe o pernă de catifea brodată; se juca, în braţe, cu o pisicuţă ciufulită, ce-i muşca degetele şi se agăţa cu ghearele de dantela de la gulerul Prinţesei. *Doamna* medita;

medita profund; a trebuit să audă vocea lui Montalais, glasul lui Raoul, pentru a se trezi din această reverie.

— Alteţa voastră m-a chemat? zise pentru a doua oară Raoul.

Doamna tresări, ca şi cum s-a fi trezit dintr-un vis.

— Bună ziua, domnule de Bragelonne — răspunse ea — da, te-am chemat. Iată-te, deci, reîntors din Anglia!

— La ordinele alteţei voastre regale.

— Mulţumesc. Lasă-ne singuri, Montalais.

Montalais ieşi.

— Poţi să-mi dai câteva minute, nu-i aşa, domnule de Bragelonne?

— Întreaga mea viaţă aparţine alteţei voastre regale — răspunse cu respect Raoul, care bănuia ceva sumbru în toată această politeţe a *Doamnei* şi căruia acest ceva sumbru nu-i displăcea, convins că el ascundea o anumită afinitate a sentimentelor *Doamnei* cu ale lui proprii.

Într-adevăr, toţi oamenii inteligenţi de la curte cunoşteau voinţa capricioasă şi despotismul plin de toane al caracterului ciudat pe care-l avea Prinţesa. *Doamna* fusese măgulită peste măsură de omagiile regelui; *Doamna* făcuse să se vorbească despre ea şi sădise în sufletul reginei acea ucigătoare gelozie care e viermele ce roade orice fericire femeiască; *Doamna*, într-un cuvânt, spre a-şi vindeca o mândrie rănită, îşi impunea o inimă de îndrăgostită.

Noi ştim ce anume făcuse *Doamna* pentru a-l aduce înapoi pe Raoul, îndepărtat de Ludovic al XIV-lea. Scrisoarea trimisă de ea lui Carol al II-lea, Raoul n-o cunoştea; d'Artagnan însă o bănuise. Acest inexplicabil amestec de dragoste şi vanitate, această duioşie de neînţeles, această ne-maipomenită prefăcătorie, cine le-ar putea explica? Nimeni, nici chiar acel înger rău care aprinde flacăra cochetăriei în inima femeilor.

— Domnule de Bragelonne — zise Prinţesa după o clipă de tăcere — te-ai reîntors mulţumit?

Bragelonne se uită la doamna Henriette şi, văzând-o palidă din pricina a ceea ce ascundea, din pricina a ceea ce nu voia să spună, deşi ardea de dorinţa de a-i împărtăşi totul, întrebă:

— Mulţumit? Dar de ce anume aţi vrea să fiu mulţumit sau nemulţumit, doamnă?

— Dar de ce anume poate fi mulţumit sau nemulţumit un om de vârsta dumitale şi cu înfăţişarea dumitale?

"Ce repede o ia! gândi Raoul puţin speriat. Ce-o fi având de gând să-mi strecoare în inimă?" Apoi, îngrozit de ceea ce avea să afle şi voind să amâne clipa, atât de dorită, dar şi atât de temută, în care avea să afle totul, răspunse:

— Doamnă, lăsasem aici un prieten în cea mai deplină sănătate şi la întoarcere l-am găsit bolnav.

— Vrei să vorbeşti de domnul de Guiche? zise doamna Henriette cu o netulburată linişte. Îţi este, se spune, un foarte bun prieten!

— Da, doamnă.

— Ei bine, e adevărat, a fost rănit; dar acum se simte mai bine. Oh, domnul de Guiche nu e de plâns! adăugă ea repede. Apoi, reculegându-se: Dar oare de ce-ar fi de plâns? Se plânge el de ceva? Are vreo mâhnire pe care noi să n-o cunoaştem?

— Nu vorbesc decât de rana lui, doamnă.

— Cu atât mai bine, căci, în privinţa celorlalte, domnul de Guiche pare să fie foarte fericit: arată foarte voios. Uite, domnule de Bragelonne, sunt gata să cred că şi dumneata ai căuta să fii rănit trupeşte ca el... Nu-i mare lucru o rană trupească!

Raoul tresări. "Iar se întoarce la asta — îşi spuse în sinea lui. Vai!..."

Dar, deşi el nu răspunse nimic:

— Poftim? zise ea.

— N-am spus nimic, doamnă.

— N-ai spus nimic! Mă dezaprobi, deci? Eşti mulţumit, prin urmare?

Raoul se apropie cu un pas.

— Doamnă — vorbi el — alteţa voastră regală vrea să-mi spună ceva, dar generozitatea firească o îndeamnă, să-şi aleagă cuvintele. Rog pe alteţa voastră să nu mai şovăie. Sunt tare şi ascult.

— Ah — răspunse Henriette — dar ce înţelegi dumneata din toate astea?

— Ceea ce alteţa voastră vrea să mă facă să înţeleg.

Şi Raoul tremură, fără să vrea, rostind aceste cuvinte.

— Într-adevăr — murmură Prinţesa — e crud; dar, de vreme ce-am început...

— Da, doamnă, întrucât alteţa voastră a binevoit să înceapă, binevoiască să şi termine...

Henriette se ridică din fotoliu şi făcu agitată câţiva paşi prin cameră.

— Ce ţi-a spus domnul de Guiche? întrebă ea deodată.

— Nimic, doamnă.

— Nimic! Nu ţi-a spus nimic? Oh, cât de bine îl recunosc!

— Voia să mă cruţe, de bună seamă.

— Şi iată ce numesc prietenii prietenie! Dar domnul d'Artagnan, de la care vii, el ţi-a spus ceva?

— Nimic mai mult decât de Guiche, doamnă.

Henriette făcu un gest de nerăbdare.

— Cel puţin — zise ea — ştii ce se vorbeşte la curte?

— Nu ştiu nimic, doamnă.

— N-ai aflat nimic nici despre scena cu ploaia?

— Nici despre scena cu ploaia!...

— Nici despre plimbarea în doi prin pădure?

— Nici despre plimbarea în doi prin pădure!...

— Nici despre fuga la Chaillot?

Raoul, care se prăbuşea ca floarea tăiată de coasă, făcu sforţări supraomeneşti pentru a zâmbi şi răspunse cu un glas plin de blândeţe:

— Am avut onoarea de a spune alteţei voastre regale că nu ştiu absolut nimic. Sunt un biet uitat care se reîntoarce din Anglia; între oamenii de aici şi mine erau atâtea valuri zgomotoase, încât vuietul tuturor celor despre care îmi vorbeşte alteţa voastră n-a putut ajunge până la urechea mea.

Henriette fu mişcată de această paloare, de această blândeţe, de această putere de suferinţă. Simţământul dominant al inimii ei era o vie dorinţă de a-l auzi pe sărmanul îndrăgostit vorbindu-i despre aceea care-l făcea să se chinuie astfel.

— Domnule de Bragelonne — zise ea — ceea ce prietenii dumitale n-au vrut să facă, vreau să fac eu pentru dumneata, pe care te stimez şi te preţuiesc. Eu voi fi cu adevărat prietena dumitale. Ţii aici capul sus, ca un om cinstit şi nu vreau să ţi-l pleci sub povara ridicolului; peste opt zile, s-ar putea spune a dispreţului.

— Ah — făcu Raoul alb ca varul — până acolo s-a ajuns?

— N-ai aflat încă nimic — zise Prinţesa — dar văd că bănuieşti ce s-a întâmplat. Ai fost logodnicul domnişoarei de La Vallière, aşa-i?

— Da, doamnă.

— În această calitate, mă simt datoare să te previn; cum, dintr-o zi în alta, o voi alunga pe domnişoara de La Vallière de la mine...

— O veţi alunga pe La Vallière? strigă Raoul.

— Fără îndoială. Crezi că voi ţine mereu seama de lacrimile şi de bocetele regelui? Nu, nu, casa mea nu va mai fi multă vreme adăpostul unor astfel de îndeletniciri. Dar văd că te clatini...

— Nu, doamnă, iertaţi-mă — zise Bragelonne făcând un efort — credeam doar că am să mor, asta e totul. Alteţa voastră mi-a făcut cinstea de a-mi spune că regele a plâns, s-a rugat...

— Da, însă în zadar.

Şi-i povesti lui Raoul scena de la Chaillot şi deznădejdea regelui la întoarcere; îi povesti apoi îngăduinţa ei însăşi şi, pe urmă, teribila frază prin care prinţesa jignită, cocheta umilită, îngenunchease mânia regală.

Raoul îşi plecă încet capul.

— Ce zici de toate acestea? îl întrebă ea.

— Regele o iubeşte! răspunse Raoul.

— Ai însă aerul de a spune că ea nu-l iubeşte.

— Vai, mă gândesc încă la vremea când m-a iubit, doamnă.

Henriette stătu o clipă în admiraţia acestei sublime neîncrederi; apoi, dând din umeri, zise:

— Nu mă crezi, aşadar? Ah, cât de mult o iubeşti *dumneata*! Şi cum te îndoieşti că d*umneaei* îl iubeşte pe rege!

— Până nu voi avea dovada, da, doamnă, mă îndoiesc. Iertaţi, şi-a dat cuvântul şi, înţelegeţi, e o fată cu suflet nobil.

— Dovada?... Ei bine, fie! Vino cu mine!

Capitolul LXI

Vizită la domiciliu

Prinţesa, mergând înaintea lui Raoul, îl conduse de-a lungul curţii spre corpul de clădiri unde locuia La Vallière şi, urcând scara pe care o urcase şi Raoul în aceeaşi dimineaţă, se

opri la uşa camerei unde tânărul, la rândul lui, fusese primit într-un chip atât de ciudat de către Montalais.

Momentul era bine ales pentru înfăptuirea planului întocmit de doamna Henriette: castelul era gol; regele, curtenii şi doamnele de onoare erau plecaţi la Saint-Germain; doamna Henriette, singura, ştiind că Bragelonne se întorsese şi gândindu-se la folosul pe care-l va putea trage din această întoarcere, pretextase o indispoziţie şi rămăsese în apartamentul ei. *Doamna* era deci sigură că va găsi pustii atât camera domnişoarei de La Vallière, cât şi apartamentul contelui de Saint-Aignan. Scoase din buzunar o cheie de rezervă şi deschise uşa odăii domnişoarei sale de onoare.

Bragelonne îşi aruncă privirea în această cameră, pe care o recunoscu îndată şi impresia pe care i-o făcu vederea acestei odăi fu unul dintre primele chinuri ce-l aşteptau acolo.

Prinţesa îl privi îndeaproape şi ochiul ei experimentat putu să vadă tot ce se petrecea în inima tânărului.

— Mi-ai cerut dovezi — îi spuse ea — să nu te surprindă, deci, dacă ţi le voi da. Şi, dacă nu te simţi în stare să le suporţi, mai e încă timp, ne putem retrage.

— Mulţumesc, doamnă — răspunse Bragelonne — dar am venit aici ca să mă conving. Mi-aţi făgăduit să mă convingeţi, convingeţi-mă.

— Intră înăuntru — zise *Doamna* — şi închide uşa după dumneata.

Bragelonne se supuse şi se întoarse către Prinţesă, pe care o interogă din ochi.

— Ştii unde te afli? întrebă doamna Henriette.

— Dar totul mă îndeamnă să văd, doamnă, că mă găsesc în camera domnişoarei de La Vallière.

— Chiar aşa şi este.

— Aş face, totuşi, alteţei voastre observaţia că această cameră e o cameră şi nu o dovadă.

— Aşteaptă.

Prinţesa se apropie de piciorul patului, strânse paravanul şi, arătând spre parchet, zise:

— Uite, apleacă-te şi ridică dumneata însuţi trapa aceasta.

— Această trapă? exclamă Raoul cu surprindere.

Cuvintele lui d'Artagnan începeau să-i revină în memorie şi-şi aducea aminte că d'Artagnan rostise întâmplător acest cuvânt. Şi Raoul căută din ochi, dar în zadar, o crăpătură care

să indice o bortă sau vreun inel cu ajutorul căruia să poată ridica o parte anumită din duşumea.

— Ah, ai dreptate — zise doamna Henriette râzând — am uitat de resortul ascuns: a patra stinghie a parchetului; o apăsare pe locul unde scândura are un nod. Aşa sună instrucţiunea. Apasă dumneata însuţi, viconte, apasă aici.

Raoul, galben ca un mort, apăsă cu degetul cel mare pe locul indicat şi, într-adevăr, în aceeaşi clipă, resortul se mişcă şi capacul se ridică de la sine.

— E foarte ingenios — zise Prinţesa — şi se vede că arhitectul a prevăzut că resortul va fi manevrat de o mână mică: observi că trapa se ridică singură?

— O scară! strigă Raoul.

— Da şi foarte elegantă chiar — zise doamna Henriette. Uite, viconte, scara are şi o rampă, menită să împiedice căderea persoanelor delicate ce s-ar încumeta să o coboare, ceea ce mă face să am curajul de a o coborî. Haide, urmează-mă, viconte, urmează-mă.

— Dar, înainte de a vă urma, doamnă, unde duce această scară?

— Ah, e adevărat, am uitat să-ţi spun.

— Ascult, doamnă — murmură Raoul cu răsuflarea tăiată.

— Ştii poate că domnul de Saint-Aignan locuia mai înainte aproape uşă în uşă cu regele?

— Da, doamnă, ştiu; aşa era înainte de plecarea mea şi am avut cinstea, nu o dată, să-l vizitez în vechea sa locuinţă.

— Ei bine, el a obţinut din partea regelui schimbarea acelui comod şi frumos apartament, pe care-l cunoşti, cu aceste două cămăruţe la care duce scara de aici şi care formează o locuinţă de două ori mai mică şi de zece ori mai depărtată de aceea a regelui, a cărui vecinătate nu e, totuşi, câtuşi de puţin dispreţuită, în general, de domnii de la curte.

— Foarte bine, doamnă — rosti Raoul. Dar continuaţi, vă rog, căci nu înţeleg încă nimic.

— Ei bine, întâmplarea a făcut — urmă Prinţesa — ca această locuinţă a domnului de Saint-Aignan să se afle sub aceea a domnişoarelor mele de onoare şi îndeosebi sub a domnişoarei de La Vallière.

— Dar ce rost au această trapă şi această scară?

— Doamne, nu ştiu. Dar vrei să coborâm la domnul de Saint-Aignan? Poate că acolo vom găsi dezlegarea enigmei.

Şi *Doamna* dădu exemplul, coborând înainte. Raoul o urmă, oftând. Fiecare treaptă ce scârţâia sub tălpile lui Bragelonne îl făcea sa pătrundă cu câte un pas în acest apartament misterios, unde sălăşluiau încă suspinele scoase de La Vallière şi cele mai suave parfumuri ale trupului ei. Bragelonnne simţi, sorbind aerul cu răsuflări adânci, că tânăra fată trecuse de bună seamă pe acolo. Apoi, după aceste urme ale parfumului ei, dovezi invizibile, dar neîndoielnice, apărură florile pe care le iubea ea, cărţile pe care le citea ea. Dacă Raoul ar mai fi avut vreo îndoială, se spulbera şi aceasta în faţa tainicei îmbinări de gusturi şi de potriviri dintre nevoile spiritului şi existenţa obiectelor de care fata se înconjura în viaţă. La Vallière era pentru Bragelonne atât de prezentă aici prin mobile, prin alegerea stofelor, prin chiar reflexele parchetului! Fără glas, zdrobit, nu avea ce să afle mai mult şi o urma pe neînduplecata lui călăuză doar aşa cum un osândit îşi urmează călăul. *Doamna*, crudă ca orice femeie gingaşă şi aprinsă, nu-i ascundea nici un amănunt.

Dar, trebuie să o spunem, în ciuda soiului de apatie în care căzuse, lui Raoul, chiar de-ar fi rămas singur, nu i-ar fi scăpat nici unul din aceste amănunte. Fericirea femeii iubite, când această fericire vine din partea unui rival, e o tortură pentru bărbatul gelos. Pentru un gelos ca Raoul, însă, pentru această inimă ce cunoştea pentru întâia oară în viaţă amărăciunea fierei, fericirea Louisei era o moarte dintre cele mai ruşinoase, moartea sufletului şi a trupului. Ghicea totul: mâinile care se strânseseră, chipurile apropiate ce se cununaseră în faţa oglinzilor, ca un jurământ atât de dulce pentru îndrăgostiţii ce se văd astfel de două ori, spre a-şi întipări şi mai bine în amintire acest tablou. Ghicea sărutările nevăzute sub căderea draperiilor grele, smulse din agăţătoarele lor. Tălmăcea în chinuitoare dureri graiul paturilor de odihnă, retrase în umbra lor complice. Acest lux, această rânduială îmbietoare, această grijă minuţioasă de a cruţa orice stingherealã persoanei iubite, sau de a-i face o surpriză plăcută, această putere a dragostei, sporită de puterea regală, fură pentru Raoul o lovitură mortală. Oh, dacă există o uşurare a sfâşietoarelor dureri provocate de gelozie, aceea este inferioritatea bărbatului ce-a fost preferat în locul tău! Pe când, dimpotrivă, dacă există un iad în inima iadului, o tortură fără nume în vorbirea omenească, aceasta e atotputernicia unui zeu pusă la dispoziţia rivalului, o dată cu

darurile tinereţii, ale frumuseţii, ale graţiei. În astfel de momente, se pare că Dumnezeu însuşi e împotriva îndrăgostitului dispreţuit.

O ultimă durere îi era rezervată bietului Raoul: doamna Henriette ridică o perdea de mătase şi, în dosul acestei perdele, el zări portretul în care apărea La Vallière. Şi nu numai portretul ei, dar însăşi La Vallière, tânără, frumoasă, veselă, sorbind viaţa prin toţi porii făpturii sale, căci, la optsprezece ani, viaţa este dragoste.

— Louise — murmură Bragelonne — Louise! Aşadar, e adevărat? Oh, tu nu m-ai iubit niciodată, căci niciodată nu m-ai privit astfel!

Şi i se părea că inima i se zvârcoleşte în piept.

Doamna Henriette îl privea, aproape invidiind această durere, deşi ştia bine că n-are ce invidia, deoarece ea era iubită de către de Guiche aşa cum La Vallière era iubită de Bragelonne.

Raoul surprinse privirea aceasta a doamnei Henriette.

— Oh, iertare, iertare! zise el. Ar fi trebuit să fiu mai stăpân pe mine, ştiu, aflându-mă în faţa dumneavoastră, doamnă. Dar, facă cel Atotputernic, Dumnezeul cerului şi al pământului, să nu cunoaşteţi niciodată durerea ce mă sfâşie pe mine în această clipă! Căci sunteţi femeie şi de bună seamă că n-aţi putea îndura un asemenea chin. Iertaţi-mă, eu nu sunt decât un biet gentilom, pe când dumneavoastră faceţi parte din rândul celor fericiţi, al celor atotputernici, al celor aleşi, care...

— Domnule de Bragelonne — îl întrerupse Henriette — o inimă ca a dumitale e vrednică de îngrijirile şi de mângâierile unei inimi de regină. Sunt prietena dumitale, domnule; de aceea, n-am voit ca viaţa dumitale să fie otrăvită de perfidie şi mânjită de ridicol. Eu sunt aceea care, mai curajoasă decât toţi pretinşii dumitale prieteni, cu excepţia domnului de Guiche, am făcut ca să te reîntorci de la Londra; eu sunt aceea care îţi dezvălui aceste dovezi dureroase, dar necesare, ce-ţi vor aduce vindecarea, dacă eşti un îndrăgostit cutezător şi nu un Amadis plângăreţ. Nu-mi mulţumi! Plânge-mă chiar şi cată să-l slujeşti cu aceeaşi credinţă pe rege.

Raoul zâmbi cu amărăciune.

— Ah, e adevărat! rosti el. Uitasem asta: regele e stăpânul meu.

— E vorba de libertatea dumitale! E vorba de viaţa dumitale!

O privire limpede şi pătrunzătoare a lui Raoul o făcu pe doamna Henriette să-şi dea seama că se înşela şi ca ultimul ei argument nu era dintre acelea care să-l impresioneze pe acest tânăr.

— Ia seama, domnule de Bragelonne — adăugă ea — căci, dacă nu-ţi vei cumpăni faptele, vei stârni mânia unui prinţ în stare să treacă peste orice margini ale raţiunii; îţi vei arunca în durere şi prietenii şi familia. Pleacă-te, supune-te, vindecă-ţi rănile!

— Mulţumesc, doamnă — răspunse el. Preţuiesc sfatul pe care mi-l dă alteţa voastră şi voi încerca să-l urmez. Dar, un ultim cuvânt, vă rog.

— Spune.

— E oare o indiscreţie din partea mea cerându-vă să-mi dezvăluiţi cum aţi descoperit secretul acestei scări, al acestei trape, al acestui portret?

— Oh, nimic mai simplu! Ca să le pot supraveghea, am câte o cheie de rezervă de la camerele domnişoarelor mele de onoare. Mi s-a părut ciudat că La Vallière se închide adesea în camera ei; mi s-a părut ciudat că domnul de Saint-Aignan şi-a schimbat locuinţa; mi s-a părut ciudat că regele vine să-i facă zilnic o vizită domnului de Saint-Aignan, chiar dacă acesta îi era mai dinainte prieten; în sfârşit, mi s-a părut ciudat că atâtea lucruri s-au întâmplat în lipsa dumitale şi că multe obiceiuri de la curte s-au schimbat. Nu vreau să fiu păcălită de rege, nu vreau să-i slujesc de paravan pentru iubirile lui; căci după La Vallière, care plânge, va urma la rând Montalais, care râde, apoi Tonnay-Charente, care cântă; acesta nu e un rol demn de mine. Am trecut peste toate scrupulele prieteniei şi am descoperit secretul... Te rănesc, ştiu; încă o dată, iartă-mă, dar aveam de îndeplinit o datorie. Acum, totul s-a sfârşit, iată-te prevenit; va veni furtuna, fii cu băgare de seamă.

— Vă gândiţi, totuşi, la ceva, doamnă — răspunse Bragelonne cu fermitate — căci nu veţi presupune că voi primi în tăcere ruşinea pe care o sufăr şi trădarea ce mi se face.

— Vei lua în această privinţă hotărârea pe care o vei crede de cuviinţă, domnule Raoul. Dar nu împărtăşi nimănui mijlocul prin care ai cunoscut adevărul; iată tot ceea ce te rog, iată singurul preţ pe care-l cer pentru serviciul ce ţi l-am făcut.

— Nu vă temeţi de nimic, doamnă — răspunse Bragelonne cu un zâmbet amar.

— L-am câştigat de partea mea pe lăcătuşul de care îndrăgostiţii s-au folosit în scopurile lor. Ai fi putut foarte bine să faci ca mine, nu-i aşa?

— Da, doamnă. Alteţa voastră regală nu-mi dă nici un alt sfat şi nu-mi impune nici o altă rezervă, decât aceea de a n-o compromite?

— Nici o alta.

— Pot deci să rog pe alteţa voastră regală de a-mi îngădui să rămân un minut aici?

— Fără mine?

— Oh, nu, doamnă! Asta n-are nici o importanţă; ceea ce vreau să fac, pot să fac şi în prezenţa voastră. Vă cer un minut pentru a scrie câteva cuvinte cuiva.

— E o mare îndrăzneală, domnule de Bragelonne. Ia seama!

— Nimeni nu va afla că alteţa voastră regală mi-a făcut onoarea de a mă conduce aici. De altfel, voi semna scrisoarea.

— Cum vrei, domnule.

Raoul îşi scoase carneţelul din buzunar şi aşternu pe o foiţă de hârtie albă aceste cuvinte:

"Domnule conte,

Nu te mira că găseşti această foaie de hârtie semnată de mine, mai înainte ca unul dintre prietenii mei, pe care-l voi trimite foarte curând la dumneata, va fi avut cinstea de a-ţi explica scopul vizitei mele.

VICONTE RAOUL DE BRAGELONNE"

Înfăşură hârtia, o vârî în broasca uşii ce dădea în camera celor doi îndrăgostiţi şi, încredinţat că bileţelul era destul de vizibil pentru ca de Saint-Aignan să-l observe când va intra, porni după Prinţesă, care ajunsese deja în vârful scării. Pe palier, se despărţiră: Raoul dând a-i mulţumi alteţei sale, Henriette deplângând, sau prefăcându-se că-l deplânge din toată inima pe nenorocitul pe care-l condamnase la un atât de groaznic supliciu. "Oh — îşi spuse ea, văzându-l cum se depărtează palid şi cu ochii însângeraţi — oh, dacă aş fi ştiut, i-aş fi ascuns adevărul acestui nefericit tânăr!"

Capitolul LXII

Metoda lui Porthos

Mulţimea personajelor pe care le-am introdus în această lungă povestire face ca fiecare să apară numai atunci când îi vine rândul şi numai după necesităţile istorisirii. Aşa se explică de ce cititorii noştri n-au mai avut prilejul să-l întâlnească pe amicul nostru Porthos după reîntoarcerea lui de la Fontainebleau.

Onorurile pe care le primise din partea regelui nu schimbaseră cu nimic firea domoală şi binevoitoare a respectabilului senior; numai că îşi ţinea acum capul ceva mai sus ca de obicei şi o anumită măreţie se observa în felul de a fi, de când i se acordase favoarea de a sta la masă cu regele. Sala de mâncare a maiestăţii sale produsese un anumit efect asupra lui Porthos. Seniorul de Bracieux şi Pierrefonds îşi amintea cu multă mândrie că, în timpul acelei cine de neuitat, o gloată de servitori şi un mare număr de ofiţeri, ce stăteau la spatele mesenilor, dădeau un aer solemn ospăţului şi mobilau frumos încăperea. Porthos îşi făgădui să-l investească pe domnul Mouston cu o demnitate oarecare, să stabilească o ierarhie în rândurile slugilor lui şi să-şi întocmească astfel o casă militară — ceea ce nu era ceva neobişnuit printre marii căpitani, dat fiind că, în veacul precedent, se putuse vedea acest lux la domnii de Treville, de Schomberg, de La Vieuville, fără a mai vorbi de domnii de Richelieu, de Condé sau de Bouillon-Turenne. El, Porthos, prieten al regelui şi al domnului Fouquet, baron, inginer etc., de ce nu s-ar bucura şi dânsul de toate plăcerile legate de marile venituri şi marile merite?

Părăsit întrucâtva de Aramis, care, după cum ştim, se ocupa mult de domnul Fouquet, dat uitării oarecum, din pricina serviciului, de către d'Artagnan, plictisit de Trüchen şi de Planchet, Porthos se surprinsese visând, fără să prea ştie la ce; dar oricui l-ar fi întrebat: "Îţi lipseşte ceva, Porthos?" el i-ar fi răspuns fără şovăială: "Da".

După una din acele mese îmbelşugate în timpul căreia Porthos încercase să-şi reamintească toate amănuntele ospăţului regal, pe jumătate voios, datorită vinului bun, pe jumătate trist, din pricina gândurilor ambiţioase, baronul se pregătea pentru un început de siestă, când valetul său de cameră veni să-l anunţe că domnul de Bragelonne voia să-i vorbească. Porthos trecu în camera alăturată, unde îl găsi pe tânărul său prieten în starea sufletească pe care o cunoaştem. Raoul îi strânse mâna lui Porthos, care, surprins de atâta gravitate, îi oferi un scaun.

— Iubite domnule du Vallon — zise Raoul — am venit să te rog să-mi faci un serviciu.

— Ai căzut tocmai la timp, tânărul meu prieten — răspunse Porthos. Am primit opt mii de livre azi-dimineaţă de la Pierrefonds şi, dacă de bani ai nevoie…

— Nu, nu de bani e vorba; îţi mulţumesc, excelentul meu prieten.

— Îmi pare rău! Am auzit totdeauna spunându-se că asta e cel mai rar serviciu pe care i-l poţi face cuiva, dar şi cel mai uşor de îndeplinit. Vorba asta mi-a plăcut şi eu ţin să repet vorbele care mi-au plăcut.

— Ai o inimă pe atât de bună, pe cât de sănătoasă ţi-e mintea.

— Eşti prea drăguţ. Vrei să mănânci cumva?

— Oh, nu, nu mi-e foame.

— Eh, ce zici? Groaznică ţară Anglia, nu-i aşa?

— Nu prea; totuşi…

— Oricum, dacă nu s-ar găsi acolo peştele acela care e minunat şi carnea care nu se află în altă parte, ar fi cu neputinţă de trăit în Anglia.

— Da… Eu veneam însă…

— Te-ascult. Dă-mi voie numai să mă răcoresc puţin. Multă sare se mai pune în bucate la Paris! Uff!

Şi Porthos ceru să i se aducă o sticlă cu vin de Champagne. Apoi, după ce umplu mai întâi paharul lui Raoul, goli dintr-o sorbitură o mare cupă, şi, mulţumit, reluă:

— Aveam nevoie de asta pentru a te asculta fără să-mi fugă gândurile în altă parte. Acum sunt cu totul al tău. Ce vrei să-mi ceri, dragă Raoul? Ce-ţi doreşte inimioara?

— Spune-mi, ce părere ai dumneata despre certuri, scumpe prietene?

— Părerea mea?... Eşti bun să vorbeşti ceva mai lămurit? răspunse Porthos scărpinându-se la tâmplă.

— Vreau să spun: dumneata îţi păstrezi firea când se iscă vreo neînţelegere între nişte prieteni apropiaţi şi nişte străini?

— Oh, mi-o păstrez sută-n sută, ca întotdeauna.

— Foarte bine; şi ce faci în asemenea cazuri?

— Când prietenii mei intră în vreo gâlceavă, eu am un principiu.

— Care?

— Anume că timpul pierdut nu se mai întoarce înapoi şi că nu poţi încheia mai bine o afacere de soiul ăsta decât atunci când zâzania e încă în toi.

— Ah, zău, ăsta e principiul dumitale?

— Absolut. De aceea, de îndată ce neînţelegerea a izbucnit, pun părţile faţă-n faţă.

— Mda, aşa-i.

— Înţelegi deci că, în felul acesta, e cu neputinţă ca tărăşenia să nu ajungă la o încheiere.

— Eu credeam — zise cu surprindere Raoul — că, pornită pe făgaşul ăsta, o neînţelegere ar trebui, dimpotrivă...

— Pentru nimic în lume! Gândeşte-te că eu am avut în viaţa mea cam la o sută optzeci până la o sută nouăzeci de dueluri regulate, fără a mai pune la socoteală întâlnirile şi ciocnirile întâmplătoare.

— E o cifră frumoasă! zise Raoul zâmbind fără să vrea.

— Oh, asta nu-i nimic; eu sunt o fire blândă!... D'Artagnan îşi numără duelurile cu sutele. E adevărat ca el e un om repezit şi înţepat, i-am spus-o de nenumărate ori.

— Prin urmare — reluă Raoul — dumneata aranjezi conflictele pe care ţi le încredinţează prietenii dumitale?

— Şi nu s-a întâmplat să fi dat greş vreodată — răspunse Porthos cu bunătate şi cu o încredere care făcură să-i crească inima în piept lui Raoul.

— Dar — întrebă el — aranjamentele acestea sunt măcar onorabile?

— Oh, te asigur de asta; şi fiindcă veni vorba, am să-ţi explic un alt principiu al meu. O dată ce un prieten mi-a adus la cunoştinţă cearta lui, iată cum procedez: mă duc numaidecât să-l caut pe adversarul lui; în acest scop, mă înarmez cu politeţe şi sânge rece, care sunt de rigoare în asemenea împrejurări.

— Datorită lor, pesemne, aranjezi dumneata atât de bine şi atât de sigur încăierările — zise Raoul cu oarecare amărăciune.

— Cred şi eu. Aşadar, mă duc la adversar şi-i spun: "Domnule, e cu neputinţă să nu-ţi dai seama în ce măsură l-ai insultat pe prietenul meu".

Raoul îşi încruntă sprânceana.

— Uneori, chiar destul de des — continuă Porthos — prietenul meu n-a fost jignit cu nimic; ba poate că el l-a ofensat pe celălalt. Spune dacă discursul meu nu e plin de dibăcie!

Şi Porthos izbucni într-un hohot de râs.

"De bună seamă — îşi zise Raoul în timp ce alături de el răsuna tunetul formidabil al acestei ilarităţi — de bună seamă, n-am noroc. De Guiche mă primeşte cu răceală, d'Artagnan mă ia în râs, Porthos e un molâu: nici unul nu vrea să aranjeze această afacere aşa cum vreau eu. Şi când mă gândesc că venisem la Porthos ca să găsesc la el o spadă, în loc de o povaţă!... Ah, ce nenoroc!"

Porthos se opri din râs şi continuă:

— Aşadar, prin câteva cuvinte l-am făcut pe adversar să-şi recunoască greşeala.

— Depinde — zise Raoul dus pe gânduri.

— Nu depinde, în mod sigur! L-am făcut deci să-şi recunoască greşeala; în acel moment îmi desfăşor apoi toată curtenia, pentru a ajunge mai uşor la fericita împlinire a planului meu. Mă apropii deci, cu o înfăţişare blândă, şi, apucându-l de mână pe adversar...

— Oh! făcu Raoul nerăbdător.

— "Domnule, îi spun, acum că te-ai încredinţat de jignire, nu ne mai rămâne decât să încheiem socotelile. Între prietenul meu şi dumneata urmează să aibă loc un schimb de procedee graţioase. Drept care, am sarcina să-ţi fac cunoscută lungimea spadei prietenului meu."

— Ce spui? exclamă Raoul.

— Stai puţin!... "Lungimea spadei prietenului meu. Am un cal jos; prietenul meu e în cutare loc şi aşteaptă cu nerăbdare amabila dumitale ivire; am să te conduc acolo; în drum, îl vom lua pe martorul dumitale şi treaba e încheiată..."

— Şi — întrebă Raoul, palid de ciudă — îi împaci pe cei doi adversari pe teren?

— Poftim? se miră Porthos. Să-i împac? Dar pentru ce?

— Spuneai că treaba e aranjată....

— Fără îndoială, căci prietenul meu aşteaptă.

— Ei bine şi ce dacă aşteaptă?

— Ei bine, dacă aşteaptă, înseamnă că-şi dezmorţeşte picioarele. Adversarul, din contră, e încă ţeapăn de pe cal: se aliniază pe teren şi prietenul meu îl ucide pe adversar. Şi cu asta s-a terminat.

— Ah, îl ucide? strigă Raoul.

— La dracu! zise Porthos. Am avut eu vreodată prieteni care să se lase ucişi? Am o sută şi unul de prieteni, în fruntea cărora se află domnul tatăl tău, Aramis şi d'Artagnan, toţi oameni care trăiesc şi acum, aşa socot.

— Ah, scumpul meu baron! exclamă Raoul cuprins de bucurie.

Şi îl îmbrăţişa pe Porthos.

— Aprobi metoda mea, nu-i aşa? îl întrebă uriaşul.

— O aprob cu atâta tărie, încât i-aş cere şi eu ajutorul astăzi, fără întârziere, ba chiar acum. Dumneata eşti omul pe care-l caut.

— Bun; m-ai găsit. Vrei să te baţi?

— Nu mă mai întreba!

— Foarte firesc... Şi cu cine?

— Cu domnul de Saint-Aignan.

— Îl cunosc... un băiat încântător, care a fost foarte drăguţ cu mine în ziua când am avut onoarea de a lua masa cu regele. Fireşte, îi voi întoarce bunăvoinţa, chiar dacă nu mi-ar sta în obicei. Aşadar, te-a insultat?

— De moarte.

— Drace! Pot să-i spun şi lui tot aşa: de moarte?

— Mai mult chiar, dacă vrei!

— E şi mai bine.

— Iată o afacere ca şi încheiată, nu-i aşa? zise Raoul cu un zâmbet.

— Se înţelege de la sine... Unde-l aştepţi?

— Ah, stai, nu-i chiar aşa de simplu. Domnul de Saint-Aignan e foarte bun prieten cu regele.

— Am auzit şi eu de asta.

— Şi dacă-l ucid?

— Îl vei ucide, nu mai încape îndoială. Rămâne să-ţi iei măsurile de trebuinţă; dar, astăzi, asemenea lucruri se lovesc de unele greutăţi. Dacă ai fi trăit pe vremea noastră, eh, ar fi fost cu totul altceva!

— Dragă prietene, nu m-ai înţeles. Vreau să spun că domnul de Saint-Aignan, fiind prieten al regelui, afacerea va fi mai greu de dus la capăt, întrucât regele ar putea să afle mai dinainte şi...

— Ei, nu! Metoda mea, o cunoşti doar: "Domnule, l-ai jignit pe prietenul meu şi..."

— Da, ştiu.

— Şi apoi: "Domnule, calul meu aşteaptă jos". Îl iau deci cu mine, mai înainte de a apuca să-i spună cuiva.

— Crezi că te va urma aşa uşor?

— La dracu, aş vrea s-o văd şi p-asta! Ar fi primul care să n-o facă. E drept că tinerii de azi... Dar, he! îl voi lua pe sus dacă va fi nevoie!

Şi Porthos, întărindu-şi şi vorbele prin gest, îl ridică pe Raoul de jos, luându-l în braţe cu scaun cu tot.

— Foarte bine — zise tânărul râzând. Nu ne mai rămâne decât să-i punem domnului de Saint-Aignan întrebarea.

— Ce întrebare?

— În legătură cu ofensa.

— Ei bine, dar lucrul e ştiut, mi se pare.

— Nu, dragă domnule du Vallon, obiceiul, la noi, tinerii de azi, cum spui dumneata, este că trebuie să explicăm motivele ofensei.

— Prin noua voastră metodă, da. Ei bine, atunci povesteşte-mi despre ce e vorba.

— Este că...

— Ei, drace, iată partea plicticoasă! Altădată noi n-aveam nevoie să mai povestim. Ne băteam fiindcă trebuia să ne batem. Eu, unul, nu cunosc un motiv mai sănătos.

— Ai toată dreptatea, prietene!

— Ascult motivul dumitale.

— Aş avea cam mult de povestit. Dar, întrucât trebuie să arăt cum stau lucrurile...

— Da, da, la naiba! După noua metodă.

— Întrucât, zic, trebuie să arăt cum stau lucrurile şi cum, pe de altă parte, afacerea e plină de greutăţi şi cere un secret absolut...

— Oh! Oh!

— Va fi destul să-i spui domnului de Saint-Aignan numai atât şi el va înţelege că m-a ofensat: mai întâi, mutându-se din locuinţa lui.

— Mutându-se din locuinţa lui?... Bine: una la mână — zise Porthos, care începu să numere pe degete. Pe urmă?

— Pe urmă, primind să se construiască un capac în noua lui locuinţă.

— Înţeleg — zise Porthos — un capac. Drace, asta e grav! Îmi dau seama că trebuie să fii furios din această pricină! Şi pentru ce-a pus, caraghiosul, să facă asemenea capace, fără să-ţi ceară părerea? Capace... auzi!... Eu n-am nici unul acasă, decât acela de la pivniţa din Bracieux!

— Vei adăuga — mai spuse Raoul — că ultimul meu motiv de a mă socoti insultat este portretul pe care domnul de Saint-Aignan îl ştie.

— Eh, Doamne, mai e şi un portret?... Cum, o mutare, un capac şi un portret? Păi, prietene — zise Porthos — e destul numai unul din aceste motive ca să faci să se sfârtece una pe alta toată gentilomia din Franţa şi din Spania, ceea ce nu e puţin lucru!

— Aşadar, scumpul meu, eşti îndeajuns de înarmat?

— Voi lua cu mine doi cai. Alege locul de întâlnire şi, în timp ce vei aştepta, fă *plecări* şi suceşte-te la dreapta şi la stânga, asta îţi dă o uşurinţă rară în mişcări.

— Mulţumesc. Voi aştepta în pădurea de la Vincennes, în apropiere de schitul franciscan.

— Asta e bine... Unde-l găsesc pe domnul de Saint-Aignan?

— La Palatul Regal.

Porthos sună dintr-un clopot mare. Apăru un valet.

— Costumul meu de ceremonie — zise el — calul meu şi un cal de rezervă.

Valetul făcu o plecăciune şi ieşi.

— Tatăl tău ştie ceva? întrebă Porthos.

— Nu; am să-i scriu.

— Dar d'Artagnan?

— Nici domnul d'Artagnan. El e om prevăzător, m-ar fi întors din drum.

— D'Artagnan e un om care poate să-ţi dea un sfat bun totuşi — zise Porthos, mirat, în modestia lui cinstită, că tânărul se gândise la el când se mai afla şi un d'Artagnan pe faţa pământului.

— Scumpe domnule du Vallon — replică Raoul — nu mă întreba nimic mai mult, te rog. Am spus tot ce aveam de spus. Acum, aştept fapte; şi le aştept cât mai aspre şi hotărâtoare,

aşa cum ştii să le pregăteşti dumneata. Pentru asta te-am şi ales.

— Vei fi mulţumit de mine! răspunse Porthos.

— Şi nu uita, dragă prietene, că, în afară de noi, nimeni nu trebuie să afle despre această întâlnire.

— Asemenea lucruri se bagă însă de seamă — zise Porthos — atunci când se dă de un trup mort în pădure. Ah, prietene dragă, îţi făgăduiesc orice, în afară de ascunderea mortului. E acolo, îl vede oricine, n-ai cum să faci. Eu am un principiu: să nu îngropi leşul. Asta înseamnă că te socoţi ucigaşul lui. La noroc! cum zice normandul.

— Vrednic şi scump prieten, la lucru!

— Bizuie-te pe mine! zise uriaşul golind sticla, în timp ce lacheul întindea pe o mobilă somptuosul său costum şi dantelele.

Cât despre Raoul, el ieşi, spunându-şi cu o tainică bucurie: "Oh, rege perfid! Rege trădător! Nu pot să mă ating de tine! Nici nu vreau s-o fac! Regii sunt persoane sacre; dar complicele tău, sluga ta, care te reprezintă, laşul acesta îţi va plăti nelegiuirea! Îl voi ucide în numele tău, şi, după aceea, vom vedea ce facem cu Louise!"

Capitolul LXIII

Mutarea, capacul şi portretul

Porthos, însărcinat, spre marea lui satisfacţie, cu o misiune care-l întinerea, economisi o jumătate de ceas din timpul ce-i trebuia de obicei spre a-şi pune costumul de ceremonie. Apoi, ca om care se frecase îndeajuns de lumea mare, începu prin a-şi trimite lacheul să întrebe dacă domnul de Saint-Aignan era acasă. I se aduse răspunsul că domnul conte de Saint-Aignan a avut cinstea de a-l însoţi pe rege la Saint-Germain, împreună cu întreaga curte, dar că domnul conte se întorsese chiar atunci. La acest răspuns, Porthos se grăbi să plece şi ajunse la locuinţa lui de Saint-Aignan în clipa când acesta tocmai spunea să i se tragă cizmele.

Plimbarea fusese minunată. Regele, din ce în ce mai îndrăgostit şi din ce în ce mai fericit, se arăta de o voioşie nespusă faţă de toată lumea; făcea risipă de gingăşii cu nimic asemuite, cum spuneau poeţii din acea vreme. Domnul de Saint-Aignan, ne amintim, era poet şi socotea că o dovedise cu prisosinţă în multe împrejurări memorabile pentru ca nimeni să nu-i conteste acest titlu. Ca un neobosit ronţăitor de rime, pe tot timpul drumului îi copleşise de catrene, sextine şi madrigale, pe rege mai întâi, pe La Vallière apoi. La rândul lui, regele era în vervă şi compusese un distih. Cât despre La Vallière, ca toate femeile care iubesc, ea făcuse două sonete.

După cum se vede, fusese o zi bogată pentru Apolo. De aceea, reîntors la Paris, de Saint-Aignan, care ştia mai dinainte că versurile lui vor colinda străzile, se îngrijea, mai mult decât o făcuse în timpul plimbării, de factura şi ideea lor. În consecinţă, asemenea unui tată drăgăstos care se pregăteşte să-şi scoată odraslele în lume, el se întreba dacă publicul va găsi drepte, corecte şi gra-ţioase aceste plăsmuiri ale imaginaţiei lui. Astfel, spre a rămâne cu inima împăcată, domnul de Saint-Aignan îşi recita lui însuşi madrigalul următor, pe care i-l spusese din memorie regelui şi-i făgăduise să i-l dea scris pe hârtie, la întoarcere:

Privirea ta şireată nu vrea s-arate, Iris,
Ce inimii, în taină, gândirea îi şopteşte;
Zi, Iris, pentru ce acel ce te iubeşte
Sortit e să nu vadă-n ochii-ţi decât vis?

Acest madrigal, oricât ar fi el de graţios, nu i se părea prea desăvârşit lui de Saint-Aignan în clipa când îl trecu de la tradiţia orală la poezia scrisă pe hârtie. Mulţi îl găsiseră încântător şi în primul rând autorul însuşi; dar, la o a doua lectură, nu mai avea acelaşi farmec. De aceea, de Saint-Aignan, aşezat la masa lui, picior peste picior şi scărpinându-se la tâmple, repeta:

Privirea ta şireată nu vrea s-arate, Iris...

— Oh, acest vers — murmură de Saint-Aignan — e cât se poate de bun. Aş adăuga chiar că sună ca la Ronsard sau Malherbe, deci sunt mulţumit de el. Din păcate, nu e acelaşi lucru cu al doilea. Multă dreptate avea cine-a spus că primul vers e cel mai uşor de făcut.

Şi continuă să recite:

Ce inimii, în taină, gândirea îi şopteşte...

— Ah, gândirea şoptindu-i inimii! De ce nu i-ar şopti mai bine inima gândirii? Pe legea mea, în ceea ce mă priveşte, nu văd de ce n-ar merge şi aşa. Cum dracu mi-au răsărit în minte aceste două emistihuri! în schimb, al treilea e bun!

Zi, Iris, pentru ce acel ce te iubeşte...

cu toate că rima nu e de loc bogată... *şopteşte şi iubeşte*. Ei, dar abatele Boyer, care e un mare poet, a rimat ca mine, *şopteşte* şi *iubeşte*, în tragedia "Oropast sau Falsul Tonaxar", fără să mai punem la socoteală că nici domnul Corneille n-a ocolit această rimă în tragedia "Sophonisbe". Să trecem deci peste *şopteşte* şi *iubeşte*. Da, însă versul e cam obraznic. Mi-aduc aminte că regele şi-a muşcat unghia când l-a auzit. Într-adevăr, versul are aerul să-i spună domnişoarei de La Vallière: "Cum se face că sunt vrăjit de tine?" Cred că ar fi fost mai bine aşa:

Slăvit să fie zeul care mă osândeşte...

Osândeşte! Ei bine, da, iată încă o politeţe. Regele osândit faţă de La Vallière... Nu!

Şi mai recită o dată:

Slăvit să fie zeul... ce viaţa îmi sorteşte...

— Nu e rău; cu toate că *ce viaţa îmi sorteşte* e destul de slab. Dar, zău aşa, nu poate să fie totul bun într-un catren. *Pentru ce acel ce te iubeşte...* Care acel, cine? Obscuritate... Dar asta nu-i nimic, căci de vreme ce regele şi La Vallière m-au înţeles, are să mă înţeleagă toată lumea. Da, dar uite unde-i partea cea mai tristă, în ultimele două emistihuri: *Sortit e să nu vadă-n ochii-ţi decât vis.* Versul mi se pare forţat. Şi apoi, să spui că totul nu e decât un vis! Nu, nu e o idee fericită. Au să mă ia în răspăr toţi confraţii mei, mâzgălitori de hârtie. Vor numi poeziile mele versuri de mare senior şi dacă regele ar auzi spunându-i-se că sunt un poet prost, i-ar trece prin cap să o creadă.

Şi tot şoptindu-şi aceste vorbe inimii şi inima-i şoptind gândirii, contele aproape că se dezbrăcase. Tocmai îşi lepădase haina şi vesta, pentru a-şi pune halatul de casă, când i se anunţă vizita baronului du Vallon de Bracieux de Pierrefonds.

— Ei — se miră el — cine mai e şi ciorchinele ăsta nume? N-am mai auzit de el.

— E — răspunse lacheul — un gentilom care a avut onoarea de a lua masa cu domnul conte, la ospăţul regelui, în timpul şederii maiestăţii sale la Fontainebleau.

— Cu regele? La Fontainebleau? strigă de Saint-Aignan. Atunci, repede, repede, spune-i gentilomului să intre.

Lacheul se grăbi să se supună. Porthos apăru pe uşă. Domnul de Saint-Aignan avea memoria curtenilor; îl recunoscu dar, de la prima vedere, pe acest senior provincial cu o reputaţie bizară şi pe care regele îl primise atât de bine la Fontainebleau, în pofida celor câteva zâmbete ale ofiţerilor ce se aflau de faţă. Înaintă deci spre Porthos cu toate semnele unei bunăvoinţe pe care baronul o găsea foarte firească, el care arbora, intrând în casa unui adversar, stindarul celei mai rafinate politeţi.

De Saint-Aignan îi aruncă o privire lacheului care-l anunţase pe Porthos, îndemnându-l să-i ofere un scaun. Acesta din urma, care nu vedea nimic nepotrivit în toată această politeţe, se aşează şi tuşi uşor. Cei doi gentilomi schimbară între ei câteva cuvinte de amabilitate, aşa cum era obiceiul. Apoi, întrucât contele era cel care primea vizita, zise:

— Domnule baron, cărei fericite împrejurări datorez favoarea vizitei dumneavoastră?

— Este tocmai ceea ce mă pregăteam să am cinstea vă explica, domnule conte — răspunse Porthos — dar, iertaţi-mă…

— Ce s-a întâmplat, domnule? întrebă de Saint-Aignan.

— Bag de seamă că vă sfărâm scaunul.

— Nu, domnule — zise de Saint-Aignan — câtuşi de puţin.

— Ba da, domnule conte, ba da, îl rup; şi încă atât de bine, că, dacă nu mă ridic, voi cădea pe spate, poziţie cu totul nepotrivită pentru rolul grav pe care am venit să-l joc în faţa domniei voastre.

Porthos se ridică. Tocmai la timp, căci scaunul se strâmbase şi se aplecase pe-o parte cu câteva degete. De Saint-Aignan căută din ochi un sprijin mai solid pentru oaspetele său.

— Mobilele moderne — zise Porthos în timp ce contele îşi rotea ochii de jur împrejur — mobilele moderne sunt de o şubrezenie caraghioasă. În tinereţea mea, pe vremea când mă aşezam pe un scaun cu mai multă putere decât astăzi, nu-mi amintesc să fi rupt vreunul, în afară de acelea pe care le zdrobeam cu braţele prin hanuri.

De Saint-Aignan zâmbi cu plăcere la această glumă.

— Dar — zise Porthos aşezându-se pe o canapea care începu să geamă, rezistând totuşi — din păcate, nu despre asta e vorba.

— Cum din păcate? Nu cumva ai venit să-mi aduci vreun mesaj de rău augur, domnule baron?

— De rău augur pentru un gentilom? Oh, nu, domnule conte! răspunse cu nobleţe Porthos. Am venit doar să vă anunţ că l-aţi ofensat în chipul cel mai crud pe unul din prietenii mei.

— Eu, domnule? strigă de Saint-Aignan. Eu l-am ofensat pe unul din prietenii dumitale? Şi pe care, te rog?

— Pe domnul Raoul de Bragelonne.

— L-am ofensat eu pe domnul de Bragelonne? strigă de Saint-Aignan. Ah, dragă domnule, dar aşa ceva e cu neputinţă, căci domnul de Bragelonne, pe care-l cunosc puţin, aş putea spune chiar că nu-l cunosc de loc, e în Anglia; nevăzându-l de foarte mult timp, nu ştiu cum l-aş fi putut ofensa.

— Domnul de Bragelonne e la Paris, domnule conte — zise Porthos netulburat — iar cât despre faptul dacă l-aţi ofensat, vă răspund că e adevărat, întrucât el însuşi mi-a spus. Da, domnule conte, l-aţi ofensat într-un mod crud, l-aţi ofensat mortal, vă repet cuvântul.

— Dar e cu neputinţă, domnule baron, îţi jur, e cu neputinţă!

— De altminteri — adăugă Porthos — nu puteţi ignora acest lucru, dat fiind că domnul de Bragelonne mi-a declarat că v-ar fi prevenit printr-un bilet.

— N-am primit nici un bilet, domnule, îţi dau cuvântul meu de onoare!

— Asta e nemaipomenit! răspunse Porthos. Şi totuşi, ceea ce spune Raoul...

— Am să vă conving îndată că n-am primit nimic — zise de Saint-Aignan. Şi sună. Basque — întrebă el — câte bilete sau scrisori au venit aici în lipsa mea?

— Trei, domnule conte.

— De la?...

— Un bilet de la domnul de Fiesque, cel al doamnei de La Ferté şi scrisoarea domnului de Las Fuentes.

— Asta e tot?

— Tot, domnule conte.

— Spune adevărul în faţa domnului, numai adevărul, mă auzi? Răspund pentru tine.

— Domnule, mai e un bilet al...

— Al cui?... Spune repede, hai!

— Al domnişoarei de La Vall...

— De ajuns atât — întrerupse Porthos cu discreţie. Foarte bine, vă cred, domnule conte.

De Saint-Aignan îl lăsă pe valet să plece şi se duse să închidă el însuşi uşa în urma lui; dar când se întoarse, privind din întâmplare înaintea lui, zări în broasca uşii de la camera alăturată faimoasa bucăţică de hârtie pe care Bragelonne o vârâse acolo la plecare.

— Ce-i asta? exclamă el.

Porthos, care stătea cu spatele spre uşă, se întoarse.

— Oh! Oh! făcu el.

— Un bilet în gaura cheii! strigă de Saint-Aignan.

— S-ar putea să fie al nostru, domnule conte — zise Porthos. Ia vedeţi.

De Saint-Aignan trase hârtiuţa.

— Un bilet de la domnul de Bragelonne! rosti el.

— Vedeţi că am avut dreptate? Oh, când spun eu ceva...

— Adus aci de domnul de Bragelonne însuşi — murmura contele pălind. Dar asta e de neîngăduit! Cum a putut să intre el aici?

De Saint-Aignan mai sună o dată. Basque apăru din nou.

— Cine a intrat aici în timp ce eu eram la plimbare cu regele?

— Nimeni, domnule.

— Nu se poate! Trebuie că a fost cineva.

— Dar, domnule, nimeni n-a putut să intre, deoarece toate cheile erau în buzunarul meu.

— Totuşi, acest bilet era în gaura cheii. Cine l-a vârât acolo? Că doar n-a venit singur!

Basque îşi desfăcu braţele, în semn de ignoranţă absolută.

— Este posibil ca domnul de Bragelonne însuşi să-l fi pus acolo! zise Porthos.

— Atunci înseamnă că a intrat aici?

— Fără îndoială, domnule.

— Şi totuşi cheile se aflau în buzunarul meu — reluă Basque cu toată stăruinţa.

De Saint-Aignan mototoli biletul, după ce-l citi.

— Aici se ascunde ceva — murmură el îngândurat.

Porthos îl lăsă o clipă în apele lui. Apoi reveni la misiunea sa.

— N-aţi vrea să ne întoarcem la afacerea noastră? întrebă el, adresându-se lui Saint-Aignan, după ce lacheul plecase.

— Acum mi se pare că înţeleg totul, după acest bilet adus în chip atât de ciudat. Domnul de Bragelonne îmi anunţă un prieten...

— Eu sunt prietenul lui; prin urmare, pe mine mă anunţă.

— Ca să mi se prezinte o provocare?

— Întocmai.

— Se plânge că l-am ofensat?

— În mod crud, de moarte!

— Când şi cu ce prilej, dacă eşti bun? Căci rândurile lui sunt prea misterioase şi nu înţeleg nimic din ele.

— Domnule — răspunse Porthos — prietenul meu trebuie că are dreptate, iar cât despre rândurile lui, dacă ele sunt misterioase, cum spuneţi, asta nu e decât din vina dumneavoastră.

Porthos rosti aceste ultime cuvinte cu o încredere care, pentru un om puţin obişnuit eu felul său de a fi, putea să dea loc la o mulţime de înţelesuri.

— Mister, aşadar! Atunci să vedem misterul! zise de Saint-Aignan.

Porthos făcu o plecăciune.

— Îngăduiţi-mi să nu mă amestec în treaba asta, domnule — răspunse el — şi din motive bine întemeiate.

— Înţeleg, înţeleg perfect. Da, domnule, să trecem la fapte. Spune, domnule, te ascult.

— Mai întâi, domnule — începu Porthos — e vorba de mutarea dumneavoastră din vechea locuinţă.

— E adevărat, m-am mutat — zise de Saint-Aignan.

— Recunoaşteţi? făcu Porthos cu un aer de vădită satisfacţie.

— Dacă recunosc? Ei bine, da, recunosc. Pentru ce n-aş recunoaşte?

— Aţi recunoscut! Bun! notă Porthos ridicând un deget în sus.

— Dar spune-mi, domnule, întrucât mutarea mea i-a putut pricinui vreun neajuns domnului de Bragelonne? Răspunde, te rog, căci nu înţeleg nimic din vorbele dumitale.

Porthos îl opri scurt.

— Domnule — zise el pe un ton grav — această acuzare este prima din cele pe care domnul de Bragelonne le ridică împotriva dumneavoastră. Şi dacă o ridică, înseamnă că a fost rănit.

De Saint-Aignan bătu parchetul cu talpa piciorului, foarte iritat.

— Asta seamănă cu a căuta ceartă cu tot dinadinsul — zise el.

— Un om atât de cumsecade ca vicontele de Bragelonne nu poate căuta ceartă cu tot dinadinsul — răspunse Porthos. Dar, în sfârşit, n-aveţi nimic de adăugat în privinţa mutării, nu-i aşa?

— Nu, mai departe.

— Ah, mai departe? Dar, observaţi, domnule, că vi se aduce o acuzare grea, la care dumneavoastră nu răspundeţi nimic, sau mai degrabă răspundeţi cu uşurinţă. Cum, domnule, vă mutaţi, asta îl jigneşte pe domnul de Bragelonne şi nu vă cereţi scuze? Foarte bine!

— Ce-e?... strigă de Saint-Aignan, pe care tonul flegmatic al acestui personaj începea să-l înfurie. Cum adică? Am nevoie să-i cer eu părerea domnului de Bragelonne dacă să ma mut sau nu? Haidade, domnule!

— În mod obligator, domnule. Obligator! Dar veţi recunoaşte că asta nu e nimic în comparaţie cu a doua acuzare.

Porthos îl privi cu un aer încruntat.

— Şi capacul acela, domnule — adăugă el — capacul acela?

De Saint-Aignan se îngălbeni ca ceara. Se răsuci pe scaun cu atâta nervozitate, încât Porthos, oricât de puţin ştia el despre ce este vorba, îşi dădu seama că lovitura nimerise la ţintă.

— Capacul — murmură de Saint-Aignan.

— Da, domnule, explicaţi-i rostul dacă puteţi — zise Porthos ridicând capul.

De Saint-Aignan îşi lăsă faţa în jos.

— Oh — sunt trădat — bâigui el. Se ştie totul!

— Totdeauna se ştie totul! răspunse Porthos care nu ştia nimic.

— Dumneata mă zăpăceşti, domnule — continuă de Saint-Aignan — mă zăpăceşti în aşa măsură, încât nu mai ştiu unde mi-e capul.

— Conştiinţă încărcată, domnule! Oh, situaţia dumneavoastră nu e de loc bună.

— Domnule!

— Iar când lumea va afla şi va începe să judece...

— Oh, domnule — zise cu tărie contele — o asemenea taină trebuie să fie ţinută ascunsă, chiar şi de acela căruia i-a fost făcută cunoscută!

— Ne vom gândi la asta — răspunse Porthos — şi taina nu va ajunge mai departe, vă asigur.

— Dar, domnule — reluă de Saint-Aignan — domnul de Bragelonne, cunoscând această taină, îşi dă seama de primejdia la care se expune şi pe care o poate stârni?

— Domnul de Bragelonne nu se expune la nici o primejdie, domnule şi nu se teme de nimic, veţi vedea asta în curând, cu ajutorul lui Dumnezeu.

"Omul ăsta e un turbat — gândi de Saint-Aignan. Ce are cu mine?" Apoi, cu glas tare:

— Uite ce-i, domnule, să lăsăm baltă această afacere.

— Dar portretul? răcni Porthos cu un glas de tunet, ce făcu să-i îngheţe sângele în vine contelui.

Întrucât portretul era al domnişoarei de La Vallière şi fiindcă asupra acestui lucru nu mai putea fi îndoială, de Saint-Aignan simţi cum i se ridică o ceaţă de pe ochi.

— Ah — exclamă el — ah, domnule, mi-aduc aminte că domnul de Bragelonne era logodnicul ei!

Porthos luă un aer impozant — maiestatea pe care o arborează ignoranţa.

— Pe mine nu mă priveşte — zise el — şi nici pe dumneavoastră, dacă prietenul meu era sau nu logodnicul aceleia de care spuneţi. Ba chiar mă surprinde că rostiţi acest cuvânt indiscret. Asta vă poate îngreuia situaţia, domnule.

— Dumneata eşti înţelepciunea, cinstea şi bunătatea întruchipată, domnule. Acum văd totul limpede.

— Cu atât mai bine! zise Porthos.

— Şi — adăugă de Saint-Aignan — m-ai făcut să înţeleg totul în chipul cel mai inteligent şi mai delicat. Mulţumesc, domnule, mulţumesc!

Porthos se umflă de mândrie.

— Iar acum, că ştim despre ce este vorba, îngăduie-mi să-ţi explic...

Porthos înălţă capul ca un om care nu vrea să audă nimic; de Saint-Aignan continuă însă:

— Sunt deznădăjduit, crede-mă, de tot ceea ce se întâmplă; dar dumneata ce-ai fi făcut în locul meu? Haide, între noi, spune-mi ce-ai fi făcut?

Porthos dădu din cap.

— Nu e vorba de ceea ce-aş fi făcut eu, tinere. Recunoşti cele trei învinuiri ce ţi le aduc, da?

— Cât priveşte cea dintâi, în legătură cu mutarea, domnule şi aci mă adresez unui om înţelept şi de onoare, spune, când o voinţă augustă mi-a cerut să mă mut, trebuia, puteam eu să nu mă supun?

Porthos făcu o mişcare, dar de Saint-Aignan nu-i lăsă timpul să o ducă până la sfârşit.

— Ah, sinceritatea mea te mişcă — zise el, interpretând mişcarea în felul său. Recunoşti că am dreptate.

Porthos nu răspunse nimic.

— Să trec la nenorocitul acela de capac — urmă de Saint-Aignan, apucându-l pe Porthos de braţ. La capacul acesta,

pricina răului, izvorul tuturor necazurilor; la capacul acesta făcut în scopul pe care dumneata îl ştii. Ei bine, ca să-ţi vorbesc deschis, presupui oare că eu, din propria mea voinţă, am pus să se facă, într-un asemenea loc, un capac menit să...? Oh, nu, nu crezi asta şi încă o dată îţi dai seama, înţelegi, ghiceşti că o voinţă mai mare decât mine mi-a impus acest lucru. Dumneata ştii ce înseamnă o pornire, nu vreau să spun de dragoste, această nebunie ce calcă totul în picioare... căci, Dumnezeule!... din fericire, am de-a face cu un om plin de inimă şi de simţire; altfel, scandalul şi nenorocirea s-ar fi abătut de mult asupra ei, biata copilă... şi asupra aceluia... pe care nu vreau să-l numesc.

Porthos, zăpăcit, năpădit de această avalanşă de cuvinte şi gesturi, făcea mii de eforturi pentru a înfrunta vorbăria lui Saint-Aignan, din care nu înţelegea o iotă, ţinându-se ţeapăn şi nemişcat pe scaunul său.

De Saint-Aignan, pornit pe panta destăinuirilor, continuă să peroreze, dând un accent nou glasului său, o vehemenţă crescândă gesturilor:

— Cât despre portret, căci înţeleg că portretul e învinuirea cea mai gravă, cât despre portret, socoteşte şi dumneata, am eu vreo vină? Cine a dorit să aibă portretul ei? Eu? Cine e îndrăgostit de ea? Eu? Cine se ţine după ea? Eu?... Cine i-a sucit capul? Eu? Nu, de o mie de ori nu! Îmi dau seama că domnul de Bragelonne trebuie să fie tare nenorocit, îmi dau seama că aceste dureri sunt cumplite. Uite, eu însumi sufăr. Dar nici o împotrivire nu e cu putinţă. Să intre în luptă? Va fi luat în râs. De s-ar încăpăţâna numai şi va fi pierdut. Îmi vei spune că deznădejdea e o nebunie; dar dumneata eşti un om cu judecată şi dumneata mă înţelegi. Văd după înfăţişarea dumitale gravă, îngândurată, posomorâtă chiar, că însemnătatea situaţiei nu te-a lăsat rece. Întoarce-te deci la domnul de Bragelonne şi mulţumeşte-i, după cum îi mulţumesc şi eu, că a ales drept mijlocitor un om de meritul dumitale. Crede-mă că, în ce mă priveşte, voi păstra o recunoştinţă veşnică aceluia care a ştiut să împace cu atâta dibăcie şi cu atâta înţelepciune neînţelegerea dintre noi. Şi întrucât soarta a vrut ca această taină să fie cunoscută de patru în loc de trei, ei bine, această taină, care l-ar putea îmbogăţi pe unul mai ambiţios, mă bucur de a o împărţi cu dumneata, domnule; mă bucur din toată inima. Începând din acest moment, fă ce vrei cu mine, sunt la dispoziţia dumitale. Ce-aş putea să fac pentru

dumneata? Ce-aş putea să cer, să impun chiar? Vorbeşte, domnule, vorbeşte.

Şi, după obiceiul înrădăcinat în manifestările de prietenie ale curtenilor din acea vreme, de Saint-Aignan se repezi şi-l îmbrăţişă pe Porthos, strângându-l cu căldură în braţele sale. Porthos se lăsă îmbrăţişat cu o răceală nemaipomenită.

— Vorbeşte! repetă de Saint-Aignan. Ce doreşti să obţii?

— Domnule — zise Porthos — am jos un cal în plus; fă-mi plăcerea şi încalecă pe el: e minunat şi nu-ţi va face nici o festă.

— Să încalec pe cal? Dar pentru ce? întrebă de Saint-Aignan cu o vie curiozitate.

— Pentru a merge cu mine acolo unde ne aşteaptă domnul de Bragelonne.

— Ah, vrea să-mi vorbească, pricep; vrea să capete lămuriri! E de la sine înţeles. Dar, în această clipă, nu pot, mă aşteaptă regele.

— Regele o să mai aştepte.

— Şi unde mă aşteaptă domnul de Bragelonne?

— La schitul franciscan, în pădurea Vincennes.

— Aşa! Ne ţinem de glume?

— Nu cred; eu, cel puţin, nu.

Şi Porthos dădu înfăţişării lui rigiditatea celor mai aspre trăsături.

— Dar schitul franciscan e un loc pentru dueluri, mi se pare! Ei bine, ce rost are să merg eu acolo?

Porthos îşi scoase încet spada din teacă.

— Iată măsura spadei prietenului meu — zise el.

— Drace! Omul acesta e nebun! strigă de Saint-Aignan.

Porthos îşi simţi sângele năvălindu-i în obraji.

— Domnule — vorbi el — dacă n-aş avea onoarea de a mă afla în locuinţa dumitale şi de a sluji interesele domnului de Bragelonne, te-aş arunca pe fereastră! Ar fi timp câştigat şi n-ai mai sta pe gânduri. Vii la Vincennes, domnule?

— Să vezi...

— Vii sau nu, de bună voie?

— Păi...

— Dacă nu vii, te voi conduce acolo pe sus! Ia seama!

— Basque! strigă de Saint-Aignan.

Basque apăru în uşă.

— Regele îl cheamă pe domnul conte — zise el.

— Asta-i altceva — murmură Porthos. Serviciul regelui mai înainte de orice. Vom aştepta acolo până diseară, domnule.

Şi salutându-l pe de Saint-Aignan cu toată curtenia lui obişnuită, Porthos ieşi, încântat că aranjase astfel încă un duel.

De Saint-Aignan se uită după el până ieşi; apoi, îmbrăcându-şi din nou, la repezeală, costumul, porni în grabă, potrivindu-şi din mers ţinuta şi spunându-şi:

— La Vincennes!... La Vincennes!... Vom vedea noi ce va spune regele despre asta. Nu-l văd bine, zău!

Capitolul LXIV

Rivali politici

Regele, în urma acelei plimbări atât de fertile pentru Apolo şi în cursul căreia fiecare îşi plătise tributul său Muzelor, cum spuneau poeţii de pe vremea aceea, îl găsi, la reîntoarcere, pe domnul Fouquet, aţinându-i calea. În spatele lui venea domnul Colbert, care-l întâmpinase într-un coridor, ca şi cum ar fi stat la pândă, şi-l urma acum pe rege ca o umbră credincioasă şi prevăzătoare — domnul Colbert, cu capul lui pătrat şi cu largul lui costum în neorânduială, ce-l făcea să semene puţin cu un senior flamand după o partidă de bere.

Domnul Fouquet, la vederea duşmanului său, rămase liniştit şi se mulţumi, în tot cursul scenei care va urma, să-şi păstreze acea atitudine, atât de greu de menţinut, a omului superior în inima căruia zvâcneşte dispreţul, dar care nu vrea să-şi dea pe faţă acest dispreţ, de teamă să nu-i facă prea multă cinste adversarului său.

Colbert, în schimb, nu-şi ascundea o bucurie jignitoare. Pentru el, venirea domnului Fouquet era o încercare neîndemânatică, sortită de la început eşecului, cu toate că lucrurile nu ajunseseră încă la capătul lor. Colbert făcea parte din acea şcoală a oamenilor politici care nu admiră decât dibăcia şi nu stimează decât succesul. În plus, Colbert, care nu era numai un om pizmuitor şi răutăcios, dar care cunoştea îndeaproape toate interesele regelui, fiindcă era înzestrat cu

suprema probitate a cifrelor, putea să se înarmeze oricând cu pretextul, atât de binevenit când ţi-ai pus în gând să-l sapi pe cineva, că urându-l şi căutând să-l dărâme pe domnul Fouquet, o făcea în vederea binelui statului şi a demnităţii regale.

Nici unul din aceste amănunte nu-i scăpa lui Fouquet. Pe sub sprâncenele groase ale duşmanului său, în ciuda jocului necontenit al pleoapelor acestuia, el citea, prin ochi, până în fundul inimii lui Colbert; văzu deci tot ce sălăşluia în sufletul acestui om: ură şi sete de izbândă. Dar căutând să pătrundă totul, el rămânând de nepătruns, se înseninã la faţă, zâmbi cu acel surâs fermecător ce era numai al lui, dând salutului său mlădierea cea mai nobilă şi cea mai largă totodată.

— Sire — zise — văd, după voioşia maiestăţii voastre, că aţi făcut o foarte frumoasă plimbare.

— Minunată, într-adevăr, domnule intendent superior, minunată! Ai făcut rău că n-ai venit cu noi, aşa cum te invitasem.

— Sire, am avut de lucru — răspunse ministrul.

Fouquet nu simţi nevoia să-şi întoarcă faţa; nu se uita de loc în partea unde se afla Colbert.

— Ah, viaţa la ţară, domnule Fouquet! exclamă regele. Doamne, ce mult aş dori să pot trăi mereu la ţară, în aer curat, la umbra copacilor!

— Oh, sper că maiestatea voastră nu e obosită de pe acum de tron! zise Fouquet.

— Nu; dar tronurile de verdeaţă sunt parcă mai plăcute.

— Într-adevăr, sire, maiestatea voastră răspunde tuturor dorinţelor mele vorbind astfel. Tocmai voiam să-i prezint o chemare.

— Din partea cui, domnule intendent superior?

— Din partea nimfelor de la Vaux.

— Ah, ah! făcu Ludovic al XIV-lea.

— Regele a binevoit să-mi facă o promisiune — zise Fouquet.

— Da, mi-aduc aminte.

— Serbarea de la Vaux, acea faimoasă serbare, nu-i aşa, sire? zise Colbert, încercând să dea dovadă de credit amestecându-se în convorbire.

Fouquet, cu un adânc dispreţ, nu luă în seamă fraza lui. Era, pentru el, ca şi cum Colbert nici nu gândise, nici nu vorbise.

— Maiestatea voastră ştie — zise el — că mă pregătesc să primesc la reşedinţa mea de la Vaux pe cel mai bun dintre Prinţi, pe cel mai puternic dintre regi.

— Am făgăduit, domnule — răspunse Ludovic al XIV-lea surâzând — şi un rege nu-şi calcă niciodată cuvântul.

— Iar eu, sire, am venit să-i spun maiestăţii voastre că sunt întru totul la ordinele sale.

— Îmi pregăteşti niscaiva minunăţii, domnule intendent superior?

Şi Ludovic al XIV-lea aruncă o ocheadă către Colbert.

— Minunăţii? Oh, nu, sire! Nu mă încumet la aşa ceva; sper să-i pot oferi regelui câteva clipe de plăcere, poate câteva cupe de uitare.

— Nu, nu, domnule Fouquet — zise regele. Stăruiesc asupra cuvântului minunăţie. Oh, dumneata eşti un vrăjitor, îţi cunoaştem puterea, ştim că vei găsi aur, chiar de n-ar fi deloc aur pe lume. Poporul spune că îl faci singur.

Fouquet simţi că lovitura pornea din două părţi deodată, că regele îl împungea cu o săgeată din arcul său şi cu una din arcul lui Colbert. Începu să râdă.

— Oh — replică el — poporul ştie prea bine din ce mină scot eu aurul acesta. O ştie poate chiar prea bine; de altfel — adăugă nu fără o anumită mândrie — pot încredinţa pe maiestatea voastră că aurul destinat să plătească serbarea de la Vaux nu va face să curgă nici sânge, nici lacrimi. Sudori, poate. Dar vor fi răsplătite.

Regele rămase ca buimăcit. Vru să-l privească pe Colbert, acesta voi să răspundă ceva, dar o ţintire de vultur, o privire foarte leală, regală chiar, aruncată de Fouquet, făcu să i se oprească vorba pe buze.

Între timp regele se dezmetici. Se întoarse către Fouquet şi-i spuse:

— Deci, îmi faci invitaţia?

— Da, sire, dacă maiestatea voastră binevoieşte.

— Pentru ce zi?

— Pentru ziua pe care o veţi alege, sire.

— Vorbeşti ca un vrăjitor care poate face orice, domnule Fouquet. Eu, unul, n-aş putea spune aşa ceva.

— Maiestatea voastră va face, când va voi, tot ceea ce un rege poate şi trebuie să facă. Regele Franţei are slujitori destoinici pentru serviciul şi plăcerile sale.

Colbert încercă să-l privească pe intendentul superior pentru a-şi da seama dacă aceste cuvinte erau o revenire la sentimente mai puţin duşmănoase faţă de el. Fouquet nici nu se uită la rivalul său: Colbert nu exista pentru el.

— Ei bine, în opt zile îţi convine? întrebă regele.

— În opt zile, sire.

— Astăzi e marţi; să hotărâm pentru duminica cealaltă?

— Răgazul pe care maiestatea sa binevoieşte să-l acorde va fi de mare folos pentru desăvârşirea lucrărilor pe care le execută arhitecţii mei spre deplina încântare a regelui şi a prietenilor săi.

— Şi, vorbind de prietenii mei — întrebă regele — cum îi vei alege?

— Regele e stăpân pretutindeni, sire; regele întocmeşte lista şi dă porunci. Toţi cei pe care va binevoi să-i poftească vor fi oaspeţi foarte bine primiţi la mine.

— Mulţumesc! răspunse regele mişcat de acest gând nobil, exprimat cu un accent tot atât de nobil.

Fouquet se despărţi apoi de Ludovic al XIV-lea, după ce-i dădu câteva amănunte în legătură cu anumite afaceri curente. Ceva îi spunea însă că, în schimb, Colbert va rămâne cu regele, că vor vorbi despre el, că nici unul, nici altul nu-l vor cruţa. Dorinţa de a-i da o ultimă lovitură duşmanului său, o lovitură puternică, îi apăru ca o compensaţie pentru tot ceea ce va avea de suferit. Se întoarse deci repede, din pragul uşii, şi, adresându-se regelui, zise:

— Iertaţi-mă, sire, iertaţi-mă!

— Pentru ce să te iert, domnule? întrebă Prinţul cu o voce blândă.

— De o mare greşeală, pe care am săvârşit-o fără să-mi dau seama.

— O greşeală, dumneata? Ah, domnule Fouquet, va trebui să te iert, n-am încotro. Cu ce-ai greşit? Sau împotriva cui?

— Împotriva convenienţelor, sire. Uitasem să-i fac cunoscut maiestăţii voastre o împrejurare deosebit de importantă.

— Care?

Colbert fu străbătut de un fior: crezu că e vorba de un denunţ. Puterea lui va fi poate demascată? Un cuvânt al lui Fouquet, o dovadă adusă şi toată favoarea de care se bucura el se va spulbera în faţa lealităţii tinereşti a lui Ludovic al XIV-lea.

Intendentul se cutremură deci de teamă ca o lovitură îndrăzneaţă să nu-i răstoarne toate planurile, şi, de fapt, lovitura putea fi dată atât de bine, încât Aramis, ochitor priceput, n-ar fi ratat-o.

— Sire — zise Fouquet cu un aer degajat — deoarece aţi avut bunăvoinţa să mă iertaţi, vă voi mărturisi deschis: azi-dimineaţă mi-am vândut una din funcţiunile mele.

— Una din funcţiunile dumitale? strigă regele. Şi care anume?

Colbert se schimbă dintr-o dată la faţă.

— Aceea care îmi dădea, sire, un aer aspru, într-o robă lungă: funcţiunea de procuror general.

Ludovic scoase un strigăt, fără să vrea şi se uită la Colbert.

— Cui i-ai vândut această funcţiune, domnule Fouquet? întrebă regele.

Colbert se sprijini de marginea căminului.

— Unui consilier al parlamentului, sire, care se numeşte domnul Vanel.

— Vanel?

— Un prieten al domnului intendent Colbert — adăugă Fouquet, lăsând să cadă aceste cuvinte cu o graţie inimitabilă, cu o expresie de nepăsare şi nevinovăţie pe care pictorul, actorul şi poetul trebuie să renunţe de a o reproduce cu penelul, cu gestul sau cu pana.

Apoi, spunând aceasta, strivindu-l pe Colbert sub greutatea superiorităţii sale, intendentul superior îl salută din nou pe rege şi plecă, pe jumătate răzbunat prin stupefacţia Prinţului şi prin umilirea favoritului.

— Să fie oare cu putinţă? se întrebă regele după ce Fouquet dispăru. Şi-a vândut această funcţiune?

— Da, sire — răspunse Colbert înadins.

— E nebun! nu se putu opri să exclame regele.

Colbert, de astă dată, nu mai răspunse: întrezărise gândul stăpânului. Acest gând era pentru el o răzbunare. La ura lui se adăuga acum gelozia; la planul său de ruinare venea să se alăture o ameninţare de dizgraţie. De aici încolo — Colbert înţelese prea bine asta — între Ludovic al XIV şi el, gândurile lui duşmănoase nu se vor mai lovi de piedici, iar prima mare greşeală a lui Fouquet, care va putea fi luată drept pretext, va preceda cu puţin pedeapsa finală. Fouquet lăsase să-i cadă arma din mână. Ura şi invidia se grăbiră s-o ridice.

Colbert fu invitat de rege la serbarea de la Vaux; el salută ca un om sigur de sine şi primi ca un om care îndatorează.

Regele tocmai se gândea la de Saint-Aignan, care urma în ordinea invitaţilor, când uşierul îl anunţă pe contele de Saint-Aignan. Colbert se retrase cu discreţie la sosirea acestui Mercur regal.

Capitolul LXV

Rivali în dragoste

De Saint-Aignan se despărţise de rege abia cu două ceasuri mai înainte; dar în acest prim clocot al iubirii lui, Ludovic al XIV-lea, când n-o vedea pe La Vallière, simţea nevoia să vorbească despre ea. Şi singura persoană cu care putea să vorbească despre ea în voie era de Saint-Aignan; contele îi era deci indispensabil.

— Ah, dumneata, conte? îl întâmpină el de două ori bucuros, întâi pentru că-l vedea, în al doilea rând pentru că nu-l mai vedea pe Colbert, a cărui înfăţişare ursuză îl indispunea întotdeauna. Cu atât mai bine! Mă bucur că te văd. Vei lua parte la călătorie, nu-i aşa?

— La călătorie, sire? se miră de Saint-Aignan. Ce călătorie?

— Aceea pe care o vom face pentru a ne duce la serbarea pe care domnul intendent superior o dă în cinstea noastră la Vaux. Ah, de Saint-Aignan, vei vedea, în sfârşit, o serbare pe lângă care petrecerile noastre de la Fontainebleau nu sunt decât nişte jocuri de copii.

— La Vaux? Intendentul superior dă o serbare pentru maiestatea voastră, la Vaux? Doar atât?

— Doar atât! Eşti încântător când faci pe dispreţuitorul. Ei bine, află tu care faci pe dispreţuitorul, că în clipa când se va şti că domnul Fouquet mă primeşte la Vaux, de duminică în opt zile, mulţi vor da buzna spre a fi invitaţi la această serbare. Îţi repet deci, de Saint-Aignan, vei face călătoria împreună cu noi.

— Da, dacă până atunci nu voi porni în altă călătorie, mai lungă şi mai puţin plăcută.

— Care?

— Aceea a Styxului, sire.

— Ei, poftim! exclamă regele râzând.

— Nu, serios, sire — adăugă de Saint-Aignan. Sunt invitat la o astfel de călătorie şi în aşa fel, într-adevăr, încât nu ştiu cum aş putea face ca să refuz.

— Nu te înţeleg, dragul meu. Ştiu, ai vervă poetică; dar vezi să nu cazi de la Apolo la Febus.

— Ei bine, atunci, dacă maiestatea voastră binevoieşte să mă asculte, nu voi supune prea multă vreme torturii atenţia regelui.

— Vorbeşte.

— Regele îl cunoaşte pe domnul baron du Vallon?

— Da, îl cunosc. Un vrednic slujitor al regelui, tatăl meu şi un straşnic comesean, într-adevăr! Căci de acela care a luat masa la Fontainebleau îmi vorbeşti, nu-i aşa?

— Chiar despre el. Dar maiestatea voastră a uitat să adauge la meritele sale încă unul: un foarte cumsecade omorâtor de oameni.

— Cum, domnul du Vallon vrea să te ucidă?

— Vrea să mă dea pe mâna altuia, ceea ce-i totuna.

— Oh, auzi ce veste!

— Nu râdeţi, sire, căci nu spun nimic care să fie mai prejos de adevăr.

— Şi zici că a pus pe altul să te ucidă?

— La asta se gândeşte el pentru moment, acest vrednic gentilom.

— Fii liniştit, te voi apăra dacă n-are dreptate.

— Ah, mai e şi un *dacă*.

— Fără îndoială. Hai, răspunde ca şi cum ar fi vorba de altcineva, bietul meu de Saint-Aignan: are sau n-are dreptate?

— Maiestatea voastră va putea să judece.

— Ce i-ai făcut?

— Oh, lui nimic; dar se pare că i-am făcut ceva unuia din prietenii lui.

— E acelaşi lucru; şi prietenul lui este unul din cei patru vestiţi muşchetari?

— Nu, e fiul unuia dintre cei patru faimoşi.

— Şi ce i-ai făcut acestui fiu? Spune.

— Doamne! Am ajutat pe cineva să-i răpească iubita.

— Şi mărturiseşti asta?

— Trebuie să mărturisesc, deoarece e adevărat.
— În acest caz, eşti vinovat.
— Ah, sunt vinovat?
— Da, şi, pe legea mea, dacă te ucide...
— Ei bine?
— Ei bine, va fi în dreptul său.
— Ah, iată cum judecaţi, sire!
— Găseşti că procedeul e rău?
— Îl găsesc cam pripit.
— Judecată dreaptă şi grabnică, zicea bunicul meu Henric al IV-lea.
— Atunci, regele să semneze cât mai repede iertarea adversarului meu, care mă aşteaptă în pădurea Vincennes pentru a mă ucide.
— Numele lui şi un pergament.
— Sire, iată un pergament pe masa maiestăţii voastre; cât despre numele lui...
— Cât despre numele lui?
— E vicontele de Bragelonne, sire.
— Vicontele de Bragelonne? strigă regele, trecând de la râs la cea mai adâncă uimire. Apoi, după un moment de tăcere, ştergându-şi sudoarea ce-i curgea pe frunte, murmură: Bragelonne!
— Nimeni altul, sire — zise de Saint-Aignan.
— Bragelonne, logodnicul lui...?
— Oh, Doamne, da! Bragelonne, logodnicul lui...
— Dar parcă era la Londra!
— Da; însă pot să vă răspund că nu mai e acolo, sire.
— Şi acum e la Paris?
— Adică e la Vincennes, unde mă aşteaptă, după cum am avut onoarea de a-i spune regelui.
— Ştiind totul?
— Chiar mai mult decât trebuie! Dacă regele vrea să vadă biletul pe care mi l-a lăsat...
Şi de Saint-Aignan scoase din buzunar biletul pe care-l cunoaştem.
— După ce maiestatea sa îl va fi citit — zise el — voi avea onoarea de a-i spune cum mi-a parvenit acest bilet.
Regele citi cu nervozitate, apoi întrebă numaidecât:
— Ei bine?

— Ei bine, maiestatea voastră are cunoştinţă de o anumită broască cizelată, care închide o anumită uşă de lemn de abanos, ce desparte o anumită cameră de un anumit sanctuar în albastru şi alb?

— Fireşte că da, budoarul Louisei.

— Da, sire. Ei bine, în gaura acelei broaşte am găsit acest bilet. Cine l-a vârât acolo? Domnul de Bragelonne, sau dracul în persoană? Dar, cum biletul miroase a ambră şi nu a pucioasă, înclin să cred că nu e vorba de drac, ci numai de domnul de Bragelonne.

Ludovic îşi lăsă capul în jos şi păru că se adânceşte în nişte gânduri triste. Poate că în clipa aceea ceva ca o remuşcare îi săgetă inima.

— Oh — oftă el — acea taină descoperită!

— Sire, voi face tot ce-mi va sta în putinţă pentru ca această taină să moară în pieptul în care e închisă — zise de Saint-Aignan, cu un accent de mare bravură spaniolă.

Şi făcu un pas, dând să iasă pe uşă; dar regele îl opri cu un gest.

— Unde te duci? îl întrebă el.

— Acolo unde sunt aşteptat, sire.

— Ce să faci acolo?

— Să mă bat, probabil.

— Să te baţi? strigă regele. O clipă, te rog, domnule conte!

De Saint-Aignan dădu din cap, ca un copil care se supără când cineva vrea să-l oprească de a se arunca într-un puţ sau de a se juca cu un cuţit.

— Şi totuşi, sire... — murmură el.

— Mai întâi — zise regele — nu sunt lămurit.

— Oh, asupra acestui punct, maiestatea voastră n-are decât să pună întrebări şi voi face lumină — răspunse de Saint-Aignan.

— Cine ţi-a spus că domnul de Bragelonne a pătruns în camera cu pricina?

— Biletul acesta, pe care l-am găsit în broasca uşii, după cum am avut onoarea de a-i spune maiestăţii voastre.

— Ce te face să crezi că el l-a pus acolo?

— Cine altul ar fi îndrăznit să-şi ia o asemenea sarcină?

— Ai dreptate. Cum a intrat la tine?

— Ah, aici e marea încurcătură, ţinând seama că toate uşile erau închise şi că lacheul meu, Basque, avea cheile în buzunarul lui.

— Ei bine, îl va fi cumpărat pe lacheul tău.

— Cu neputinţă, sire.

— Pentru ce cu neputinţă?

— Pentru că, dacă l-ar fi cumpărat, nu l-ar fi pierdut pe bietul băiat — de care ar fi putut să aibă nevoie şi mai târziu — lăsând să se înţeleagă limpede că s-a folosit de el.

— Aşa e. Acum n-ar mai rămâne decât o singură presupunere.

— Să vedem, sire, dacă această presupunere se potriveşte cu aceea pe care o fac şi eu!

— Mă gândesc că se poate să fi intrat pe scară.

— Vai, sire, asta mi se pare mai mult decât probabil!

— Nu e mai puţin adevărat, însă, că cineva trebuie să-i fi vândut secretul capacului.

— Să i-l fi vândut sau să i-l fi dat.

— Pentru ce această distincţie?

— Pentru că anumite persoane, sire, fiind mai presus de preţul unei trădări, dau şi nu vând.

— Ce vrei să spui?

— Oh, sire, maiestatea voastră are un spirit prea subtil pentru a au înţelege, cruţându-mi astfel greutatea de a rosti un nume.

— Ai dreptate: *Doamna*!

— Ah! făcu de Saint-Aignan.

— *Doamna*, care se arătase neliniştită de mutarea dumitale.

— *Doamna*, care păstrează cheile de la camerele domnişoarelor ei de onoare şi care are destulă putere ca să descopere ceea ce nimeni, cu excepţia voastră, sire, sau a ei, n-ar descoperi.

— Şi crezi că sora mea s-a aliat cu Bragelonne?

— De, sire, de!...

— Până într-atât încât să-i fi dezvăluit toate aceste amănunte?

— Poate şi mai multe încă.

— Mai multe!... Ce anume?

— Poate că l-a însoţit chiar.

— Unde? jos la tine?

— Credeţi c-ar fi cu neputinţă, sire?

— Oh!

— Ascultaţi, regele ştie dacă *Doamnei* îi plac parfumurile?

— Da, e o plăcere pe care a deprins-o de la mania.

— Mai ales parfumul de verbină?

— E mireasma ei preferată.

— Ei bine, în apartamentul meu miroase a verbină.

Regele căzu pe gânduri.

— Dar — spuse el după o clipă de tăcere — pentru ce *Doamna* ar fi împotriva mea, alături de Bragelonne?

Şi rostind aceste cuvinte — la care de Saint-Aignan ar fi putut răspunde foarte uşor prin acestea: "Gelozie femeiască!" — regele îl cercetă pe prietenul său până în adâncul sufletului, pentru a vedea dacă acesta ştie ceva despre galanteria tainică pe care i-o arătase cumnatei sale. De Saint-Aignan nu era însă un curtean prost; el nu se lăsa ispitit cu una cu două să descopere secrete de familie; era prea bun prieten cu Muzele, pentru a nu se gândi adesea la acel sărman Ovidiu Naso, ai cărui ochi au vărsat atâtea lacrimi pentru a ispăşi crima de a fi văzut nu se ştie ce în casa lui August. Trecu deci cu dibăcie pe lângă secretul *Doamnei*. Dar, cum dăduse dovadă de isteţime arătând că *Doamna* intrase la el împreună cu Bragelonne, trebui să plătească dobânda acestui amor-propriu şi să răspundă fără ocol la întrebarea regelui: "Pentru ce *Doamna* ar fi împotriva mea, alături de Bragelonne?"

— Pentru ce? răspunse de Saint-Aignan. Dar maiestatea voastră uită că domnul conte de Guiche este cel mai bun prieten al vicontelui de Bragelonne?

— Nu văd legătura — zise regele.

— Ah, iertaţi-mă, sire — vorbi de Saint-Aignan — dar credeam că domnul conte de Guiche e un mare prieten al *Doamnei*.

— Ai dreptate — recunoscu regele. Nu mai e nevoie să ne batem capul: lovitura porneşte de aici.

— Şi, pentru a se apăra, regele nu e de părere c-ar trebui să răspundă printr-o altă lovitură?

— Da; însă nu de soiul acelora care se practică în pădurea Vincennes.

— Maiestatea voastră uită — zise iarăşi de Saint-Aignan — că sunt gentilom şi că am fost provocat.

— Asta nu te priveşte pe tine.

— Da, însă eu sunt aşteptat lângă schitul franciscan de mai bine de un ceas, sire; eu sunt împricinat şi eu voi fi dezonorat dacă nu mă duc acolo unde sunt aşteptat.

— Cea mai înaltă onoare a unui gentilom este supunerea faţă de regele său.

— Sire...

— Îţi poruncesc să rămâi aici!

— Sire...

— Supune-te!

— Cum doreşte maiestatea voastră, sire.

— De altfel, vreau să limpezesc toată această afacere; vreau să ştiu cum şi-au bătut joc de mine cu atâta îndrăzneală, pătrunzând în sanctuarul bucuriilor mele. Cei care au făcut aceasta, de Saint-Aignan, nu tu va trebui să-i pedepseşti, căci nu onoarea ta au atins-o, ci pe a mea.

— Rog pe maiestatea voastră să nu-şi reverse mânia asupra domnului de Bragelonne, care, în această treabă, a fost poate lipsit de prevedere, dar nu de loialitate.

— Destul! Voi şti să văd ce e drept şi ce nedrept, chiar în culmea mâniei! Nici un cuvânt despre toate acestea, mai ales în faţa *Doamnei*.

— Dar ce să fac cu domnul de Bragelonne, sire? Va trimite să mă caute, şi...

— Îi voi vorbi eu, sau voi pune pe cineva să-i vorbească, înainte de a se însera.

— Încă o dată, sire, vă rog, fiţi îngăduitor cu el.

— Am fost îngăduitor destul până acum, conte! zise Ludovic al XIV-lea încruntându-şi sprânceana. A sosit timpul să le arăt anumitor persoane că eu sunt stăpânul aici.

Abia rosti aceste cuvinte, care lăsau să se înţeleagă că o nouă pornire împotriva cuiva se adăuga uneia mai vechi, când uşierul apăru în pragul cabinetului.

— Ce este? întrebă regele. Şi pentru ce vii când n-ai fost chemat?

— Sire — răspunse uşierul — maiestatea voastră mi-a poruncit, odată pentru totdeauna, să-l las pe domnul conte de La Fère să intre ori de câte ori va voi să-i vorbească maiestăţii voastre.

— Ei, şi?

— Domnul conte de La Fère e aici şi aşteaptă.

Regele şi de Saint-Aignan schimbară, la aceste cuvinte, o privire în care se observa mai mult nelinişte decât surprindere. Ludovic şovăi o clipă. Apoi, aproape numaidecât, luând o hotărâre, îi spuse lui de Saint-Aignan:

— Du-te, du-te de o caută pe Louise şi împărtăşeşte-i toate urzelile ce se împletesc împotriva noastră; fă-o să înţeleagă că *Doamna* şi-a reînceput persecuţiile şi că a pus în acţiune o mulţime de oameni care ar fi făcut mai bine să rămână neutri.

— Sire...

— Dacă Louise se sperie — adăugă regele — linişteşte-o; spune-i că dragostea regelui e un scut pe care nimic nu-l poate clătina. Dacă, ceea ce îmi place să nu cred, a aflat totul, sau dacă va fi avut şi ea vreo neplăcere, spune-i, de Saint-Aignan — accentuă regele, tremurând de mânie şi înfrigurare — spune-i că, de astă dată, nu numai că o voi apăra, dar o voi răzbuna şi cu atâta asprime, încât nimeni, de aici încolo, nu va mai îndrăzni să-şi ridice ochii la dânsa!

— Asta e tot, sire?

— Tot! Du-te repede şi rămâi credincios măcar tu, care trăieşti în mijlocul acestui infern fără a avea speranţa paradisului, ca mine.

De Saint-Aignan se întrecu pe sine în a-şi repeta manifestările de devotament: apucă mâna regelui, o sărută şi plecă fericit.

Capitolul LXVI

Rege şi nobleţe

Ludovic se reculese în mare grabă, pentru a părea cât mai voios în faţa domnului de La Fère. Presimţea că, fireşte, contele nu venea la el din întâmplare. Bănuia în mod vag rostul acestei vizite; dar faţă de un om ca Athos, cu un spirit atât de distins, prima impresie nu trebuia să aibă nimic neplăcut, nimic care să-i trădeze tulburarea.

Când tânărul rege se încredinţă că era destul de calm în aparenţă, îi porunci uşierului să-l introducă pe conte. Peste

câteva minute, Athos, în costum de ceremonie, împodobit cu ordinele pe care numai el avea dreptul să le poarte în Franţa, se înfăţişă cu un aer atât de grav şi atât de solemn, încât regele putu să judece, de la prima privire, dacă se înşelase sau nu în presimţirile sale.

Ludovic făcu un pas spre conte şi-i întinse, surâzând, o mână deasupra căreia Athos se plecă plin de respect.

— Domnule conte de La Fère — îi spuse regele vorbind repede — vii atât de rar la mine, încât e o adevărată fericire să te văd.

Athos se înclină şi răspunse:

— Aş fi vrut să am bucuria de a fi totdeauna în preajma maiestăţii voastre.

Acest răspuns rostit pe un asemenea ton voia să spună limpede: "Aş fi dorit să pot fi unul din sfetnicii regelui, spre a-l feri de anumite greşeli". Regele înţelese şi, hotărât să păstreze în faţa acestui om avantajul calmului şi avantajul rangului, zise:

— Vad că ai să-mi spui ceva.

— Altfel nu mi-aş fi îngăduit să mă prezint dinaintea maiestăţii voastre.

— Spune repede, domnule; sunt gata să-ţi îndeplinesc dorinţa.

Regele se aşeză.

— Sunt convins — răspunse Athos pe un ton uşor emoţionat — că maiestatea voastră îmi va da toată satisfacţia.

— Ah — făcu regele cu un fel de trufie — ai venit aici ca să-mi formulezi o plângere?

— N-ar fi o plângere — zise Athos — dacă maiestatea voastră... Dar, iertaţi-mă, sire, am să iau lucrurile de la capăt.

— Aştept.

— Regele îşi aminteşte că, în timpul plecării domnului de Buckingham, am avut cinstea de a-i vorbi o dată.

— Atunci sau cam pe-atunci... Da, îmi aduc aminte, numai că subiectul convorbirii... l-am uitat.

Athos tresări.

— Voi avea cinstea de a i-l reaminti regelui — zise el. Era vorba de o cerere pe care o adresam maiestăţii voastre, în legătură cu intenţia domnului de Bragelonne de a se căsători cu domnişoara de La Vallière.

"Iată-ne şi aici!" gândi regele. Apoi, cu glas tare:

— Mi-aduc aminte.

— În acel timp — urmă Athos — regele a fost atât de bun şi atât de generos faţă de mine şi de domnul de Bragelonne, încât nici unul din cuvintele rostite de maiestatea sa atunci nu mi s-a şters din minte.

— Şi?... făcu regele.

— Şi regele, căruia i-o cerusem pe domnişoara de La Vallière pentru domnul de Bragelonne, m-a refuzat.

— E adevărat! rosti sec Ludovic.

— Pe motivul — se grăbi să precizeze Athos — că logodnica n-avea o situaţie în lumea de la curte.

Ludovic se sili să asculte în linişte.

— Că... — adăugă Athos — nu avea destulă avere.

Regele se adânci în fotoliul său.

— Că nu era de neam mare.

Alt semn de nerăbdare din partea regelui.

— Că nu era prea frumoasă — mai spuse Athos fără nici o milă.

Acest din urmă adaus, înfipt în inima îndrăgostitului, îl făcu să-şi piardă cu totul răbdarea.

— Domnule — zise el — văd că ai o memorie foarte bună!

— E ceea ce mi se întâmplă întotdeauna când am marea cinste de a sta de vorbă cu regele — răspunse contele fără a se tulbura.

— În sfârşit, am spus atunci toate astea, fie!

— Şi i-am mulţumit din toată inima maiestăţii voastre, întrucât aceste cuvinte mărturiseau un interes nobil pentru domnul de Bragelonne.

— Dar, îţi mai aduci aminte — zise regele apăsând pe fiecare vorbă — că şi dumneata erai împotriva acestei căsătorii?

— E adevărat, sire.

— Şi că îmi cereai aprobarea în contra convingerilor dumitale?

— Da, maiestatea voastră.

— În sfârşit, îmi mai amintesc de asemenea, căci am şi eu o memorie tot atât de bună ca şi a dumitale, îmi mai amintesc, zic, că ai rostit atunci aceste cuvinte: "Nu cred în dragostea domnişoarei de La Vallière pentru domnul de Bragelonne". E adevărat?

Athos simţi lovitura, dar nu se clătină.

— Sire — răspunse el — am cerut de la început iertare maiestăţii voastre, dar, în această convorbire, sunt anumite lucruri care nu vor putea fi înţelese decât la sfârşit.

— S-auzim sfârşitul atunci.

— Iată-l! Maiestatea voastră mi-a spus că amână această căsătorie pentru binele domnului de Bragelonne.

Regele tăcu.

— Astăzi domnul de Bragelonne e atât de nenorocit, încât nu va mai putea răbda multă vreme să-i ceară maiestăţii voastre să ia o hotărâre.

Regele păli. Athos îl privi ţintă.

— Şi... ce vrea să ceară... domnul de Bragelonne? întrebă regele cu şovăială.

— Acelaşi lucru pe care-l cerusem eu regelui în ultima întrevedere: consimţământul maiestăţii voastre pentru această căsătorie.

Regele tăcu din nou.

— Motivele ce-ar putea constitui piedici sunt înlăturate pentru noi — continuă Athos. Domnişoara de La Vallière, fără avere, nefiind de neam mare, nefiind frumoasă, este totuşi singura partidă bună pentru domnul de Bragelonne, deoarece el o iubeşte.

Regele îşi strânse mâinile una într-alta.

— Regele şovăie? întrebă contele, fără a-şi pierde nimic nici din fermitatea, nici din respectul său.

— Nu şovăi... refuz! ripostă regele.

Athos se reculese un moment.

— Am avut onoarea — zise el cu o voce blândă — de a-i face cunoscut regelui că nici o piedică nu va sta în calea dragostei domnului de Bragelonne şi că hotărârea lui rămâne nestrămutată.

— Dar mai e şi voinţa mea; e o piedică, aşa cred!

— Cea mai serioasă dintre toate — replică Athos.

— Ah!

— Şi acum, ne este îngăduit să cerem, cu toată umilinţa, maiestăţii voastre explicaţia acestei împotriviri?

— Explicaţie?... E o întrebare? rosti regele.

— O cerere, sire.

Regele îşi puse amândoi pumnii pe marginea mesei.

— Dumneata ai pierdut tactul vieţii de la curte, domnule de La Fère — zise el cu un glas stăpânit. La curte nu se pun întrebări regelui.

— E adevărat, sire; dar, dacă nu se pun întrebări, se fac presupuneri.

— Presupuneri! Ce vrea să mai spună şi asta?

— Aproape totdeauna presupunerea unui supus implică sinceritatea regelui...

— Domnule!

— Şi lipsa de încredere a supusului — completă cu îndrăzneală Athos.

— Mi se pare că te întreci cu măsura — zise monarhul cuprins fără să vrea de furie.

— Sire, mă văd silit să caut în altă parte ceea ce credeam că am să găsesc la maiestatea voastră. În loc de a avea un răspuns din partea voastră, mă văd silit să caut unul în mine însumi.

Regele se ridică în picioare.

— Domnule conte — zise — ţi-am acordat tot timpul pe care îl aveam liber.

Era o curmare a întrevederii.

— Sire — răspunse contele — n-am avut timp să-i spun regelui tot ceea ce venisem să-i spun şi îl văd atât de rar pe rege, încât trebuie să mă folosesc de prilej.

— Ajunseseşi la presupuneri; acum vei trece la ofense!

— Oh, sire, să-l ofensez pe rege, eu? Niciodată! Întreaga mea viaţă am susţinut că regii sunt mai presus de ceilalţi oameni, nu numai prin rang şi putere, dar şi prin nobleţea inimii şi valoarea spiritului. N-aş putea niciodată crede că regele meu, acela care mi-a spus o vorbă, ar păstra în această vorbă vreun gând ascuns.

— Ce vrei să spui? Ce fel de gând ascuns?

— Mă explic — rosti cu răceală Athos. Dacă, refuzând mâna domnişoarei de La Vallière pentru domnul de Bragelonne, maiestatea voastră avea alte intenţii decât fericirea şi prosperitatea vicontelui...

— Vezi bine, domnule, că dumneata mă ofensezi.

— Dacă, cerând un răgaz vicontelui, maiestatea voastră voise numai să-l îndepărteze pe logodnic de domnişoara de La Vallière...

— Domnule! Domnule!

— E ceea ce am auzit spunându-se peste tot, sire. Pretutindeni se vorbeşte despre dragostea maiestăţii voastre pentru domnişoara de La Vallière.

Regele îşi sfâşie mănuşile, pe care, spre a-şi păstra cumpătul, le muşca într-una de câteva minute.

— Nenorocire celor ce se amestecă în treburile mele! strigă el. Am luat o hotărâre: voi zdrobi toate piedicile!

— Ce piedici? întrebă Athos.

Regele se opri pe loc, ca un cal nărăvaş căruia zăbala i-a zgândărit cerul gurii răsucindu-se cu putere.

— O iubesc pe domnişoara de La Vallière! zise el deodată cu multă nobleţe, dar şi cu însufleţire.

— Dar — îl întrerupse Athos — asta n-ar împiedica-o pe maiestatea voastră să-l însoare pe domnul de Bragelonne cu domnişoara de La Vallière. Sacrificiul e vrednic de un rege; el e meritat de domnul de Bragelonne, care a adus multe servicii şi poate fi socotit un bărbat demn de laudă. În felul acesta, regele, renunţând la dragostea lui, va face dovadă în acelaşi timp de generozitate, de recunoştinţă şi de simţ politic.

— Domnişoara de La Vallière — zise regele cu un glas înăbuşit — nu-l iubeşte pe domnul de Bragelonne.

— Regele ştie asta? întrebă Athos cu o privire adâncă.

— O ştiu.

— De puţină vreme, pesemne; căci, de bună seamă, dacă regele o ştia şi la prima mea întrevedere, maiestatea sa s-ar fi ostenit să mi-o spună.

— De puţină vreme, da.

Athos păstră un moment de tăcere.

— Nu înţeleg atunci — zise el — de ce regele l-a mai trimis pe domnul de Bragelonne la Londra. Acest exil i-a surprins pe drept cuvânt pe cei care ţin la onoarea regelui.

— Cine vorbeşte de onoarea regelui, domnule de La Fère.

— Onoarea regelui, sire, este compusă din onoarea întregii sale nobilimi. Când regele îl ofensează pe unul din gentilomii săi, adică atunci când el ciunteşte o fărâmă din onoarea lui, înseamnă că şi-a ciuntit lui însuşi, regelui, o parte din onoare.

— Domnule de La Fère!

— Sire, l-aţi trimis pe vicontele de Bragelonne la Londra înainte de a fi amantul domnişoarei de La Vallière, sau după aceea?

Regele, furios mai ales fiindcă se simţea dominat, voi să-l concedieze pe Athos cu un gest.

— Sire, am să vă spun totul — reluă contele. Nu voi ieşi de aici decât satisfăcut de maiestatea voastră, sau de mine însumi. Satisfăcut, dacă-mi veţi dovedi că aveţi dreptate; satisfăcut, dacă vă voi dovedi că vă înşelaţi. Oh, mă veţi asculta, sire! Sunt bătrân şi iubesc tot ceea ce e cu adevărat măreţ şi cu adevărat puternic în regat. Sunt un gentilom care şi-a vărsat sângele pentru părintele vostru şi pentru voi, fără să fi cerut niciodată nimic, nici maiestăţii voastre, nici părintelui vostru. N-am făcut rău nimănui în această lume şi i-am îndatorat pe regi. Mă veţi asculta, sire! Vin să vă cer socoteală pentru onoarea unuia din slujitorii voştri, pe care l-aţi înjosit printr-o minciună sau l-aţi trădat printr-o slăbiciune. Ştiu că aceste cuvinte supără pe maiestatea voastră, dar pe oamenii ca mine, faptele ne ucid; ştiu că vă gândiţi ce pedeapsă să daţi sincerităţii mele; dar mai ştiu ce pedeapsă i-aş cere lui Dumnezeu împotriva voastră, atunci când i-aş povesti nelegiuirea pe care aţi săvârşit-o şi nenorocirea pe care aţi abătut-o asupra fiului meu.

Regele se plimba prin cabinet cu paşi mari, cu mâna la piept, cu faţa roşie, cu ochii aprinşi.

— Domnule — strigă el deodată — dacă aş fi rege pentru dumneata, ai fi fost pedepsit până acum! Dar nu sunt decât un om şi am dreptul să iubesc pe acest pământ pe cei ce mă iubesc, fericire ce se întâmplă atât de rar!

— Nu aveţi acest drept, ca om, mai mult decât îl aveţi ca rege; sau, dacă voiaţi să vi-l luaţi în mod loial, trebuia să-l preveniţi pe domnul de Bragelonne, iar nu să-l exilaţi!

— Mi se pare că mă certi, într-adevăr! rosti Ludovic al XIV-lea cu acea maiestate pe care numai el ştia să şi-o impună în privire şi în voce.

— Speram că-mi veţi răspunde — zise contele.

— Ai să capeţi curând răspunsul meu, domnule.

— Cunoaşteţi gândul meu — replică domnul de La Fère.

— Uiţi că-i vorbeşti regelui, domnule; e o crimă!

— Uitaţi că zdrobiţi viaţa a doi oameni; e un păcat de moarte, sire!

— Pleacă, numaidecât!

— Nu înainte de a vă spune: fiu al lui Ludovic al XIII-lea, îţi începi rău domnia, căci ţi-o începi prin răpire şi necinste! Eu şi neamul meu ne simţim scutiţi de a-ţi mai păstra acea dragoste

şi acel respect pentru care îl pusesem pe fiul meu să jure în cavourile de la Saint-Denis, în faţa osemintelor nobililor tăi strămoşi. Aţi devenit duşmanul nostru, sire şi de aici încolo nu vom mai asculta decât de Dumnezeu, singurul nostru stăpân. Luaţi seama!

— Ameninţi?

— Oh, nu — răspunse cu tristeţe Athos — şi nu am în suflet mai multă bravadă decât teamă; Dumnezeu, de care vă vorbesc, sire, aude ce spun; el ştie că, pentru integritatea, pentru onoarea coroanei voastre, îmi voi vărsa încă şi astăzi tot sângele pe care mi l-au mai lăsat în vine douăzeci de ani de război civil şi de războaie peste hotare. Pot deci să vă încredinţez că nu ameninţ nici pe rege, nici pe om; dar vă spun: veţi pierde doi slujitori ucigând credinţa în inima tatălui şi dragostea în inima fiului! Unul nu mai crede în cuvântul regal, celălalt nu mai crede în loialitatea oamenilor, nici în puritatea femeilor. Unul e mort în ce priveşte respectul, celălalt în ce priveşte supunerea. Adio!

Spunând aceasta, Athos îşi frânse spada în două, lovind-o de genunchi, puse încet pe parchet cele două bucăţi rupte şi, salutându-l pe rege, care se înăbuşea de mânie şi de ruşine, ieşi din cabinet.

Ludovic, prăbuşit deasupra mesei, stătu câteva minute aşa, până se linişti; apoi, ridicându-se deodată, sună furios:

— Să vie domnul d'Artagnan! le spuse uşierilor, care-l priveau îngroziţi.

Capitolul LXVII

Furtuna continuă

Fără îndoială, cititorii noştri se vor fi întrebat cum se face că Athos a apărut la rege tocmai la momentul potrivit, el despre care n-am mai auzit vorbindu-se de atâta timp. Pretenţia noastră, ca romancier, fiind mai ales aceea de a înlănţui evenimentele unele după altele cu o logică aproape fatală, ne

socotim pregătiţi să răspundem şi vom răspunde la această întrebare.

După ce părăsise Palatul Regal, Porthos, credincios rolului său de om care poate aranja dueluri, se dusese să-l întâlnească pe Raoul lângă schitul franciscan din pădurea Vincennes şi-i povestise, în cele mai mici amănunte, întrevederea lui cu domnul de Saint-Aignan; apoi, în încheiere, îi spusese că însărcinarea pe care i-o dăduse regele favoritului său va duce, probabil, la o întârziere oarecare, dar că, după despărţirea de rege, de Saint-Aignan se va grăbi să răspundă la chemarea pe care i-o făcuse Raoul. Dar Raoul, mai puţin credul decât vechiul său prieten, trase concluzia, din cele povestite de Porthos, că, dacă de Saint-Aignan îl va vedea pe rege, îi va povesti totul monarhului şi că, dacă de Saint-Aignan îi va povesti totul, regele îl va opri pe conte de a se înfăţişa pe teren. Drept care, pe temeiul acestei deducţii, îl lăsase pe Porthos să păzească locul, pentru cazul, foarte puţin probabil, că de Saint-Aignan ar veni, şi, de altfel, spunându-i lui Porthos să nu rămână pe teren mai mult de un ceas sau un ceas şi jumătate. Ceea ce Porthos nu voi să ia în seamă şi, din contră, se hotărî să stea neclintit locului, ca şi cum ar fi vrut să prindă rădăcini acolo, smulgându-i lui Raoul făgăduiala că de la tatăl său, se va întoarce acasă la el, în aşa fel ca lacheul lui Porthos să ştie unde-l poate găsi, dacă se va întâmpla ca de Saint-Aignan să vină la întâlnire.

Bragelonne părăsise aşadar Vincennes şi pornise de-a dreptul spre Athos, care, de două zile, se afla la Paris. Contele fusese, de fapt, prevenit printr-o scrisoare a lui d'Artagnan. Raoul era deci oarecum aşteptat de către tatăl său, care, după ce-i întinse mâna şi-l îmbrăţişă, îi făcu semn să se aşeze.

— Ştiu că vii la mine, viconte, ca la un prieten; ştiu că eşti trist şi îndurerat; spune-mi, ce te aduce aici?

Tânărul se înclină şi îşi începu povestirea. Mai mult decât o dată, în cursul povestirii, lacrimile îi înăbuşiră glasul şi un suspin ce-i zgudui pieptul întrerupse naraţiunea. Totuşi, izbuti să o ducă până la capăt.

Athos ştia, desigur, la ce trebuia să se aştepte, căci, după cum am spus, d'Artagnan îi scrisese ceva mai înainte; dar, ţinând să-şi păstreze până la urmă acel calm şi acea seninătate care formau partea aproape supraomenească a caracterului său, zise:

— Raoul, eu nu cred nimic din cele ce se spun; eu nu cred nimic din ceea ce te face pe tine să te temi; şi asta nu din pricină că persoane demne de încredere nu mi-au dezvăluit nimic în legătură cu această întâmplare, dar fiindcă, în sufletul şi în cugetul meu, eu socot cu neputinţă ca regele să-şi fi insultat astfel un gentilom. Garantez, deci, pentru rege şi am să-ţi aduc dovada a ceea ce-ţi spun.

Raoul, clătinându-se ca un om beat între ceea ce văzuse cu ochii lui şi această netulburată încredere pe care o avea într-un om ce nu minţise niciodată, se înclină şi se mulţumi să răspundă:

— Bine, du-te, domnule conte; voi aştepta aici.

Şi se aşeză în fotoliu cu faţa îngropată în palme. Athos se îmbrăcă şi plecă. La rege, se întâmplă ceea ce noi le-am povestit cititorilor noştri, care l-au văzut intrând la maiestatea sa şi apoi l-au văzut ieşind.

Când se reîntoarse acasă, îl găsi pe Raoul palid şi posomorât, fără să se fi mişcat din poziţia lui deznădăjduită. Totuşi, la auzul uşilor care se deschideau, la auzul paşilor tatălui său care se apropia, tânărul ridică încet ochii. Athos era galben la faţă, cu capul gol, abătut; îi dădu mantia şi pălăria lacheului, făcându-i semn să se retragă, apoi se aşeză lângă Raoul.

— Ei bine, domnule — întrebă tânărul, mişcându-şi cu tristeţe capul de sus în jos — acum te-ai convins pe deplin?

— Da, Raoul; regele o iubeşte pe domnişoara de La Vallière.

— Prin urmare, o mărturiseşte? strigă Raoul.

— Fără şovăire — răspunse Athos.

— Şi ea?

— Pe ea n-am văzut-o.

— Nu, dar regele ţi-a vorbit despre ea. Ce ţi-a spus?

— A spus că-l iubeşte.

— Oh, vezi, vezi, domnule!

Şi tânărul făcu un gest de deznădejde.

— Raoul — reluă contele — i-am spus regelui, crede-mă, tot ceea ce i-ai fi putut spune tu însuţi; şi sunt încredinţat că i-am vorbit în termeni cumpăniţi, însă plini de hotărâre.

— Şi ce i-ai spus, domnule?

— I-am spus, Raoul, că totul s-a sfârşit între el şi noi, că de azi înainte să nu te mai socoată printre slujitorii lui; i-am spus

că eu însumi mă voi retrage pentru totdeauna deoparte. Nu-mi rămâne să mai ştiu decât un singur lucru.

— Care, domnule?

— Dacă tu ai luat vreo hotărâre.

— O hotărâre? Cu privire la ce?

— În privinţa dragostei şi...

— Spune, domnule.

— Şi a răzbunării; căci mă tem că te gândeşti la răzbunare.

— Oh, domnule, dragostea... poate că într-o zi, mai târziu, voi izbuti să mi-o smulg din inimă. Sper să izbutesc, cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu înţeleptele sfaturi ale domniei tale. La răzbunare nu m-am gândit decât sub stăpânirea unui gând rău, căci pe adevăratul vinovat nu mă voi putea răzbuna niciodată; de aceea, am renunţat la răzbunare.

— Va să zică, deci, nu te gândeşti să-i ceri socoteală domnului de Saint-Aignan.

— Nu, domnule. I-am aruncat mănuşa o dată; dacă o ridică, îl voi înfrunta, dacă nu, o voi lăsa la pământ.

— Şi La Vallière?

— Nu cred ca domnul conte să se fi gândit vreodată în mod serios că aş fi în stare să mă răzbun pe o femeie — răspunse Raoul cu un surâs atât de trist, încât făcu să apară o lacrimă sub pleoapa acestui om care se aplecase de atâtea ori asupra durerilor lui, ca şi asupra durerii altora.

Îi întinse lui Raoul mâna; vicontele i-o strânse cu toată căldura.

— Prin urmare, domnule conte, acum eşti încredinţat că răul e fără remediu? întrebă tânărul.

Athos, la rândul lui, dădu din cap.

— Bietul meu copil! murmură el.

— Te gândeşti că mai sper încă — zise Raoul — şi mă plângi. Oh, adevărul e că mi-e cu neputinţă s-o dispreţuiesc, aşa cum ar trebui, pe aceea pe care am iubit-o atât de mult. Atâta timp cât nu mă simt vinovat faţă de ea, voi fi fericit şi-i voi ierta totul.

Athos se uita cu tristeţe la fiul său. Aceste câteva cuvinte rostite de Raoul păreau smulse din propria lui inimă. În acea clipă, lacheul îl anunţă pe domnul d'Artagnan. Acest nume răsună într-un chip diferit în urechile lui Athos şi în cele ale lui Raoul.

Muşchetarul îşi făcu apariţia cu un zâmbet uşor pe buze. Raoul rămase neclintit; Athos se îndreptă spre prietenul său cu o expresie ce nu-i scăpă lui Bragelonne. D'Artagnan îi răspunse lui Athos printr-o clipire din ochi; apoi, apropiindu-se de Raoul şi apucându-i mâna, zise, adresându-se în acelaşi timp şi tatălui şi fiului:

— Ei bine, mi se pare că trebuie să-l consolăm pe băiat, nu-i aşa?

— Iar tu, bun ca totdeauna, vii să mă ajuţi în această încercare grea — răspunse Athos.

Şi, spunând acestea, Athos strânse mâna lui d'Artagnan în mâinile lui. Raoul crezu a observa că această strângere de mână avea un înţeles deosebit de acela al cuvintelor pe care le rostise contele.

— Da — răspunse muşchetarul netezindu-şi mustaţa cu mâna cealaltă, rămasă liberă — da şi mai vin...

— Fii bine venit, domnule cavaler, nu pentru mângâierea pe care o aduci, ci pentru faptul că ai venit. Eu sunt consolat.

Şi schiţă un surâs mai trist decât orice lacrimi pe care d'Artagnan le va fi văzut vreodată curgând.

— Să fie într-un ceas bun! rosti d'Artagnan.

— Dar — adăugă Raoul — ai sosit tocmai în momentul când domnul conte îmi vorbea despre întrevederea sa cu regele. Vei îngădui, nu-i aşa, ca domnul conte să-şi urmeze povestirea începută?

Şi ochii tânărului păreau că ar fi vrut să citească până în adâncul inimii muşchetarului.

— Întrevederea sa cu regele? rosti d'Artagnan pe un ton atât de firesc, încât nici vorbă nu putea fi să te îndoieşti de uimirea lui. Aşadar, l-ai văzut pe rege, Athos?

Athos zâmbi.

— Da — zise el — l-am văzut.

— Ah, adevărat, dumneata nu ştiai că domnul conte a fost la maiestatea sa? întrebă Raoul numai pe jumătate neliniştit.

— Oh, ba da, ştiam.

— Atunci sunt mai liniştit — zise Raoul.

— Liniştit, în ce privinţă? întrebă Athos.

— Domnule — răspunse Raoul — iartă-mă; dar, cunoscând prietenia pe care mi-ai făcut cinstea să mi-o arăţi întotdeauna, mă temeam să nu-i fi exprimat cumva regelui, în termeni prea tari, durerea şi indignarea domniei tale şi atunci regele...

— Şi atunci regele? repetă d'Artagnan. Haide, spune, Raoul!

— Iartă-mă şi dumneata, domnule d'Artagnan — zise Raoul. O clipă m-am temut, mărturisesc, că ai venit aici nu ca prieten al casei, ci în calitate de căpitan al muşchetarilor.

— Eşti nebun, dragul meu Raoul! strigă d'Artagnan cu un hohot de râs în care un observator atent ar fi avut parte să vadă mai mult decât sinceritate.

— Cu atât mai bine! zise Raoul.

— Da, nebun şi ştii ce te povăţuiesc?

— Spune, domnule; venind din parte-ţi, sfatul trebuie să fie bun.

— Ei bine, te povăţuiesc, după călătoria pe care ai făcut-o în Anglia, după vizita la domnul de Guiche, după vizita la *Doamna*, după vizita la Porthos, după drumul la Vincennes, te povăţuiesc să te odihneşti puţin; culcă-te şi dormi douăsprezece ceasuri, iar după ce te vei trezi, ia un cal şi goneşte-l până se umple de spumă.

Şi, trăgându-l spre el, îl îmbrăţişa ca pe copilul său. Athos făcu la fel; numai că, se vede bine, sărutarea tatălui era mai duioasă decât a prietenului şi îmbrăţişarea mai puternică.

Tânărul privi din nou către cei doi bărbaţi, căutând să le citească în suflet cu toată puterea lui de pătrundere. Dar privirea i se înmuie deodată întâlnind fizionomia zâmbitoare a muşchetarului şi chipul potolit şi blând al contelui de La Fère.

— Şi unde vrei să te duci, Raoul? întrebă acesta din urmă, văzând că Bragelonne se pregăteşte să plece.

— Acasă la mine, domnule — răspunse tânărul cu glasul lui atât de trist şi atât de plăcut.

— Prin urmare, acolo vei fi găsit, dacă cineva ar avea să-ţi spună ceva?

— Da, domnule. Crezi că ar avea cineva să-mi spună ceva?

— Poţi să ştii? rosti Athos.

— Da, noi mângâieri — zise d'Artagnan împingându-l încet pe Raoul spre uşă.

Raoul, văzând seninătatea de pe chipurile celor doi prieteni, ieşi de la conte ducând cu el numai simţământul durerii sale proprii.

— Slavă Domnului! murmură el. Acum pot să nu nu mai gândesc decât la mine însumi.

Şi, înfăşurându-se în mantia lui în aşa fel ca trecătorii să nu-i vadă chipul întristat, porni către locuinţa sa, aşa cum se înţelesese cu Porthos.

Cei doi prieteni se uitau în urma lui cu un simţământ asemănător de compătimire. Atâta doar că fiecare şi-l exprima într-un fel deosebit.

— Bietul Raoul! murmură Athos scoţând un suspin.

— Bietul Raoul! murmură d'Artagnan dând din umeri.

Capitolul LXVIII

Heu, Miser![5]

"Bietul Raoul!" rostise Athos. "Bietul Raoul!" rostise şi d'Artagnan. Căinat de aceşti doi bărbaţi atât de vajnici, Raoul trebuia să fie, într-adevăr, tare nenorocit. De aceea, când se văzu singur, numai cu sine, lăsând în urma lui un prieten inimos şi un părinte îngăduitor, când îşi aminti mărturisirea făcută de rege cu privire la dragostea sa pentru iubita lui, Louise de La Vallière, pe care i-o fura, îşi simţi inima zdrobită, aşa cum fiecare dintre noi şi-a simţit-o zdrobită o dată în viaţă, la prima iluzie distrusă, la prima dragoste trădată.

— Oh — murmură el — totul s-a sfârşit aşadar! Nu mai pot aştepta nimic, nu mai pot spera nimic! Mi-a spus-o şi de Guiche, mi-a spus-o şi tatăl meu, mi-a spus-o şi domnul d'Artagnan. Totul este, deci, un vis pe această lume! Un vis a fost tot ce-am năzuit de zece ani încoace! Un vis, unirea inimilor noastre! Un vis, toată această viaţă de dragoste şi fericire! Nebun ce-am fost, desfăşurându-mi visul în văzul lumii, în ochii prietenilor şi duşmanilor mei, făcându-i pe prieteni să se întristeze de amărăciunea mea şi pe duşmani să se bucure de durerile mele!... De aceea, nenorocirea mea va sfârşi printr-o dizgraţie răsunătoare, printr-un scandal public. De aceea, mâine, voi fi arătat, spre marea mea ruşine, cu degetul!

Şi, în ciuda calmului pe care i-l făgăduise tatălui său şi lui d'Artagnan, Raoul lăsă să se audă câteva cuvinte de surdă ameninţare.

— Totuşi — continuă el — dacă m-aş numi de Wardes şi dacă aş avea în acelaşi timp mlădierea şi tăria domnului d'Artagnan, aş râde cu gura până la urechi, le-aş spune femeilor că această fiinţă perfidă, slăvită de dragostea mea, nu-mi răscoleşte decât un singur regret, acela de a mă fi lăsat amăgit de prefăcutele ei semne de nevinovăţie; unii batjocoritori i-ar bate în strună regelui pe socoteala mea; m-aş pune la pândă în calea batjocoritorilor şi m-aş răzbuna pe unii dintre ei. Bărbaţii ar începe să se teamă de mine şi după al treilea pe care-l voi fi doborât la pământ, aş fi adorat de femei. Da, iată o hotărâre pe care aş putea s-o iau şi însuşi contelui de La Fère i-ar face plăcere aşa ceva. N-a trecut oare şi el, în tinereţea lui, prin necazurile prin care trec eu acum? N-a căutat să se izbăvească şi el de dragoste, prin beţie? Mi-a spus-o doar de-atâtea ori. De ce n-aş înlocui şi eu, la urma urmei, dragostea prin plăcere? A suferit şi el, ca şi mine, mai mult poate! Povestea unui bărbat să fie oare povestea tuturor bărbaţilor? O încercare mai mult sau mai puţin lungă, mai mult sau mai puţin dureroasă? Glasul întregii omeniri nu e decât un nesfârşit ţipăt. Dar ce-i pasă de durerile altora aceluia care suferă? Rana deschisă în alt piept îndulceşte ea cu ceva rana căscată în pieptul nostru? Sângele care curge lângă noi opreşte el sângele nostru? Această chinuire generală scade ea cu ceva chinul fiecăruia? Nu, fiecare suferă pentru sine, fiecare se luptă cu durerea lui, fiecare plânge cu lacrimile lui. Şi apoi, ce a fost viaţa pentru mine, până acum? O arenă rece şi stearpă, unde m-am luptat totdeauna pentru alţii, niciodată pentru mine. Când pentru un rege, când pentru o femeie. Regele m-a trădat, femeia m-a dispreţuit. Oh, nesocotitul de mine!... Femeile! N-aş putea oare să le fac pe toate să ispăşească nelegiuirea uneia dintre ele? Dar ce trebuie pentru asta?... Să nu mai ai inimă sau să uiţi c-ai avut una şi să fii tare, chiar faţă de slăbiciune; să nu te laşi învins, chiar dacă simţi că pierzi partida. Ce trebuie ca să ajungi la asta? Să fii tânăr, frumos, puternic, îndrăzneţ, bogat. Sunt, sau voi fi toate acestea. Şi onoarea? Eh, dar ce-i onoarea? O teorie pe care fiecare o înţelege în felul său. Tatăl meu îmi spunea: "Onoarea e respectul pe care-l datorezi altora şi mai ales pe care ţi-l datorezi ţie însuţi". De Guiche însă şi Manicamp şi de Saint-Aignan mai ales, îmi spuneau: "Onoarea constă în a sluji pasiunile şi plăcerile regelui". O astfel de onoare e uşoară şi plină de folos. Cu o astfel de onoare, aş putea să-mi păstrez

locul la curte, să devin gentilom de cameră, să am un întreg regiment la picioarele mele. Cu o astfel de onoare, aş putea să fiu duce şi pair. Pata pe care a aruncat-o asupra mea această femeie, durerea prin care ea mi-a zdrobit inima, mie, Raoul, prietenul ei din copilărie, nu-l atinge întru nimic pe domnul de Bragelonne, bun ofiţer, brav căpitan, care se va acoperi de glorie la cea dintâi întâlnire şi care va însemna de o sută de ori mai mult decât înseamnă astăzi domnişoara de La Vallière, metresa regelui; căci regele nu se va căsători niciodată cu domnişoara de La Vallière şi cu cât o va arăta mai mult în ochii lumii ca metresă a lui, cu atât va lărgi fâşia de ruşine pe care i-o pune pe frunte în loc de coroană şi pe măsură ce lumea o va dispreţui, aşa cum o dispreţuiesc eu, faima mea va creşte mereu. Ah, am mers împreună, alături, ea şi eu, în timpul primilor, în timpul celor mai frumoşi ani ai vieţii noastre, ţinându-ne de mână de-a lungul cărării fermecate şi pline de flori a tinereţii, pentru ca să ne trezim acum la o răspântie unde ea se desparte de mine, unde fiecare apucă pe alt drum, ce ne va îndepărta mereu, tot mai mult, de-acum încolo, unul de altul; şi, ca să ajung la capătul acestui drum, Doamne, sunt singur, sunt deznădăjduit, sunt zdrobit. Vai, nenorocitul de mine!...

Aici ajunsese Raoul cu gândurile lui întunecate, când se pomeni că atinge cu piciorul pragul casei sale. Venise până aici fără să vadă străzile prin care trecuse, fără să ştie pe unde mersese; împinse uşa, păşi înăuntru şi urcă scara.

Ca în cele mai multe case de pe vremea aceea, scara era întunecată şi palierele erau adâncite în beznă. Raoul locuia la primul etaj; se opri şi sună. Olivain îi apăru în faţă, îi luă din mână spada şi mantia. Raoul deschise singur uşa care, din anticameră, dădea într-un mic salon destul de bine mo-bilat pentru un salon de tânăr burlac şi împodobit cu flori de către Olivain, care, cunoscând gusturile stăpânului său, se grăbise să i le împlinească, fără a se gândi dacă Raoul va observa sau nu va observa lucrul acesta.

În salon se afla un portret al domnişoarei de La Vallière, desenat de ea însăşi şi pe care i-l dăruise lui Raoul. Acest portret, agăţat deasupra unui jilţ mare, acoperit cu stofă de damasc de culoare închisă, fu primul punct spre care se îndreptă Raoul, primul obiect asupra căruia îşi opri ochii. De fapt, făcea ca de obicei: de fiecare dată când intra în casă, privirea îi era atrasă, mai înainte de orice, de acest portret. Şi

acum, ca întotdeauna, se apropie de portret, îşi sprijini genunchiul de marginea jilţului şi începu să-l privească îndeaproape, cu tristeţe. Stătea cu braţele încrucişate la piept, cu capul aplecat, cu ochii potoliţi şi uşor înceţoşaţi, cu gura strânsă într-un zâmbet amar. Se uita mereu la imaginea adorată; apoi, tot ceea ce spusese mai înainte îi reveni din nou în minte, tot ceea ce suferise îi cotropi din nou inima, şi, după o lungă tăcere, rosti el pentru a treia oară:

— Vai, nenorocitul de mine!

Abia murmură aceste patru cuvinte, că un oftat şi un suspin se auziră la spatele lui. Se întoarse repede şi, într-un colţ al salonului, zări, în picioare, cu capul plecat, cu un văl pe faţă, o femeie care, la intrarea lui, rămăsese ascunsă în dosul uşii, iar apoi el n-o mai putuse vedea, întrucât nu mai în-torsese faţa spre ea.

Înaintă spre această femeie, despre a cărei prezenţă nimeni nu-i dăduse de veste, salutând-o şi cercetând-o în acelaşi timp, când, deodată, capul aplecat se ridică, vălul dat la o parte lăsă să i se vadă faţa şi un chip alb şi trist apăru înaintea lui. Raoul se trase un pas înapoi, ca şi cum s-ar fi trezit în faţa unei fantome.

— Louise! strigă el cu un accent atât de deznădăjduit, încât nimeni n-ar fi putut crede că glasul omenesc e în stare să scoată un asemenea strigăt fără ca toate fibrele inimii celui care-l rostea să nu plesnească dintr-o dată.

Capitolul LXIX

Răni peste răni

Domnişoara de La Vallière, căci ea era, făcu un pas înainte.

— Da, eu sunt, Louise — murmură.

În acest răstimp însă, oricât de repede ar fi trecut clipele, Raoul avu răgazul să se dezmeticească.

— Dumneata, domnişoară? zise el. Apoi, cu un accent greu de definit, tânărul adăugă: Dumneata, aici?

— Da, Raoul — repetă fata — da, eu sunt şi te aşteptam.

— Iartă-mă; când am intrat nu ştiam că...

— Da şi l-am rugat pe Olivain să nu-ţi spună...

Şovăi; şi cum Raoul nu se grăbea să-i răspundă, între ei se lăsă un moment de tăcere, o tăcere în cursul căreia s-ar fi putut auzi bătăile celor două inimi, care nu răsunau la unison una cu alta, ci tot aşa de tare una ca şi cealaltă.

Era rândul Louisei să vorbească. Fata făcu o sforţare.

— Voiam să-ţi vorbesc — zise ea — trebuia să te văd neapărat... eu însămi... singură... Nu m-am dat îndărăt de la un pas care trebuie să rămână o taină; căci nimeni, în afară de dumneata, n-ar înţelege, domnule de Bragelonne.

— În adevăr, domnişoară — se bâigui Raoul, zăpăcit, cu răsuflarea tăiată — şi eu, în ciuda bunei păreri pe care o ai despre mine, mărturisesc că...

— Vrei să-mi faci plăcerea de a te aşeza şi a mă asculta? zise Louise întrerupându-l cu cea mai dulce dintre voci.

Bragelonne o privi o clipă; apoi, clătinând cu tristeţe din cap, se aşeză, sau mai curând căzu pe un scaun.

— Vorbeşte — zise el.

Ea aruncă o privire furişă de jur împrejur. Această privire era o rugăminte şi cerea, mai stăruitor încă decât o făcuseră cuvintele rostite cu o clipă mai înainte, ca totul să rămână o taină.

Raoul se ridică şi, ducându-se la uşa pe care o deschise, spuse:

— Olivain, nu sunt acasă pentru nimeni. Apoi, întorcându-se către La Vallière, o întrebă:

— Asta este ceea ce doreşti?

Nimic n-ar putea reda efectul pe care-l făcură asupra Louisei aceste cuvinte, ce voiau să spună: "Vezi că eu încă tot te mai înţeleg?"

Ea îşi duse batista la ochi pentru a-şi şterge o lacrimă rebelă; apoi, reculegându-se o clipă, zise:

— Raoul, nu-ţi întoarce de la mine privirea atât de bună şi atât de sinceră; nu eşti bărbatul care să dispreţuiască o femeie pentru că ea şi-a dăruit inima altuia, chiar dacă această

dragoste ar însemna nenorocirea lui sau i-ar răni adânc mândria.

Raoul nu răspunse nimic.

— Ah — continuă La Vallière — totul e foarte adevărat! Cauza mea e rea şi nici nu ştiu cu ce vorbe să încep. Iată, cred că cel mai bun lucru este să-ţi povestesc fără ocol tot ceea ce mi se întâmplă. Spunând numai adevărul, voi găsi calea cea dreaptă prin beznă, printre şovăieli, printre piedicile ce-mi stau în faţă, pentru a-mi uşura inima care mă apasă şi care vrea să ţi se întindă la picioare.

Raoul continua să rămână tăcut. La Vallière îl privea cu un aer ce voia să spună: "Încurajează-mă! Fie-ţi milă, spune un cuvânt!" Dar Raoul tăcea şi fata se văzu nevoită să vorbească mai departe.

— Adineauri — zise ea — domnul de Saint-Aignan a venit la mine din partea regelui.

Şi îşi lăsă ochii în jos. La rândul său, Raoul şi-i întoarse pe ai lui în altă parte, pentru a nu mai vedea nimic.

— Domnul de Saint-Aignan a venit la mine din partea regelui — repetă ea — şi mi-a spus că ai aflat totul.

Aici, încercă să-l privească în faţă pe cel care primea încă o rană, după ce mai primise atâtea altele; dar îi fu cu neputinţă să întâlnească ochii lui Raoul.

— Mi-a mai spus că eşti foarte supărat pe mine, lucru de altfel uşor de înţeles.

De astă dată Raoul întoarse ochii către tânăra fată şi un zâmbet dispreţuitor îi încreţi buzele.

— Oh — continuă ea — te rog, nu spune că ai simţit faţă de mine altceva decât o mare ură. Raoul, aşteaptă să-ţi spun totul, aşteaptă să ajung până la sfârşit.

Fruntea lui Raoul se înseninâ din nou, sub imboldul propriei lui voinţe, cuta de la buze i se şterse şi ea.

— Dar, mai întâi — zise La Vallière — mai întâi, cu mâinile împreunate, cu fruntea plecată, îţi cer iertare, ţie, celui mai generos, celui mai nobil dintre oameni. Dacă nu ţi-am spus ce se petrece în sufletul meu, nici o clipă, crede-mă, nu m-aş fi gândit să te înşel. Oh, te implor, Raoul, te rog în genunchi, spune-mi ceva, fie şi o ocară. Mai bine o ocară rostită de buzele tale, decât o bănuială cuibărită în inima ta.

— Îţi admir această mărinimie, domnişoară — zise Raoul, făcând un efort asupra lui însuşi pentru a-şi păstra calmul. A

lăsa pe cineva să nu ştie că-l înşeli, e loial; dar a înşela e urât şi nu te socot în stare de aşa ceva.

— Domnule, multă vreme am crezut că te iubesc mai presus de orice şi atâta timp cât am crezut în această dragoste, ţi-am spus că te iubesc. La Blois, te iubeam. A trecut regele pe la Blois, dar eu credeam că te mai iubesc încă; aş fi putut jura în faţa altarului. Dar a venit o zi când totul s-a schimbat.

— Ei bine, în ziua aceea, domnişoară, văzând că eu te iubesc ca şi înainte, loialitatea trebuia să-ţi poruncească să-mi spui că nu mă mai iubeşti.

— În ziua aceea, Raoul, în ziua când am citit până în adâncul inimii mele, în ziua când mi-am dat seama că nu-mi mai stăpâneşti toate gândurile mele, în ziua când am văzut că un alt viitor mi se deschide în faţă decât acela de a-ţi fi prietenă, iubită, soţie, în ziua aceea, Raoul, nu mai erai — vai! — lângă mine.

— Ştiai unde sunt, domnişoară; trebuia să-mi scrii.

— Raoul, n-am îndrăznit. Am fost laşă, Raoul. Ce vrei, Raoul, te cunoşteam atât de bine, ştiam atât de bine că mă iubeşti, încât am tremurat numai la gândul durerii pe care ţi-aş fi făcut-o; şi asta e atât de adevărat, Raoul, încât chiar în acest moment în care îţi vorbesc, cu fruntea plecată, cu inima strânsă, cu glasul plin de suspine, cu ochii încărcaţi de lacrimi, fără să am altă apărare decât sinceritatea mea, nu cunosc altă durere decât aceea pe care o citesc în ochii tăi.

Raoul încercă să zâmbească.

— Nu — zise tânăra fată, cu o convingere adâncă — nu-mi face această jignire de a te ascunde faţă de mine. Mă iubeai, ştiu; erai sigur că mă iubeşti; nu te înşelai de loc în această privinţă, nu-ţi minţeai de loc inima, pe când eu, eu…

Şi, foarte palidă, cu braţele ridicate deasupra capului, se lăsă să cadă în genunchi.

— Pe când dumneata — zise Raoul — dumneata îmi spuneai că mă iubeşti, dar iubeai pe altul!

— Vai, aşa este! exclamă biata copilă. Vai, da, iubesc pe altul; şi acest altul…Dumnezeule! lasă-mă să spun, căci asta e singura mea scuză, Raoul — pe acest altul îl iubesc mai mult decât îmi iubesc viaţa mea, mai mult ca pe Dumnezeu. Iartă-mi greşeala, sau pedepseşte-mi trădarea, Raoul. Am venit aici nu ca să mă apăr, ci ca să-ţi spun: ştii ce înseamnă a iubi? Ei bine, eu iubesc! Sunt gata să-mi dau sufletul, să-mi dau viaţa celui pe

care-l iubesc! Dacă el va înceta să mă iubească vreodată, voi muri de durere, afară doar dacă Dumnezeu nu-mi va veni în ajutor, afară doar dacă Cel de sus nu mă va lua în împărăţia lui. Raoul, am venit aici ca să mă supun voinţei tale, oricare ar fi ea; ca să mor, dacă vrei să mor. Ucide-mă deci, Raoul, dacă inima îţi spune că merit moartea.

— Ia seama, domnişoară — zise Raoul — femeia care cere moartea este aceea care nu-i mai poate dărui decât sângele ei iubitului trădat.

— Ai dreptate — suspină La Vallière.

Raoul scoase un oftat adânc.

— Şi iubeşti fără să poţi uita? strigă Raoul.

— Iubesc fără să vreau să uit, fără dorinţa de a-mi abate iubirea în altă parte — răspunse fata.

— Bine — rosti Raoul. Mi-ai spus, într-adevăr, tot ceea ce aveai să-mi spui, tot ceea ce doream să ştiu. Şi acum, domnişoară, eu sunt cel care îţi cer iertare, eu sunt cel care era să-ţi stau ca o piedică în calea vieţii, eu sunt cel care am greşit, eu sunt cel care, înşelându-mă, te-am ajutat să te înşeli.

— Oh — făcu La Vallière — nu-ţi cer atât de mult, Raoul.

— Toate acestea sunt din vina mea, domnişoară — continuă Raoul. Mai cunoscător decât dumneata în privinţa căilor spinoase ale vieţii, era de datoria mea să te luminez; nu trebuia să mă bizui pe ceva nesigur, trebuia să-ţi fac să vorbească inima, dar abia am făcut să-ţi vorbească gura. Ţi-o repet, domnişoară, te rog să mă ierţi!

— Cu neputinţă! Cu neputinţă! strigă ea. Îţi baţi joc de mine!

— Cum cu neputinţă?

— Da, e cu neputinţă să fie cineva atât de bun, atât de mărinimos, atât de desavârşit!

— Fii atentă! zise Raoul cu un zâmbet amar. Adineauri doar erai gata să spui că nu te iubeam.

— Oh, mă iubeşti ca un frate bun; lasă-mă să sper asta, Raoul.

— Ca un frate bun? Nu te amăgi, Louise! Te iubeam ca un amant, ca un soţ, ca cel mai îndrăgostit bărbat care te iubeşte.

— Raoul! Raoul!

— Ca un frate? Oh, Louise, te iubeam atât de tare, încât eram gata să-mi dau pentru dumneata sângele picătură cu

picătură, să-mi dau carnea bucată cu bucată, să-mi dau viaţa clipă cu clipă.

— Raoul, Raoul, fie-ţi milă!

— Te iubeam aşa de tare, Louise, că acum inima mi-e moartă, nu mai cred în nimic, nici de pe pământ, nici din cer.

— Raoul, Raoul, prietenul meu, te conjur, cruţă-mă! strigă La Vallière. Ah! Dacă aş fi ştiut!…

— E prea târziu, Louise. Iubeşti, eşti fericită. Îţi citesc bucuria printre lacrimi; în dosul lacrimilor pe care le varsă lealitatea dumitale, simt suspinele iubirii. Louise, Louise, ai făcut din mine ultimul dintre oameni! Retrage-te, te conjur. Adio! Adio!

— Iartă-mă, te implor!

— Oh, n-am făcut ceva mai mult? Nu ţi-am spus oare că încă te iubesc?

Ea îşi ascunse faţa în palme.

— Şi spunându-ţi aceasta — înţelegi, Louise? — spunându-ţi-o într-o clipă ca aceasta, spunându-ţi-o aşa cum ţi-o spun, e ca şi cum ţi-aş dicta sentinţa mea de moarte. Adio!

La Vallière vru să-şi întindă braţele spre el.

— Nu trebuie să ne mai vedem pe această lume — zise Raoul.

Ea dădu să scoată un ţipăt. El îi închise gura cu palma. La Vallière îi sărută palma şi leşină.

— Olivain — strigă Raoul — ia-o pe această tânără doamnă şi du-o în trăsura ei, care aşteaptă la poartă.

Olivain o ridică pe braţe. Raoul făcu o mişcare, ca pentru a se repezi spre La Vallière să-i dea cel dintâi şi cel din urmă sărut; dar, oprindu-se deodată, rosti:

— Nu, această bucurie nu mi-e hărăzită mie. Eu nu sunt regele Franţei, ca să fur.

Şi se întoarse în camera lui, în timp ce lacheul o cobora pe La Vallière, încă leşinată.

Capitolul LXX

Ce bănuise Raoul

Raoul plecat, cele două exclamaţii care-l urmaseră odată stinse, Athos şi d'Artagnan se regăsiră, singuri, unul în faţa celuilalt. Athos îşi reluă numaidecât aerul îngrijorat pe care-l avea la sosirea lui d'Artagnan.

— Ei bine, dragă prietene — zise el — ce veste ai venit să-mi aduci?

— Eu? întrebă d'Artagnan.

— Fireşte, tu. Doar n-ai fost trimis încoace chiar aşa, degeaba.

Athos surâse.

— Păi de! făcu d'Artagnan.

— Am să-ţi vin în ajutor, dragul meu. Regele e furios, nu-i aşa?

— Trebuie să-ţi mărturisesc că nu e prea mulţumit.

— Şi-ai venit...?

— Din partea lui, da.

— Să mă arestezi? Spune!

— Ai pus degetul pe rană, prietene.

— Mă aşteptam la asta. Să mergem!

— O, o, la naiba! exclamă d'Artagnan. Ce eşti aşa grăbit?

— Mă tem să nu te fac să întârzii — zise Athos zâmbind.

— Am destul timp. Dar nu eşti curios să ştii cum s-au petrecut lucrurile între mine şi rege?

— Dacă vrei să-mi povesteşti, dragă prietene, te voi asculta cu plăcere.

Şi-i arătă lui d'Artagnan un fotoliu larg, în care acesta se întinse în toată voia.

— Ţin să-ţi povestesc — zise d'Artagnan — mai ales pentru că întrevederea a fost destul de ciudată.

— Ascult.

— Ei bine, mai întâi regele a trimis să mă cheme.

— După plecarea mea?

— Coborai ultimele trepte ale scării, după câte mi-au spus muşchetarii. Am venit. Dragă prietene, nu era roşu, era vânăt la faţă. Nu ştiam încă ce se întâmplase. Dar jos, pe parchet, am văzut o spadă ruptă în două. "Căpitane d'Artagnan!" strigă regele de cum mă zări. "Sire!" am răspuns. "M-am despărţit de domnul de La Fère, care e un obraznic!" "Un obraznic?" strigai cu un asemenea accent, că regele tăcu deodată. "Căpitane d'Artagnan — reluă regele cu dinţii încleştaţi — ai să mă asculţi

şi ai să te supui." "Asta e datoria mea, sire." "Am vrut să-l cruţ pe acest gentilom, despre care păstrez câteva amintiri bune, de ruşinea de a fi arestat chiar aici." "Ah! Ah!" exclamai netulburat. "Dar — continuă el — dumneata ai să iei o trăsură..." Am făcut o mişcare. "Dacă nu vrei să-l arestezi dumneata însuţi — adăugă regele — trimite-l la mine pe căpitanul gărzilor." "Sire — am răspuns — nu e nevoie de căpitanul gărzilor, de vreme ce eu sunt de serviciu." "N-aş vrea să te silesc la ceva neplăcut — zise regele cu bunătate — căci dumneata m-ai slujit totdeauna bine, domnule d'Artagnan." "Nu mă siliţi la nimic, sire — răspunsei eu. Sunt de serviciu, iată totul." "Dar — zise regele cu uimire — mi se pare că sunteţi prieteni, dumneata şi contele, nu?" "Chiar de-ar fi vorba de tatăl meu, sire, nu voi fi mai puţin de serviciu." Regele mă privi îndeaproape; văzând neclintirea de pe faţa mea, păru mulţumit. "Ai să-l arestezi deci pe contele de La Fère?" întrebă el. "Fără îndoială, sire, dacă îmi daţi ordin." "Ei bine, îţi dau ordin." M-am înclinat. "Unde e contele, sire?" "Ai să-l cauţi dumneata." "Şi-l voi aresta oriunde s-ar găsi?" "Da... totuşi, încearcă să-l găseşti acasă la el. Iar dacă e plecat cumva la moşia lui, ieşi din Paris şi prinde-l pe drum." Am salutat; dar, cum stăteam pe loc, regele mă întrebă: "Ei bine?" "Aştept, sire." "Ce aştepţi?" "Ordinul semnat." Regele a părut contrariat. Într-adevăr, însemna să facă un nou abuz de autoritate; însemna să repare actul arbitrar, dacă era totuşi un act arbitrar. Luă pana, şovăitor şi îngândurat şi scrise:

"Ordin către domnul cavaler d'Artagnan, căpitan-locotenent al muşchetarilor mei, de a-l aresta pe domnul conte de La Fère, oriunde l-ar găsi."

Apoi întoarse faţa către mine. Eu aşteptam neclintit. Fără îndoială, i se părea că vede o bravadă în liniştea mea, căci semnă repede şi-mi dădu ordinul. "Du-te!" îmi spuse. M-am supus şi iată-mă aici.

Athos strânse mâna prietenului său.

— Să mergem — zise el.

— Oh — făcu d'Artagnan — dar nu ai cumva unele mici treburi de pus la punct înainte de a-ţi părăsi locuinţa?

— Eu? N-am nimic.

— Cum!

— Doamne, da! Tu ştii, d'Artagnan, că am fost totdeauna un simplu călător pe pământ, gata să mă duc la capătul lumii la un ordin al regelui meu, gata să părăsesc această lume pentru a trece în cealaltă, la ordinul Dumnezeului meu. Ce-i trebuie omului pregătit astfel? O ladă pentru bagaje sau un sicriu. Sunt gata, dragă prietene, astăzi, ca şi întotdeauna. Ia-mă deci.

— Dar Bragelonne?...

— L-am crescut în aceleaşi principii pe care mi le-am făurit mie însumi şi ai văzut că, de îndată ce te-a zărit, a ghicit motivul ce te aducea aici. Am căutat să-l amăgim o clipă; dar, fii pe pace, se aşteaptă să fiu dizgraţiat, astfel că n-o să se sperie prea mult din pricina asta. Să mergem.

— Să mergem — zise în linişte d'Artagnan.

— Prietene — spuse contele — întrucât mi-am rupt spada în faţa regelui şi i-am aruncat-o în bucăţi la picioare, cred ca voi fi scutit acum de a ţi-o mai depune în mână.

— Ai dreptate; dar, la urma urmei, ce dracu vrei să fac eu cu spada ta?

— Să merg înainte sau în urma ta?

— Ai să mergi la braţul meu — răspunse d'Artagnan.

Şi luă braţul contelui de La Fère pentru a coborî împreună treptele. Ajunseră aşa pe platforma scării.

Grimaud, pe care-l întâlniseră în anticameră, privea cu ochi neliniştiţi această plecare. Cunoştea prea bine viaţa, pentru a nu-şi da seama că aici se ascundea ceva necurat.

— Ah, tu eşti, bunul meu Grimaud? zise Athos. Ne ducem...

— Să facem o plimbare cu trăsura mea — întrerupse d'Artagnan cu o mişcare prietenească din cap.

Grimaud îi mulţumi lui d'Artagnan printr-o strâmbătură ce voia să fie cu tot dinadinsul un zâmbet şi-i însoţi pe cei doi prieteni până la trăsură. Athos se urcă cel dintâi; d'Artagnan îl urmă, fără a-i spune nimic surugiului. Plecarea lor simplă şi foarte liniştită nu stârni nici un fel de zarvă prin vecini. Când trăsura ajunse pe chei:

— Mă duci la Bastilia, precum văd! zise Athos.

— Eu? întrebă d'Artagnan. Te duc unde vrei tu, nicăieri în altă parte.

— Cum aşa? se miră contele.

— La dracu! râse d'Artagnan. Înţelegi foarte bine, scumpul meu conte, că nu mi-am luat această sarcină decât ca tu să poţi face tot ce pofteşti. Nu te aştepta să te arunc în temniţă aşa,

dintr-o dată, fără a fi cumpănit lucrurile. Pacă nu m-aş fi gândit la toate astea, l-aş fi lăsat pe căpitanul de gărzi să facă treaba.

— Prin urmare...? întrebă Athos.

— Prin urmare, îţi repet, ne ducem unde vrei tu.

— Scumpe prietene — zise Athos îmbrăţişându-l pe d'Artagnan — cât de bine te recunosc în fapta asta a ta!

— Doamne, dar mi se pare foarte simplu. Vizitiul ne va lăsa la bariera Cours-la-Reine; acolo vei găsi un cal, pus de mine să te aştepte pregătit; cu acest cal, vei face trei poşte dintr-o goană, iar eu voi avea grijă să nu mă întorc la rege pentru a-i spune că ai plecat decât în momentul când va fi cu neputinţă să mai fii ajuns din urmă. Între timp, tu vei fi ajuns la Le Havre şi de la Le Havre, în Anglia, unde vei găsi frumoasa casă pe care mi-a dăruit-o prietenul meu, domnul Monck, fără a mai vorbi de ospitalitatea pe care ţi-o va oferi regele Carol. Ei bine, ce zici de acest plan?

— Du-mă la Bastilia — răspunse Athos zâmbind.

— Cap sec! zise d'Artagnan. Ia gândeşte-te!

— La ce?

— Că nu mai ai douăzeci de ani. Crede-mă, prietene, îţi spun asta judecând după mine. Temniţa e moarte curată pentru oamenii de vârsta noastră. Nu, nu, n-aş putea îndura să te ştiu putrezind în închisoare. Numai când mă gândesc şi mă apucă durerea de cap!

— Prietene — răspunse Athos — Dumnezeu m-a făcut, din fericire, tare şi la trup şi la suflet. Crede-mă, voi fi tare până la ultima suflare.

— Dar asta nu-i tărie, dragul meu, e nebunie curată!

— Nu, d'Artagnan, e o judecată bine chibzuită. Să nu crezi că aş fi discutat cu tine chestiunea de a şti dacă te vei nenoroci făcându-mă să scap. Aş fi urmat planul tău, dacă fuga ar fi intrat în vederile mele. Te-aş fi ascultat, aşa cum şi tu, în asemenea împrejurare, m-ai fi ascultat, fără îndoială, pe mine. Nu, te cunosc prea bine pentru ca nici să nu mai vorbim despre asta.

— Ah, dacă m-ai lăsa s-o fac — zise d'Artagnan — cum l-aş mai pune pe rege să alerge după tine!

— El e rege, dragă prietene.

— Oh, pentru mine e totuna. Şi, oricât de rege este el, i-aş spune verde în faţă: "Sire, închideţi, exilaţi, ucideţi totul în Franţa şi în Europa; ordonaţi-mi să arestez şi înjunghii pe cine

doriţi, chiar şi pe *Domnul*, fratele vostru; dar nu vă atingeţi de vreunul dintre cei patru muşchetari, că altfel, la dracu!..."

— Dragă prietene — răspunse Athos cu tot calmul — aş vrea să te conving de un lucru, anume că vreau să fiu arestat, că doresc o arestare mai mult decât orice.

D'Artagnan făcu o mişcare din umeri.

— Ce vrei — continuă Athos — aşa voi face: de mă vei lăsa să plec, mă voi întoarce singur spre a mă constitui prizonier. Vreau să-i dovedesc acestui tânăr că strălucirea coroanei lui are darul de a zăpăci, vreau să-i dovedesc că nu poate fi cel dintâi între oameni decât cu condiţia de a fi cel mai generos şi cel mai înţelept. Mă pedepseşte, mă închide, mă torturează? Fie! Face abuz de putere şi vreau să-l aduc să înţeleagă ce este o remuşcare, aşteptând ca Dumnezeu să-i arate ce este aceea o pedeapsă.

— Prietene — răspunse d'Artagnan — ştiu prea bine că, atunci când tu spui nu, nu rămâne! Nu mai stăruiesc. Vrei să mergem la Bastilia?

— Acolo vreau să mă duci.

— Am înţeles... La Bastilia! îi strigă d'Artagnan vizitiului.

Şi lăsându-se pe perna trăsurii, îşi rodea mustaţa cu o înverşunare care, pentru Athos, însemna o hotărâre luată sau pe cale de a fi luată.

Se făcu tăcere în trăsura care continua să se legene pe roţiie ei, dar fără a merge nici mai repede, nici mai încet decât până atunci. Athos reluă mâna muşchetarului.

— Nu eşti supărat pe mine, nu-i aşa, d'Artagnan? întrebă el.

— Eu? Eh, la dracu, nu! Ceea ce tu faci din eroism, eu aş fi făcut-o din încăpăţânare.

— Dar eşti de aceeaşi părere, că Dumnezeu mă va răzbuna, aşa e, d'Artagnan?

— Şi ştiu eu pe pământ nişte oameni care îl vor ajuta pe Dumnezeu în această privinţă! zise căpitanul.

Capitolul LXXI

Trei oaspeţi miraţi că iau masa împreună

Trăsura ajunse la prima poartă a Bastiliei. Un paznic o opri şi d'Artagnan nu avu să spună decât un cuvânt pentru ca numaidecât consemnul să fie ridicat. Trăsura intră pe poartă.

În timp ce înaintau pe aleea lungă, străjuită de copaci înalţi, ce ducea la curtea Guvernământului, d'Artagnan, al cărui ochi de linx vedea totul, chiar prin ziduri, strigă deodată:

— Hei, dar ce văd?

— Spune, ce vezi, prietene? îl întrebă liniştit Athos.

— Priveşte acolo!

— În curte?

— Da, repede, grăbeşte-te.

— Ei bine, o trăsură.

— Tocmai.

— Vreun biet arestat, ca şi mine, care e adus aici.

— Ar fi prea caraghios!

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

— Grăbeşte-te şi te uită, să vezi cine coboară din trăsura aceea.

Chiar atunci, un al doilea paznic veni să-l oprească pe d'Artagnan. Formalităţile erau îndeplinite fără grabă. În acest timp, Athos putea să vadă bine, la o sută de paşi, pe omul pe care i-l arătase prietenul său. Acest om cobora, într-adevăr, din trăsură, chiar la poarta Guvernământului.

— Ei bine — întrebă d'Artagnan — îl vezi?

— Da; e un bărbat în costum cenuşiu.

— Ce zici de asta?

— Nu ştiu nimic; e, cum ţi-am spus, un bărbat în costum cenuşiu, care coboară din trăsură; asta-i totul.

— Athos, fac rămăşag că e el.

— Cine el?

— Aramis.

— Aramis arestat? Imposibil!

— Nu-ţi spun că e arestat, deoarece, după cum vedem, e singur în trăsură.

— Atunci, ce caută aici?

— Oh, îl cunoaşte pe Baisemeaux, guvernatorul — răspunse muşchetarul pe un ton prefăcut. Pe legea mea, am sosit la timp!

— Pentru ce?

— Ca să vedem totul.

— Nu-mi convine această întâlnire; Aramis, văzându-mă, se va simţi stingherit, mai întâi că mă vede el, apoi că-l văd eu.

— Aici ai dreptate.

— Din păcate, n-ai ce face când te întâlneşti cu cineva la Bastilia; chiar de-ai vrea să-l ocoleşti sau să fugi înapoi, e cu neputinţă.

— Asculta, Athos, am o idee: e vorba să-l cruţăm pe Aramis de stinghereala despre care vorbeai tu adineauri.

— Cum anume?

— Ai să vezi, sau, pentru a lămuri lucrurile mai bine, lasă-mă pe mine să vorbesc, aşa cum ştiu eu; pe tine nu te voi pune să minţi, ştiu că aşa ceva e cu neputinţă.

— Ei bine, atunci?

— Ei bine, am să mint eu pentru amândoi; e foarte uşor, când ai firea şi obişnuinţa unui gascon.

Athos zâmbi. Trăsura se opri acolo unde se oprise şi aceea pe care am semnalat-o noi, adică chiar în pragul Guvernământului.

— Ne-am înţeles? îi şopti d'Artagnan prietenului său.

Athos confirmă printr-un gest. Urcară scara.

Dacă cineva se va mira de uşurinţa cu care au intrat pe poarta Bastiliei, vom aminti că, la intrare, adică acolo unde trecerea era mai grea, d'Artagnan spusese pazniculuiui ca aduce un deţinut politic. La a treia poartă însă, adică după ce-au intrat, el îi spuse slujbaşului doar atât:

— La domnul Baisemeaux.

Şi trecură amândoi mai departe. Peste puţin se aflau în sala de mâncare a guvernatorului, unde prima înfăţişare care îi sări în ochi lui d'Artagnan fu aceea a lui Aramis, aşezat alături de Baisemeaux şi aşteptând să se aducă un ospăţ gustos, al cărui miros umpluse tot apartamentul.

Dacă d'Artagnan făcu pe surprinsul, Aramis nu se prefăcu de loc; tresări când îi văzu pe cei doi prieteni ai lui, fără a-şi putea ascunde o anumită tulburare.

Athos şi d'Artagnan începură să-i salute pe Aramis şi pe Baisemeaux, iar acesta din urmă, uimit, zăpăcit de prezenţa celor trei oaspeţi, se învârtea fără astâmpăr încoace şi încolo, în jurul lor.

— Ah, uite — zise Aramis — prin ce întâmplare aici?...

— Noi te întrebăm pe tine asta! replică d'Artagnan.

— Am venit oare toţi trei să ne constituim prizonieri? strigă Aramis cu o prefăcută veselie.

— Eh! Eh! exclamă d'Artagnan. Ce-i drept, zidurile astea miros al naibii a închisoare! Domnule Baisemeaux, ştii că m-ai invitat la masă alaltăieri?

— Eu? tăgădui Baisemeaux.

— Ei, asta-i! S-ar zice că ai picat din nori. Nu ţi-aduci aminte?

Baisemeaux păli, roşi, se uită la Aramis, care-l privea ţintă şi sfârşi prin a bolborosi:

— Da, fireşte... sunt încântat... dar... pe cinstea mea... nu ştiu ce... Ah, pârdalnică memorie.

— Eh, am greşit — zise d'Artagnan ca un om supărat.

— Greşit, de ce?

— Am greşit că mi-am amintit, pe cât se pare.

Baisemeaux se repezi la el.

— Nu mi-o lua în nume de rău, dragă căpitane — îi spuse — sunt cel mai netot cap al regatului. Scoate-mă dintre porumbeii mei şi din hulubăria lor şi nu mai fac nici cât un răcan de şase săptămâni.

— În sfârşit, acum văd că-ţi aminteşti — zise d'Artagnan cu aplomb.

— Da, da — răspunse guvernatorul şovăind — îmi aduc aminte.

— Eram cu toţii la rege; dumneata îmi spuneai nu ştiu ce poveste despre socotelile dumitale cu domnii Louvière şi Tremblay.

— Ah, da, exact!

— Şi despre bunăvoinţa pe care ţi-o arată domnul d'Herblay.

— Aşa! strigă Aramis privindu-l în albul ochilor pe nenorocitul de guvernator. Dar spuneai că nu ai memorie, domnule Baisemeaux!

Acesta i se adresă repede muşchetarului:

— Ah, aşa este; dumneata ai dreptate. Mi se pare că mi-aduc aminte. O mie de milioane de scuze! Dar notează bine, scumpe domnule d'Artagnan, acum ca şi oricând, rugat sau nerugat, dumneata eşti stăpân la mine, dumneata şi domnul d'Herblay, prietenul dumitale — zise el întorcându-se către Aramis — ca şi domnul — adăugă apoi înclinându-se în faţa lui Athos.

— M-am gândit şi eu la asta — răspunse d'Artagnan. Iată ce m-a adus încoace; neavând nimic de făcut astă-seară la Palatul Regal, voiam să gust din bucatele dumitale, când, pe drum, m-am întâlnit cu domnul conte.

Athos salută.

— Domnul conte, care ieşea de la maiestatea sa, mi-a înmânat un ordin care cere grabnică îndeplinire. Dar cum ne aflam pe aproape de aici, am ţinut să trec totuşi, măcar numai spre a-ţi strânge mâna şi a ţi-l prezenta pe domnul, despre care îmi vorbiseşi atât de frumos atunci, la rege, în seara aceea când...

— Foarte bine! Foarte bine! Domnul conte de La Fère, nu-i aşa?

— Chiar el.

— Domnul conte e binevenit.

— Şi va lua masa astă-seară cu dumneavoastră amândoi — nu-i aşa? — în timp ce eu, biet ogar neobosit, va trebui să alerg după treburile mele. Fericiţi muritori mai sunteţi, n-am ce zice! adăugă el scoţând un oftat pe care numai Porthos l-ar fi putut face atât de răsunător.

— Cum aşa, pleci? glăsuiră Aramis şi Baisemeaux uniţi într-un acelaşi simţământ de voioasă surprindere.

Nuanţa nu-i scăpă lui d'Artagnan.

— Vă las în locul meu — zise el — un bun şi nobil comesean.

Şi bătu uşor pe umăr pe Athos, care, el însuşi, se mira de tot ceea ce se întâmpla aici, fără a-şi putea ascunde întru totul uimirea; această nuanţă fu prinsă însă de astă dată numai de Aramis, domnul Baisemeaux nefiind de calibrul celor trei prieteni.

— Cum, ne părăseşti? se miră preabunul guvernator.

— Vă cer un ceas sau un ceas şi jumătate. Mă voi reîntoarce la desert.

— Oh, te vom aştepta cu masa! îl asigură Baisemeaux.

— Ar însemna să mă obligaţi prea mult.

— Ai să te întorci cu adevărat? îl întrebă Athos neîncrezător.

— Fără nici o îndoială — răspunse el strângându-i mâna pe ascuns. Apoi adăugă, mai încet: Aşteaptă-mă, Athos; fii vesel şi, mai ales, nu vorbi nimic despre afacerea noastră, nici în ruptul capului.

O nouă strângere de mână îl îndemnă pe conte să rămână pe loc şi să nu scoată o vorbă.

Baisemeaux îl conduse pe d'Artagnan până la poartă.

Aramis, cu vorbe mieroase, îl luă în primire pe Athos, hotărât să-l facă să vorbească; dar Athos era înzestrat cu toate virtuţile până la cel mai înalt grad. Când nevoia o cerea, el putea să fie cel mai bun orator din lume; în ocazii ca aceasta, însă, să-l fi tăiat şi n-ai fi putut să scoţi o vorbă de la el.

Aceşti trei domni se aşezară deci, la zece minute după plecarea lui d'Artagnan, la o masă întinsă, încărcată cu luxul gastronomic cel mai substanţial. Bucatele alese, preparatele cele mai îmbietoare, vinurile cele mai felurite apărură rând pe rând la această masă, servită pe spezele regelui şi din cheltuiala căreia domnul Colbert ar fi putut cu uşurinţă să economisească două treimi, fără ca din această pricină să slăbească cineva la Bastilia.

Baisemeaux fu singurul care mâncă şi bău zdravăn. Aramis nu refuză nimic, dar abia ciuguli din toate; Athos, după ciorbă şi după cele trei antreuri, nu se mai atinse de nimic.

Convorbirea fu, nici mai mult nici mai puţin, aceea care putea să se înfiripe între trei bărbaţi atât de deosebiţi între ei ca temperament şi ca intenţii.

Aramis nu înceta să se întrebe prin ce ciudată împrejurare Athos se afla la Baisemeaux când d'Artagnan nu mai era acolo şi de ce d'Artagnan nu se găsea acolo, de vreme ce Athos rămăsese. Athos, la rândul său, căuta să pătrundă toată adâncimea spiritului lui Aramis, care trăia din şiretlicuri şi intrigi; el îşi privi o clipă îndeaproape omul şi-l mirosi că punea la cale ceva de mare însemnătate. Apoi se întoarse la propriile lui necazuri, întrebându-se pentru ce d'Artagnan părăsise Bastilia cu o grabă atât de ciudată, lăsând acolo un deţinut introdus într-un chip aşa de neobişnuit şi aşa de puţin conform cu regulile cunoscute.

Dar nu asupra acestor personaje ne vom opri noi atenţia. Pe ei îi vom lăsa acolo, să-şi vadă de treaba lor, în faţa grămezilor de claponi, de potârnichi şi de peşti măcelăriţi de satârul generos al lui Baisemeaux. Cel pe care-l vom urmări este d'Artagnan, care, după ce se urcă din nou în trăsura ce-l adusese aici, îi strigă surugiului, la ureche:

— La rege! Dar iute ca săgeata.

Capitolul LXXII

Ce se petrecea la Luvru în timpul ospăţului de la Bastilia

Domnul de Saint-Aignan îşi îndeplinise misiunea de mesager pe lângă domnişoara de La Vallière, aşa cum s-a văzut într-unul din capitolele precedente; dar, oricât de bun orator ar fi fost el, nu izbuti să convingă pe fată că avea un protector atât de puternic în rege şi că nu trebuia să se mai gândească la nimeni altul, de vreme ce regele era de partea sa.

Într-adevăr, de la primele cuvinte pe care confidentul le rosti în legătură cu descoperirea faimosului secret, Louise, deznădăjduită, începu să scoată nişte strigăte ascuţite şi se lăsă pradă unei dureri de care regele n-ar fi fost de loc încântat dacă, dintr-un colţ al apartamentului, ar fi putut urmări această scenă. De Saint-Aignan, în calitatea sa de ambasador, se burzului, aşa cum ar fi făcut şi stăpânul lui şi se întoarse la rege, spunându-i tot ceea ce văzuse şi tot ceea ce auzise. Îl vom regăsi deci aici, foarte tulburat, în prezenţa lui Ludovic, care era şi mai tulburat încă.

— Dar — îl întrebă regele pe curtean, după ce acesta îşi încheie povestirea — ce-a spus în concluzie? O voi putea măcar vedea înainte de cină? Va veni ea sau va trebui să trec eu pe la dânsa?

— Cred, sire, că dacă maiestatea voastră doreşte s-o vadă, va trebui ca regele să facă nu numai primii paşi, ci drumul întreg.

— Nu ţi-a spus nimic pentru mine! Aşadar, acest Bragelonne îi stăpâneşte încă inima? murmură Ludovic al XIV-lea printre dinţi.

— Oh, sire, asta nu e cu putinţă, căci domnişoara de La Vallière nu vă iubeşte decât pe voi şi din toată inima! Dar, ştiţi, domnul de Bragelonne se trage dintr-un neam dârz, ce ţine în mare cinste amintirea eroilor romani.

Regele zâmbi uşor. Ştia la ce avea să se aştepte: Athos avea să-l părăsească.

— Cât despre domnişoara de La Vallière — continuă de Saint-Aignan — ea a fost crescută la *Doamna* văduvă, adică retrasă de lume şi ţinută din scurt. Aceşti doi logodnici şi-au făcut, la rece, jurăminte copilăreşti în faţa lunei şi a stelelor, şi, pricepeţi, sire, numai naiba le-ar mai putea desface!

De Saint-Aignan credea că o să-l facă pe rege să râdă; dar, dimpotrivă, de la simplul zâmbet, Ludovic trecu la seriozitatea cea mai deplină. Începea să simtă de pe acum ceea ce contele îi făgăduise lui d'Artagnan să-i dea regelui: remuşcări. Se gândea că, într-adevăr, cei doi tineri se iubi-seră şi îşi juraseră să se căsătorească; că unul dintre ei îşi ţinuse cuvântul, iar cealaltă era prea cinstită sufleteşte pentru a nu suferi cumplit că-şi călcase jurământul. Şi, o dată cu remuşcările, gelozia prinse a înţepa şi ea inima regelui. Nu scoase nici o vorbă şi, în loc să se ducă la mama sa, ori la regină, ori la *Doamna*, ca să-şi ostoiască năduful făcându-le pe doamne să râdă, aşa cum îşi spunea singur, se adânci în marele fotoliu în care Ludovic al XIII-lea, augustul său părinte, se plictisise zile la rând şi ani întregi alături de Baradas şi Cinq-Mars.

De Saint-Aignan înţelese că regele nu avea chef să facă haz în momentele acelea. El recurse la ultima încercare şi rosti numele Louisei. Regele ridică ochii.

— Ce va face maiestatea voastră astă-seară? Să o previn pe domnişoara de La Vallière?

— Doamne, dar mi se pare că e prevenită — răspunse regele.

— Veţi face poate o plimbare?

— Am fost la plimbare — zise regele.

— Atunci, sire?

— Ei bine, să ne gândim, de Saint-Aignan, să stăm şi să ne gândim, fiecare la ale sale; când domnişoara de La Vallière va fi regretat destul ceea ce regretă (remuşcările începeau să încolţească în inima lui), ei bine, atunci ea va binevoi poate să ne dea o veste!

— Ah, sire, puteţi greşi atât de mult faţă de o inimă atât de credincioasă?

Regele se ridică în picioare, roşu de ciudă; gelozia îşi făcea efectul. De Saint-Aignan îşi dădea seama că ajunsese la momentul cel mai greu, când draperia de la uşă se trase deodată la o parte. Regele tresări; primul lui gând fu că cineva îi aducea un bilet din partea domnişoarei de La Val-lière; dar, în

locul unui mesager al dragostei, nu-l zări decât pe căpitanul lui de muşchetari, în picioare şi mut, în pragul uşii.

— Domnul d'Artagnan! rosti Ludovic. Ah... Ei bine?

D'Artagnan se uită mai întâi spre de Saint-Aignan. Privirea regelui se îndreptă în aceeaşi direcţie ca şi a căpitanului. Cele două priviri erau cât se poate de grăitoare pentru oricine; cu atât mai mult erau pentru de Saint-Aignan. Curteanul salută şi ieşi. Regele şi d'Artagnan rămaseră singuri.

— S-a făcut? întrebă regele.

— Da, sire — răspunse căpitanul de muşchetari cu glas apăsat — s-a făcut.

Regele nu mai găsi nimic de adăugat. Totuşi, orgoliul îi poruncea să nu se oprească aici. Când un rege a luat o hotărâre, chiar nedreaptă, trebuie să le dovedească tuturor celor care l-au văzut luând-o şi mai ales lui însuşi că a avut dreptate s-o ia. Există un mijloc pentru aceasta, un mijloc aproape de neînfrânt, anume: să-i găsească o vină victimei. Ludovic, crescut de Mazarin şi Ana de Austria, îşi cunoştea mai bine decât orice prinţ meseria sa de rege. Ceea ce şi căută să dovedească în această împrejurare. După o clipă de tăcere, în cursul căreia făcu în sinea lui reflecţiile pe care noi le-am făcut în auzul tuturor, întrebă cu un aer nepăsător:

— Ce-a spus contele?

— Nimic, sire.

— Oricum, nu s-a lăsat să fie arestat fără să spună nimic.

— A spus că se aştepta să fie arestat sire.

Regele înălţă capul cu mândrie.

— Presupun că domnul conte de La Fère nu şi-a mai continuat rolul lui de răzvrătit! zise el.

— Mai întâi, sire, ce înţelegeţi prin răzvrătit? întrebă netulburat muşchetarul. Este oare un răzvrătit, în ochii regelui, omul care nu numai că se lasă întemniţat la Bastilia, dar chiar se opune celor care nu vor să-l conducă acolo?

— Care nu vor să-l conducă acolo? strigă regele. Ce-mi aud urechile, căpitane? Ai înnebunit?

— Nu cred, sire.

— Vorbeşti de oameni care nu voiau să-l aresteze pe domnul conte de La Fère...

— Da, sire.

— Şi cine sunt aceşti oameni?

— Cei cărora maiestatea voastră le-a dat această însărcinare! răspunse muşchetarul.

— Dar pe dumneata te-am însărcinat cu asta! strigă regele.

— Da, sire, pe mine.

— Şi îndrăzneşti să-mi spui că, în pofida ordinului meu, aveai de gând să nu-l arestezi pe omul care ne-a insultat?

— Chiar asta a fost intenţia mea, da, sire.

— Oh!

— Ceva mai mult, i-am propus să încalece pe un cal pe care-l pregătisem pentru el la bariera Conferinţei.

— Şi cu ce scop îi pregătiseşi acel cal?

— Cu scopul, sire, ca domnul conte de La Fère să fugă la Le Havre şi, de acolo, în Anglia.

— Dar asta ar fi fost o trădare, domnule! strigă iarăşi regele, cu ochii scăpărându-i de o furie sălbatică.

— Exact.

Nu mai era nimic de răspuns la nişte afirmaţii făcute pe un asemenea ton. Regele simţi o împotrivire atât de dârză, încât rămase înmărmurit.

— Cel puţin aveai vreun motiv, domnule d'Artagnan, când ai procedat astfel? îl interogă regele cu maiestate.

— Eu am întotdeauna un motiv, sire.

— Cred că nu poate fi acela al prieteniei, singurul pe care l-ai putea invoca, singurul care te-ar putea scuza, deoarece ne înţelesesem asupra acestui capitol.

— Cu mine, sire?

— Nu te-am lăsat să alegi dacă vrei sau nu vrei să-l arestezi pe domnul conte de La Fère?

— Da, sire, însă…

— Însă ce? îl întrerupse regele nerăbdător.

— Însă prevenindu-mă, sire, că, dacă nu-l arestez eu, îl va aresta, căpitanul gărzilor.

— Îţi ofeream posibilitatea cea mai bună, din moment ce nu-ţi forţam mâna.

— Mie, da, sire; dar prietenului meu, nu.

— Nu?

— Fără îndoială, căci, fie de mine, fie de căpitanul gărzilor, prietenul meu tot ar fi fost arestat.

— Acesta e devotamentul dumitale, domnule? Un devotament care cumpăneşte, care alege? Dumneata nu eşti soldat, domnule!

— Aştept ca maiestatea voastră să-mi spună ce sunt!

— Ei bine, eşti un frondeur!

— De când nu mai există Fronda, sire...

— Iar dacă ceea ce spui e adevărat...

— Ceea ce spun eu e totdeauna adevărat, sire.

— Atunci de ce-ai mai venit aici? Să aud.

— Am; venit aici să-i spun regelui: sire, domnul de La Fère se află la Bastilia...

— Asta nu datorită dumitale, pe cât se pare.

— E adevărat, sire; dar, în sfârşit, e acolo şi dacă e acolo se cuvine ca maiestatea voastră să ştie acest lucru.

— Ah, domnule d'Artagnan, dumneata îţi înfrunţi regele!

— Sire...

— Domnule d'Artagnan, te fac atent că abuzezi de răbdarea mea.

— Dimpotrivă, sire.

— Cum dimpotrivă?

— Vreau să fiu arestat şi eu.

— Să fii arestat, dumneata?

— Da, sire. Prietenului meu are să i se urască acolo şi am venit să-i propun maiestăţii voastre să-mi îngăduie de a-i ţine tovărăşie. Maiestatea voastră n-are decât să rostească un singur cuvânt şi mă voi aresta eu singur; nu voi mai avea nevoie de căpitanul gărzilor pentru asta, vă asigur.

Regele se repezi la masă şi luă pana spre a scrie ordinul pentru întemniţarea lui d'Artagnan.

— Bagă de seamă că e pe vecie, domnule! strigă el cu un accent ameninţător.

— Nu mă îndoiesc — răspunse muşchetarul — căci, o dată ce veţi fi făcut una ca asta, nu veţi mai îndrăzni să mă mai priviţi în faţă!

Regele aruncă pana cu furie.

— Pleacă! răcni el.

— Oh, nu, sire, cu îngăduinţa maiestăţii voastre.

— Cum nu?

— Sire, am venit să-i vorbesc cu blândeţe regelui; regele s-a înfuriat, păcat, dar asta nu mă va împiedica să-i spun totuşi regelui ceea ce am să-i spun.

— Demisia dumitale, domnule — strigă regele — demisia!

— Sire, ştiţi că demisia nu mă sperie câtuşi de puţin, deoarece la Blois, în ziua când maiestatea voastră a refuzat

regelui Carol milionul pe care i l-a dat prietenul meu, contele de La Fère, am prezentat regelui demisia mea.

— Ei bine, atunci fă-o cât mai repede!

— Nu, sire, căci nu de demisia mea e vorba acum; maiestatea voastră a luat pana pentru ca să mă trimită la Bastilia; pentru ce şi-a schimbat părerea?

— D'Artagnan! Cap de gascon! Cine e rege, dumneata sau eu? Răspunde!

— Din nefericire, maiestatea voastră, sire.

— Cum din nefericire?

— Da, sire, căci dacă aş fi fost eu...

— Dacă ai fi fost dumneata, ai fi încuviinţat răzvrătirea domnului d'Artagnan, da?

— Fără îndoială!

— Adevărat?

Şi regele ridică din umeri.

— Şi i-aş spune căpitanului meu de muşchetari — continuă d'Artagnan — i-aş spune, privindu-l cu ochi blânzi, iar nu cu fulgere de mânie, i-aş spune aşa: "Domnule d'Artagnan, am uitat că sunt rege. Am coborât de pe tron pentru a defăima pe un gentilom".

— Domnule — strigă regele — crezi că-l aperi pe prietenul dumitale întrecându-l în obrăznicie?

— Oh, sire, voi merge şi mai departe decât el — zise d'Artagnan — şi asta din vina voastră! Vă voi spune ceea ce el nu v-a spus, el, omul însuşirilor delicate; vă voi spune: sire, i-aţi jertfit fiul, iar el şi-l apăra; l-aţi jertfit pe el însuşi; v-a vorbit în numele onoarei, religiei, virtuţii şi l-aţi respins, l-aţi alungat, l-aţi întemniţat. Eu voi fi mai aspru decât el, sire şi vă voi spune: sire, alegeţi! Vreţi prieteni sau lachei? Soldaţi sau dansatori meşteri în plecăciuni? Oameni adevăraţi sau paiaţe? Vreţi slujitori sau oameni încovoiaţi? Vreţi să fiţi iubit sau vreţi ca tuturor să le fie teamă de voi? Dacă preferaţi josnicia, intriga, laşitatea, oh, spuneţi-o, sire! Atunci, noi ne vom retrage, sire, noi ăştia, care suntem singurele rămăşiţe, aş spune mai mult, singurele modele ale vitejiei de altădată; noi care am slujit şi am întrecut poate în curaj şi în merite bărbăteşti oameni socotiţi mari de pe-acum pentru posteritate. Alegeţi, sire şi grăbiţi-vă. Dacă v-au mai rămas câţiva mari seniori, păstraţi-i; curteni veţi avea totdeauna destui. Grăbiţi-vă şi trimiteţi-mă la Bastilia, alături de prietenul meu, căci dacă n-aţi ştiut să-l

ascultaţi pe contele de La Fère, adică glasul cel mai blând şi cel mai nobil al onoarei, dacă nu-l puteţi înţelege pe d'Artagnan, adică glasul cel mai cinstit şi cel mai neabătut, al sincerităţii, înseamnă că nu sunteţi un rege bun, şi, mâine, veţi fi doar un biet rege nevrednic. Or, regii răi nu sunt iubiţi, iar bieţii regi nevrednici sunt izgoniţi. Iată ce aveam să vă spun, sire; e vina voastră că m-aţi făcut să ajung până aici!

Regele se răsuci, palid şi îngheţat, în fotoliul său; era limpede că un trăsnet căzut la picioarele lui nu l-ar fi uluit mai mult; s-ar fi zis că-şi pierduse răsuflarea şi că se pregătea, să-şi dea duhul. Acest glas aspru al sincerităţii, cum îl numea d'Artagnan, îi străpunsese inima ca lama unui cuţit.

D'Artagnan spusese tot ce avea de spus. Înţelegând mânia regelui, îşi scoase spada de la brâu şi, apropiindu-se respectuos de Ludovic al XIV-lea, o puse pe masă. Dar regele, cu un gest furios, împinse spada, care căzu jos şi se rostogoli până la picioarele lui d Artagnan. Oricât de stăpân pe el însuşi ar fi fost muşchetarul, se îngălbeni la rândul său şi zise, tremurând de indignare:

— Un rege poate arunca în dizgraţie un soldat; îl poate surghiuni, îl poate osândi la moarte; dar, de-ar fi de o sută de ori rege, n-are niciodată dreptul de a-l insulta, dezonorându-i spada. Sire, niciodată un rege al Franţei n-a zvârlit cu atâta dispreţ spada unui om ca mine. Această spadă pângărită, gândiţi-vă, sire, nu va mai avea de aici înainte altă teacă decât inima mea sau a voastră. O aleg pe a mea, sire şi mulţumiţi-i pentru asta lui Dumnezeu şi răbdării mele! Apoi, repezindu-se spre spadă, rosti cu înverşunare: Fie ca sângele meu să cadă asupra capului vostru, sire!

Şi, cu o mişcare iute, sprijinind mânerul spadei în parchet, îi îndreptă vârful spre pieptul său. Regele se repezi cu o mişcare şi mai iute decât aceea a lui d'Artagnan, cuprinzând cu braţul drept grumazul muşchetarului, iar cu mâna stângă apucând lama spadei de la mijloc şi băgând-o în teacă, fără să scoată nici o vorbă. D'Artagnan, ţeapăn, palid şi tremurând încă, îl lăsă pe rege să facă totul până la capăt, fără a-i da nici un fel de ajutor. Atunci Ludovic, înduioşat, întorcându-se la masă, luă pana, scrise câteva rânduri, le semnă şi întinse mâna spre d'Artagnan.

— Ce este această hârtie, sire? întrebă căpitanul.

— Ordinul dat domnului d'Artagnan de a-l pune numaidecât în libertate pe domnul conte de La Fère.

D'Artagnan luă mâna regală şi o sărută; apoi îndoi ordinul, îl vârî sub pieptarul de piele şi ieşi. Nici regele, nici căpitanul nu rostiră o silabă.

— Oh, inimă omenească! Busolă a regilor! murmură Ludovic al XIV-lea după ce rămase singur. Când oare voi fi în stare să citesc în cutele tale ca în paginile unei cărţi? Nu, nu sunt un rege rău; nu, nu sunt un biet rege nevrednic; dar sunt încă un copil.

Sfârşitul volumului III

* * *

[{1}] Personaj biblic care, se spune, a oprit soarele în loc, pentru a obţine victoria în războiul dus cu regele Ierusalimului.
[{2}] Ludovic al XIV-lea, supranumit şi Regele Soare, avea ca emblemă un soare, cu deviza aceasta, în limba latină, însemnând: "Fără egal nici chiar printre sori".
[{3}] "Chiar şi tu" — în limba latină. Cuvinte strigate cu durere de către Cezar în clipa când a zărit printre asasinii săi pe Brutus, care trecea drept fiul său.
[{4}] Fouquet rosteşte greşit fraza lui Horaţiu *Semper ad eventum festinat*, care, în limba latină, înseamnă: "Se grăbeşte întotdeauna spre deznodământ".
[{5}] "Vai, nenorocitul!" — în limba latină.